ANDRIS KOLBERGS

VĀDUVĀ ÎN IANUARIE NUD CU ARMĀ

enigma

ANDRIS KOLBERGS

Văduvă în ianuarie
Nud cu armă

Coperta de MIHAI MĂNESCU

Андрис Колберг
ВДОВА В ЯНВАРЕ
рóманы
москва
„Молодая гвардия“
1984

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate Editurii UNIVERS

ANDRIS KOLBERGS

VĂDUVĂ ÎN IANUARIE
NUD CU ARMĂ

În românește de Virgiliu Ene

București, 1987
EDITURA UNIVERS

Văduvă
în
ianuarie

IANUARIE

De la mijlocul lui decembrie începu brusc dezgheţul, în cîteva zile cîmpul se înnegri, şanţurile se umplură cu apă, iar dacă ici-colo se mai păstra o pojghiţă subţire de gheaţă nici măcar o pisică nu s-ar fi hazardat să meargă pe ea. Drumurile de ţară se desfundaseră de nu le mai puteai străbate nici cu piciorul, nici cu maşina, iar şoselele erau un adevărat pericol din cauza poleiului de pe ele, pentru că noaptea mercurul termometrelor cobora sub zero. În ultima zi a anului vechi spicherul de la televiziune anunţă, pe un ton dramatic, că pe cea mai mare parte a teritoriului republicii se aşteaptă precipitaţii sub formă de ploaie şi, în acest fel, strică atmosfera de sărbătoare, pentru că despre ploi şi furtuni se vorbise atît vara cît şi toată toamna.

Pentru organizatorii trenului de schiori „Ratukalis“ anunţul spicherului sunase ca un necrolog, fiindcă banii fuseseră deja daţi agenţiei feroviare de voiaj. Dacă nu va fi zăpadă, pierdeau speranţa de a mai salva măcar un sfert din această sumă. Cine merge o sută de kilometri ca să frămînte în picioare noroiul rece, iar noaptea să se zvîrcolească pe paturile înguste şi tari din tren şi să asculte cum răpăie ploaia pe acoperişul vagoanelor ?

Organizatorul-şef al trenului de schiori îşi revărsa asupra subalternilor furia împotriva forţelor naturii. Le propusese ca biletele să fie împărţite cluburilor sportive, ca de obicei, dar aceştia protestaseră. De ce să nu se vîndă prin casele de bilete ! Oricum, tot nu ajung pentru toţi amatorii. Şi iată acum rezultatul.

Că în primele două zile ale noului an nu va ploua, organizatorul șef nici nu reținuse măcar, așa încît, trezindu-se a treia zi și văzînd pe fereastră fulgi mari, nu-i veni să-și creadă ochilor.

Zăpadă !

Sări din pat și se repezi la fereastră.

Zăpadă !

Deschise larg fereastra și întinse mîna afară ca să prindă un fulg jucăuș de nea în palmă și să-l privească ca pe o comoară nemaivăzută. Apoi se repezi în camera alăturată, să se uite la barometru. Zăpadă și iar zăpadă !

Pesemne că ninsese toată noaptea, pentru că se albiseră complet și curtea și acoperișurile și crengile copacilor și mașinile oropsite pentru care nu se mai găseau garaje. Arătau exact ca niște troiene. Dar organizatorul încă nu era convins de sfîrșitul fericit al zilei și pe loc făcu o comandă telefonică cu hotelul Ergli. Recepționera de serviciu, trezită, nu putu înțelege la început ce i se cere, apoi se gîndi că-i o glumă și pînă la urmă răspunse totuși : „Da, e zăpadă. Și încă ce zăpadă !“

Asta nu era însă singura locuință în care locatarii săriseră din așternuturi în acea dimineață, strigînd bucuroși. „Zăpadă !“ „Ura !“ se auzea peste tot unde locuia cel puțin un singur schior. Probabil că niciodată nu stătuseră în același timp la ferestre atîția oameni și nu se îmbătaseră de priveliștea stratului afînat de zăpadă pe care orașul îl desfășura pînă sub ochii lor. Niciodată nu cotrobăiseră încă atîția oameni deodată prin unghere, magazii și debarale după schiuri, bețe și alte articole pentru a le mai controla o dată și a le ajusta. Niciodată încă atîția băiețandri deodată nu legaseră sfori la săniile lor. Și niciodată circuitul telefonic nu a fost atît de încărcat de convorbiri :

— Da or mai fi locuri la autobuz ? Înscrieți-ne și pe noi. Trrrei ! Ei, păi sîmbătă la șapte și jumătate !...

Se aminteau toate localitățile din Letonia în care exista un cît de mic delușor, se exprima încrederea cea mai profundă că pînă la sfîrșitul săptămînii zăpada nu se va topi nicicum, fiecare al treilea om radia strălucind ca un nasture de aramă și chiar cei de la serviciul meteorologic

zîmbeau, desenînd un pătrat negru, ceea ce însemna că prognoza nu s-a adeverit.

Marele sezon al sportului de iarnă începea. Cu întîrziere, dar începea !

În Letonia zăpada cădea şi cădea, cu mici răgazuri, de aproape o săptămînă încheiată şi stratul afînat de zăpadă devenise atît de gros încît părea că dezgheţul din decembrie nici n-ar fi existat.

La Riga circulaţia pe străzi în această dimineaţă de sîmbătă era tot atît de intensă ca în orice zi de lucru. Peste tot treceau autoturisme şi autobuzele luau pasagerii şi se grăbeau să-i ducă în afara oraşului, tramvaiele şi troleibuzele cărau cu rîvnă pasagerii spre gară. La intrarea principală, care dădea spre peron, unde întotdeauna diferite grupuri îşi aşteptau tovarăşii întîrziaţi, se rîdea în hohote, se hîrjoneau, se etalau etichete, tinerii se grozăveau şi tropăiau mărunt din picioarele îngheţate pe dalele colorate, pînă îşi uitau pe undeva rucsacurile, după care alergau apoi pierzîndu-şi capul. Aici se făleau cu bocancii de slalom şi legăturile produse de cele mai diverse firme, aici străluceau în toate culorile schiurile din fibră de sticlă. Fete voinice din Gajzin trăgeau după ele husele de foaie de cort pentru schiuri, în care puteai crede că erau împachetate pînzele cu catarg cu tot ale unui iaht mai mic, îşi arătau pline de trufie costumele moderne de schi. Privind la aceste matadoare, omul rămînea mut de uimire cîte pulovere se pot îmbrăca sub canadienele de nailon şi totuşi să se păstreze feminitatea.

Automatele de eliberare a biletelor clipeau cu ochi verzi şi roşii şi scoteau biletele cum scot puştii limba, cînd vor să facă în necaz portarilor sau vreunei mătuşi urîcioase. La casele de bilete aştepta o puzderie de lume. Acolo se vindeau bilete pentru trenul „Ratukalis", organizat special pentru schiori.

La staţia de taxiuri de la gară, în această dimineaţă, se împotmolise printre alte zeci de maşini şi un Pikap galben-orange. Era o maşină destul de hîrbuită, cu o emblemă înscrisă pe portieră. Numai un specialist ar fi putut stabili, după această abreviere, că maşina aparţinea unei

anumite direcţii de construcţii. Din cauza gerului, şoferul pornea din cînd în cînd motorul, iar ventilatorul de la încălzire funcţiona fără întrerupere, altfel s-ar fi aburit imediat geamurile. În maşină şedeau doi oameni. Unul, mai în vîrstă, la volan, iar altul, mai tînăr, alături.

— Şi dacă aşteptăm degeaba ? mormăi tînărul.

— Las pe mine.

— Şi, în general... De ce să ne hurducăm în tren, cînd am putea merge cu maşina ?

Bătrînul nu socoti necesar să răspundă. Păi, îi poţi lămuri văicăreţului ăstuia că maşina sare oricui în ochi şi că în Ergli ar putea s-o ţină cineva minte ?

— Şi de întors ne-am putea întoarce mai repede...

Nici la asta nu-i răspunse.

Pe peron începu înghesuiala — sosea garnitura „Ratukalis". Tampoanele se ciocneau zăngănind sonor şi aceste sunete răzbăteau de pe rambleul înalt pînă deasupra bastionului Moscovei, care era cufundat în întunericul nopţii cu luminile lui cu tot.

Făcîndu-şi loc spre casele de bilete, Gvido Lieknis se salută cu o sumedenie de oameni. Pe cei mai mulţi nici măcar nu ştia cum îi cheamă, îi ştia doar din mijloacele de transport, cînd se duceau să schieze, destul de des, an de an. Probabil încă de pe timpul cînd la pădure se duceau cu tramvaiul şase şi se adunau în jurul „Cazanului" sau al trambulinei. Sau, mai tîrziu, cînd a venit rîndul Siguldei, Ergliei şi Gajzinului. Pe cei pe care-i întîlnise în Carpaţi sau în Caucaz îi ştia mai bine, pentru că erau toţi letoni, iar pe meleaguri străine fiind, e mai bine să te ţii la un loc, interesele sînt comune, aşa că adesea simpla cunoştinţă se transformă în relaţii de prietenie.

— Gvido ! Încotro o pornim ?

— Păi, la Colinele Cocorilor. Ajungem, şi-om vedea, ce altceva putem spune acum ?

— Cinci kilometri pe şoseaua Kokhese...

— Ştiu asta. Colina Pilatov. Bun loc, numai că are o singură pistă. Şi Lieknis se aşează la rînd la o casă. M-am săturat să tot urc şi să cobor toată ziua. Azi mă duc să arunc o privire penaţilor familiei, cum s-ar fi exprimat

un doctor honoris causa. Vezi, nici măcar bocancii de slalom nu i-am luat.

— Păi, tu știi mai bine ! Salut !

După Gvido urma un tînăr cu un pulover gri gros. Unul din generația asta de lungani de doi metri, care umblă aduși de spate, privind cu ochi stinși și groaznic de flegmatici. Pe mulți din aceștia Lieknis îi luase la muncă și întotdeauna se bucurase după aceea cînd izbutea să scape de ei, pentru că produsele accelerației se dovedeau extrem de slăbănoage și neajutorate. Ăsta era cel puțin mai în vîrstă, se vedea că făcuse armata.

„Cu siguranță că va contracta o pneumonie, se gîndi Gvido, evaluînd încă o dată tricotajul pufos, gros pe care erau răspîndite steluțe roșii și negre cu patru colțuri. La început va transpira, apoi va îngheța ca un gîndac !"

Tînărul avea o față ovală, atrăgătoare, mustăți blonde, care parcă-i dădeau un aer bărbătesc, numai că obrazul plin de zbîrcituri mici și de coșuri producea un contrast neplăcut.

Cea mai mare înghesuială din lume este în vagoanele unui tren de schiori cu trei minute înainte de plecare. Cam tot atîția cîți trebuie să treacă în față, vor să meargă în spate. Chiar și politețea reciprocă nu poate lărgi coridorul. Prin aer zboară mereu un scurt „permiteți", „vă rog", „vă mulțumesc", în timp ce schiurile, rucsacurile doldora și bețele continuă să se agațe de perdelele ferestrelor, de mînerele ușilor, de plafoane, de orice se poate, fără ca cineva să fi bănuit pînă atunci existența acestora.

Ținînd într-o mînă rucsacul și în cealaltă schiurile, Gvido Lieknis își făcea loc cu un umăr înainte, perseverent ca un spărgător de gheață care trebuie să scoată dintr-un golf un șir de vase. Pe drumul deschis de el îl urma, cu destulă ușurință, o femeie într-o canadiană de un galben intens.

Gvido intră în compartiment, femeia după el, dar se opri în ușă, așteptînd ca Gvido să-și pună schiurile în portbagaj.

— Permiteți, și pe ale dumneavoastră...

— Mulțumesc, răspunse ea sec și îi dădu o geantă de voiaj mare, galbenă. Apoi se așeză plină de importanță lîngă fereastră.

Trenul se urni din loc și o porni încet.

— Cît pe-aci să întîrzii ! zîmbi ușor femeia. Ieri încă nu mă puteam hotărî dacă să merg, dar azi e o vreme... Am aruncat în geantă ce s-a nimerit și la gară !

Cineva își vîrî capul pe ușa deschisă, însă, hotărîndu-se pesemne să nu deranjeze perechea, trecu mai departe.

— E cald aici...

Ea își dezbrăcă canadiana și închise ușor ușa, lăsînd-o doar puțin crăpată.

— Dacă nu vă deranjează... E neplăcut să stau ca pe stradă...

— Mai e vorbă ! ?

— Ce vreme splendidă, poate reușim să ne și bronzăm...

— S-ar părea că în ianuarie e cam devreme...

Părul femeii era ușor vopsit, ca să nu se vadă rarele fire albe. Îmbrăcămintea îi era scumpă, dar puteai să-ți dai seama că trecuseră peste ea trei sezoane. Nu, era clar că nu-i dintre cele cărora le merge totul din plin.

Femeia se întinse spre geantă, Gvido se grăbi s-o ajute. Dar ea îi refuză ajutorul : se poate descurca și singură. Din buzunarul lateral al genții scoase revista „Liesma" și se apucă să o răsfoiască cu nepăsare, privind din cînd în cînd pe fereastră.

Trenul străbătea deja împrejurimile Rigăi. Pe ambele părți se perindau teritoriile îngrădite ale întreprinderilor și fabricilor, unde mai mult zăceau împrăștiate decît se păstrau cele mai diverse utilaje metalice și doar datorită zăpezii nu arătau azvîrlite și uitate, ca toamna, cînd pămîntul este plin de bălți și pe la garduri se usucă urzicile și măcrișul.

Roțile țăcăneau la joncțiunea șinelor tot mai des, prin dreptul ferestrelor fugeau tufișurile, care odată cu revărsarea zorilor nu mai păreau atît de negre și mari.

Gvido aruncă spre femeie o privire plină de interes, încercînd să-i definească vîrsta. Douăzeci și cinci, con-

chise el, deşi nu era pe deplin încredinţat. Părul lung, aproape negru, contrasta cu pielea albă, sprîncenele groase, îmbinate, buzele subţiri, silueta uimitor de graţioasă.

Surprinzîndu-i privirea, ea îşi desprinse brusc ochii de pe ilustraţiile colorate, se uită la Gvido cu ochii căprui mari şi zîmbi timid.

— Mă cheamă Ilona.

— Gvido Lieknis... — Se ridică. Inginer... — Se înclină adînc. Cărţile de vizită le-am uitat în frac.

— Ceea ce în general n-ai, nici nu poţi ţine minte !

— Pe cuvînt de onoare ! Cum, necum, sînt un şef, am cîteva zeci de subalterni ! se autoironiză Gvido, care era un excelent specialist, tovarăşii afirmau chiar că în domeniul tensiunilor joase nu-şi găsea egal, dar în ce priveşte avansarea rămăsese în urmă, nereuşind să se împace cu conducerea, şi mai era considerat şi extrem de orgolios. Prietenii îl sfătuiau să vină în timpul sărbătorilor la club, unde cu asemenea prilejuri era întinsă şi masa şi să discute ca de la om la om cu conducerea, care, se putea presupune, asta şi aştepta, dar considera că este sub prestigiul ei să facă primul pas. Conducerea se temea că, din cauza salariului destul de mic, pînă la urmă inginerul Lieknis se va transfera la altă întreprindere, deşi el, cu cunoştinţele pe care le poseda şi capacitatea de organizator, era cum nu se poate mai potrivit pentru postul de inginer-şef, care avea să se elibereze curînd, cînd titularul actual va ieşi la pensie.

Cauza conflictului lui Lieknis cu administraţia era extrem de neînsemnată. La o şedinţă Gvido i-a trîntit-o directorului : „Pe dumneavoastră, Fedor Mihailovici, nu vă interesează cum sîntem noi de fapt, ci cum apărem în rapoarte !“ Ceea ce nu era întru totul adevărat, şi însuşi Gvido îşi dădea seama, dar cuvintele curajoase îi asiguraseră popularitatea în faţa unui auditoriu larg. La început se vorbise că inginerul are un spate tare devreme ce se încumetase el să facă aşa ceva, dar după aceea Lieknis dobîndise reputaţia unui persecutat pentru adevăr şi de patru ani purta această cunună de martir.

— Vă pot da și dumneavoastră revista, propuse Ilona și pentru o clipă el îi zări iar ochii, care puteau cuceri pe oricine.

— Adică să schimb discuția atît de atractivă cu o doamnă pentru o revistă ? !

— Ei bine, atunci aștept această discuție ! Și puse de-o parte revista.

— Într-o clipă ! Lăsați-mă doar să mă concentrez ! În acest timp cineva trase ușa și își vîrî capul în compartiment :

— Pardon !

— Vă rog. Intrați ! strigă Gvido recunoscîndu-l pe tînărul acela de doi metri, cu mustăți blonde și cu pulover gros presărat cu steluțe, care stătuse după el la rînd la casă.

— Pe undeva pe aici trebuie să fie și locul meu. Și tînărul se uită la bilet. Vagonul șase, locul douăzeci și doi.

Intră în compartiment, se așeză alături de Ilona și își întinse picioarele lungi. Răspîndea un ușor miros de băutură.

— A, dar saltelele și lenjeria de pat s-au împărțit ? întrebă el deodată.

— Încă nu, răspunse supărat Gvido.

— Atunci e bine ! Mă temeam că am întîrziat. M-am întîlnit cu niște prieteni și cu acest prilej am ras o tărie. Bulendrele mele au rămas la ei... O clipă ! Tînărul băgă mîna sub pulover, scoase o hîrtie de trei ruble nou-nouță și neîndoită și, ținînd-o de un colț, ca pe o ilustrată, o întinse femeii. Asta cînd o să aducă lenjeria, să plătiți pentru mine. Și puteți să-mi faceți și patul. Ah, ce-mi place cînd o duducă îmi face patul, da și ei știu că-i place treaba asta ! Toți sîntem din același aluat !

Pe fața bancnotei întinse vecinei lui Lieknis scria cu litere mari : „Du-te la capul vagonului !“

— Nu doresc să mă ocup de patul dumneavoastră, răspunse tăios, supărată, femeia.

— Eh, v-ați și supărat. Și tînărul făcu să dispară hîrtia de trei ruble.

Gvido nu se putea hotărî cum să procedeze, — totul se produsese atît de brusc. Îi veni în ajutor chiar tînărul.

— E clar! Vă incomodez, nu mă agreaţi! Ei bine, mă duc acolo unde sînt agreat! Se ridică. Dar diseară trebuie să mă întorc, din păcate, pentru că în zăpadă dorm doar cîinii eschimoşilor! La revedere.

— Plata pentru saltea şi pătură intră în preţul biletului, spuse împăciuitor Gvido.

— Ura! E ca şi cum aş fi cîştigat o jumătate de duzină de beri! Ieşi în coridor, dar imediat îşi vîrî capul înapoi în compartiment: Dom'le, se poate să vă zic două cuvinte?

Gvido privi la vecină, surîse îngăduitor şi se ridică.

Tînărul închise uşa după ei.

— Prietene, dacă fata asta-i a ta, iartă-mă, spuse el preocupat. Eu am mai tras pe aici o duşcă cu prietenii...

— Nu-i nimic, totul e-n ordine...

Trenul zbura prin pădurea înzăpezită. Se părea că brăduleţii mai mici se băgaseră singuri în această zăpadă să se pitească.

— Nu, prietene, spune, ca să ştiu ce am de făcut.

— Care-i diferenţa?...

— Dacă tu n-o agăţi, atunci o agăţ eu... Noi avem acolo ale noastre, dar asta, îţi spun eu, e o bucăţică! Ce, nu vezi? Merge să se distreze! Uită-te la mîna dreaptă! Şi-a scos verigheta doar de-o oră, se mai vede urma. Dacă nu-ţi iese nimic, atunci nu mai garantez nimic... Aşa că, pe diseară!

Şi fără să mai aştepte un răspuns, plecă spre partea din faţă a trenului. În compartimentul alăturat cîntau vesel o veche romanţă despre o dragoste tragică neîmpărtăşită, iar la capătul vagonului un alt cîntec, dar acesta modern.

Ridicîndu-se pe vîrfuri, femeia scotocea în geanta ei galbenă. Bricheta o găsise, dar nu şi ţigările. Gvido coborî geanta din portbagaj, ca să-i vină mai uşor. Da, urma de verighetă era; flăcăul avea ochi ageri.

Mîna ei subţirică tremura uşor. Din nou li se întîlniră privirile şi în clipa aceea Gvido văzu ceea ce pînă atunci

nu putuse să înțeleagă, — supunerea tristă a omului urmărit fără întrerupere.

— Ies să fumez...

— Sînt gata să vă însoțesc ! propuse el vesel.

— Mulțumesc, nu-i nevoie ! Mă duc singură...

Dincolo de fereastră apăru o clipă gara Kangar și cîțiva pasageri pe peron.

VĂDUVA

Cînd Margita coborî din tramvai, marele ceas electric de deasupra intrării indica ora șapte fără zece minute. De la stație pînă la ușa turnantă nu avea mult de mers. Cu puțin înainte de șapte această distanță se parcurgea, de obicei, aproape în coloană compactă, cu pas sprinten, căutînd în buzunare sau în geantă fișa de pontaj. Nimănui nu-i place să se explice cu șeful de atelier pentru o întîrziere de cîteva minute, de aceea fiecare grăbește pasul, pentru orice eventualitate, și se strecoară repede pe ușa rulantă, ca prin palele roții unei mori de apă.

Dar dincolo de intrare, după ce automatul marchează fișa de pontaj, tumultul se stinge. Majoritatea continuau drumul fără grabă, cu pas legănat. Numai cei care lucrau la banda rulantă, care pornea fix la șapte, alergau ca arși.

Pînă la atelierul Margitei mai era încă o jumătate de kilometru. La început ea se rătăcise de cîteva ori, căutîndu-l în acest oraș denumit uzină. În orașul cu clădiri construite de mult, fără structură, înnegrite de fum, alături de care se ridicau zidurile complet noi, din cărămidă refractară, cu ferestre mari cu canaturi multe și cu grămezile de moloz încă neridicate din fața ușilor, în orașul acesta cu bulevarde drepte, asfaltate, de-a lungul cărora se întindea lăcriorul înalt, care tocmai înflorise, în orașul acesta cu stradele înguste și întunecoase, unde tot timpul, doar dacă nu se organizează vreo muncă voluntară, zac diferite fiare vechi și lucesc băltoace măslinii. Electrocarele trec pe aici ca niște bărci cu motor, proiectînd trombe de apă murdară.

La atelierul de turnătorie doi tineri mușchiuloși, goi pînă la mijloc, aruncau cu lopețile pămîntul pentru forme. Transpirate, acoperite de praf negru, trupurile străluceau de parcă ar fi fost unse cu ulei. Unul avea pantaloni militari și centură. Deși turnătoria lucra după un grafic special, — ceea ce însemna că rar se întîmpla ca „liberele" să cadă sîmbăta și duminica, că lucrul se desfășura în trei schimburi, întrucît cuptorul Martin funcționa cu foc continuu și nu se mai oprea decît poate — pentru reparații, — aici nu se ducea lipsă de oameni. Pesemne pentru că exista posibilitatea unui cîștig bun, după terminarea unor cursuri de calificare foarte scurte. În special erau atrași aici tineri recent lăsați la vatră, care înainte de armată nu reușiseră să-și facă o meserie mai bună.

— Privește, încă o mititică de la menajerie ! aruncă vorba un flăcău deșirat, observînd-o pe Margita. Celălalt prinse imediat vorba.

— Ei, puicuțo, ce-ai făcut azi-noapte de ți se închid ochișorii de somn ?

Margita nu găsi ce să răspundă, doar își sumeți capul și trecu fără să scoată o vorbă pe lîngă cei doi tineri obraznici. Cu pași mărunți însă, punînd un picior în fața celuilalt, așa cum se cere la Casa de mode, pentru a arăta mai grațioasă și pentru a-și legăna mai mult șoldurile.

Trecînd de colț, începu din nou să se gîndească la cizmulițele pe care trebuia să le cumpere acum, că la iarnă nu le mai găsești. Ah, dacă ar avea măcar o prietenă care să lucreze într-un magazin de încălțăminte, problema s-ar rezolva de la sine. Dar vezi că n-are o asemenea prietenă. Atunci începu să socotească rubedeniile și trebui să recunoască cu durere că s-a născut în cea mai mediocră familie, în care singurul om cu „relații", era unchiul Janis, care avea un fost coleg de școală încărcător la un depozit de lemne și datorită lui erau asigurați cu lemne bune și uscate.

La vestiarul de femei nu mai era nimeni, dar nici în cel pentru bărbați, despărțit cu un paravan de lemn, nu se auzeau ușile de la dulapuri. Margita se uită la ceas și începu să se schimbe. Nu avea de ce să se grăbească, primul frigider va părăsi banda de montaj cam peste zece

minute. Abia atunci va auzi glasul lui Ajvar : „Marga, preia marfa !“

Îmbrăcîndu-se, Margita se privi în oglinjoara fixată pe partea interioară a uşiţei dulapului. Bustul şi talia sînt ideale, gîndi bucuroasă. Apoi luă centimetrul — avea încă timp — bustul : optzeci şi opt ; talia : şaizeci şi trei. Oricare şi-ar fi dorit aşa ceva !

În acel moment se deschise cu zgomot uşa de la vestiarul bărbaţilor şi dincolo de paravan se auziră glasuri răstite. Margita recunoscu îndată pe maistrul principal, dar după frazele întretăiate nu putu recunoaşte de la început cine-i celălalt. Abia după un timp ghici că maistrul discuta cu adjunctul şefului de atelier. Cei doi trînteau uşile dulapurilor şi căutau ceva. Înseamnă că iar nu venise la lucru vreunul de la linia de montaj şi maistrul căuta uneltele acestuia pentru a le da înlocuitorului. Pentru a ajunge la mulţimea de şuruburi şi piuliţe situate sub agregatul frigiderului, şurubelniţele şi cheile obişnuite nu erau bune — trebuiau îndoite într-un anumit unghi, fie că făceai rost de aşa ceva, fie că ţi le modificai singur.

— M-am săturat ! se auzi vocea maistrului. Îmi dau demisia ! Aici e grădiniţă de copii, nu atelier !

— Consideră că asta-i crucea pe care trebuie s-o porţi...

— Dar nu mai pot ! Nu pot ca după-amiaza să bîjbîi prin toate ungherele şi să-i trezesc pe cei care trag la aghioase ! Ce treabă am eu că ei s-au zbînţuit ieri pînă la ora cinci la dans ? Dacă ar fi după mine, aş închide toate cluburile astea care organizează dansuri în zilele de lucru !

— Dar nu ţi se dă asemenea putere.

— Nu. Şi de-asta şi plec !

— Comitetul Comsomolului nu va fi de acord.

— Păi, eu am primit să fiu maistru-şef la un atelier comsomolist, nu la un ansamblu experimental al Comisiei pentru problemele minorilor ! Un puşti poate să nu vină la lucru şi zece zile, iar eu nu-l pot da afară ! Şi de cîte ori poţi organiza acelaşi spectacol ? Mucoşii îşi bat joc de noi. Alaltăieri prietena ta Lidka a fost pusă în discuţie :

din nou a fost prinsă noaptea cu un marocan sau tunisian în hotel și din nou se jură că n-o să se mai întîmple.

— Doar știi că pe Lidka o ținem datorită maică-si. Nu pot să înțeleg cum o femeie atît de cumsecade a crescut o asemenea zmucită. Și totuși Lidka lucrează destul de bine.

— Cînd vine la lucru. Dar asta nu se întîmplă prea des!

Nu era ușoară viața unui maistru la atelierul de frigidere!

Ideea privind înființarea atelierului comsomolist apăruse încă pe cînd clădirea nu era pe de-a întregul gata. Se părea că apăruse posibilitatea de a crea un atelier model, care, ca un far pe malul mării, să arate calea de urmat întreprinderilor din alte raioane și din întregul oraș. Un atelier unde va fi curățenie și ordine, un nivel ridicat de civilizație a muncii și un interior modern. Pe scurt, unde totul va arăta în așa fel încît cel mai cusurgiu dintre străini să rămînă cu gura căscată și să tot scoată exclamații de mirare. Iar pentru ca acesta să fie cu adevărat un atelier al tineretului, patronajul asupra cadrelor și-l asumase comitetul Comsomolului. Nimănui din cei care doreau să lucreze acolo nu i se promisese marea cu sarea și totuși se adunaseră cam cincizeci de amatori. Vreo zece luase biroul de construcții, încă zece aparatul administrativ, iar ceilalți alcătuiseră destul de repede un colectiv harnic și puternic. Probabil datorită faptului că în majoritate veniseră din alte ateliere și nu de-a dreptul de pe stradă. Trei zile pe săptămînă săpau, betonau, tăiau și băteau cuie de zor pentru a putea da cît mai repede în exploatare clădirea, iar celelalte două zile, într-o încăpere mică, din alt colț al uzinei, deprindeau viitoarea meserie. Acolo oricine putea să-și exerseze mîna ajustînd ușile ștanțate, mînuind aparatul de sudură fină, șlefuind, montînd compresoarele. Cu mijloacele vechi, nemodernizate, în noul atelier se realiza o duzină de frigidere pe lună, finisate ca o bijuterie și șefii de peste tot își aduceau oaspeții aici ca să le admire. În afară de asta, ziarele răspîndiseră vestea că acest frigider încăpător, care se fixa de perete, costa doar o sută douăzeci de ruble și era destinat bucătăriilor mici. De soarta frigiderelor se

interesau locuitorii din aproape toate republicile. La început producătorii nu mai puteau de bucurie, văzînd atîta interes față de producția lor, dar la sfîrșitul verii căzură pe gînduri.

Atelierul lua avînt, liniile de montaj și liniile semiautomate se puneau în funcțiune una după alta. Pentru servirea acestora era nevoie de noi și noi muncitori. Ei intrau în colectivul deja format și diluau fondul de aur al vechilor lucrători. Începură să apară și din aceia care eludau modul normal de angajare, — fiii și fiicele unor părinți cu influență : unul căzuse la examenele de admitere, altul sperase să nu-și murdărească mîinile, gîndind că, oricum, aici e o producție fină. Pentru prima dată, la întrebarea de ce n-ai fost la lucru ieri, maistrul primi răspunsul : mi-a fost teribil de somn dimineața. Conducerea convocase de urgență o consfătuire de producție și hotărîse ca pentru fiecare absență nemotivată să-l retrogradeze pe vinovat pe timp de o lună ca încărcător. Încărcătorii cîștigau un salariu mai mare, dar munca era mai grea, iar condițiile, mai ales toamna în ploaie și iarna în ger, erau mult mai grele decît în atelier. Ca rezultat, apăruseră dispoziții scurte și întemeiate de retrogradare în muncă, pe care maistrul și șeful de atelier le semnau imediat cu o bucurie pe care nici nu încercau s-o ascundă. Ah, dacă ar fi știut sărmanii că peste o jumătate de an ei înșiși vor ruga adunarea generală să anuleze hotărîrea anterioară, întrucît cei ce vor încălca disciplina la ei vor fi atît de mulți de ar fi putut să asigure încărcători nu numai pentru atelierul lor, ci și pentru toată uzina !

Cei care rămîneau, totuși, deveneau peste un timp tineri lucrători obișnuiți, cu un simț al datoriei obișnuit și le aduceau bucurie părinților. Despre exemplul pozitiv al acestora se vorbea la radio, televiziunea organiza interviuri cu cei mai buni, iar ziarele nu doreau nici ele să rămînă mai prejos.

— Bravo, bravo ! îi băteau entuziasmați pe umăr pe cei de la fabrica de frigidere conducătorii diferitelor fabrici și uzine. Vedeți, noi nu putem așa ceva !

Şi acest „noi nu putem aşa ceva“ era afirmat cu tărie peste tot, dar cel mai mult la Comisia pentru problemele minorilor, care le trimitea şi lor tineri greu de educat, pentru care era nevoie nu numai de o zi redusă de muncă, dar şi — în consecinţă — de condiţii mai bune de muncă, şi acestea pe seama celorlalţi muncitori. Iar în loc de mulţumiri, numai întîrzieri şi lipsuri nemotivate. Şi, pe deasupra, mai trebuia să şi roşeşti pentru actele lor de huliganism, mici furturi, consumarea de băuturi alcoolice în locuri publice şi să asculţi tînguirile fără sfîrşit ale mamelor lor.

Aceşti conducători foarte „neputincioşi“ erau oameni înţelepţi, lăudînd peste măsură pe cei de la fabrica de frigidere şi chiar găsind o bază teoretică pentru activitatea acestora : tinerii îi înţeleg mai bine pe tineri, îi influenţează mai uşor, fiind împreună nu numai la lucru, dar şi la distracţii. Unde ai atîţia vulturaşi comsomolişti, acolo ai şi succesul asigurat !

„Cum de nu ne-a trecut aşa ceva prin minte chiar nouă ?“ se mirau cei de la Comisia pentru problemele minorilor şi trimiteau iarăşi şi iarăşi doar la atelierul de frigidere. Curînd, acolo fiecare al şaselea tînăr era cu probleme, nivelul disciplinei scăzu simţitor, întrucît se dovedi că nu numai cei buni îi pot influenţa pe cei răi, ci şi invers. Iar cînd frigiderişti lor li s-a mărit planul de producţie, ceea ce a dus la lipsa unor piese, care le primeau de la alte ateliere, întreruperea procesului de muncă s-a reflectat, de asemenea, asupra disciplinei, iar lucrul în asalt din a doua jumătate a lunii se dovedi a acţiona ca o lovitură de ciocan dată calităţii.

„Să-mi comand cizme la «Eleganţa» ?“ se gîndi Margita, terminînd să se îmbrace. Dar la atelierul de acolo trebuia să stai la coadă încă de cu seara. Însă aşteptarea îndelungată la coadă o speria mult mai puţin decît preţul probabil al comenzii. La întoarcerea spre casă trebuia să rezolve această problemă. Dar dacă se iveşte un model pe care şi-l poate permite o fată cu un salariu de o sută de ruble ?

Pe cînd intra în atelier, văzu că nu întîrziase, — Volodea abia fixa uşile la primul frigider, iar Ajvar nu se

vedea deloc. Cei doi executau ultimele operaţiuni de montare, cele mai importante. Dimineaţa, pînă cînd se putea descurca de unul singur, Ajvar dădea fuga la secţiile de prelucrare metalică şi vopsitorie să vadă dacă schimbul este asigurat cu forţă de muncă şi dacă se întrevede că pot avea loc goluri de producţie, se ducea la atelierul de ştanţare pentru ca să scoată, cu binele sau cu răul, piesele de care avea nevoie şi apoi le căra singur la vopsitorie. Apoi verifica cu atenţie grămezile de materiale izolatoare şi examina cutiile agregatelor frigorifice. Trecea de-a lungul benzii rulante, se uita dacă le ajung fetelor piesele mărunte şi numai cînd se convingea că totul este în ordine se aşeza alături de Volodea şi se apuca de munca sa propriu-zisă. Iar dacă ceva lipsea, Ajvar îl căuta pe maistru şi făcea un asemenea tam-tam că acesta fugea ca din puşcă pe la magazii să caute ce trebuie. Maistrul nu se încumeta niciodată să-i ceară explicaţii, întrucît Ajvar tocmai termina Politehnica. Din cînd în cînd încercau să-l avanseze, vrînd să-l prindă într-un vîrtej din care să nu mai aibă ieşire, dar în ultima clipă Ajvar găsea cîte o motivare atît de convingătoare încît pentru un timp îl lăsau din nou în pace, iar el declara triumfător :

— Rămîn la şaibă ! Ce altceva poate face omul dacă are trei copii ? !

Datorită aprovizionării de dimineaţă, controlului şi priceperii oamenilor din toate secţiile, se executau orice fel de operaţii, această linie de montaj aproape că nu cunoştea întreruperi. Ajvar şi Volodea obişnuiau să lase cîte ceva şi schimbului doi. Iar aceştia se străduiau să preia experienţa, dar nu le reuşea nimic. Nu aveau acolo pe nimeni cu o asemenea autoritate, care să poată trimite pe oricine în orice secţie să ajute, dacă asta ar fi fost în interesul întregii brigăzi. Chiar şi maistrul-şef nu reuşea să facă aşa ceva, ca să nu mai vorbim de maiştri. Uneori lui Ajvar i se imputau acţiunile personale, dar el le-o reteza scurt :

— Noi venim la lucru să muncim. De dormit putem să dormim şi acasă, ba chiar acolo e mai comod. Da, noi venim să cîştigăm. Dar dumneavoastră pentru ce veniţi aici ?

Cîștigurile în brigadă erau atît de mari, încît normatorul ofta și bucuros ar fi tăiat la jumătate tarifele, dar nu putea face nimic din cauza schimbului doi, căruia nu i-ar fi rămas decît ceva mărunțiș și oamenii s-ar fi împrăștiat la alte ateliere fără ca măcar să se uite înapoi.

— Chiaburi nesătui ! mormăia normatorul, cercetînd situația pe care o luase de la contabilitate ca să i-o arate șefului de atelier. Pe de-o parte și șeful era într-o situație cam dificilă, iar pe de altă parte măcar de-ar fi fost în atelier mai mulți asemenea nesătui !

Cînd Volodea o observă pe Margita, aceasta ședea deja la biroul său, completînd certificatele de garanție ale frigiderelor.

— Salut !

— Bună ziua, Volodea ! răspunse oficial Margita. Ești gata ?

— Cînd o să fie gata, te strig... Nu se închide bine ușița...

„De ce chiar la «Eleganța» ? Sînt doar și ateliere mai ieftine... Ah, dacă aș avea măcar o vînzătoare cunoscută ! Nici n-ar trebui să le țină sub tejghea... Mi-ar spune doar cînd se așteaptă să le vină..."

— Arabul ăsta avea un sacou roșu ca focul, cu revere strălucitoare... Eu, în general, nu pot suporta arabii. Dar ăsta era un tip super, vreun conte ceva... Îți imaginezi ce efect cînd am intrat în sală ? El cu sacoul roșu și părul negru ca pana corbului, eu blondă... El mă conducea cu vîrful degetelor de cot... — auzi Margita cum povestea Lidka toate acestea în spate. Pe ea, împreună cu o fetișcană, prietenă, o puseseră să spele frigiderele. Se auzea cum hîrîie cu periile și cum plescăie apa pe pardoseala de beton.

— Păi, tu ești roșcovană, obiectă fetișcana.

— Totuna, sînt considerată blondă, răspunse Lidka.

— Marga, ia marfa ! strigă Volodea peste umăr și se apucă de lucru la frigiderul următor. Pe banda rulantă, care continua să alunece, întoarse frigiderul cu spatele. Repede. Baza turnantă nici nu apucă să scîrțîie. Puse

un arc, strînse patru şuruburi, vîrî şurubelniţa în buzunarul exterior şi întoarse frigiderul la loc. Frigiderul încă se mai clătina cînd mîna stîngă pipăi în spate, pe raft, uşiţa, o ridică şi aproape fără ajutorul mîinii drepte, o prinse în balamale. Nici o mişcare de prisos. Ai fi zis că-i un automat perfect.

Margita luă certificatul frigiderului, ştampila de control şi se ridică de la birou.

Treaba ei dura două-trei minute. Trebuia să verifice dacă numărul compresorului corespunde celui din certificat, să închidă capacul vasului de expansiune, să controleze cu atenţie dacă nu sînt crăpături la cutia de plastic, cît de bine se închide uşiţa. Vîra calibrul sub banda de cauciuc adeziv şi-l clătina într-o parte şi alta. Apoi se uita dacă rostul nu depăşea o zecime de milimetru.

— Ascultă, Marga, spuse Volodea, fără să-şi întrerupă munca. Ajvar şi cu mine ne-am gîndit... Poate ai vrea să treci la noi la banda rulantă ? Altfel ne e teamă să nu vină vreunul de pe stradă... Vei lua trei-patru roşioare* mai mult. Nu-i nevoie să dai răspunsul acum, mai gîndeşte-te...

— Îhî... — mormăi Margita. Puse ştampila pe frigider, o aplică şi pe certificat, vîrî certificatul în spirala ţevii capilare şi se duse înapoi la birou. Frigiderul trecu pe lîngă ea şi dispăru în magazie fără zgomot. Popasul lui pe banda rulantă era doar jumătate de treabă : pînă la ambalare, mai avea de trecut prin diferite verificări — regimul de funcţionare şi consumul de energie.

Încă patruzeci de ruble pe lună o ademeneau, însă o speria ritmul încordat de lucru al lui Ajvar şi Volodea. De cum te scoli dimineaţa, să tot trudeşti pînă seara. Rita pleacă potrivit decretului, probabil că o vor în locul ei.

Era cea mai murdară operaţiune pe linia de montaj, trebuia să lucrezi cu clei şi fierăstrău. Să pregăteşti bucăţi de polistiren expandat pentru izolaţie. Polistirenul se sfărîmă, bucăţelele se electrizează şi se lipesc de îmbrăcăminte ca bucăţelele de hîrtie de chihlimbarul frecat. Nu,

---

* Bancnote de zece ruble, care au culoarea predominantă roşu-maroniu.

acolo nu te duci să lucrezi în halat de atlas strălucitor, bine călcat. Şi, în general, acolo e ca într-un butoi, în capătul ăla al liniei de montaj peste tot sînt numai grămezi de plastic spongios şi carcase de frigider proaspăt vopsite. E drept, acolo rar se mai uită cîte cineva la ce faci. Pînă cînd îţi pregăteşti dimineaţa locul de muncă, iar seara aduni tot, a şi trecut o jumătate de oră, dar şi aici, la controlul tehnic, poţi să întîrzii cîte un pic, că nu iese gălăgie.

Cîntărind tot ce era „pentru" şi „împotrivă", Margita continua să completeze certificatele. Cînd completezi deodată mai multe, treaba merge mai cu spor.

Peste o oră luară o pauză de cinci minute pentru fumat, iar Ajvar şi Volodea se apucară să discute perspectiva imediată.

— Margita nu va accepta, trase concluzia Ajvar. Pînă nu se măritä nu are chiar atîta nevoie de cei treizeci-patruzeci în plus, maică-sa o să-i dea întotdeauna o farfurie de supă. Dar prestigiul ? Dacă nu va mai fi la control, n-o să mai ai cui să-i zici cu glas mieros : Marga, uită-te la dulăpiorul ăsta, parcă merge ! Marga, nu băga în seamă zgîrietura asta, o vopsesc imediat ! Maică-sa aşa a educat-o — că trebuie să munceşti doar ca să-ţi ajungă să mănînci şi să te îmbraci. La şcoală învăţase că nivelul de trai creşte an de an şi, uite, ea aşteaptă cu sacul deschis. După ea, dacă atelierul ăsta ar lua foc, nici n-ar clipi măcar. De lucru se găseşte tot timpul, indiferent ce faci. În timp ce pentru tine asta ar fi o tragedie. Pentru toţi care au început aici ar fi o tragedie...

— Cred că o nedreptăţeşti...

— N-o nedreptăţesc — şi ăsta-i lucrul cel mai groaznic.

Apoi Ajvar vorbi despre propunerea de a întări disciplina, care găsise un ecou pozitiv la conducere. După propunerea sa, maistrul va trebui să treacă cu autobuzul uzinei la opt şi jumătate pe la toţi cei întîrziaţi şi-i va aduce la uzină. Volodea credea că acest privilegiu al întîrziaţilor îi va face şi pe ceilalţi să nu se scoale mai devreme şi curînd va fi nevoie de două autobuze.

— După toate probabilităţile, în locul Ritei va veni o mînză leneşă, pentru că în brigada noastră sînt doar

Lidka și Rolis, de care în ultimul timp nu te mai poți plînge, se aprinse Ajvar. Celelalte au deja cîte cinci-șase asemenea podoabe.

— Dacă întîrzie — cîțiva ghionți ! Se lasă pe tînjală — cîțiva ghionți ! La vestiare. Ca să nu vadă nimeni.

— Makarenko !

— O să vezi, ajută ! Și dacă nu ajută — va cere singur să fie mutat în alt loc de muncă ! N-am de gînd să-i cocoloșesc și să pierd la leafă pentru ei !

Tresărind, banda rulantă se pusese din nou în mișcare.

IANUARIE

Trenul schiorilor mergea fără să oprească prin gări, de parcă ar fi fost un expres internațional. Cîntăreții din compartimentul alăturat se potoliră, pregătindu-se puțin cîte puțin de coborîre — își îmbrăcau puloverele, cei ce se leneviseră se grăbeau să-și ungă schiurile, își aranjau proviziile, pentru că masa urmau s-o ia lîngă focul de tabără.

— Ați fost la carnavalul de la Gajzin anul trecut ? întrebă Gvido.

— Să vedeți, eu sînt începătoare în ale schiului. După o întrerupere îndelungată, vreau să încerc din nou !

— Aha, atunci vă pot da cîteva sfaturi prețioase ! Întîi în ce privește ruta...

— Nu ține ! În uimitorii ei ochi căprui jucau drăcușori. Cunosc deja ruta. Am închiriat verile o cameră aici în Ergli. Nu chiar în oraș, ci cam la cinci kilometri. Un loc dumnezeiesc. Rîu, soare, dealuri, nici un vecin, lapte proaspăt cît îți dorește inima !

— Înțeleg, luați și vaca cu dumneavoastră de la Riga.

— Asta mai lipsea ! Ironia fără intenție nu-i scăpă însă. Vaca era a bătrînei care mi-a închiriat camera. O ființă extrem de simpatică și îndatoritoare.

— O, văd că vreți pur și simplu să mă lăsați în voia soartei. Să rămîn, cum se spune acum, singur în doi cu acest mustăcios, care are un tact uimitor. Sper că nu mă va sili și pe mine să-i fac patul !

De mult făceau echilibristică pe linia dincolo de care începe un flirt. Gvido, la început cu acea uşurinţă pe care ţi-o dă simpla prezenţă a unei femei frumoase, în timp ce ea cu acea intenţie, abia simţită, în intonaţia unei femei măritate pentru care viaţa de familie a devenit o povară şi care doreşte ca măcar cîteva zile să se simtă liberă. În situaţia ei, chiar şi cel mai stîngaci compliment îşi putea atinge scopul, trezind nechibzuinţa fetişcanei adolescente amestecată cu temerea de a trece pragul permis.

„Să vezi că-i plac", gîndi cu satisfacţie Gvido şi continuă jocul nevinovat.

— Şi mie îmi place lăpticul proaspăt...

Ilona făcu o faţă serioasă, tăcu îndelung, apoi întrebă brusc :

— Sînteţi căsătorit ?

— Nu.

— Atunci ascultaţi sfatul meu — nu vă căsătoriţi !

Inginerul Lieknis avea treizeci de ani, dar deja căpătase complexul burlacului. I se părea că toate femeile cunoscute se gîndesc numai cum să-i pună pe cap căpăstrul căsniciei. Burlacii nu sînt totuşi duşmanii sexului frumos, dar stau mereu cu atenţia încordată precum mustangii din preerie, care sînt adesea urmăriţi de cowboy-i cu lasoul pregătit. Romanele lor de dragoste sînt scurte şi în ele nu-şi găseşte loc nebunia, care dă dragostei atîta frumuseţe irepetabilă. Burlacii se tem să lase dragostea să se apropie de ei, întrucît trăiesc cu credinţa că aceasta se lasă cu pensii alimentare şi hotărîri judecătoreşti de reţineri. Ei caută femei fără pretenţii şi fără iluzii şi pe urmă singuri se miră că în aceste relaţii le lipseşte ceva. Şi, deşi nu aşteaptă de la căsătorie nimic bun, pînă la urmă se căsătoresc totuşi, doar pentru că altfel bărbaţii nu pot avea copiii lor. Şi se spune că devin soţi ideali şi taţi grijulii, care de la lucru se întorc întotdeauna la timp, îşi pun din antreu papucii călduroşi şi, în aşteptarea cinei, citesc cel puţin trei ziare. Iar dacă mai tîrziu, cînd se adună anii, admit anumite situaţii, extrem de rare şi extrem de neînsemnate, asta se întîmplă numai pentru a-şi

dovedi lor însile că mai sînt în stare să cucerească. De fapt, chemarea lor este viaţa conjugală cea mai puritană şi trece destul de mult timp pînă îşi dau seama de acest lucru.

Cuvintele Ilonei îi sugerară lui Lieknis că este privit ca un potenţial cuceritor cutezător şi faptul acesta îl măguli.

„Mi-e milă de tine, prietene necunoscut, se adresă cu prefăcută compătimire în sinea sa soţului Ilonei. Nu mai lăsa altădată singură o asemenea frumuseţe de soţie ! Se poate întîlni cu atractivul şi talentul inginer Gvido Lieknis."

Eticheta trebuia respectată... Gvido promise Ilonei s-o ajute să-şi însuşească abc-ul schiului, să facă un foc, să facă o ţepuşă şi să frigă cum se cuvine cîrnăciorii vînătoreşti. Îi promise o zi minunată, o seară minunată şi o dimineaţă minunată. Îşi exprimă o singură părere de rău, că noaptea va trebui să se întoarcă la trenul de schiori şi să o lase pe Ilona singură în căsuţa ei pustie. Sau poate că bătrîna va mai găsi o saltea pe care să se poată dormi ? El ar fi gata să-i plătească pentru asta. Ba mai mult, în rucsac are o sticlă de coniac bun şi ciocolată. Poate că se înmoaie inima aspră a bătrînicii ?

— Eu cred că da, răspunse jenată Ilona. Loc este berechet acolo ...

— Ei, totuşi ...

— O să spunem că sînteţi vărul meu.

— Bună idee !

— În general, bătrîna e înţelegătoare.

— Asta sună foarte promiţător.

— Poate că am şi spus-o foarte promiţător.

— Sînteţi pur şi simplu minunată ...

— Iar dumneavoastră îmi păreţi foarte simpatic şi îndatoritor.

Clădirea gării şi peronul din Ergli, asupra cărora o asemenea năvală a hunilor se revărsa numai iarna, se cutremurau de zăngănitul schiurilor, larma strigătelor, huruitul maşinilor ce soseau, bulgărilor de zăpadă azvîrliţi, indicaţiilor cum să se fixeze rucsacurile, lătratul cîinilor

pierduți, care amușinau în căutarea stăpînilor chiar în mijlocul mulțimii.

— Parcă-s copii mici ! spuse cu blîndețe o băbuță, care stătea în apropiere în fața unei prăvălioare cu alimente și privea cu interes această babilonie.

Mulțimea se îndreptă spre centrul orașului, direcție în care se găseau și colinele cu pîrtiile de schi.

Numai doi oameni traversară liniile : un bărbat cu rucsacul în spate și o geantă de voiaj galbenă în mînă și o femeie într-o canadiană de aceeași culoare, cu schiurile pe umeri.

Cotind după pădurice spre drumul care înconjoară Ratukalisul, cei doi își puseră schiurile și porniră fără grabă mai departe. Drumul era bătătorit de mașini, așa că schiurile femeii o luau mereu razna.

— Nu-i nimic, o liniști bărbatul. O să dăm de zăpadă, eu o iau înainte și o să fie mai ușor ! Se vede că n-ai fost campioană.

— Am făcut gimnastică artistică. Pe cuvîntul meu ! Pe undeva pe aici trebuie să fie o cărare care cotește spre stînga. Pe ea ieșim pe lac. Dar nu te temi să treci peste lac ?

— Mă tem, dar nu arăt !

— Așa să faci ! Aha, uite și cărarea ! Cînd ajungem la lac, pe partea cealaltă, pe deal, e un foișor de pază, trebuie să ne ținem pe direcția lui. Mergi primul ?

— E singura posibilitate de a mă îneca sub privirea ta spunîndu-ți : „Pe veci al tău !“

După dezghețul mare gheața nu putea fi groasă și bărbatul se străduia să se țină la distanță de copci. Pescarii le marcaseră cu crengi de brad sau pin, pentru a le putea găsi chiar pe viscol. Sau poate că nici nu le făcuseră cei care pescuiau cu momeală, ci vreun braconier, care pusese setcă pentru știucă și mai pe seară avea să vină după pradă.

Pe malul stîng Gvido văzu o casă mare construită din piatră cioplită. Pe lîngă foișorul de lemn, pe fundalul orbitor al zăpezii, mișunau schiorii ca niște furnici care ba apăreau, ba dispăreau după culme.

— Ne-au luat-o înainte, spuse Gvido. Acolo se şi schiază !

Se opri şi privi în urmă. Deşi se străduise să meargă încet, Ilona rămăsese mult în urmă. Schiurile nu prea o ascultau, faţa îmbujorată i se făcuse şi mai frumoasă, canadiana descheiată atrăgea fără voie privirea asupra pieptului care tresălta sub jerseul subţire.

„Te poate scoate din minţi una ca asta", se gîndi Gvido şi se întoarse.

— Încotro mai departe ? întrebă el.

— Nu-i nevoie să urcăm dealul ... Pe la poalele lui ...

Pe pantă schiurile se afundau adînc în zăpadă, uneori chiar intrau sub ea.

„Dacă bătrînica ne refuză găzduirea peste noapte, va trebui să ne întoarcem amîndoi la Ergli şi să ne cazăm la hotel. Nu se poate să nu aranjăm asta cu bani !"

Traversară drumul mare, deschis în zăpadă de un buldozer. Pantele acoperite de zăpadă păreau tăiate în marmură albă.

— De aici luaţi-o drept spre stejarul mare de colo, iar cînd vom fi acolo, aproape că am şi ajuns la rîuleţ. Cei doi tot amestecau pe „tu" cu „dumneavoastră".

„Ia te uită ce pustietate de pădure, se gîndi Gvido. Nu se vede nici o casă."

Şi în acea clipă zări în depărtare rîul Ogra, ale cărui maluri erau marcate de coroanele sălciilor şi de gheţuri groase. În locurile neînghe̦ţate curentul îngrămădise sloiurile unele peste altele, iar acum, sub soarele de amiază, gheţurile scînteiau în diferite culori.

— Formidabil ! oftă fermecat Gvido.

— Trebuie să trecem rîul, spuse Ilona. Casa e pe partea cealaltă.

— Mergi înainte...

— Mi-e teamă.

— Atunci sărută-mă la despărţire ! şi îşi întinse obrazul.

De sărutat nu-l sărută, însă se lipi strîns de obrazul întins şi încremeni aşa o clipă. Părul mătăsos îl gîdilă pe gît.

— Gata. Du-te...! — şopti Ilona.

Gvido îşi făcu vînt şi se repezi în jos, ridicînd nori de zăpadă strălucitoare în razele soarelui. În atingerea acestei femei era atîta gingăşie reţinută şi mîngîiere încît aceasta îl sperie. I-ar fi plăcut ca tînărul mustăcios cu pulover gri să aibă dreptate că Ilona e doar în căutarea unei aventuri de o noapte, însă nu prea mai credea în asta. Totul arăta că întîlnirea întîmplătoare poate nu se va mai termina chiar aşa cum se planificase. Situaţia era pentru el stranie, necunoscută, deşi teoretic prevăzuse că odată şi-odată asta se va întîmpla...

Panta era destul de uşoară, însă Ilona se temea totuşi să-şi dea drumul pe schiuri şi coborî în trepte pînă la jumătate.

Se opriră pe mal, privind cum curge apa repezindu-se printre pietrele acoperite de gheaţă, dispărînd sub mantia de gheaţă ornată cu ţurţuri străvezii şi repezindu-se tot atît de vijelios afară.

Pe cel ce cunoaşte Ogra îngrămădirile de ghéţuri de pe maluri nu-l pot mira, ele arată doar că în timpul gerurilor de toamnă nivelul rîului este destul de ridicat, apoi scade mult, între gheaţă şi apă formîndu-se un spaţiu liber. Minunatul pod de gheaţă îşi susţine o vreme propria greutate, dar prima zăpadă îl năruie vrînd-nevrînd.

La dreapta, stînga şi în faţa lor se întindea o mică lume de basm. El cuprinse femeia cu braţul de după umeri şi o trase spre sine simţind dăruirea trupului ei.

— Eşti măritată ?

— Să nu vorbim de asta, te rog...!

Dar în tîmplele ei sîngele pulsa şi îşi spunea cu groază: „Ce fac ! Ce fac !“

Poate că s-ar fi întors la Ergli, dacă Gvido n-ar fi pornit pe mal, căutînd un loc liniştit sau unde gheaţa să fi format o punte.

— Uită-te, pe aici a trecut o vidră. Şi Gvido îi arătă urmele dese de labe palmate. Blana ei face pe puţin trei sute.

— Da, da, rîse Ilona și dădu din cap. Faptul că s-a pomenit de bani îi alungă slăbiciunea — lumea redevenise reală.

De undeva, de dincolo de pădure, se auzeau niște lovituri. Sunetele se propagau uimitor de clar pe deasupra vîrfurilor de brazi și Gvido se gîndi : cineva bate piroane sau pene. Peste tot se găsesc oameni grei de cap care nu se gîndiseră de cu toamnă să-și adune lemne și nu pot aștepta pînă cînd soarele o să încălzească pămîntul ; că atunci doar munca ar fi de două ori mai ușoară.

La următoarea cotitură, o grămadă de sfărîmături de gheață atîrna deasupra apei ca spinarea zimțată, alb-albastră, a unui crocodil. Gerul lipise gheţurile de parcă ar fi fost cimentate, dar curentul puternic al apei rosese gheața de jos. În locurile mai degajate, unde gheața era mai subțire, chiar se străvedeau pietricelele de pe fund. Gvido își scoase schiurile și porni primul. Mergea cu atenție, încercînd întîi cu vîrful bocancului fiecare bucată de gheață, apoi se lăsa cu greutatea întregului corp, gata în orice moment să sară înapoi. Și numai după această verificare temeinică punea ambele picioare pe ea și începea să încerce mai departe drumul.

— Ilona ! o strigă el, în sfîrșit, de pe malul celălalt. Numai să nu-ți dea prin gînd să te abaţi într-o parte, mergi drept pe urmele mele !

Gvido urmărea cu o plăcere neascunsă mișcările ei grațioase ; în sfîrșit întinse mîinile în întîmpinarea ei și dintr-o zvîcnitură o smulse în sus, pe malul sigur. Și deodată ea se pomeni foarte aproape de el. Fețele erau aproape, ochii erau aproape, buzele erau aproape. Mult prea aproape ...

Sărutul fu lung și lacom. Lacom, chiar așa se gîndi Gvido, abia trăgîndu-și răsuflarea. Nimic în acest sărut nu mai era din atingerea lor nevinovată de mai înainte, doar patima, de-a dreptul patimă, chiar patimă înflăcărată.

— O să creadă oare că sînt vărul tău ? întrebă preocupat Gvido, ţinînd-o încă îmbrăţișată pe Ilona.

— O să creadă. I-am spus astă vară de vreo două ori că o să vină, dar n-a mai apărut.

— Tot un văr ca mine ?

— Nu, unul adevărat.

— Ei hai, pornim ?

Se gîndi că de dragul bunei-cuviințe ar trebui s-o mai sărute o dată, după aceea însă se răzgîndi — nu merită să se ambaleze degeaba.

Gvido îi ajută Ilonei să-şi fixeze legăturile, ca să nu-şi mai dea jos mănuşile şi să-i înghețe mîinile.

Strecurîndu-se prin zăvoiul de sălcii, care în acel loc era rar, ieşiră la o potecă îngustă de pădure, la poalele unei coline. Se vedea limpede că pe ea nu mersese încă nimeni în această iarnă.

— La stînga, spuse Ilona.

Era greu de mers, trebuiau să ridice crengile mestecenilor, mălinilor sau arinilor încovoiate de zăpadă, care le barau trecerea. Mai departe, cotind brusc, drumul ducea în sus.

Erau de două ore pe drum. Gvido simțea oboseala şi o uşoară iritare. Nu-l mai bucurau nici chiar glumele Ilonei, care la început îi păruseră atît de hazlii. Mult timp pe ambele părți fuseseră însoțiți de niște brazi mici, goluşi, cu coroana de crengi tocmai în vîrf, apoi se iviră şi copacii puternici, bătrîni, iar după aceea, fără nici un fel de tranzit, pădurea se sfîrşi. Gvido încremeni de uimire. În fața lor se afla cel mai autentic pastel al pictorului Voldemar Irbe, din care pictase probabil cu sutele, pentru că, spre diferență de minunatele tablouri de acest gen cu bazare, biserici şi scene de cîrciumă, care au interesat chiar Galeriile din Dresda, peisajele de iarnă constituiau producția lui comercială. Tirajul de masă şi în acelaşi timp corespondența deplină cu gusturile standard ale vremii sale. Drăguțe, dulcişoare, elegiace, chiar şi astăzi mai pot mişca pînă la lacrimi sufletele simple.

În luminişul pădurii era o luncă — probabil că nu numai luncă, ci şi vreo două parcele lucrate de pămînt sărăcăcios, însă acum, iarna, tot acest spațiu părea înțelenit, apărat de vînturi de un deluşor semicircular, pe care cres-

cuseră brazi înalţi. Baza potcoavei era retezată abrupt — probabil că acolo era malul rîpos al rîului.

Pe deluşor, aproape de lizieră, era o căsuţă cu acoperişul plin de zăpadă şi, se înţelege, cu coşul fumegînd. Fumul era alb şi se ridica spre cer aproape vertical. Se mai vedea marginea unor construcţii din gospodărie şi cîteva tufişuri care arătau pur şi simplu ca nişte mănunchiuri de crengi uscate.

— Un tablou ideal pentru o ilustrată de felicitări pentru sărbătorile de iarnă ! fluieră Gvido.

— Uite c-am ajuns.

Panta se oprea chiar la uşa casei.

— Du acolo lucrurile, vin şi eu imediat, spuse Ilona şi se îndreptă spre construcţiile anexe.

— Nu-i nimic, te aştept !

— Du-te, aşa e mai bine. Ea îi făcu conspirativ cu ochiul şi dispăru după colţ.

Gvido se scutură de zăpadă, puse schiurile în tindă şi bătu la uşă. La început uşor, apoi mai tare, dar, fără să mai aştepte răspuns, deschise uşa. „Ori bătrînica nu prea aude, ori e prin casă mai departe", se gîndi el.

Lumina de la ferestruică era slabă. După soarele şi zăpada orbitoare, nu putu vedea în primul moment decît soba în care ardea vesel focul.

— Intraţi şi închideţi uşa, spuse liniştit un glas de bărbat.

— Bună ziua, mormăi dezorientat Gvido, închise uşa şi încercă să-l vadă pe acest om. Doar Ilona nu-i spusese că în afară de bătrînică mai este şi un bătrînel.

— Daţi jos rucsacul... Luaţi loc... Simţiţi-vă ca acasă...

Ochii se obişnuiră repede cu semiobscuritatea. La capătul mesei, sprijinindu-se cu spatele de dulapul alăturat, stătea un om de statură măruntă, a cărui faţă era încordată ca un arc de oţel.

— Sînt vărul Ilonei, spuse Gvido dînd jos rucsacul.

Omul dădu din cap cu înţelegere. Lui Lieknis nu-i plăcu faţa încordată a acestuia.

— Da, eu şi Ilona... Noi ne-am hotărît...

— Da stați jos odată ! strigă omul în așa fel încît Lieknis simți că-l furnică pe șira spinării.

Gvido se uită automat împrejur. Lîngă ușă, întinzîndu-și picioarele lungi, stătea vecinul de compartiment cu puloverul gri. Lui Lieknis începu să i se împăienjenească ochii de la aceste steluțe negre și roșii, de furie pumnii i se strînseră singuri cînd zări această față batjocoritoare.

— Fără scamatorii, altfel voi fi nevoit să trag ! îl preveni flăcăul.

Și Gvido văzu pe genunchii celuilalt un pistol. Mai bine zis ceva între revolver și pistol. O unealtă aducătoare de moarte, care ar fi interesat cu siguranță pe un specialist armurier prin construcția ei deosebită. Era un pistol Bera cu patru focuri fără cocoș, cu două țevi una sub alta. Din profil amintea de un „buldog", ca exemplarele din care sînt pline vitrinele muzeelor revoluției, numai că acesta era complet plat, și fără gardă în jurul trăgaciului. Cînd sînt executate două împușcături, în interiorul pistolului se învîrte încărcătorul, de forma unei cutii de chibrituri, și în locul tuburilor de cartușe goale din dreptul țevilor vin noi cartușe și poți să mai tragi de două ori. La începutul secolului acest pistol, datorită formei sale plate, era recomandat să fie purtat în buzunar pentru autoapărare. Calibrul de nouă milimetri îl făcea o armă destul de amenințătoare, iar patul de lemn, plin de scrijelituri, chiar înfricoșătoare.

Mai mult șocat decît speriat, Gvido continua să se holbeze la arma veche, care, ca un gîde conștiincios, aștepta doar un semn pentru a se apuca de treabă.

— Viața are o singură lipsă, e prea scurtă, spuse omul cu fața încordată care stătea lîngă dulap. Și încheie cu un zîmbet : Și ce sens ar avea să ți-o mai scurtezi singur, nu ?

— Ce doriți ? exclamă Gvido, gata de bătaie.

— Vorbește mai încet, altfel e greu să distingi cuvintele.

Gvido nu era fricos, însă nu-i venea să creadă că Ilona l-a atras în cursă, deși reieșea clar din prezența tînărului. În orice caz, era obligat s-o prevină pe femeie. Creierul

aprecie instantaneu situaţia — amîndoi stau jos, pistolul e pe genunchi. Dacă scaunul ar ajunge pentru tînăr, pentru celălalt trebuie mişcată şi răsturnată masa sau să pună mîna în acest timp pe armă. Gvido se aplecă, făcîndu-se că vrea să se aşeze, înhaţă scaunul, dar nu-l putu ridica de pe podea.

— L-am bătut puţin în cuie, să nu mai ispitească...

Gvido privi prin ferestruică şi zări în razele soarelui pe Ilona. Stătea în picioare, rezemată de peretele magaziei şi fuma.

VĂDUVA

Margita aşteptă destul de mult, însă vînzătoarele nu apărură. Vocile slabe, strecurate de pe undeva din fundul depozitului, uşa deschisă în colţul sălii de vînzare, panoul vopsit în bronz al gazetei de perete, pe care erau lipite note pe hîrtie cu pătrăţele, — totul arăta însă că această corabie nu era părăsită de tot şi că nu te puteai considera fericit că ai găsit-o şi, în conformitate cu legile mării, ai drepturi asupra ei.

Dincolo de ferestrele largi şi înalte trăia Riga Veche, unde din cauza trotuarelor prea înguste pietonii mereu intrau în conflict cu şoferii. Un război ce amintea de cruciade şi în care marii seniori învăluiţi în cuirasele lor cromate şi lăcuite constituiau minoritatea dominatoare. Lăsînd în jos geamurile laterale, scoteau capetele, riscînd chiar să încalce regulile, care interziceau semnalele sonore şi se certau sau se rugau să-i lase să treacă, dar pedestrimea eroică se făcea că nu aude nimic.

Din timp în timp din stradă intra în magazin cîte un cumpărător potenţial, însă după ce-şi arunca privirea pe ceea ce etalau rafturile şi vitrinele, se întorcea pe călcîie şi pleca.

În sfîrşit, pe uşa din fund apăru o tînără uscăţivă, cu gene lungi, rimelate. Probabil faptul că Margita aşteptase o puse în încurcătură, întrucît nu putea să-şi dea seama pentru ce poate aştepta aici necunoscuta.

— Aşteptaţi pe cineva ? întrebă politicoasă.

— Am nevoie de nişte cizmuliţe de toamnă.

— Nu avem. Şi tînăra dădu din cap. Doar produse în ţară.

— Dar n-aţi putea să-mi spuneţi cînd o să primiţi ? întrebă cu glas stins Margita, la gîndul că e al şaselea magazin din acea zi.

— Nici noi nu ştim, răspunse tot atît de politicoasă vînzătoarea.

Ar fi bine să-i ofere o floare sau un pachet de ciocolată, dar cum să faci aşa ceva, şi-apoi n-ar fi inutil ? Dacă s-ar cunoaşte cît de puţin, ar fi altă treabă.

Margita se întoarse spre ieşire.

— Aşteptaţi puţin, spuse tînăra şi se strecură pe lîngă gazeta de perete spre capul coridorului.

Peste un minut se întoarse cu o cutie mare albă şi-i propuse să încerce cizmuliţele după tejghea, să nu fie văzute de vreun cumpărător întîmplător.

Cizmuliţele nu erau dumnezeieşti, nu de calitate super, de o asemenea jertfă vînzătoarea n-ar fi fost în stare, însă erau o marfă cehoslovacă şi lucrată curăţel, cu tălpi de plastic. În orice caz ele întreceau toate aşteptările tainice ale Margitei. Şi deodată veni prăbuşirea — nu-i încăpeau ! Erau mici ! Măcar cu un număr mai mare... Margitei chiar îi dădură lacrimile cînd înapoie cutia.

— Ce păcat !

Însă pe vînzătoare o şi cuprinse dorinţa de a face ceva. O altă pereche într-adevăr nu mai avea, dar se gîndi că ar putea schimba chiar asta cu alta cu o măsură mai mare fie la şeful depozitului, fie la altă vînzătoare, aşa că dispăru din nou în coridor, de data asta pentru mai mult timp.

Se întoarse însă cu mîinile goale, fiind ea însăşi puţin jenată de insucces.

— Nu. Altă pereche nu mai e.

— Dar poate ne-am putea înţelege cumva ? izbucni Margita.

Ea niciodată nu putuse să „se înţeleagă". Şi părinţii ei tot aşa, din păcate nu puteau să „se înţeleagă" în nici o

privinţă şi, probabil, din această cauză familia se mai înghesuia încă în două camere mici într-un imobil nereparat de multă vreme, întrucît se prevedea a fi demolat în perspectivă. Mulţi tovarăşi de muncă ai tatălui său primiseră apartamente noi, deşi, condiţiile lor de locuit fuseseră mult mai bune. Nici mama nu se putea descurca şi de aceea era nevoită ca după munca grea din atelierul de vopsitorie să stea la cozi mari la magazinele de peşte şi legume. Ea nu se plîngea, crezînd că toţi ceilalţi fac acelaşi lucru, dar fiica nu avea o asemenea convingere fermă. Ea ştia că sînt oameni care se pot descurca în toate, pot obţine orice şi îi invidia pentru această artă.

— Treceţi pe la sfîrşitul lui iunie, spuse tînăra de după tejghea.

— Mulţumesc ! Mulţumesc foarte, foarte mult ! şi Margita ieşi fericită în fugă din magazin. „Nici nu ştii ce-i mai bine, — să capeţi pe loc cizmuliţele, sau să legi prietenie cu o vînzătoare...“

Fără a ţine seama de timpul necesar schimbării unui tramvai cu altul, de acasă pînă în centru Margita făcea mai puţin de o oră, şi cu toate acestea ea mergea rar în centru. Viaţa la periferie nu are numai laturi negre, cum se crede de obicei, cum ar fi lipsa de confort şi greutăţile în ce priveşte transportul. Periferia e toată cufundată în iasomie şi meri, ea emană un aer curat, care lipseşte cu desăvîrşire în centrul orgolios, care înghite praf şi fum. Fiecare raion periferic îşi are personalităţile lui, pe care toţi le cunosc, pe care le salută toţi : cel mai bun dansator al său, miss Europa sa şi Janka Malear al său, de mare interes în rîndul consumatorilor cu nasuri roşii, care se adună pe lăzile goale din spatele prăvăliilor alimentare. În afară de asta, fiecare raion periferic are relaţii extrem de încordate cu toate celelalte raioane. Dacă cineva din Milgravis se încumetă să conducă după dans pe Anna sau Zanna în Ciekurkalu, poţi fi sigur că acasă va trebui să pună comprese pe vînătăi, iar cea mai mare parte a drumului nu va fi preocupat dacă Anna sau Zanna se va lăsa sărutată la portiţă, ci să nu se împiedice la start şi să n-o ia la fugă prea repede înapoi. Dacă unul din Milgravis se întîlneşte la dans cu unul din Ciekurkalu în raionul Mos-

cova, se vor lupta eroic, umăr la umăr, ca doi fraţi de sînge, pentru ca a doua zi să aibă din nou de furcă unul cu altul.

Din păcate, odată cu construcţia noilor cartiere de locuinţe diferenţa dintre raioane dispare împreună cu tradiţiile puternice, căci pe noii veniţi nu-i leagă nimic de aceste locuri, în afară de metrii pătraţi locuibili.

Periferia în care locuia Margita nu era ocupată de clădiri construite din prefabricate, cu tei piperniciţi jupuiţi, cu bălţi urît mirositoare şi clisoase în curţi şi nu se vedeau pe nicăieri blocuri neconstruite încă în întregime pe lîngă care să atîrne braţele macaralelor. Aici băieţandrii încă se furişau cu teamă după merele din pomii altora, iar cumetrele puteau judeca nu numai purtarea celor de alături, dar şi pe cea a vecinilor mai îndepărtaţi şi să ghicească de bine, de rău care flăcău cu ce fată se va însura. Aici fiecare locuinţă avea cel puţin o tufă de coacăz şi o palmă de răzor, care erau cultivate cu o atenţie neobişnuită. Cei ce locuiau aici nu spunea niciodată : mă duc în centru. Nu, ei spuneau : trebuie să merg în Riga, iar cînd ajungeau la Turnul Pulberăriei sau pe lîngă Operă rămîneau cu gurile căscate de ceea ce vedeau.

Cu toate că în ultimii zece ani la periferie se modificase ideea de depărtare faţă de centru — centrul înaintînd cu paşi repezi în periferie — vechea generaţie nu aproba această apropiere. Ea dorea să rămînă cu obiceiurile ei, cu modul de viaţă cald, iar tînăra generaţie nu putea întreprinde nimic esenţial, pentru că şi în ceea ce priveşte locuinţele şi din punct de vedere material depindea de vîrstnici. De aceea tinerii, o vreme, erau obligaţi să trăiască aşa cum doreau bătrînii, sau măcar să se prefacă un timp că trăiesc în acest fel.

Ajungînd în centru, Margita, se înţelege, nu se repezi spre casă. Se plimbă prin Riga Veche şi trecu canalul pe la colinele Bastionului. Apoi un anumit timp îşi permise să intre în curentul uman din care ieşi doar în dreptul noului hotel aflat în construcţie, se uită la vitrina magazinului „Sakta“ la frumoasele jachete şi bluze şi se pomeni din nou în Riga Veche. Era acea oră plăcută cînd se închid

magazinele şi la uşile cafenelelor se adună mulţimea celor ce aşteaptă să intre.

În cabina telefonică de lîngă hotelul „Riga“ o văzu pe Lidka. Lidka era îmbrăcată cu o roche viu colorată, care cădea în falduri largi, ca în jurnalele de modă, şi încălţată cu pantofi aurii cu tocuri înalte. Buzele viu rujate şi pieptănătura îi dădeau un aer de eleganţă. Şi Lidka o văzu pe ea şi îi făcu semn cu mîna s-o aştepte pînă termină convorbirea.

— Ce bine că te-am întîlnit ! turui bucuroasă Lidka. Am şi sunat la patru fete, dar nici una nu e acasă... Oh, parazitele ! Ai întîlnire ?

— Nu, pentru astăzi nu ne-am înţeles, răspunse evaziv Margita. De ce să ştie asta că de cîteva luni ea nu mai are prieten ?

— Oh, Marga, am o idee de milioane ! Tu mă poţi ajuta !

Cam pe la cinci pe Lidka o sunase un bărbat necunoscut (dar plin de tact şi politicos). Numărul de telefon i-l dăduse cutare şi cutare — Lidka şi-l amintea, dar nu mai ţinea minte din ce oraş. Doreşte să-i transmită din partea acelui cunoscut un salut cordial. El însuşi e pentru prima oară la Riga cu treburi de serviciu. Şi, în general, se cam plictiseşte şi ar fi bucuros dacă Lidka şi-ar găsi timp să cineze cu el. Cînd ajunsese ea, masa era deja pusă cu tot dichisul, dar mai era cu băiatul ăsta şi un altul, coleg de serviciu, parcă. Şi au stăruit ca ea să mai cheme vreo prietenă. Dar cine stă seara acasă ?

— Ei, ce părere ai, Margita, cum îţi pare asta ? Oameni excepţional de serioşi ! Iar dimineaţa la lucru, altfel din nou mă poartă pe la comisii, iar mama vitregă pur şi simplu se învineţeşte de ciudă. Ca şi cum n-ar fi fost niciodată tînără ! Mai vorbim, mai dansăm — şi acasă !

Pe Margita n-o trăgea inima spre casă. Tatăl, la bucătărie, tot trage cu rindeaua la rafturile pe care le-a promis mamei în dar de ziua ei de naştere şi se chinuie să rezolve problema veşnicelor surpături din zidurile coridorului, frăţiorul, în magazie, „cumineşte“ bicicleta sa cu motor şi la fiecare cinci minute o huruie. În camera de trecere,

soră-sa mai mică își face lecțiile și, rozînd creionul, se ține de capul cuiva să-i explice cum să-și rezolve tema, în camera din fund mama, din cauza vederii slabe, se bagă cu totul în mașina de cusut și coase sau însăilează ceva. La televizor azi nu-i nimic interesant, iar cărțile n-au atras-o niciodată pe Margita.

De cîteva ori fusese în mici cafenele din centru, însă probabil că nu în cele mai bune. Acestea nu prea se deosebeau de „cîrciumioara" din apropierea casei lor, unica oază într-un pustiu destul de întins. Ziua era o simplă cantină cu autoservire, iar seara bucătăria se separa cu o cortină și venea o orchestră formată din trei oameni. Mesele rămîneau însă aceleași, cu picioare din țevi de duraluminiu și suprafața acoperită cu melamină.

În restaurantul „Riga" cu siguranță că totul era altfel. Acolo, desigur, pentru fiecare consumator seara petrecută era o sărbătoare.

— Dar dacă nu-mi place, plec !

— Faci cum vrei, Margita ! Găsești tu ceva să ciripești și pe-aci ți-e drumul cînd te saturi !

Deodată Margita își aminti de banii pentru cizmulițe pe care-i avea în geantă și fu cît pe-aci să refuze. Apoi se înduplecă la argumentele Lidkăi și hotărî să ia măsuri de prevedere.

Înainte de a intra în salonul restaurantului, se abătu pe la toaletă, scoase banii din geantă și-i băgă în sutien, apoi scoase abonamentul de tramvai, stătu o clipă în cumpănă și-l strecură în același loc.

Tavanul neînchipuit de înalt, colonadele și lustrele de cristal o impresionară, la fel și razele colorate ale reflectoarelor îndreptate spre ringul de dans, tablourile de pe pereți și vitraliile de la ferestre, ciorchinii de struguri aurîți în partea superioară a colonadelor și în colțuri. O duzină de ospătari în fracuri, cu șervețele albe ca neaua trecute pe braț, alunecau printre mese de parcă erau pe patine cu rotile.

Apoi semiobscuritatea catifelată și draperiile grele de catifea, traversele de covor sub picioare. Solista manipulînd energic firul microfonului, să nu se împiedice, și pe care Margita o văzuse de cîteva ori la televizor. Erau prea

multe pentru o singură dată. Îi venea să se întoarcă. Margita se uita la Lidka, care, luînd-o de braţ, o trăgea cu îndrăzneală după ea printre dansatori.

Pe neaşteptate în faţa lor apăru un bărbat cu faţă arogantă. Era şi el în frac, dar fără şervet. Stătea în aşa fel încît nu puteai să te strecori pe lîngă el.

— Cu ce vă putem servi ? se interesă oarecum politicos, dar după intonaţie puteai să înţelegi dintr-o dată : „Ce căutaţi pe aici ?“ În acelaşi timp colţurile gurii i se încreţiră dispreţuitor. Aproape fără să se uite la Lidka, privirea îi alunecă pe îmbrăcămintea Margitei şi pe silueta ei.

Rictusul dispreţuitor din colţul gurii se adînci şi mai mult. Margitei îi năvăli sîngele în obraji, de ruşine era gata să se întoarcă şi să fugă încotro o vedea cu ochii.

— Păi cum, Feliks, nu mă mai recunoşti ? schiţă un surîs Lidka.

— Tocmai de asta şi întreb, fiindcă te recunosc.

— Noi stăm uite acolo, în colţul ăla... Mi-a venit o rudă de la Moscova.

Feliks se uită în direcţia indicată, văzu doi bărbaţi stînd cu spatele spre sală şi, furios pe sine că nu dispune de drepturi mai mari, spuse :

— Dar să nu te mai văd şi să nu mai aud de tine azi ! Şi nici de tine ! adăugă uitîndu-se la Margita.

— Şeful de sală, îi şopti pe drum Lidka. Un idiot sinistru ! N-ar fi trebuit să intrăm pe uşa aia, prin hotel, dar nu m-am gîndit la asta !

Văzînd fetele apropiindu-se, bărbaţii se ridicară şi le traseră scaunele pentru a le fi mai uşor să se aşeze.

Margita nu se simţea în apele ei. Cu cine s-a încurcat ? Cu Lidka ! Doar se ştie cîte s-au auzit despre ea ! Şi uite acum stă cu doi bătrîni ! Auzi, băieţi ! Băieţi erau cînd mama mergea pe la baluri ! De ruşine, i se urcă sîngele din nou în obraji. Trase cu coada ochiului la mesele de alături, dar, spre mirarea ei, nimeni nu rîdea ; se pare că pe Lidka şi pe ea nici măcar nu le observaseră.

Cavalerul Lidkăi avea peste treizeci de ani. Era deja cam plinuţ. În buzunarul de la piept al hainei strîmte şi şifonate atîrnau cîteva pixuri. Pe reverul stîng se vedea

insigna romboidală de licențiat. Între insignă și stofă intercalase o căptușeală de plastic tăiată cu grijă. Plinuțul era de pe acum cam amețit, făcea pe cavalerul degajat și vesel. Sări, chemînd cu un gest ospătarul și comandă : „Șampanie pentru doamne ! Și muzică ! Eu plătesc !" — și din nou, cu un gest de adevărat general, care trimite la luptă mii de soldați, ceru chelnerului să execute comanda mai repede. Abia începu să cînte orchestra și o și invită pe Lidka la dans. Aceasta, chicotind, se prinse de mîna lui întinsă și plecară.

— Ce-ți pot oferi ? întrebă cavalerul destinat Margitei. Glasul îi era plăcut, neinsinuant.

— Nimic.

— Mănîncă, mănîncă, fetițo, la vîrsta dumitale încă nu duci grija siluetei. Poate niște somon ? Și ridică îndată farfurioara ovală, pe care erau aliniate feliuțele fine, roze, îi ajută să se servească și îi întinse untul. Se pare că nu locuiești departe, dacă ai venit atît de repede !

— Păi, eu m-am nimerit întîmplător. „Mai bine să punem lucrurile la punct, se gîndi ea, pentru ca mai tîrziu să nu fie neînțelegeri"... Lidka și cu mine... adică Lidia... lucrăm împreună.

Și-i povesti cum fusese la o vînzătoare cunoscută să cumpere cizmulițe de import, dar n-a cumpărat, că nu se potrivise numărul, și a întîlnit-o întîmplător la cabina telefonică pe Lidia, care o convinsese să vină. Așa se explică, într-o oarecare măsură, de ce-i îmbrăcată cu o bluză de stambă cusută nu prea ireproșabil și o fustă din cele mai simple, în carouri, cumpărată de-a gata din magazin.

— În ce privește cizmulițele, adu-mi aminte mai tîrziu, poate reușesc să te ajut, rosti scurt bărbatul, văzînd că Lidka și Valerian se întorceau de la dans.

Ce vîrstă ar putea avea ? Probabil că peste cincizeci. Părul ușor încărunțit i se ondula la tîmple. Ochelari moderni cu lentile groase, rezistente, dinți puternici. Fața uscățivă, gură cu buze subțiri și o siluetă elastică, zveltă. Răspîndea un miros de curățenie, iar glasul te îndemna la sinceritate. Un om în care te puteai încrede. Pe lîngă el, Valerian arăta ca un guler de haină ponosit, mototolit, transpirat.

— Aveţi un nume curios : Sam...

— De fapt Samuel, dar cine ţine minte un nume atît de lung ?

— Sînteţi şeful lui ? arătă Margita spre Valerian.

— Nu, sîntem colegi de serviciu.

Într-un loc străin, se gîndi fata, s-ar cuveni să tacă, adaptîndu-se treptat. Ea însăşi, intrînd în sală, crezuse că nu va putea scoate o vorbă, dar Sam îi stîrnea o curiozitate aproape copilărească, pe care ea încerca să şi-o satisfacă pe loc. Din timp în timp îşi dădea seama că e prea proastă pentru a putea susţine o discuţie cu un asemenea bărbat, se retrăgea în carapacea sa, însă reţinerea îi trecea îndată ca de la sine. Cea mai mare parte a timpului stătură doar ei la masă, Valerian şi Lidka se întorceau numai să bea şi din nou plecau să danseze.

Margita îşi amintea de acest „eveniment" mai mult ca de orice altceva.

Nu se ştie de unde se apropie de masa lor un tînăr brunet, cu aspect de meridional, şi o invită la dans. Nu-i ceru lui Sam permisiunea, ci doar o fixă cu ochii lui de ţigan, de parcă ar fi hipnotizat-o.

Margita se fîstîci aşteptînd ce va zice Sam, dar acesta îşi luă o înfăţişare indiferentă şi ea acceptă invitaţia. Cavalerul, îmbrăcat cu o vădită neglijenţă, dar studiată cu multă grijă, se risipi în complimente specifice sudului. Considerînd asta ca un semn evident al succesului ei într-o sală atît de luxoasă, Margita chiar îi zîmbi. Sam observă acest lucru, se ridică încetişor şi plecă să schimbe cîteva vorbe cu şeful de sală Feliks.

Cînd dansul se sfîrşi şi tînărul vru s-o conducă pe Margita la locul ei, apăru Lidka, care o înhăţă de mînă :

— Hai cu mine !

La toaletă începu să strige la Margita :

— Proasto, eşti anormală ! Unde te bagi, tîmpito ? Tu ce-ţi închipui, de ce te-au invitat, ca tu să te zbîntui cu alţii ? Mai foloseşte-ţi şi tu creierul ! Apoi, trăgîndu-şi sufletul, continuă mai liniştită : Ţi-a spus să te muţi la masa lui ?

— Da.

— Hai, zboară ! Fiecare trebuie ca măcar o dată să-şi ardă aripile ! Poveştile bunicii despre tot felul de pasiuni sînt nimic faţă de pacostea care te paşte ! Şi p-ormă te mai şi jefuiesc. Aştia sînt cei mai murdari bişniţari de bazar !

Şi, trîntind uşa toaletei, Lidka plecă în sală.

Margita nu mai ştia ce să facă, de parcă i-ar fi stat mintea. Cel mai bine ar fi fost dacă ar fi întins-o, însă îi rămăsese poşeta pe scaun.

În acest timp Valerian îl întrebă pe Sam :

— De unde s-au adunat la voi în Riga atîtea muşte de bălegar ?

— Fac comerţ cu flori.

— Tăticii le cultivă, iar feciorăşii le vînd ?

— Statul le cultivă, iar ăştia doar iau caimacul... Sînt o adevărată mafie, care ştie ce să pună în palmă cui trebuie. Sălbaticii ăştia puturoşi sînt doar agenţii mărunţi. Probabil că nu sînt oraşe unde să nu ajungă, iar caimacul se adună gros... Pînă cînd comerţul interrepublican nu va fi prin lege încredinţat exclusiv cooperativelor, pînă atunci aceste lăcuste vor năpădi drumurile de la Vladivostok pînă la Murmansk şi înapoi.

Valerian umplu păhărelele. Ciocniră. De data asta Sam bău. Probabil al doilea păhărel în toată seara.

— Tu încă mai gîndeşti privind de la înălţimea statului ? Sam tăcea. După tot ce s-a întîmplat ! se miră Valerian. Lui, într-adevăr, i se întîmplaseră cam multe în ultimii ani.

Văzînd că Margita intră din nou în sală, tipul negricios se repezi în întîmpinarea ei, deşi masa de la care se ridicase se afla oricum în drumul Margitei. O apucă strîns de mînă şi o duse cu forţa la el :

— Fă cunoştinţă, draga mea ! Prietenul meu, profesor şi docent. Numele îi trecu pe lîngă urechi, întrucît ea încerca mînioasă să-şi elibereze mîna. Dînsul e artistul...

Unul din cei trei de la masă plecă şi se întoarse cu un scaun. Din gîturile a două — din patru — sticle de şampanie băute ieşeau la iveală hîrtii de cincizeci de ruble, să le vadă toată lumea. Cei trei stăteau răbdători, aşa cum

stau pescarii pe malul bălții cînd aruncă nadele și așteaptă peștele mărunt.

— Lăsați-mă ! Mă doare !

— De ce te superi ? De ce nu-ți plac ? Te rog, un singur pahar pentru prietenie ! Toarnă mai repede, profesore și docente ! La noi așa e obiceiul...

— Dar mă doare !

În căutarea salvării, Margita se uită în jur. Nu, era singură în mijlocul unor orbi și surzi. O cuprinse frica.

În acel moment apăru alături șeful de sală Feliks. Nu, parcă nici n-o vedea pe Margita, se uita pe lîngă sau prin ea.

— Cine v-a lăsat să intrați ? întrebă el cu răceală în glas pe meseni. Aceștia săriră să-i explice cu toții ceva. Margita simți că mîna îi este liberă și fugi imediat. În ținuta asta ? Aici nu-i cantina din piața centrală ! Iritat, Feliks nu asculta. Îi făcu semn scurt chelnerului : Fă-le socoteala. Și dacă peste cinci minute vă mai văd aici, pun să vă ridice. Și nu cu taxiul și nu acolo unde ați vrea. Asta-i !

— Credeam, fetițo, că ți-ai găsit alt anturaj, spuse zîmbind Sam. dar Margita nu sesiză în cuvintele lui ironia ascunsă. Noi eram gata să ducem poșeta la biroul de lucruri găsite.

— Aș bea ceva, spuse Margita.

Sam turnă. Coniacul avea o culoare întunecată și era aromat.

— Ce va spune prietenul dumitale cînd va afla despre peripețiile de azi ale iubitei sale ?

— Nu-s obligată să dau nimănui socoteală ! răspunse vioi Margita.

Amintirile o năpădiră dintr-o dată. Probabil datorită coniacului. datorită celor petrecute în acea zi, sau poate tocmai fiindcă nu dorea să-și amintească ultimii trei ani. O mulțime de episoade mărunte se împleteau într-un mănunchi strîns. care acum s-a desfăcut. Și fiecare fir însemna un detaliu.

...Iat-o în fața tribunalului de familie. Ar trebui să plîngă, însă nu-i dau lacrimile. Dar capul trebuie să-l

plece — înțelege asta. Fratele și sora au fost alungați în curte, tatăl ar fi dezertat, de asemenea, cu bucurie, dar mama i-a poruncit să rămînă.

„Poate ai rămas grea ?“ o chestionează mama.

„Nu.“

„Ești sigură ?“

Margita dă din cap.

„Dar el le-a spus ceva părinților ?“

Margita ridică din umerii ei înguști.

„Vorbește !“ țipă mama.

„Nu știu.“

„Apăi, da, el mai trebuie să-și termine armata ! Cum ai putut să faci așa ceva ?“

Dar poate mama să audă adevărul ? Și ar putea ea înțelege ce este dragostea ? Sau i-ar face plăcere să audă că băiatul a obținut cu forța ce a dorit ? Cît din indignarea mamei este adevăr și cît prefăcătorie cerută de morala periferiei ?

„Abia ați terminat clasa a unsprezecea ! Sînteți încă copii !“

Restul, mama îl ia asupra sa. Undeva, cîndva, va avea loc și discuția cu părinții băiatului. Căci vinovatul lipsește — își satisface stagiul în Ucraina și în fiecare săptămînă îi trimite Margitei cîte două scrisori pline de dor, sărutări și jurăminte.

„Te duci să lucrezi la maică-sa. Așa trebuie. Acolo cel puțin o să fii tot timpul sub ochii ei, iar acasă o să am eu grijă de tine. Și nici un fel de dansuri, nici un fel de zile de naștere, să nu-ți iasă vorbe !“

Mama băiatului e brigadieră într-un mic atelier de cartonaje și cutii pentru torturi. E o femeie bună și se poartă față de Margita ca față de o noră. Opt femei mai în vîrstă, Margita și un bărbat mai vîrstnic, care fierbe cleiul. Mirosul de clei a îmbibat în așa hal hainele, părul și pielea lui, de se simte pînă și de pe partea cealaltă a străzii !

Atelierul e la cîțiva pași de casă, deși Margita ar fi străbătut cu plăcere zece kilometri. Păi, o asemenea viață seamănă mai mult a închisoare !

După un an şi jumătate şuvoiul de scrisori se întrerupsese.

„S-a căsătorit şi a rămas să trăiască acolo", le comunicase mama băiatului. Avea ochii plînşi, îi părea rău de Margita, condamna purtarea fiului.

În aceeaşi zi, Margita îşi scrisese demisia şi plecase cu tramvaiul spre staţia unde se afla panoul cu oferte de locuri de muncă.

„Numai să plec de aici ! Pe cît posibil în partea cealaltă a oraşului, unde să nu mă ştie nimeni ! M-am săturat de compătimirile exprimate de vecinii mai apropiaţi şi de privirile pline de milă a celor mai depărtaţi".

„Aha, acum e la strîmtoare, se gîndi Sam. Dacă în clipa de faţă nu are nici un prieten, atunci am anumite şanse."

— E plictisitor aici ! Era mai bine să mergem la „Perla", acolo măcar au program de varieteu ca lumea, spuse Sam.

— Eu n-am văzut program de varieteu decît la cinema, recunoscu Margita.

— Hai să ne ducem, totuşi, cîndva... Sam o privi îndelung, evaluînd-o cu precizie. Coase-ţi, drăguţă, o rochie ca a Lidiei. Te va prinde, vei arăta cel mai bine.

Margita îşi muşcă buzele, ca să nu izbucnească în plîns. Ea nu va avea niciodată o asemenea rochie scumpă ! Lidka ! A şi găsit pe cine să-i dea exemplu !

— E timpul să merg acasă !

— Şi eu mă pregăteam de retragere.

— Dar noi mai rămînem, noi stăm aproape, făcu cu ochiul Valerian. Lidka nu spuse nimic.

— Ei, în ce parte a lumii locuieşti, fetiţo ? întrebă în stradă Sam.

— Eu merg cu tramvaiul.

— Am maşina parcată lîngă Operă.

— Nu, merg cu tramvaiul !

„Nu, după cum se vede, are totuşi pe cineva", se gîndi iritat Sam, dar asta nu-l împiedică să-şi ia rămas-bun foarte politicos şi chiar să-i sărute mîna.

„Bufon bătrîn", rîse în sinea sa Margita şi totuşi, fiind pentru prima oară cînd i se săruta mîna, păşea mîndră de sine, chiar băţoasă.

La colţ se despărţiră.

— Aşteptaţi ! îl strigă deodată pe Sam şi, zîmbind fermecător, se întoarse cîţiva paşi. Am uitat să vă amintesc de cizmuliţe...

— A... Bine... Dă-mi banii, numărul îl ţin eu minte...

Margita se fîstîci, apoi se întoarse şi scoase pe furiş banii ascunşi.

Sam rîse, dar cînd banii ajunseră în palma sa se opri brusc. Sîngele începu să-i clocotească. Rublele încă erau calde, iar imaginaţia îi desenă pieptul feciorelnic încordat pe care se încălziseră.

— Să mergem... Te duc cu maşina !

— Mulţumesc, dar merg cu tramvaiul. La revedere. Şi îi zîmbi fermecător.

Peste două zile Lidka aduse la lucru o cutie cu cizmuliţe.

Sam le-a trimis prin Valerian, pentru tine, explică Lidka. El a trebuit să plece de urgenţă în Crimeea. Sînt a-ntîia !

Erau nişte cizmuliţe la care nici să viseze nu s-ar fi încumetat, roşii ca focul, lungi, din cea mai naturală şi cea mai moale piele, elegante şi uşoare. Cu carîmbi înalţi, care însă îmbrăcau bine gleznele şi făceau picioarele mai graţioase. În timpul mersului nu apărea nici o încreţitură, iar la cizmuliţa dreaptă atîrna o mică literă, un M. Dacă ar fi atîrnat asemenea cizmuliţe în vîrful unui stîlp la tîrg, toate femeile din Riga, de la şaptesprezece la şaizeci de ani, s-ar fi avîntat să se caţere pînă acolo !

Anna, tehniciana, văzînd cizmuliţele, se închise imediat în biroul ei ca să-i telefoneze mamei şi să lămurească cîţi bani mai au în casă. Întorcîndu-se, declară cu o indiferenţă prost jucată că e gata să dea două sute de ruble, nu mai mult, iar cînd i se dădu să încerce o cizmă, mai adăugă îndată douăzeci.

La vestiar fură pipăite, încercate cu dinţii, îndoite şi probate. Uneori se părea că dintr-o clipă în alta vor dispărea din cîmpul vizual al Margitei.

Posesoarea stătea dezorientată şi fericită. Era clar că toate femeile din atelier vor vorbi de ea şi cizmuliţele ei cel puţin o săptămînă. Chiar maistrul-şef fu amestecat în

treaba asta, căci pe talpă era imprimată doar o emblemă argintie, după care nu puteai înțelege în ce țară era fabricată această capodoperă a artei încălțămintei. Cum pe cutie nu era scris nimic, maistrul-șef începu să studieze, în lumină, hîrtia mătăsoasă în care era învelită fiecare cizmuliță. Dar filigranul de pe hîrtie repeta aceeași emblemă de pe talpă. Maistrul-șef nu învățase heraldica nici măcar facultativ, singurul lucru pe care-l putuse stabili era că hîrtia e din pai de orez și că așa ceva se folosește la fabricarea țigărilor de calitate superioară.

Ar mai fi încercat și privit încă mult timp cizmulițele, dacă nu s-ar fi auzit pînă la vestiar glasurile furioase și mirate ale lui Volodea și Ajvar :

— Unde-au dispărut fetele astea ? Hei, banda rulantă a pornit deja, scărmăna-v-ar toți dracii !

Margita, vinovată, azvîrli cizmulițele în cutia albă și voia s-o vîre în dulapul său, cînd zece glasuri la unison exclamară :

— Ce, ai înnebunit ? E drept că pînă acum, slavă Domnului, din vestiarul nostru n-a dispărut încă nimic, dar nici să ispitești oamenii nu are rost !

Ca să nu se ciocnească de Volodea și să trebuiască să-l asculte, toată liota, în frunte cu Margita și cutia albă, se repezi prin secția de vopsitorie, unde atîrnau pe cîrlige groase, ca iezii în ghearele vulturilor, carcasele nevopsite ale frigiderelor ce ieșeau din camera de degresare, apoi prin secția mecanică, unde țăcăneau automatele de sudură fină și șuierau încălzitoarele cu acetilenă. Intră în fugă în secția de montaj și trase cu urechea. Volodea vocifera furios lîngă vestiar, iar Ajvar nu se vedea nicăieri.

Fetele alergară la locul lor și se apucară repede de lucru, să recupereze ceea ce pierduseră. Margita vîrî cutia cu cizmulițele în dulapul de lîngă birou, însă sufletul nu i se liniștise încă și îndată o scoase de acolo și o puse lîngă scaun.

Din fericire, peste cîteva zile începu să bată crivățul, aducînd ploi și frig, străzile din periferii se acoperiră de bălțoace, trecătorii se înfășurau tremurînd în impermeabile.

Margita încălță cizmulițele și se duse la prăvălie după pîine și lapte. Nici un efect. Nimeni nici măcar nu observă, doar cîteva femei care se pricepeau își ațintiră privirea spre ele. Nici la „cîrciumioară", unde Margita luase cu ea o prietenă să bea o ceașcă de cafea, nu înregistrară nici un triumf. Aici nu era centrul, aici era periferia. Aici o îmbrăcăminte în pas cu moda putea mai curînd să provoace un zîmbet ironic decît admirație. Aici toți erau înfundați pînă peste cap în treburile lor gospodărești, de neamînat, tăiau și stivuiau lemnele, reparau acoperișul, pentru a putea aștepta în liniște toamna, culegeau și uscau mazărea sau cimentau pivnițele, pentru a putea depozita acolo cartofii. Și, în afară de asta, aici domnea un standard bine stabilit : costum de culoare închisă, cămașă albă și cravată în dungi. Chiar și tinerii nu se puteau desprinde complet de acest standard și, intrînd în magazine, se uitau lung la canadienele viu colorate, dar pînă la urmă își cumpărau ceva de culoare închisă. Dacă voiai să te arăți în haine moderne, trebuia să mergi în centru, pe bulevarde.

Trecu o săptămînă, dar Sam nu dădu nici un semn de viață. Margita primi leafa și se bucură că poate plăti și restul, pentru că cele șaptezeci de ruble cu siguranță nu fuseseră de ajuns. Dar cel mai mult ar fi dorit ca Sam să uite complet de existența ei, pentru că datorită acestor cizmulițe se iviseră noi probleme. Ele o obligau să se gîndească febril la o îmbrăcăminte adecvată — doar nu puteai merge, avînd asemenea cizmulițe, cu mini-fusta în carouri, din stofă de lînă cincizeci la sută ! Drept care începu să colinde magazinele de consignație, nădăjduind să găsească ceva mai portabil, dar care să se potrivească mai bine, însă nici acolo nu curgeau rîuri de lapte, iar legea cererii și ofertei domnea în politica de prețuri, ca peste tot — lucrurile bune costau scump, cele proaste se dădeau aproape gratis. Margita era aproape hotărîtă să se jertfească, mergînd în locul Ritei la banda de montaj, dar se hotărîse prea tîrziu, locul era deja ocupat.

Sam apăru tocmai cînd se aștepta cel mai puțin. Stătea la poartă și se enervase, grăbit ca de obicei.

— Bună, fetiţo, spuse el prietenos şi o luă de braţ pe Margita ca s-o conducă pînă la staţia de tramvai. Ţi-au venit bine cizmuliţele ?

— Mulţumesc... Sînt foarte bune... V-am dat atîta bătaie de cap... Margita trecuse imediat la „dumneavoastră", pentru a-i spulbera orice iluzie. Ştia că şi în intonaţie trebuie să se distingă o anumită distanţă, din care cauză îi vorbea rece, cum se vorbeşte cu o cunoştinţă întîmplătoare, faţă de care ai doar o anumită stimă. Dar banii au ajuns ? Nu vă sînt datoare ?

Sam rîse îngăduitor, arătîndu-şi dinţii albi.

— Mai trebuie să plăteşti o sută douăzeci de ruble, dar nu-i scoate acum din geantă, fetiţo, ne socotim noi... Ţine... — şi Sam îi vîrî în mînă un pachetel mic, moale. O amintire din Crimeea. Nu-l desface, ai tot timpul să te uiţi la el acasă ! Apropo, ce faci sîmbătă ? Vrem să ne repezim, un grup, pînă la Talin, să prînzim acolo. Plecăm dimineaţa şi ne întoarcem seara.

„Îi vînd tehnicienei cizmuliţele... Păcat, dar altă ieşire nu am", se hotărî Margita în sinea ei.

În pachet era un batic minunat de mătase. Din Hong Kong. Galben-verzui, exact culoarea preferată, iar în colţuri colibe chinezeşti printre mandarini.

...Duminică dimineaţa se trezi în Estonia, pe umărul lui Sam. Fereastra mare a camerei de hotel era întredeschisă, afară trecea rar cîte o maşină, în baie ţiuia ţeava. Fără ochelari Sam arăta mai viril, ea se miră că nu-i pare dezgustător, ba dimpotrivă. Mîinile lui, scoase peste pătură, deşi era răcoare, erau acoperite de un păr închis, aproape negru. Margita trecu uşor cu palma peste păr. Ei, cum-necum, era un bărbat pe care te puteai bizui, nu un puşti oarecare, în capul căruia fluieră vîntul.

Margita îşi amintea perfect totul.

„Fetiţo, te fac regină", îi vorbise cu patimă Sam.

„Nu, nu pot !"

„Păi, în cazul ăsta nici eu nu pot. Încă nu sînt un bătrînel neputincios care să se mulţumească să-şi exprime simţăminte paterne. Văd că mîine dimineaţă va trebui să ne despărţim şi nu ne vom mai vedea niciodată."

Sam apăsase întrerupătorul veiozei de noapte — camera se cufundase în întuneric.

„Înțeleg totul, dar nu pot!" se tînguise ea încet, lăsîndu-l totuși s-o dezbrace.

...Ea nu putea uita scena din fața ghișeului administratorului hotelului, cînd a trebuit să completeze fișa. S-o completeze după buletinul fiicei lui Sam, care era doar cu doi ani mai mare ca ea.

IANUARIE

Tînărul mustăcios de la ușă fu atît de dezorientat de rîsul neașteptat care pusese stăpînire pe Gvido, încît, pentru mai multă siguranță, luă în mînă pistolul, care stătuse tot timpul liniștit pe genunchii săi.

Bătrînul își afundă și mai mult capul în gulerul scurtei de sport și nu spuse nimic, dar privirea sa fixă, ca un ghimpe, deveni răutăcioasă.

Gvido continua să se cutremure de rîs. În acest timp, încerca să spună măcar o vorbă. Era un rîs provocat de situația neprevăzută, de nervii care-l lăsaseră deodată. Un asemenea hohot se întrerupe brusc, fără a lăsa senzația de înviorare pe care o încerci după rîsul obișnuit.

— Gura! Sau îți sfărîm țeasta ca pe un bostan fiert! Bătrînul se ridică brusc, mușchii sub pielea gălbejită a feței i se zbăteau nervos. Dar își stăpîni imediat accesul de furie, deși ochii îi luceau încă plini de răutate.

Gvido își întrerupse rîsul.

Un timp rămaseră privind unul la altul.

În sobă trosnea focul. Plita de fontă era crăpată în două locuri, crăpături pe care, aruncî cînd din cauza schimbării vîntului se modifica curentul, flăcările ieșeau în afară.

În fața șopronului, la soare, Ilona — numai dacă într-adevăr așa o chema pe această femeie — își termină de fumat țigara. Aruncă mucul, își șterse schiurile, pentru a înlătura zăpada care se lipise de ele, își făcu vînt și porni de pe o ridicătură cu panta destul de lină, unde se afla șopronul. Apoi se urcă din nou „în trepte" și iarăși porni la vale.

— Ascultă, ticălosule, dacă mai îndrăznești să rîzi o dată de ce-ți zic eu, va fi pentru ultima oară ! spuse pe un ton aspru bătrînul, apoi se așeză și se sprijini iar de dulap.

— Iertați-mă, dar... După mine, ceea ce spuneți e, în general, imposibil... Permiteți-mi să vă explic...

— Dă-i drumul !

— Ați spus, dacă am înțeles bine, că vreți să „curățați" fabrica „Opalul"... Gvido se opri întrebător, de parcă ar fi așteptat confirmarea sau negarea, dar cel de lîngă dulap nici măcar nu se mișcă. Așa ceva e imposibil... Eu cunosc oarecum condițiile din fabrică... Acolo face de pază o gardă înarmată, cu cîini...

— Uite ce-i, inginere Gvido Lieknis... Ascultă cu atenție, te previn pentru ultima oară. La următoarea minciună, pun să te bată. Și continuă încet, maimuțărindu-l pe Gvido : „Eu cunosc oarecum condițiile din fabrică..." Dumneata le cunoști chiar foarte bine, Gvido Lieknis ! Dumneata ai proiectat și instalat sistemul de alarmă de la seiful central !

— Asta nu schimbă lucrurile !

— Pentru dumneata nu le schimbă, pentru noi însă da!

— E absurd ! Seiful are ușă dublă, cu multe închizători !

— Cînd o să am nevoie de sfatul dumitale, ți-l voi cere ! De cît timp ai nevoie pentru a schița planul exact al etajului întîi ?

— Din memorie ?

— N-ai luat cu dumneata nici un fel de documentație ? rosti batjocoritor bătrînul. Trase spre el geanta galbenă de voiaj a Ilonei, o deschise, scoase un top de hîrtie de scris, o riglă și o trusă de compas simplă, de școală. Instalația de alarmă e zidită în perete ? Și împinse hîrtia și trusa de compas spre Lieknis. Hai, apucă-te de lucru ! Hei, pehlivane ! se adresă apoi tînărului cu mustăți blonde. Arată-i domnului cabinetul său !

Fără a lăsa pistolul, tînărul se ridică și deschise ușa spre cameră. Gvido băgă de seamă că la ușă era pus un zăvor masiv de fier.

— Ridică labele, să poţ pipăi ce ai în buzunar ! ordonă tînărul şi, venind pe la spate, începu să-l scotocească pe Gvido. Cureaua i-o las ? îl întrebă pe bătrîn.

— Locuind la noi, inginerul poate foarte bine să-şi ţină nădragii cu mîna şi să se lipsească de şireturi... Deci, de cîte ore ai nevoie ?

— Nu ştiu, bolborosi Lieknis. N-am mai lucrat niciodată aşa.

— Nu-i nimic, data viitoare va fi mai uşor, glumi bătrînul, în timp ce Gvido îşi desfăcea şireturile de la bocanci.

Deşi se chinuia la noduri, treaba mergea greu. „E nervos", se gîndi mulţumit bătrînul.

Aproape o jumătate de minut studie Gvido cum îşi ţine picioarele tînărul, sperînd că acesta se va ridica în aşa fel încît să-i vină la îndemînă. Cînd, în sfîrşit, tînărul îşi trecu toată greutatea corpului pe piciorul stîng, Gvido se temu totuşi şi nu riscă. Da, acum ar putea să-l lovească în picior şi, dacă flăcăul ar cădea pe spate, ar putea sări peste el şi fugi pe uşă afară. În cel mai rău caz ar răsuna o împuşcătură cînd ar ajunge pe prag. De la distanţă mică şi avînd în vedere că ţinta se mişcă în linie dreaptă, este aproape exclus să greşeşti. Dacă prima împuşcătură te răneşte doar, următoarea te dă gata şi ăştia te îngroapă pe undeva în hăţişuri, ca pînă la primăvară să nu te găsească nimeni.

Iar dacă Lieknis nu riscă, se datora faptului că avea prea puţine şanse de reuşită. Chiar dacă întîrzia împuşcătura şi el reuşea să ajungă în curte, s-ar fi înfundat în zăpadă pînă la genunchi. Fără schiuri nu avea şanse să scape de aici.

„Ziua nu se poate, dar seara, cînd se întunecă ?" Creierul lui căuta febril alte variante. Important e să ajung în desişul pădurii, unde urmăritorii trebuie să-şi scoată schiurile şi s-o ia prin zăpadă. Atunci mă pot repezi încotro văd cu ochii, iar ăştia trebuie mai întîi să dea de urmele mele !"

— Cît de amănunţit trebuie să indic obiectivele ?

— Păi, cît mai detaliat cu putinţă.

— Atunci... e bine dacă termin pînă la ziuă ?

— În principiu, avem timp destul.

„Nu, nu trebuie să fiu de acord atît de repede, — se gîndi Gvido — asta poate isca neîncredere."

— După mine, dumneavoastră degeaba speraţi să reuşiţi...

— Nu-ţi băga nasul în treaba noastră !

— Cum vreţi... — Gvido luă materialele pentru desenat şi plin de demnitate se duse în cameră. După el, puseră intenţionat cu zgomot zăvorul.

Casa era evident părăsită, fusese de curînd părăsită, judecînd după faptul că pardoseala încă nu era acoperită de un strat gros de noroi uscat, cărămizile erau nevătămate, cuptorul mai era cald şi geamurile de la ferestre luceau întregi. Asemenea case se puteau găsi în toate colţurile Letoniei, unde din cauza lucrărilor de ameliorări funciare sau a tractoarelor pe şenile se distruseseră drumurile de acces, iar odată cu plecarea locatarilor acestor case în sate, orăşenii nu se mai duceau pînă acolo şi colhozul încă nu se apucase să le dărîme pentru lemne de foc.

Uşile de trecere dintre cele două cămăruţe nu mai erau. Cineva le smulsese din ţîţîni şi le luase. Gvido se gîndi că, poate, le luaseră chiar aceşti oameni pentru a-l lipsi de posibilitatea de a se baricada în ultima cameră. Însă nici n-ar fi avut cu ce — din toată mobila rămăsese doar un taburet, care trebuia să ţină loc de birou. Gvido puse pe el materialele pentru desenat şi începu să aştepte pînă i se vor obişnui ochii cu întunericul, care aici era mai mare decît în bucătărie. Fereastra era blocată. Pe dinafară fuseseră bătute cu cuie scînduri groase, dar marginile, nedate la rindea, nu se îmbinau bine, lăsînd să se strecoare prin ele razele soarelui, care se opreau pe scîndurile murdare ale duşumelei. În razele de soare pluteau miliarde de fire de praf ridicate de bocancii grei ai lui Gvido şi de vîntul care pătrundea printre bîrnele peretelui. Tavanul înnegrit, pereţii pe care mai fluturau încă petice de tapet, — toate astea miroseau a fum şi a şobolani, care lăsaseră în colţuri scîrnăvie şi mormane de tapet ros.

Timpul ! Trebuie să trag de timp !

Cineva ieşi din bucătărie afară şi zăpada din jurul casei scîrţîi sub paşii lui. Se duse la prima fereastră şi bătu cu

ciocanul în scîndurile bătute în cuie, încercîndu-le. Abia acum înțelese Gvido ce fel de zgomote auzise pe malul rîului. Era evident că acești oameni tocmai sosiseră și se apucaseră în grabă să înlăture posibilitatea ieșirii din aceste două camere afară. Și totodată făcu o descoperire — de la casă la calea ferată mai era un drum, mult mai scurt.

Omul de afară trecu mai departe, coti după colț și se duse la a doua fereastră. Din nou lovituri de ciocan, însă de data asta ele se amestecau cu accese de tuse. Apoi ceva bocăni chiar sub fereastră.

Loviturile se repetară și Gvido, ducîndu-se încetișor la fereastră, își lipi fruntea de geam. Deși îl despărțeau zece centimetri de crăpătura dintre scînduri, iar cîmpul vizual era destul de îngust, Gvido văzu o scară simplă de lemn și în același timp auzi un zgomot înăbușit deasupra capului — cineva umbla prin pod.

În camera din față se scurgea nisip din tavan. Șuvoaiele constante de nisip, exact ca în clepsidre, curgeau și curgeau pe podea formînd mici piramide. Nisipul continuă să se scurgă și atunci cînd omul coborî din pod. În tindă se scutură îndelung de zăpadă, apoi vorbi ceva în bucătărie și lui Gvido i se păru că de acolo se aude și un glas de femeie. Asta-l făcu să scrîșnească neputincios din dinți.

Tîmpit ! Vezi bine, în ochii ei era doar un tîmpit și un papă-lapte ! În timpul discuției din bucătărie, cînd ei o văzuse cum schiază pe delușor, îl uimise pur și simplu această nevinovată distracție, în totală contradicție cu conținutul discuției din casă. Atunci nu avusese timp să se gîndească la ea, se uita la țevile negre ale pistolului, care-l paralizau și-l obligau să se gîndească la un singur lucru. Cu atît mai mult îl rănea acum în amorul propriu glasul femeii, îi părea chiar rău că nu încercase totuși să fugă. Chiar dacă l-ar fi împușcat și miliția n-ar fi descoperit vinovații, tînărul cu mustăți blonde ar fi rămas olog pe toată viața. Urma de verighetă de pe degetul Ilonei era tot atît de lată ca și verigheta tînărului, dar putea asta însemna că ea era soția lui ? În orice caz, dacă ea era soția vreunuia din ei, atunci cu siguranță că era a tînărului vînjos

și nu a tipului posedat de mania măreției, cu fața tîmpă, față de care tînărul se străduia să se poarte cu tot respectul.

Așezîndu-se pe cuptor, Gvido se apucă să schițeze neglijent planul depozitului. La urma urmei, trebuia să facă ceva în caz că s-ar deschide ușa și l-ar controla cu ce se ocupă.

Se însera, gerul se înăsprea, iar în cameră temperatura coborîse sub zero grade, dar de la cuptor iradia căldură, care prin canadiană și pulover îi încălzea spinarea.

Creionul aluneca ușor pe hîrtie, în minte îi apăru o încăpere destul de mare, cu pereții, tavanul și podeaua formate din plăci groase de oțel ; sub ele era un strat gros de azbest — pentru caz de incendiu, iar sub azbest cel mai solid beton. Pentru a face în el o gaură, un lucrător de-al lui Gvido, cu un ciocan pneumatic, se trudise două ore tocind mereu sapa ciocanului. Ușa, de grosimea zidului, se închidea cu trei zăvoare avînd diametrul brațului, care ieșeau din ea puse în funcțiune de un mîner rotund asemănător cu o manșă de avion, situat în mijlocul ușii. Mecanismul punerii în mișcare a zăvoarelor era simplu, el îndeplinea doar rolul unei clanțe de ușă. Complicată era încuietoarea acestui mecanism !

În fiecare dimineață, la opt și jumătate, anumiți oameni de la „Opal", al căror număr era foarte restrîns, puteau urmări o scenă impresionantă. Șeful depozitului, poreclit din cauza urechilor sale clăpăuge și a ochelarilor Mickey Mouse, se îndrepta spre comandantul pazei și, apoi, împreună își vîrau capetele în biroul contabilului-șef. Acesta se ridica imediat de la birou și îi urma. Toți trei, de obicei fără să vorbească, treceau pe lîngă garda care făcea de pază la intrarea de la etajul întîi, străbăteau două coridoare și se opreau la gratiile asemănătoare celor de la celulele închisorilor. Comandantul pazei scotea o cheie uriașă, pe care o avea în buzunar tot timpul, și o potrivea în gaura broaștei. De obicei, în acel moment contabilul-șef îl apuca de cot și-l întreba :

„Sistemul de alarmă e deconectat ?"

„Da", răspundea acesta și în aceeași clipă se deschideau gratiile, ale căror țîțîni, oricît le-ai fi uns, scîrțiiau îngrozitor.

Mulți se întrebau de ce mai trebuie gratii în fața ușii supersolide a depozitului. Ce reprezintă acestea pentru spărgători, dacă lacătul e foarte simplu, un specialist în acest domeniu poate să-l descuie ca pe nimic, cu un simplu șperaclu. Apoi cu toții ajungeau la concluzia că gratiile nu sînt pentru spărgători ci pentru curioșii care ar încerca bucuroși să învîrtă mînerul ușii și să dea la o parte capacul rotund, de aramă, ce acoperea gaura cheii ca să nu pătrundă în ea praf sau vreun grăunte de nisip și să împiedice funcționarea exactă a mecanismului. Căci deodată, uite, un asemenea curios vîră în gaura cheii un chibrit sau acel grăunte de nisip... Urmările puteau fi dintre cele mai triste — ar fi nevoie de o zi întreagă pînă cînd să se demonteze ușa și să se scoată acest fleac dintre arcurile excentrice și roțile dințate turnate din bronz și oțel inoxidabil. Poate că atunci cînd au construit seiful ăsta uriaș erau și mai mulți curioși și gratiile erau într-adevăr necesare. Judecînd după medaliile primite la expozițiile internaționale, piese turnate din argint, care erau fixate pe partea de sus a ușii, seiful fusese construit în anul o mie opt sute nouă. Mai tîrziu a fost doar dotat cu sistemul de alarmă, pe care l-au îmbunătățit sau l-au schimbat.

Întrebarea contabilului, dacă sistemul de alarmă este deconectat, nu era doar de formă. Comutatorul se afla în camera de gardă și, nu se știe cum, cu cîteva luni mai înainte, comandantul uitase de el și cît pe-aci să facă toți trei criză de inimă, cînd se porniseră pe sunat sirenele și cîinii de pază pe lătrat. Garda, în panică, trăsese o salvă de avertizare în aer, iar pe stradă se și apropia ca un bolid mașina de patrulare a miliției, căci una din legăturile sistemului de alarmă ducea direct la secția de miliție. „Eh, ești un papă-lapte !" exclamase Mickey Mouse întorcîndu-se spre comandant. Nici pînă atunci, nici după, nimeni nu mai auzise așa ceva din gura lui.

În nișă, la doi metri depărtare de gratii, se afla intrarea în depozit.

Înainte de a se ocupa de chei, contabilul cu Mickey Mouse verificau dacă sigiliile de plumb sînt întregi — fiecare avea cheia sa — şi răsuceau mînerul rotund ca o manşă, pentru a retrage în corpul uşii zăvoarele de oţel.

Momentul însuşi al deschiderii uşii neobişnuit de groase Gvido îl asemăna cu alunecarea stîncii din povestea lui Ali Baba şi cei patruzeci de hoţi.

„Atunci, pe diseară", dădea din cap Mickey Mouse şi intra în împărăţia sa. Costumul la două rînduri, dintr-o stofă în dungi, de modă veche, stătea pe el ca turnat. În pofida ochelarilor, se putea vedea cum îi scînteiază tinereşte ochii.

De-a lungul pereţilor încăperii, pînă la tavan, se înălţau rafturi. Pe cele de jos se aflau lingourile de argint, aur şi platină, pentru că erau mai grele şi era nevoie mai des de ele, amintind după formă brichetele de ceai verde compact. Mai sus erau ghemе de sîrmă de argint şi aur, folosite pentru lipituri. Dar toate aceste metale aureolate de legende nu-l prea interesau pe Mickey Mouse. Nu era însă tot atît de indiferent şi faţă de pietrele preţioase. Despre ele putea povesti ore întregi cu dragoste şi duioşie.

„Înainte de război am avut norocul să văd la British Museum «Smaraldul de Devonshire» — îl încredinţa Mickey Mouse în secret pe Gvido — despre care nu trebuie prea mulţi să ştie. După abdicare, Don Pedro l-a adus în Europa şi l-a dăruit ducelui de Devonshire. A fost găsit în renumitele cariere Muzo din Columbia. Cristalul are formatul caracteristic al smaraldelor : o prismă cu şase feţe şi baza plană. Are o culoare de un verde dens uimitor şi o greutate de aproape zece uncii. Dacă reuşiţi să ajungeţi în Anglia, să mergeţi neapărat să-l vedeţi. Acum treizeci de ani a mai fost văzut o dată la o expoziţie a Asociaţiei comercianţilor de giuvaeruri la Londra, iar în cincizeci şi cinci l-au expus în Muzeul oraşului Birmingham."

Deşi Gvido nu-i împărtăşea entuziasmul, iar bătrînul cu siguranţă simţea asta, el continua să povestească. Poate pentru ca să retrăiască ceea ce-i fusese dat în anii tinereţii.

„Da, multe am mai văzut la viaţa mea... La Amsterdam mi-au arătat «Ochiul tigrului». Acest briliant are o nuanţă interesantă de chihlimbar şi cîntăreşte şaizeci şi unu de carate, aproape de trei ori mai puţin decît diamantul însuşi înainte de şlefuire. Este cel mai mare diamant pe care l-am ţinut în mînă. Dar nu şi cel mai frumos ! Nimic nu poate fi mai frumos decît «Houp», briliantul rarissim cu nuanţă de safir. E uimitor de curat, şlefuit minunat, în proporţii corecte — nu prea înalt, nu prea lat. Dumneavoastră poate nu ştiţi că briliantele pot avea cele mai diferite nuanţe. În coroana ţarului Rusiei, de exemplu, era «Pavel Întîi», avînd o nuanţă dumnezeiască de rubin. La Moscova se păstrează «Orlov», probabil cel mai însemnat dintre toate diamantele care s-au descoperit vreodată în India. Şi «Şahul» se păstrează la Moscova şi“...

Montarea noului sistem de alarmă în depozitul lui Mickey Mouse durase mult şi Gvido trebuise să petreacă acolo ore lungi, reglînd partea automatică. În comparaţie cu modelul anterior, în cel prezent se introduseseră modificări însemnate. Însuşi Gvido depusese eforturi în acest sens. Admiţînd că pe neaşteptate se întrerupea curentul — accidente şi pene fiind posibile oriunde, — Gvido construise un mic dispozitiv care, într-un asemenea caz, cupla automat sistemul de alarmă şi farurile la sursa de curent continuu.

Mickey Mouse avea mult timp liber şi mult material pentru povestiri. Îndată ce bătrînul începea să se foiască pe scaun, lîngă birou, Gvido era sigur că într-o clipă va auzi ceva neobişnuit. De obicei începea să se foiască imediat ce preda meşterilor inelele neterminate şi celelalte giuvaere, care se păstrau noaptea în depozit. După ce brigadierii primeau materialele, semisfera mare de sticlă se fixa din nou pe balanţa de precizie, iar cartoteca şi registrele de evidenţă se încuiau în birou.

Într-o zi Gvido aflase ce este uncia troy, că greutatea perlei se determină în grani, în timp ce, pînă nu de mult, pentru determinarea greutăţii briliantelor nu exista o carată unică, ci echivalentele cîntăreau la Lisabona mai

mult decît la Florența, iar cele mai grele erau la Veneția și Madras.

„Dacă giuvaergiii ar folosi aceleași denumiri ca și mineralogii, ar fi o ordine exemplară în acest domeniu, însă viața ar fi neinteresantă. Giuvaergiii numesc rubine toate pietrele roșii, deși această denumire ar trebui să fie folosită numai pentru varietatea roșie de corindon. Dar comercianții vor să facă comerț, ei trebuie să plaseze turmalinele și granatele. Și de aceea au inventat pentru ele alte denumiri, ca «rubinul de Cap», «rubinul de Adelaide». Și iată că doamnele pot să-și procure rubine mai ieftine, deși de fapt ele nu sînt decît granate. Ametistul este un cuarț liliachiu, frumos, însă dacă la denumire se adaugă «oriental», atunci este un corindon liliachiu sau chiar un spinel liliachiu. Și în același timp unii giuvaergii numesc ametist și cuarțul siberian scînteietor. La început, pietrelor verzi li se spunea smarald. «Smaraldul oriental» este corindon verde, iar «smaraldul de Urali» granatul verde cel mai comun. Dacă vă gîndiți să-i dăruiți soției o piatră prețioasă, atunci feriți-vă mai întîi de cei ce vor să vă plaseze ceva cu epitetele «oriental», «de Urali», «de Arizona», «brazilian» — varietăți sînt cu sutele. Dar uite că nu v-am povestit nimic despre pietrele prețioase artificiale. Și în acest domeniu am cîte ceva interesant de spus'" — Și urma o prelegere de cel puțin două ore academice.

Cînd Mickey Mouse avea nevoie de un material didactic, doar lua de pe raft o cutie sau alta, scotea piatra și-i permitea lui Gvido s-o învîrtească în lumină ținînd-o între două degete. Unele pietre erau destul de mari, una chiar cîntărea aproape trei carate. Bătrînul o admira cu o bucurie naivă, aproape copilărească.

„Uită-te cum joacă! Privește cum scînteiază! Ca sifonul!"

Pietrele erau pentru el ființe vii cu biografiile lor, găsite sub o stea fericită sau nefericită, puteau aduce posesorului bucurie sau amărăciune. Tatăl său avusese un mic atelier de giuvaergerie. Despre arta letonă a giuvaergeriei în argint avea o părere foarte bună și se putea referi la aprecieri similare ale unor specialiști cu autoritate inter-

națională în acest domeniu, însă toate aceste pandantive, inele și broșe nu-l puteau atrage tot atît cît îl atrăgeau pietrele prețioase și plecase să învețe meserie în Europa Occidentală.

Trăise și învățase Mickey Mouse în multe capitale pînă cînd înțelesese, cu părere de rău, că nu are suficient talent și nu va putea intra niciodată în prima mie de giuvaergii din timpul său. A fost o tragedie pe care o suportase în mod eroic și, de aceea, putea acum să spună cu un zîmbet trist : „Eu sînt asemenea criticilor de artă. Știu multe, dar nu-s în stare să fac nimic !"

...Gvido trase cu urechea. Da, glasul femeiesc din bucătărie nu se mai auzea. Își lipi urechea de ușă, însă ușa era groasă, din două scînduri îmbinate.

Cît mai era lumină trebuia să studieze împrejurimile și să chibzuiască traseul evadării. Bocancii va trebui să-i țină în mînă, iar cînd va ajunge la drum, va putea să-i încalțe. Ergli este un orășel destul de mare, acolo trebuie să fie și o secție de miliție, dar cum s-o găsească ? Mai întîi trebuie să se ducă la oficiul poștal. Telegraful probabil funcționează în permanență, acolo va găsi un telefon și-i vor spune și numărul secției...

În cealaltă cameră geamul era bătut în cuie mici. Le slăbi unul cîte unul, le scoase și le puse la loc pentru ca cel care ar controla — pe seară cu siguranță că va veni careva din ei — să nu bage de seamă, iar în caz de nevoie putea smulge cuiele în cîteva secunde și să scoată geamul.

Unele cuie ruginite nu se lăsau trase. Marginile florii erau ascuțite și îi tăiau degetele. Îi dădu sîngele. Cotrobăind puțin pe podea, găsi un nasture mare de palton. Era cît de cît o unealtă.

Scoțînd geamul și sprijinindu-l de perete, se lipi de crăpătura dintre scînduri. Acum cîmpul vizual era mai mare, însă nu văzu mare lucru. La cîțiva metri ieșea din zăpadă, ca un zid, un zmeuriș uscat. Creștea probabil pe marginea unei rîpe, pentru că, dincolo de el, aproape la

aceeaşi înălţime, se vedeau vîrfurile cu conuri ale unor brazi. Rîpa era bună pentru fugă, pentru că în ea se putea azvîrli de-a rostogolul, iar urmăritorii mai mult ca sigur nu vor putea coborî după el cu schiurile. Vor fi nevoiţi să fugă aşa şi deci nu vor avea nici un avantaj sau vor trebui să ocolească foarte mult cu schiurile.

„Interesant, ce-ar face cu mine dacă ar şti că am scos geamul ?"

Cînd Gvido se întinse din nou pe cuptor şi se apucă să schiţeze planul, sîngele se porni să-i curgă mai tare şi pătă foaia de hîrtie. Pentru orice eventualitate, o vîrî în mijlocul teancului şi continuă să lucreze...

„Adevăratele pietre, tinere, — spunea Mickey Mouse şi zîmbetul îi lumina toată faţa — sînt aureolate de legende vii despre crime săvîrşite de dragul lor. Şi mînjite cu sînge ! Pe conştiinţa fiecărei pietre aproape că găseşti sîngele unui om. Pe «Orlov» l-a scos un soldat francez din statuia lui Brahma, unde servea drept ochi. Pe «Sancy» l-a luat un jefuitor de pe trupul lui Carol cel Brav, peste două sute de ani l-a cumpărat Ludovic al XIV-lea, iar la începutul revoluţiei franceze a fost din nou furat. Comandantul fortului Saint George din Madras se temea atît de tare că-i vor fura «Regentul», încît l-a vîndut de frică. Cîteva zeci de ani mai tîrziu a fost furat totuşi, a fost însă găsit. Atunci Napoleon a amanetat piatra şi cu banii luaţi a finanţat cîteva campanii. O istorie extrem de sîngeroasă are rubinul «Timur». Pe nepotul lui Tamerlan, vestitul astronom Ulugbek, l-a ucis propriul său fiu. Vedeţi ce pasiuni se dezlănţuie din cauza unor nenorocite de pietre ! Chiar între bărbaţi ! Iar dacă v-aş povesti de ce ticăloşii sînt gata femeile de dragul pietrelor nu m-aţi crede. Dar pe ele le poţi înţelege. Dacă pentru bărbaţi o piatră preţoasă e numai o problemă de prestigiu, datorită ei, femeia devine mai frumoasă. În orice caz aşa cred ele. Tot ce-am spus acum pare prea mercantil, însă cei cărora briliantele le produc doar o satisfacţie estetică sînt extrem de puţini. Şi cînd te gîndeşti la asta, te întristezi."

VĂDUVA

Pînă nu demult Sam ocupase un loc înalt în societate şi avusese o funcţie corespunzătoare. Dar parcă tot timpul ar fi mers pe marginea unei prăpăstii, de unde se desfăta cu priveliştea uluitoare de jos, cînd uite că o dată îi fugise pămîntul de sub picioare şi zburase în jos, încercînd să se agaţe ba de un tufiş, ba de altul. Şi doar cînd torentul clocotitor de jos era foarte aproape izbutise să se prindă de ceva şi se trezise pe o salcie groasă, nesigură, deşi picioarele îi şi intraseră în apă. Nu se considera vinovat, îi blestema pe cei din jur, era gata chiar să se judece cu conducerea, poate ar fi obţinut ceva, dar acest drum îi era interzis. În loc să se potolească, începu să-i învinuiască pe toţi, fără ca el, de fapt, să fie atît de nepătat. Dacă Sam s-ar fi oprit la timp, ar fi reuşit să se agaţe pe undeva mai pe sus. Era un om capabil şi acest lucru nu-l puteau nega nici duşmanii săi. De aceea prietenii i-ar fi găsit vreo funcţie cu maşină de serviciu.

Sam îl cunoştea de mult pe omul care-l azvîrlise din şa. De fapt, îi era foarte îndatorat lui Sam şi Sam se bizuia pe recunoştinţa lui, înfuriindu-se apoi că se înşelase. În anii cincizeci, flăcăi tineri fiind şi cu studiile terminate, lucrau împreună. Dorind să se afirme, făcuseră o greşeală de neadmis. De fapt, din cauza fricii lui Dodik. Acesta, în ultimul moment, se temuse şi astfel zădărnicise acţiunea. Ceea ce făcuse Sam pentru Dodik, în condiţii de război ar fi echivalat cu salvarea prietenului rănit din cîmpul de bătaie al mitralierelor duşmanului. Fiind adjunctul lui, Sam luase totul asupra sa. Avea socotelile sale pentru această jertfă, — mai tîrziu, cînd pasiunile se vor stinge, putea conta pe recunoştinţa nu numai a lui Dodik, dar şi a părinţilor acestuia.

Un timp Sam bătuse pasul pe loc în partea inferioară a curentului, apoi începuse din nou să se ridice. Lucrase cu Dodik în diferite domenii şi trecuseră cîţiva ani pînă cînd fostul şef putuse să-l cheme la el pe fostul adjunct. Şeful avea acum un cabinet mare, luminos, cu o masă

separată pentru ședințe. Adjunctul un birou mult mai mic, însă tot cu secretară.

În scurt timp oamenii observară că indicațiile din biroul mic nu coincid cu indicațiile din cabinetul mare. Cele dintîi, fiind mai aproape de subordonați, se îndeplineau, iar celelalte erau adesea uitate. Dualitatea de putere nu putea exista mult timp. Dodik încercase să se înțeleagă cu Sam, dar acesta se purtase arogant și chiar sfidător. La urma urmei Dodik îi era dator pentru salvare, să plătească acum ! În acest fel merse treaba cîteva luni. De fiecare dată Sam acționa tot mai lipsit de politețe.

Cei ce pretind insistent recunoștință nu sînt iubiți, întocmai cum nu sînt iubiți creditorii, pentru că orice datorie înseamnă jug. Iar Sam îi amintea zilnic prin prezența sa : „Ai fost un laș, ai fost un laș !"

În afară de asta, pe Sam îl plăceau femeile, în timp ce înfățișarea lui Dodik nu prezenta nici un interes pentru ele, drept care în compania reprezentantelor sexului frumos era întotdeauna sfios. Pentru a învinge această sfială și a atrage asupra sa atenția, una din salariate i se adresase lui Dodik cu rugămintea de a fi apărată de insistențele lui Sam, deși nu exista nici o bază pentru o asemenea acuzație. Ultima picătură o pusese soția lui Sam, pretinzînd ca soțul să revină la patul conjugal. Și Sam se clătinase. Se prăbușise spre fundul prăpastiei sub o mare povară de acuzații nemeritate sau, în orice caz, așa i se părea lui, cu hotărîrea răzbunătoare de a trăi mai departe numai pentru sine.

Plăcerile omenești sînt atît de multe, încît încercările de a face lista lor completă n-au izbutit niciodată. Unul, cu riscul de a-și frînge gîtul, se cațără pe munți, altul, încuindu-se cu patru lacăte, își lipește colecția sa de timbre, al treilea, încovoiat sub povara grea, cară într-un colț îndepărtat al dunelor de pe malul mării puieți minusculi, de pe urma cărora el însuși nu va avea niciodată vreun folos, al patrulea bagă la băutură în el pînă nu mai poate, pentru a-și distruge cît mai repede sănătatea cu vin ieftin.

Lui Sam îi plăcea să „aranjeze" viața femeilor cu care avusese relații intime. Făcea acest lucru dezinteresat și

cu cele mai bune intenții, deși într-o oarecare măsură acesta era hobby-ul lui. Sam le ajuta cu plăcere chiar și pe femeile cu care o rupsese de mult, pentru ca niciodată să nu mai aibă cu ele relații intime. Le rezolva treburile la instituții și oficialități, le aranja rudele la spital, soții și copiii mari la serviciu, în caz de nevoie le ajuta și material, unele folosindu-se de asta fără jenă, întrucît uneori este greu să dovedești adevărata sărăcie în care te afli.

Margita se dovedi a fi pentru Sam o descoperire minunată. Exact ca o bucată de plastilină neatinsă, din care poți modela tot ce vrei. L-a ajutat și faptul că Margita se îndrăgostise cu adevărat de el. Și nu era nimic de mirare în acest fapt : o cucerise superioritatea intelectuală a lui Sam, experiența sa de viață. Oriunde s-ar fi dus cu Sam, i se părea ca o excursie interesantă. Acolo oaspeții nu veneau să se îndoape pînă nu mai puteau; gazda nu alerga cu vasele pînă în bucătărie și înapoi, acolo serveau ospătari versați care, înainte de a turna în pahare, te pofteau să alegi din ce sticlă. Acolo nu cîntau „Să bem pentru dragul nostru Vanea (sau Jan)", ci ascultau cu atenție artiști profesioniști (de regulă nu în frac, ci doar prieteni sau cunoscuți). Acolo se țineau toasturi lungi, se enumerau meritele și calitățile celor prezenți, de obicei exagerîndu-le și înfrumusețîndu-le, iar femeilor li se sărutau mîinile cu dezinvoltură. Cu siguranță că în acele case erau și tineri, însă nu apăreau niciodată. Evident, preferau alte distracții. Dacă bărbații, de la prima privire, o mîncau cu ochii pe Margita, pe fața femeilor se putea citi întotdeauna o expresie de scepticism — Margita era de două ori mai tînără decît cea mai tînără dintre ele. De unde scosese Sam fetișcana cu mișcări atît de stîngace, care nici măcar nu știe ce să facă cu șervețelul de in așezat pe farfurie ? În orice caz, nu dintr-un anturaj onorabil.

— Uită-te cum a întinerit el însuși, rîse una privindu-l pe Sam, care se mișca suplu și drept în anturajul bărbaților. N-are încă șaizeci și cinci ?

— Parcă nu. Ce, chiar ești geloasă pe fetișcana asta ?

— Nu, doar îmi aminteam.

— Bătrînețea începe nu atunci cînd începi să uiți, ci cînd începi să-ți amintești...

Oriunde ar fi apărut Sam, aduna în jurul său ascultători, pentru că avea talentul rar ca după cîteva cuvinte să pună stăpînire pe conversație și să vorbească despre orice subiect, fiind în multe domenii îndeajuns de competent. Putea vorbi despre politică și despre economie, ca și despre întîmplările senzaționale care făceau vîlvă din timp în timp în legătură cu diverse cazuri penale.

Ziua Sam și-o petrecea la telefon în birou și Margita nu se putea minuna îndeajuns cît de ușor stabilește relații cu oameni complet necunoscuți și obține de la ei ce-i trebuie. Pe fiecare îl putea ajuta cu ceva, oricui îi putea aranja ceva. Stătea într-un costum elegant, tolănit într-un fotoliu, cu telefonul pe genunchi, ca să-i fie mai comod, și vorbea, vorbea. Și părea că niciodată nu uită ce promite. Unuia îi găsea, pentru copil, o meditatoare la franceză, altuia îi aranjase, fără programare, vizita la un medic foarte ocupat, unui al treilea îi asigurase materialele de construcție, unui al patrulea îi procurase permis pentru pescuit într-o zonă interzisă. Toată activitatea asta amintea de basmul cu Oficiul bunelor servicii. Margitei, și nu numai ei, i se părea că Sam poate să rezolve orice angajare, în pofida faptului că funcția lui era destul de mică — era doar președintele conducerii cooperativei pentru construcții și administrarea fondului locativ.

Însă sarcina lui principală părea să fie aceea de a aranja viitorul Margitei. Începu prin a o obliga să plece de la uzină și să intre la cursurile de contabili, unde se învăța și puțină dactilografie, urmărea succesele ei, iar cînd le-a terminat și se pregătea să răsufle, — nu-i plăcuse niciodată să învețe — Sam a anunțat-o că trebuie să urmeze cursurile pregătitoare pentru admiterea în învățămîntul superior, pentru ca la vară să dea admiterea. El însuși adunase actele necesare, inclusiv o adeverință falsă cu profesia și vechimea în cîmpul muncii, și se înțelesese în toate privințele cu profesorii și conducerea, deoarece cursurile începuseră de două luni.

Fie că însăși contabila cooperativei și-a dat demisia, fie că Sam a obligat-o să demisioneze, dar la două săptă-

mîni după terminarea cursurilor Margita stătea deja în anticameră și, pe ușa întredeschisă, asculta convorbirile telefonice fără sfîrșit ale lui Sam. Uneori Sam închidea ușa, deși n-ar fi avut nevoie să facă așa ceva, pentru că, oricum, Margita nu pricepea nimic din convorbirile lui. Și, în general, nici nu erau interesante. Numai metri cubi, tarife, termene și vagoane.

Sam nu mai făcea risipă de cadouri ca la început, însă Margita era îmbrăcată bine și cu gust. Fata simțea asta, în special cînd se duceau la restaurant. Nu la cel obișnuit, la care mergeau zilnic la prînz, ci la unul de lux, cu bar drapat în catifea, cu program de varieteu și personal care aluneca fără zgomot printre mese. Se duceau acolo cam de două ori pe săptămînă, cînd veneau cu treburi la Sam din republicile învecinate sau din alte părți. Pentru ca oaspetelui să-i pară mai scurt timpul seara, Sam îl invita la cină și atunci Margita trebuia să îmbrace cele mai elegante toalete, pentru că, după cum se exprima Sam, eu sînt prăvălia, iar tu vitrina acestei prăvălii.

Intrînd în sala restaurantului, Margita întotdeauna căuta cu privirea o rivală, cea mai frumoasă și mai elegantă femeie, pentru a se compara cu ea. Cîteodată se simțea învingătoare. Sfiala de mai demult îi dispăruse repede și se simțea la masă ca acasă, fără să se sperie de mulțimea de tacîmuri și pahare. Curînd chelnerii și șefii de sală o cunoșteau și o salutau de departe zîmbind. Și privirile de la mesele învecinate ! Ce nu vedeai în ele ! Invidie și ură, dorință și plăcere. Conștiința superiorității sale crescu. Se simțea în centrul atenției și totul în această sală se învîrtea în jurul ei ! Cîte încercări de a-i cuceri simpatia nu i se făceau, însă ea le respingea politicos, fapt care dezlănțuia și mai mult pasiunile. Vorbeau despre ea ridicînd nedumeriți din umeri.

Era suficient să apară în ușă, ca în colțurile sălii să se și șoptească. În aceste localuri se schimbă doar o parte a clienților, restul sînt permanenți, și chiar dacă frecventează diferite baruri și restaurante de lux o fac numai ca să nu se plictisească într-un singur loc. Astăzi sînt aici, mîine alături, iar poimîine se duc la Jurnala sau la „Ciupercuță".

Nu-s nici prea tinerei, nici prea bătrîni, la început mai vioi, apoi cad pe gînduri, lîncezesc acolo, considerîndu-se înalta societate. Cînd unul din aceştia cade pe gînduri, bea mai mult şi azvîrle cu banii, apoi caută să împrumute sau amanetează vreun lucru de preţ, semn că în curînd individul va dispărea fără urmă. De la anturajul rămas, poţi afla despre lipsa în gestiune la un magazin, speculă sau jefuirea locuinţei unei rude bogate. După un an, la una din mese se citeşte cu glas tare, plin de bravură legendară, o scrisoare de la locul de detenţie sau locul de stabilire obligatorie a domiciliului.

Margita nu cunoştea toate acestea, ea ştia doar că sînt cele mai scumpe restaurante, cu clientela cea mai bună, desigur, oameni cu merite. Aşa îi plăcea să gîndească şi aşa gîndea. În special pentru că aşa îi plăcea. Şi, mergînd la braţ cu Sam spre masa rezervată, îşi permitea uneori să răspundă la saluturi etalînd zîmbetul unei frumuseţi recunoscute.

— Margita, trebuie să vorbim, o chemă într-o zi mama în camera din spate.

Ea îşi dădu seama despre ce ar putea fi vorba.

— Margita, cine sînt oamenii ăştia care te aduc noaptea cu maşina ?

— Prieteni...

— De ce nu ne faci cunoştinţă cu ei, ce, nu sîntem destul de buni pentru ei ?

— Toate la vremea lor, încercă să scape Margita.

— Nu mă lua drept o proastă ! De unde ai atîtea toalete scumpe ?

— Păi, lucrez şi cîştig !

N-ar fi trebuit deloc să spună aşa ceva. Mama se opusese plecării ei de la fabrică pentru a se face contabilă, în ochii ei asta însemna dumnezeu ştie ce, dar cînd mai aflase şi că fiică-sa bate la maşină, se hotărîse s-o convingă, cu orice preţ, să plece de la birou. Dactilografă înseamnă aproape secretară, iar la ce foloseşte o secretară nu-i pentru nimeni un secret ! Dacă nu azi, atunci mîine! Mama trăia cu convingerea că în lume nu există decît un

singur adevăr — adevărul ei. Orice altceva era minciună sau fleacuri.

Mama avea un caracter de fier. Cu un asemenea caracter puteai, tot atît de bine ca şi cu o pană de oţel, să spargi cele mai noduroase buturugi. Un caracter de neînfrînt avusese de altfel şi mama ei, şi bunica şi, poate, şi generaţiile anterioare pe linie femeiască. Din păcate nu-şi dăduse seama că şi fiica îl poate moşteni. Cîştigă !... Ea se şi informase cît pot să coste asemenea bulendre viu colorate ! Cu banii daţi pe o singură rochiţă din asta, putea să-i coase un costum tatălui !

— Mîine îţi dai demisia şi treci să lucrezi la mine la spălătoria de lînă ! Şi să nu mai aud de nici o maşină ! — Ea mai putea înţelege căsătoria fără dragoste, dar dragostea fără căsătorie — nu.

— Nu !

— Atunci caută-ţi altă locuinţă ! Ar trebui să fii un exemplu pentru sora mai mică şi cînd colo ce faci ?! Şi-aşa toate bătrînele bîrfesc pe seama familiei noastre ! Sau fii om, sau du-te unde vezi cu ochii !

Mama nu putea fi altfel — ori servitoare slugarnică, ori tiran...

Un bloc de piatră cu patru etaje, care se înalţă mult deasupra căsuţelor de lemn învecinate, lăsate pentru trebuinţele lor de constructori la sfîrşitul secolului trecut, cînd, urmînd creşterea rapidă a industriei din Riga, se dezvoltaseră şi construcţiile, insuflă speranţe privit din afară. Iluziile se risipesc însă îndată ce intri pe scară. Îngustă şi întunecoasă, mirosind a mucegai şi pisici, şerpuieşte în sus printre locuinţele cu o singură cameră, ca o tenie. Puteai gîndi că fostul proprietar al blocului participase la un concurs cum să stoarcă mai mulţi bani din fiecare cărămidă pusă şi desigur că, în nici un caz, nu ocupase unul din ultimele locuri. Dacă cineva cară din pivniţă lemne sau un coş cu cărbuni, cel ce coboară trebuie să se tragă înapoi pe palier pentru a putea trece unul pe lîngă altul, altfel se poate murdări.

Toaletele se aflau între etaje, cîte una la patru locuințe. Canalizarea era extrem de veche și ieftină, constînd în principal din conducte verticale. Cînd se înfunda cu ceva, toată apa murdară ieșea prin chiuvete și inunda partea inferioară a clădirii.

Omul îmbrăcat foarte decent care veni la bătrînica de la etajul trei îi inspiră acesteia încredere deplină — atît de politicos, bine educat și deloc înfumurat.

— Dar cum vă aranjați dumneavoastră personal ? întrebă el politicos, după ce privi prin încăpere. De fapt, nici nu aveai ce să privești — o bucătărie lungă, îngustă, cu o fereastră la capăt și o cămăruță mică. O locuință în care nu se mai făcuseră reparații de zeci de ani.

— Păi, pot sta noaptea și la bucătărie... În pivință am o sofa foarte bună... Dar cît oferiți dumneavoastră ?

— Douăzeci...

La mai mult nici nu se putuse gîndi bătrînica, însă nu putu să nu cedeze ispitei de a se tocmi.

— Știți, eu nu de dragul banilor o iau pe fata asta... Picioarele nu mă mai țin, iar iarna trebuie să car lemnele din pivniță... Apoi cu medicamentele... Cu pensia o mai scot la capăt dacă mai am un ajutor...

— Scuzați, nu vă înțeleg...

— Păi, de la școala tehnică sanitară.. E ca și cum ai avea doctorul în casă. De aceea v-am și scris.

Sam rămase pe gînduri. Locuința nu prea era potrivită nici pentru el, nici pentru Margita. Cînd prietenul îi dăduse scrisoarea, primită ca răspuns la anunțul din ziar, privind subînchirierea unei camere pentru eleve de la școala tehnică sanitară, el se gîndise la ceva mai bun. Însă acum cel mai important lucru pentru Margita era să facă rost de un adăpost, pentru că mai încolo cu siguranță o va împăca el pe fată cu maică-sa.

— N-o să accepte să le care, spuse el tare.

— Ce ?

— Lemnele, n-o să vrea să le care !

— Și ce să fac eu, femeie bătrînă...

— Doamnă, vă înțeleg, dar nu pot obliga pe nimeni din oamenii noștri !

— Sînteţi un om de treabă !

— Tocmai de asta am venit să lămuresc totul, pentru ca să nu fie neînţelegeri. Însă, apropo, ştiu o fată, dacă nu şi-o fi găsit între timp locuinţă...

— Nu, nu, de ce să vă bateţi capul...

— Fiica unor oameni cumsecade, intră la cursurile de pregătire pentru admiterea în învăţămîntul superior, la toamnă începe să înveţe.

Bunicuţa, la care se mutase Margita, nu era o femeie rea şi nu avea prejudecăţi însă, ca orice om, toată viaţa îşi formase nişte obiceiuri şi la bătrîneţe credea că acestea sînt principala ei bogăţie. Poştăriţei, care-i aducea pensia, îi lăsa patruzeci de copeici, chiria o plătea la fiecare cinci ale lunii, rufăria o spăla singură şi o usca în bucătărie, pentru că din pod se fura, o dată pe săptămînă se ducea la o prietenă „la o cafea“ şi atunci Margita trebuia să stea acasă, fiindcă nu putea lăsa aşa locuinţa, vasele le spăla cu praf de muştar, iar tigăile le freca numai cu ziare. Înţelegea că Margita nu are de unde şti toate aceste mici înţelepciuni, dar nu-i putea ierta faptul că nu le învaţă pentru viitor. Şi atunci se puse pe şicane. Ba se prefăcea că e bolnavă şi Margita trebuia să meargă la cimitirul Matveevskoe să cureţe mormîntul răposatului ei soţ, sau să alerge prin magazine după pîine integrală, pentru că „doctorii i-au prescris numai pîinea asta“. Pe neaşteptate Margitei i-au dispărut cheile de la locuinţă, pentru ca apoi să apară tot atît de neaşteptat, cînd comandase deja altele la atelier, iar manualele ajunseseră după bufet, unde niciodată nu fuseseră puse.

Locatara făcea eforturi să nu se certe cu gazda, dar nici n-ar fi vrut cu aceasta să i se urce în cap. Poate că relaţiile lor s-ar fi aranjat cumva, cum se întîmplă de obicei, dacă locatara n-ar fi avut încotro, însă Margita era sigură că Sam va găsi pentru ea — şi deci şi pentru el — ceva mai bun. Deocamdată micile frecuşuri, întocmai ca nişte cari, rodeau pe dinăuntru buna înţelegere, pînă cînd bătrînica o anunţă : „Cel tîrziu la zece să fii acasă ! Cînd vii noaptea mă trezeşti şi după aceea nu mai pot adormi !“ Margita se jură că va trece prin bucătărie

în ciorapi și nici nu va aprinde lumina, dar bătrînica o ținea pe-a ei. În casa EI, trebuie să se țină seama de EA ! Judecînd după intonație, avea cel puțin un castel regesc.

Cînd Margita îi povesti lui Sam despre catastrofa care se apropie, acesta o sfătui să se înțeleagă cu bătrîna și chiar să stea în vreo seară cu ea la televizor sau să înceapă tratativele cu părinții, de unde Margita înțelese că lui Sam nu-i arde să se ocupe de problema locuinței ei. Dar Sam nu bănuia că nu mai are de-a face cu fetișcana stîngace din fabrică ci cu o femeie modernă, care se învîrte în sferele înalte, unde sînt foarte prețuite calculele și viclenia elegantă, cu o doamnă, care începe să fie conștientă de valoare ei. Nu, ea încă îl diviniza pe Sam, nici prin gînd nu-i trecea să se întîlnească pe furiș cu altcineva — cu toate că asemenea propuneri primea tot mai des, pentru ea Sam era ocrotitorul, stăpînul ei și nu-și putea imagina pe un altul în locul lui, dar toate astea n-o împiedicară să pună la cale un mic spectacol.

Într-o zi intră în biroul lui Sam cu cea mai nevinovată expresie pe față.

— Nu ai numărul de telefon al lui Miervald ? Mi-a dat cartea de vizită însă n-o mai găsesc.

— Da, da, fetițo ! făcu semn cu capul Sam, continuîndu-și conversația telefonică în care încerca să convingă pe cineva de ceva. Abia mai tîrziu realiză ce-l întrebase fata.

Sam se ridică de la birou, ceea ce făcea foarte rar, și se duse la ușa deschisă.

— Ți-a promis ceva ?

— Cred că ar putea eventual să-mi rezolve problema locuinței.

— Despre ce-i vorba ? se enervă Sam. Buzele lui subțiri i se subțiară și mai mult, vocea îi tremura ca la bătrîni. Ce, te-a azvîrlit cu lucrurile în stradă ? Crezi că o locuință se obține așa de ușor ? Nu mai poți aștepta cîteva săptămîni ?

Și, întorcîndu-se brusc, plecă în biroul său ca să dea un nou telefon. De data asta Margita ascultă cu atenție, dar speranțele ei nu se adeveriră, convorbirea nu avea nici o legătură cu problema locuinței.

— În nici un caz ! protesta Sam. Toţi sîntem muritori ! Ce garanţie avem că nu-mi cade mîine o cărămidă în cap, sau că nu mă calcă tramvaiul ? Nici dumneavoastră nu vă pot garanta acest lucru ! Orice probleme trebuie rezolvate la notariat şi numai la notariat ! Credeţi-mă, merită să pierzi o jumătate de oră şi cîteva ruble, pentru ca pe urmă să nu-ţi faci nervi degeaba ! La revedere !

Margita băgă de seamă că în ultimul timp Sam foloseşte adesea în convorbiri cuvîntul „notariat".

În ultima vreme Sam era extrem de ocupat — trebuia să găsească fără întîrziere trei-patru adrese, unde să le facă intrarea în Riga unor oameni care sperau ca pe urmă să-şi facă locuinţe proprietate personală prin cooperativa de construcţii. Conflictul Margitei cu gazda nu l-ar fi neliniştit, dacă n-ar fi fost pomenit porcul de Miervald, care era totdeauna gata să intre cu arma pe terenurile de vînătoare ale altora. Se înţelege, Sam ar fi putut el însuşi să renunţe la Margita, numai că deocamdată nici nu se gîndea la aşa ceva : fata îi era dragă ca mai înainte.

Ca de obicei, îi veni în ajutor o întîmplare, care avea o legătură foarte îndepărtată cu toată problema asta.

Prietena gazdei, la care aceasta mergea să bea „cafea", o dată pe săptămînă, se hotărî să plece din locuinţa sa, care era imposibil de încălzit, şi să se mute la căminul de bătrîni. Aşa o sfătuiseră rudele, însă ea se încăpăţînase un an întreg : „Azil de bătrîni, auzi, azil de bătrîni !" Pînă la urmă acceptase ca măcar să se ducă să vadă. Ceea ce a văzut a impresionat-o serios — curăţenie, ordine, televizor color, club, spectacole, camere de două persoane. „Ce mai ! Casă de odihnă ! Şi ce mîncare, se dă mîncare bună ! Poţi veni să mă vizitezi şi parcă am fi în pădure, miroase a răşină. O zi nu mai stau aici, aştept doar cu nerăbdare ca nepotul să termine de întocmit actele."

— Dar pensia şi locuinţa se pierd, obiectă gazda Margitei, dar mai mult decît orice, îi părea rău că pleacă singura ei prietenă.

— O sumă pentru mici cheltuieli îţi lasă totuşi şi mai poţi cîştiga cîte ceva pe deasupra, dacă iei ceva lucru de mînă. Numai să vrei...

Pe baza acestei informații, Sam născoci o combinație complicată, care urma să aibă drept rezultat o locuință frumușică pentru Margita. Era convins că face acest lucru de dragul ei, însă de fapt se străduia mai mult pentru sine. În societatea de unde storcea mijloacele pentru viața largă și plăcută, începuseră să-și facă loc îndoieli cu privire la capacitatea lui de a rezolva orice. Pentru Sam asta putea avea un sfîrșit tragic și de aceea era necesar să întreprindă fără întîrziere ceva, care să liniștească pe cei care se îndoiau. O locuință pentru Margita ar fi fost o dovadă cum nu se poate mai bună.

Gazda Margitei se lăsă convinsă pentru o mie de ruble, promițînd să ducă mobila la Consignația, iar ea să meargă la căminul de bătrîni în care locuia prietenia ei. Prima rundă putea fi considerată deci cîștigată, însă greutățile principale urmau abia de acum încolo, întrucît la comitetul executiv al sovietului fiecare metru pătrat era socotit și răssocotit de tot felul de comisii. Chiar dacă Margita ar fi fost primită în spațiu, luînd asupra sa îngrijirea bătrînei, nu i s-ar fi emis ordin de repartiție. Afacerile astea nu mai mergeau. Înlăturînd încă cinci-șase asemenea variante, Sam dădu o mită grasă la un soviet sătesc. Ca urmare, Margita primi ordin de repartiție într-o casă ai cărei proprietari n-o văzuseră în viața lor. Urmară cîteva combinații fulger cu adeverințe false, care, fiind întărite de o duzină de convorbiri telefonice, dădură rezultatul scontat — locuința inexistentă din provincie a fost schimbată de Margita cu cea existentă din Riga, iar deținătoarea spațiului locativ inexistent l-a lăsat cu mărinimie sovietului sătesc, pentru a se muta la căminul de bătrîni, unde își petrecea fericită ultimele zile ale vieții, delectîndu-se cu bomboane de ciocolată, din care-și putea cumpăra cu nemiluita din mia de ruble, și nu înceta să se plîngă de salariatul de la Consignația, un „hoț", care i-a prețuit șifonierul ei bun, de dinainte de război, doar la patruzeci de ruble, cînd alături unul exact la fel se vindea cu patruzeci și cinci.

Pentru Sam, reparațiile fură doar simple probleme tehnice, devreme ce tocmai se începuse construirea de

garaje de către cooperativă. A fost suficient ca la şedinţa conducerii să se ridice şi să spună preocupat :

— Eu am obţinut nişte relaţii, am putea urgenta construcţia garajelor, dar... — Acest „dar" trebuia neapărat subliniat şi apoi să tacă brusc, cufundîndu-se în gînduri.

— Cît ? se interesă imediat cel mai isteţ.

— Păi, de fapt, nimic, explică Sam. Nişte materiale şi cîţiva lucrători pentru vreo două zile. Din păcate, nu avem cum să întocmim acte.

— Păi, nici nu trebuie să întocmim nimic ! Doar sîntem de-ai noştri, ne cunoaştem, dăm fără nici un fel de acte ! Asta o propuse cel de-al doilea membru al conducerii şi începu să caute o hîrtie ca să noteze cele necesare.

Cam o săptămînă în locuinţa Margitei au dăltuit, cioplit, spart, bătut, ajustat şi cimentat, iar peste două săptămîni, cînd tînăra chiriaşă ajuta îngrijitoarei să spele scara, locuinţa ei semăna cu o bomboană din pomul de Anul Nou. Pereţii erau tapisaţi cu un tapet frumuşel, pardoseala era acoperită cu linoleum moale, cauciucat, în locul sobei — un cămin electric mic, finisat cu cărămidă roşie, născocit special pentru cei ce nu vor să spargă lemne, iar puţinele piese de mobilă veche, cumpărate de la bătrînă, se îmbinau armonios cu cele moderne : canapeaua, şifonierul cu sertare jos şi măsuţa joasă pentru reviste.

Dar schimbările cele mai mari se făcuseră la bucătărie. Din ea despărţiseră nu numai baia. Cum în locul sobei cu lemne pentru gătit puseseră un aragaz, rămăsese spaţiu pentru un mic antreu cu cuier pentru paltoanele musafirilor.

Margita credea că acum Sam se va muta la ea, dar nu s-a întîmplat aşa. În schimb trecea pe acolo de două-trei ori pe zi, de cele mai multe ori în absenţa ei, şi aducea musafiri. Uneori cîte unul, uneori mai mulţi. Se putea vedea după ceştile de cafea din chiuvetă. Dacă Margita era acasă, Sam o ruga să facă ea cafeaua şi să servească biscuiţi. În acest timp el le arăta musafirilor minunile săvîrşite de constructori şi spunea că în curînd va instala şi telefon. Pe unii îi ruga să nu vorbească despre ce au văzut, asta fiind cea mai sigură garanţie că ei vor povesti

în toată Riga. Dacă rămînea să doarmă, lua multe somnifere, altfel nu putea adormi, ceea ce înainte nu i se întîmpla. Și, în general, Margitei i se părea că, de obicei plin de energie și perspicacitate în timpul zilei, seara se poticnea ca sub o povară neomenească. Pe la birou trecea pentru cîteva minute, pesemne trebuind să aranjeze alte treburi. Era însă căutat necontenit la telefon și Margita era nevoită să stea mai mult în biroul lui decît la contabilitatea ei...

— Vine ceva mai tîrziu... A ieșit pentru moment... Mai sunați peste vreo două ore...

Ce altceva ar fi putut spune ? Poate doar să noteze numerele de telefon la care era rugat Sam să sune imediat ce apare.

Iată însă că într-o zi Sam dispăru complet. Nici la birou nu veni, nici la ea nu apăru. Ea începu să se alarmeze, se gîndi să roage pe cineva să sune acasă la el, să vadă dacă nu-i bolnav. Doar nu putea pleca fără să lase o vorbă !

În pauza de masă Margita se duse acasă să vadă dacă Sam nu și-a făcut cumva apariția. Chiar dacă n-ar fi lăsat nici un bilețel, ar fi observat după vasele din bucătărie.

Trecînd prin curte dădu bună ziua femeii de serviciu, care stătea de vorbă cu trei tineri. Unul era îmbrăcat într-o scurtă de nailon închisă pînă la gît cu fermoar, de parcă ar fi fost răcit. Femeia de serviciu îi răspunse și își văzu mai departe de discuție.

Nu reuși Margita să închidă bine ușa după sine, că cineva de-afară apăsă pe butonul soneriei, făcînd ca bing-bang-ul să răsune înăbușit.

În prag stătea un om într-o scurtă închisă pînă sus.

— Dumneavoastră sînteți... — îi pronunță distinct numele, prenumele și patronimicul.

— Da.

Străinul îi arătă legitimația și ordinul de percheziție. Imediat apărură ceilalți doi cu femeia de serviciu, care se ținea foarte oficial, de parcă nici n-ar fi cunoscut-o pe Margita.

O rugară pe femeia de serviciu să aducă martori. Aceştia aşteptară fără să scoată un cuvînt tot timpul cît dură percheziţia, apoi semnară şi plecară.

Cel mai mare în grad era, pesemne, cel cu scurta, pentru că el puse întrebări Margitei şi notă totul pe un formular special.

— Aveţi bani şi lucruri de preţ în locuinţă ?

Margita trase sertarul bufetului de modă veche — acolo pusese vreo treizeci de ruble, apoi un altul de sub oglindă — cîteva inele stas şi o brăţară de argint.

— Aveţi în locuinţă bani sau obiecte de preţ care vi s-au dat în păstrare de alte persoane ?

Margita clătină din cap.

— Da ? Nu ? Gesturile nu am cum să le consemnez în procesul-verbal.

— Nu.

Subalternii lui triară şi examinară flacoanele cu parfumuri şi tuburile de cremă, se uitară cum sînt încleiate picioarele scaunelor, pipăiră stofa divanului, uşor, cu vîrful degetelor, apoi linoleumul, să nu fie ceva sub el. Lucrau extrem de încet şi metodic.

— Şefule, ne trebuie totuşi un aparat, aici abia au terminat reparaţiile. Şi unul din ei ciocăni în perete. E gol în cîteva locuri, dar poate că aşa sînt pereţii, casa nu-i nouă. E păcat să spargem.

— Şi dacă s-ar putea să vină o femeie, continuă al doilea. Să scormonească prin rufăria murdară de damă...

— Poate, în general, altă brigadă ? întrebă ironic şeful, care avea o înfăţişare de parcă-l chinuia un ulcer stomacal.

— Cine mai are chei de la locuinţă şi cine poate intra aici în absenţa dumneavoastră ?

Margita se fîstîci, apoi îi spuse.

În spatele bufetului, înghesuit în perete, găsiră, învelit în hîrtie, un teanc gros de bancnote. Exact două mii de ruble.

— Ce-i cu banii ăştia ?

— Nu ştiu.

— Înseamnă că nu sînt ai dumneavoastră şi nu aveţi pretenţii la ei ?

— Nu, răsuflă speriată Margita.

Seara, cînd se termină percheziţia, trebui să meargă la secţia de miliţie. Peste o oră pe Margita o chemă în birou un maior, pe care nu-l mai văzuse niciodată. Maiorul o interogă amănunţit şi fără patimă. Nu o contrazise în nimic pe Margita, scria doar şi iar scria. În timpul interogatoriului se deschisese de cîteva ori uşa şi-l chemaseră undeva, însă el refuzase să se ducă. Trebuia mai întîi să termine discuţia cu cetăţeanca asta.

Întrebări avea destule. Cum l-a cunoscut pe Sam ? Cine a mai fost atunci ? Unde ? Din ce oraş era Valerian ? Ce funcţie are ? La ce hotel a stat ? Cine poate şti ? Lidka ? Numele de familie, vă rog ? Adresa n-o ştiţi ? Mulţumesc, e suficient locul de muncă. La ce prieteni de-ai lui Sam aţi fost acasă ? Vă dădea bani ? Aţi notat numerele de telefon la care trebuia să sune ? Pe ce le-aţi notat ? Pe fila calendarului de birou ? O clipă !

Maiorul ridică receptorul şi telefonă la cooperativă. Deşi era tîrziu noaptea, acolo era lume, aşa că maiorul rugă să i se dicteze numerele de telefon scrise de Margita.

Plecînd, se ciocni de Miervald. După cîte se vedea, miliţienii tocmai îl ridicaseră din pat. Era ciufulit şi somnoros, dar îi aruncă o privire scurtă Margitei, care se apropia, şi-i şopti :

— Sam a fost pus sub urmărire în toată ţara.

A doua zi, la cooperativă veniră revizorii. Dar cel mai meticulos control al documentelor contabile şi al documentaţiei tehnice nu dădu rezultatul aşteptat. Fără a lua în consideraţie nişte nimicuri, revizorii nu descoperiră nimic şi Margitei i se păru că au plecat cam contrariaţi.

Conducerea cooperativei, care cunoştea cu siguranţă relaţiile ei cu Sam, îi propuse să-şi dea demisia. Ea, se înţelege, ar fi putut refuza şi chiar să se judece, însă nu făcu acest lucru. Leafa era mică aici, iar de contabili era nevoie peste tot. Peste două săptămîni, cînd veni vestea că Sam a fost arestat într-un orăşel îndepărtat de pe Volga, Margita lucra deja la serviciul de salarizare al unei mari uzine. În camera mare cît o sală erau zece birouri. Tot timpul cineva vorbea la telefon, ţăcăneau

abacele și zumzăia aritmometrul cînd șefa controla socotelile făcute în prealabil cu un mic calculator electronic.

Aici lucrau doar femei, toate măritate de mult și avînd copii, așa că discuțiile se duceau tot timpul pe probleme familiale : despre un loc în tabăra de pionieri, despre ce se găsește la secția de semipreparate a cantinei, despre îmbrăcămintea necesară pentru iarnă, despre copiii care învață bine sau nu vor să învețe și, desigur, despre relațiile cu soții. După discuțiile cu orizont larg, privind probleme globale, după gîndurile înaripate ale lui Sam, după toată strălucirea care o înconjurase — nimănui din cunoscuții lor nu i-ar fi dat prin minte să menționeze o primă de zece ruble, necum să se mai certe pentru că nu se dă tuturor, — Margita se simțea azvîrlită înapoi, din centru la periferie. În sinea sa rîdea disprețuitor de colegele de muncă, considerîndu-se o ființă superioară, aproape aristocrată, și lucra strîngînd din dinți, însă, ce-i drept, își îndeplinea sarcinile. Încă mai aștepta. Aștepta ca Sam să iasă din încurcătură, avînd încredere în steaua lui. Doar el era mai inteligent decît acești anchetatori în birourile cărora era nevoită să meargă acum. Și apoi un glas lăuntric îi spunea ei că Sam va fi în curînd liber. În afară de asta, judecînd după întrebările anchetatorilor, Sam nu era învinuit de lucruri capitale, deși era clar că nu-i nevinovat, așa că Margita se străduia să-l ajute, în limitele posibilului, răspunzînd la multe din întrebări cu „nu știu“ sau „nu-mi aduc aminte“. Anchetatorii păreau că iau de bune toate aceste răspunsuri, le notau, însă după aceea puneau asemenea întrebări la care nu mai era posibil să răspunzi cu „nu știu“ și „nu-mi amintesc“. În majoritatea cazurilor Margita nu înțelegea rostul acestor întrebări, ce verigă de lanț trebuie să clarifice, de unde și credința ei că ieșise învingătoare. Era atît de convinsă de superioritatea lui Sam asupra acestor anchetatori, costumele cărora arătau că salariul lor nu-i prea mare și că n-au nici un fel de relații, încît aștepta întrebările despre legăturile lor intime pentru a le arunca în față : „A fost un bărbat adevărat ! Eu l-am iubit și-l voi iubi orice mi-ați spune despre el !“ Dar asemenea întrebări nu i s-au pus. Anchetatorii se interesau doar de fleacuri.

— La ce oră aţi terminat masa la „Lira“ ?

— Pe la trei.

— Unde v-aţi dus după aceea ?

— Înapoi la serviciu.

— Cu cine aţi mers împreună ?

— Cu Samuel, desigur !

— După cîte rezultă din mărturisiri, cu toate acestea n-aţi ajuns amîndoi la serviciu. Uite aici scrie. Anchetatorul răsfoi hîrtiile invers. „L-am aşteptat pe el şi pe secretară la restaurantul «Lira» în maşina proprie. Pe secretară am dus-o la serviciu la birourile cooperativei de construcţii de locuinţe, iar noi“...

— „Lira“ e cafenea, nu restaurant ! Eu nu ţin minte să ne fi aşteptat cineva sau...

— Cît de des aţi avut ocazia ca, împreună cu şeful, să plecaţi cu maşini care vă aşteptau la uşa restaurantului ?

— Aşa, dintr-o dată, nu pot să spun... de şapte, opt ori... Poate mai mult...

— Mulţumesc.

Dar de unde să ştie ea ce răspuns l-ar fi ajutat pe Sam ?

— Şi acum să ne întoarcem la „Lira“... O maşină Lada verde închis...

— Da, cu una ca asta am mers.

— Mulţumesc.

La serviciu Margita minţi că s-a încurcat într-o poveste cu un accident de maşină şi în acest fel ajunsese printre martori. Un timp s-au comentat diferite întîmplări legate de transporturi şi rolul martorilor, însă în continuare citaţiile de la procuratură nu mai mirară pe nimeni.

Pe Sam, împreună cu doi necunoscuţi, l-au judecat după o jumătate de an. Zvelt, inteligent şi tot atît de prezentabil ca întotdeauna, el s-a apărat cu curaj. A pus întrebări caustice păgubaşilor şi martorilor, la care aceştia s-au fîstîcit şi uneori au dat înapoi de la pretenţiile lor, s-a purtat cu dispreţ faţă de cei inculpaţi în acelaşi proces cu el pentru că aceştia nu numai că recunoscuseră faptele comise, dar chiar şi maşinaţiunile plănuite numai, a cerut să se reancheteze unele episoade, a polemizat cu procurorul, de zece ori pe zi a solicitat tribunalului să aibă în

vedere primele declarații ale păgubașilor, întrucît îi erau mai favorabile, însă tot timpul a rămas corect și elegant.

Scopul său principal era să influențeze pe ambii asesori, care jucau un rol tot atît de important în pronunțarea sentinței ca și judecătorul. De aceea se prezenta ca un suflet nobil, care doar datorită unui concurs de împrejurări ajunsese pe banca acuzaților. Învîrtise lucrurile în așa fel încît chiar și păgubașii fuseseră nevoiți să vorbească de timpul în care biografia lui era fără pată. Aceștia afirmaseră într-un singur glas că atunci el fusese un om cinstit și nu abuzase de funcția sa, deși ar fi putut-o face. După aceste pagini luminoase apărea o rubedenie îndepărtată de-a soției, din păcate decedată deja și de aceea nemaiputînd fi martor, care îl rugase pe Sam să cumpere de la un magazin de bijuterii un inel cu briliante în valoare de patruzeci de mii de ruble. Asta se întîmplase demult, Sam povesti amănunțit că acest om se temea de o reformă monetară și de casa de economii și voia să bage banii într-un lucru sigur al cărui preț putea doar să crească. Rudele citate declaraseră însă că, după părerea lor, o asemenea sumă unchiul lor nici în vis nu putuse vedea, însă recunoșteau că era un om plin de ciudățenii, îngrozitor de avar, tot aduna și ascundea. În căsuța pe jumătate năruită, după moartea lui, găsiră în diferite colțuri învelite în zdrențe monezi de argint și ruble țariste de aur. La solicitarea lui Sam, magazinul de bijuterii dăduse o adeverință că în anul respectiv a vîndut într-adevăr unele inele de o asemenea valoare.

Următoarea mișcare a lui Sam putea să pară naivă. El a declarat că a uitat într-un taxi servieta cu zecile de mii de ruble. De fapt nu numai că nu era naivă, dar semăna cu lada cu fundul dublu a unui scamator. Mai întîi în ea se găsea explicația începutului activității sale infracționale. Și aceasta apărea sub o formă nobilă. El nu putuse să-i spună cele întîmplate unui om bătrîn, bolnav, pentru că acesta ar fi avut un atac de inimă. Iar briliantele nu avea cu ce să le cumpere. Îi rămînea o singură cale — să împrumute banii și apoi să-i dea înapoi treptat. Din leafă, se înțelege, nu era posibil să rupi atîția bani. Pentru ca familia să nu sufere din cauza prostiei lui, a divorțat și a

plecat de acasă, însă a continuat să-şi ajute material fiica în limitele stabilite de lege — rog tribunalul să vadă adeverinţele anexate la dosar, sub numărul cutare, la pagina cutare. Dar şi după maturitate fiica a continuat să primească sprijin material, poate nu atît de regulat cum ar fi dorit, totuşi... Asta a declarat-o ea însăşi.

— V-aţi adresat cu o declaraţie la miliţie după pierderea servietei ?

— Am alergat disperat pe la oficiile de lucruri pierdute, am fost de cîteva ori la garajul de taxiuri.

— Dar la miliţie ?

— Nu, la miliţie n-am fost. Mai tîrziu am înţeles că asta a fost o greşeală din partea mea. Recunosc că mi-a fost frică. Cum aş fi explicat de unde am eu, cu o leafă de trei sute de ruble, o sumă atît de mare ?

— Şi ruda ?

— Am mai spus... Dacă ar fi aflat de pierdere, totul s-ar fi terminat tragic. Şi această moarte ar fi apăsat pe conştiinţa mea pînă la sfîrşitul zilelor mele.

— Deci, afirmaţi că aţi început să luaţi bani de la diferite persoane pentru a-i restitui rudei bolnave ?

— Perfect adevărat.

— Pe ce vă puteaţi baza pentru a spera că veţi putea mai tîrziu să vă plătiţi datoriile ? Doar de mult nu mai aveaţi o leafă de trei sute de ruble, nu primeaţi decît un salariu relativ nu prea mare de preşedinte al cooperativei de construcţii de locuinţe.

— Păi, speram... Mi se promisese că voi putea să-mi reiau vechiul post.

Sistemul după care acţiona Sam nu era prea nou şi nici prea ingenios. El introdusese doar unele îmbunătăţiri substanţiale. La început lansă printre cunoscuţi zvonul că se poate, fără să-ţi vină rîndul, să primeşti locuinţă proprietate personală. Nu, nu dintr-o dată. Dacă cineva din cei înscrişi se retrage. Dar atunci banii trebuie depuşi imediat, într-o jumătate de oră. Şi trebuiesc întocmite actele necesare. Nu, el nu intenţionează să alerge după bani, ar fi de acord doar să meargă pînă la casa de economii.

Unul dorea locuință pentru el, altul se gîndea la copii. La urma urmei, nu-i totuna unde stau banii, la Sam sau la casa de economii ? Nu număra aceste mii undeva după colț, ci în prezența notarului și pe baza semnăturii lui Sam. Nu primește locuință ? Ei și ? Primește banii înapoi copeică cu copeică. Se înțelege, totul trebuie păstrat strict secret și să nu vorbească despre asta nici măcar cu cei mai buni prieteni. Era de ajuns să sufle cuiva ceva, că Sam îi făcea imediat socoteala și-i înapoia banii. Apoi acela era fericit dacă Sam mai era de acord să îi primească banii din nou. Dacă cineva avea nevoie de bani, îi primea chiar a doua zi, dacă cineva un an de zile nu întreba de banii săi, Sam însuși îi telefona și-i comunica că, probabil, va pleca de pe postul de președinte, așa că îl roagă să-și ia banii și regretă foarte mult că nu a putut să-și ajute un prieten drag. După o jumătate de an, fără nici un fel de eforturi, putea primi iarăși banii.

Astfel și-a creat Sam reputația de cel mai cinstit om.

Nicicînd și nicăieri nu lipsesc amatorii de a primi locuințe, cunoscuții aveau cunoscuții lor, iar aceștia la rîndul lor aveau alți cunoscuți și la Sam veneau chiar din locuri îndepărtate ale Rusiei sau Ucrainei. Ar fi trebuit să construiască la marginea Rigăi cel puțin trei zgîrie-nori pentru a satisface pe toți amatorii. În interesul firmei — orice întreprindere are nevoie de reclamă — Sam a făcut rost, dînd mită, de cîteva locuințe și de aceea acum pe banca acuzaților nu era singur.

Mult timp pe cer nu se ivise nici un noruleț, nimic nu prevestea furtuna. Se părea că lanțul banilor luați și dați este veșnic, iar el nu spera să trăiască veșnic, chiar după cele mai optimiste socoteli își dădea încă cincisprezece ani.

Luînd banii de la ultimul client, îi înapoiase cinstit primului, era nevoie numai să lărgească cercul pentru a putea acoperi cheltuielile zilnice. Dar, cum spusese un înțelept, nu există talent pe care să nu-l poți îneca în băutură, nu există bani pe care să nu-i poți cheltui și nu există întîmplări de care să nu te poți împiedica.

Unul din clienții lui Sam a fost prins că a furat din bunurile statului. Se înțelege că era interesat să acopere imediat lipsa, dar nu putea face asta decît în cazul în

care ar fi primit de la Sam trei mii. Întrucît nu avea telefon în celulă, iar întîlnirile cu rudele îi erau interzise pînă la proces, nu a găsit altă ieşire decît să ceară anchetatorului să-l ajute pentru a primi banii. Desigur, nu i-a spus : eu am dat banii ca să primesc locuinţă înainte de a-mi veni rîndul, ci numai :

— Un om cumsecade avea nevoie, iar eu l-am împrumutat.

E însă periculos să amesteci anchetatorul în orice treabă. Acesta nu s-a mulţumit doar cu chitanţa, ci s-a dus la notariat şi şi-a băgat nasul în registrul şnuruit. Şi a descoperit că tot trei mii i-a dat aceluiaşi om cumsecade şi alt om, care locuia într-un mic sat din munţii Carpaţi. Şi anchetatorul a început să se intereseze : de ce i-au dat, de fapt, banii ? Iar dacă sînt chemaţi de anchetatori, oamenii încep să se neliniştească, înainte de toate, desigur, pentru banii lor. În special dacă văd în faţa uşii acestui birou cîteva persoane cunoscute cu feţe îngîndurate. Teama este contagioasă şi, se pare, se transmite chiar şi de la distanţă. În cîteva zile Sam a împărţit aproape tot ce avea depus la casa de economii, iar ultimilor a fost nevoit să le spună :

— Peste o săptămînă ! Banii nu sînt la mine !

Cu ce i-a rămas, Sam s-a suit într-un vagon de dormit, fără a mai avea timp să vîndă maşina şi să dea fuga pînă la Margita acasă, după teancul de bani ascuns...

Sam admitea că nu numai judecătorul, dar nici asesorii nu vor crede povestea cu servieta pierdută în care erau atîtea zeci de mii, însă, dacă erau oameni cinstiţi, nu puteau exclude complet această versiune. În acest caz purtarea lui necinstită din ultimul timp se explica în mare măsură printr-un scop nobil şi, dacă se aveau în vedere şi meritele din trecut, atunci se puteau lua în consideraţie circumstanţe atenuante. Şi în afară de asta... Era puţin probabil ca judecătorilor să le fie foarte simpatici păgubaşii. Fără să mai vorbim de faptul că mulţi păgubaşi primeau o leafă destul de modestă, însă ocupau posturi care îl fac pe orice om normal să se gîndească la venituri necurate, pe judecător şi asesori trebuie să-i dezguste asemenea tipi, care acum ţipă că au fost prădaţi, deşi ei înşişi fac acelaşi lucru zilnic, jecmănind de la bătrîni şi tineri,

bolnavi și sănătoși. Pe aceștia îi interesase un singur lucru — să răzbească primii la plăcinte.

Sam nădăjduia ca vreunul din asesori să locuiască el însuși într-o cameră în care-i imposibil să te învîrtești fără să calci pe careva din familie și să aștepte aproape fără speranțe, fiind trecut pe o listă lungă, cei nouă metri de persoană. Așteaptă sau a așteptat. Numai un asemenea asesor poate să înțeleagă ce tipi josnici sînt aceștia, care s-au deprins să răzbească fără a sta la rînd, numai el poate să-i urască pînă la sfîrșitul zilelor. Pe Sam nu-l va dezvinovăți, dar o parte din vină o va trece asupra păgubașilor și deci partea lui Sam va fi mai mică. Cu atît mai mult cu cît Sam îi ajuta, amintind că în unele cazuri el nici nu ceruse bani, iar aceste mii i-au fost oferite cu insistență.

Mai avea încă un atu — recunoașterea cinstită a celor făptuite. Chiar de la începutul anchetei s-a prefăcut că recunoaște cele mai mici încălcări ale legii, iar dacă nu declarase ceva, asta se datora sclerozei bătrîneții, însă era suficient să se pronunțe un nume, că Sam spunea imediat totul ca din carte. Ce importanță mai avea dacă acțiunea civilă privea o sumă mai mare sau mai mică cu cîteva mii ? Oricum, păgubașii nu mai aveau nici o nădejde să-și vadă înapoi banii, chiar dacă Sam ar mai fi trăit o mie de ani. Ce putea să însemne cînd se împărțeau la toți banii de pe mașina confiscată și cele cinci teancuri cu banderolă găsite la Margita în timpul percheziției ? Cel mult dacă ar reveni fiecăruia cîte o rublă pe lună. Recunoscînd cinstit însușirea banilor străini, Sam se îndepărta ușurel de răspunderea ce-ar fi avut-o pentru mijlocirea luării de mită, căci asta i-ar fi atras o pedeapsă mai aspră.

În general, Sam își făcuse socoteala că va scăpa cu trei ani, dar i-au dat opt. Și nu pentru că ar fi fost un prost psiholog, ci pentru că suma era prea mare și judecătorul se legase de darea de mită. Apoi, agravase situația încă o circumstanță : la proces s-a prezentat plîngînd o femeie cu un copil, pe care Sam și-o făcuse clientă numai ca să facă o experiență. Întîmplător, descoperise numele ei și numărul de telefon în lista celor care urmau să primească locuință în anul următor. Sam i-a telefonat și i-a spus că ar vrea să stea de vorbă cu ea, că s-ar putea să o ajute.

Discuția avusese loc în biroul cooperativei. Se vedea că femeia așteaptă un copil. Era nervoasă și de la primele cuvinte își manifestase ostilitatea.

— Ați putea să-mi aranjați locuința mai devreme? V-aș spune „mulțumesc". Dar să dau cuiva bani, nici nu mă gîndesc!

— Cum v-a putut veni așa ceva în minte! Drept cine mă luați? Eu vă propun foarte oficial un schimb, iar dumneavoastră mă jigniți!

— Atunci înseamnă că ceva n-am înțeles...

— Mă interesează o locuință în raionul în care e prevăzută construirea blocului dumneavoastră.

— Nu prea este un raion admirabil, în Mežcien ar fi fost mai bine... — a spus jenată femeia.

— Unuia îi place mama, altuia fata... Cartierul Imant v-ar conveni? Dacă nu, spuneți-mi de la început, o să rog pe altcineva.

— Imant... Foarte bine...

— Construcția blocului a și început, dacă vreți, vă puteți duce să-l vedeți... Vă garantez că peste o jumătate de an vă mutați. Da, era cît pe-aci să uit... Îmi dați două camere și primiți în schimb un apartament cu trei camere mai mici... Sper să vă convină și asta.

— Da, însă e mai scump.

— Vedem imediat... — Sam răsfoi planurile și alte documente. Rămîne să mai plătiți doar șase sute de ruble.

— N-aș putea să vă telefonez mîine, să vă dau răspunsul definitiv?

— Cum, nu vreți un apartament cu trei camere? se miră Sam.

— Propunerea e atît de neașteptată... Trebuie să vorbesc acasă...

Putea Sam presupune că în aceeași după amiază își va duce paltonul de iarnă și-l va vinde la magazinul de haine vechi și că pînă la miezul nopții va alerga pe la cunoscuți să împrumute cîte douăzeci și cinci sau cincizeci de ruble ca să adune acele, amărîte pentru el, șase sute de ruble? Putea el să-și închipuie că ea a adunat pentru locuință toată viața de cînd se știe, că mama ei deja vînduse o casă la țară ca să se mute la fiică, unde să aibă grijă de

copilaș ? Nu, femeia nu era măritată și nu avusese bărbat. Și nici palton de iarnă nu mai avea, numai datorii și pe mamă cu copilul într-o cameră de patru pe trei... pași, după bucătărie, cu fereastra spre o curte murdară, semănînd mai mult a puț de mină. Îi trecuse deja rîndul la cooperativa de construcții de locuințe, din lista de la fabrică era de mult tăiată și a înțeles că trei mii patru sute nu va mai primi de la Sam, iar pentru a plăti datoriile de cîte douăzeci și cinci și de cincizeci de ruble trebuie să muncească ea.

— Ce mă fac acum ? întreba supusă pe judecător și pe asesori, care, deși vedeau des tragedii omenești, își mușcau buzele, pentru că nu știau ce să-i răspundă și cum s-o consoleze.

Acum, Sam regreta că amestecase această femeie în combinațiile sale, dar atunci ideea i se păruse foarte atrăgătoare — peste o jumătate de an i-ar fi dat femeii banii, ea și-ar fi primit locuința — și totul ar fi fost în ordine. Îi venea greu să înțeleagă situația ei de acum. Îi era greu să-și închipuie că nu există altă soluție, că vor trebui să locuiască mai departe toți trei în camera minusculă.

Deși tatăl lui Sam chema de la tribună muncitorii să continue tradițiile din familie și să-și aducă fiii și fiicele la uzină, lui însuși nici prin cap nu-i trecea că și Sam ar putea sta la strung sau la mașina de găurit. Și cu toate astea el credea cu adevărat în măreția muncitorului. Pur și simplu însă pentru urmașul său, încă dinainte de naștere, plănuise un drum luminos în viață. Așa că Sam nu avusese nevoie să cucerească lumea, lui îi fusese dăruită. Începînd cu grădinița și terminînd cu institutul, fusese purtat de mîini grijulii, care i-au ținut umbrela deasupra capului dacă începea să burnițeze și măturau cărarea din fața lui dacă era în primejdie să alunece. Nu, el nu-i dorea nimănui răul, însă cel mai puțin și-l dorea lui însuși.

La școală încă mai credea că toți trăiesc în locuințe mari, că tractoristul lucrează pe cîmp în cămașă călcată și cu cravată la gît, pentru că murdăria ca atare fusese lichidată de mult, și că toți se duc să-și facă concediile în aceleași stațiuni ca și părinții săi. Iar mai tîrziu, cînd i-au încolțit îndoielile, și-a schimbat concepțiile cu privire la

anumite laturi ale vieţii. A înţeles şi el că zeama ajunge pentru toţi, dar nu şi perişoarele. Cum rămîne atunci cu selecţia naturală şi artificială ? El trebuia doar să supravieţuiască.

Odată cu începutul activităţii independente, s-au ivit şi primele probleme. Va avea un birou cu secretară sau fără secretară ?

Problema întreţinerii.

Problema etichetei.

Problema subordonării.

Precum şi alte felurite probleme de producţie care trebuiau rezolvate cu precauţie, făcînd slalom printre ceilalţi. Iar în gene se găsea spiritul de luptă al strămoşilor îndepărtaţi.

Opt ani este o sentinţă grea, dar, atunci cînd se pronunţase, Sam nu şi-a dat seama de greutatea ei. Nu-i pierdut chiar totul, gîndea. Mai putea face recurs la instanţele superioare de aici din republică şi de la Moscova, mai rămînea speranţa eliberării după executarea a jumătate din pedeapsă. În asemenea cazuri se lucrează pe marile şantiere. Luînd în considerare studiile, vîrsta şi funcţiile avute mai înainte, nu va fi, cu siguranţă, nevoit să ţină în mîini nici lopata, nici ranga. Şi-apoi putea să iasă mult mai rău. În loc de opt ani, puteau să-i dea cincisprezece. Şi pentru o asemenea condamnare existau toate temeiurile.

Da, legenda despre servieta uitată era naivă, însă nici inteligentă nu trebuia să fie. Trebuia doar să oscileze între minciună şi întîmplare posibilă. Aşa şi trebuia înţeleasă de toţi. În anumite cercuri era nevoie să se răspîndească ideea că aceşti patruzeci de mii Sam nu-i pierduse ci-i ascunsese într-un loc sigur. Pentru aceste cercuri Sam trebuia să creeze iluzia că mai are bani şi să le întărească speranţa că-şi vor recăpăta banii cu procentele respective. Nu întîmplător singura convorbire telefonică pe care şi-o permisese Sam în timpul dispariţiei sale a fost cu un afacerist din aceste cercuri.

— Nu vă faceţi griji, îi spusese atunci Sam. Toţi vor primi de la mine pînă la ultima copeică !

Deşi aproape dispărută, continuă totuşi să existe secta adoratorilor de bani, cu legile şi morala ei, împotriva căreia este şi nesocotit şi periculos să greşeşti, dar şi mai periculos este să te atingi de ce au ei mai sfînt, de bani. Aflîndu-se în permanenţă în relaţii încordate cu legea, speculînd, procurînd, făcînd camătă, ei sînt obligaţi să-şi ducă viaţa cît mai şters, într-un cerc închis, să se întîlnească numai cu ai lor, să se ferească cît mai mult de lux, mai cu seamă că posturile pe care le ocupă sînt mărunte, iar majoritatea sînt pensionari, bătrîni ramoliţi cu ochi de viezure, singura plăcere a lor fiind să-şi socotească şi să-şi rînduiască mereu capitalul, să verifice listele de cîştiguri ale împrumutului de stat cu trei la sută şi duminica să joace preferans sau kunken cu mize mari.

Cînd intră cineva în sectă, e uimitor cît de repede îşi însuşeşte obiceiurile lor şi cît de repede îi dispare tendinţa spre viaţa normală, pe care o au toţi cei din jur şi pe care el însuşi a avut-o pînă nu de mult. Adoratorii banilor au morala lor. Hoţia şi violenţa faţă de persoanele particulare din lumea de afară sînt aspru condamnate, însă celelalte articole ale codului penal ar putea să nu mai existe. În lumea lor cea mai mare crimă este înşelăciunea, pentru că nevrînd să lase probe materiale, trebuie să se mulţumească cu obligaţiile verbale, să dea şi să primească împrumut fără nici un fel de chitanţe autentificate la notariat. Înşelăciunea este mai groaznică decît trădarea.

Multora din aceşti oameni Sam le promisese locuinţe, desigur, fără a le garanta ceva concret, ci doar luîndu-le banii. Îi includea cu uşurinţă în rîndul clienţilor obişnuiţi, fără să se gîndească că pentru unii rublele fac parte din inimă şi dacă li le smulgi, se formează o rană sîngerîndă, care cere răzbunare. În afară de escrocheria cu apartamentele inexistente, Sam mai săvîrşise şi alte infracţiuni nedescoperite încă, pe care juriştii le califică drept însuşirea bunurilor statului şi încălcarea legii operaţiunilor valutare. Aceste potlogării nu-i aduseseră sume mari, însă ar fi dat tribunalului posibilitatea pronunţării unei condamnări şi mai aspre, care să excludă posibilitatea eliberării înainte de termen. Aceste potlogării le săvîrşise împreună

cu un moș din secta adoratorilor banilor, dar despre ele aflaseră cîte ceva și alții. Și iată că unul din ei, descoperind că a fost înșelat, nu a suportat lovitura... Dorind să se răzbune, el a scris anchetatorului o anonimă conținînd date concrete : în cutare zi și în cutare loc, cutare și cutare... Autorul anonim nu se sinchisea că împreună cu Sam îl „priponește" și pe un cunoscut de-al său. Ce să mai vorbim de cunoscut ! În primul rînd, că acela nu va ști niciodată cine l-a „priponit" și, în al doilea rînd, va primi o lecție bună. Să-și țină limba cu dinții !...

Margita nu putuse pleca de fiecare dată de la serviciu ca să meargă la tribunal, deși simulase o gripă, ceea ce în timpul epidemiei nu-i chiar atît de complicat. Stătea retrasă într-un colț, pe ultima bancă și răspundea cu cîte o înclinare tăcută a capului la saluturile cunoscuților, dacă cineva îi dădea atenție, asculta însetată fiecare cuvînt al lui Sam, îi urmărea privirea pe care o arunca uneori asupra sălii. Ea îl mai iubea încă, chiar s-ar putea spune mai mult ca înainte...

Ca de obicei în timpul proceselor, ieșiseră la suprafață acele episoade din viața lui Sam pe care el le ascunsese cu grijă. Parcă o față rea, ciupită de vărsat se ivea o clipă la fereastră, ca apoi să dispară. Șuvoiul limpede al rîului, care curge pe nisipul alb de pe fundul albiei, se umple brusc de noroi și frunze putrede cînd cineva zgîrmă stratul subțire de nisip de deasupra lor. Da, asta o supăra pe Margita, dar n-o dezarma. Ea găsea la toate explicații sau chiar justificări, așa cum o mamă găsește justificări pentru purtarea urîtă a fiului răsfățat căzut sub influența rea a prietenilor. Pe femeile cu care Sam avusese relații intime în același timp în care fusese cu ea, Margita le ura. Și simțea o adevărată satisfacție dacă vreuna din ele intra în rîndul clientelor escrocate, convinsă că Sam ajunsese într-un pat străin doar ca să-i cîștige aceleia încrederea și nu pentru că ar fi iubit-o. Din fiecare pas al lui Sam ea trăgea concluzii în totală contradicție cu concluziile oricărui alt om. Și chiar dacă pentru o clipă avea unele îndoieli imediat le înlătura. Era suficient doar să ajungă acasă. Aici totul fusese cumpărat de Sam. Totul îi fusese destinat ei.

Numai ei îi dăruise Sam așa ceva. Ba mai mult, i se părea că tot ce este în ea vine de la Sam.

Cînd se pronunțase sentința și i-au scos afară pe condamnați, Margita plînsese din cauza asprimii pedepsei și se jurase solemn să-l aștepte.

Pe coridor, avocatul lui Sam fusese înconjurat de un grup de oameni care-l compătimeau pe Sam. Ca de obicei în asemenea cazuri, avocatul îi încredințase că încă nu-i totul pierdut, că la Tribunalul suprem va obține anularea articolului privind darea de mită. Doar nici Sam nu recunoscuse că ar fi vinovat de așa ceva. Iar dacă învinuirea de dare de mită cade, atunci tribunalul nu-i poate în nici un chip da mai mult de cinci ani.

Margita, care nu credea în Dumnezeu, se ruga soartei ca vorbele avocatului să se împlinească.

Peste o săptămînă la ușa Margitei ciocăni un individ de vîrstă mijlocie, destul de ponosit și cu o figură inexpresivă. Îi spuse că e prieten cu Sam, se interesă dacă nu are vești de la el și că e gata oricînd să-l ajute. La Ministerul Justiției are niște cunoscuți. Margita îi spuse cinstit tot ce știa, inclusiv despre percheziție, dar observă că omul nu o ascultă cu atenție și stă în cumpănă să-i propună ceva. Apoi o invită să ia masa la restaurant. Acolo pot sta liniștiți și să discute ce-ar fi de făcut mai departe, cînd va veni vreo veste de la Sam.

La început Margita vru să refuze, apoi se gîndi că omul acesta s-ar putea cu adevărat să-i fie de ajutor și ar fi fost o prostie să-l refuze. Necunoscutul a așteptat-o în bucătărie pînă cînd Margita s-a îmbrăcat în grabă și au plecat.

Restaurantul era de categoria a doua, fără acel lux caracteristic barurilor de noapte, însă Margita remarcă îndată cîteva figuri cunoscute. Și resimți cu atît mai mult lipsa lui Sam, la gîndul că ponositul ăsta nu se putea compara cu Sam.

Unul din foștii cunoscuți, salutînd-o pe Margita, îi făcu semn vecinului :

— Cine mai e și pierde-vară ăsta care s-a lipit de văduva lui Sam ?

Celălalt care începuse cheful de cu ziuă şi acum se plictisea, ridică leneş din umeri. Să bea mai departe oare, sau să nu mai bea. Era chelner la un hotel pentru turişti străini şi îi plăcea ca în zilele libere să-l servească alţi chelneri.

— Văduva lui Sam... Văduva lui Sam... Chiar că ai nimerit-o ! şi rîse, imaginîndu-şi cum, a doua zi la hotelul „Inturist", va plasa gluma asta ca fiind a sa.

Porcela de „văduva lui Sam" se lipi de Margita şi nu se mai desprinse de ea.

Omul comandă cîte un şniţel, rugă să i se aducă vodcă şi se posomorî cînd află că la bufet au doar coniac, apoi încercă să o îmbete pe Margita şi verifică îndelung nota de plată, vîrînd-o după aceea în buzunar. Pînă la urmă nu s-au înţeles cum ar putea să-l ajute pe Sam, pentru că trebuia mai întîi să primească de la el măcar o veste oarecare.

După ce o conduse pe Margita pînă la ţramvai, necunoscutul se înfundă într-o stradelă şi în curînd ajunse într-o cameră murdară, al cărei stăpîn, un bătrîn uscăţiv, cu mustăţi scurte aspre ca de morsă, pufnind pe nas, îi înapoie jumătate din cheltuielile făcute la restaurant.

— Ori că nu ştie nimic, ori că-i o femeie vicleană, spuse musafirul.

— Eu ţi-am spus că nu iese nimic din asta.. Nu-i aşa uşor să trimiţi o scrisoare din închisoare.

— Mie să nu-mi spui asta ! Dacă vrei...

— Dar riscul ? Eu n-aş risca ! Daçă fata nu ştie locul precis... Şi chiar dacă ştie ! Cum s-o apuca miliţia şi i-o pune puţin sula în coastă, imediat...

— Din asta nu scoţi nimic. Nu-i din alea !

— Peste cîteva luni îl trimite în colonia de muncă, am putea aştepta, altfel e rău ! Dacă nu a reuşit să-i plaseze şi i-a ascuns într-un singur loc, atunci nu se va hotărî să spună, doar n-o fi prost să rămînă fără nimic !

— Asta nu mai e treaba mea. N-o să-mi bat capul cu asta. N-are decît să şi-l bată singur ! Dar eu zic că a reuşit să-i plaseze, dovadă că la fetişcană s-au găsit două mii după bufet.

— Poate, poate ! Măcar de-ar fi aşa ! Bătrînul care pufnea pe nas se linişti şi prinse cu o pioneză o bucată sfîşiată de tapet.

Mecanismul lăzii fermecate cu fund dublu funcţiona cu precizie...

IANUARIE

Uşa strîmbă a şopronului spînzura în ţîţîni, însă prin crăpătură se vedeau sprijinite de perete, pe paianta uscată, scînduri şi nuiele, care, poate, slujiseră înainte drept stănoage.

Tînărul cu pulover gri azvîrli braţul de lemne amărîte cu care venise, ultimele din cele scoase de sub zăpadă, apoi se propti în uşă cu amîndouă mîinile şi încercă s-o deschidă. Lemnul uscat reacţionă ca un arc, aruncîndu-l înapoi, însă partea de jos a uşii nu se clinti. Cu bombeul bocancului început să dea zăpada în lături, dar nici asta nu ajută, pentru că partea de jos a uşii era înţepenită în pămîntul îngheţat.

— Ducă-se naibii... Că n-oi fi fochistul lui !

Adună braţul de lemne aruncate şi vru să se îndrepte spre casă, dar se răzgîndi. Ăla nu se duce după lemne, asta-i clar. Aşa că va trebui să iasă de la căldura din bucătărie, pentru că braţul adus nu va ţine mult — avea o noapte întreagă în faţă. În casa veche pătrunsese umezeala, numai soba mai alunga această umezeală.

— Să vezi ce boier mi s-a urcat în cap ! mormăi tînărul cu răutate. Era uşor ameţit de băutură, aşa cum fusese aproape tot timpul în ultimele luni.

Înşfăcînd zdravăn o bucată de lemn, se apucă să lovească în pămîntul îngheţat, însă lemnul era putred, se rupea, dar uşa încă nu se urni.

Atunci, furios, lovi în uşă cu talpa bocancului, scîndura se frînse pe neaşteptate, îşi zdreli glezna, piciorul drept îi rămase înţepenit, iar stîngul alunecă şi el căzu. Uşa era însă deschisă acum.

Se aşeză pe butucul lîngă care zăcea un topor tocit, plin de rugină, cu coadă lungă. Îşi sumese cracul panta-

lonului și se uită mîhnit la zgîrietură. Deși nu curgea sînge, acolo unde pielea era julită îi dăduseră cîteva picături.

Tînărul drăcui încet, legă zdrelitura cu batista, scoase de sub pulover o sticlă plată, pe care o pusese acolo pentru ca să n-o poată observa vreunul, bău vreo două înghițituri, îi înșurubă bine capacul și ascunse sticla în colțul șopronului, sub niște bucăți vechi de carton asfaltat.

— N-are decît să mă miroase...

Bătrînul îi interzisese să ia cu el băuturi spirtoase, însă tînărul luase totuși, pentru mai multă siguranță. După ce l-au „lucrat" și l-au închis pe Gvido Lieknis, iar încordarea nervoasă dispăruse, cel mai potrivit lucru era să înghită ceva. Spusese deci că merge să mai controleze încă o dată scîndurile de la ferestre, însă de fapt se furișase după colț și dusese sticla la gură. Nu toți pot fi ca „ăla", care merge ca o mașină și gîndește ca o mașină !

Dacă va trage cînd și cînd cîte o înghițitură, celălalt nu va băga de seamă ! De miros să nu se lege, doar chiar el îl pusese să bea două sticle de bere cînd îl trimisese în compartiment să vorbească cu inginerul. Și chiar dacă-l simte, ce treabă are ? ! Ducă-se, știi unde ! Să vezi cine-mi face pe șeful !

Și cu toate acestea tînărul se temea. Nu se îndoise nici o clipă că ar fi pedepsit, numai că nu știa cît de aspru și asta-l făcea să fie nervos. Nu-i nimic, poimîine toate vor fi trecute... Celălalt îi promisese că-i dă avans cîteva mii, iar „marfa" avea s-o vîndă prin legăturile sale treptat. Curios era că tînărului nici nu-i trecea prin cap că partenerul l-ar putea duce de nas, deși de obicei cînd se apuca de vreo treabă indiferent cu cine, gîndul ăsta nu-l lăsa să doarmă liniștit cît timp nu primea totul pînă la ultima copeică...

Se gîndi că ar fi bine s-o șteargă undeva în vreo stațiune din sud, iar acolo o să mai vadă... Dar nici să se despartă de Riga pentru totdeauna n-ar fi vrut, deși, ce-i drept, începuse să înțeleagă că aici nu se putea desfășura, măcar și pentru că celălalt nu-i va da voie. I se acrise de această supraveghere și ar fi renunțat de mult la toate, dacă ar fi avut altă ieșire.

Tînărul apucă toporul ruginit și începu să spargă scîndurile. Fiind putrede, se rupeau, nu se despicau.

Ca să vezi cum vine treaba ! Tu poți avea bani de o sută de ori mai mulți decît unul care și-a cumpărat o „Lada" în rate, însă el e mai ceva decît tine, pentru că poate trăi unde vrea. Ba nu, el o să mai aibă un cuvînt de spus, își va lua o mașină străină și va veni cumva la Riga pentru vreo două zile. Las să se uite ăia, din „Volgile" lor. Însă tînărul își dădea seama că nu va face așa ceva, de teamă că ar putea să afle „celălalt" despre această călătorie.

Ah, cum reușise atît de repede acest om, pe care tînărul singur îl căutase, să-l acopere ca sub niște aripi de vultur dînd impresia că l-ar feri de furtuni și uragane, cînd de fapt, strîngîndu-l în brațe, nu-l lăsa nici să se miște, nici să crîcnească. Tînărul se amăgea singur spunîndu-și că, la momentul potrivit, se va răzvrăti, dar în momentele cînd înțelegea că nici vorbă nu putea fi de așa ceva, se supăra și mai mult pe sine. Pînă la urmă ajunsese la concluzia că nu-i rămîne altceva decît să se supună și, luînd o nouă înghițitură, ascunse sticla.

Nu, alt patrener nici nu i-ar conveni. Ăsta e unic. Un om de o asemenea anvergură nu poate fi subordonat nimănui.

Cîți tipi nu întîlnise, cu mai mult decît jumătate din viață petrecută la închisoare, dar nici unul nu semăna cu EL, nici pe departe. O singură privire de stăpîn de-a LUI îi face pe ceilalți să se liniștească, așa cum îi face o patrulă de miliție să se liniștească pe cei ce se bat la beție. Păi, a sta închis atîția ani poate folosi ca diplomă de deșteptăciune ? E o laudă ? Mai curînd e o dovadă de prostie ! Păi, majoritatea pentru ce stau acolo ? Aproape pentru nimic. Pune laba pe vreo femeie la beție și după aceea înghite două ierni la rînd fiertură din blidul de aluminiu. A zbierat nițel, s-a ușurat la intrarea în bloc și iar se uită cîtva timp la lumină de după gratii. Și o tot ține așa : cînd acolo — cînd aici, cînd acolo — cînd aici. Cînd smulge o șapcă și fuge cu ea, cînd sparge o debara sau stoarce bani de la vecini cu promisiuni de a le procura cărbuni. Stă prostul închis o jumătate de viață și mai mult

de cinci ruble n-a ţinut vreodată în mînă ! Sau spărgătorii de locuinţe... Dacă ai pune cap la cap toate loviturile s-ar strînge o grămadă de bani, dar care din ei a stat mai mult de un an în libertate şi cît a luat cu adevărat pe boarfe ? În cel mai bun caz atîţia cît să poată bate cîrciumile cu fetele. Nu, din furtişaguri nu s-a găsit încă nimeni să scoată mulţi bani ! EL este o excepţie. Pentru că EL este de altă categorie. EL şi eu cu EL. Drace, pe cîţi bişţari o să punem mîna, nebunia de pe lume !

Terminînd de spart, flăcăul înfipse toporul în butuc, cînd deodată auzi dincolo de perete un plîns cu sughiţuri. Mirat, ridică din umeri şi se duse să vadă ce e.

Dincolo de grajd, sprijinindu-se de perete, stătea femeia şi plîngea. Soarele la asfinţit colora zăpada de pe pantă în roşu, iar mai departe, jos, clipocea şi se zbătea rîul, sărind peste bolovani.

— Ce-i cu tine ?

— Nu ştiu, clătină din cap ea şi începu să plîngă şi mai tare.

— Nu mai boci, că nimeni nu vrea să te înşele !

— Lasă-mă ! exclamă ea şi repetă încă o dată rugător : Lasă-mă în pace...

— De plîns, poţi plînge şi în şopron, nu aici, pe unde poate trece pe neaşteptate vreun schior tîmpit. Şi, uitîndu-se la soarele care scăpăta la orizont, adăugă : Dacă a spus EL, e ca şi cum i-ai avea la bancă !

— Pleacă, te rog...

— Mai termină cu spectacolul ăsta, dobitoaco... Altfel... o-ncasezi la mutră !

Supărat, ocoli şopronul şi dispăru pe uşa spartă, ca să apară după un minut cu braţul de lemne.

Omul de la masă învîrtea plin de curiozitate în mîini revolverul.

— Cîte cartuşe ai tras ? întrebă el.

— Cînd l-am încercat ?

— Da.

— Păi, vreo douăzeci de bucăţi, răspunse tînărul. Puse cîteva lemne în sobă, prefăcîndu-se că este foarte ocupat şi străduindu-se să nu sufle cumva înspre celălalt. La în-

ceput m-am gîndit doar să-l curăț de rugină, dar pe urmă... Știi, trage grozav ! Uite ce găuri face, poți băga un deget !

— Frumoasa n-a înghețat acolo ?

— Acum apare, că doar n-are unde să se ducă !

— Am în rucsac un ceaun. Umple-l cu zăpadă și pune-l pe sobă. Facem ceai.

Cineva ieșind afară trînti cu putere ușa, casa se cutremură și din tavan curse din nou nisip. De data asta nu într-un singur loc, ci mai multe șuvoaie de-a lungul întregii scînduri.

Gvido se opri din desenat și se uită pînă cînd șuvoaiele conteniră. Sau poate-ar fi mai bine prin pod ? Ascultînd dacă nu umblă careva la ușă, se sui pe cuptor și împinse în sus scîndura, însă nu o putu mișca. Atunci dădu la o parte de pe scaun uneltele de desenat și împinse cu el în tavan. Nisipul curse din nou, mai mult, chiar și atunci cînd lăsă scaunul jos. Mda, fără o rangă ca lumea nu te descurci aici — înainte le băteau în cuie mari. Și ce risc ! Deși, nu se știe dacă l-ar împușca dacă-l prind, — prea au nevoie de el banditii. Și Gvido făcu eforturi să-și amintească ultima discuție în toate amănuntele, căutînd acolo răspunsul la întrebarea dacă-l împușcă sau nu în caz de evadare.

Ca să arate că într-adevăr se cufundase în lucru, Gvido bătu la ușă și se interesă de ce fel de instrumente vor dispune spărgătorii. Sigur că prin ușă nu se putea vorbi ușor și, de aceea, îi dădură drumul în bucătărie. Ilona nu se vedea, deși în tot timpul discuției pe Gvido nu-l părăsise senzația că este pe undeva pe aproape și că îi aude. Poate în tindă. O dată chiar i se păru că umblă cineva acolo și că se aude cum se freacă de perete canadiana de nailon.

— Instrumente ? repetă întrebarea bătrînul. Radia, ca și mai înainte, un simțămînt de rațiune rece, lipsă de milă și neîncredere. Vreți să ne veniți în întîmpinare și să elaborați un plan de acțiune pentru noi ?

Gvido nici nu bănuise că întrebarea lui ar putea fi interpretată în acest fel. Nu se gîndise să-i fericească pe banditi cu un plan, însă acum se pare că nu mai avea în-

cotro. Şi-apoi, care-i diferenţa ? Oricum, tot l-ar fi întrebat mai încolo cum să întrerupă sistemul de alarmă al seifului central, cel puţin aşa el, Gvido, ar afla mai multe despre intenţiile spărgătorilor — iar mai multe informaţii nu fac niciodată rău.

— În afară de asta, vreau să discut condiţiile...

— Gvido Lieknis, lăcomia nu v-a caracterizat niciodată, ştim bine acest lucru. Şi, în general, noi ştim multe despre dumneavoastră.

— Desigur, orice sumă mi-aţi propune, n-aş primi-o !

— De ce ? Tînărul întoarse brusc capul.

— În următorii zece ani nu m-aş putea folosi de ea. În seif sînt valori prea mari ca miliţia să uite curînd dispariţia lor. Iar dacă va fi paralizat sistemul de alarmă, eu fiind unul din autorii lui, atunci, desigur, mă voi afla printre suspecţi şi ar fi suficient să cheltuiesc o singură rublă în plus că anchetatorul hop şi el. Iar rubla te ispiteşte cu posibilităţile ei...

— Nu pot decît să regret că nu sînteţi partenerul meu. Bătrînul privi spre flăcău cu o ironie plină de înţeles. Aveţi mai multă logică decît vă trebuie, iar altuia nu-i ajunge de fel. Sper ca gîndirea sănătoasă să ne unească. Iar dacă totuşi aveţi nevoie de cîteva miişoare, spuneţi-ne, nu vă jenaţi, vi le punem cu plăcere la dispoziţie.

— Vreau doar să am garanţia că ies de aici viu şi nevătămat !

— Nu sînteţi într-o asemenea situaţie încît să pretindeţi indiferent ce garanţii.

— Nu uitaţi, însă, că pot să schiţez greşit schema sistemului de alarmă, încît înainte de a ajunge în curte să se dea alarma.

— Nu puteţi. Dacă faceţi aşa ceva, noi vă tăiem pur şi simplu beregata şi vă dăm drumul pe sub gheaţă, spuse liniştit bătrînul, fără să ridice tonul.

— Dar nu veţi reuşi să verificaţi veridicitatea schiţei. Dacă aţi fi ştiut unde sînt conductorii, nu aţi mai fi avut nevoie să mă atrageţi pe mine aici. Scuzaţi-mă, dar raţiunea spune asta !

— Disputa asta lungă începe să mă plictisească. Abuzaţi fără să vă sinchisiţi de timpul care vă aparţine nu

numai dumneavoastră, dar și nouă. Însă, ca să vă fie clară situația dumneavoastră...

— Mîine seară vă veți întoarce cu trenul de schiori ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic. Vă făgăduim, se amestecă tînărul, dar privirea tăioasă a bătrînului îl făcu imediat să tacă.

— Se înțelege, dacă îndepliniți cu bună credință ce v-am cerut, continuă bătrînul. Iar în ce privește verificarea... Păi, adjunctul dumneavoastră Ghibalo știe și el totul despre sistemul de alarmă, nu-i așa ?

— Cred că da, bolborosi Gvido. Practic este obligat...

— Rudele lui locuiesc lîngă Rezekie ?

— Un frate și părinții. Uneori mergeam acolo la pescuit...

— Da, ei nu au telefon... Azi-noapte adjunctul dumneavoastră Ghibalo a primit o telegramă că mama e grav bolnavă și că la trenul de dimineață îl așteaptă o mașină... Cred... — și omul se uită la ceas, — că acum a început să schițeze planul. Singura diferență e că dumneavoastră aveți condiții puțin mai confortabile. Și-apoi, noi nu vom căuta să clarificăm care din dumneavoastră a mințit, ci pur și simplu vom termina cu amîndoi. Gîndiți-vă dacă aceste amărîte minerale merită două vieți ! Și-acum, despre instrumente... Vom avea electroburghie cu amortizor de sunet și foreze cu pobedit, iar dacă va fi nevoie, atunci și cu diamante. Practic, astea taie metalul ca pe unt. Așteptați, avem una la noi... — bătrînul se întoarse spre tînăr : Scoate-o din buzunarul drept al rucsacului, arată-i...

Era un disc destul de subțire, însă cu un diametru mare, dintr-un aliaj pigmentat cu scîntei micuțe. În centru avea un ax, care, desigur, se fixa în capul burghiului. Diametrul era mare, așa că trebuia lucrat cu atenție și pricepere, dar de pătruns, putea pătrunde aproape oriunde.

— Restul — speracle. Astea nu vă pot interesa...

— Desigur, desigur, răspunse surprins Gvido.

— La fabrică mergem opt. Din păcate trebuie să avem în vedere și eventualitatea că vom fi nevoiți să tragem. În asemenea treburi nu poți ști totul dinainte.

O clipă licări îndoiala — să trageți ? Cu ce, dacă aveți doar un pistol dinainte de potop ?

— Noi ne-am prezentat în fața dumneavoastră cu fețele neacoperite, fără să tragem pe cap ciorapi cu găuri pentru ochi. Facem asta conștienți că vă este clar — nu vă puteți permite să glumiți. Noi putem părăsi acest loc numai dacă vom fi complet convinși că dumneavoastră nu veți vorbi. Viu sau mort... În primul caz veți fi obligat chiar de planul pentru jefuirea seifului central, pe care-l schițați, în al doilea... Ei bine, mai bine să nu vorbim, dar de amintit e nevoie, asta vă va feri de tentația de a face prostii. Nu vă neliniștiți dacă mîine dimineață în locul nostru vor fi alți oameni. Înțelegerea noastră rămîne în vigoare : ei vor îndeplini cu exactitate indicațiile mele și vă vor pune în libertate să prindeți trenul de schiori. Aveți timp — exact pînă la nouă și jumătate dimineața. Dacă vreți, reușiți să terminați !

Tînărul deschise ușa camerei. Gvido, aproape clătinîndu-se, intră și se prăvăli pe cuptor. Gîndul la evadare îl părăsi.

Tînărul privi la bătrîn cu admirație. Acesta rîse sigur de sine. Inginerul Gvido Lieknis îl crezuse.

Femeia, care ascultase din tindă, toată discuția, intră în bucătărie. Avea ochii înroșiți de plîns.

„Ia te uită, e mai cinstită decît mi-am închipuit eu", conchise bătrînul cu un anumit respect.

VĂDUVA

Fiica lui Sam se purta dacă nu prietenos, în orice caz tovărășește. Era o femeie tînără, bine îmbrăcată, cu fața ovală și păr blond, lung, lăsat să cadă în plete. Răspîndea același miros de curat ca și Sam. Îți făcea impresia că de talpa pantofilor ei nu se lipise nici măcar un fir de nisip. Nici prin felul în care discuta, nici prin altceva nu lăsa să se înțeleagă că vorbește cu amanta tatălui ei. Tinerele tăifăsuiau despre el ca despre un bun prieten comun.

— E o prostie, desigur, dar asta-i regula acolo. Sînt permise numai scrisorile către membrii familiei.

— Nu-i pot scrie ?

— Au o cenzură ! Scrisoarea dumitale s-ar trimite înapoi nedesfăcută.

— Ce mult aș vrea să-l văd !

— Și el mi-a spus același lucru. Se gîndește mult la dumneata. Și, pe furiș, înconjură camera cu o privire atît de feminină, gata să rețină cel mai mic amănunt care ar fi vorbit de prezența unui bărbat. Margita o surprinse și înțelese totul.

— Eu trăiesc singură, spuse reținut ea, iar în suflet simțea o furtună de indignare : „După un bărbat ca el ? Cum se poate gîndi asta la așa ceva !"

În bucătărie fluieră ceainicul și Margita se duse să prepare cafea.

Fiica lui Sam privea destul de filozofic la pasiunea tatălui ei față de sexul frumos. Nu-l condamna, iar tot ce se întîmplase, trecuse. Însă Margita o surprindea. Pe fata asta n-o putea înțelege. Tot așa cum se mirase de atîtea ori că tatăl ei putuse să se căsătorească cu o femeie atît de intolerantă și insuportabilă ca mama ei.

Cînd Margita se întoarse cu ceștile, musafira tocmai se uita la fotografia din buletinul ei.

— Ar trebui să-ți vopsești părul, spuse ea. Îți dau bluza în care m-am fotografiat. Are un model care-ți sare în ochi. Deși toate astea sînt de prisos. Cine s-ar apuca acolo să studieze cu atenție fotografia ? Na, ia-l !

Margita puse buletinul în sertarul bufetului, sub oglindă, și începură să bea cafea. Fiica lui Sam îi povesti la care ghișeu trebuie să bați ce să spui și cam ce spune gardianul. Ea a fost doar la o vizită obișnuită, însă în cazul așa-ziselor vizite personale pentru douăzeci și patru de ore te duc într-o cameră specială ca de hotel, unde nu te deranjează nimeni.

Margita se înroși, lăsă ochii în jos și continuă să mestece în cafea, deși zahărul se topise de mult. Fiica lui Sam schimbă pe moment vorba, revenind la bluza aceea, pe care va trebui s-o ia la cusut în unele locuri, iar în altele să-i dea drumul...

Cum mai aștepta această întîlnire ! Trecuse o jumătate de an de la proces, avocatul nu reușise, desigur, nimic,

dar tot mai afirma că încă nu-i totul pierdut, că împotriva sentinței s-a făcut apel tot mai sus și mai sus la fiecare instanță. Avocatul se săturase deja de telefoanele dese și de vizitele ei la biroul de consultații juridce, unde îl așteptau la rînd alți clienți. Își pierduse stăpînirea de sine și politețea și cînd o vedea, începea să i se zbată un ochi. Numai datorită eticii profesionale nu-i putea spune tăios :

„Nu se poate să nu înțelegeți că s-a terminat totul, că nu mai putem obține nimic !"

...Pe partea cealaltă a străzii, dincolo de gardul viu se vedeau niște clădiri în stil vechi, cu ziduri groase, de cărămidă înnegrită, necurățate niciodată și ferestre mici, zăbrelite. După primul gard mai era unul, aproape de aceeași înălțime, numai că văruit.

Se deschiseră porțile și ieșiră cîteva camioane cu vrafuri de lădițe goale, ale căror scînduri aveai impresia că miroseau încă a pădure.

La intrare, în camera de trecere, stăteau cîteva femei, tăcute, cu plasele încărcate. Așteptau să li se primească pachetele.

Din timp în timp se deschidea un ghișeu și, după un scurt schimb de cuvinte, lăsau să treacă pe cîte una din femei.

„O să-i spun ceea ce înainte îmi era jenă să spun ! Te iubesc ! Nu, nu așa ! Mai gingaș... Te iubesc. Pe tine, numai pe tine te iubesc ! Nu, nu așa... Parcă-i luată dintr-un cîntec. Nu cumva nu pot să spun nimic cu vorbele mele"...

— Nu sînteți dumneavoastră ? o împinse o femeie, care stătea în spatele Margitei. Pesemne că i se strigase de cîteva ori numele, dovadă că pe ușița ghișeului se întinse capul unui bărbat cu chipiu de uniformă, care strigase cît îl ținea gura :

— Raizenkova !

Margita se împiedică și alergă la ghișeu, strîngînd în mînă buletinul.

— Raizenkova ?

Se mai liniști... Încă puțin, să desfacă paltonul, pentru ca bluza să fie la vedere... .

— Raizenkova e mama mea, dar nu vine... Am internat-o la spital alaltăieri...

— Şi dumneavoastră cine sînteţi ?

— Fiica.

— Daţi buletinul ! Şi treceţi în camera de aşteptare !

O cameră pătrată, în mijloc o masă ca o tejghea, la care stătea un om nu prea tînăr, cu faţă blajină, pe care n-o putea înăspri nici măcar cicatricea. Vorbea cu femeia care intrase înaintea Margitei. În faţa lui era un cîntar obişnuit cu o tavă zincată pe un taler şi greutăţi pe celălalt. Cîntărind alimentele aduse, le puse pe masă, unde se vedeau cîteva funduri de lemn, un cuţit mare şi cîteva spiţe de oţel.

— Hai, şefule... — se rugă linguşitor femeia şi încercă să împingă un pachetel lîngă alimentele cîntărite deja, dar bărbatul, supărat, i-l împinse înapoi.

— Nu-i voie ! Pentru mine, toţi deţinuţii sînt la fel !

Apoi tăie cu îndemînare salamul în felii, pe care le aruncă într-un coş de plastic din cele folosite în magazinele cu autoservire.

— Pachetul ? o întrebă pe Margita fără să-şi întrerupă treaba, însă văzînd-o fîstîcită, o întrebă din nou : Pachet sau întîlnire ? Scoateţi ce aveţi în geantă, controlez imediat...

Din încăperea alăturată veni alt miliţian, cu buletinul fiicei lui Sam. Margita îl recunoscu după coperta violetă.

Controlul alimentelor dură puţin. Cîteva înţepături cu spiţa în pachetul de unt şi pîine, de pe borcanul de conserve rupse eticheta ca să vadă dacă sub el nu-i vreo gaură prin care s-ar fi putut schimba conţinutul.

— Aveţi la dumneavoastră bani, medicamente ? Dacă da, puneţi-le în coşul acesta, le primiţi cînd plecaţi... Nu ? Atunci pe aici, pe uşa aceea.

Zăngăni zăvorul dublu, care funcţiona automat, scîrţîiră ţîţînile, în coridorul lung, complet pustiu, se auziră paşi.

— Uite-aici, la stînga !

Dădu cu faţa de lumina zilei, care i se păru acum atît de puternică încît îşi mîji ochii. O curte mică, pietruită,

cu o căsuță mică în colț, îngrijit zugrăvită, amintind de un *cottage*.

Însoțitorul descuie ușa și, politicos, o lăsă pe Margita să treacă înainte. Fata se pomeni în bucătăria unei locuințe comune cu două camere, în care un difuzor transmitea zgomotos muzică, în tigaie sfîrîiau niște pîrjoale pe care le tot răsturna cu furculița un bărbat dezbrăcat pînă la mijloc. Cu mîna stîngă îmbrățișa o femeie ciufulită.

— Hm ! căscă însoțitorul, ca să facă, în sfîrșit, observată prezența sa și a Margitei.

Chicotind, femeia o șterse în una din camere și se vede treaba că se așeză pe pat, pentru că se auzi scîrțîitul arcurilor.

— Să trăiți ! Bărbatul rămase pe locul său lîngă plită și Margita bagă de seamă abia atunci că e tuns chilug ca un recrut.

— Va să zică, Žanis, ai vecini... Poftiți în camera asta. Vă aduc îndată tatăl, e încă la lucru... La revedere !

— Mulțumesc, bolborosi Margita. Încordarea nervoasă îi tocise complet toate simțurile.

Sam nu mai are pletele sale frumoase — iată la ce se gîndi ea mai întîi, așezîndu-se în palton pe marginea patului. Probabil că fără păr e caraghios. Și încercă să și-l imagineze pe Sam fără păr.

In ultimele săptămîni, așteptînd această întîlnire, Margita nu se gîndise la nimic în afară de Sam. Orice făcea, oriunde era, își imagina cum o să fie cele douăzeci și patru de ore pe care le va petrece cu Sam. Uneori și le închipuia ca pe o continuă patimă demonică, alteori pline de gingășie și lirism. Dar nu se putea opri nici la prima variantă, nici la a doua. Și se hotărî să-l lase pe Sam să aleagă.

Văzînd pe pragul de sus al ușii o cheie, se gîndi că trebuie să fie de la ușă. O încercă. Da, într-adevăr, se putea încuia pe dinăuntru. Prevăzătoare, lăsă cheia în broască și își agăță blana în cuier.

Și deodată auzi glasul lui în bucătărie. Se întoarse cu fața spre fereastră, simțea furnicături pe spinare, în ochi îi veniră lacrimi, deși se străduia să nu le dea drumul.

Scîrțîi ușa... Intră el... Cheia... De ce nu încuie ușa ?

— Bună, fetițo !
— Încuie ușa, iubitule... — șopti Margita.
— Da, da... — spuse Sam și răsuci cheia.

Margita se întoarse și se clătină, ca atunci cînd în plină alergare dai peste un obstacol. Aceste ruine ale Cartaginei nu aveau nimic comun cu Sam. Pufoaică și pantaloni de lucru din celofibră în amestec cu bumbac, cu urme de mîncare pe ei, așa cum lasă de obicei oamenii neputincioși, cărora le tremură mîinile. În jurul gîtului un fular în carouri, mototolit. Șoșoni negri, ca la bătrîni, din care atîrnau obiele gri. Mîinile, delicate odată, arătau murdare datorită spălatului neatent, din urechi și nas atîrnau smocuri de păr, capul tuns chilug avea o formă complet anormală, buzele țuguiate, ochii stinși, triști. Pe față — o indiferență tîmpă și doar dorința animalică de a supraviețui. Sam, care se născuse cu un ordin de repartiție pentru apartament cu trei camere în buzunar, în fața căruia se deschidea un drum larg, care ducea din culme în culme, se pomenise în atelierul de ambalaje al coloniei de muncă cu un ciocan în mînă, în atelierul în care trebuia să suporte amenințările și înjurăturile grosolane ale brigadierului pentru neîndeplinirea normei, se frînsese deodată.

„Numai de nu m-ar atinge... Numai de nu m-ar atinge !"...

Nu, Sam nu se apropie. Lăsîndu-se în genunchi, începu să cotrobăie pe sub pat, nu cumva e pe acolo un microfon ascuns. Apoi, bolborosi ceva de neînțeles, începu să meargă pe diagonală din colț în colț. Aminti că Margita trebuie să-i fie recunoscătoare, se plînse de prostia avocatului, își exprimă îndoiala că după bufet la Margita se găsiseră numai două mii. Își amintește bine că a ascuns acolo două și jumătate. Nu îi reproșează că ea a luat de acolo înainte de percheziție cinci sute, dar, avînd în vedere situația lui de acum, trebuie să-i dea înapoi. Se plînse de prietenii care l-au părăsit la ananghie și amenință că scrie totul despre ei anchetatorului dacă aceștia nu-l ajută. Pesemne numai pentru asta și vrusese Sam să o vadă pe Margita, ca ea să transmită amenințările.

Din respect pentru „răposat", ea le telefonă totuși după aceea cîtorva. Unii au rîs, alții i-au trîntit recepto-

rul în nas, iar alții, și nu puțini, i-au propus să se întîlnească, au dus-o la un restaurant bun, însă nu s-au încurcat cu propuneri de dragoste. Considerînd-o pe Margita omul de încredere al lui Sam și aliata lui, voiau doar s-o atragă de partea lor.

După ce-l ascultase pe Sam, iar acesta se lungise destul de mult, Margita minți că trebuie să meargă la serviciu. Sam nu se împotrivi, îi atrase atenția numai să nu încurce ceva, cui să telefoneze și ce să-i spună fiecăruia.

Margita îi dădu alimentele aduse, el le bagă repede sub cămașă și, fără a-și mai strînge măcar mîinile, se despărțiră. Dacă la întîlnirea lor ar fi fost de față un al treilea, ar fi văzut pe fața ei aceeași îngrijorare care-i cuprinde pe adoratorii de idoli cînd pregătesc pe răposat de drum pe lumea cealaltă și, de aceea, pun lîngă el un pumn de grîu, o cană de lut nears cu apă și o priză de tutun.

Nu-i părea rău că se întîlnise cu Sam, pe care-l iubise, dar acel Sam murise și ea niciodată nu-l confunda — nici măcar în gînd ! — cu bătrînul jalnic care-i provoca tot atîta compătimire ca și oricare alt om neputincios.

După călătoria la Sam, Margita se simțea și mai singură. Era trist să-și amintească de timpurile pe care le petrecuse în compania „lor", să-și amintească de triumful ei ca primă vioară, de privirile intrigate, cînd șeful orchestrei anunța la microfon :

— Acest dans, ansamblul nostru îl dedică frumoasei Margita !

Știa că pentru treaba asta plătise Sam sau altcineva din cercul lor de atunci și cu toate acestea îi făcea plăcere. Doar și pentru cadouri se plătesc bani și n-o să-ți placă mai puțin din cauza asta ! ?

Margita înțelegea că acele timpuri trecuseră și nu se vor mai întoarce niciodată, că trebuie să coboare din nori pe pămîntul prozaic, dar tot amîna în așteptarea vreunei minuni, deși nimic nu anunța așa ceva.

Cînd deschidea șifonierul și privirea îi cădea pe toaletele minunate, se întrista. Erau rochii ce se potriveau pentru restaurantele de lux, premierele de la Operă și aniversări fastuoase. Și avea senzația că partea cea mai minunată a vieții trecuse, lăsînd doar o drojdie amară.

Margita se lăsă de învățătură. Nu mai avea acum nici un fel de obligații față de Sam. Datorită acestui fapt zilele se lungeau și mai triste și plictisitoare. Îi mai rămăsese doar să se uite la televizor. Ce-ar putea face ? Să-i ceară iertare mamei și să se întoarcă la periferie ? Cei de-acolo o consideră „femeie ușoară" și deci fie că o vor căina, fie că-i vor întoarce spatele. Prietenele vor crede că a venit să le ispitească bărbații, tinerii băuți vor gîndi că-i posibil să-i bată la ușă la miezul nopții, iar mamele își vor speria fiii cu bolile urîte pe care le pot căpăta în asemenea cazuri.

Chiar dacă societatea periferiei s-ar milostivi, tot n-ar fi nici o plăcere să asculte pălăvrăgeala lor despre bunăcuviință și dragoste. O, dacă măcar jumătate din ei ar iubi în viață măcar o dată !

Rudele ar încerca să-i vîre pe gît ca bărbat vreun bețiv, care nu-i bun de nimic altceva, și s-ar mîndri cu fapta lor bună — doar nu putea săraca să rămînă așa în vecii vecilor. Nu, la periferie ar fi tot atît de singură, în schimb aici nimeni n-o incomodează.

Pentru seratele de dans devenise cam trecută, la serviciu erau mai multe femei decît bărbați, pe stradă nimeni nu se lua după ea să-i declare dragoste, iar în „Suplimentul de publicitate" al ziarului „Rigas bals" abia începuseră să publice anunțuri cu propuneri de a face cunoștință. Ea ar fi răspuns la ele și cineva ar fi găsit o soție devotată, blîndă și, cu timpul, poate, iubitoare.

Era de-a dreptul uimitor cît de mulți oameni aflaseră că Margita fusese la întîlnirea cu Sam.

După ce telefonase foștilor lui prieteni, i se „permisese" în cîteva seri să revină în sălile luxoase cu chelneri stilați. Aici o aduseseră cei pe care-i interesa foarte mult cum se simte Sam și ce planuri de viitor are. Urmau apoi, de obicei, promisiuni că o vor ajuta, însă trebuia să mai treacă un timp ca să înceapă campania pentru organizarea ajutorului. Toate astea erau polițe în vînt. Dacă Margita ar fi fost mai întreprinzătoare, s-ar fi zbătut să primească un serviciu mai bine plătit sau măcar un ajutor în bani.

Apăruseră tot felul de oameni care o descusură îndelung despre proces și despre ce-i spusese Sam la întîlnire.

O vizită și Valerian, prefăcîndu-se că a venit ca un vechi prieten, dar, deși gata oricînd să se ia după orice fustă, nici măcar nu-și opri privirea mai mult timp pe Margita. Pesemne, îi era teamă de Sam. O rugă pe Margita să-i facă cunoștință cu vreo prietenă cu care ar putea să-și petreacă timpul la Riga. Lidka se măritase cu un tînăr de la Institutul de aviație civilă și se cufundase în întregime în viața conjugală. După cîteva seri la barul de noapte, unde Valerian demonstrase putera banilor asupra lucrurilor și personalului de servire, îi făcu un dar pentru 8 martie, deși pînă atunci mai era mult. Cînd Margita scoase acasă din cutiuță flaconul de parfum franțuzesc, văzu sub el, împăturită cu grijă, o hîrtie de o sută de ruble.

De-o lună Margita apărea în restaurante chiar mai des decît în timpul lui Sam și din nou atrăgea privirile. Numai că privirile acestea și șoaptele de pe la mese erau altele :

— Văduva se distrează !

— Văduva își trăiește viața !

— Dacă o ține așa, îl curăță pe Sam ! Cît putea, după tine, să-i rămînă la ciorap ?

— Miliția n-a găsit nimic... Niște firimituri...

— Cel puțin cu patru zerouri !

— Cine știe ? !

Se uitau la Margita și vorbeau despre ea. Cu timpul zvonurile se completară cu amănunte reale, bogăția ei deveni un lucru evident, care n-avea nevoie să fie dovedit.

Schimbarea modului de viață și, în special, puzderia de zvonuri despre bogăția ei alarmă pe boșorogii din secta prăpădiților de adoratori ai banilor. Încă nu existau motive de panică, însă informațiile deținute trebuiau analizate. Prefăcîndu-se că ar fi rubedenii îndepărtate de-ale lui Sam, care sînt gata să plătească ceva, însă mai tîrziu, cînd se va sfîrși cu bine treaba, ei vorbiră cu avocatul. Înțelegînd că nu se poate bizui pe un onorar gras, avocatul le spuse că se va mai gîndi. Probabil că rezultatul discuției fusese influențat nu atît de onorar, cît de faptul că era sătul pînă în gît de toate discuțiile despre procesul lui Sam, care-i aminteau că nu reușise să obțină diminua-

rea condamnării nici măcar cu un an. In ochii clienților și ai colegilor așa ceva nu-i făcea cinste. Prin firea sa, era un om orgolios și numai din cauza asta primise procesul. Atunci întrezărea unele posibilități juridice de a înmuia sentința. Știa că procesul va fi lung și că se va vorbi mult de el în Riga, iar asta i se păruse a fi o bună reclamă, care să-l facă popular.

— Ei, și cum se simte, în general, Sam ? se interesă de la avocat bătrînul cu mustăți scurte, zbîrlite. Se spune că avea o soție nelegitimă. Odată ce am bătut atîta drum, poate că ar fi mai bine să-i facem o vizită ?

— Asta-i treaba dumneavoastră de familie — aici nici măcar un avocat nu vă poate sfătui. Personal o țin bine minte. Fetișcana asta venea la mine zilnic să se informeze.

— Și acum nu mai vine ?

— Nu, e aproape o lună de cînd nu s-a mai arătat și n-a mai telefonat. Poate chiar mai mult. V-aș sfătui să vă adresați administrației coloniei. Avînd în vedere că sînteți veniți de departe, cu siguranță că nu vă vor refuza vizita.

„Rudele“ se ridicară imediat și mulțumiră din inimă pentru sfaturi.

Pe stradă merseră în tăcere, apăsați de presimțiri sumbre. Numai după ce intrară în camera murdară a bătrînului cu mustăți de focă începură să analizeze situația creată.

— Iar eu îți spun că fata asta-i o mare ticăloasă ! Nu încape nici o îndoială, Želvak ! spuse musafirul, învîrtindu-se pe scaunul vienez care scîrțiia și în orice moment se putea sfărîma sub el. În timpul discuției se încrunta, pentru că în cameră mirosea a capete de pește mărunt afumat, a rufărie nespălată de pat și a maculatură mucegăită. Fata a obținut o „întîlnire personală“ cu el, l-a pupat pe moș, ăstuia i s-a înmuiat inima și uite-așa i-a spus unde a ascuns bănișorii.

— Sam nu-i un prost !

— Tu nu înțelegi ce înseamnă acolo o „întîlnire personală“ !

Želvak se tot foia lîngă perete, întărind cu pioneze bucățile de tapet, mirat cît de multe pioneze trebuie — cutiuța se și golise.

— Ba eu zic că nu va vorbi niciodată despre toţi ! îl contrazise bătrînul.

— După o jumătate de an fata iar se duce la el şi-i stoarce şi numele celorlalţi ! Iar după procesul ăsta, nu mai dau doi bani pe mintea lui ! Ticăloasa aia umblă prin cîrciumi şi risipeşte bănişorii noştri.

— Da, iar noi ce putem face ?

— Eu unul n-o să permit să mi se facă asemenea scamatorii ! Eu nu iert ! Tu mă ştii !

— Trebuie să mai aşteptăm un timp...

— Želvak, îmbătrîneşti ! Şi musafirul se ridică, pregătindu-se să plece. Aici nici nu poţi respira, iar de la bătrînelul ăsta nu poţi aştepta nici un ajutor.

Ca şi cînd ar fi întărit acest gînd, bătrînul se lăsă pe marginea canapelei tocite şi spuse :

— Mă întind, nu ştiu de ce mă înţeapă inima...

Însă imediat după ce plecă musafirul, sări în picioare şi-şi îmbrăcă paltonul. Avea deja un plan de acţiune cum să salveze banii daţi lui Sam şi să mai primească şi pe deasupra.

Pufnind şi gîfîind, se urcă la etajul de sus al clădirii din curte şi sună.

Îi deschise un om cu obrajii roşii, în cămaşă albastră cu buzunare aplicate. Era atît de înalt încît, stînd pe prag, acoperea aproape tot pervazul uşii. Îi puteai da vreo douăzeci şi cinci de ani. Dedat la chefuri şi răsfăţat, începuse deja să se rotunjească, dar dacă se îndrepta, avea încă o siluetă de sportiv. Se îmbrăca bine, chiar se străduia să etaleze un stil. Mustăţile îi dădeau feţei o oarecare asprime, însă nu puteau ascunde automulţumirea evidentă.

— Ce-i, Želvak, ce vrei de la mine ? Întrebarea suna ironic şi grosolan.

— Katea e acasă ?

— Ţi-e teamă de ea cumva ?

— Răspunde, am ceva serios de discutat.

Gundar îl lăsă pe bătrîn să treacă şi închise uşa după el.

Apartamentul era mic, dar uimitor de curat, oglindă, nu alta, fiecare lucruşor la locul lui. Pe pereţi atîrnau tablouri destul de bune şi icoane în rame aurite. Capodopere nu se aflau printre tablouri, dar ceea ce avea, nu se pu-

tea plînge de îngrijire. În bufetul cu geamuri glisante, în care se vedeau cărţi, erau cîteva bibelouri vechi : sfeşnice, o vază chinezească sculptată cu flori şi ciorchini de struguri, o halbă de bere de ceramică fără capac, un ceas deşteptător muzical Junhan şi o zaharniţă de cristal crăpată, cu montură şi mîner de argint.

Želvak fu plăcut surprins de schimbările care se produseseră în locuinţă. Ultima dată fusese aici cu opt ani în urmă, cu puţin înainte de moartea mamei lui Gundar. Atunci locuinţa era părăginită, plină de fum de tutun şi un miros acru de băutură. În împrejurimi locuinţa asta era numită „monopol", fiindcă după ora de închidere a magazinelor mama lui Gundar făcea comerţ cu vodcă. Sectoristul o amendase nu o dată, ba chiar îi intentă şi un proces penal, însă fără folos. Fie că amenzile erau mici, fie că, în general, femeia era de neîndreptat.

La şaptesprezece ani, întorcîndu-se din colonia de reeducare pentru minori, unde ajunsese pentru spargerea unei case automate de bilete de tramvai, Gundar îl azvîrlise pe scară pe tatăl său vitreg — ultimul dintr-un şir ! — şi începu să colaboreze cu maică-sa în comerţul ei, căutînd clienţii pe stradă, prin faţa restaurantelor. Mama lăsase să-i curgă doar cîteva lacrimi după bărbatul pierdut, în schimb nu ajunse să se bucure văzîndu-şi fiul mare. Suferea deja de o boală incurabilă şi curînd după aceea murise.

Iar Gundar se apucase de zor să repare şi să pună la punct locuinţa, că prea i se făcuse lehamite de murdăria din ea. Urmărind această activitate furtunoasă, sectoristul respirase uşurat şi radiase o adresă din lista sa de „chiriaşi". Gundar nu numai că muncea, dar promisese că la toamnă o să intre la şcoală la cursurile serale, însă între timp primise ordin de încorporare.

Se întorsese cît de cît mai cuminţit şi probabil povestea ar fi avut un *happy end*, dacă pe stradă n-ar fi vagabondat foştii săi prieteni. Lui Gundar, cel mai puternic dintre ei, îi plăcea să-şi manifeste puterea asupra celor care depindeau de el sau erau mai slabi. Din copilărie văzuse cum se descurca maică-sa cu beţivii. Era de neînduplecat, că o

stîncă, cu cei care ar fi vrut să bea pe datorie. Iar celor mai stăruitori le închidea ușa în nas.

La primul loc de muncă, după venirea din armată, Gundar sé menținu trei luni, la al doilea și mai puțin, iar apoi își lua serviciu numai atunci cînd primea avertismente că va fi tras la răspundere pentru sustragerea de la prestarea unei munci socialmente necesare.

Pe atunci speculanții de vodcă, care se învîrteau în jurul restaurantului „Morarul" și prin împrejurimi, se uniseră în mici grupulețe, ca să le fie mai ușor să se ferească de miliția care supraveghea cu atenție zona și adesea îi lua de guler pe cumpărători. Să faci comerț în grup era mai ușor, unul primea banii, altul conducea clientul după poartă, al treilea dădea sticla, al patrulea o aducea din ascunzătoarea sigură. Din cauza acestei diviziuni a muncii, miliției îi era greu să adune dovezi. Cu toate acestea, după ce plătise de două ori într-un an amendă cîte cincizeci de ruble, Gundar se hotărî să schimbe sursa veniturilor.

Relațiile elementelor delincvente cu ceilalți membri ai societății sînt studiate, delincvenții fiind permanent în centrul atenției. Nu se poate spune același lucru despre acele scursori ale societății, care, cu puține excepții, nu ajung niciodată la nivelul unor delincvenți adevărați, însă, din păcate, tot cu puține excepții, nici oameni normali nu ajung. Autoritățile fac eforturi să-i obișnuiască cu munca, să-i educe cu ajutorul comisiilor de judecată tovărășească și să-i trateze de alcoolism. Furturile comise de ei sînt, de obicei, mărunte, pînă în cincizeci de ruble, iar în acest caz nu intră în prevederile penale, orice anchetă necesitînd cheltuieli mari.

În popor li se spune „albăstrele", întrucît nu fac nazuri la alegerea băuturilor și nu de puține ori beau spirt denaturat, de culoare albastră, de unde și porecla lor. Nu sînt toți la fel. Unii lucrează undeva, alții taie doar frunze la cîini, sparg lemne pentru bătrîni, iar alții pot doar să se tîrască pînă la ușa magazinului și trăiesc doar din mila familiei. Însă toți cerșesc, sînt gata să pună mîna pe orice lucrușor aflat la-ndemînă și peste cinci minute să „dea pe gît" o băutură ieftină. Cum beau și prind pu-

teri, cum încep să se strecoare pe scări în poduri și pivnițe și numai din cauza lor trebuie să cumpărăm lacăte la magaziile de lemne, să cărăm săniuțele copiilor în casă și să păzim cerceafurile întinse la uscat în curte. Visul lor azuriu e să ia cu împrumut un televizor și să-l „dea pe gît", însă majoritatea se mulțumesc cu o mașină de spălat.

Printre ei Gundar se simțea ca-n familie, mulți își aminteau cum se duceau noaptea după vodcă la mama lui la „monopol". Gundar nu ridica nasul, nu-i era scîrbă să stea la o sticlă de bere în compania lor dacă se întîmpla să treacă pe lîngă ei. Înalt și bine îmbrăcat, arăta în mijlocul lor ca un zeu. Cumpăra numai ceea ce era mai bun din ce „se învîrtea", plătind fie cu bani, fie cu vin de Porto alcoolizat.

Îi aduceau fotolii dezmembrate pe care singur le încleia, le tapița și le ducea la consignația, piulițe vechi de aramă pe care se pricepea de minune să le curețe. La veiozele și lustrele aruncate le punea fire noi și cîștiga de zece ori, pentru că iar începeau să fie la modă obiectele din anii treizeci. Lustre rupte și semirupte i se ofereau multe, avea îndeajuns de lucru, doar întotdeauna există și oameni care au nevoie de standardul general acceptat, dar și oameni care fug ca de ciumă de un asemenea standard și cumpără totul numai de la consignația. Unii aruncă, alții cumpără, iar Gundar, mijlocind, aduna caimacul.

În pivniță își amenajase un atelier, în care zăceau mormane de piese pe rafturi. Nu se pricepea de loc la stiluri, dar se pricepea ca din trei lustre rupte să facă una întreagă și încă atît de strălucitoare și ispititoare, încît cumpărătorii se omorau după ea. Nici dintre ei nimeni nu cunoștea istoria artei, ba chiar li se părea că nici n-au nevoie de așa ceva, le era suficient să se uite la eticheta cu prețul. La urma urmelor, dacă obiectul cumpărat nu se potrivește, îl poate duce înapoi sau revinde, primind aproape tot atîta, dacă nu chiar mai mult.

Cu timpul, la Gundar începură să vină clienți care nu doreau să alerge pe la magazinele de consignație, dar care plasau bucuroși banii în obiecte de anticariat, făcînd speculații pe baza prețurilor în creștere. Gundar nu știa că

el însuşi era pentru ei o găselniţă, pentru că vindea mai ieftin decît ar putea ei să cumpere în alte părţi. Afacerea începuse de la cîteva mînere de bronz, pe care „albăstrelele“ le desfăcuseră pentru vinişor de la nişte uşi mari, somptuoase. Despuierea caselor vechi, supuse demolării, erau un adevărat Klondike* pentru Gundar, întrucît de acolo cărau pentru el teracotă smălţuită, lambriuri de stejar şi jaluzele decorative forjate. De obicei, oamenii care demolau casele îşi puneau deoparte pentru ei aceste lucruri, ca să le ia mai tîrziu, însă noaptea apăreau „albăstrelele“ şi cu chiu, cu vai, cărau totul la Gundar. Magazia atelierului se dovedi strîmtă şi trebui să ocupe încă o magazie de lemne.

— Ei, Želvak, ce marfă ai, de nu te poţi descotorosi şi vrei să mi-o vîri mie pe gît ? Gundar luă din coşuleţul de pe masă o lamelă de gumă şi se apucă s-o mestece cu poftă. Musafirului nu-i oferi.

— E o fată.

— Ei ?

— O fată cu bani. Nu mai puţin de patruzeci de mii.

— Tone... Azi se zice patruzeci de tone ! mormăi Gundar, ca să-şi revină din surpriză. Dacă pentru un om cu o calificare medie asta reprezenta o sumă pe care n-o putea aduna decît strîngînd de la leagăn pînă la mormînt fără să mănînce, fără să bea, fără să se îmbrace şi fără să meargă cu tramvaiul, atunci pentru un om care se ocupa de vechituri era aproape fantastică ! Gundar chiar la zece mii nu visase niciodată şi deodată i se ofereau patruzeci. Păi, putea să i-o dea pe deasupra şi pe baba care zăcea la morgă ! Din păcate, oferta venea de la Želvak-zdrenţărosul şi Gundar nu-l prea credea. Aşteptă aşâdar al doilea punct al discuţiei, cînd bătrînul zgîrie-brînză va începe să se milogească pentru ceva, îi va cere ceva aproape pe degeaba, căci Gundar nu se îndoia nici o clipă că Želvak venise de dragul vreunui cîştig. Nici nu se putea altfel. Şi faţa lui Gundar rămase indiferentă.

— Nu mă crezi ? se supără bătrînul.

---

* Zonă auriferă din partea de nord-vest a Canadei. Descoperită în 1879, a provocat o adevărată goană după aur.

Gundar ceru dovezi.

Bătrînul înşfăcă cu agilitate o lamelă roz, începu s-o mestece şi ceru garanţii că va primi cinci mii — lui Sam îi dăduse trei — dacă totul avea să se termine cu bine.

Simţind că e ceva adevăr în vorbele lui Želvak, Gundar începu să se monteze, însă nu avea nici cinci, nici trei, nici două mii, ci doar vreo două sute drept capital rulant şi un ghiul masiv de aur cu monogramă. Ghiulul acesta îl cedaseră pentru pîine foştii săi prieteni din colonia de muncă pentru minori, care scoseseră ghiulul de pe degetul unui bătrîn. La început Gundar se gîndise să-l topească, dar mai tîrziu îşi zise că i se potriveşte şi lui. Oameni cu asemenea ghiuluri nu-s chiar atît de mulţi. Dacă ajunge să stea cu unul din ei la masă, apoi sigur că oricum ai sta, orice ai face, ghiulul se dă singur de gol, fără să vrei te uiţi la el, ca la un apostol sculptat la prora unei vechi corăbii, poţi discuta ce greutate are, modelul, unde a fost făcut, sau, în general, despre preţul aurului...

Želvak ochi îndată ghiulul şi i-l ceru. Pentru început... Gundar îl trimise cu grosolănie într-un anumit loc, căci politicos nu pot trimite decît diplomaţii de profesie.

Deşi nu izbutiră să se înţeleagă asupra garanţiilor, un folos de pe urma discuţiei tot avură : Gundar se încredinţă că Želvak nu venise doar să pălăvrăgească în vînt, iar Želvak se convinse că Gundar este gata să ia parte la aventură. În special după ce bătrînul îşi arătă puţin cărţile pe faţă şi-i povesti cine a fost Sam şi ce a însemnat în viaţa lui Margita.

Atunci apăru Katea. Era frumuşică, însă o femeie teribil de afurisită, de care se temeau toţi locatarii casei. Numai acasă la ea era tăcută şi sprintenă, ca un şoricel, fiindcă pentru cea mai mică neascultare Gundar o cadorisea cu o palmă de-i răsunau urechile.

...Pe Margita au îmbrobodit-o cu un procedeu de modă veche. Cine mai face azi cunoştinţă trimiţînd scrisori !? Autorul scrisorii recunoştea că o urmărise ca să-i afle adresa, deşi înţelegea că nu se cuvine acest lucru, dar nu avusese încotro. Îi propunea Margitei să se întîlnească la Teatrul dramatic. Propunerea n-o lăsă indiferentă, dar la întîlnire nu se dusese totuşi, întrucît din nou venise cineva

care se interesa cum se simte Sam şi o dusese la un bar de noapte. Acolo, între altele, era un nou program de revistă. Simţi puţină jenă doar cînd începu să mănînce ciupercile servite în ibrice miniaturale din oţel inoxidabil, şi îşi imagină tînărul care poate mai stă şi-acum în vînt şi încă speră să vină ea.

— E precaută ticăloasa ! N-o să izbuteşti nimic, spuse Zelvak. Să am atîta bănet, nici eu n-aş lăsa pe nimeni să se apropie ! Eh, tu eşti un necioplit, un nespălat pentru o treabă ca asta !

— Se pare că trebuie să mă însor, mormăi Gundar, care încă nu-şi pierduse încrederea în sine. Mă duc acasă şi-i dau florile Katiei. Să vezi ce ochi o să facă !

Scrisoarea următoare era scurtă şi bărbătească, dar cu o undă de amărăciune. El se scuza pentru faptul că o deranjează încă o dată, dar nu se va mai întîmpla asta. Şi dacă pe ea n-o reţine ceva extrem de important, ar dori totuşi să o întîlnească sîmbătă.

Gundar veni fără flori, totuşi cumpără un mic buchet cînd trecură pe lîngă piaţa de flori. Încă nu se hotărîse cum să se poarte cu Margita şi se simţea strîmtorat, iar ochii lui cenuşii străluceau de o simplitate copilărească. Şi, în general, desigur, arăta foarte simplut, deşi se străduia să se poarte galant, însă Margita, trecută prin şcoala lumii de Sam, îşi dădu seama îndată că tînărul crescuse într-o familie în care orice se mînca numai cu lingura, că „mulţumesc“ şi „poftim“ învăţase doar la armată şi că aceste cuvinte păreau străine în gura lui. Însă tînărul se străduia din răsputeri şi asta îi plăcea. Şi-apoi, singură, fără Sam, se simţea nesigură, ştia că nimeni nu mai are nevoie de ea. Cînd Margita văzu ghiulul, Gundar îi explică fîstîcit : „Lucrez la fabrica de bijuterii“... — şi Margita se gîndi că băiatul îşi cunoaşte meseria. Desigur că nu din jenă pentru ce spusese, însă chiar a doua zi dădu fuga acolo şi se angajă tinichigiu de categoria a doua, aşa că Margita nu-l putu prinde cu minciuna !

Gundar se hotărî să se poarte modest, ştiind că femeilor independente material le place să-şi impună voinţa. Conducînd-o acasă, recunoscu că prima dată o văzuse în troleibuz, că-i plăcuse teribil de mult, dar se fîstîcise atît de

tare, încît nu putuse să scoată o vorbă. Iar ea coborîse şi se pierduse în mulţime. Cînd îşi dăduse seama, fusese prea tîrziu. Dar peste o săptămînă norocul îi surîse din nou. O văzuse iar pe Margita. Fără să-şi imagineze ce ar fi putut să-i spună aşa, hodoronc-tronc, o urmărise pînă ajunsese acasă.

După aceea începură să se întîlnească în fiecare zi. De obicei, Gundar o aştepta la poarta fabricii şi colegele de serviciu îl admirau deschis pe tînărul înalt, care, fără să se jeneze, o săruta chiar acolo pe stradă şi o îmbrăţişa din mers pe după umeri.

Deşi între timp Margita află că Gundar stătuse peste un an în colonia de reeducare a minorilor, iar Katea se pregătea să facă scandal că-i luase bărbatul, două luni pînă la nuntă şi două după nuntă au fost cele mai fericite din viaţa Margitei. Lîngă ea se afla un om atent, care-o iubea dezinteresat. Chiar se ruşina că nu poate să răspundă pe de-a-ntregul la simţămintele lui. După înregistrarea legală a căsătoriei la oficiul stării civile, chiar şi mama îi iertase, în parte, păcatele tinereţii.

— Ei, măcar o maşină ţi-a promis să-ţi dăruiască ? Lada ? întrebă Želvak.

— Deocamdată nu spune nimic.

— Oh, păţita !

Garanţiile lui Gundar nu prea îl satisfăcuseră pe Želvak, însă un cîştig la afacerea asta tot avu. Mai întîi, în schimbul camerei sale părăginite, pe care o preluase Katea, Želvak primi locuinţa îngrijită a lui Gundar. După care Gundar, vînzînd tablourile şi celelalte bibelouri vechi, aproape piese de anticariat, înjghebă o mie şi jumătate.

Ca s-o facă pe Margita să umble la punga cu bani mulţi, Gundar începu să-i vorbească despre inutilitatea organizării unei nunţi de pomină, ca şi cum ea ar fi exprimat o asemenea dorinţă. Margita se învoi, iar el, naiv, interpretă aceasta ca supunere din partea tinerei neveste. Chiar şi rochia de mireasă fu cusută dintr-o toaletă mai veche. El tot mai credea în comoara îngropată, gîndind că prin asemenea manevre se înlătură toate suspiciunile cu privire la existenţa ei. El mai avea în rezervă o mutare, care trebuia, desigur, să dea rezultate sută la sută. La început îi va aduce

doar cîteva sute, dar sacul va fi dezlegat și nu va fi nevoie de prea multă artă ca să ajungă la conținutul de bază.

Curînd după ce Margita rămase însărcinată, Gundar se întoarse acasă cam îngîndurat. La serviciu la el i se oferiseră două bilete pentru o excursie prin Europa. Păcat că nu-s bani, că poți să tot aștepți o a doua ocazie. Pînă să se miște micuțul, pînă se face măricel... A doua zi veni de la lucru zîmbind, cu o grămadă de hîrtii de zece ruble :

— Mi-am vîndut ghiulul ! Ne mai lipsec doar patru sute, draga mea, gîndește-te de unde i-am putea scoate !

Margita se duse la maică-sa, dar se întoarse fără nimic. Fie că mama într-adevăr nu avea, fie că socotea că banii băgați într-o afacere atît de ușuratică, ca excursia, nu-i mai vezi ușor înapoi.

Și Gundar începu să intre la bănuială că fusese păcălit fără milă.

Se năpusti asupra lui Želvak. Acesta se jură pe toți sfinții că nu mințise, că trebuie să mai aștepte. Dar Gundar nu mai înțelegea să aștepte. Ajungînd acasă, începu cercetările, în timpul cărora o bătu pe Margita cu acea plăcere nemiloasă caracteristică doar oamenilor lași, cînd se răzbună pentru nereușite. După miezul nopții cunoștea biografia Margitei pînă la ultimul amănunt. Și se lămuri că bani nu are nici ea, nici Sam.

În acest timp Sam fu din nou transferat la închisoare, camera de anchetare. La procuratură se primise o scrisoare anonimă. În cursul verificării faptelor redate în scrisoare, ițele duseseră la cîteva delicte penale în care Sam era și împricinat și martor. Însă omul care spusese în camera lui Želvak : „Eu nu iert asta ! O să mai auzi de mine !“ nu se alese cu o mulțumire prea mare. Avînd în vedere starea sănătății lui Sam, i-au lăsat aceeași condamnare, atîta doar că, aplicîndu-i-se și noul articol, nu se mai putea bucura de dreptul de a fi eliberat înainte de termen.

Noua sentință Sam o primi cu o indiferență totală, caracteristică oamenilor care nu sînt în deplinătatea facultăților lor mentale.

Privirile celor doi bărbaţi se îndreptară spre femeia care intra în bucătărie, iar aceasta, de parcă n-ar fi observat, se apropie de soba pe care fierbea apa de zăpadă într-un ceaun de aluminiu, aruncă în ea cîteva fire de ceai şi dădu ceaunul deoparte ca să se facă ceaiul fără să mai clocotească.

— Trebuie să merg după lemne, spuse tînărul şi împinse pistolul pe masă spre bătrîn. Se ridică. Îndreptîndu-se cît era de lung, aproape că ajungea pînă la grinda de care erau atîrnate legături cu diferite plante. Ori că la mutare uitaseră de ele, ori că în timpul înfloririi adunaseră altele proaspete şi nu vruseseră să le mai ducă pe cele vechi în noua locuinţă. Acum tulpinile se uscaseră prea tare şi la cea mai mică atingere se fărîmiţau.

— Deocamdată ajung, spuse plictisit bătrînul.

— Mai bine mă duc acum decît mai tîrziu, pe întuneric.

— Atunci ce mai stai, du-te.

Afară se înseră deja, pădurea părea că se apropiase, grea şi rău prevestitoare. Undeva în depărtare lătră un cîine, dar se potoli imediat, îi era frig pesemne.

Bătrînul privi pe fereastra întunecată la tînărul care se bălăbănea prin curte spre uşa şopronului.

„Înseamnă că acolo şi-a ascuns sticla, se gîndi bătrînul. Ce bea acum nu-i mare lucru, o jumătate de litru pentru un bivol ca ăsta este un fleac, doarme vreo două ore la noapte şi gata, dar cînd va pune mîna pe partea sa, atunci va trebui urmărit, ţinut în frîu. Dar cum ? Să sperăm că nu mai are încă o sticlă de o jumătate la el. Nu, absolut sigur nu are.“ — Cunoscînd slăbiciunea flăcăului, îl pipăise pe nesimţite, înainte de a coborî din tren, aşa cum fac hoţii de buzunare cu viitoarea jertfă.

Femeia luă locul tînărului la capătul mesei, aşternu un ştergar şi începu să taie pîine. Simţind privirea aţintită asupra ei, îşi întrerupse o clipă treaba şi spuse :

— Dacă chiar vreţi, fierb sardele.

— Altă dată. Cînd o să facem un picnic.

Ea se forță să zîmbească. În șopron trosneau scîndurile sparte de la stănoage. Arzînd, umpleau, pe urmă, camera cu un miros pătrunzător de băligar.

„Iar are ochii roșii... Totuși el e o pacoste mai mare decît am crezut eu... Dar ce rost mai are să plîngă dacă dragostea s-a dus ?“ se gîndi omul, simțind o adevărată gelozie, deși niciodată n-ar fi recunoscut așa ceva. Admitea doar teoretic că asemenea simțăminte pot exista.

Însă, de fapt, îl invidiase pe tînărul mustăcios de prima dată, cînd văzuse această femeie.

Asta se întîmplase în sala tribunalului. Femeia mințise eroic, riscînd să-și piardă ea însăși libertatea, doar ca să-l scape de închisoare pe tînăr, care fusese amestecat în niște potlogării cu speculă.

Chiar de atunci, în inima șefului, care stătea acum în bucătăria casei părăsite, sprijinindu-se cu spatele de dulap, se trezise invidia. Uite un om care are un prieten adevărat, iar el nu avusese niciodată. Nici chiar mamă nu avusese.

El era de mult încredințat că soarta îi este scrisă și nu mai aștepta nimic de la viață, cum nu așteaptă omul alungat mereu. Vina principală pentru viața sa nereușită era gata s-o ia asupra sa, o parte totuși se datora și altora.

Era urmărit de sentimentul de inferioritate, caracteristic pentru toți cei care au stat mult la închisoare. Nu li se dă de lucru, pentru că nu au domiciliu stabil, iar la cămine sînt primiți numai cei ce lucrează la întreprinderile respective. Poți să-l înțelegi și pe administratorul căminului, care, împreunînd mîinile rugător, îl imploră pe cadrist:

„Nu-l luați pe pușcăriașul ăsta ! Găsiți vreun motiv oarecare ca să-l refuzați ! Aduceți-vă aminte că am mai avut unul ca ăsta... A furat opt pături și a fugit, iar după aceea oamenii de treabă nu mai aveau cu ce să se învelească pînă n-am cumpărat altele noi.“

Cadristul își amintește și de ăsta și de încă unul, care a venit la lucru doar de trei sau patru ori, în schimb a trebuit să-i facă imediat o caracterizare bună pentru tribunal, întrucît reușise să facă din nou pozne. Și de ce trebuie tocmai el să riște, cînd după colț mai e o uzină, care are și ea nevoie de muncitori ?

În acest fel, după ce-a fost pus în libertate, s-a pomenit iar pedepsit. Năpăstuire. Singurătate. Dar omul e un animal de turmă, el își caută turma. Și o găsește. Își găsește locul printre alții care, pe drept sau pe nedrept, sînt năpăstuiți. Nu, acolo nu există prietenie, acești oameni nu sînt făcuți pentru prietenie, dar el cîștigă putere asupra lor și se îmbată de supunerea lor.

Fiind pus în libertate a doua oară, căutase din nou calea spre lumea adevărată, însă de data asta era mai greu s-o găsească. Și atunci se gîndi că și lumea adevărată este tot o ladă de gunoi, o lume în care oamenii își rînjesc dinții unul la altul cît e ziua de mare și tot umblă de colo colo, ca pescărușii hulpavi, care se bat pentru fiecare bucățică de pîine și pește împuțit. Și nu-i de mirare că vedea lumea altfel decît în realitate, — prin fereastra închisorii nu se vede un orizont prea larg.

În închisoare citise mult și, citind, trăise zeci de vieți, dar aceste vieți pentru el erau ireale, născocite, asemănătoare cu visele. Despre viață afla în primul rînd de la tovarășii săi de închisoare, dar cuvintele lor nu prea erau dătătoare de nădejde, pentru că, vrînd-nevrînd, aduceau vorba despre cruzime, neîncredere și trădare.

— Ce credeți, cît poate să se lungească ? Am făcut cererea de recurs ! îl tot întreba dezorientat în celula de carantină un tînăr chipeș, Varpa, care cît pe-aci să ajungă la carceră pentru că nu vrusese la baia închisorii să-și tundă pletele sale bogate. Jertfă a împrejurărilor și a anchetei făcute în grabă, era prea bine îmbrăcat pentru viața de închisoare și vecinii săi de celulă începuseră să-l dezbrace încetul cu încetul, să-l fure, să-i stoarcă sau să-i ceară fiecare ba una, ba alta — fularul, mănușile, diferite obiecte rămase în buzunare. Mai tîrziu, cînd vruseseră cu amenințări să-l facă pe tînăr să schimbe geaca lui de piele cu o zdreanță de plastic, bărbatului vîrstnic, care stătea acum în casa de țară părăsită, îi fusese milă de el, deși mila nu-i era caracteristică și nu-l încercase niciodată. Dar Varpa arăta prea neajutorat, ca și cum ar fi nimerit de pe altă planetă, mai nobilă, printre niște canibali.

— Zît ! strigase pe neașteptate, și „șobolanii“ fugiră imediat pe la colțuri, de unde urmăreau cu ochi scînteietori ce-o să fie mai departe.

Dar intervenția bărbatului vîrstnic nu putea fi dată drept manifestare a milei, altfel ar fi fost interpretată ca un semn de slăbiciune, de aceea îmbrăcase el însuși geaca de piele. Peste vreo trei zile Varpa o primise înapoi, însă în această manevră jefuitorii de cadavre văzuseră o politică înaltă, de neînțeles pentru mintea lor, și îl lăsaseră pe tînăr în pace.

Abia după cîteva luni, petrecute în colonie, flăcăul putuse prețui acest ajutor, ca și pe cel primit după aceea, și încercase să-și exprime recunoștința.

— Eu mă pregătesc să merg acasă, spuse timid Varpa, recunoscînd că nu-i ușor să vorbești de întoarcerea acasă cînd cel cu care discuți mai are de trăit aici încă zece ani. Cînd vă eliberați, făceți-mi o vizită, poate o să fiu în stare să vă ajut cu ceva. Uite ! și îi întinse o hîrtie cu adresa și numărul de telefon.

— Lasă, lasă, rîsese omul. Dumneata ai prietenii dumitale, eu îi am pe ai mei.

Dar tînărul îi vîrîse aproape cu forța hîrtia în buzunarul pufoaicei, iar omul o păstrase de-a lungul anilor ca pe o curiozitate, ca pe o amintire exotică, a cărei singură valoare constă în caracterul ei neobișnuit și în amintirile legate de ea.

Și cu toate acestea, după ce-a fost pus în libertate, cînd se găsea într-o situație neclară, fără serviciu și fără domiciliu stabil, cînd împrejurările îl împingeau din nou spre colonie, îl sunase pe Varpa.

Este adevărat că-l determinase să sune un alt motiv. În locuința Veselei Maşka, unde-și găsise temporar adăpost, instalaseră pe neașteptate telefon. Cu o săptămînă înainte văzuseră cîțiva oameni care fixau pe pereți niște fire, iar într-o dimineață apăruseră în locuință și puseseră aparatul de telefon, care arăta chiar mult prea luxos în camera mare, deși fusese pus de-a dreptul pe podeaua murdară — pe parchetul de stejar acoperit cu o vopsea maro pe bază de nitroemail.

— Eu am făcut cîndva, mai demult, o cerere ! își amintîse Maşka. Toți din clădire au scris, și-atunci am scris și eu. Ce, eu sînt mai rea ?

Cum toate cheltuielile privind locuința și serviciile comunale le plătea chiriașa titulară, mama ei — pensionară, care locuia cu totul în altă parte, foarte probabil că tot ea plătise și pentru instalare și pentru aparat.

— Taică-meu avea telefon, declarase bărbatul Maşkăi, Fedea Secretosul. Numai că la serviciu.

Puse lîngă perete o măsuță, făcu loc pe ea aparatului VEF de culoarea untului, duse receptorul la ureche, verifică dacă țiuie acolo ceva și începu să caute prin buzunare numărul pe care i-l dăduse cineva care se interesa de piese de rezervă pentru mașină, însă nu-l găsi. Apoi începu să cotrobăie în buzunarele impermeabilului și în sertarul mesei mari, ocărînd-o în același timp pe Maşka și dînd vina pierderii pe ea.

Și Maşka voia să sune, dar nu avea cui. Atunci se uită în revista „Kinoecran" și formă numărul casei cinematografului „21 Iulie", care era la cinci minute de mers pe jos : mai sînt bilete pentru astă seară ? La penultimul spectacol mai erau și ea îl trimise pe Fedea să ia două bilete pentru că musafirul, sau cum să-i zici mai bine, refuză să meargă : îl trage la somn, așa că mai bine se întinde puțin.

Cînd gazdele au plecat, musafirul se băgă sub pătura zdrențăroasă, răsfoi un ziar și încercă să adoarmă, dar nu izbuti.

Banii cîștigați în colonie se apropiau de sfîrșit. Ieri umblase pe la ultimele întreprinderi de construcții — numai acestea au cămine, întrucît datorită lipsei de mînă de lucru întotdeauna sînt nevoite să adune lucrători de peste tot, care după aceea își spun ei singuri „trîntori". La aceste întreprinderi se și gîndise cînd ieșise din închisoare, însă se dovedi că și-a făcut greșit socoteala. Cum îi răsfoiesc cartea de muncă, cum li se înăsprește fața și glasul le devine dur. Iar dacă totuși, împotriva inimii, îi oferă ceva de lucru, în ce privește căminul îl refuză categoric. Ce-i de făcut ? Să caute în provincie ? Să meargă la procuror: „Iată-mă, faceți ce vreți cu mine !" Trebuia să se hotărască

mai repede, — cît o să mai poată sta pe capul Maşkăi şi al lui Fedea ? Iar cînd va termina banii, va trebui să spună adio încercărilor de a găsi de lucru şi să se ducă în Lituania la prietenii săi. Iar acolo totul depinde de noroc, cît va mai sta în libertate. Păcat că datorită lipsei de domiciliu nu poate reprimi buletinul de identitate, cu el puteai să te gîndeşti şi răzgîndeşti mai mult.

Oricît ar suna de paradoxal, libertatea nu prea-l atrăgea. Cîţi ani ţintise spre ea ca spre o salvare şi mîntuire de toate relele, dar în cazul acesta era vorba mai curînd de Dumnezeu, căruia i te rogi, decît de realitate. Atîta amar de ani trăise în închisoare, încît, de fapt, era mai legat de colonie decît de lumea de afară.

În cea de-a doua sa viaţă, în libertate, trebuia să înveţe toate din nou, căci din tot ce ştia, numai meseria mai era bună aici. Împins la o parte, se strîngea tot mai mult în sine, încercînd încă să intre pe un făgaş, însă încercările îi rămîneau fără rezultat. Fără să-şi dea seama începu să urască pe toţi membrii societăţii, învinuindu-i de nenorocirile sale şi simţind tot mai profund complexul de inferioritate.

Şi doar acolo unde se adunau cei de-o seamă cu el era întîmpinat cu îmbrăţişări, acolo din nenorocosul urmărit de soartă devenea o autoritate şi o stea de primă mărime. Dar acolo nu se putea vorbi despre muncă cinstită şi viaţă morală. Se înţelege că asemenea gînduri le vin în minte multora şi acolo, dar păstrează buna-cuviinţă şi nu le exprimă cu glas tare. Neputinţa de a fura şi frica de pedeapsă o explică prin lipsa unor ocazii favorabile, vorbesc în jargon şi îşi dau aere prosteşti în faţa miliţiei, care vizitează locurile lor de adunare.

Şi totuşi din cînd în cînd trebuie să plîngă pe cîte cineva. Cel mai des pe hoţii de buzunare, al căror stagiu de libertate este cel mai scurt, mai scurt decît al spărgătorilor de locuinţe şi magazine. Ultimii capotează în primul rînd din cauză că li se promite marea cu sarea de către tăinuitorii care cumpără lucrurile furate, sau de către ginitori, şi unii, şi alţii neriscînd nimic, din care

cauză adulmecă cum pot, în schimb le umblă gura ce mare și uriașă pradă poți găsi acolo...

Omul din locuința Veselei Maşka lipăi pînă la telefon, dar încă nu se putea hotărî să-l sune pe Varpa. Se gîndea că va auzi : „Nu mai locuiește aici", „Scuzați-mă, nu-mi aduc aminte de dumneavoastră !"

În receptor, un glas de copil îl informă că tata azi nu-i acasă, să telefoneze mîine dimineață.

Glasul de copil provoacă întotdeauna încredere și senzația de familie. Îl cuprinse un simțămînt ciudat, uitat de mult.

„N-o să-i cer nimic, o să-i spun doar cîteva vorbe la telefon și gata. Este interesant să știi cum mai trăiește. Băiatul n-a fost niciodată dintre ai noștri. În colonie a ajuns dintr-o prostie, datorită unei neînțelegeri. Sînt din ăștia, care stau cîțiva ani, dar nu ajung niciodată să fie de-ai noștri, ies pe poartă și tu știi precis că nu se mai întorc acolo niciodată. Sînt însă și din cei care n-au văzut niciodată colonia, și cînd îi întîlnești și stai de vorbă cu ei, vezi că sînt de-ai tăi. Și n-ai nici o îndoială că va ajunge nu o singură dată în asemenea locuri."

Varpa se însurase, avea copii și era mulțumit de viață. El, se înțelege, nici nu voia să audă de o discuție la telefon, mîine pleacă în delegație cîteva zile, așa că cel mai bine e să se întîlnească chiar azi. Nevasta a făcut rost de carne bună de porc, în toată locuința miroase a pîrjoale, așa că vino. Dar au fost nevoiți să ia masa în doi. Soția trebuia să meargă urgent undeva. Judecînd după faptul că privirea nevestei, cînd au făcut cunoștință, nu era prea curioasă, el înțelese că biografia lui nu-i era cunoscută, poate nici nu bănuia de unde se știe cu bărbatul ei. Cei care știu de unde vine, se uită curios dar precaut, ca la o fiară nemaivăzută, care în orice clipă poate lovi cu laba cu gheare ascuțite și să lase pe față zgîrieturi care se vindecă greu.

— Trăiesc normal... După excursia pe șantierele împrejmuite cu sîrmă ghimpată mi-am terminat cei doi ani de institut care-mi mai rămăseseră, își aminti, cu un zîmbet, Varpa. La cursurile serale. Lucrăm cu nevasta ca pro-

iectanți, am fost înaintat pînă la funcția de inginer principal... Ne-am împotmolit în datorii, ca să facem cele necesare, acum le-am achitat, peste un an, doi, probabil vom putea să cumpărăm o mașină... Dacă vom socoti că ne este necesară... Noi doar nu sîntem puși pe strîns, nici n-ar mai merita să trăiești dacă ai socoti fiecare copeică... Da, apropo, cum o duci cu banii ?

— Bine, mă descurc.

— Dacă ai nevoie, nu te jena...

— Stau pe capul unor vechi cunoscuți... Deși oamenii îmi spun că pot să stau la ei cît vreau și refuză banii, nu-mi este la îndemînă totuși.

— Așteaptă ! Varpa ieși pe culoar la telefon și sună îndelung, căutînd o femeie, fără să dea de ea.

— Cred că o rezolvăm, spuse el cînd se întoarse. Sună-mă cînd mă întorc.

Însuflețit de misiunea nobilă, Varpa se apucă, plin de energie, să-i aranjeze viața vechiului cunoscut. Tot ce nu putuseră drumurile multe la birourile de construcții și umilințele de la serviciile de cadre, făcură două telefoane și funcția pe care o avea. Problema serviciului se rezolvă cu succes, năpăstuitul deveni încărcător-descărcător și fu trimis chiar, pe cheltuiala întreprinderii, la școala de șoferi, ca la terminarea ei să poată fi avansat. Dar cu locuința era mai greu. Într-adevăr, la cămin nu erau locuri libere. Înscrierea în cartea de imobil se putea aranja, dar locuința nicicum. Și Varpa începu s-o convingă pe mătușa sa să-i dea camera cea mică din cele două pe care le deținea.

— Ai atîtea lucruri vechi și bune... Acum valorează bani grei... Cu un bărbat în casă e oricum mai sigur...

Încercînd s-o convingă, Varpa se gîndi deodată că nu știe nimic despre acest om, în afară de faptul că aproape întreaga viață și-o petrecuse în închisoare. Atunci, cine știe de ce, îl ajutase, însă poate ar fi scos-o la capăt și singur. Aranjîndu-i problema serviciului, Varpa își plătise datoria cu vîrf și îndesat. Oare nu-l duce în ispită ?

Însă mătușa își și dădu acordul și nu mai putea da înapoi.

„Nu, nu va pune mîna pe nimic dacă-i spun că sînt unicul moştenitor. Ar fi totuna cu a mă fura pe mine."

Şi totuşi Varpa se linişti cu adevărat cînd văzu cum decurge viaţa acestui locatar în următoarele luni. Însă îşi reproşa ca şi înainte că se grăbise. Motive pentru aceasta se iveau. Pe stradă se întîlnea, foarte rar, cu foşti tovarăşi de colonie, a căror înfăţişare şi îmbrăcăminte arătau că erau complet decăzuţi. Se făcea că nu-i bagă în seamă nu pentru că s-ar fi zgîrcit la o rublă, două, ci pentru că aceştia fiind total lipsiţi de obraz, s-ar fi ţinut după el ca să mai primească. Ar fi putut face asta familiar şi cu glas tare, aşa încît ar fi atras atenţia trecătorilor, să-i spună numele şi funcţia pentru ca să obţină mai repede ce doreau. Pe unii, care i-au fost atunci simpatici, încerca să-i ajute, numai că acest ajutor se întorcea împotriva sa.

Pentru majoritatea celor ce intraseră în închisoare întîmplător soarta luase o întorsătură aproape ca şi a lui. Ieşind afară, ei încercaseră să şteargă şi să uite anii petrecuţi, munciseră, învăţaseră şi, probabil datorită rezistenţei pe care o întîmpinaseră la început, mai tîrziu ocupaseră posturi mai mari şi mai bine plătite decît alţii.

Omul pe care Varpa se străduia să-l ajute nu putea fi comparat cu mulţimea cenuşie, făcea parte din elită, asemenea oameni trebuie să aibă anumite calităţi morale ca să poată trăi în mijlocul mulţimii cenuşii. Şi forţă fizică, dar forţa joacă un rol secundar, pentru că de dormit trebuie să doarmă atît cel puternic cît şi cel slab, iar în timpul somnului cel slab s-ar putea răfui cu cel tare. Îl deosebea o anumită agerime a minţii, datorită căreia el se distingea clar pe fundalul general al coloniei.

Între oamenii normali purtarea lui arogantă şi dispreţuirea dispărea, fiind doar o poză folosită pentru a-i ţine pe ceilalţi la distanţă. Însă circumstanţele s-au schimbat, omul acesta încerca să treacă complet în cealaltă societate, să se acomodeze cu ea, iar lui Varpa i se părea tot mai mult că-l supraapreciase. Se ivi chiar un sentiment de dezamăgire, căci sprijinul său se născuse, în primul rînd, din emoţie şi nu dintr-o adevărată analiză a naturii omului. Emoţia izbucnise la început ca un foc pe

care arunci o creangă uscată de brad, însă imediat se face cenușă. Da, desigur, îl supraevaluase. Omul pe care-l aranjase în viața nouă nu dovedea nici cea mai mică tendință spre știință, nici dorință de a ocupa un loc mai bun în societate, ceea ce Varpa considera drept trăsături necesare de caracter. Vedea la locatar unul și același caiet giorsăit cu lecțiile de la școala de șoferi, deși dincolo de perete, la gazdă, o bibliotecă uriașă stătea plină de praf, în care puteai găsi tot ce-ți dorea sufletul. Însă locatarul prefera să stea toată seara la televizor să se uite la programele proaste și nefolositoare, sau să se întindă pe canapea, să fumeze și să se uite în tavan, decît să citească pe Galsworthy sau Balzac. Toate scrumierele din camera lui erau pline de mucuri. Pînă și stucatura se îmbibase de fum de țigară. Fiindcă nu avea prieteni, o dată sau de două ori pe săptămînă trecea pe la binefăcătorul său, dar încă de la a patra sau a cincea vizită, cînd tema amintirilor fusese isprăvită, nu mai aveau despre ce vorbi. Căci pentru ca să discuți este nevoie de o anumită comunitate de interese. Se plictiseau unul cu altul. Tînărul, fiind mai inteligent, răbda, iar celălalt nu știa ce să mai facă.

În sfîrșit, nevasta lui Varpa nu se mai stăpîni :

— Vă rog să mă scuzați, dar el, probabil, niciodată n-o să vă spună singur...

Gazda încă nu se întorsese de la serviciu. Musafirul se ridică în tăcere și ieși. Afară îl aștepta orașul mare, grăbit și indiferent, născocit ca să înstrăineze pe oameni. Cum de nu-și imaginase că intrarea în rai se face doar pe bază de legitimații speciale ?

În buzunar avea două scrisori. Se hotărîse să răspundă la anunțurile din „Suplimentul de mică publicitate". La prima adresă îi deschise un tînăr de șaptesprezece ani, care îi zîmbi cu înțeles. Asta îl lămuri pe deplin. În casă nici nu mai avea rost să intre. La a doua adresă îl întîmpină o femeie simpatică. Băură ceai cu biscuiți, vorbiră mult despre viață, însă femeia încerca tot timpul să abată discuția în așa fel încît să se lămurească dacă nu suferă de patima beției și dacă în neamul lui nu au existat boli ereditare. Femeia dorea să aibă un copil sănătos, care să se dezvolte armonios. În numele acestei cauze, era gata

să suporte inconvenientele pe care le produce în locuință un bărbat străin.

Îi sosiră și alte scrisori, însă nici măcar nu le mai deschise, devreme ce o văzuse pe cea care era gata să jertfească totul de dragul bărbatului său. O alta nici nu-și dorea...

— Cît revine fiecăruia ? întrebă cu un aer preocupat femeia, continuînd să taie pîinea și s-o așeze pe ștergarul așternut. Se părea că n-o interesează decît calitatea sandvișurilor și mărimea sumei probabile, deși, în realitate, întrebarea era doar o manevră, ca la box, ca să abată atenția adversarului. Însă de astă dată adversarul ei era o forță neobișnuită și ea se temea că ar putea să-i citească pe față intențiile.

— Nu știu... Mult... Nu m-am gîndit la asta... Curiozitatea ei îl surprinse neplăcut.

— Totuși, cît ?

— Zău că nu știu.

Femeia începu să pună în tăcere cașcaval și ouă tăiate pe feliile de pîine, apoi întrebă din nou :

— Să-i fac și lui ? Și arătă spre ușa camerei.

— Se poate lipsi, n-o să moară, răspunse cu răutate omul.

În acest timp inginerul Gvido Lieknis înțelesese că nu are altă ieșire. Rămîne să facă planul amănunțit al primului etaj al fabricii de bijuterii cu instalația de alarmă a seifului central. Încă nu se predase de tot, însă să stea cu brațele încrucișate ar fi fost lipsit de rațiune. De ce să aștîțe spiritele împotriva sa înainte de vreme ? !

Creionul alunecă ușor și obișnuit pe hîrtia de scris lucioasă. Pe cele două laturi ale coridorului începuseră să se înșire birouri, încăperi de lucru și anexe.

Munca mergea bine, se întrerupse șovăind doar atunci cînd își aminti de un paznic, care făcea de serviciu noaptea la ușă și supraveghea coridorul în toată lungimea lui. Din cîte își amintea Lieknis, întotdeauna făcea de serviciu același paznic, bătrîn, cu o față simplă, veșnic fie cu tăieturi de brici, fie cu smocuri de păr roșu sau cărunt nerase. Vestonul îi era tot timpul mototolit și pătat, nu-

mai galoanele de pe epoleți străluceau. La sărbătorile oficiale își atîrna medalii tot atît de puțin băgate în seamă ca și întreaga lui înfățișare. Mesteca veșnic sandvișuri cu chilcă, iar de băut se ducea să bea șifon de la automat. Deși spăla paharul îndelung, mirosul de chilcă rămînea și de fiecare dată cînd bea cineva după el, i se făcea greață de la miros, mai-mai să scape paharul din mînă. Mai tîrziu moșul a făcut rost de o cană de aluminiu și bea șifon din ea. Acest post i se dăduse, cu siguranță, din milă, ca să poată s-o tragă pînă la pensie.

Și uite că din cauza acestui tip stupid spărgătorii nu vor reuși să străbată coridorul neobservați.

„Rămîne să-i dea una la ceafă, dacă nu găsesc ceva mai bun", se gîndi Gvido Lieknis, continuînd să schițeze încăperea. Problema trecerii prin coridor o lăsă pentru mai tîrziu...

VĂDUVA

Cele patru luni trăite împreună cu Gundar nu puteau trece fără urme. Margitei nici prin minte nu-i putea trece că n-o iubește și că această dragoste și-o arăta doar ca la teatru. Înainte de a merge la ofițerul stării civile, ea voise să-i mărturisească sincer tot despre relațiile ei cu Sam, dar Gundar n-o lăsase să vorbească, spunînd că trecutul nu-l interesează, că-i mai bine să nu-l cunoască și să nu-l scormonească. Margita pusese aceasta pe seama nobleții lui sufletești și fu imediat de acord, pentru că vorbind despre Sam, ar fi trebuit să folosească cuvîntul „dragoste".

Dar uite că Gundar aflase de Sam de la alții și, desigur, cu cele mai ticăloase adausuri. Ca să-și răscumpere vina, se străduia să fie atentă și supusă și nu-și manifesta nici un fel de drepturi. Gundar putea petrece toată noaptea undeva, însă ea îi era recunoscătoare că pînă la urmă vine dimineața acasă. Gundar nu dădea nici o rublă pentru cheltuielile casei, însă ea îi era recunoscătoare că vine și se așază la masă. Și numai cînd el îi ceruse să facă avort

încercase să se împotrivească, dar Gundar îi zdrobise imediat acest protest.

O asemenea viaţă îi convenea lui Gundar şi era gata s-o continue pînă ar fi apărut o variantă mai bună.

Dacă n-o azvîrlise imediat în stradă pe Margita, se datora faptului că atunci era gravidă şi aceasta ar fi dus la complicaţii mai mari. Atît mai lipsea : să nască şi atunci Gundar ar fi fost urmărit de executori pentru neplata pensiei alimentare, ar fi trebuit să se judece pentru spaţiu locativ şi toate celelalte. Şi nu-i părea rău pentru că era hrănit ca un taur, în pat cu ea îi era cald, iar dacă Margita încerca să se împotrivească în unele treburi, imediat o făcea întreţinută, boarfă, femeie de doi bani, iar uneori o mai şi pocnea binişor, însă în aşa fel, încît să nu-i rămînă vînătăi.

Visul de a primi o grămăjoară mare de bani i se spulberase. Păcat, desigur, însă întrucît nu se evidenţia printr-o prea mare imaginaţie, iar nevoile lui nu depăşeau limitele unui chef zdravăn, se împăcase cu gîndul. Uneori, fiind ameţit, încerca chiar să se convingă că este în cîştig, fiindcă toată leafa îi rămînea lui, iar dacă Margita ar fi avut un sac de bani, l-ar fi pus să joace cum i-ar fi cîntat ea, ceea ce nu i-ar fi plăcut defel.

Îndată ce a trecut termenul stabilit, Gundar se duse la Želvak după banii săi. Îşi notase cu grijă pe hîrtie tot ce trebuia să primească : banii pe tablourile vîndute, compensaţia pentru pierderea atelierului şi dezavantajele schimbului de locuinţă — o sută cincizeci de ruble pentru fiecare metru pătrat. Dacă totul s-ar desfăşura normal, Želvak ar trebui să pună jos patru mii. Cu gîndul la suma asta simţea cum i se încălzeşte sufletul. Atîţia bani nu mai avusese şi nici nu crezuse că o să aibă. Se înţelege că va trebui să-l strîngă cu şurubul pe Želvak, însă de partea lui Gundar erau superioritatea morală şi forţa fizică. Dacă nu rezolvă nimic, scoate din buzunar cuţitul şi începe să spintece divanul şi pernele. Mai ştii, dacă dă de ceva pe acolo. Iar dacă nu acolo, atunci în altă parte, pentru că Želvak nu ţine banii la casa de economii.

Urcînd scara, Gundar se întîlni cu o vecină. Se salutară respectuos şi fiecare îşi continuă drumul său, însă

lui i se păru că pe fața femeii se ivise o clipă o expresie ciudată.

Cauza o înțelese mai tîrziu, cînd ajunse la ușă. Locuința lui Želvak era sigilată. De pe pervaz pînă la ușă erau lipite două ștraifuri de hîrtie cu ștampile.

Încă nu putea înțelege : murise Želvak sau fusese arestat ? Însă hîrtiuțele îi spuneau ce era mai important — totul era pierdut. Revenindu-și, începu să cutreiere locuințele vecine, dar nimeni nu-i putu spune nimic clar, deoarece totul se întîmplase cînd oamenii erau plecați la serviciu. În sfîrșit dădu peste o femeie bătrînă care ieșea din casă, la care intrase doctorul de la Salvare să dea un telefon să se trimită o mașină după cadavru, să-l ducă la morgă.

Bătrîna se dovedi vorbăreață. Își aminti chiar cînd murise Želvak, cum acesta, într-o cămașă neagră pămîntie, căzuse pe pragul locuinței sale și nu se știe cît zăcuse acolo. Cînd venise Salvarea, se constată că deja se dusese.

Asta se întîmplase cu trei săptămîni în urmă, iar acum Želvak dormea în pămîntul umed.

Gundar o asculta pe bătrînă, scrîșnea din dinți și la început se gîndi că-l necăjea intenționat.

— Cînd l-au luat pe răposat, a venit dezinfecția și așa a stropit totul pe acolo că pisicile două zile n-au putut ieși pe scară. Administrația casei a făcut inventarul bunurilor, apoi au apărut niște moștenitori și sub tabla din fața sobei au găsit niște bani...

Gundar află și plecă aproape alergînd. Nu-i mai rămăsese nimic de făcut aici.

— Oh, cum am să-i strivesc mutra ticăloasei ! Oh, cum o s-o mai învăț !...

Colegele de serviciu ale Margitei erau femei pline de tact și considerau că nu au dreptul să se amestece în viața de familie a altuia. Numai șefa, o dată, cînd Margita nu era de față, spusese îngîndurată :

— În locul ei, aș divorța.

— Ca să-i rămînă acestei lichele locuința ?

— Cum poate iubi o asemenea fiară !...

— Nici nu știu cum am putea s-o ajutăm. Să nu mai vorbim de asta...

Necazul vine ca un avion cu reacție, — repede și fără zgomot, nu auzi un sunet nici măcar atunci cînd avionul de vînătoare sau de bombardament se află deasupra capului. Și poate de aceea, ca și aparatele de zbor, nenorocirile vin nu cîte una singură, ci escadrile întregi.

Munca pe șantier Gundar nu o socotea, desigur, nici înfăptuirea visurilor vieții, nici mijloc de a se asigura material. Mai rezista numai pentru că munca pe șantierul de construcții se apropia de sfîrșit și că acolo se cîștigau într-adevăr bani buni. După codul de viață pe care și-l elaborase, considera că trebuie să muncească numai pentru ca sectoristul să nu-și bage nasul, însă că banii se cîștigă cu totul prin alte mijloace. Și dacă Gundar nu se amestecase încă în vreo speculație se datora doar faptului că nu știa de ce să se apuce. Să vîndă noaptea vodcă era o ocupație copilărească și anturajul de la „Morarul" se schimbase mult și se îndoia că ar fi fost deajuns doar faptul că-i veteran în afaceri ca să-i înlăture pe concurenți.

Și uite că i se oferi un loc de încărcător la punctul de achiziție a ambalajelor de sticlă, spunîndu-i-se că douăzeci pe zi va avea garantat. Se duse la adresa indicată. O coadă mohorîtă de plase, serviete și saci se frămînta în subsol. La ghișeul îngust al achizitorului se agita un tînăr în cămașă „safari" și cu o cruce de aur la gît. Înșiruia sticlele, le număra, țăcănea cu abacul, dădea banii, glumea ironic, mîrîia, iar celălalt doar își repezea mîinile afară pe ghișeu, înșfăca sticlele pentru ca clientul să nu mai aibă timp să se dezmeticească. Și uite că rămînea un bănuț în plus în casa achizitorului, care se împărțea între toți seara.

Tocmai atunci începea pauza de prînz, alungară coada în curte și închiseră ușa. Al treilea tînăr, cu un trup gros, aproape pătrat, — cu siguranță că făcuse înainte haltere — așezînd stive de lăzi pline cu sticle, măsură cu ochi de cunoscător silueta lui Gundar.

— Bine de tine, arunci ușor orice sus, n-ai nevoie să te spetești !

Își șterse transpirația, care-i șiroia din păr pe față, deși era tuns foarte scurt. Cămașa udă i se lipise nu numai la subsuori, ci și de spinare.

— Aici trebuie să pui zdravăn în navete, nu să te moşmondeşti, în schimb îţi ies două roşioare pe zi, nici un strungar la fabrică nu bagă în buzunar atîta... Şi-apoi, îţi merge şi leafa...

Pătrăţosul era interesat să-l înlocuiască cineva, întrucît i se promisese un loc de responsabil la alt punct.

Ceilalţi doi se aşezară frînţi de oboseală pe lăzi, chiar şi rînjitul cu „safari" se părea că nu mai e în stare să scoată o vorbă. În sfîrşit murmură :

— În general, merge, numai atunci cînd trebuie încărcată maşina...

Era cald, înăbuşitor, mirosea ca la toaleta unei berării proaste.

„Ia mai duceţi-vă voi cu roşioarele voastre, doar n-am de gînd să mă schilodesc ! se gîndi Gundar plecînd. Căutaţi-vă alt prost !"

Cu nostalgia proprie omului care, rupt de meleagurile natale, îşi aminteşte de luncile pline de rouă ale copilăriei, Gundar îşi amintea de atelierul din subsol, roata de şlefuit şi fierăria diversă pe care i-o aduceau nefericiţii de beţivani. Şi înţelegea că dacă se cărau prin tot oraşul n-o făceau pentru ca să se întîlnească cu el, ci pentru că aveau nevoie imediat, pe loc, de bani pentru vinişor.

Locurile de întîlnire nu se schimbaseră, îl întîmpinară cu entuziasm. Le făcu cinste şi, cînd terminară de băut, limbile se dezlegară şi vechii cunoscuţi se porniră să-i povestească cum stau lucrurile. Rezultă că apăruse un nou achizitor, care nu numai că folosea toate metodele introduse de Gundar, dar le mai şi adusese îmbunătăţiri. Era chiar femeia aceea turbată — Katea. Reuşise să se mărite, însă cu un bărbat pe care îl burdușea ea, se hurduca în „Pobeda" lui antică, care zdrăngănea din toate încheieturile, ca o cutie de conserve cînd o dai de-a dura de pavaj, făcea pe doamna în şuba ei ieftină de nailon şi cumpăra tot ce-i aduceau pilangiii. Chiar şi flecuşteţele femeieşti, pe care înainte Gundar, care nu se pricepea la ele, le refuza. Nu, prietenii de pahar se jurau că nu-l uitaseră pe Gundar, că tot ce-i mai bun şi mai valoros îi vor aduce lui, ca mai înainte, şi el nu se îndoia că aceste jură-

minte pornesc din toată inima, dar în același timp știa că nu vor putea să se țină de cuvînt : doar setea este cu atît mai mare cu cît sînt mai mulți kilometri care-i despart.

— Afurisitul de Želvak și ticăloasa asta de Margita !

Dar nu degeaba se spune că cine caută găsește. Întîmplător se întîlni cu un fost tovarăș de colonie, de la care cumpărase ghiulul. Înfățișarea acestuia arăta că o duce bine, poate numai fața, datorită vieții de petreceri, i se gălbejise. Depănînd amintiri de pe vremea cînd stătuseră împreună în instituția de reeducare, intrară în cafeneaua cea mai apropiată, unde prietenul achită cu generozitate nota prezentată de ospătăriță. Nedorind să recunoască că este un nenorocos azvîrlit din șa, Gundar povesti că achiziționează, transformă și apoi revinde lustre și că s-a perfecționat într-atîta, încît poate să facă din rahat bici, iar proștii cumpără, îți smulg din mînă.

— Știi să-ți ții limba ? îl întrebă prietenul.

— Chiar dacă n-aș vedea o sută de ani libertatea !

— Atunci, hai !

Taxiul îi duse la o casă din marginea orașului, unde, în curte, erau cîteva garaje. Prietenul plecă și se întoarse repede cu cheile.

Garajul se dovedi a fi destul de spațios. Strecurîndu-se pe lîngă o „Lada“ murdară, dădură de un spațiu plin de diferite vechituri, din care o parte era ocupat de o masă masivă, un banc rudimentar cu menghină, rafturi cu piese vechi de mașină și, rezemate de perete, anvelope uzate.

Sub masă zăcea ceva acoperit cu cîrpe îmbibate în ulei. Cînd le ridicară, apăru o lustră minunată de bronz aurită, din secolul trecut și, aproximativ din aceași epocă, sfeșnice cu cinci brațe acoperite de ceară.

— La poți primi, dar cu condiția să nu le împingi în Riga.

— Sînt necurate ?

— Nu, zăceau aruncate, le-am ridicat.

— Lustra trebuie reparată.

— Nu-mi bate capul, spune, cît dai ?

— Păi așa, la repezeală, e greu de spus.

— Două !

Lui Gundar i se strînse inima. De la prima privire se vedea că face de două ori pe atîta. Dar acasă avea doar banii din vînzarea cu succes a ghiulului, ceva mai mult de o mie, iar să înceapă să se tîrguiască, prietenul s-ar putea şi supăra şi să curme discuţia.

— Preţul e normal, numai că nu pot să iau totul deodată. Acum o săptămînă mi-am băgat banii într-o afacere, trebuie să aştept cînd se întoarce caimacul.

— Cît poţi pune jos acum ?

— O bătrînă, a doua peste o săptămînă, două.

— Eee... Singur nu pot hotărî.

Prietenul plecă din nou şi se întoarse cu un bărbat de vreo cincizeci de ani. Înfăţişarea nu-i era prea de soi. De dimineaţă nu se bărbierise, însă i se adresa lui Gundar exclusiv cu „dumneavoastră“ şi tot timpul da drumul la vorbuliţe de felul „după cum ştiţi“, „vă daţi singur seama“, „situaţia“, „concret“ şi „determinant“...

Apoi demontară lustra şi împreună cu sfeşnicele o puseră în portbagaj pentru a o transporta la locuinţa Margitei. Bărbatul se sui la volan, iar la despărţire prietenul spuse :

— N-o lungi cu a doua mie, altfel am putea să ne supărăm.

„Din ce fundătură veche au şterpelit lucruşoarele astea, dacă pe sfeşnice mai e ceară şi nu stearină ? se gîndea Gundar, în timp ce le fierbea într-un cazan de rufe, ca să se dezlipească ceara. Fondul muzeistic ?“

Cînd apa se răci, la suprafaţa ei se închegă o pojghiţă de ceară, care se putea îndepărta cu uşurinţă şi să treci la următoarea operaţie.

După ce le-a spălat cu multă minuţiozitate, le-a uscat şi le-a curăţat cu terebentină şi ţipirig, suprafaţa aurită strălucea. Gundar începu să se gîndească ce să facă mai departe. Condiţia de a nu vinde lucrurile în Riga îl obligă să-şi ia şi alte măsuri de siguranţă. Ce-ar fi dacă toate astea le-ar modifica puţin ?

La început lustra fusese destinată lumînărilor şi deşi Edison se născuse, pînă la apariţia becurilor electrice trebuiseră să mai treacă cîteva zeci de ani. În centrul lustrei se găsea un glob de bronz cît un pepene de mare, de la

care se resfirau ca niște tentacule în toate părțile cele opt suporturi de sfeșnice. Globul era atîrnat de un lanț masiv, locul de îmbinare era împodobit cu un vultur bicefal, simbol al imperiului prăbușit.

Un specialist ar fi spus că această lustră e copia exactă a unui candelabru olandez din secolul al șaptesprezecelea. Mai tîrziu, în secolul electricității, lumînările naturale au fost înlocuite cu lumînări artificiale, în care se înșurubau beculețe alungite. Din cauza turnării monolite a sfeșnicelor cablurile izolate nu putuseră fi mascate, din care motiv le auriseră, ca să nu sară în ochi, și doar le înfășuraseră pe brațe.

Înainte de toate Gundar îndepărtă tot ce ar fi arătat că lustra avusese vreodată de-a face cu electricitatea, apoi smulse vulturul bicefal și, în sfîrșit, lăcașurile pentru lumînări, împreună cu farfurioarele, le înlocui cu lăcașurile și farfurioarele de la sfeșnice. Pentru asta a fost nevoie să facă o nouă tăietură, sfeșnicele arătau acum mai greoaie și mai stîngace, în schimb era puțin probabil ca foștii deținători s-o recunoască. N-o să le recunoască nici prețuitorii de la consignația, cărora poate li se prezentase descrierea sau fotografia obiectelor furate. Cel mai bine era să vîndă sfeșnicele cîte unul în diferite orașe, dar despărțite valorau mult mai puțin decît perechi. În sfîrșit, Gundar se gîndi că era suficient dacă va vinde lustra și sfeșnicele în localități diferite.

Depunînd sfeșnicele în caseta automată pentru păstrarea bagajelor de la gara Riga din capitală, coborî în metrou cu două geamantane în care se găsea lustra demontată.

Încă nu venise ora de deschidere a magazinelor de consignație, dar lîngă ușă stăteau cîțiva oameni și Gundar luă loc la rînd după o bătrînică cu un mops de marmură. Deși era convins că nu i se poate înfunda, nu putea spune că se simte în apele lui. Fricos din naștere, în acest oraș mare și printre oameni străini se simțea complet lipsit de apărare și neajutorat.

Așezîndu-se pe bancă și desfăcînd geamantanul, se apucă, cu ajutorul cheii inelare și al patentului, să monteze lustra. Aplecîndu-se, scotea din geamantan piesa ne-

cesară, o înşuruba, căuta următoarea. Deodată văzu între geamantane bombeul unui bocanc, îndreptat spre el.

În faţa lui stătea un bărbat într-un impermeabil simplu, de culoare închisă, cu o faţă inexpresivă.

Ridicînd cu agilitate bombeul bocancului drept, bărbatul ciocăni pe capacul geamantanului şi spuse :

— Să ieşim, să stăm de vorbă !

Şi se îndreptă spre o uşă care, probabil, era ieşirea pentru caz de incendiu.

Lui Gundar îi tremurau picioarele cînd se ridicase de pe bancă.

Curtea era mare şi curată. Vîntul purta pe asfalt nisip şi bucăţi de hîrtie.

— De unde eşti ? vorbi bărbatul, de data asta, plin de amabilitate.

— Din zona Balticii, mormăi Gundar, tot socotind dacă are de-a face cu un lucrător de miliţie sau cu un intermediar, din aceia care se învîrt tot timpul pe lîngă consignaţii.

— Îmi plac fieroteniile tale.

— Le-am primit moştenire, iar tavanul nostru e jos, n-am unde să le atîrn... La voi preţurile sînt mai mari.

— Ce folos, dacă nu-s cumpărători ! Eu încă de anul trecut am depus un porţelan de Dresda şi-i aproape anul de cînd adună praful pe raft. Nu-i sezon... Capitala. În felul ăsta capitala scade preţul, dar şi provincia înţelege manevra.

— Păi, n-am de ce să mă grăbesc... Oricum, înainte de trimestrul următor nu mă mai trimit în deplasare... Iar atunci o să vedem...

Afacerea au încheiat-o în altă parte, departe de magazinul de consignaţie. Într-o încăpere găinăţată de porumbei, luminată de ferestruici liliputane. Toate piesele lustrei au fost examinate cu atenţie, iar banii număraţi cu grijă. După aceea geamantanele grele le cără noul proprietar.

Desigur, la consignaţia Gundar ar fi primit mai mult, însă ar fi trebuit să mai vină o dată la Moscova, iar în arhivă ar fi rămas cu siguranţă datele buletinului de identitate şi adresa.

Se pare că afacerea a mulțumit ambele părți.

— Uneori îmi mai cade în mînă cîte ceva, aș putea aduce... — propuse Gundar, sperînd să primească coordonatele sau numărul de telefon al cumpărătorului, dar acesta era un om precaut. Să vină de dimineață de-a dreptul la consignația, la rînd, iar acolo îl găsește el pe Gundar.

Își luaseră rămas-bun cînd Gundar mai aruncă o vorbă :

— Am niște sfeșnice frumușele...

— Acasă ?

— Nu, aicea, în Moscova.

— Nici pe alea nu ai unde le atîrna, tavanul e prea jos ? rîse cumpărătorul, dîndu-și seama că fusese păcălit, luîndu-l pe Gundar drept un pungaș mărunt, care pusese mîna întîmplător pe lustră și care voise doar să cîștige diferența dintre prețurile de la Riga și cele din Moscova, fără a se tocmi prea mult cu el. Două sute în plus azvîrlise de pomană ! El l-ar fi trimis cu plăcere pe Gundar undeva mai departe, dar chiar sfeșnice îl rugase să-i facă rost cineva cu bani grei, care tocmai își clădise în camera de primire un cămin.

Înfrîngîndu-și indignarea, bărbatul cu fața tristă opri un taxi și se duse la gara Riga.

Văzînd sfeșnicele, cumpărătorul înțelesese totul. Era un intermediar de obiecte de anticariat trecut prin ciur și prin dîrmon, ani de zile se învîrtise pe lîngă consignații, de zeci de ori scrisese declarații în biroul anchetatorului. Nu-i scăpă faptul că lăcașurile și farfuriuțele erau în alt stil, schimbate cu cele de la lustră și pricepu de ce se operase această schimbare. Motiv pentru care oferi o sumă derizorie și doar cînd Gundar se pregătea să curme discuția, mai adăugă ceva. Nici cu noua sumă Gundar nu ar fi fost de acord niciodată, dacă nu i-ar fi fost lene să meargă la Leningrad să caute acolo un cumpărător. În afară de asta, spera că acum cîștigase încrederea celuilalt și nu va fi nevoit să alerge pe la magazinele de consignație, fapt legat adesea de urmări nedorite.

— Eu cred că și pentru dumneavoastră ar fi mai comod să-mi dați adresa...

— Da ! Da ! Desigur ! își exprimă imediat acordul cumpărătorul și-i dictă un număr de telefon cu șapte cifre. Întrebați de Viaceslav Lvovici...

Și, luîndu-și rămas-bun în grabă, plecă, iar Gundar se duse să ia masa și să umble prin magazine, căci pînă la trenul de seară îi mai rămăsese destul timp.

Numărul de telefon era inventat. Și nu era de fel al vreunui Viaceslav Lvovici, semn că omul nu mai avea de gînd să-l întîlnească pe Gundar. Viața îl învățase că hoții pînă la urmă cad în plasă și atunci îi trag după ei și pe cumpărătorii lor. Drept care se hotărîse ca timp de mai multe luni să meargă doar pe la magazine de consignație.

Într-o stare sufletească plăcută, Gundar pășea alene pe bulevardul Kalinin și pe strada Arbat, intră prin magazine, deși nu avea de gînd să cumpere nimic. Doar dacă s-ar fi întîmplat să dea de ceva „super", însă nimic de acest fel nu se vedea. Banii cîștigați atît de ușor nu-i dădeau pace și, după un prînz sățios la un restaurant, își permise să cumpere două cămăși iugoslave și cîteva discuri microsion. Ultimele absolut întîmplător. Văzînd că e îmbulzeală la ele, a plătit și el la casă și a luat bon. Cît timp s-a înghesuit la coadă în fața tejghelei, a auzit în jur cît este de lăudat acest ansamblu, al cărui nume era scris pe plicurile viu colorate.

Abia porni trenul din Moscova, că Gundar se și duse la vagonul restaurant și rămase acolo pînă la închidere, pentru a evita neplăcerile compartimentului, unde oftau două muieri grase, iar un doctor militar cu ochelari își răsfoia tacticos ziarele.

Vagonul-restaurant era parcă făcut ca să urmărești viața, dacă nu veneai cu gîndul să te îmbeți pînă nu mai știi de tine. Găsindu-și un loc într-un colțișor comod la fereastră, putea petrece timpul chiar foarte interesant, pentru că în general clienții se schimbă destul de repede. Aici oamenii intră numai să mănînce, iar chelnerii nu prea te plictisesc, treaba principală fiind să servească masa.

După ce mîncă, Gundar comandă cafea și o sticlă minunată de vin de Porto, din care se servea fără grabă. Cînd sticla se goli pe jumătate, lui Gundar i se făcu deo-

dată silă de viaţa pe care o trăise pînă atunci. Silă că spărsese automate de bilete de tramvai, că vînduse vodcă şi cumpărase de la „albăstrele“ orice fleac de fierotenie... Şi chiar dacă fierul vechi îi ridicase calificarea, celelalte două ocupaţii doar îi stricaseră reputaţia. Îi era ruşine că se ocupase cu asemenea treburi mizerabile, că-şi irosise talentul şi chiar se bucurase cînd cîştigase zece ruble într-o noapte.

Gundar ! Gundar ! Cum ai putut trăi în felul ăsta ? E nedemn de tine să te pretezi la zece ruble ! E o treabă tot atît de măruntă ca şi cînd ai visa la o pereche de ciorapi pe care s-o cumperi la prima chenzină sau la o cravată la următoarea ! Nu, ciorapi n-ai visat, dar zece ruble da ! Să-ţi fie ruşine ! Tu, care acum ai putut ca în cîteva zile să scoţi aproape două mii ! Banii ăştia trebuie să-i plasezi fără întîrziere în afaceri !...

Bînd, îi făcu cu ochiul bufetierei, iar acesteia, pesemne, îi plăcu tînărul deşirat, sau poate că-i plăceau toţi cei care-i făceau cu ochiul. Cînd se apropie ora închiderii restaurantului, femeia se aşeză pentru o clipă la masa lui, ca să schimbe cîteva vorbe cu subînţelesuri. Judecînd după toate semnele, avea de ce să se înţeleagă cu ea şi se şi pregătea să facă asta, însă brusc îşi aminti de banii puşi cu grijă prin buzunare şi de misiunea înaltă care îi era hărăzită lui şi acelor bani.

„Nu-i nimic, mai pot aştepta pînă acasă“. Gundar se făcu că nu înţelege ce se ascunde în vorbele cu subînţeles ale bufetierei. Asta dădu rezultate fulgerătoare, femeia se ridică imediat. Poate că doar i se păruse lui Gundar că ea i se oferea, poate că doar pălăvrăgea în vînt ca să se destindă niţel după o zi de muncă grea, numai că lui Gundar i se părea că el este o personalitate importantă, că apropierea femeii nu putea fi înţeleasă în alt fel.

Margita prăjea peşte. Pe masă erau farfurii cu ouă sparte şi cu făină. După ce dădea prin făină bucăţile de file, le punea în tigaia în care sfîrîia uleiul. În locuinţă se răspîndise un miros de peşte şi ulei încins.

— Bună ziua ! spuse Gundar intrînd în bucătărie.

Margita tresări de surpriză. În ultimele luni el n-o saluta decît cu „Ciao, putoare!“ Chiar atunci cînd, ca acum, se întorcea după o absență de mai multe zile. Cu acest mod de a se adresa el își punea nevasta la locul ei și în același timp îi servea un avertisment că în orice moment poate încasa ce i se cuvine.

— E plină casa de fum, deschid imediat fereastra să aerisesc, spuse în grabă ea. Ai mîncat ?

— Fie, dă-mi ceva. Gundar puse pe masa din cameră o geantă nouă, încăpătoare, pe care o cumpărase, de asemenea, la Moscova. Numai să mă spăl puțin.

Margita era uluită că Gundar nu e urasuz și rău. Dimpotrivă, părea senin, serios. De unde era să știe ea că din seara precedentă soțul ei s-a ridicat în propriii ochi pe o treaptă superioară și că nu mai era de rangul lui să-i spună „putoare“.

Dezbrăcîndu-se pînă la brîu, Gundar dispăru în baie și de acolo răzbătu zgomotul plescăiturilor de apă. În drumul spre baie și înapoi, în culoarul strîmt, Gundar se frecă de Margita, care stătea lîngă aragaz. Pe ea era doar un capot ușor.

„Proasta aia de bufetieră m-a răscolit totuși ieri“, se gîndi Gundar întorcîndu-se în cameră. Dorința îl cuprindea tot mai mult.

Aruncînd pe scaun cele două cămăși iugoslave, scoase din geantă discurile, neștiind ce să facă cu ele. La bucătărie, Margita stinse aragazul și începu să pună masa.

— Vino-aici, o chemă Gundar.

Margita apăru imediat în ușă.

— M-au sfătuit... Uite, ți-am cumpărat două discuri de la Moscova... Dacă n-au să-ți placă, dă-le cuiva...

Margita învîrti discurile în mîini, ca și cum ar fi cercetat textul și desenele de pe plicuri, dar nu vedea nimic. Ochii îi erau plini de lacrimi. O iertase ! În sfîrșit, o iertase ! În sfîrșit, reveniseră cele patru luni de fericire, datorită cărora ea răbdase totul.

Gundar o înțelese și o duse pe canapea...

Adormiră tîrziu, obosiți, îmbrățișați. Gundar se gîndi mult ce o putuse înfierbînta așa pe Margita — de obicei

atît de rece — și își spuse că datorită darului. Ei bine, asemenea fleacuri își poate permite și pe viitor, merită !

Luni dimineața, mergînd la serviciu, Gundar se pregătea să-l trimită pe maistru știe el unde dacă s-ar fi legat de absența lui nemotivată. Să-l trimită și să-și dea demisia. În curînd vine vara și nu-i arde deloc de muncă, odată cu mutarea din vechea locuință se mutase și din raion, aici era altă secție de miliție. Chiar dacă i-ar fi transferat unele acte, fapt de care Gundar nu era convins, orice verificare ar fi arătat că se îndreptase, devenind un familist și un muncitor ireproșabil.

Construcția noului corp la fabrica de bijuterii, cum credeau trecătorii, cercetînd clădirea lungă cu patru nivele, se apropia de sfîrșit. Numai dirigintele șantierului știa că mai este nevoie de cel puțin un an pînă cînd să funcționeze mașinile în ateliere. Nici măcar nu începuseră încă finisajele interioare, deoarece proiectul, în timpul lungilor sale călătorii pe la diferitele foruri, reușise să se învechească. Comandaseră complet alte bancuri de lucru și benzi rulante, așa că fusese necesar să dărîme unii pereți abia ziditi și să construiască alții. Pe unde te învîrteai, peste tot dădeai de cărămizi sparte, găleți cu mortar întărit, în colțuri se ridicau plăci pentru dușumele și spînzurau cabluri electrice. Ca întotdeauna cînd munca este întreruptă la jumătate și brigadierul nu poate să născocească ce să le dea de lucru muncitorilor, — nici el nefiind convins că nu vor începe a doua zi să dărîme ceea ce au construit azi, — disciplina scade și oamenii trag tot mai mult spre partea în care se găsește cel mai apropiat magazin cu băuturi alcoolice.

— Ce să le spun ? încercă maistrul să afle de la diriginte, stricîndu-i dispoziția și altminteri destul de proastă.

— Să mai aibă puțină răbdare, că o să ni se dea proiectul refăcut. Nu se poate ca într-o clădire mare ca asta să nu li se găsească ceva de lucru, răspunse evaziv dirigintele, deși înțelegea foarte bine că răspunsul lui nu putea fi luat în serios.

— Adică — timpi morți !

— Dacă dumneata nu vrei să lucrezi în sistemul nostru nu înseamnă că nici eu nu vreau. Nu există șantiere de

construcții în care să nu aibă loc întreruperi în muncă, însă niciodată nu se vorbește de asta. Nu e bine așa ceva !...

— Trebuie să născocim ceva ! Vorbiți cu conducerea fabricii, poate că are nevoie să descarce cărbune, să curețe curtea, să zugrăvească clădirea. Muncitorii trebuie să facă ceva, altfel se duce de rîpă disciplina. Au ajuns să joace foițe în fața mea ! Vă spun eu din experiența mea — cînd vom primi proiectul revizuit și va trebui să dăm bătaie cu lucrul, n-o să mai avem cu cine !

— O să-i telefonez directorului !

— Păi, măcar asta ! spuse maistrul și ieși din biroul dirigintelui, care era la parter.

În altă situație maistrul s-ar fi năpustit la Gundar ca un vultur la un țiștar pierdut în iarba de stepă, fiindcă două zile de absență nemotivată nu mai admiteau discuții, însă de data asta vorbi liniștit.

— Ce-ai mai avut... bunica ți-a murit a cincea oară ?

— Ce să spun, mi s-a ivit o încurcătură de nici nu-mi vine să mai vorbesc !

— Ei, asta-i ! Ia spune.

— S-a defectat autobuzul.

— Și eu care credeam că n-a sunat deșteptătorul !

— Nu fără glumă... autobuzul ! Seara ne-am dus la neamurile nevestei la Tumaži, ne făceam socoteala să ne întoarcem cu ultimul autobuz, dar era plin pînă la refuz, ca o cutie de sardele, nici măcar n-a mai oprit.

— Nici vineri dimineața n-a oprit, ai ?

— Păi vinerea dimineața nu circulă pe acolo autobuze, în cel mai bun caz aș fi putut ajunge la Riga în jurul orei douăsprezece. Pînă mi-aș fi schimbat hainele acasă... Ce rost mai avea pentru două ore ? Am rămas sîmbătă și duminică dimineața, am mai ajutat acolo la una-alta...

— Eh, ce să mă fac cu tine ?

— Nu știu ! spuse Gundar și din nou se apucă să îndrepte cu maiul tabla zincată pentru acoperiș. Tabla nu se întindea ca lumea pe betonul acoperișului.

— Alții trudesc, cum se spune, cu sudoarea frunții, iar dumnealui taie frunze la cîini ! Ar trebui să-ți completez cartea de muncă și să-ți dau o cizmă-n fund !

— Haide ! Predau imediat uneltele !

— Așteaptă ! Nu te da jos ! O să-mi lucrezi astea două zile !

— Cînd ?

— Nu știu încă. Cînd o fi nevoie, atunci o să mi le lucrezi !

— Mulțumesc, meștere !

Îndepărtîndu-se, maistrul se întoarse brusc și-l amenință cu degetul său uscățiv :

— Astăzi însă să nu-mi pleci pînă nu faci streașina !

„Am întors-o cu dibăcie, își șterse mîinile și modifică în tabel litera „a“ — absent — cu cifra 8 — opt ore de muncă. Acum l-am prins în undiță pe micuț ! Cînd începem asaltul o să-mi lucreze sîmbăta sau duminica !“

În drum spre casă Gundar trecu pe la prietenul din colonie. Nu spera să-l găsească, dar era suficient să-i lase un bilet, ca acesta să înțeleagă și să vină după bani.

Lîngă casă, cu două roți pe trotuar, era parcată o „Lada“, însă Gundar nu se gîndi să controleze dacă este aceeași mașină pe care o văzuse data trecută. Era spălată de noroi, părțile cromate străluceau, iar culoarea mușstar se întîlnește des la aceste mașini.

Amîndoi creditorii se încrucișară cu el pe scară. Erau grăbiți. Vestea că s-a rezolvat cu banii îi bucură foarte mult, cu toate acestea bătrînul refuză să se întoarcă.

— N-avem voie să întîrziem, e teribil de punctual ! spuse proprietarul mașinii, deschizînd portiera. Arăta preocupat, ca un om care se teme că va rata o vizită foarte importantă, ce poate juca un rol hotărîtor în viața sa. Ne putem înțelege și mai tîrziu...

— A, nu, bănuții trebuie să-i luăm ! protestă prietenul lui Gundar.

— Urcați-vă... Mai repede, mai repede ! Ne înțelegem pe drum ! îi grăbi bătrînul.

Trebuiră să aștepte mult un gol în torentul de mașini ca să se încadreze pe magistrală. Tinerii stăteau tolăniți în spate. Gundar îi rugă să-l lase undeva lîngă linia de troleibuz, dar șoferul dădu din mînă : „Mai vedem noi !“

— Aici la noi s-au adunat unele lucruri... — spuse prietenul.

— Pot să mai mă uit la cîte ceva... — răspunse leneș Gundar, ascunzîndu-și interesul, care ar fi putut influența prețul.

— Da bani o să ai ?

— Dacă o să-mi placă marfa, se vor găsi și bani.

— Atunci e-n ordine !

Ajunseră în acel raion al orașului în care locuise înainte Gundar, — unde cunoștea nu numai fațadele caselor, dar chiar și curțile. Hoinărise mult cînd fusese adolescent !

Mașina se opri pe neașteptate în fața unei case de lemn nearătoase, zugrăvită în verde, cu ferestre înguste, obloane și jgheaburi strîmbe pentru scurgerea apei și cu o poartă mare de lemn ușor întredeschisă, doar atît cît să te poți strecura, întrucît în ele nu era nici o portiță pentru oameni.

— Am reușit, spuse șoferul, aruncînd o privire la ceas, și opri motorul.

Gundar își aminti că în anii de școală — cînd era încă în clasele mici — venea pe aici după maculatură. I-o dădea o bătrînică care tremura toată. Copiii se mirau că într-o casă atît de urîtă pe dinafară sînt camere atît de înalte și mari, cu sobe făcute din ceramică sculptată, aurită, pe a căror parte de sus străjuiau îngeri cu fluiere, iar pereții și tavanul acoperiți cu lambriuri de frasin. Camera mare era înconjurată de rafturi de cărți și bătrîna, la fiecare campanie pentru adunarea maculaturii, curăța cîte un raft pentru ei.

Pe drum răsfoiau cărțile și rupeau ilustrațiile frumos colorate, le împărțeau între ei, iar apoi în subsolul școlii, unde se îngrămădea maculatura, el observa că profesoara de engleză le răsfoiește cu interes.

Bărbatul care ieșise pe poarta verde era mărunt de statură, ca la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat simplu, dar suplu și se simțea că are o mare forță fizică. Fără să aștepte să fie invitat, deschise portiera, îi salută cu o înclinare a capului și se sui lîngă șofer.

— Știi, era cît pe-aici să întîrziem... Străzile sînt atît de aglomerate, încît la fiecare colț trebuie să aștepți... Șoferul cuplă din nou motorul. Poate, mergem mai departe ?

— De ce ?

— Cum vrei... Partenerul prietenului decuplă motorul.

Bărbatul scoase din buzunar o foaie de hîrtie și o desfăcu. În toată lungimea ei era schițată o cheie. Gundar chiar se gîndi că doar au făcut conturul după original cu pixul și nu l-au schițat. Cheia avea o formă interesantă — tijă lungă, cu o mulțime de dinți mărunți pe ambele laturi.

— După cum mi-ai spus, asta e cheia de la garajul tău, pe care ai pierdut-o și ai nevoie să descui... Bărbatul pronunța clar fiecare cuvînt.

— Hm... tuși plin de înțeles partenerul, dar imediat îi păru rău de asta, pentru că bărbatul îi aruncă o asemenea privire, că celălalt era gata să sară în sus, să facă drepți și să-l salute.

— *Cheia asta a ta de la garaj* e foarte interesantă, de mirare unde ai putut să dai peste o asemenea cheie. Uite aici — arăta un loc — articulația cade în jos, iar aici — degetul atinse alt punct, — aici în sus.

— Să încercăm să pilim...

— Fără original nu reușești. În glasul lui se putea sesiza o indulgență ascunsă, caracteristică specialiștilor de înaltă clasă, cînd stau de vorbă cu diletanți.

— Măcar spune-mi ce instrumente sînt necesare.

— Tu nu poți face asta cu nici un fel de instrumente !

— Atunci ajută-mă...

— Nu mai lucrez în meserie.

— Păi, doar nu degeaba, îți dau o sumă rotunjoară...

— Nu mai lucrez în meserie ! Iartă-mă, dar pauza s-a terminat. Mă duc să văd meciul de hochei. Bărbatul deschise portiera și, ieșind afară, se înclină spre pasagerii de pe bancheta din spate. La revedere !

Cu pași hotărîți, traversă trotuarul și dispăru dincolo de porți.

— Ar fi trebuit să merg singur, poate aș fi reușit să-l conving, oftă amărît partenerul. Doar îmi e dator !

— Cum de nu l-am mai văzut pe aici ? spuse Gundar.

— Păi, n-a mai locuit aici... Iar acum... Doar de-o jumătate de an e în libertate. Mașina se urni. Cu siguranță că ai auzit de el în colonie. E însuși Zip.

Gundar ridică din umeri. Numele ăsta nu-i spunea nimic.

— Păi, plevuștii poate nici nu i s-au povestit prea multe despre el... Cel mai mare specialist în seifuri pe care l-a văzut lumea. Dacă ai broască yale, el o ciocănește doar de două-trei ori cu degetul mic și gata — s-a deschis. Însă nu iartă glumele. Barîga, din cauza căruia s-a ars, s-a aruncat pe fereastră de frică, atunci cînd Žip, ieșind din închisoare, a trecut pe la el să-i dea bună ziua. Asta e! Partenerul se mîndrea evident cu un astfel de cunoscut. Deci, întîi mergem după bani, iar după aceea să vedem marfa?

Se hotărîră ca mai întîi să vadă marfa, ca să nu se ducă de două ori după bani.

Pe drum șoferul povesti încă mult timp despre întîlnirile sale cu Žip. Înainte nu fuseseră în același timp în libertate, în schimb în colonie se întîlniseră de cîteva ori.

— Cu ce ne facem treaba? îl întrerupse îngîndurat prietenul lui Gundar.

— Cu burghiul și-o pilă.

— A dracului muncă. .

— În schimb, după aceea, pîine cu stafide!

— Ca să vezi, afurisita de cheie!

— Mai înainte meșterii, dracu să-i ia, ce nu făceau! Mașina coti în curte și se opri în fața garajului. Duceți-vă de vedeți, eu rămîn aici, să nu-și bage nasul careva!

De data asta, în colțul garajului, sub aceiași saci, erau patru sfeșnice de perete, vechi, cu ornamente baroc și Mîntuitorul crucificat în mijlocul unei mulțimi de oameni, pictat pe o placă de lemn de un metru pe un metru. Prietenul îi spuse că mai fuseseră două potire, dar le făcuseră vînt chiar din prima zi, fiindcă nu credeau să-l vadă atît de repede pe Gundar.

După ce se tîrguiră îndelung, Gundar rămase aproape fără bani, însă toate lucrurile se mutară în locuința Margitei. Dúpă tablou se vedea că provine din vreo biserică luterană sau catolică și își puse mari speranțe în icoană. Era clar că e opera unui vechi maestru, poate o copie, însă și așa ceva se plătește cu bani grei. Și dacă i-au dat-o la jumătate de preț, se datora numai faptului că nu știau

unde să găsească cumpărător pentru un asemenea tablou cu conținut religios, căci speculantul de icoane ortodoxe îl văzuse și-l refuzase.

Gundar înțelese îndată de unde vine marfa. Asta îl liniști în mare măsură. Văzuse multe biserici jefuite, cu orgile sfărîmate, sobele dărîmate și geamurile sparte, ba chiar el, o dată, împreună cu alții, se furișase într-o biserică și făcuse acolo din resturile de bănci un foc și nimeni nu venise să-i ia la rost cînd fumul începuse să iasă afară. Doar erau eroi care luptau împotriva ignoranței și obscurantismului. De altfel mulți treceau cu vederea distrugerea bisericilor, presupunînd, probabil, că asta va da rezultate pozitive în acțiunea de educare a tineretului.

Cine să-i prindă pe prieten și pe partenerul lui în incursiunile nocturne ? Niște bătrînele cucernice care își trăiseră viața ? Milițianul scuipă pe așa ceva și-și vedę de drumul său, fără a mai încheia măcar un proces-verbal.

Gundar încă nu știa că glasurile slabe de protest treziseră rațiunea, că unele biserici începuseră să fie ocrotite ca monumente de arhitectură, iar în altele se trecuse la o evidență amănunțită a obiectelor de artă care se găseau de veacuri acolo și începuseră să fie considerate, în primul rînd, ca valori artistice, iar nu ca obiecte de cult.

— Hm, ați dat peste un filon de aur ! spuse cu invidie Gundar.

— Tu pregătește bănișorii numai, în curînd o să mai avem ! rîse satisfăcut prietenul.

Directorul fabricii de bijuterii înțelese grijile dirigintelui. În special după ce străbătură împreună șantierul și întîlniră acolo trei-patru muncitori cu ochii înroșiți.

— Numai să clarific pentru cîți oameni pot asigura lucru și dau dispoziție să li se facă legitimații, spuse directorul la despărțire.

Legitimațiile constructorilor nu erau valabile pentru intrarea pe teritoriul vechii fabrici, deși oamenii erau considerați ca lucrători ai „Opalului". Nu oricui căruia i se încredința cărămida i se puteau încredința briliante, platină, aur. În afară de asta, actualul corp de pază — cel viitor era încă în discuție — nu putea asigura suprave-

gherea și a vechii clădiri și a celei noi. Deocamdată rezolvaseră treaba așa : cinci paznici înarmați, în uniforme de milițieni și doi cîini fioroși făceau de serviciu zi și noapte pe teritoriul vechi, iar cel nou era înconjurat de un gard ușor și la poartă postaseră o femeie în vîrstă, care lăsa să treacă constructorii și mașinile cu materiale de construcții. Pentru ca să nu înghețe bătrînica iarna, îi înjghebaseră o gheretă cu un godin de fontă, pe care-l încălzea cu brichete de cărbuni și resturi de scînduri, așa că la ea era o căldură ca la saună.

Clădirea cea nouă și cea veche se îmbinau una cu alta, spre alee nu dădea nici o fereastră, în sus se înălțau zidurile netede, la una albe, din cărămidă refractară, la cealaltă din cărămidă roșie, ușor înverzite, legate cu mortar. Exact din aceeași cărămidă era făcut zidul curții, înalt de cinci metri, care, descriind o buclă, revenea la clădirea veche.

Adunîndu-și subalternii în semicerc, ca pe niște recruți, maistrul îi judecă zdravăn, deși aceștia nu avuseseră încă timp să greșească, însă el se ținea de principiul că dacă s-ar întîmpla ceva, — prinde orbul, scoate-i ochii !

— Acolo o să vedeți tot felul de lucruri strălucitoare, dar ferească Dumnezeu să puneți mîna pe ceva ! Înainte să plecați acasă, în camera de ieșire vă controlează cu un aparat de raze ascuns, iar ăsta arată și ce aveți în burtă !

Înainte de asta le vorbise de mîndria muncitorească și despre primele care, la nevoie, se vor tăia fără milă. Cît privește razele, ideea îi venise în ultima clipă, cînd își aminti de întîmplarea de la aeroport. Atunci uitase cheia în buzunar și, trecînd prin cadrul de control, ceva țiuise.

Maistrul însuși nu fusese niciodată în clădirea veche, dar lucrătorii nu trebuiau să știe asta ! Chiar dacă el era profund convins că printre băieții lui nu sînt hoți — oricui din ei i-ar fi putut încredința punga și cheile de la locuință — sufletul nu-i era liniștit la gîndul examenului de cinste care urma. Ca o mamă dintr-un fund de provincie, cînd își conduce fiul care pleacă în capitală, unde sînt atîtea ispite de tot felul, încît ea nu poate să-l ferească de toate, fiindcă nu le știe, devreme ce ea însăși nu a fost acolo niciodată !

— Stați ! Nu plecați ! Care din voi știe să umble cu electrocarul ? întrebă maistrul cînd șirul se pusese în mișcare.

— Eu, ridică leneș mîna Gundar.

— Atunci te duci la șeful atelierului de transporturi...

Aproximativ în acest timp în îndepărtata Moscovă aveau loc evenimente care merită toată atenția. Un om relativ stimat, însă plin de bani, care răspundea la numele de Ignat Matveevici, înșurubă la loc capacul unei sticle de plastic cu lichid pentru curățarea metalelor prețioase și a bronzului, își trase sufletul după munca grea și aruncă în cămin tamponul de vată, mirosind a țipirig. Apoi se lăsă în fotoliu și începu satisfăcut să contemple noua achiziție — două sfeșnice cu cinci brațe, care străluceau pe cămin de parcă erau din aur curat.

— Minunat ! șopti el.

Pe toți pereții atîrnau una lîngă alta icoane și tablouri, în vitrine își duceau traiul lor bibelouri, cești, farfurioare, zaharnițe și farfurii decorative din porțelan. De tavan atîrna o lustră stil Pavlov cu o tijă de sticlă verde și ornamente de cristal, pe brațe ramificate de bronz.

— Scump, dar frumos ! șopti el din nou.

Și în imaginație îi apăru tabloul consignației din secolul douăzeci și unu, unde nepoții lui vor primi pe aceste sfeșnice și icoane o grămadă de bani, de zece ori mai mult față de cît a investit el. Viitorul nepoților este asigurat, chiar dacă vor crește tot atît de flușturatici ca și copiii lui Ignat Matveevici, care știu doar să risipească banii, nu să-i cîștige. Nu, în general, sînt buni, dar nu știu să facă bani ! Intelectualitatea !...

Se auzi soneria și Ignat Matveevici se bucură că mai poate admira cineva achiziția lui. Din păcate, era doar vecinul Serafim, căruia i se stricase telefonul și care voia să sune la deranjamente.

Pe Serafim, Ignat Matveevici nu-l considera cine știe ce mare cunoscător, însă nu putu rezista ispitei de a-l duce pe musafir în cameră, unde, cu un gest indiferent, îi arătă sfeșnicele.

— Minunat ! oftă Serafim.

— Dar priviți-le mai de aproape ! îi permise cu generozitate Ignat Matveevici.

— Bronz, spuse Serafim, apropiindu-se de cămin. Bronz aurit. Păcat că lăcașurile și farfuriuțele au fost puse ulterior.

— Stil curat !

— În stiluri nu mă pricep, însă metalele sînt specialitatea mea, dacă îmi permiteți să spun, și de aceea cred...

— De ce credeți asta ? întrebă înfuriat Ignat Matveevici, însă Serfim nu băgă de seamă această furie.

— Păi, uitați-vă aici, unde s-a șters aurul. Și ciocăni cu degetul acolo unde se îmbinau lăcașurile cu corpul monolit. În ambele cazuri sub pelicula de aur se vedea bronzul, însă de altă nuanță. Uite aici gălbior, iar aici aproape roșietic. Culoarea bronzului depinde de proporțiile de cositor și aramă. Cu cît e mai multă aramă, cu atît aliajul e mai roșu. Cu cît e mai mult cositor, cu atît aliajul e mai galben.

— Prostii ! izbucni Ignat Matveevici, deși urmărise explicația foarte atent.

— În vechime, fiecare turnător se ținea de aliajul său cunoscut și încercat. Nici nu-mi pot închipui ce ar fi trebuit să se întîmple ca să renunțe la el. Schimbarea aliajului complică prelucrarea ulterioară : trebuie schimbată densitatea materialului pentru forme, altfel metalul se scurge în alt mod prin formă și poate să se solidifice înainte de a ajunge pînă la capăt... Dar sfeșnicele sînt într-adevăr minunate, păcat doar că... Eh, am plecat, mi-au spus că meșterul de la telefoane vine imediat...

Ignat Matveevici se pricepea bine la blugi și geace, metalurgia și arta pentru el erau pădure virgină, dar nu trebuie să pretinzi prea mult de la un om. În toate celelalte domenii ale vieții era nevoit să se bazeze pe cinstea specialiștilor și pe preț. Dar dacă cinstea vînzătorului șchiopătează ?

Ignat Matveevici cercetă petele gălbui și roșietice ale bronzului pînă i se împăienjeniră ochii.

Nu se simţea bine. Exact ca şi cînd i-ar fi dat ca mită bani falşi, care nu sînt primiţi în nici un magazin. Nu, trebuia cumva să se liniştească...

După un timp se aşeză la telefon, îl sună pe vînzător şi-l rugă să vină imediat. Acesta, mirosind despre ce-i vorba, se ocărî că nu schimbase la loc lăcaşurile de la lustră, deşi pricepuse că prin această manevră, Gundar voia să-i încurce pe cei ce ar fi căutat lucrurile furate, dar nici el nu vrusese să rişte. Iar acum nu mai avea ce face. Lustra plecase de ieri într-o republică din sud.

— Vă deranjează că bronzul e de nuanţe diferite ? Se întîmplă adesea, se ţinu disperat vînzătorul. Nu orice meşter poate turna forma de bază. Un asemenea meşter nu-şi bate capul cu lăcaşurile şi farfuriuţele şi le comandă altuia. Valoarea obiectului nu scade cu asta. „Dacă tîmpitului ăstuia îi dă prin minte să meargă cu sfeşnicele la Consignaţia, atunci reputaţia mea s-a dus pe gîrlă", se gîndea el disperat, ştiind prea bine că reputaţia de cunoscător cinstit era sursa principală a veniturilor sale.

— Şi sînteţi gata să-mi înapoiaţi banii ? aruncă atuul principal Ignat Matveevici.

— Peste o jumătate de oră, dacă doriţi !

— Nu, nu vreau... Eu ziceam doar aşa...

Dar cînd vînzătorul plecă, Ignat Matveevici fu cuprins din nou de nelinişte : dacă mai apare vreun Serafim şi te face de rîs în faţa tuturor ?

Şi deodată îi veni în minte o idee genială. O să facă rost de o hîrtie oficială, care le va astupa gura tuturor. Stai, stai... Cine-i povestise oare despre o comisie de expertiză, care există pe lîngă muzee şi din care fac parte oameni de ştiinţă, doctori ? O să plătească frumuşel cît e nevoie, nu-i o problemă !...

Există cuvinte care emoţionează şi neliniştesc, — „meşter aurar", „bancă", „seif". Fabrica de bijuterii făcea parte dintre ele. Cuvintele acestea sînt legate, nu se ştie de ce, de bogăţii fabuloase — deşi probabil la asta contribuie şi literatura de aventuri şi noi ne încăpăţînăm să nu luăm în seamă ce ne spune raţiunea : în cele mai multe seifuri

se păstrează documente, iar în majoritatea băncilor, chiar internaționale, hîrtiile foșnitoare sînt aduse doar în ziua în care se face plata salariilor, exact ca la întreprinderile obișnuite, iar majoritatea meșterilor aurari nu au de-a face cu aurul.

Și deși cei ce lucrau pe acoperiș sau la etajele superioare, ca și cei care se uitau peste gardul fabricii de bijuterii spuneau că acolo nu-i nimic care să merite atenție, subalternii bătrînului maistru de lîngă intrarea la „Opal", unde actele erau controlate extrem de atent, comparîndu-se fotografiile cu originalele, căscau adesea gura și socoteau că o să vadă dincolo de porți măcar o minune. Această așteptare nu se datora nici unei lăcomii, dar cine ar renunța la plăcerea de a atinge un lingou de aur sau măcar de a privi o ladă cu argint, cu resturi de folie de argint, după ce matrița a decupat din ea piesele necesare ?! Doar după aceea ai ce povesti tot restul vieții ! Dar cînd au trecut de poartă, în fața ochilor li s-a înfățișat o curte asfaltată, nu prea mare, dintre cele mai obișnuite, în fundul căreia se ridica clădirea principală, cu un portal artistic adăugat. Îl încununau două fecioare zdravene, care, din ulcioare de zinc cu gîturi înguste turnau într-o amforă de zinc ori apă, ori vin. Mai curînd vin, pentru că în jurul coloanelor portalului se vedea viță de vie cu frunze și ciorchini. Era clar că administrația putea fi găsită dincolo de ușa asta.

Pe ambele laturi ale clădirii mai erau un fel de uși, însă înalte și largi, ca să poți intra cu mașina.

În partea dreaptă a curții se ridica o clădire lungă, fără etaj. Judecînd după ușile mari din scînduri îmbucate, era un garaj. În partea aceea zăceau bare de fier de diferite dimensiuni, unele pesemne de foarte mult timp, pentru că începuseră să ruginească.

Tocmai cînd toți se împăcaseră cu gîndul că lucrătorii de la acoperiș avuseseră dreptate și că aici nu-s nici un fel de minuni, din clădirea anexă ieși un plutonier-major de miliție. La centură avea un toc, din care se vedea chiar mînerul revolverului, iar în mîini ținea un ceainic abu-

rind, pe care-l ducea cu mare atenţie, ca să nu-şi opărească picioarele.

Miliţianul străbătu curtea, însoţit de privirile muncitorilor, căci pe şantierul lor nu avuseseră parte pînă atunci să vadă miliţie.

Plutonierul-major se duse în colţul în care zidul înalt cotea brusc, în unghi ascuţit. Acolo, unde consolele erau încastrate în zid, acoperişul era la acelaşi nivel cu muchea zidului pentru ca din afară să nu se vadă, se adăugase o gheretă din scînduri. Ferestruicile ei sclipeau la soare. Erau multe, pentru ca să poţi privi în toate părţile.

Jonglînd cu ceainicul, miliţianul se căţără pe scara care amintea de trapa unei corăbii.

Şi iată, acum, constructorii zăriră nişte otgoane care se întindeau paralel cu zidul, şi pe ele înşirate inele de care erau prinse lanţuri. Cînd se termina ziua de lucru, de lanţuri erau legaţi cîinii de pază, care puteau alerga de-a lungul întregului zid. Cîini mari, ciobăneşti, dresaţi. Tot pe asemenea console, la fiecare cincizeci de metri erau instalate cîteva proiectoare puternice, două chiar pe acoperişul gheretei. Acestea două puteau fi manevrate în aşa fel încît razele lor să pătrundă în orice colţ al curţii.

— Aici ne păzeşte mai dihai decît la închisoare ! fluieră Fredis, la fel de bun muncitor şi cartofor. — Mama poate fi liniştită, de aici nu dispar nicăieri !

Cîţiva oameni rămaseră să cureţe curtea, pe ceilalţi îi împărţiră pe ateliere, iar Gundar primi un electrocar roşu bulgăresc. Conducătorul lui permanent se îmbolnăvise grav şi nu-l aşteptau să vină mai devreme de o jumătate de lună.

Noaptea electrocarul rămînea în clădirea anexă, în care o secţie era destinată încărcării acumulatoarelor. Dimineaţa, cînd se prezenta la lucru, Gundar decupla bornele redresorului şi pleca prin fabrică unde îl trimiteau : căra ambalaje, piese din atelierul principal la secţiile de montaj, din matriţerie la galvanizare, transporta bobine de panglică de alpaca şi foi de oţel inoxidabil, sticle uriaşe cu chimicale şi cutiuţe de carton încleiat cu producţia finită la depozit. Parcursese chiar din prima zi toate nivelele în

lung şi-n lat, învăţînd cît de repede poate ajunge la liftu-rile care ridicau la etajul necesar încărcătura cu electro-car cu tot. Numai la etajul întîi acest lift nu se putea opri. La etajul întîi Gundar nu avea, în general, ce căuta. Aici era împărăţia tăcerii, cu miliţianul în faţa uşii încuiate şi legitimaţii speciale. Se părea că acest etaj, de fapt o parte din etaj, restul fiind ocupat de birourile administrative, unde putea merge oricine, justifica firma : Fabrica de bijuterii „Opalul". Tot restul nu era decît o anexă, o ciu-percă uriaşă, o excrescenţă de natură străină, de zece ori mai mare decît corpul propriu-zis. La celelalte etaje se ştanţa, vopsea, lăcuia, emaila şi lustruia, iar cel mai scump material era alpacaua, dar şi ea folosită cu chibzu-inţă. Şi ce nu făceau acolo : brichete cu benzină sau gaz, suporţi de pahare din aluminiu, butoni turnaţi şi ace pen-tru cravate, linguriţe de ceai, lănţişoare de ceas şi inele mari, care costau o rublă şi jumătate bucata, cu piatră ro-şie, iar o rublă şi douăzeci cu piatră albă.

Se lămuri curînd că aici evidenţa nu e mai strictă ca la alte fabrici. Cînd Gundar şterpelise o cutie cu zece brichete, nimeni nu-şi smulsese părul din cap şi nu se plîn-sese, mai curînd nu observase nimeni lipsa, iar dacă a ob-servat-o cineva, n-a considerat necesar să facă gălăgie pentru douăzeci de ruble. Orice maistru bun are o re-zervă de piese, iar să montezi nişte brichete nu-i mare scofală. Nici scoaterea prăzii pe poartă nu se dovedi prea grea, numai că Gundar nu găsi cui să vîndă aceste bri-chete şi nu repetă operaţia. Începu chiar să se poarte dispreţuitor faţă de regulile fabricii şi de producţie, cînd o întîmplare îl făcu să-şi revizuiască purtarea.

Într-o zi, înainte de pauza de masă, porţile de fier se deschiseseră, fiecare jumătate lunecînd în partea ei, lăsînd să intre în curte un autobuz albastru închis, aproape ne-gru. Semăna foarte mult cu o furgonetă din cele care transportă pîinea la magazine. Alături de şofer stătea un singur om. Numai că autobuzul era de trei ori mai mare, iar numărul de antene arăta că în el sînt cel puţin două staţii de radio şi un radiotelefon.

Manevrînd cu abilitate în mijlocul curții, mașina se îndreptă în marșarier spre intrarea principală. Și așteptă pînă cînd din camera de gardă și din cabina portarului ieșiră trei milițieni — doi rămaseră lîngă ușă, ca o gardă de onoare, al treilea opri circulația pe scară, nepermițînd nimănui nici să urce, nici să coboare. Și atunci coborîră șoferul și însoțitorul. Amîndoi erau înarmați. Însoțitorul ținea niște facturi de livrare și un registru de evidență cu scoarțe de dermatină. În acel moment, de la etajul întîi coborî un om înalt, cu ochelari și urechi mari, care-i salută pe noii veniți cu o înclinare a capului și se uită pe facturile care i se înmînară.

În sfîrșit șoferul și însoțitorul scoaseră din buzunare fiecare cîte o cheie și descuiară ușa din spate a mașinii. Gundar văzu că ușa asta are o grosime de cel puțin douăzeci de centimetri, ca a unui seif, și că pereții mașinii sînt cam tot așa.

Omul cu ochelari se întinse și luă din mașină o cutie sigilată cu plumb de mărimea unei cutii de conserve, verifică dacă sigiliile de plumb sînt în bună stare și o duse solemn pe scară. Îl urmară însoțitorul cu documentele și amîndoi milițienii din garda de onoare.

— Ajunge pentru înghețată, ai ? rîse Fredis, care era, de asemenea, printre spectatori.

— Tu ce crezi, ce-i acolo ? întrebă Gundar.

— Clar că pietricele ! Aici doar se fac și broșe și cercei care se vînd doar în străinătate pentru valută.

Însoțitorul se întoarse, avînd sub braț numai registrul de evidență. Imediat după el ieșiră în curte milițienii și autobuzul plecă, iar în ochii lui Gundar mai stărui încă o vreme cutia de tinichea opacă căreia i se dăduseră asemenea onoruri.

Și deodată își dădu seama că și el stă în poziție de drepți, ca un marinar cînd vede un amiral.

Deh, n-o fi acolo chiar un milion, asta-i doar o cifră de care se vorbește în asemenea cazuri... Dar dacă ? Nu, nu se poate... Doar nu-i obligatoriu să fie plină cutia, cu siguranță că nu-i nici pe jumătate... Și, totuși, e interesant de știut cam la cît se ridică cutia asta...

Gîndul la cutie nu-i dădu pace lui Gundar toată ziua, iar cînd, spre seară, îl părăsi, Fredis turnă din nou gaz pe foc :

— Ei, te-ai gîndit cum să ușurăm furgoneta aia ?

— Bum — bum — bum — buf, hai cutia și la tramvai !

— Nu merge, mașina asta are geamuri impenetrabile la gloanțe !

— Păi, atunci n-o mai jefuim.

— N-o jefuim ! Salut, pe mîine ! Fredis făcu semn cu mîna, traversă strada și se pierdu în mulțimea din stația de troleibuz.

Și, totuși, se poate ca un asemenea autobuz să nu fi fost curățat niciodată ? Este sigur că un astfel de caz s-ar fi auzit. Dar dacă aș încerca ? Nu există bani pe care să nu-i poți stoarce și nici cheie pe care să n-o poți falsifica... Gundar își aminti însă îndată de antenele de pe acoperiș — cu siguranță că în timpul transportului se menține legătura prin radio.

„Dac-ar vedea Zip asta, el, ca profesionist, de necaz că-i neputincios, ar sări din nădragi", rîse în sinea sa Gundar. Ajunge cu rîsul. Acasă-l aștepta lucrul, care-i promitea un cîștig nu prea mare, dar sigur. Tabloul stătea încă după bufet neatins, Gundar începuse cu restaurarea sfeșnicelor de perete. Munca era migăloasă și înainta greu. Îndată ce va termina, se va duce din nou la Moscova.

Cu asemenea gînduri, Gundar se apropia de locuința Margitei, care de mult devenise și locuința lui.

Dacă ar fi privit mai atent în jur, ar fi observat în curte, lîngă stiva de lemne, o „Lada" verde cu acoperiș gri-negru, care nu mai fusese niciodată aici. Din cauza cartonului asfaltat cu care era acoperită stiva de lemne, mașina părea și ea acoperită. Ar fi observat desigur că plăcuța cu numărul mașinii începe cu literele L A R — folosite exclusiv de mașinile de serviciu ale Departamentului leton al afacerilor interne.

Gundar sună o dată scurt. Pe scară mirosea a untdelemn ars, ceea ce îl făcu să înghită în sec, gîndindu-se ce bine ar fi dacă Margita ar fi prăjit ceva.

Uşa se deschise larg şi în pragul ei se ivi un locotenent de miliţie.

— Poftiţi, poftiţi ! Noi deja vă aşteptăm.

Amîndoi, în acelaşi timp, măsurară distanţa pînă la scară — aceasta era singura cale de fugă — şi fiecare îşi dădu seama de posibilităţile lui.

Camera era plină de oameni. Margita stătea pe canapea, palidă, cu braţele strînse. Un bărbat îmbrăcat civil scria procesul-verbal, care se apropia de sfîrşit.

— Gundar Odin ? întrebă el, continuînd să scrie cu un pix.

— Da.

— Citiţi ! Cu mîna stîngă îi întinse un formular completat, cu dreapta continuă să scrie.

Era ordinul de percheziţie. „În conformitate cu articolul... din Codul penal al R.S.S.L. ...În legătură cu intentarea acţiunii penale..."

— Ce înseamnă articolul optzeci şi nouă paragraful unu ? întrebă posomorît Gundar.

— Furt din avutul statului în cantităţi deosebit de mari, răspunse omul, dîndu-i să semneze citeţ procesul-verbal.

— Da, da... — murmură el, văzînd că Gundar înlemnise. Toate clădirile bisericilor şi obiectele din ele sînt bunuri ale statului.

Margita izbucni în plîns. La început, înăbuşit, apoi tare, fără să se ferească, fără să se mai ruşineze de cineva. Un plîns ca o inundaţie de primăvară, care rupsese zăgazul şi acum mătura totul în drumul ei.

— Încetează isteria ! îi aruncă o privire scurtă omul în civil. N-au trecut nici doi ani de cînd am făcut aici ultima percheziţie ! Mi s-a găsit domnişoara din institutul fecioarelor nobile ! Îmbrăcaţi-vă, mergem la secţie şi vorbim acolo.

Bîjbîind de parcă ar fi fost în ceaţă, Margita se ridică şi se duse la şifonier. Gundar o ajută să-şi îmbrace paltonul. Ea îi luă mîna şi şi-o lipi de obraz.

„Pe drum trebuie să-i şoptesc cît o iubesc, se gîndi Gundar. Măcar va veni la vizită, mai ştii, poate îmi aduce slănină."

Cele două sfeşnice de perete şi tabloul le puseră în portbagaj, alte două le ţinea în mînă locotenentul.

Pe Margita o lăsară să plece acasă seara tîrziu, iar Gundar fu dus doar a doua zi în biroul anchetatorului. Biroul era plin de crucifixe, icoane, cădelniţe, cristelniţe, cărţi groase cu scoarţe de piele şi anterie ordonat împăturite, iar în mijloc zăceau grămadă felurite obiecte de bronz, mai ales policandre şi sfeşnice.

Anchetatorul îşi şterse ochii înroşiţi — noaptea trecută nu dormise — şi încerca să convingă pe cineva la telefon că au urgentă nevoie de experţi, ca să evalueze măcar aproximativ valoarea obiectelor.

— Aşadar, Odin, — spuse anchetatorul obosit — în locuinţa dumneavoastră s-au găsit patru sfeşnice de perete şi un tablou de altar...

Gundar dădu din cap.

— Ce-aţi mai cumpărat de la inculpaţi ?

Gundar stătu la îndoială, apoi se hotărî să mintă — doar recunoaşterea l-ar fi făcut dintrodată părtaş. Riscă, întrucît această minciună îl lipsea de posibilitatea de a mai primi minimum de pedeapsă pentru recunoaşterea cinstită.

— N-am mai cumpărat nimic.

— Dar inculpatul Svetov declară altceva.

— Puţin mă interesează ce declară ticălosul ăla !

Anchetatorul îl mai suci şi răsuci pe Gundar încă o jumătate de oră, dar necăpătînd răspunsul dorit, dădu dispoziţie să fie adus fostul tovarăş de colonie. Acesta arăta destul de acru. Povesti cu toate amănuntele cum i-a vîndut lui Gundar sfeşnicele şi lustra. Şi chiar adăugă că Gundar le-a revîndut într-o altă republică.

Gundar negă cu încăpăţînare. Atunci Svetov, pe care Gundar îl bătuse zdravăn în colonie, de teamă că se vor întîlni acolo din nou, se hotărî să fie gentleman. Păi, poate cu adevărat a vîndut lucrurile alea altcuiva ? Atunci el era nevoit să aibă de-a face cu mulţi, aşa că în ce-l priveşte pe Gundar el nu poate afirma în mod categoric. Anchetatorul vede doar şi singur că s-au adunat deja vreo

douăzeci de cumpărători, poate, că într-adevăr a făcut o confuzie şi e vorba despre cu totul altcineva.

Pentru anchetator Gundar era unul din cei mulţi, cu majoritatea urmînd să stea de vorbă, iar el obosise. Nu prea-l credea nici pe Gundar, nici pe Svetov, însă în favoarea lui Gundar era şi faptul că la serviciu nu lipsise nici măcar o zi — fişa de prezenţă o verificase — aşa că nu putuse face o călătorie mai lungă. Toate zilele fusese la lucru, toate erau notate cu cifra 8.

— Scrie-mi o declaraţie că nu părăseşti localitatea, spuse anchetatorul.

IANUARIE

În gură i se scurseră doar cîteva picături — sticla era goală. Asta îl uimi atît de mult pe tînărul cu pulover gri, încît agită sticla şi o privi în lumină, întorcîndu-se spre uşa şopronului. Era goală !

O vîrî sub bucăţile vechi de carton asfaltat şi se apucă să spargă scîndurele putrede.

Simţea că are nevoie neapărat măcar de încă un pahar, dar înţelegea perfect că nu-l va primi, fiindcă nu mai aveau băuturi spirtoase. Nu se găseşte în puştiul ăsta de zăpadă afurisit din care, pe întuneric, nu nimereşti drumul spre vreo locuinţă. Şi-apoi, poţi să aluneci cînd treci rîul şi să cazi în apă, iar acolo te trage sub gheaţă. Îşi imaginä atît de clar acest tablou, încît tresări chiar, de parcă apa îngheţată i-ar fi atins pielea.

Cum de nu se gîndise să ia cu el două sticle ! Asta mare şi încă una „Lasite". Este plată şi în ea intră cel puţin trei sute. Îşi amintea întotdeauna de ea şi o purta la el, cînd mergea la motocros sau altundeva ca să se destindă în sînul naturii, pentru că „Lasite" nu umflă haina.

Nu, el nu-i deloc alcoolic, numai că în asemenea momente un pahar este bine venit... Poate să bea ceai şi să-i treacă pofta ?

Şi deodată tînărul aruncă toporul şi se repezi la sticla ascunsă. Pe ea se găseau amprentele sale digitale !...

Setea de băutură i se stinse o clipă, înlocuită de frică. Asta ar fi fost pentru copoi o adevărată comoară ! Iau amprentele de pe sticlă și le compară cu cele de pe fișă, apoi... ia „păsărica" și bag-o direct în colivie ! Apucă sticla din două părți și începu s-o șteargă energic de pulover.

Uite unde-am fi behăit noi, berbecii ! Și de ce dracu trebuie s-o șterg ? Aș fi putut doar s-o arunc sau — și mai bine — s-o vîr în zăpadă. Nu, nu merge... Rămîn urme... Sigur că copoii o s-o ia după urme... Și atunci precis ginesc chestia ! Sau s-o arunc undeva la jumătatea drumului și să merg mai departe ? Da, însă copoii poate au un cîine, ai ?

Să-și ia avînt și s-o arunce cît mai departe... Cel mai bine de pe deal în jos, s-ar rostogoli ceva mai departe... Iar zăpada se topește abia primăvara... Deci, în cel mai bun caz pînă la primăvară, cînd careva din localnici va da peste ea și, desigur, știind ce s-a întîmplat în ianuarie, în casa asta părăsită, telefonează sectoristului... Dar mai mult ca sigur că copoii vor cotrobăi chiar acum totul în jur...

Nu, de sticlă nu poate scăpa !

Își aminti de articolele din ziare despre munca experților criminaliști. Cum descopereau amprente chiar și atunci cînd spărgătorii lucrau cu mănuși de cauciuc, — ele imprimînd și din interior desenul liniilor papilare.

Ei bine, poate să șteargă sticla, să șteargă toporul, dar nu poate șterge tot ce a atins în casa asta. Plus că mai sînt și „specialistul" și această nemernică !... Au pus labele pe toate în jur ! De la temelie pînă în pod ! Și-apoi urmele de schiuri și urmele de bocanci de schi și urmele de bețe... Și deși el nu citea prea atent aceste articole de ziar, le citea mai mult în diagonală, nu se știe de ce își aminti acum că, știindu-se lungimea pasului unui om, lățimea lui și unghiul, se poate ușor determina înălțimea și vîrsta aproximativă. Doar nu pot să grebleze toată zăpada pe care au mers ieri ! Nu, îl considerase pe șef mult mai deștept ! Ce naivitate ! De unde să aibă ăsta minte, dacă atîta și știe, să stea la pîrnaie ! Unul deștept nu stă acolo!

Cei deştepţi îşi cumpără maşini, îşi construiesc vile şi luptă împotriva hoţilor, de teamă să nu le şterpelească lor ceva...

Numai onoarea că intru în acelaşi proces cu un renumit specialist în seifuri !

Fără să mai ia lemnele sparte, tînărul se năpusti în casă, pentru a se mai linişti cumva.

Ieşind, lăsase uşa întredeschisă şi acum apăruse pe neaşteptate, luîndu-i prin surprindere pe şef şi pe femeie.

Ea continua să facă sandvişuri, iar el stătea alături, ţinînd-o de talie.

— Ascultă, tu te-ai gîndit cîte amprente am lăsat noi peste tot aici ? întrebă tînărul, făcîndu-se că nu a observat cum şi-a retras şeful mîna şi s-a înroşit.

„Ah, mă, caraghios bătrîn, din atîta nu rămîn grele ! Iar tu, nemernico, eşti deşteaptă, te asiguri ! Ia-o, ia-o, odată ce îţi permite, eu scuip pe aşa ceva ! Numai că mai ai mult pînă să ajungi acolo, eşti de modă veche. Tu, cu siguranţă, te gîndeşti acum în ce palat s-o duci şi în ce pat s-o culci, cînd pe una ca asta trebuie s-o răstorni în lada de gunoi ! Dar cum de n-am băgat de seamă mai înainte că voi doi cîntaţi împreună ?“

— Amprentele nu au acum nici o importanţă. Bătrînul se aşeză la locul său lîngă dulap, privindu-şi ca năuc mîna care fusese pe talia femeii, şi deodată se înfurie : Miliţia n-are ce-şi vîrî nasul aici !...

Se temuse că femeia îi va îndepărta mîna şi-i va spune cu privirea : „Ah, tăicuţule, ce ţi-a venit ?“ Sau că, nevrînd să-l jignească, îi va spune încet : „Nu e cazul... Mă supăraţi...“ Dar ea se prefăcuse că nu simte mîna şi că, în general, nu se întîmplase nimic, iar asta însemna totuşi ceva. Acum s-ar fi cuvenit să vorbească ceva, să spună ceva, dar el nu ştia decît ce se spune în cărţi în asemenea cazuri şi-şi dădea seama că în viaţă ar suna artificial şi prostesc. Încă şi mai prost era să stea aşa şi să tacă mîlc, cînd femeia aştepta ca el să spună ceva.

— Ai fost pînă acum în Crimeea ?

— Nu.

— Mergem ?

— Bine.

Şi atunci se întoarse tînărul şi hai să-i sperie cu amprentele digitale. Mare minune că de frică nu se acoperise de broboane de sudoare ! Despre dactiloscopie avea, desigur, idee, dar foarte vagă, aşa că îşi spuse că n-are să-i vorbească prostului ăsta despre amprente.

— Dar dacă vin copoii, atunci ne-am ars...

— Inginerul nu va sufla o vorbă, spuse bătrînul. Trebuia totuşi să-l liniştească pe tînăr. El n-o să ne ia nici o rublă, nici o mie, nici zece mii. Nu poate fi cumpărat. Dar mai curînd se spînzură decît să vorbească despre laşitatea sa... Pînă deschidem seiful cu briliante nu se va duce la miliţie, iar după aceea nu va mai avea sens... Planul pe care l-a schiţat nu numai că-l învinuieşte de ticăloşie, dar miroase a complicitate — nu şi-a primit partea şi a şi alergat să informeze... Pentru mai multă siguranţă, îi voi spune că noi aşa o să declarăm, iar restul să-şi imagineze singur...

Din cauza intimităţii în care fusese surprins, bătrînul nu se hotăra să se uite în ochii tînărului, altfel ar fi văzut cum, la cuvîntul „inginer", tînărul privi spre rucsacul lui Gvido Lieknis, ochii i se opriră o fracţiune de secundă asupra lui, apoi se adresă din nou bătrînului :

— Păi, spune-i !

— Zăvorăşte uşa după mine... Mai am de discutat cu el o treabă... Dacă încearcă vreo scamatorie, lasă-i ei pistolul şi vino în ajutor... Însă nu va fi nevoie — mă voi descurca şi singur.

Cum se închise uşa după el, flăcăul se repezi la rucsacul lui Lieknis şi începu să cotrobăie în el, vîrîndu-şi amîndouă mîinile pînă la coate. Da, desigur, este ! Primele bucurii cu o femeie nu le cîştigi fără băutură !

Scoase din rucsac sticla de coniac şi o vîrî la brîu.

— Te duci după lemne, da ?

„Ea mă dispreţuieşte. Întotdeauna m-a dispreţuit. Am vîrît în ea frica şi supunerea, dar n-am izbutit să-i înlătur dispreţul. Asta o şi rîcîie ! Ei şi, n-are decît ! Poimîine ne vedem ultima oară, merită să te necăjeşti din cauza unui vierme ?"

— Dacă-i ciripeşti ceva, îţi scot măselele ! Nu acum, după aceea ! Ştii bine că în treburile astea mă ţin de cuvînt, ticăloaso ! Te iau de păr şi ţi le dau afară, du-te pe urmă la doctor să-ţi pui dinţi de fier.

Fiecare cuvînt îl rostea cu plăcere. Îi aducea aminte de un saxofonist dintr-o orchestră, pe care tot aşa îl ameninţa un coleg de-al său, Jenka, cînd aflase că saxofonistul se întîlnea cu fosta sa prietenă. Dar cum întîlnirile continuaseră, l-au urmărit pe saxofonist după dans şi la staţia de troleibuz l-au tras după o poartă. Faţa saxofonistului amintea, după aceea, de o bucată de şniţel bătută. Tînărului îi rămăseseră pe degetul mare două urme adînci de la colţii acelui muzicant. O săptămînă, poate, l-a durut degetul. Miliţia i-a căutat mult şi bine pe vinovaţi, dar nu i-a găsit, fiindcă Jenka nu luase parte la treaba asta. El avea un alibi de fier, cu martori. Tînărul nu-şi mai putea aminti ce-a mai fost cu cel bătut, dar la clubul acela nu mai cîntase la saxofon.

— Lasă-mă în pace, că şi eu te las pe tine !

— Mai domol, auzi ? Ce, te joci cu tăicuţul ? Vrei să scapi de mine ?

— Mi-e simpatic.

— Minte mai departe, ticăloaso ! Dar deşi minţi, eu scuip pe toate ! După mine, n-ai decît să-i iei şi ultima cămaşă şi s-o rupi, numai că nu te sfătuiesc să faci aşa ceva.

— Nu vorbi prostii !

— Ei, ei... Bine-ar fi să fie prostii !

În acest răstimp în cameră avea loc o discuţie concretă. Inginerul Gvido Lieknis arăta schiţa.

Dacă tînărul cu pulover ar fi putut analiza, iar nu să păstreze în memorie numai evenimentele legate de schimbările bruşte, ar fi fost uimit de schimbarea care avusese loc cu el.

Ei, copiii, pe care-i unea nefericirea comună, cu care se obişnuiseră şi se făceau că n-o mai bagă în seamă şi de care chiar nu se cădea să vorbeşti, se adunau în curte, printre stivele de lemne, unde singuri îşi făcuseră o mă-

sută și două băncuțe. Aici veneau din toate împrejurimile, înjghebaseră o echipă de fotbal și se repezeau la terasamentul căii ferate să joace. Aici se adunau ca să meargă la lacul Kiš sau la Jugla să facă baie, aici scormoneau în vreun ceas deșteptător vechi, discutau evenimentele de la școală și noutățile sportive. Aici era centrul, în care se întretăiau destinele multor copii.

Cînd cineva își aducea un prieten și întreba dacă mai poate veni și altă dată, i se răspundea cu una și aceeași frază : „Curtea-i pentru toți !“ Nu alungau pe nimeni și nu cotonogeau pe nimeni numai pentru că își vîră nasul, însă dacă trecea o săptămînă-două și noul venit nu mai apărea, altul se lipea ca un scai și în scurt timp devenea unul de-al lor. Trebuia să te potrivești cu această gașcă. Iar pentru asta trebuia să ai nefericirea ta. Desigur, puțin mai altfel decît a celorlalți, doar și două cărămizi nu sînt exact la fel, cu atît mai mult nefericirile. Însă, în general, sînt la fel.

Acești copii parcă ar fi avut casă și în același timp nu aveau și se străduiau să stea în curte cît mai mult posibil, uneori și peste miezul nopții și nu erau chemați niciodată la culcare. Părea că acești copii au părinți, care doar pe unul, care pe amîndoi, și în același timp era ca și cum n-ar fi avut. Te uiți cum umblă părinții, bălăbănindu-se pe picioare, asculți cum se ceartă un an-doi și toată dragostea față de ei se duce odată cu lacrimile — și numai cu ajutorul prietenesc al celorlalți copii lacrimile se transformă în rîs hohotit și ironie. La școală erau îmbrăcați mai prost decît toți ceilalți, hainele de uniformă erau ponosite, rupte și pătate, pentru că erau unica lor îmbrăcăminte și ce nu aveau de îndurat ! ? Unii aveau bunici, care locuiau în altă parte, aceștia le spălau uneori hăinuțele și atunci stăpînul lor mergea curat, călcat, tuns, mîndru de sine. Și se străduia să nu se atingă de zidul de cărămizi, să nu dea în minge, făcea doar pe arbitrul, sau în general se ținea mai la o parte. Din fericire, pe lumea asta sînt multe colțuri și cuie de care te poți agăța, așa că repede ajungea în rînd cu ceilalți.

Aceşti copii erau aproape tot timpul flămînzi şi dacă cineva ieşea cu o felie sau un colţ de pîine neagră, dată cu zahăr, atunci, fără a mai aştepta să fie rugat, o împărţea singur cu alţii. Învăţaseră repede să facă curăţenie în buzunarele tatălui beat, unde, în afară de mărunţiş, de obicei nu mai era nimic altceva şi apoi fugeau la cantină să mănînce griş cu lapte şi gogoşi cu dulceaţă.

La şcoală erau cel mai adesea folosiţi ca material didactic, ca exemple de lene şi neglijenţă, erau pedepsiţi, nu erau luaţi în excursii.

Băieţii se considerau oropsiţi şi îşi luau o poză de martiri încăpăţînaţi, răi şi mîndri. Cum cel mai adesea nu puteau conta pe ajutorul nimănui din afară sau acest ajutor întîrzia, de obicei din diferite cauze, începeau să se ajute singuri.

Nefericirea nefiind doar monopolul băieţilor, în gaşcă intrau şi fete, devenind „de-ai lor". Faţă de ele se purtau ca nişte gentlemeni, nu se ţineau de capul lor şi la serate le apărau de insistenţele străinilor. Poate înţelegeau că fetele îşi trăiesc tragedia şi mai amar ?

Adolescentul, tînărul de acum cu pulover, nu prea făcea parte din gaşca asta : cîştigul pe sub mînă al mămei, fără a mai lua în seamă diferiţii taţi vitregi, care se procopseau de pe urma ei, ajungea pe deplin ca fiul să fie hrănit şi îmbrăcat cuviincios. În faţa celorlalţi adolescenţi el se străduia ca aceste două „cusururi" să le compenseze printr-o purtare semeaţă şi gură mare. Sau, poate, şi prin priceperea de a intra pe sub pielea şefului — Jenka.

O dată în curte stătea o „Pobedă" strălucitoare, pe atunci un adevărat vis al automobiliştilor. Limuzina aparţinea unui „nene" blajin, despre care se spunea că e speculant. Garajul lui fiind departe, îşi lăsa peste noapte maşina în curte, dacă avea nevoie să plece de dimineaţă undeva.

Jenka era furios în seara aceea, pentru că maică-sa nu-i dăduse luni bani pentru mesele de prînz şi toată săptămîna urma să facă foamea. Venind de la şcoală, amestecă făină cu apă, ca să-şi facă nişte clătite, dar văzu că în casă nu-i nici margarină, nici untdelemn, iar din clisa

de făină se putea coace doar un fel de pap, care, chiar cu sare, nu era de mîncat. În afară de asta, învățătoarea îi spusese să meargă pe la Ekum să-i spună ce lecții are de făcut. Ekum era conștiincios, elev silitor, ce mai ! — chiar și acum, cînd era bolnav, se ambiționa să învețe !

Intrînd în camerele mari și luminoase, Jenka se fîstîci, fapt pentru care se necăji mai tîrziu. Ekum stătea culcat sub o plapumă groasă de vată, alături era o măsuță de plastic pe rotile, care se încovoia sub greutatea medicamentelor, a carafelor cu băuturi, a fructelor — era toamnă, iar în piață erau munți de mere și pere — și a bomboanelor. Iar el nici nu se gîndea să guste din toate astea pentru că, chipurile, din cauza temperaturii nu-i plăcea nimic. Se interesă cînd va avea loc adunarea de unitate, cine este șef de clasă în locul lui și dacă elevii de serviciu curățăbine clasa. Doar a apucat Jenka să-i spună ce trebuie să citească și să scrie, imediat Ekum își luă cărțile și-l goni pe Jenka acasă să-și facă lecțiile, deși acesta s-ar mai fi uitat cu plăcere la lucrurile frumoase din jur.

Din „Pobedă“ coborî fiica proprietarului și se uită cu aroganță la băieții de la măsuță. Avea doisprezece ani, dar silueta începuse să i se formeze. Deși locuia în aceeași casă, copiii nu știau nici măcar cum o cheamă, pentru că ea învăța la altă școală și-și petrecea timpul în altă parte. În mînă ținea o fustă cu tot felul de podoabe, cum se purtau în vechime, — pesemne făcea parte dintr-un ansamblu de dansuri. Aștepta ca tatăl să încuie mașina și să scoată din portbagaj lucrurile. În afară de pungi, acolo era și un coș cu mere minunate, jumătate roșii, jumătate galbene. Alegînd pe cel mai copt, fata își înfipse cu atîta poftă dinții în el, că Jenka simți cum îi lasă gura apă.

— Oh, ce-ar mai fi vrut să-i ardă vreo două pe fața ei atît de mulțumită de sine !

Fata cu tatăl dispărură pe scară, dar Jenka continua să fiarbă de furie. Înciudat, culese de lîngă lada de gunoi un cui și trase în toată lungimea mașinii o zgîrietură adîncă. Și deodată se simți ușurat, ca și cum s-ar fi răzbunat.

— Prostule, ce faci ! ? săriră ceilalți. O să dai de dracu!

Se însera și la măsuță rămăseseră doar cinci.

— Burghezi afurisiți ! Suflete de speculanți ! Lasă să se văicărească mîine cînd o vedea !

— Îhî, dacă n-ar fi din ăștia, am duce-o mai bine cu toții, reluă un altul.

Nu era înțelepciunea lui Jenka, ci înțelepciunea auzită în casă. Cînd mama căuta cauzele situației sale nenorocite, nici față de sine, nici față de alții nu voia să recunoască că principala vină o poartă ea însăși. Avea două paratrăsnete — tatăl lui Jenka, care întîrzia plata pensiei alimentare și cei ce trăiau pe blat, care primeau lefuri uriașe, așa că celorlalți nu le mai rămînea nimic. Faptul că ea nu rămînea în nici un serviciu mai mult de o săptămînă se uita în asemenea momente. O, ea știa foarte bine ce trebuie făcut ! Avea planuri radicale de reorganizare și era gata oricînd să le expună în fața unui auditoriu de milioane, numai că nici unul din aceste planuri nu includea și exercitarea unei activități de către ea însăși, ci se opreau exclusiv la reîmpărțirea valorilor existente deja. Din fericire, auditoriul de milioane era ocupat cu munca, dar în locuințele murdare și gălăgioase găsea uneori ascultători binevoitori și toată seara se discuta de nedreptățile mari și mici, înfăptuite fără știrea regelui de către slugile lui necredincioase.

— Toate aceste vile să fie arse ! Odată ce toți sînt egali, atunci nimeni să nu aibă ! Iar mașinile ? Oare poți să aduni banii de mașină din muncă cinstită ? Din muncă cinstită prinzi doar păduchi în laț și-ți ții zilele de azi pe mîine ! Eu în zece ani nu am primit atîția bani cît costă un „Moskvici“ din ăsta. Și uite că merg ! Pentru că fură ! De la mine un pic, de la tine un pic — și uite că-i chivernisit ! Burta în față, înfășurat în șubă și cu nasul pe sus ! De-aș avea eu o putere, aș...

— Atunci ar lucra numai cei de la distilerii și cei de la dezalcoolizare ! răbufni unul din grup și, aplecîndu-se pe taburet, începu să-și mîngîie satisfăcut pulpele.

— Să-ți fie rușine ! Eu îmi cresc copilul meu... Copilul meu...

Acest „meu“ apăsat îl înțepă dureros pe partenerul de discuție, care avea de crescut unul străin. Dacă se poate numi creștere faptul că dormi cu el în aceeași cameră.

Indiferent de motivele care provocau dorința de a reîmpărți toate bunurile — fie invidie, fie disperare, fie complexul de inferioritate, unele cuvinte și judecăți scoase din contextul general își făceau loc în mintea copiilor, așa cum cade sămînța în pămîntul reavăn de primăvară.

Zgîrietura pe luciul „Pobedei“ a fost ca o rachetă de semnalizare pentru alte acțiuni. În aceeași noapte la locuința lui Ekum au fost sparte toate geamurile dinspre curte.

— El nu simte nici vîntul sub plapuma lui de vată, spuse Jenka, amintindu-și cearceaful alb scrobit și plapuma cu față de atlas vișiniu.

Tot ceea ce înainte admirau și invidiau, începură să urască și să dorească să zdrobească, să spargă, să distrugă. Spiritul de protest care se născuse se îndreptă înainte de toate împotriva normelor școlare de purtare încetățenite și împotriva învățăturii în general. În primul rînd pentru că majoritatea nu făceau față programei școlare din cauza condițiilor necorespunzătoare de acasă și lipsei de control din partea familiilor, din cauza inexistenței unor condiții elementare pentru o muncă organizată.

Aveau doar paisprezece-cincisprezece ani, însă adunați în gașcă începuseră să-și dea seama de forța lor fizică. Pentru început îi bătură zdravăn pe toți curățeii și îngrijiții și aruncară la canal manualele. Cei mai mulți dintre copiii bătuți erau din familii obișnuite, însă gașca îi considera totuși ca pe ceva străin, dușmănos.

Cu prilejul primei discuții la comisia pentru problemele minorilor, „nenii“ și „tantile“ se apucaseră să-i lămurească prietenește că ce-i negru e negru și ce-i alb e alb. O amenințare într-o formă politicoasă, mai mult așa, pentru orice eventualitate.

Copiii au plecat acasă furioși datorită dojenelor, jignirilor și promisiunilor care li s-au cerut și pe care le-au dat numai ca să scape.

— La mine acasă e tractir, le mărturisise pe drum cu tristețe una din fetițe, care fusese mustruluită pentru că

împreună cu băieții fugise și se aciuise într-un pavilion în Darzine. Ei știu foarte bine asta, dar fiindcă pe maicămea n-o prinzi după lege, mă judecă pe mine. Nu-i nimic, cum o să primesc buletinul de identitate mă mărit !

Jenka o privea plin de speranțe. Nu era un secret pentru nimeni că fetița îi plăcea și de aceea îl putea învîrti cum voia.

— Numai dacă am reuși să terminăm școala — continuă ea, — atunci s-ar putea și fără să mă mărit. Mă duc la școala profesională, acolo au cămin...

— Mutre de porci, șoptise tînărul de acum cu pulover gri, gîndindu-se la cei de la inspectorat. El n-ar fi avut de ce se plînge prea mult, dar nu voia să facă notă aparte. Un glas lăuntric îi spunea că acum era timpul să se afirme ca unul din conducători, alături de Jenka. Era destul de deșirat și avea forță fizică, însă de Jenka se temea fiindcă era dintre cei pe care-i poți învinge doar omorîndu-i. Dacă-l învingeai cu pumnul, punea mîna pe o cărămidă, fără să se gîndească la consecințe, iar dacă-i luai cărămida, fugea acasă și venea în fugă cu un cuțit sau topor. Poate Jenka își crease singur o asemenea reputație, dar copiii erau încredințați de acest lucru, se temeau de el și se puneau bine cu el.

Deși în înfățișare nu se observa, era foarte calculat și fiecare acțiune a lui avea în vedere ceva, fiecare pas trebuia să-i aducă ceva, nu neapărat un avantaj material. Astfel, jucînd cărți trișa puțin, chiar și atunci cînd nu jucau pe bani, vrînd să-și păstreze reputația de jucător cu baftă.

De la inspectorat au mers pînă la prima intersecție sau poate ceva mai mult. Cealaltă intersecție, aglomerată, cu magazine, farmacie și chioșc de ziare rămăsese în urmă. Uitîndu-se în spate puteau vedea cum trec pe acolo troleibuzele și mașinile — unele cu luminile de gabarit depășit aprinse. Pe ambele laturi ale străzii se înșiruiau case vechi, mohorîte, cu curți mari în față, pline cu magazii de lemne, garaje căzute într-o rînă și straturi de flori.

În față apăru un tînăr cu o chitară. Ca la douăzeci de ani, destul de lat în spate, bine îmbrăcat, mușchii i se reliefau sub geaca de nylon la modă. Evaluînd din ochi

băieții cu care se întîlnea, socoti că e mai bine să treacă din timp pe partea cealaltă a străzii.

Adolescentul trecu și el strada și întîlnirea deveni de neînlăturat. Nu fusese nimic pus la cale, așa că Jenka cu ceilalți se opriră doar și se uitau ce-o să fie.

Tînărul trecu pe carosabil ca să-i facă loc scandalagiului să treacă pe alături, însă adolescentul făcu cîțiva pași în aceeași parte. Atunci tînărul se trase spre peretele casei, dar celălalt păși din nou în fața lui.

„Acum o s-o ia la fugă", se gîndi adolescentul și chiar își închipuia cum el, stînd pe loc, va tropăi din picioare pentru ca cel ce fuge să creadă că e urmărit și să fugă mai repede. Ce-or să mai rîdă !...

Dar tînărul nu fugi, încremeni pe loc.

— Ei, hai, cîntă ! porunci adolescentul.

Tînărul începu să zdrăngăne nervos strunele. Cînta bine, dar din cauza emoției nu putea lua nici un acord.

— Cîntă și din gură !

De pe buze i se desprinseră niște sunete răgușite. Și în acel moment adolescentul își făcu socoteala și lovi. Lovitura alunecă pe bărbie și absolut din întîmplare ajunse în mărul lui Adam. Tînărul se apucă de gît și căzu. Horcăi și nu putea să-și recapete respirația. Adolescentul simți ceva ca o stare de excitație plăcută : era pentru întîia oară cînd îndrăznea să lovească un om matur. Nici acum n-ar fi făcut asta dacă n-ar fi fost alături Jenka și ceilalți și dacă tînărul nu s-ar fi speriat atît de tare încît să înțepenească.

Învingătorul izbi în coastele celui căzut, însă nu apăru nici o reacție. Acela continua să se zbată și să horcăie.

Eroul ridică chitara și trecu cu degetul peste strune.

Ca și cînd ar fi fost în așteptarea unui sfat, se uită la ai săi, care stăteau pe partea cealaltă a străzii și, exprimîndu-și nedumerirea, ridică semnificativ din umeri. Apoi luă instrumentul de gît și tocmai se pregătea să-l izbească de perete, cînd fata țipă :

— Potera !

Din spate, pe carosabilul pietruit, zbura în plină viteză, un „GAZ" de miliție ; antena lungă fîlfîia ca un bici în toate părțile. Pesemne cineva văzuse pe fereastră ce se

întîmplă şi telefonase la dispeceratul miliţiei, iar în apropiere, ca un făcut, se întîmplase să fie o maşină a miliţiei operative, care primi indicaţii prin radio.

Ca să nu sperie adolescenţii, nu cuplaseră nici girofarul de pe acoperiş, nici sirena.

Adolescentul, fără să lase chitara (nici nu-i trecuse prin minte s-o arunce), se repezi pe poarta cea mai apropiată. Fugind pe lîngă nişte magazii de lemne, auzi în spate tropotul celorlalţi. Pe stradă scîrţîiră frînele, se auzi un ordin scurt şi maşina ţîşni din nou. Din curte erau cîteva ieşiri şi adolescentul înţelese că miliţienii ştiu acest lucru şi fie că îi dau ocol cu maşina, fie că lasă cîte un miliţian la fiecare ieşire, iar ceilalţi îi iau urma.

Pe stradă nu putea ieşi, trebuia să se ascundă acolo.

În curte era o clădire anexă cu etaj, de pereţii de cărămidă ai căreia erau lipite mici magazii. În perimetrul clădirii se întindea un fel de balcon cu balustradă, care servea atît ca sprijin pentru acoperiş, cît şi ca trecere. Şi din el dădeau, una după alta, uşile unor cămări înguste, dar foarte lungi.

Căţărîndu-se pe scara scîrţîitoare, adolescentul începu să scuture lacătele, în speranţa că dă de o uşă neîncuiată. Dacă n-are nimic de valoare, stăpînul uneori se lipseşte de lacăt, folosind doar un foraiber sau un cui îndoit.

Şi într-adevăr, în nici o jumătate de minut dădu peste o astfel de magazie. Adolescentul se strecură în ea cu Jenka şi fata, care fugiseră după el. Prin crăpătura dintre scînduri se vedea o poartă mare şi o parte din curte. După toate cele întîmplate, inima i se zbătea atît de tare încît i se părea că se aude pînă afară.

Curînd în dreptul porţii apărură doi miliţieni cu tînărul, care încă se mai ţinea de gît. Se sfătuiră şi ieşiră în stradă. Imediat se auzi zgomotul maşinii.

— Tîmpit mai eşti ! spuse supărată fata. Pentru vechitura asta de chitară te învinuiau de jaf şi poate că nici Jenka n-ar fi scăpat ! Ce nevoie aveai de ea ?

Fata îşi dăduse cu curaj drumul la limbă, ştiind că Jenka n-o va lăsa de izbelişte.

— Aș fi plasat-o bine, am un cumpărător, născoci pe loc adolescentul. Dar ați văzut cum mi-a picat ? Păi, din ăștia să fi avut și doi !...

— Pe tine și unul te-ar fi aranjat, dacă n-ar fi fost Jenka alături, nu se potoli fata.

— De unde alături ! Păi, eu...

— Mai tăceți odată, poate că ăia mai stau jos ! se răsti la ei Jenka. Ceilalți continuară să se certe, însă deja în șoaptă.

— Cît iei pe ea ? Cinci ruble ? Păi, dacă ai nevoie de bani, mai bine du-te și saltă capotele la mașini... sau... Tu știi cît costă o roată de rezervă dacă o scoți din portbagaj ? — Datorită cunoscuților mamei, fata știa cîteva metode sigure cum să faci rost de bani. În unele ocazii mersese cu mama la Cimitirul Mare, după borcane de o jumătate de litru de la flori, pe care după aceea le vînduseră. Luaseră și flori, dar acestea nu se prea cumpărau și le răsuceau în mînă cu suspiciune, întrebînd de ce au nisip pe frunze și sînt atît de ofilite.

— L-am pocnit pentru că e bătăuș !

— Ce tot vorbești ? ! L-ai văzut pentru prima oară !

— Cine ți-a spus că prima oară ? L-am văzut cu grupurile de sprijin ale miliției !

— Asta s-o spui lu' mutu !

Chiar și astăzi, după atîția ani, tînărul își amintește de fata aceea cu mai multă neplăcere decît înainte, pentru că devenise o femeie independentă, elegantă. Acum avea doi copii frumoși, un bărbat liniștit și serios, iar ea însăși lucra croitorie la un atelier de mode. Ca să-ți coși la ea un palton sau un costum trebuia să aștepți mult pînă să-ți vină rîndul. Pe tînăr parcă nici nu-l mai vedea, dar lui Jenka, care băuse pînă se îmbolnăvise, îi azvîrlea cîte o hîrtie ba de trei ruble, ba de cinci ruble. Chiar se zbătuse să-i găsească loc la un spital de cură profilactică, dar Jenka o ștersese la un chef și nu se mai trezea din beție. Pe bărbatul ei, tînărul cu pulover și-l amintea de pe timpul anilor de școală, dar nu-l cunoștea mai deaproape. Și nu cunoștea cauza pentru care fata se îndepărtase brusc de gașcă. Apăruse vreo rubedenie îndepărtată ? Au dus-o la internat ? Asta nu putea fi în nici un caz în legătură cu

mama ei ; bătrînele povesteau că maică-sa, cînd era trează, se uita prin ferăstruica de la scara casei de peste drum, urmărind-o pe fiică-sa cînd aceasta pleca de la atelier după terminarea programului.

...Afară, în curte, era întuneric beznă, așa că ceea ce se întîmplă în bucătărie se oglindea în geamul nespălat de multă vreme. Femeia, aplecîndu-se, lucra ceva la masă, se vedea chiar și aburul din ceaunul de pe marginea plitei...

— Unde mi-e lanterna mea cromată ? întrebă grosolan tînărul, de parcă femeia ar fi ascuns-o cu intenție undeva, doar ca să-l necăjească pe el.

— În geanta galbenă... — Ea înțelese imediat : vrea să meargă în șură să bea coniacul inginerului. Ce-ar trebui să facă acum ? Să-l lase, sau să-l împiedice ? Băut, va adormi numaidecît la căldură, iar cînd se va scula va fi ticălos și insuportabil. Cît e șeful de față nu se va atinge de ea, dar nu-i exclus să încerce să-și verse furia pe inginer. Ah, de ce oare i s-a dat o asemenea putere unui om atît de vlăguit, atît de molîu...

— La ce te gîndești ?

— La tine...

Flăcăul rîse.

— La mine te vei gîndi încă mult timp ! Sînt scris cu litere de neșters în biografia ta ! Așa scria undeva, am citit eu. Asta e, ticăloaso !

— Cum de nu te-ai săturat ?

— Pentru că tu mi-ai stricat viața ! Ca să se liniștească, trebuia să ia cel puțin o înghițitură. Fără să scoată sticla de la brîu, învîrti dopul metalic și luă două înghițituri. Eh, ce-mi lipsea mie pînă a te întîlni pe tine ? Aveam de toate ! Totul îmi plăcea !

Se deschise ușa camerei și în ea apăru capul bătrînului.

— Vino-ncoace ! strigă el.

— Ce vrei ? întrebă supărat flăcăul. Alcoolul acționase asupra lui aproape spontan — deja nu mai voia să facă nimic.

— Vino. Iar tu trage zăvorul la uşă după noi. Deschizi uşa cînd îţi spun eu. Ne-am înţeles ? — Ultimul cuvînt şeful îl întări cu un zîmbet, care-i făcu faţa complet străină — atît de rar zîmbea.

De emoţie, femeia tresări, însă se strădui să nu-şi dea în vileag starea de nervozitate, temîndu-se că privirea pătrunzătoare a şefului ar fi observat imediat.

Zăvorul era zdravăn, dacă ar fi găsit vreo rangă ar fi putut să blocheze şi mai tare uşa, nu s-ar fi putut sparge. Doar cu ferestrele lucrurile stăteau mai prost... Numai să nu mă tem... Numai să nu mă tem...

Ea luă lanterna rotundă şi luminînd urmele bătătorite în zăpadă se duse repede în şură...

— Arată-i locul pe unde ieşim în coridor, îi porunci tînărului bătrînul.

Liniile punctate şi întrerupte, groase şi subţiri ocupau toată foaia de hîrtie. Ele se întretăiau şi se frîngeau, mergeau paralel, se uneau pentru ca apoi să se îndrepte în direcţii diferite.

Flăcăul cu mustăţi îşi luă o înfăţişare serioasă, dar în zadar, că tot nu putea înţelege nimic.

— Asta-i planul etajului întîi, încercă să-l ajute Lieknis. Încă nu-i gata, bineînţeles, însă...

— Da, văd, văd...

În gînd, tînărul putea străbate fiecare bucată de drum, pentru că planul spargerii îi aparţinea lui, îl gîndise de zeci de ori pînă-l expusese bătrînului. El străbătuse tot drumul, de la start la finiş — care în fazele preliminare era mult mai aproape — adică pînă la uşile seifului central. Deci...

Femeia care păzeşte clădirea neterminată a fabricii de bijuterii şi teritoriul şantierului are un cîine, pentru care primeşte o anumită sumă în plus, însă cîinele aleargă pe afară numai vara şi nici atunci mult timp, căci băbuţei îi este teamă să nu-l schilodească pisicile, la care se dă aşa cum îi este hărăzit naturii sale de cîine, deşi de atîtea ori fusese nevoit să bată în retragere schelălăind. Iarna cîinele doarme în gheretă lîngă godin şi latră numai atunci cînd cineva deschide uşa şi intră frigul.

Dar chiar și paznica nu iese prea des afară, pentru că zăpada e mare. Fiind conștiincioasă, merge uneori pînă la clădirea nouă și apasă pe clanțele ușilor să vadă dacă sînt încuiate. Pînă acolo se poate merge pe drumul făcut de mașini. Mașinile aduc diferite materiale necesare pentru finisări și duc resturile nefolosite rămase de la construcții, cu care maistrul luptă din răsputeri. Se perpelește, că doar trebuie să dea clădirea curată lună în exploatare. Și acum, de cîte ori cineva nu are ceva de făcut, fie chiar și pentru un minut, bătrînul îi pune în mîna lopata și roaba. Bărbații mîrîie pe la colțuri, dar nu au curajul să se certe, pentru că se lămuresc pe loc :

„Ce ? Ai vrea să fii plătit, cînd stai în locul pentru fumat cu mîinile încrucișate ? Și cît ar trebui să-ți plătesc pentru asta ?“

Așa că drumul este nivelat.

După cum s-au gîndit, mîine seară, odată cu căderea întunericului, spărgătorii vor trece prin curte pe cărarea bătătorită care începe de la spărtura din gard nu departe de ghereta paznicei. O bătătoriseră cei care mergeau la tramvai. În acest fel cîștigau vreo două sute de metri. Scîndurile se țin în gard doar de un cui în partea de sus, așa că pot să fie date într-o parte și în acest fel lasă o trecere curată și comodă. Ținînd seama de faptul că lichidarea acestei treceri ar fi atins interesele a prea mulți lucrători, maistrul nu dispusese să se repare, dar de dragul bunei cuviințe scîndura fusese lăsată să atîrne mai departe în gard.

Doar primii cincizeci de metri sînt periculoși. Paznica poate să-i vadă pe fereastră. Din păcate nu se poate ști dinainte cum va reacționa bătrîna. Tînărul presupunea că ea va ieși și-i va lua la întrebări, cum se obișnuiește, însă din precauție trebuie avut în vedere și telefonul : s-ar putea sperie de ei și să telefoneze la miliție.

Pentru miliție născociseră o poveste. Pentru ca ea să fie mai mult sau mai puțin verosimilă, trebuia să aștepte vreo douăzeci de minute la intrarea în clădire și numai după aceea s-o deschidă. Aceste douăzeci de minute sînt prea deajuns pentru ca să vină grupa operativă. Iar dacă

va veni într-adevăr, atunci va constata o încercare neizbutită de a deschide uşa, vinovaţi fiind unul din constructori şi prietenul lui. Ambii fiind băuţi zdravăn — mirosul putea uşor să se aranjeze, vărsînd votcă pe haine şi clătind gura cu ea. Lucrătorul se va jura că uitase în salopetă portofelul cu bani, iar prietenul avea la el o cheie, asemănătoare, aşa că se hotărîseră să meargă să-şi ia banii. Cheia pe care o vor arăta va semăna doar pe departe cu cea necesară, iar pe cea bună şeful, odată cu apariţia miliţiei, o va arunca. Cum nu vor avea asupra lor nici un fel de unelte de spargere — tînărul le dusese treptat şi le ascunsese în clădirea care se construia, — cu siguranţă că le vor da drumul. Mai ales după ce se va constata că în salopetă se află cu adevărat un portofel cu bani.

Tînărul cîntărise nu o singură dată cu seriozitate toate „plusurile" şi toate „minusurile", în special tot ce privea clădirea nouă. La etajul întîi al vechii clădiri rar se întîmplase să meargă.

Aşadar, încuie după ei uşa clădirii. În jur linişte şi întuneric. Apasă butonul lanternei. Prin sticla colorată străbate doar o lumină palidă — o lumină mai puternică ar putea să licărească prin ferestre şi s-o observe cineva de afară. Scara cufundată în întuneric. Între tălpi şi ciment se aude cum scîrţîie nisipul.

— Pe aici. Şi el merge în faţă.

Miroase a vopsea proaspătă şi a diluant. Străbat coridorul, încăperile mari şi mici. În unele sînt aduse deja mesele de lucru, aici mai sînt încă cutiile cu inscripţia „Nu trîntiţi !", „Aparatură !" în patru limbi, iar degetele curioşilor au şi rupt hîrtia în diferite locuri, ca să vadă piesele metalice, toate unse cu vaselină groasă.

Şi din nou încăperi şi din nou coridoare.

Pe drum înhaţă o scară dublă. Şi iată că ies într-un ungher strîmt.

Desface scara, urcă pînă sus şi se întinde pînă la grilajul decorativ al instalaţiei de aer condiţionat. Grilajul rezistă mult timp, dar pînă la urmă cedează. Şeful preia grilajul şi-l sprijină de perete.

Pentru a ajunge la trusa de modă veche — în filmele despre vremurile vechi cu asemenea truse mergeau doctorii cînd se duceau în vizită la bolnavi, — trebuie să te ridici pe vîrfuri, pentru că tubul de aer este adînc ! După trusă urmează două bormaşini electrice.

— Dă-mi să fac eu... Tînărul arată cu degetul la gaură. Şeful ia instrumentele.

— Acum trebuie în partea dreaptă... Eu le-am ascuns intenţionat în alt capăt... Şeful nu spune nimic, însă în sinea sa e de acord cu ce-a făcut tînărul. Doar e regele spărgătorilor, tocmai din cauza asta tînărul ar vrea să strălucească în faţa lui, să-i dovedească că şi el poate ceva, că nu-i numai un băieţandru de alergătură, pe care-l poţi trimite doar după chibrituri. Dacă va mai avea ocazia să lucreze împreună... Nu, nu se va mai ivi... În seiful ăsta sînt prea multe bunuri. Ajung pentru toată viaţa... Poate chiar şi pentru zece sau o sută de vieţi...

Din nou rătăcesc prin clădirea neterminată, sau poate doar li se pare că rătăcesc, căci de fapt totul e gîndit şi socotit pînă la ultimul pas.

În sfîrşit ! O încăpere goală asemănătoare cu o sală cu pardoseala de ciment, în care se văd două adînciturі, — aici, peste cîteva luni, vor aluneca benzile rulante. În pardoseală sînt betonate tije groase, filetate. Ele sînt dispuse într-o anumită ordine, de obicei cîte patru, formînd pătrate, în centrul cărora se află cîte un orificiu, din care atîrnă capetele cablurilor trifazice, izolate cu multă grijă. Pe aceste buloane se vor amplasa postamentele strungurilor, frezelor, maşinilor de ştanţat, alezat, strunjit exterior, postamente pe care le vor fixa pentru ca să nu se clatine şi să nu vibreze, iar cablurile le vor conecta la electromotoare.

— Trebuie să ne asigurăm de curent, spune şeful. Mă duc să fac legătura...

— Întîi trebuie marcat locul, ripostează tînărul.

— Ai dreptate, confirmă în grabă bătrînul, cînd e condus spre perete.

— Uite, aici e centrul, arată flăcăul o zgîrietură care abia se observă.

— Nu știu de ce, dar prea ești sigur, spune neîncrezător șeful.

— Pentru că am măsurat de douăzeci de ori.

Luînd centrul ca punct de orientare, schițează pe perete conturul. După ce vor găuri, rupe, smulge și pili, aici se va căsca o gaură care va străbate zidul gros de două cărămizi ce desparte noua clădire de cea veche. Prin ea poți pătrunde în camera cu dușuri de la etajul întîi, de la dușuri să intri în vestiar, din vestiar în coridor.

— Am pornit ! Și brusc coboară scara spre panoul de distribuție pentru a cupla electricitatea. Știe precis care din mulțimea de întrerupătoare trebuie tras în jos. Dar acesta cuplează nu numai sala respectivă, ci și coridorul și camerele din fundul clădirii, așa că trebuie mai întîi să dai o fugă pînă acolo și să deșurubezi becurile, altfel vreunul din ele se poate aprinde. Despre economia de energie se vorbește mult, maistrul, la sfîrșitul zilei de lucru, aleargă ca un copoi la întrerupătoarele pe care de obicei alții le uită, dar nici el nu poate urmări toate becurile și de aceea trebuiesc deșurubate, ceea ce, între altele, șefului nici nu i-ar fi dat prin minte.

În sfîrșit, totul e în ordine, bormașina e cuplată la rețea, celelalte instrumente sînt întinse, să fie ușor de lucrat. Se așează pe pardoseală și așteaptă. Șeful se tot uită la ceas, iar tînărul rîde : el scuipă pe mersul trenurilor. Cînd garnitura se va apropia, va semnaliza trecerea la barieră. Bariera încă nu-i lăsată, iar soneria deja țîrîie. Acum se poate găuri și ciocăni peretele, acum cînd trece trenul prin apropiere, huruitul lui acoperă toate celelalte zgomote...

— Hai, arată ce poți ! îi face semn bătrînul, dar tînărul privește tîmp la pînza de iție schițată de inginer și nu pricepe o iotă.

— Uite, aici e cabinetul directorului, îl ajută Lieknis. Aici stau tehnicienii... Aici...

— Aha... Asta-i ușa de sticlă ?

— Da.

— O.K. ! Iar aici e vestiarul și camera cu dușuri ?

Lieknis aprobă cu o înclinare a capului.

— Uite, prin acest perete avem de gînd să facem vizita... ca musafiri...

Gvido Lieknis nu se miră. Se pare că pe el nu-l mai poate mira nimic...

Pînă să se întoarcă bărbaţii în bucătărie, femeia cărase în colţul de lîngă sobă o grămăjoară bună de lemne. Faţa i se îmbujorase de drumul pînă la şopron şi de frig.

— Aşteaptă, mai aduc eu, îi propuse tînărul. Ca să nu mai umblăm noaptea.

Bătrînul se aşează pe scaunul său, se rezemă de dulap, apoi, observînd pe masă sandvişurile, se întinse după unul, muşcă zdravăn din el şi începu să mestece pe jumătate adormit. Maxilarele i se mişcau mecanic, mîncarea i se părea fără gust. Se înţelege că nici măcar nu mulţumi : nu se aclimatizase într-atît cu lumea normală ca să folosească cuvîntul „mulţumesc", care printre puşcăriaşi era interpretat de obicei ca suspinul neajutoratului.

Faţa lui, supusă voinţei, nu exprima nimic, ca de obicei, altfel ar fi oglindit un flux neaşteptat de teamă. Era aidoma unui bun înotător, care înoată nepăsător împotriva valurilor, şi brusc în faţa sa apare un al nouălea val cît un munte şi, aproape maşinal, mînat de instinctul de conservare, se uită înapoi să vadă dacă-i departe ţărmul.

Planul era prea grandios ca să fie real.

Un al cincilea sau al şaselea simţ îi spunea : „Nu-i posibil aşa ceva", „Nu te duce acolo !"

„Nu te duce acolo, fugi pînă nu-i prea tîrziu !"

Însă tocmai datorită scopului grandios se hotărîse el să discute cu această lepădătură a societăţii. Ca să săvîrşească ceea ce nimeni nu mai făcuse. Ceea ce nimănui nu-i trecuse prin cap. Nici tînărului ăstuia nu i-ar fi trecut prin cap dacă n-ar fi fost un diletant. Nici ăsta nu se gîndise serios să deschidă seiful central, — pur şi simplu, neavînd ce face, îi plăcea să tăifăsuiască ca un bătrîn lup de mare trecut prin multe. Doar orice mucos cu caş la gură vrea să i se vorbească de la egal la egal şi să fie tratat ca un om cu greutate. Aviditate, da, aşa ceva are cu prisosinţă, dar inteligenţă doar atîta cît să execute sarcinile simple, pe care şeful i le-a şi încredinţat după aceea : mergînd cu electrocarul, putuse să măsoare grosimea uşi-

lor camerei-seif, distanța dintre găurile broaștelor, zăvoare și nituri.

Firma „A. T. Scheer et Cie. !“ — cea care construise și montase seiful central al fabricii de bijuterii — la sfîrșitul secolului se bucura de un renume destul de mare în Europa și seifurile ei erau considerate îndeajuns de sigure datorită mecanismelor complicate ale încuietorilor. În afară de asta, ușa și pereții laterali erau dintr-un aliaj care, pe timpul acela, rezista și burghielor și pilelor. Însă trecuseră optzeci de ani, progresul împinsese tehnica înainte. Se construiesc deja discuri cu diamante, bormașine și freze în fața cărora orice material este vulnerabil, bormașinile trifazice au acum mii de rotații pe minut. Ca urmare a dezvoltării tehnicii seiful, desigur, își pierduse o parte din supersecuritatea sa.

Măsurătorile au permis să se facă schița zăvoarelor și a modului de dispunere a mecanismului în ușă. Treptat, se putea ajunge și la cheie.

Cu toate că încercările tînărului de a privi cheile nu dăduseră rezultate, căci Mickey Mouse nu se despărțea nici un minut de ele, spărgătorul tot mai spera încă. Complexul napoleonian îi intrase în așa fel în cap încît devenise o necesitate. Dacă tînărului i se tăia de pe acum respirația la gîndul bogăției care o să-i pice și a plăcerilor pe care o să i le permită aceste bogății, pe bătrîn îl îmbăta senzația de măreție — el va fi primul ! Cel mai, cel mai, cel mai cel !... Bogăția și bunurile legate de ea erau pentru el noțiuni destul de abstracte, pentru că el nu cunoștea nici una, nici alta. Printre spărgători nu există oameni bogați : bucuriile lor sînt bucuriile unor oameni mărginiți și foarte săraci. Ceea ce au se rezumă la atitudinea afectată și arogantă a unor petrecăreți, atitudine în spatele căreia nu se ascunde decît frica de pedeapsă, ce ar putea să-i ajungă chiar a doua zi.

Cînd ai relații cu cineva care a petrecut mult timp în închisoare e ca și cînd ai avea de-a face cu un copil care mai are mult pînă la maturitate. Nu arareori un copil lipsit de milă, cinic, rău, avînd filozofia unui bătrîn viclean :

„Păi, cît mi-a mai rămas de trăit ?“, care parcă i-ar da drepturi deosebite și ar justifica oricare din faptele sale.

„Cum aș fi gîndit eu însumi dacă aș fi făcut parte din direcția firmei «A. T. Scheer et Cie.», iar la mine ar fi venit un client cu rugămintea de ai face o cameră-seif ? se întrebă bătrînul. Dimensiunile sînt din capul locului determinate de proiectant, plecînd de la funcționalitatea fabricii. Așadar, eu pot doar să îmbrac pereții, pardoseala și tavanul cu material ignifug și să le blindez cu plăci de oțel împotriva spărgătorilor. Rămîne ușa, însă și mărimea ei este dinainte proiectată. Are vreun sens ca doar de dragul ușii să fie atrași mai mulți proiectanți ? Ar costa mult și ar dura mult. Ar dura mult și ar costa mult. Există însă o rezolvare simplă. Să se mărească în mod corespunzător proporțiile mecanismului folosit la seifurile fabricate în prezent, iar încuietorile la care nu se pot folosi șperacle să rămînă aceleași.“

„În Riga, se pare că mai sînt destule seifuri mai mari sau mai mici produse de firma «A. T. Scheer et Cie.» care împodobesc cabinetele, iar în atelierele de reparații uneori poți vedea cîte două deodată. Proporțiile ușilor corespund în toate cazurile și astfel se știe cu exactitate unde trebuie să dai găuri și să pilești ca să deblochezi mecanismul de închidere și să-l faci să funcționeze fără cheie.“

Nu obținuseră însă suficiente date concrete despre sistemul de alarmă.

...Băgînd de seamă că femeia și-a îmbrăcat canadiana galbenă și se duce spre ușă, tînărul o întrebă :

— Încotro ?

— Poți să vii și tu acolo, i-o reteză ea. Unde ai pus lanterna ?

Dar în același moment o văzu chiar ea. Tînărul o vîrîse sub grindă. Femeia se întinse, o luă și o încercă dacă se aprinde.

— Beți ceai... zahărul e în geanta mea.

Ușa se închise după ea cu un scîrțîit jalnic.

Tînărul văzu pe fereastră cum lumina lanternei alunecă prin curte și dispare după șopron. În întuneric se vedea doar pata de lumină, care punea în evidență diferite forme geometrice. Femeia însă nu se vedea.

— Ticăloasa asta... trebuie urmărită.

— Îți interzic să-i mai spui așa... Noi... Noi trebuie să fim uniți ! Bătrînul se străduia să vorbească tăios și clar ca de obicei, dar de data asta nu sunase foarte convingător.

— V-ați înțeles cumva ? Întrebarea nu mai era o simplă curiozitate, ci o ironie ascunsă.

— Asta nu te privește pe tine.

— Ba să nu te prea încrezi în ea ! Nu trebuie să te încrezi în nici o femeie. S-a plîns de mine ?

Bătrînul înțelese că în acel moment tăcerea nu-i cel mai bun răspuns, dar nu-i veni nimic pe loc în minte. Rațiunea îi spunea că se poartă caraghios cu femeia, ca un băiețandru, dar ce să-i faci ? În pofida vîrstei destul de înaintate, avea prea puțină experiență în relațiile de dragoste. De cîteva ori se gîndise să găsească o cale de a compensa diferența de vîrstă, în caz că ar reuși să intre în relații și să rețină această femeie.

— Inginerul nu s-a lăsat pe tînjeală ?

— Nu, lucrează de zor. Ai cumpărat creioane colorate pentru el ?

— Îhî... — făcu semn afirmativ tînărul. Ca să însemne cu roșu sistemul de alarmă... Dar cît de adînc pot fi îngropate cablurile ?

— Depinde unde... Unele la un centimetru sau doi sub stucatură... Ne spune el ce piedici ar putea să existe și unde să lipim noile siguranțe...

— Mai bine deconectăm de la rețea și gata !

— Inginerul știe mai bine. E deja obosit, a nădușit tot...

— Dar cum îi spui ce-l așteaptă dacă pînă dimineață planul nu-i gata ?

— Își dă singur seama.

— Tînărul privi pe fereastră, dar lanterna nu se vedea nicăieri.

Mergînd după șopron, femeia stinse lanterna și așteptă să i se obișnuiască ochii cu întunericul. Peste puțin timp putu să distingă vîrfurile ascuțite ale brazilor pe fundalul cerului, zăpada albă și conturul clădirilor. Porni mai departe.

Făcînd un ocol, se duse la uşa deschisă a şurii, trăgînd cu urechea la ce se întîmplă în casă — acolo discutau, însă cuvintele nu le putea distinge, — apoi dispăru în şură.

Mergînd după lemne, ţinea bine minte unde se afla butucul cu toporul înfipt în el. Dar acum orbecăi îndelung şi fără folos împrejur, temîndu-se să nu calce pe vreo scîndură şi zgomotul să-i dea peste cap planul.

În sfîrşit puse mîna pe topor.

O luă aproape chiar pe marginea rîpei, se duse spre casă prin spate şi începu să încerce scîndurile de la ultima fereastră blocată. Tot căuta o crăpătură în care să poată băga toporul.

Dacă trăgea afară cuiele, ar fi putut să scîrţîie.

Poţi lovi fără să vrei geamul şi să se spargă.

Puteau să înceapă s-o caute.

De omorît n-or s-o omoare, bătrînul nu-l va lăsa. Se pare că se îndrăgostise de ea.

În sfîrşit, îi surîse norocul. Găsi o crăpătură sub scîndura de jos, vîrî în ea toporul, se propti şi ridică de coadă. Ridică cu toate puterile, însă scîndura nu ceda.

„N-o să pot", se gîndi disperată.

Dincolo de fereastră cineva răsufla. Nu putea fi decît el.

Cum să-i explice ?

— Vreau să vă ajut, şopti femeia.

Nu primi nici un răspuns, deşi îi auzea clar respiraţia.

De frig, degetele i se lipeau de topor...

VĂDUVA

— Biserica noastră e mai departe de cătun. Locul e izolat, un gard de piatră şi copaci înalţi, declară la proces martorul. Faţa îi era arsă de soare şi ochii albaştri îi luceau luminoşi ca la copii. Tînărul era îmbrăcat cu o scurtă de piele artificială, de braţ îi atîrna casca de motociclist. În seara aceea m-am întors tîrziu de la lucru.

— De ce ? întrebă unul din asesori. Avea el obiceiul ăsta : să pună tot timpul întrebări şi, deşi procesul intrase

doar în a treia zi de dezbateri, judecătorul se încrunta ori de cîte ori asesorul lua din nou cuvîntul.

— Să vedeţi, la noi în sat nu-i ca la oraş, rîse martorul. Noi nu lucrăm după ceas, ci după barometru... Pot să povestesc mai departe ?

Judecătorul aprobă cu o înclinare a capului.

— În seara aceea m-am întors de la lucru tîrziu, se întunecase deja... Ca să nu trezesc copilaşii, am rămas în bucătărie. Am pus ceainicul, începusem să caut în frigider ceva de mîncare.

— Astea nu interesează tribunalul.

— Cum aşa ! După mine astea sînt foarte importante, că dacă aş fi stat la masă în cameră n-aş fi putut vedea drumul.

— Continuaţi.

— Mi-am turnat ceai, am început să-mi ung pîinea... Deodată văd o „Lada" cum se hurducă. De cînd s-a făcut autostrada, pe drumul vechi aproape nu mai trece nici o maşină. Numai ale noastre. Dar asta era străină, mergea încet din cauza hîrtoapelor, iar ale noastre nu merg aşa. Şoferii ştiu fiecare groapă şi mînă zdravăn. Nu aveam nici un fel de bănuieli. Luminile au dispărut printre pomii bisericii. Parcă le-ar fi înghiţit nişte ape, maşina nu s-a mai arătat de după cotitură. Am mîncat eu, am strîns de pe masă, dar parcă nu eram în apele mele. Miliţianul ne spusese că în ultimul timp se porniseră să jefuiască des bisericile, iar soţia mea lucrează la sovietul sătesc, eu ştiu că aşteptau meşteri care să instaleze un sistem de alarmă la biserică, ca la magazine. Acum, între altele, au instalat alarma, dar atunci încă nu era. Iar pe mine mă trăgea la somn. Muncisem totuşi optsprezece ore...

Judecătorul vru să spună din nou că martorul deviază, însă se răzgîndi. Asta ar fi putut să-i ia şi mai mult timp.

— Era cît pe-aici să fac cu mîna a lehamite şi să mă duc să mă culc, cînd m-am gîndit : păi, eu o să fiu vinovat dacă jefuiesc biserica. Era perfect posibil ca numai eu să fi observat această maşină. Şi din cauza lenii mele nişte lepădături să prade biserica veche, care se înalţă aici de mai bine de trei sute de ani...

La cuvîntul „lepădături“ amîndoi acuzaţii ridicară capetele şi se uitară cu ură la martor, însă imediat şi le plecară din nou.

— Mi-am azvîrlit pe mine, uite, chiar scurta asta şi m-am dus să arunc o privire. Era lună plină, noaptea parcă ar fi fost special făcută pentru vedenii.

Avocatul îşi notă ceva repede în notesul său ce amintea de un registru de birou. Să nu uite să pomenească de aceste vedenii în cuvîntul său de apărare.

— „Lada“ stătea ca la o sută de metri de biserică, după colţul cimitirului, să nu se vadă de pe drum. Eu mai-mai să trec pe alături, însă luna lumina puternic urmele cauciucurilor şi am înţeles unde întorsese maşina. Nu m-am apropiat de ea, ci am luat-o prin cimitir spre biserică. Mai întîi fiindcă aşa e mai aproape şi apoi eu mă fîţîisem cam mult pe acasă şi hoţii puteau să se întoarcă de acolo. De fapt, trebuia să aflu numărul, să fug acasă şi să telefonez la raion, ca miliţia să oprească pe autostradă maşina fără nici un fel de tărăboi. Însă nu-i uşor să-i faci pe nişte oameni hoţi numai pentru că maşina lor e trasă lîngă cimitir. Şi-apoi, mai ştii, dă miliţia raională fuga de să-şi frîngă gîtul ca să prindă pe nu ştiu cine, dacă nu pot dovedi concret că s-a săvîrşit un jaf.

Am ocolit eu de jur-împrejur biserica, n-am văzut nimic suspect. Uşa era la locul ei, geamurile întregi. Nu mai înţelegeam nimic, pentru că pe aproape, pe aici, nu-i nimic de valoare pentru care să vină cu maşina. Nici măcar pescari nu puteau fi — nu avem nici rîu, nici lac.

Deodată aud că în biserică ţăcăne ceva, răsuna sub cupolă. Ceva de parcă ar fi muşcat dintr-un cablu gros.

Am înconjurat biserica încă o dată, de data asta ciulind urechea, m-am uitat cu atenţie la uşi. Uşa principală era neatinsă, iată însă că cea mică, ce duce în încăperea din spatele altarului era tăiată cu fierăstrăul la un metru de sol, mai jos de încuietoare şi se ţinea doar într-o balama. Hoţii intraseră şi trăseseră bine după ei această jumătate, încît nici tăietura nu se vedea. Chiar am zgîlţîit uşor mînerul uşii.

Hei, era clar că de unul singur nu pot face nimic, aveam nevoie de un ajutor, dar în timpul ăsta hoţii pu-

teau s-o șteargă. Am început să caut ceva cu care să blochez pe dinafară jumătatea asta de ușă tăiată, cînd mi-a venit un alt gînd. Am alergat la mașină și am deșurubat ventilele de la roți — chiar dacă se apucă să le umfle, asta le ia o bună bucată de timp, iar eu am răgaz să mă întorc.

L-am trezit pe colegul meu de școală Aron, am telefonat la miliție. De acolo ni s-a spus ca, pe cît este posibil, să ne ferim de a întreprinde ceva, va veni imediat o grupă operativă. Apoi l-am sculat pe veterinar, el locuiește în apropiere, și toți trei ne-am dus iar la biserică. Am pus urechea la ușă. Se auzea cum lucrează hoții. Umblau, luau ceva, puneau grămadă, vorbeau între ei încet.

„Trebuie să facem ceva — nu se potolea veterinarul — altfel datorită stricăciunilor se pierde mai mult decît datorită furtului."

Eu i-am spus ce mi-a ordonat ofițerul de serviciu de la miliție, însă veterinarului i s-a alăturat Aron, că altarul și amvonul au sculpturi frumoase în lemn. Le vor sparge și cine le va mai repara ? Chiar dacă se va găsi un meșter, păi cîți bani va costa !...

„Hei, voi de acolo ! Ce faceți acolo ?" am strigat eu tare și am început să bat cu pumnii în ușa principală.

În biserică s-a făcut liniște. Iar noi tocmai acum ne-am dat seama c-am încurcat-o — nici măcar nu aveam frînghie să-i legăm cînd ar fi ieșit afară. Veterinarul s-a gîndit la un vicleșug, ca să-i dea lui Aron posibilitatea să fugă acasă după frînghie. Am început să ne contrazicem cu glas tare, dacă e sau nu cineva în biserică. Eu spuneam că am auzit un zgomot acolo, iar el că sînt porumbeii, care se adăpostesc în clopotniță. Ne-am certat, am ocolit biserica și din nou am început discuția. Ce putea fi. Se pare într-adevăr că porumbeii, fiindcă ce să facă un om într-o biserică amărîtă ca asta. Asta ca să-i facem pe hoți să creadă că plecăm.

Cel mai în vîrstă dintre acuzați, care căzuse în cursa asta, ridică capul și se uită cu o asemenea furie la scurta din piele artificială, că aceasta ar fi trebuit să ia foc și să se topească.

— Cînd s-a întors Aron, iar cu el venise în fugă şi frate-său, am strigat la bandiţi să iasă cîte unul. Întîi şi-întîi nu ştiam cîţi sînt, iar apoi, după maşină, am înţeles că nu aveam de-aface cu nişte puşti.

Un timp cei de înăuntru au tăcut, apoi au încercat să pună condiţii, apoi s-au tîrguit ca la bazarul din Taşkent. Ne-au făgăduit o ladă cu vodcă, au ameninţat că dau foc bisericii dacă nu-i lăsăm să plece în pace. Asta s-a lungit destul de mult, iar miliţia tot nu apărea. Ca să cîştigăm timp, ne-am făcut de parcă am da înapoi.

Dar s-a dovedit că ei ne-au păcălit pe noi, nu noi pe ei. Cît timp unul pălăvrăgea cu noi de dincolo de uşa din spate, celălalt a deschis uşa mare — că se închidea pe dinăuntru cu zăvoare. Am auzit deodată cum parlamentarul a curmat discuţia la jumătatea cuvîntului, duşumeaua a bocănit. Noi ne-am repezit la cealaltă uşă, dar ei ne-au luat-o înainte — pe primul abia l-am văzut ca pe-o umbră şi deja sărise peste zid. Băieţii — ei s-au năpustit înainte — au luat-o după ei, dar pe sub pomii bătrîni e un întuneric de s-a pierdut şi ăla. Pe urmă a povestit la miliţie că a ajuns la „Lada" dar a văzut că roţile sînt pe jantă şi a luat-o pe jos. Nouă ne-a fost clar de la început că va încerca să iasă pe autostradă şi acolo va prinde glas. Aşa a şi fost, acolo l-a şi prins miliţia.

Cu celălalt, mai tînăr, m-am luptat de unul singur, pentru că veterinarul cu Aron îl căutau prin cimitir pe primul, iar frăţiorul lui Aron îi ajuta.

Hoţul ăsta s-a repezit la mine din uşa deschisă larg, ca să scape spre porţi. În mîna dreaptă avea o rangă, urla : „Hei, mardeiaşule ! Te dobor, cîine !" Am sărit şi l-am lovit cu piciorul sub coaste. S-a poticnit, ranga i-a zburat într-o parte, într-o băltoacă. L-am legat, l-am pus pe treptele bisericii şi atunci a venit şi miliţia.

Avocatul, dorind să înlăture neplăcerile clientului său, legate de ranga de fier, ceea ce tribunalul ar fi considerat ca atac înarmat, îi puse martorului, la început, întrebări pe ocolite, ca să-l deruteze.

— Care sînt convingerile dumneavoastră religioase ?

— De nici un fel... — Tînărul ridică din umeri nedumerit şi, în căutarea unui sprijin, se uită la judecător,

dar acesta tocmai recitea explicațiile acuzatului cusute la dosar și nu-i observă privirea.

— Luteran ? Catolic ? Cînd ați fost botezat ? Ați fost la împărtășanie ? Cît de des mergeți la biserică ?

Tînărul bolborosi ceva, apoi trecu peste fîstîceală și tonul răspunsurilor sale deveni răutăcios.

— Deci, ați afirmat : am sărit și l-am lovit cu piciorul sub coaste. Ăsta e un procedeu special de atac. Unde v-ați antrenat ?

— Am făcut serviciul militar la trupele de desant.

— Unde ar fi putut găsi în biserică această bucată de fier ?

— Probabil o aduseseră cu ei — capetele sînt turtite, poate fi folosită drept rangă.

— Interesant de ce miliția n-a găsit în prima zi nici un fel de rangă ?

— Probabil că n-a avut timp pentru așa ceva, trebuia să prindă hoțul care fugise.

— Rog tribunalul să anexeze la dosar certificatul medical, — avocatul ocoli măsuța și se opri în fața judecătorului, — prin care se constată că acuzatul meu prezintă ușoare contuzii corporale. Întreaga răspundere pentru acestea îi revine martorului, care se află în fața dumneavoastră. Avocatul îi înmînă judecătorului un formular oficial și se întoarse la locul său. Iar în ce privește ranga... Permiteți-mi să mă îndoiesc că ar fi existat, în general, așa ceva ! Parcă puține lucruri pot fi găsite în noroi în preajma locului evenimentului ! ?

— Păi, se înțelege, eu sînt vinovatul principal ! Ei — și tînărul arătă spre banca acuzaților — au jefuit paisprezece biserici și au produs pagube pe care nu le pot compensa, chiar dacă ar trăi o sută cincizeci de ani, ca abhazul acela vestit despre care s-a scris în revista „Sănătatea", iar eu sînt vinovat ! Lasă-i să spargă, lasă-i să fure, lasă-i să jefuiască ! Dumneavoastră nu v-ați fi apucat să-i prindeți, nu-i așa ? Nu-i nimic, am să bag la cap — am să mă îndrept !

În timpul pauzei avocatul îl căută pe tînăr și-i explică părintește :

— Degeaba v-aţi supărat pe mine... Are loc un proces, iar procesul e un duel al minţilor şi faptelor. Miliţia a făcut o greşeală cu ranga asta, iar eu o folosesc...

Tînărul privi la el jignit, se întoarse şi ieşi în stradă...

În cea de-a patra zi, judecătorul dădu cu totul întîmplător peste un amănunt, pe care-l mai întîlnise la începutul carierei sale. Luînd cunoştinţă de materialele anchetei preliminare, judecătorul trecuse peste faptul că unul din martori, pe lîngă numele, prenumele şi patronimicul obişnuite, mai avea şi porecla Žip.

Pe timpul acela judecătorul mai studia încă. Bursa foarte mică nu-i dădea posibilitatea s-o scoată la capăt. De aceea trecuse la cursurile serale şi se angajase la o instituţie juridică, care se ocupa de minorii greu de educat.

Şi iată, acest Žip — judecătorul îşi amintea de parcă totul s-ar fi petrecut azi, pentru că fusese primul lui proces, — fugise încă o dată de la şcoala de reeducare. Şi deşi flăcăiaşul fusese prins repede la locuinţa mamei, situaţia îi neliniştea pe educatori. Pur şi simplu nu ştiau ce să facă cu Žip, — flăcăiaşul izbutea să descuie orice lacăt sau broască. Cele obişnuite — cu un cui, cele complicate — cu o lamă subţire de aramă. Totul cu cea mai neobişnuită uşurinţă. Bucătarul doar se întorcea să mestece în cazan, că Žip, care curăţa cartofi împreună cu alţi băieţi în bucătărie, descuia magazia şi „volatiliza" un pachet de zahăr bucăţi. Îl şi mîncau cu toţii împreună. Biografia lui de doisprezece ani era construită dintr-un şir mare de furturi.

Luîndu-şi o înfăţişare severă, juristul începător dispusese ca fugarul, vagabondul şi hoţomanul într-o singură persoană să fie adus în biroul său, ca să-i atragă atenţia că în viitor îl ameninţă colonia şi un regim mai sever. Deşi el însuşi nu credea în eficienţa prevenirii, întrucît din materialul de la dosar rezulta clar că băiatul este un mare şmecher şi mincinos.

Care nu i-a fost mirarea cînd a văzut un băieţandru plîngînd în hohote, cu vînătăi pe faţă, plăpînd chiar pentru anii lui !

— Tu ai furat zahărul ?

Băieţandrul a negat din cap.

— Eu am făcut doar șperaclul.
— Vrei să spui că l-au furat ceilalți, mai mari ?
Băiețandrul stătea cu dinții încleștați.
— Răspunde odată !
Băiețandrul tăcea.
— Tu ești cel mai mic în grupă ?
— Da.
— Te nedreptățesc ?
Nici un răspuns.

„Ce să mă fac cu el ?“ se gîndise el. Nu-și dădea seama de ce, dar i se părea că dacă băiatul se va duce în colonie, asta îi va dăuna doar. Deși nu studiase încă criminalogia și nu avea habar despre tipizarea, clasificarea și prognozarea delincvenților, înțelesese totuși cumva că n-ar trebui să trimită înapoi băiatul. Deși teoretic faptul că a stat într-o instituție de reeducare nu-i creează nici unui adolescent complicații după aceea în viață, însă practica a dovedit că în școli și la serviciile de cadre se împacă cu ei cum te împaci cu o durere de dinți. Și, probabil, nu fără motive.

Înainte de a lua hotărîrea definitivă, judecătorul se hotărîse să vorbească cu mama băiatului.

Era o femeie destul de frumoasă, avînd un titlu științific, de vreo treizeci și ceva de ani. Soțul ei murise de cîțiva ani într-un accident de automobil. Apartamentul de două camere era îngrijit, dușumelele erau frecate încît sclipeau. Părea că din toate unghiurile radiază ordinea, că viața aici se scurge egal și liniștit. Cînd judecătorul ceruse permisiunea de a fuma, desigur că a primit-o, deși în casă nu existau scrumiere și, după plecarea lui, cu siguranță că geamurile rămăseseră deschise două zile. Iar cea mai tare băutură, care se băuse vreodată în acea casă, era cidrul de mere preparat în casă.

Mama povestise cu glas trist că fiul se înhăitase cu băieții de pe stradă și că împreună cu ei săvîrșise cîteva mici furturi. Adevărul adevărat era că făcuse acest lucru pentru ceilalți, întrucît el însuși avea totul asigurat fără să ducă lipsă de nimic. În afară de asta, în gașca de hoțomani nu era nici unul care să fie pe măsura fiului ei Zip, — clasa a patra o terminase cu note foarte bune, citește mult, se interesează de mecanică. În curte este un

mic atelier de instalaţii şi lăcătuşerie, iar băiatul îşi petrecea acolo zile întregi. Ascuţea, pilea, şlefuia. Îi ajuta pe meşteri, care-l lăsau cu plăcere, fiindcă în acest fel le rămînea lor timp să se ocupe de altele sau să dea o fugă pînă la automatul cu bere. Apoi, în camera copilului, la miliţie, i-au arătat şi fise false pentru automatul de bere pe care fiul ei le făcuse la strung.

— Trebuia să-l scot de sub influenţa bandei, continuase preocupată mama. Am scris unei rubedenii îndepărtate de la ţară şi l-am trimis acolo, plătind pentru asta. Lasă să crească în aer curat, să pescuiască. Acolo sînt locuri minunate, de jur împrejur rîuri şi lacuri, i-am cumpărat chiar şi o bicicletă. Şi cu toate acestea el era atras de oraş, de prietenii lui. După o săptămînă s-a întors. A venit cu trenul fără bilet, s-a furişat să nu-l prindă controlorul. L-am certat şi l-am dus înapoi şi cu toate acestea peste puţin timp era din nou aici. De data asta l-am pedepsit şi abia după aceea l-am dus la ţară, unul din colegii mei are maşină, el m-a ajutat. Şi ruda, o femeie foarte de treabă şi potolită, era neliniştită de purtarea băiatului. După a treia fugă, fiul n-a mai venit acasă, dormea pe unde apuca, prin poduri şi prin felurite acareturi din grădini.

Acolo prietenii îi duceau lui Žip mîncare, aşa începuse să fure. Astfel, prima lovitură profesională a fost dată la un chioşc cu mărfuri alimentare — pe vremea aceea asemenea remorci albastre pe roate se vedeau peste tot. La ele se vindeau conserve de carne şi peşte, unt, brînzeturi, bomboane şi alte mărfuri de primă necesitate.

De două ori mama îşi văzuse fiul pe partea cealaltă a străzii, cînd se întorcea de la institut, însă de fiecare dată băiatul fugise. Nu-i rămăsese nimic de făcut decît să se adreseze la miliţie, la camera copilului, şi să solicite ajutor. Adolescenţii au fost repede reţinuţi, au găsit la ei o parte din cele furate, au recunoscut că plănuiseră ca în zilele următoare să jefuiască încă un chioşc.

— Ce v-a spus cînd a apărut de data asta acasă ?

— A spus că pentru note mari şi purtare bună i s-a permis să stea la mine două zile. Dar eu îmi amintesc bine cum a fost ultima oară cînd a fugit. De aceea l-am pus

să intre la baie să se spele, iar eu, în timpul acesta, am telefonat educatorilor. Imediat după aceea au venit să-l ia...

Juristul începuse să-i vorbească despre statistica văzută de el și care l-a uluit. Un procent mult prea mare de copii din instituțiile de reeducare intrau după aceea din nou în conflict cu legea. Împreună cu acea femeie încercaseră să înțeleagă de ce se întîmplă așa ceva. Ea presupunea că însăși materialul supus reeducării nu era fără defecte, de aceea nu trebuia să ceri ca produsul finit să corespundă unor standarduri înalte. El își exprimase părerea că omul, fiind o ființă sociabilă, își caută prieteni în funcție de poziția sa. Poziția unuia care a fost o dată acuzat fiind nesigură, el își caută prieteni asemenea lui. Ei se unesc în grupuri, pentru a putea să acționeze agresiv față de oamenii din preajmă și față de ordinea stabilită, pe care n-o respectă.

— Adolescentul nu încalcă niciodată legea de unul singur. Pentru așa ceva e nevoie de un grup sau cel puțin de două persoane. Aproape nouăzeci de procente din cazuri sînt de acest gen.

Femeia se arătase de acord cu această concluzie.

— Eu cred că de vină este urbanizarea. Modul de viață al orășeanului poate fi caracterizat ca anonim, de aceea scad indicatorii generali ai disciplinei. Numărul de delincvenți la mia de locuitori este mai mare la oraș decît la țară.

— Da, aveți dreptate. Din păcate procesul de urbanizare e de neînlăturat...

Îl uimiseră inteligența și nivelul de pregătire al femeii. Ea nu se ferea să folosească multe cuvinte străine și niciodată nu greșea alegerea lor. Avea o privire mult mai largă asupra tuturor proceselor care au loc în viață, decît ceilalți oameni pe care-i cunoștea el.

— Dacă ați scrie o cerere, eu, poate, aș reuși să obțin întoarcerea fiului acasă... În acest fel ar putea fi ferit de influența coloniei. Mă tem că în caz contrar băiatul se va închide în sine, are un fizic destul de debil, iar acolo poate să fie năpăstuit...

— Prostii ! obiectase tăios femeia. Acolo sînt destui pedagogi !

Pe judecător îl uluise mai mult tonul, decît sensul celor spuse.

— În ce privește programa analitică, n-a rămas în urmă, n-ar merita oare să fie trimis la vechea școală ?...

— E o idee absurdă ! Cît timp se află în colonie eu pot cel puțin să fiu liniștită că nu se întîmplă nimic înfricoșător cu el. Nu doriți să vă uitați la televizor ?

Pe timpul acela o asemenea propunere însemna cu totul altceva decît azi. Atunci, în apartamentele puținilor posesori de televizoare se adunau toți vecinii din apropiere, iar rudele și prietenii veneau chiar și de departe. Era un fenomen de necrezut. Cinematograful era servit chiar la domiciliu, chiar dacă filmele erau vechi, în schimb totul era gratuit ! A trecut timp pînă să intre în obișnuință, iar pînă atunci la ecranul de dimensiunile unei cărți de joc se uitau adesea cîte douăzeci de oameni. Curînd au născocit o lentilă, umplută cu apă distilată, care se așeza în fața ecranului și începuseră să privească prin ea ca printr-o lupă.

Femeia introdusese ștecherul în priză, pe podea începuse să zumzăie stabilizatorul, aparatul începuse să se încălzească trosnind.

Tînărului jurist i se făcuse părul măciucă și-și luase rămas-bun în grabă. Peste zece ani nu se mai fîstîcea atîta cînd afla de trădarea unei mame. Odraslele împiedică mamele să-și aranjeze viața personală așa cum ar vrea și ele caută un motiv pentru ca măcar un timp să scape de copii. Ele sînt gata să plătească cu dărnicie și, în colonie se primesc coșuri enorme cu pachete, iar vecinii spun că o asemenea mamă grijulie n-au mai văzut.

Žip, pesemne, își adora mama odată ce fugise de la țară numai ca să se întîlnească cu ea, pentru ca măcar să se uite la ea de pe partea cealaltă a străzii, de vreme ce a fugit din colonie riscînd să fie pedepsit. O dragoste neîmpărtășită, respinsă, tragică... Oare ar putea să nu se transforme în ură, cînd va descoperi trădarea ? Și care va fi prețul acestei uri ?

Iar peste alți zece ani judecătorul încerca să găsească sursele neomeniei acestor mame, care parazitează comod pe normele adoptate de societate. Parazitează, deși uneori

dau impresia că jertfesc ceva. Şi mai curînd sînt conduse nu de calcule egoiste ci de rezultatele educaţiei lor. Sînt femei din familii în care totul în viaţă e reglementat, începînd cu regimul recomandat elevilor şi sfîrşind cu data plăţii întreţinerii, fixată de administraţia blocului, în care copiii sînt transformaţi în omuleţi de lemn cu gîndirea raţională a unei maşini de calculat, care nu admite nici un fel de improvizaţii. Iar cînd se întîmplă unele abateri, atunci singură îşi duce fiul unde trebuie şi nu varsă nici o lacrimă, cît de mică. Ura din partea copiilor, de care au parte de obicei, e considerată de ele absolut nemeritată şi suferă mult din cauza asta...

— Aţi fost judecat ? întrebă judecătorul adresîndu-i-se lui Žip.

— Da.

— Cînd ? Pentru ce ?

— Cetăţene judecător ! Aveţi milă de grefier...

— Comportaţi-vă cuviincios ! îi atrase atenţia judecătorul lui Žip, continuînd să studieze adeverinţa anexată la dosar. Privirea îi alunecă pe rîndurile Decretului din 1947, după care se judeca înainte pentru furt în dauna avutului obştesc, iar pe urmă pe articolele actualului cod. Ce ştiţi despre cheie ?

— Nu ştiu nimic ! Mi-a adus desenul unei chei — foarte inexact — şi m-a rugat s-o confecţionez. Eu am refuzat.

— Explicaţi cauza.

— O asemenea cheie poate fi făcută numai după original şi nu după desen.

— Dumneavoastră, ca specialist, cu siguranţă că, văzînd construcţia încuietorii, v-aţi dat seama de vechimea ei. Cunoscînd omul care v-a rugat să-i faceţi acest serviciu, aţi fi putut măcar aproximativ să vă daţi seama în ce scop are nevoie de ea.

— De ce să mai ghicesc ? Doar şi-aşa ştiam. El însuşi mi-a spus. A spus că a pierdut cheia de la garaj, dar că i-a rămas conturul pe hîrtie. Are maşină, aşa că e complet logic să tragi concluzia...

— Şi de ce nu ? Acum la ţară sînt multe construcţii părăsite... Este un fenomen de masă... Jumătate din ga-

rajele Rigăi au încuietori enorme de la vechile magazii, pe care le făceau fierarii din partea locului. Sînt suficient de sigure, pentru că fiecare meşteşugar avea chichiţa lui. Industria modernă nu poate oferi nimic de acest gen, totul este prea standardizat.

— Mai sînt întrebări de pus martorului ? Şi judecătorul îşi îndreptă privirea spre procuror şi avocat. Vă rog ! Observase şi el mîna ridicată de acuzatul mai în vîrstă.

— Eu nu am o întrebare, ci o explicaţie. Ca şi la ancheta preliminară, afirm că martorul nu ştia nimic de intenţiile mele şi nici nu le putea bănui măcar.

— Desigur, dacă aş fi bănuit ceva aş fi dat imediat fuga la miliţie ! rîse Žip.

— Ce mai face mama dumneavoastră ? întrebă judecătorul.

Buzele lui Žip se strînseră şi deveniră subţiri, subţiri. Pe faţă îi apărură pete albe.

— O cunoaşteţi pe mama mea ?

— Puţin.

— În martie una mie nouă sute şasezeci şi opt am citit în ziare că şi-a susţinut disertaţia de doctor în ştiinţe. Vă satisface răspunsul meu ?

— Luaţi loc pe una din bănci.

— Vă mulţumesc.

Strecurîndu-se printre cei ce stăteau pe bănci, Žip se duse tocmai în colţ, lîngă perete. Şedinţa tribunalului continuă.

Curînd Margita simţi că este privită neîntrerupt. Nu era o privire pătrunzătoare, dar îi provoca nelinişte. În orice caz, nu se simţea în largul ei. Întorcîndu-se brusc, observă că de vină e ultimul martor. Exact acela pe care Gundar ieri, pe scară, în clădirea tribunalului, îl salutase slugarnic.

Procesul se apropia de sfîrşit, rămăseseră doar unele „cozi", care trebuiau puse la punct. Abia cu două zile în urmă apăruse în dosar un document care cerea să se acţioneze concret, fără întîrziere. O comisie de evaluare muzeistică făcea cunoscut că cetăţeanul cutare adusese spre cercetare sfeşnice cu cinci braţe, moştenite de la străstră-

bunică. Dacă nu se luau în considerare lăcașurile și farfuriuțele, sfeșnicele erau identice cu cele din fotografiile primite de la miliția judiciară. În afară de aceasta, sfeșnicele fuseseră făcute la douăzeci de ani după moartea bunicii. În discuția cu inspectorul miliției judiciare, posesorul a recunoscut că de fapt nu le moștenise, ci le cumpărase de la o persoană încă neidentificată.

Pe de-o parte, judecătorul ar fi trebuit să trimită dosarul pentru reanchetare, pentru a se descoperi intermediarul, care dusese sfeșnicele la Moscova, iar pe de altă parte aceasta ar fi dus la alte cîteva zile de lipsă de la serviciu a martorilor și nu prezenta nici o garanție că s-ar reuși să se descopere intermediarul. Acuzații recunoscuseră faptul că le furaseră, partea dăunată avea să primească înapoi bunurile sale ... Și judecătorul propuse asesorilor o hotărîre solomoniană — să se predea sfeșnicele descoperite în cutare și cutare loc proprietarului de drept.

— Aha, acum îmi vei juca tontoroiul, ticăloaso ! o anunță Gundar în bătaie de joc pe Margita, la o zi de la pronunțarea sentinței. Tu ai făcut declarații false în mod premeditat în fața tribunalului. Știai prea bine lucrușoarele astea, eu însumi ți le arătasem și-ți vorbisem de ele.

— Nu mi-ai spus nimic.

— Pe tine te bagă la zdup, iar mie îmi rămîne locuința. E o locuință frumușică.

— Gundar, nu poți face o asemenea ticăloșie ... Doar știi că n-am unde să mă duc ...

— Nu te frămînta, patul și păturica îți sînt asigurate la pîrnaie. În sfîrșit, îți voi putea plăti cum se cuvine pentru pacostea care mi-ați făcut-o cu Želvak ! ...

Zidurile groase de cărămidă, înnegrite, necurățate niciodată ... Afară, la intrare, tropăiau mărunt femei îngîndurate, închise în sine... Din timp în timp se deschide o ferestruică în perete și, după o scurtă discuție, cîte una din ele este lăsată să intre ... Curticica pavată cu piatră, cu o căsuță în colț ... Bucătăria de unde se aude difuzorul și în tigaie sfîrîie pîrjoalele, în care înțeapă cu furculița un bărbat dezbrăcat pînă la brîu. Cu mîna stîngă îmbră-

ţişează o femeie ciufulită. Sam ... Nu, aceste ruine ale Cartaginei nu au nimic cu Sam ! Nu-i decît o scursură care vorbeşte, vîrîtă în şoşoni de om îmbătrînit, din care atîrnă obiele gri. „Nu te mira, fetiţo, între zidurile astea este foarte frig ... Foarte frig ...“ — spune ceea ce a mai rămas din elegantul Sam ...

— Tu vrei doar să mă înspăimînţi !

— Articolul o sută şaptezeci şi patru, singură ai semnat.

— Bine, atunci o să povestesc totul ! Şi despre brichete şi despre ...

Gundar începu să rîdă în hohote. Ochii i se micşorară, pungile de sub ochi se zgîlţîiau în acelaşi timp cu mărul lui Adam. Vînzătorul sigur de sine, nerușinat, cu părul uns cu briliantină duminica, care se considera bărbatul cel mai irezistibil din cartier.

— Divorţăm, spuse încet Margita. În ea se frînse ceva. Brusc, înţelese că acest cuvînt trebuia să-l pronunţe de mult, că este unica rezolvare adevărată, că altfel nu se poate, şi totuşi ochii i se umplură de lacrimi.

— Ce interes am să divorţez ? Mie îmi e bine şi aşa ! Odată ce sînt soţ, pot să te pocnesc liniştit peste mutră cînd meriţi.

Seara Margita se duse la mama. Desigur, nu credea că mama o va putea înţelege, dar măcar s-o ierte. Însă, intrînd în casă, nici măcar nu mai deschise discuţia despre ceea ce o adusese aici. În cămăruţa din spate se instalaseră sora cu soţul ei, pe cea din faţă o despărţiseră cu şifonierul şi o perdea. În ea dormeau părinţii şi fratele. Televizorul îl mutaseră în bucătărie.

— Nu-i dracul chiar atît de negru ! exclamă optimist fratele ei. Îndată ce tinerii vor avea un copilaş, iar asta se înţelege de la sine, ne vor trece automat pe listă. Dacă ăia nu vor tărăgăna prea mult, atunci peste vreo patru ani te voi invita, Margita, să te speli în baie şi să faci plajă în logie.

— Cum de ţi-a trecut aşa ceva prin cap ! ? se revoltă şefa Margitei. În primul rînd că nu te vor primi la cămin,

în al doilea rînd ai fi cea de pe urmă proastă ! Să laşi unui asemenea ticălos locuinţa ta ! El asta şi aşteaptă ! N-ai decît să divorţezi, însă la locuinţă să nu renunţi pentru nimic în lume ! În viaţă orice se poate întîmpla. Poţi întîlni un om care să ţi-l facă covrig şi să-l dea de-a dura pe scară, sau ăsta să se încurce cu vreo fată, care să aibă locuinţa ei sau măcar două camere ... Atunci el singur va pleca bucuros de la tine, pentru că, la divorţ, acolo îi va fi mai cald. Cu Zaika, pontatoarea, aşa s-a şi întîmplat. Fă ce vrei, dar locuinţa nu i-o lăsa lui, nu-ţi dau voie ! ...

Gundar adesea nu venea noaptea acasă, pe Margita n-o deranja asta, ba dimpotrivă, însă apariţia lui era întotdeauna legată de conflicte mai mari sau mai mici şi de jigniri. Dacă tactica asta o foloseşti sistematic, poţi împinge omul la sinucidere. Cînd ameninţarea cu tribunalul nu a dat rezultatele scontate, Gundar a plănuit o luptă îndelungată de poziţii, care, pe lîngă altele, îi făgăduia şi plăcerea pe care o încearcă copiii care chinuie pisicile sau alte animale.

Pe neaşteptate, cînd trecuseră de la proces trei sau patru luni, Gundar vorbi omeneşte.

— Eu ştiu, Margita, tu ai vrea ca eu să-mi iau catrafusele ... Ce-i drept, locuinţa e de fapt a ta. Pentru doi divorţaţi e cam mică. Eu sînt gata să plec dacă îmi faci un serviciu.

— Nu mai cred nici un cuvînt de-al tău. Ştiu că tu niciodată nu faci un lucru care nu-ţi aduce în primul rînd ţie un folos.

— Păi, desigur, altfel aş fi complet tîmpit. Dar s-a ivit o chestie, din care amîndoi am cîştiga bine, iar în pierdere ar rămîne un al treilea. Văd că nu mă crezi, de asta îţi propun să ne întîlnim cu un om care-l ştie bine pe Sam. Au fost împreună în colonie. Sam i-a împuiat capul cu farmecele tale, încît el s-a amorezat de tine fără să te vadă ... Nu, te-a văzut o dată, la tribunal.

Deşi amintirea lui Sam o lăsa rece, totuşi e plăcut să ştii că măcar mai există cineva care te vorbeşte de bine ...

— Aş vrea să vă ajut, dar ... n-am destulă putere, şopti femeia şi tăcu aşteptînd.

Auzea limpede respiraţia inginerului de partea cealaltă a ferestrei bătute în scînduri.

— Cu adevărat vreau să vă ajut, şopti din nou femeia. Şi din nou ascultă cu încordare, aşteptînd răspunsul.

Nu mai simţea nici gerul nopţii, nici zăpada, care-i intrase în bocancii de schi, nici mîinile albite de ger.

— Fugiţi în Ergli şi de la poştă luaţi legătura cu miliţia. Telegraful funcţionează toată noaptea.

Urmă o pauză lungă.

— Nu, continuă în şoaptă femeia, atunci aş fi pierdută ... Nu-i cunoaşteţi ... Trebuie născocit ceva ...

— În alt fel, dumneata, Ilona, nu mă poţi ajuta.

— Nu mă cheamă Ilona. Eu nu cunosc bine împrejurimile. Mă rătăcesc ... Mă vor prinde, înainte de a ajunge pînă la rîu ...

— Atunci nu mă poţi ajuta.

— E ora şase, au mai rămas doar trei ore.

— Fugi la Ergli ... Fugi pînă mai e întuneric ...

— Mai întîi vă vor omorî pe dumneavoastră, apoi pe mine ...

— Dar s-ar putea ca acum dumneata să fii trimisă ca să mă convingi, nu ? Cum de nu mi-am dat seama imediat ! Deci, nu mă încăpăţînez, desenez, fac ce mi s-a cerut, numai că nu-mi pot aminti anumite amănunte, dar pînă la urmă totul va fi gata ! În ce lună te-ai născut ? Dacă în februarie, atunci piatra care îţi poartă noroc e ametistul, dacă în martie — acvamarinul... iei totul şi vei avea parte de multă fericire !

— Linişte, şopti femeia. Vă rog, linişte !

Înţelegînd că Gvido Lieknis nu se mai poate opri din vorbăria lui nervoasă, femeia făcu repede cale întoarsă.

Furia inginerului se potoli tot atît de repede cum izbucnise, însă odată cu ea îi pieri şi puterea şi se duse cu greu pînă la cuptor. Pe drum se agăţă de scaun, care se răsturnă, foile cu schiţe şi cele albe şi articolele de de-

senat se împrăştiară pe podeaua murdară, luminarea căzu şi se stinse.

De ce să mă împuşte ? Ce folos au din asta ? Bătrînul vrea să-i demonstreze tînărului dîrzenia sa pentru a obţine de la acesta supunere totală ? Bătrînul doreşte puterea cu orice preţ, aşa şi se poartă. Cînd de fapt el are nevoie doar de garanţia că nu voi vorbi. Sigur, se înţelege, voi tăcea ! Voi tăcea, tăcea, tăcea ... Lieknis se dezmetici înţelegînd că la fiecare cuvînt se loveşte cu ceafa de cuptor. Nu poţi omorî un om numai fiindcă nu-şi aminteşte ...

Peste o oră inginerul Gvido Lieknis îl informă pe banditul bătrîn, acest resort al răului, încordat la maximum, că nu-şi aminteşte nişte mărunţişuri la unul din blocurile sistemului de alarmă şi că deci nu poate garanta decuplarea lui de seiful central. Tînărul îşi pierdu cumpătul, însă bătrînul, se pare, îşi dădu seama sau măcar simţi că nu-i vorba de memoria inginerului. Mijindu-şi ochii şi aşa tăioşi, mici, spuse liniştit, deşi dincolo de cuvintele sale se simţea cruzimea şi ameninţarea cu pedeapsa care-l va paşte pentru minciună :

— Mai aveţi timp ... Pînă la nouă ... După aceea nu veţi mai avea timp ...

Oare cum merge treaba la grupa care l-a înhăţat pe Ghibalo la Latgali ? Cum s-a comportat el ? Doar şi el, cînd a desenat planul, a avut de întîmpinat aceleaşi greutăţi. El e ca un taur, dar tocmai la aceştia cedează, de obicei, caracterul. Dacă a desenat totul, atunci nu are nici un rost să mă jertfesc ! Atunci asta nu-i jertfă, ci tîmpenie banală. Din cauza idiotului de bătrîn putem să murim amîndoi. Doi oameni tineri, cu studii, care pot face încă multe pentru societate. Ghibalo are familie, iar după bătrînul ăsta poate nu va plînge nimeni, la vîrsta lui mulţi au rămas fără familie din cauza războiului. El nu va mai da nimic societăţii, doar îi va lua. Întreabă pe cine vrei, nimeni nu va spune că trebuie să ai grijă de un bătrîn răpciugos şi să jertfeşti un om tînăr, căruia îi rămîn copii mici. Cum aş putea să mă mai uit după aceea în ochii orfanilor ? Mie mi-a fost milă de bătrînul ăsta ? Dar de ce nu ţi-a fost milă de tatăl nostru, vor întreba ei ...

Da, îl schilodesc pe unul din acești tipi înainte ca celălalt să reușească să mă trimită pe lumea cealaltă !

Și deodată simți mirosul de chilcă, deși știa că în cameră nu-i nimic care să aducă măcar pe departe a așa ceva și, de aceea, se gîndi : încep să-mi ies din minți !

Dacă i-ar fi spus cineva înainte inginerului că acest paznic amărît — în care nu era nimic, absolut nimic care să merite atenție — îi va preocupa mintea măcar pentru două minute, Lieknis ar fi considerat asta ca pe o glumă. Acum se gîndise la el toată noaptea, ca și cînd de o sută de ori l-ar fi pipăit cu gîndul din cap pînă în picioare, trecînd peste fiecare cusătură a hainelor sale mototolite. De ce oare arată întotdeauna așa, — se tîrîie pe podea sau scormonește în lada de gunoi ? Îi știe fiecare rid de pe fața lui simplă, chiar tîmpă oarecum, părul cărunt, mătreața veșnică de pe gulerul transpirat.

Oricare mașină de calcul ar fi dat rezultatul de unu la o sută : dacă din doi numai unul poate să rămînă în viață, atunci prioritatea este de partea inginerului. Oricare din factorii obiectivi sînt pentru această alegere. Din păcate de data asta, dreptul de a rezolva problema nu aparținea mașinii, ci lui Gvido Lieknis.

Bătrînul care face de pază la etajul întîi, — probabil că suferă de vreo boală dacă lucrează numai noaptea, — prin prezența sa împiedică pe spărgători să străbată coridorul, ca să ajungă la ușa seifului principal.

Bătrînul are un birou cu telefon și un fotoliu moale, slinos, în care noaptea dormitează, însă nu doarme cu adevărat, probabil niciodată. Chiar dacă uneori adoarme, tot nu înseamnă nimic — doar ei nu pot să stea după colț și să depindă întru totul de dorința de a dormi a bătrînului, după ce au pătruns prin atîtea ziduri ! Atunci nu le rămîne decît să meargă la noroc. Nu, nu poți trece de bătrîn ! Nu poți străbate coridorul în așa fel încît acesta să nu te observe, iar dacă observă pune mîna pe pistol și apasă cu piciorul pe pedala de alarmă de sub birou sau pe butonul de semnalizare de lîngă telefon și începe babilonia : urlă sirenele, se reped mașinile, latră cîinii, proiectoarele încep să măture gardurile, acoperișul, răsună co-

menzi scurte și spărgătorii trebuie să se predea. Desigur, vor atribui nereușita trădării lui Gvido Lieknis și cineva de aici, din casa asta rece, îi va băga fără să clipească două gloanțe în burtă.

Dacă ar reuși să-l izoleze pe bătrîn sau să străbată coridorul spărgătorii ar fi putut face și zgomot în timpul lucrului și să nu-i amenințe nimic. Lieknis se gîndise la vreo zece variante de neutralizare a bătrînului, una mai fantastică decît alta. Toate aveau în vedere necesitatea de a-l lega sau a-l ameți cu o lovitură, însă Lieknis însuși fu nevoit să le respingă, fiind nerealiste.

Împiedicîndu-se de bătrînul incomod, Lieknis la început se bucurase și povestise totul spărgătorului vîrstnic.

Se dovedi că aceștia erau informați despre paznic și-l avuseseră în vedere.

— Cu paznicul o rezolvăm noi, spusese morocănos bătrînul. Dumneata îngrijește-te de sistemul de alarmă.

Desigur, se hotărîseră să omoare paznicul ! Altfel nici că s-ar putea !

Fără să vrea, inginerul începu să se gîndească cum vor face criminalii acest lucru. Cum să-l omoare pentru ca moartea să aibă loc fulgerător ? Și îi veni în minte că, de la panoul de distribuție, care se găsește în apropiere, după colț, pot fi întinse cabluri și duse prin spatele omului din scaun două capete de fir... Americanii, pentru scaunul lor electric, folosesc două mii de volți, dar e suficient și mai puțin... Moartea e fulgerătoare și nedureroasă... Umană... Cîți bătrîni nu se chircesc de durere în spitale ani de zile, nemaiavînd putere să aștepte pînă vine doamna cu coasa... Un adevărat coșmar, mă pregătesc să devin ucigaș... Sînt obligat să devin ucigaș, dacă vreau să rămîn în viață... Dacă desenez planul pînă la capăt, ăștia îl vor omorî pe paznic. Iar dacă nu-l desenez, mă lichidează pe mine... Sau poate nu mă lichidează? Ce sens ar avea să mă împuște ? Doar ei au nevoie numai de o garanție fermă că voi tăcea!

Ba nu, ce fel de garanție — lor le trebuie aur !

Pe neașteptate, prin crăpătura din tavan curse un fir de nisip. Scăpără un chibrit și aprinse lumînarea. Înălță

capul ca să vadă mai bine, însă atunci răsunară paşi şi nisipul începu să curgă din diferite locuri.

— Ai înnebunit, ce ai ? ocăra cineva în pod. După glas, era tînărul cu pulover.

— Nu, pe cuvînt, mi s-a părut că e cineva aici. Am auzit clar... Ia uită-te la scîndura asta, nu-i desfăcută ? Nu. Dar cealaltă ?

— Ai devenit a dracului de activă ! Hai, că mai putem dormi o oră !

Paşii amuţiră în partea aceea a casei şi peste o clipă se auzi zăpada scîrţiind, cînd trecură de-a lungul casei.

Lieknis scrîşni din dinţi. Apoi puse urechea la uşă.

— Ei ? întrebă bătrînul.

— Încep să am halucinaţii...

— Nu-i nimic, aerul proaspăt îţi va face bine, spuse bătrînul şi din nou se lăsă tăcerea în bucătărie.

Tînărul adormi îndată, coniacul încă îl mai ţinea sub influenţa lui, în schimb bătrînul, deşi închise ochii, nu mai putea dormi ca înainte. Femeia era încordată toată şi se prefăcea că doarme. Moţăia pe scaun chiar lîngă uşă, acoperită cu canadiana galbenă. Îi reuşise figura, izbutise să cerceteze podul, însă speranţa ei nu se adeverise : scîndurile se ţineau prea zdravăn acolo pentru a le putea mişca.

„Dacă mi-aş căuta salvarea la el, cît de mult putem rămîne acolo ? Nu, e mai bine să mă sui în pod şi să ridic scara. Dar prea mult nu pot rezista nici acolo, or să născoacească ceva ca să mă dea jos."

De undeva, de departe, dinspre Ergli, se auzi un lătrat leneş de cîine, care amintea că mai există pe lumea asta şi alte case şi alţi oameni.

Lemnele din sobă arseseră, însă jarul încă nu se făcuse cenuşă şi din cînd în cînd izbucneau scîntei.

„Steguleţele roşii... Micile steguleţe roşii... — îşi aminti ea. Micile steguleţe roşii cu care se marchează pîrtia pentru schi... Cu siguranţă că pîrtia trece totdeauna peste rîu aici şi cel puţin un capăt al ei trebuie să fie la Ergli..."

Ziua trecută, nevrînd să fie de faţă la discuţia cu inginerul, schiase pe deluşorul din spatele şopronului. Panta se termina de cum dădeai de colţul pădurii şi ea trebuise să intersecteze pîrtia de schi marcată cu steguleţe.

Pe neașteptate, o izbi în față lumina lanternei de buzunar. Tînărul se trezise și, cum se întîmplă după băutură, îl apucase cheful de năzbîtii.

— Potolește-te ! Lasă-mă să dorm ! șopti ea și se întoarse cu spatele la lumină.

— De ce-ți strălucesc ochii, ca la pisici în martie ?

— Mă gîndesc la tine ! i-o tăie ea scurt și își trase canadiana peste cap.

Tînărul stinse lanterna și curînd începu să sforăie. Înainte de asta se uitase la bătrîn și la ceas. Era șapte fără cîteva minute. Tînărul mustăcios nu știa că bătrînul e treaz, că stătea doar cu ochii închiși și ascultase cu atenție discuția.

„Dacă își închipuie că am să trag, greșește ! Așezîndu-se mai comod, tînărul făcu să scîrțîie scaunul. Las să-și bage singur capul în laț !"

Ura față de bătrîn creștea în el cu fiecare oră. Întîi pentru că ticălosul luase femeia parțial sub ocrotirea sa și ea se folosise imediat de asta fără rușine, ba făcîndu-i ochi dulci acestui om netrecut prin treburile dragostei, ba legănîndu-și fundul, ca să-l supună pe ăsta influenței sale și să scape din ghearele tînărului. Apoi, pentru că speranța de succes în afacerea asta era tot mai mică. Dacă inginerul nu-și amintește cu adevărat ceva, atunci n-au de ce să se mai apropie de fabrică, se puteau duce de-a dreptul la miliție sau la pîrnaie.

„Dacă n-aș fi făcut tovărășie cu el, totul ar fi fost altfel, se înfurie pe el însuși tînărul. Și-ar fi găsit alți parteneri și, cu timpul, ar fi descoperit cum să deschidă seiful și să deconecteze sistemul de alarmă. Tot așa de isteț cum le-a ticluit pe toate celelalte ! Și totul ar fi fost în deplină ordine, dacă ăstuia nu-i trăsnea în cap ideea cu inginerul !" Bineînțeles, gîndul de a deschide seiful și a decupla sistemul de alarmă fusese o simplă laudă de bețiv. Doar lipsa oricăror cunoștințe în acest domeniu îl silise să caute un partener cu experiență.

Femeia se gîndea, revedea în minte tot șirul de întîmplări.

Știa prea puține.

— E adevărat că pe o pereche de pantaloni reiați se cere două sute de ruble ? întrebă șeful.

— Pentru cei albi și mai mult, confirmă ea.

— Odată ce se cere, înseamnă că se găsește și cine să dea. Da, cine trăiește din leafă, toată viața merge numai cu tramvaiul. Făcînd o pauză, pentru a da posibilitatea să se înțeleagă textul și subtextul, continuă : Avem nevoie de ajutor.

Discutau stînd într-un „Moskvici" portocaliu cu caroserie de furgonetă. Motorul și ventilatorul funcționau, altfel s-ar fi aburit geamurile.

Tînărul mustăcios stătea în picioare, sprijinindu-se de peretele casei și, de plictiseală, scuipa.

„În sfîrșit, voi scăpa de el", se gîndi triumfător femeia.

— Mai concret ? întrebă ea.

— Inginerului îi plac femeile frumoase... Nu-i scapă nici un tren de schiori... Șeful vorbea scurt și la obiect. În încheiere adăugă. Noi dispărem de dimineață, iar tu rămîi ca să-l eliberezi pe inginer cu puțin înainte de întoarcerea trenului și mergi cu el la gară. Pe drumul de întoarcere cu siguranță că nu va fi atît de politicos...

Așadar, femeia va supraveghea pe inginer de la casa părăsită pînă la Riga, de la gară Lieknis va fi urmărit, pe jos, de tînărul mustăcios, iar de șef cu „Moskvici"-ul portocaliu. Dacă pe inginer îl va ajunge căința, în aceeași seară va lua legătura cu miliția.

— Am să-i spun ca de la gară s-o șteargă direct acasă, să nu se întîmple să înțelegem greșit vreun pas de-al lui, reluă bătrînul. Ajuns la Riga, va fi nevoit să tacă, iar în rest va trebui să tacă mai departe.

— Dimineața se va întîlni la fabrică cu adjunctul său Ghibalo.

— Asta nu are nici o importanță. El însuși va ascunde adevărul, povestind despre reușita plimbare pe schiuri, așa că orice îi va povesti adjunctul, el va crede că-i tot un mod de a escamota adevărul.

„Desigur, dacă inginerul ar izbuti să deseneze planul, ar fi mai simplu, se gîndi femeia. Aștia ar șterge-o ime-

diat şi noi numaidecît după ei... Ne-ar lua pe drum vreo maşină."

— Vedeţi... Aşteptăm, aşteptăm, iar el sforăie acolo pe cuptorul cald ! spuse cu glas tare femeia fără să se adreseze cuiva anume.

— N-ai fost întrebată, răspunse morocănos tînărul. „Mda, ticăloasa asta ajunge departe, ia te uită cît de dibaci începe să comande ! Se poate ca bătrînul bursuc să nu-şi dea seama de asta ? Dar tu, amator de dulce, în curînd o să-i cureţi pantofiorii. Cum de-am putut să mă leg de un asemenea prost ! Doar eu am avut un plan a-ntîia, un plan a-ntîia !... Şi el a stricat totul... Idiotul !... Inginer i-a trebuit ! I-a să văd, ai planul etajului întîi ? Nu ! Şi nici n-o să-l ai ! Iar eu n-o să mă apuc să mă duc şi să cercetez personal, nu te aştepta ! Cine s-a gîndit la inginerul ăsta, ăla să şi scape de el... Eu la nouă sînt pe schiuri şi pe-aici mi-e drumul ! Iar tu, tăicuţă, n-ai decît să te gîndeşti şi singur cum o să rezolvi treaba cu el, că eu o să fiu departe. Ba şi pe tine te-aş sfătui : ia-ţi tîrfa asta şi şterge-o, altfel ajungi într-un mare năvod ! Mîine o să-mi veniţi amîndoi, numai că eu îi azvîrl pe uşă lucruşoarele. Să strice un asemenea plan ! Dacă mă înţelegeam cu altcineva, mîine aş fi început o viaţă grandioasă !"...

— Aşa-i, mai bine ia vezi ce face el acolo, spuse bătrînul adresîndu-se tînărului. Oricum încerca să se întoarcă, privirea i se îndrepta spre silueta femeii.

Dar cum tînărul nu se ridicase, strigă :

— Ce, eşti surd ?

Scrîşni zăvorul.

Uşa camerei se deschise scîrţiind. Tînărul rămase în prag. Femeia trecu pe lîngă el şi se strcură în tindă. Acolo se împiedică de schiurile sprijinite de perete, care căzură cu zgomot. Din mers, izbuti să se uite în camera prizonierului. Inginerul nu desena planul. Parc-ar fi îngheţat, stătea cu ceafa sprijinită de cuptor şi cu ochii în tavan. Probabil nici nu auzise că s-a deschis uşa. Lumînarea de pe scaun arsese aproape în întregime.

Femeia se sprijini de peretele casei şi începu să plîngă. Încet, înăbuşit. Cu toate că se făcuse dimineaţă, încă mai

era întuneric. Între pătura de zăpadă şi cerul înstelat se deslușea conturul acareturilor din preajmă şi al pădurii.

„Dacă aş izbuti să fug, ăştia n-ar avea curaj să se răfuiască cu inginerul... Ah, dacă aş şti cît de cît să merg mai bine cu schiurile !...

Steguleţele micuţe, roşii, fluturau de-a lungul pîrtiei... Pîrtia era tare şi umblată... „Acum, pe întuneric, dacă mi-aş da drumul de pe delușor aş putea ajunge pe traseu şi chiar dacă m-ar ajunge din urmă, ar fi deja lumină"...

— Hei, ce tot faci acolo atîta timp ? bătu cu pumnul în uşă tînărul.

— Respir aer curat, în cameră e prea înăbuşitor.

— Hai, dă-mi ceva să-mi clătesc gîtul... Măcar de-ai muri...

Ca să nu-l înfurie, intră din nou în bucătărie, găsi cana cu ceai răcit şi i-o dădu tînărului :

— Aici nu poţi respira deloc... Nu mi-e bine...

Nici bătrînul nu se mai îndoia că jocul e ca şi pierdut. Cine şi-ar fi închipuit că sistemele de alarmă ajunseseră atît de complicate şi că necunoaşterea parametrilor a douătrei rezistenţe şi condensatori pot reduce la zero întregul plan elaborat atît de minuţios ? Dar încă nu se ştie dacă totul e pierdut. Tînărul e dezechilibrat, lăudăros, cu gîndul numai la bani, cît mai mulţi bani, poate face prostii mari. Cum s-ar putea descurca cu întrebările inteligente ale anchetatorilor ? Şi nu-i nici o îndoială că a doua zi chiar se vor ocupa de el ca de unul care mai fusese condamnat. Nu-s proşti, şi-ar da seama că unul din complici lucrează în fabrică. La început i-ar cerne pe cei ce au acces în clădirea veche şi în cea nouă, apoi pe cei care au acces şi în clădirea veche şi în cea nouă şi la etajul întîi. Ei bine, ar fi vreo cincizeci, unii au alibi, alţii nu au. Spatele tînărului e asigurat printr-un vicleşug, n-or să-l ia în prima tranşă, dar tot o să intre în atenţia lor. Fără să fie văzuţi şi auziţi, oamenii miliţiei vor urmări fiecare rublă cheltuită, se vor interesa de prietenii celor bănuiţi. „Nu, pînă la mine nu vor ajunge, se gîndi bătrînul, nu am fost văzuţi împreună, însă se vor interesa şi de mine, atîta că probabil mai tîrziu. Nu sînt prea mulţi în evidenţa miliţiei care să poată lua un lădoi de bani ! De fată n-am

de ce să fiu îngrijorat, are minte, chiar dacă ar cheltui, curcanii se vor gîndi că sînt din ce a adunat mai înainte. Mulți doar sînt convinși că trebuie să aibă."

„Trebuie să fac ceva... trebuie să fac ceva imediat, încerca să-și facă curaj femeia. Dar cum să nu le stîrnesc suspiciuni prin faptul că ies atît de des ?..."

Iar bătrînul continua să judece urmările nereușitei : „Doar eu am vrut de atîtea ori să mă las de astea. Acum pot spune liniștit : ușa seifului nu poate fi deschisă și tipul ar crede. Dar n-o să spun. Din cauza muierii ăsteia ? Ce, vreau să mă grozăvesc în fața ei, și amestecînd-o în treaba asta, să o leg de mine ? Ce nevoie am să deschid acest seif, ce folos o să am din asta ? Suma e atît de mare încît nici în zece ani n-o cheltuiești ! Miliția judiciară atît și așteaptă, ca să scoți la lumină o rublă în plus ! Iar peste zece ani n-o să mai am mult pînă la pensie, doctorii îmi vor da voie doar să-mi tîrșesc papucii prin cameră și să mănînc fulgi de ovăz ! Nu, soarta știe ce face, e chiar mai bine că memoria înginerului nu-i perfectă !"...

Femeia se ridică și ieși pe ușă. Se auzea cum tropăie în tindă. „Probabil că bocancii îi sînt strîmți, îi îngheață picioarele imediat", se gîndi bătrînul.

— Afurisita, se bucură că nu iese nimic ! spuse cu răutate tînărul, ca și cînd ar fi nădăjduit să arunce o sămînță de ceartă. Unde te gîndești să-l vîri după aceea pe inginer ? În dulap ? Acuși se face lumină, ce rost are să pierdem timpul ? ! — Frica în fața pedepsei inevitabile îi înăbușea dorința de a mai fugi singur. Începuse și el să spere că nu se va mai ajunge la înfăptuirea planului.

Femeia luă în liniște schiurile și le vîrî în troianul de lîngă ușă. Tropăia în tindă ca să nu se audă zgomotul schiurilor și al legăturilor, însă i se părea că acum — acum va ieși cineva să se uite. Se străduia să acționeze cu și mai multă precauție, în și mai multă liniște, dar schiurile bărbaților erau lungi și grele, nu le poți ridica ca pe un fulg. Și apoi emoția, gerul, aerul curat, care parcă clinchetea exact ca o strună întinsă la maximum, chiar dacă nu te atingeai de ea.

„Trebuie să fac asta acum... Trebuie să fac asta chiar acum", își spunea, de parcă nu mai era ea, și își continua

cu migală treaba. Dar ce era mai greu rămăsese deja în urmă : hotărîrea era luată şi cu fiecare mişcare se depărta tot mai mult de posibilitatea de a renunţa.

Schiurile le vîrî în troian lipite unul de altul şi puţin aplecate, cu vîrfurile înspre şură, pentru ca să-i fie uşor să le ia din mers sub braţ.

Va fi în mijlocul curţii cînd ăia o vor vedea pe fereastră, dar cînd tînărul va sări şi va întreba unde a dus schiurile, ea va fi trecut deja de colţ. Trebuia să-i răspundă ceva imprecis, ca de exemplu : „Imediat !“ sau Mi-a venit o idee bună !“, pentru ca tînărul să nu alerge imediat după ea. Iar dacă va face aşa ceva, atunci totul e pierdut, nu va reuşi să ajungă la schiurile ei, şi apoi mai trebuia să încheie legăturile şi să ajungă pînă la jumătatea pantei. Văzînd că s-au dus şi celelalte schiuri, el va înţelege totul şi se va repezi ca un apucat ! Frica îl va îmboldi atît de tare încît, la început, nu va observa zăpada adîncă, iar cînd ea va fi la lizieră el, desigur, va trage.

Ea se gîndise la toate, exceptînd un singur lucru : ce se va întîmpla dacă glonţul o nimereşte.

Nu va fi nimic. Mă va ajunge şi mă va omorî.

Socotise că va reuşi să cotească pe pîrtia de schi spre Ergli înainte ca tînărul să izbutească, alergînd în linie dreaptă, s-o prindă la rîu. Iar dacă ticălosul va fugi oblic dinspre casă spre rîpa rîului, ea va coti la stînga — traseul cu siguranţă că trece pe lîngă vreo locuinţă sau ajunge la drumul umblat. Prima variantă este mai uşoară. Trecînd peste rîu le dă drumul sub gheaţă celor trei perechi de schiuri de prisos. Nu mai e nevoie să le ducă cu sine. Şi ţinta finală este mai aproape.

Ar trebui să fii sinucigaş pentru ca, în asemenea situaţie, cînd ai rămas în zăpada adîncă, aproape neajutorat şi ştii că în curînd apare aici miliţia, să încerci să-l lichidezi pe inginer.

Cînd toate schiurile au fost băgate în troian, şi le luă pe ale sale şi le duse pe poteca bătătorită, pe lîngă uşa spartă a şurii, dincolo de construcţie. Acolo ea le aşează pe făgaşul lăsat ieri de schiuri, examină golurile dintre tufişuri şi porni înapoi.

Pe tînăr îl zăpăci apariţia ei cînd se ciocniră în mijlocul curţii.

— Hei... ticăloaso... ce te pregăteşti să faci ?

El nici măcar nu izbutise să-şi ia mănuşile şi căciula.

— La ora nouă fără un minut vreau să schiez, declară ea. Şi o să fiu hăt colo, dacă aveţi nevoie, chemaţi-mă. Hai în casă. Şi femeia se strecură pe lîngă el.

— Ce înseamnă asta ? întrebă ameninţător tînărul, arătînd la schiurile care se iţeau afară din troian, în timp ce mergea în urma femeii.

— Amîndoi sînteţi nişte idioţi sinistri ! răspunse ea şi, intrînd în bucătărie, începu să-şi încălzească mîinile la sobă. Aruncate peste jăraticul aproape stins, surcelele se aprinseră cu flăcări mari. Mare minune că aseară nu ne-au picat musafiri ! Cred că nu-i în interesul nostru să se arate vreunul. După o pauză continuă : Dacă or să vadă schiuri la uşă, nu se vor băga să incomodeze un grup străin, dar o casă părăsită întotdeauna atrage pe orăşenii curioşi. N-ar fi nimic încă dacă ar fi vorba de doi-trei, dar ce-aţi face dacă ar veni un grup întreg ? Ingineraşul v-ar putea face o figură de să nu ştiţi pe unde să scoateţi cămaşa ! Şi de ce l-aţi putea învinui ? El nu-i de vină că voi aveţi nevoie de bani ! Şi, în general, eu în locul vostru i-aş da drumul. Obţineţi de la el o garanţie oarecare că v-a dat informaţii insuficiente...

Să vorbească ! Trebuia să se străduie să mai vorbească ! N-are importanţă ce, numai să le abată atenţia de la schiuri !

— Ah, ticăloaso ! îşi holbă ochii furios tînărul. Mahmureala încă nu-i trecuse şi avea un motiv să-şi dea drumul la furie. Să-i dăm drumul, lasă să plece !... Tu, vezi bine, nu rişti nimic pe cînd noi...

— Desigur, pe mine mă vor ocărî doar ! Unde să fugă ? La miliţie ? N-are decît ! O să spună că l-am forţat să ne dea planul ? N-are decît să spună. Am să le declar că *el* a început să se lege de mine încă din tren şi că, în prezenţa ta, s-a încumetat să pună mîna pe mine ca să mă pipăie, iar noi ne-am hotărît să-l învăţăm minte — l-am încuiat singur în cameră. Pînă la ziuă. Mai mult ca să nu se rătăcească, fiind beat, şi să nu îngheţe.

— Bine, dar noi sîntem în divorţ...

— Dar relaţiile noastre s-ar putea îndrepta, ceea ce, între noi fie vorba, nu se va întîmpla niciodată, şi aruncă o privire fugară spre bătrîn. Miliţia o să-l trimită undeva mai departe !

— O singură femeie face cît doi şerpi, mormăi printre dinţi bătrînul. Expresia de măreţie a feţei lui nu se schimbă. De fapt se bucura că propunerea de a elibera pe inginer nu vine de la el. Miliţia îl va trimite într-adevăr la dracu. Aşa e. Totul va arăta că omul vrea să se răzbune pe cei care l-au ţinut închis. Dacă ne poate da garanţii concrete că vom primi mai tîrziu informaţiile de care avem nevoie...

— Asemenea garanţii există ! exclamă femeia. Planul exact, care n-a fost schiţat pînă la capăt. Inginerul ar da orice ca nimeni să nu afle asta ! Şi plecăm înapoi cu trenul de dimineaţă...

— Să n-o credeţi ! sări în sus tînărul, trecînd pe neaşteptate la „dumneavoastră". Buzele şi mîinile îi tremurau de furie. Pune la cale ceva ! De mult vrea să se răzbune pe mine !

Se lăsă o tăcere apăsătoare. Şi s-ar fi prelungit mult timp dacă în uşă n-ar fi bătut Gvido Lieknis. Bătea cu nerăbdare, ca şi cînd s-ar fi temut că scapă ceva.

— Faceţi cum vreţi ! spuse femeia şi ieşi în tindă.

„Cînd vor vorbi în bucătărie, eu fug. Gvido le va abate atenţia de la fereastră un timp şi atunci cu siguranţă că-mi va merge ! Măcar de mi-ar merge ! Măcar o singură dată în viaţă să-mi meargă ! Măcar o singură dată !"

Un alt gînd luă locul celui dintîi în mintea ei. „Dacă ăsta se ia după mine, Lieknis rămîne cu şeful în bucătărie... unul la unul. Dacă pistolul rămîne în bucătărie, atunci urmăritorul meu nu-l va avea... Dacă însă va alerga după mine cu pistolul, celor din bucătărie nu le rămîne decît să se bată cu mîinile goale"...

Şi deodată îl auzi pe Gvido spunînd :

— Mi-am adus aminte...

Cuvintele pe care le aşteptase atîta ! Dar acum n-o bucura absolut deloc.

Pe neașteptate îi păru rău, nu mai era nevoie să riște pentru el, iar el nu va afla niciodată asta.

Femeia intră înapoi în bucătărie și începu din nou să-și încălzească mîinile, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic și nici nu avea să se întîmple. Privea liniștită la surcelele din foc, care se transformau în cenușă, ca și cînd în spatele ei nu ar fi fost trei bărbați ce se aplecau asupra schițelor și dezbăteau planul grandios de jefuire a fabricii de bijuterii.

Mai interesat decît toți vorbea inginerul. Pas cu pas, concret, atrăgînd atenția asupra fiecărui amănunt care putea să se ivească pe parcurs, notînd pe plan cu cîte un semn de exclamare fiecare loc periculos, părînd că îi duce de mînă pe hoți spre comoară. Sentimentul că lovitura se apropie îi excita, le provoca teamă gîndul la ascunzătorile de care vor avea nevoie, la intermediarii care, vînzînd, vor încerca să înșface partea leului, la miliție, care va porni imediat pe urma lor. Socoteau că acești bani mulți le și aparțin și, deci, deveniseră cît se poate de reale și meleagurile cu chiparoși, femei frumoase cu toalete strălucitoare, limuzine sclipitoare și covoare moi în hoteluri luxoase, despre care știau doar din filmele sentimentale color pe care le văzuseră. Pentru o clipă dispăru chiar și gîndul la miliție, iar cînd cînd reapăru, le produse furie : doar miliția asta vroia, să-i alunge din rai !

Femeia atîta așteptase și atîta dorise ca inginerul să-și amintească toate detaliile din plan, iar acum, cînd se realizase acest lucru, i se părea că el ar fi trădat ceva. Și cu fiecare cuvînt continua să trădeze. Ce anume trăda, asta ea nu știa, dar desigur ceva măreț, înălțător, ceva la care visase ea în taină și pentru care ar fi fost gata să se jertfească. Și trăda în așa fel, încît iertarea nu era posibilă. Trăda speranța. Trăda lumea, pe care în ochii ei el însuși o întruchipa și o reprezenta în bîrlogul ăsta.

Renunța la lumea din care plecase de atîta timp și la simplitatea căreia la început privise cu dispreț, întrucît i se păruse ei, găsise ceva mai bun. Ea năzuise la scenă, dar în grabă sărise pe lîngă ea și se pomenise în culise, unde domnește înghesuiala, praful, unde aerul este greu și lumina slabă. Chiar arborînd cele mai veritabile biju-

terii, se simțea în ultimul timp doar o anexă la o butaforie și fardată cu fardurile lipicioase ale culiselor.

Entuziasmul din glasul lui Lieknis o cutremură — iar nu mai vedea nici o ieșire ! Cu fiecare vorbă lipsea de sens acțiunile eroice pe care ea le gîndise și le făcea caraghioase. El, a cărui apariție însemnase întoarcerea a ceea ce pierduse !

— Aici stă paznicul bătrîn, arătă Lieknis pe plan. Nu știu cum o să vă descurcați cu el, dar am următoarea propunere... Fie să-l prindeți pe drum cînd se duce la toaletă ori după ceai, fie să-i telefonați... Pe birou are telefon, vă spun numărul... Puteți suna de cîteva ori, dar să nu vorbiți... Lăsați-l să creadă că nu se face legătura... Și imediat după aceea să sunați la alt telefon, care-i pe coridor după colț. Omul se va ridica și se va duce acolo, crezînd că-l sună pe el.

— Și dacă nu se duce ?

— De ce să nu se ducă ?

— Și dacă nu se duce ? repetă morocănos bătrînul. Trebuie să decuplăm și legătura sistemului de alarmă care se găsește sub biroul lui.

— Asta-i imposibil. Inginerul se apucă disperat de cap. Doar n-o să vă apucați să perforați betonul sub picioarele lui ? !

Atenția tuturor era ațintită spre plan. Acum putea să dispară pe nesimțite, să-și dea drumul spre traseu, dar ceva o reținea.

— În perete ? întrebă șeful.

— Peretele e de două cărămizi, iar cablul merge prin mijloc... Dacă vă apucați să spargeți, sfărîmăturile cad drept pe acoperișul gheretei șefului pazei !

— Trebuie ! urlă tînărul. Gîndește-te, ți-a mai rămas foarte puțin timp ! Pentru a da greutate amenințării, scoase din buzunar pistolul. Gestul era atît de elocvent, încît era imposibil de confundat. Lui Lieknis îi zvîcniră mușchii feței.

— Nu se poate... Nu se poate nicicum... — bolborosi el.

Femeia se uita la jăraticul pe cale de a se stinge. Aștepta un singur lucru — măcar de s-ar termina mai re-

pede. În interiorul ei cineva o plîngea cu hohote de disperare și groază : „Și tu te mai temeai că n-o să-i poți povesti totul despre tine în cuvinte suficient de cuviincioase... Astuia ?“

Infractorii se uitau la Lieknis și tăceau.

— Să iasă afară dînsa ! se hotărî inginerul.

— Nu-i nevoie, are nervi tari !

— Cum vreți. Vina o să fie a voastră... Cum vreți... După colț e un panou de distribuție... Dacă nu puteți născoci nimic mai bun.... Trebuie să luați cu voi un cablu, capetele să le dezveliți... Moartea se produce instantaneu, fără durere... Dacă între timp nu găsiți nimic...

Propunerea lui Lieknis îi luă pe bandiți prin surprindere, dar inginerul înțelese greșit buimăceala lor și adăugă :

— Un bătrîn atît de murdar... Veșnic înfulecă chilcă... Paharul de la automatul cu apă gazoasă puțea de la o poștă după aceea...

„Omor !“ Ajunse, în sfîrșit, pînă la femeie sensul discuției, dar ea refuză să creadă. Refuză cu încăpățînare, cu disperare, deși Lieknis, cu o exactitate inginerească, continua să vorbească despre lungimea necesară a cablului și alte detalii ale îngrozitorului plan.

„Devii criminal ! Taci !

Trebuia să întreprindă ceva. Trebuia să întreprindă ceva imediat.

Femeia se ridică și făcu cîțiva pași în direcția lui Gvido. I se uită în față cu o uimire copilărească, de parcă ar fi vrut să se convingă că totul se petrecea aievea.

„Taci odată ! Vrei, îți cad în genunchi, numai să taci !“

Simțea nevoia să se sprijine de ceva, altfel cădea. Mîna ei întîlni umărul tînărului cu pulover gri. Ca beată, se ascunse în spatele lui.

Dar cuvintele continuau s-o urmărească.

Cuvintele o împungeau și o sfîșiau.

Cuvintele o ardeau.

Cuvintele luau o înfățișare reală, criminală, și călcau peste ea cu șenilele.

— Scaunul electric... Două mii de volți... Forma cea mai umană... În douăzeci și patru de state și pe insulele

Hawai. Sfîrşită, nu mai vedea decît mişcarea buzelor inginerului, propunerile le mai reţinea doar în frînturi. Condensatori... Transformatori... Pielea uscată prezintă o mare rezistenţă... La capătul cablurilor trebuie sudate ace ascuţite... Nu pot suporta mirosul de chilcă încă din copilărie...

Femeia luă de pe masă pistolul şi-l împuşcă pe inginerul Lieknis în piept. Nu vroise, în nici un caz să-l omoare, trebuia doar să-l silească să tacă. Să curme şirul vorbelor trădătoare, care se prăbuşeau peste ea.

— Ticăloaso ! ţipă tînărul sărind în picioare. Şi făcu asta atît de brusc, încît femeia fu azvîrlită spre uşă, însă pistolul rămăsese în mîna ei.

„Punem miliţia pe urmele inginerului, îi trecu prin minte şefului. Pînă îl caută, nu va da atenţie altora..."

„Iar tu, drăguţule, îmi eşti dator !" îşi continuă gîndurile femeia.

Tînărul se prăvăli pe masă fără să se mai poată întoarce cu faţa spre ea. Glonţul nimerise exact, mîna nu tremurase.

Pierdu un timp cu magazia, în care mai erau două cartuşe, care trebuiau întoarse spre cele două ţevi. Dacă bătrînul nu ar fi şezut sprijinit de dulap, ar fi fugit.

„Poate că el nu trebuie ? Totuna... Al patrulea glonţ e pentru mine"...

Trenul schiorilor se trezi destul de tîrziu.

Brazii nemişcaţi, întunecaţi, grei erau încă în aşteptarea vîntului de dimineaţă, aşa cum îl aşteaptă şlepurile neputincioase şi bricurile cu pînzele tînjind după el, dar fulgii de zăpadă, agăţaţi în crenguţele plopilor, străluceau deja în razele soarelui. Stratul de zăpadă lua ochii cu albeaţa sa albăstruie şi băieţaşii din partea locului se dădeau a nu ştiu cîta oară cu săniile cu care se cară lemne. Pulberea de zăpadă uscată, scîlpitoare, se răscolea în urma lor ca un mănunchi de scîntei, băieţeii strigau veseli şi dădeau din mîini, iar înaintea tufişurilor se împiedicau şi cădeau în nămeţii afînaţi, ca nişte perne de puf. Apoi omuleţii de zăpadă îşi căutau printre bătrînele, respecta-

bilele sălcii și printre mestecenii de mlaștină săniile lor și iar le trăgeau în sus pe deal.

La început, din vagoanele verzi zburară, ca niște trupe de desant, bărbați și adolescenți pe jumătate goi, speriind gerul cu rîsul și strigătele lor, se frecară cu zăpadă și făcură gimnastică de înviorare. Întorși în compartimente, nu-i lăsară pe ceilalți să mai doarmă și curînd întregul peron se umplu de oameni.

Cineva scoase un binoclu și-l trecură din mînă în mînă, fiecare vrînd să privească crengile încovoiate și stejarii uriași, care pozau ca niște atleți în fața aparatului de fotografiat, scoțîndu-și în evidență musculatura, sau să vadă ceva neobișnuit pe vălul alb, neted, care se întindea de la calea ferată și se contopea cu orizontul într-un nor alburiu.

— Se vede ceva... Dar nu-mi dau seama ce...

— Permiteți-mi... Șeful trenului întinse mîna. Unde ? Nu e nimic deosebit...

— Mai la dreapta... Acolo unde se înalță papura...

Privirea șefului alunecă repede pe zăpadă și pe rogozul tăios care atîrna în smocuri deasupra ei.

Văzu o femeie cu părul închis la culoare, într-o canadiană galbenă. Sleită de puteri, se împleticea în zăpada care-i ajungea pînă la genunchi, lăsînd în urma ei o dîră adîncă, inegală, ce destrăma suprafața albă, netedă. În mișcările ei de robot era ceva disperat, nehotărît. Mergea aplecată înainte și șeful trenului văzu că avea mîinile goale și înghețate, buzele strînse, ochii închiși.

— Nimic deosebit, spuse el și dădu binoclul înapoi. O femeie oarecare...

Apoi, urcîndu-se în vagon, se gîndi că totuși putea fi ceva deosebit, de vreme ce femeia rătăcea prin zăpada adîncă în loc să meargă pe drum, însă numaidecît se gîndi că probabil așa o fi vrînd, să taie mai de-a dreptul...

Nud
cu
armă

Ridicase arma prea devreme, mîinile îi obosiră curînd, iar cătarea, o picătură strălucitoare aurie între două țevi brumate, începu să tresalte.

De jos, ca dintr-o fîntînă adîncă, izbindu-se mereu de pereți și de balustradă și poticnindu-se în plasa liftului, răsunau pașii lui Dimda. Purta pantofi cu tocuri înalte, cum sînt acum la modă, iar tocurile astea scoteau niște sunete deosebit de stridente.

Aplecă arma și mîinile i se relaxară. Omul, nu se știe de ce, începu să numere pașii lui Dimda. Cît să mai aștepte, cîți pași i-au mai rămas lui Dimda ? Douăzeci ? Treizeci ?

Cu o jumătate de etaj mai jos era deschisă o fereastră cu vitralii roșii, albastre, galbene ; canatul din dreapta stătea întredeschis, ca de obicei, toată ziua începînd din primăvară, pentru a alunga umezeala mirosind a mucegai care se aduna în timpul iernii. Îndată se și pornea un curent de la ușile podului pînă la cele ale pivniței și, să vezi, după o săptămînă se ducea toată duhoarea și îmbîcseala.

Cîți pași i-au mai rămas lui Dimda ?

Cîndva, de mult, imediat după război, vitraliile avuseseră serios de suferit, întrucît bătrînul care locuia acum la etajul întîi era mare pescar amator și avea nevoie de plumb pentru undiță, iar Dumnezeu însuși se gîndise să-i asigure acest metal, din carcasa de plumb care înrăma bucățelele de sticlă colorată ale vitraliilor, numai să facă un pas dincolo de ușă. Lua șurubelnița și, ziua în amiaza mare, se ducea după plumb. Și nimeni nu-i atrăgea aten-

ţia, pentru că era în floarea vîrstei pe atunci. Apoi vitraliile fuseseră reparate puţin, pentru ca sticlele rămase să nu cadă, în locul celor colorate au pus sticlă obişnuită, pentru că sticlă colorată nu se găsea nicăieri. Iar acum, pe pervazul ferestrei se îmbinau petice roşii, albastre, galbene cu altele obişnuite, albe.

Pe fereastră se vedea partea de curte de lîngă porţi, pe unde trebuia să treci ca să ieşi în stradă. Altă cale către lumea exterioară nu exista pentru cei ce locuiau în această curte.

Deodată jos scîrţîi, apoi se deschise cu zgomot o uşă.

Ridică din nou arma, lipi iar patul de umăr, crestătura înălţătorului prinse picătura aurie, un percutor lovi capsa, al doilea percutor îi urmă exemplul, răsunară împuşcăturile.

Dimda tresări, se opri, apoi se răsuci cu faţa către fereastra de la care se trăsese şi pe faţă i se putu citi uimirea cea mai mare. Apoi se mai împletici cîţiva paşi, de parcă ar fi fugit spre mijlocul curţii, şi muri prăvălindu-se cu faţa în sus, ţintind cu ochi sticloşi cerul de un azuriu copilăresc, care atîrna azi deasupra casei şi deasupra oraşului.

Ucigaşul nu mai stătu să vadă cum a căzut, nu-i văzu sîngele curgîndu-i pe asfaltul curţii, nu-i văzu părul năclăit de sînge. Îndată ce trăsese, se pusese pe fugă. Fuga asta îi era calculată la minut. Îi rămăsese puţin timp, era însă convins că doar o întîmplare l-ar putea face să dea greş.

Ferestrele se deschiseră şi oamenii prinseră a striga, care mai de care se străduia să cheme pe cineva, să facă ceva, în atmosferă plutea spaima. Numai bătrînul de la etajul întîi nu se pierdu cu firea. Numai el ştia ce trebuie făcut. Telefonă la miliţie.

— Ucis ? se îndoi miliţianul de serviciu.

— Dat gata ! spuse bătrînul. Morţi d-ăştia am văzut atîţia, că n-am nevoie să-l pipăi, îl văd îndată p-ăl de s-a dus.

CAPITOLUL ÎNTÎI

Ninsese toată iarna. La început încercaseră să transporte zăpada cu camioanele, dar ninsorile se înteţiseră şi mai mult, iar oamenii îşi recunoscură neputinţa şi se lăsară păgubaşi. Chiar şi acum, la sfîrşitul lui aprilie, de-a lungul trotuarelor se mai vedeau mormane de zăpadă murdară, bătătorită, din care se scurgeau firişoare subţiri de apă ce udau asfaltul făcîndu-l lipicios.

Aşa era şi aici, pe una din străzile principale ale Rigăi, pe care păşea grăbit un om trecut de vîrsta tinereţii, într-un impermeabil bine croit. Pe cap purta o pălărie maro din imitaţie de piele, în picioare ghete de aceeaşi culoare, cu talpa groasă, parcă obişnuite cu mersul pe asemenea trotuare murdare.

Urmărea, din mers, numerele caselor, încercînd să-l afle pe cel de care avea nevoie, treabă uşoară, căci locuia în apropiere şi îşi amintea toate faţadele caselor acestui cartier. Iar dacă nu ţinea minte ordinea numerotării, numai aceasta era de vină, întrucît patruzeci şi şapte putea fi foarte lesne alături de gemenii săi individualizaţi cu „A", „B" şi chiar şi cu „E", după cum alături apărea la fel şi cincizeci şi unu.

Clădirile pe strada asta erau mari, aproape toate de cinci nivele greoaie. Majoritatea se înfăţişau proaspăt zugrăvite în tonuri galbene şi gri, iar aproape toate faţadele aveau elemente decorative, în funcţie de cît îşi putuse permite fiecare proprietar. O clădire oferea atenţiei trecătorilor îngeri, alta dragoni japonezi şi blazoane, iar a treia, chiar sub acoperiş, inscripţia „Anno 1901". În timpul războiului scăpaseră cu noroc. Nicăieri nu căzuseră nici bombe, nici obuze.

Înainte de capătul străzii omul se lămuri unde trebuie să ajungă. Deasupra porţilor uneia dintre case patru nuduri de fecioare cu chipuri greceşti stăteau pe cozi zdravene de peşte, bombîndu-şi piepturile voluminoase şi sprijinind un balcon greu să nu se prăvălească peste porţi.

„Se pare că aici n-am fost niciodată", se gîndi omul şi se uită la ceas. Trecuseră patru minute din clipa în care în

camera sa sunase telefonul, mașina trebuia să fie deja pe drum.

În pasajul arcuit, rece, care părea și mai rece datorită pereților scorojiți, de culoare albastră, și a vîntului, care șuiera în canaturile porților închise și în portița lăsată întredeschisă pentru pietoni, se aflau cîțiva oameni ce priveau cu teamă la trupul nemișcat din mijlocul curții. Că oamenii nu erau în apele lor se vedea și din faptul că stăteau sub portiță și nu acolo, lîngă cel căzut, deși acela ar fi avut, poate, nevoie de ajutor, dar ei nu voiau să riște. Măcar și pentru că un asemenea risc nu avea rost, printre ei nu se afla nici un medic, așa că nimeni nu-l putea ajuta, iar la salvare și la miliție deja telefonaseră. Și cu toate acestea parcă se fereau cu jenă unul față de altul.

Și atunci se apropie omul în impermeabil.

— Nu intrați în curte, îl avertizară. Sîntem în așteptarea miliției.

Omul nu răspunse nimic, ci se duse la capătul pasajului și aruncă o privire asupra ferestrelor care dădeau în curte din toate părțile.

— De unde s-a tras ? întrebă el și parcă deodată începu să conducă evenimentele care urmară.

Cineva veni lîngă el și arătă vag spre aripa stîngă.

— De acolo.

Omul privi o clipă asfaltul, pînă văzu fuituiala împrăștiată. Direcția o arătaseră corect, deși în asemenea curți interioare cum au clădirile cu multe etaje, poți greși cu ușurință.

— N-a ieșit nimeni de aici ?

Răspunsul fu negativ.

Omul în impermeabil aruncă o privire către ferestre, văzu cum de la una din ele, întredeschisă la primul etaj, un bătrîn ciufulit îi face autoritar semn cu mîna :

— Trecerea e interzisă ! Să se păstreze urmele !

Se scurseră încă două minute și mașinile tot nu apăreau. „Situație idioată, se gîndi exasperat omul. Doar n-o să stau așa, ca un fricos, lîngă oamenii ăștia și să aștept".

Privi găurile lăsate de gloanțe în asfalt. Una era mică, cealaltă mai adîncă. Glonțul ăsta trecuse pe alături. Acum știa aproximativ locul de unde putuse ucigașul să tragă.

Două secunde ca să ochești, două zecimi de secundă ca să apeși pe trăgaci, o zecime pentru zborul glonțuiui... Poți reuși. Într-un fel sau altul. Dar să stai acum și să aștepți nu se poate.

— Deschideți porțile, dar nu lăsați curioșii de pe stradă. Vine numaidecît miliția ! ordonă omul în impermeabil și, cu o agilitate neobișnuită pentru vîrsta lui, se repezi spre aripa stîngă.

Aici se opri lîngă liftul împrejmuit cu o plasă de sîrmă ușor ruginită, plină de praf, din aceea care se folosește la gardurile caselor particulare. Cabina trebuie că se afla undeva între etaje, pentru că nu se vedea nici ea și nici contragreutatea de beton. Ușa metalică era vopsită în aceeași culoare maro închis care acoperea pereții pînă la înălțimea unui om și era tot atît de zgîriată și scrisă de puști ca și partea zugrăvită de sus.

În stînga liftului începea scara care ducea sus. În dreapta — o alta, îngustă, care ducea jos, în semiîntuneric. Probabil că cel care trăsese se vîrîse în pivniță, căci peste tot în partea asta de oraș sub case erau pivnițe spațioase. La început toate locuințele aveau sobe, iar pivnițele calde și uscate erau tocmai bune pentru lemne.

Se vedea clar că omul în impermeabil era nemulțumit. Dar de ce să riște ? Ce sens avea ? Să fi făcut una ca asta vreunul din subalternii săi, l-ar fi ars de „viteazul" s-ar fi dezvățat pentru mult timp de asemenea figuri ! Riscul de acest fel nu poate decît să complice capturarea criminalului. Îți bagă un glonț în burtă dobitocul ăsta disperat, care mai trimisese un om pe lumea cealaltă și poate că acum zăcea într-o apatie profundă sau pîndea ca o fiară încolțită, car își vede scăparea doar în fugă. Unul ca ăsta e-n stare să tragă în orice clipă, dar acțiunea lui poate fi prevenită dacă simte superioritatea adversarului și își dă seama de situația sa disperată. Ia să fi fost aici o echipă cu un cîine dresat, n-ar mai trage, pe cînd așa, la vederea unui singur om, în vîrstă, care-l poate stingheri, îi poate

dejuca planul fugii, conceput în creierul stăpînit de o idee bolnăvicioasă, ar apăsa pe trăgaci fără să clipească.

Omul în impermeabil înfruntase nu o dată gloanțele, așa că, stînd după lift, unde putea primi gloanțe din ambele părți, se simțea atît de periclitat încît se mustra singur că a procedat fără chibzuință.

Omul privi în curte, dar grupa operativă încă nu sosise, așa că trebuia să se hotărască într-un fel. Cel mai sigur, se pare, era să se năpustească pe scară în pivniță. Împinse cu piciorul ușa de la intrare, ca să se facă întuneric de tot, să nu apară în fața criminalului ca pe o scenă iluminată.

Acum timpul lucra pentru el. Dacă se va așeza lîngă lift, criminalul nu-l va putea nimeri și nici prestigiul miliției nu va avea de suferit, odată ce ușa este închisă și oamenii din pasaj nu-l văd. Așa că se ghemui pe vine.

De jos, de la capătul scării înguste, se auziră deodată niște zgomote ciudate, a căror origine era greu de explicat. Parcă o perie de sîrmă freca pereții, apoi niște zgomote metalice. Doar că acestea erau ceva mai înăbușite.

Patima. Patima obișnuită a jucătorului, pe care de mulți ani n-o mai încercase, la care la început îi atrăsese dușmănie, însingurare, acum, uite, îl și stăpînea și-i poruncea să riște. Mai tîrziu n-avea decît să se ocărască pentru copilăria asta, însă acum patima era mai puternică.

Rațiunea se străduia să dezlege logic enigma. Criminalul, firește, se pregătea să fugă prin labirintul subsolului, dar se întîmplase ceva neprevăzut.

Omul își pipăi nervos buzunarul impermeabilului și scoase o lanternă mică dar cu un fascicol luminos puternic, subțire ca o săgeată.

Rămînînd ascuns, întinse lateral mîna cu lanterna și apăsă pe buton. Fascicolul de lumină străpunse întunericul și se izbi de peretele netencuit.

Nici o împușcătură. Hîrșîitul continua.

— Ieși afară !

Nu răspunse nimeni.

Lanterna se stinse și imediat se aprinse din nou. Omul în impermeabil nu mai răbdă să stea la adăpost. Încrun-

tîndu-se, porni cu încăpățînare în jos. Porni, deși auzise cum au intrat în curte mașinile, deși știa că în una din ele sînt băieții lui și chiar îi auzi cum discută cu oamenii din pasaj.

Încă cinci pași.

Scara era atît de îngustă încît ar fi fost aproape imposibil să nu nimerești.

Încă cinci pași. Fruntea i se îmbroboni de sudoare. Cui și ce vreau să dovedesc ? Ce nevoie am de asta ?

La picioarele scării era un palier de vreo cincisprezece metri patrați pentru unelte gospodărești. În colț — lopeți, un făraș mare, mături și un furtun ponosit pentru stropit, înfășurat pe o roată de lemn.

Omul privi în jur încurcat, așteptînd să se audă din nou hîrșîitul, însă... nimic. Se auzeau lovituri de ciocan pe daltă. Dincolo de perete. Auzi cum un muncitor strigă ceva, lasă unealta, ia alta.

— Sînt pur și simplu un idiot iremediabil ! șopti omul în impermeabil.

Se simțea păcălit, era pur și simplu înfuriat pe sine însuși pentru această coborîre necugetată în subsol, pentru patima sa, căreia nu-i putuse rezista. Acum era clar ce se petrece dincolo de zid. Acolo lucrează un instalator. Păi da, acum șterge rugina cu peria de sîrmă !... Acum lovește de vreo două ori cu ciocanul pentru ca să miște piulița... Reglează ventilul...

Povestire în afara cadrului anchetei

În aer era praf, iar podeaua nu se mătura cu săptămînile. Întregul apartament arăta cumva absurd și stîngaci, prea lat și prea scurt. Arhitectul, desigur, îl proiectase altfel, dar din cauza crizei de locuințe de după război apartamentul fusese supus unor ajustări cu și fără aprobarea secției de administrare a imobilelor. Coridorul lung, în care dădeau camerele de locuit și anexele, ducînd de la ușa de intrare pînă la intrarea de serviciu, fusese blocat la mijloc și lui Dimda din cinci camere îi rămăseseră

două : una mare, întunecoasă, ale cărei ferestre dădeau în curte ; a doua, destul de mică, însă însorită.

Tatăl lui Rudolf Dimda, activist sovietic cunoscut pentru principialitatea lui, ceruse singur să-i fie împărțit apartamentul.

— Sînt deputat, — îi explicase el soției — nu-mi pot permite să locuiesc în cinci camere, dacă mulți din cei pe care-i reprezint mai trăiesc în subsoluri. Din nouă sute nouăsprezece lupt pentru o societate fără clase, iar acum rezultă că am luptat numai pentru un locșor mai călduț sub soare. O să vină și timpul cînd vom putea dărîma peretele ăsta despărțitor din mijlocul coridorului.

Și iată că ultimele lucrușoare ale Čildei fuseseră scoase, cămăruța arăta pustie, iar pereții goi cereau clar să fie reparați. Čilda, fire cam delăsătoare, nici măcar nu se învrednicise să măture, așa că mătușa Paula se înarmase cu o cîrpă udă să-i redea pardoselii un aspect măcar cît de cît mai acceptabil.

— Păi, n-ai putut să-ți calci pe inimă și s-o ierți ? întrebă Paula. Și să nu-mi spui că tu ești fără prihană în privința asta.

— Aici e vorba de altceva, răspunse Rudolf.

— Cum altceva ? ! De unde ați luat-o voi, bărbații, că toți sînteți altceva ?

— De iertat puteam s-o iert, dar n-aș fi putut uita. Și ce rost ar mai fi avut atunci s-o iert ?

— Uite-așa ! O iertai și n-aveați decît să trăiți mai departe !

— Mi se pare că totul ar fi fost doar de formă.

— Și ea cu ce-a făcut schimb ?

— Se pare că două camere, însă fără confort.

— Numai să nu te pricopsești cu vreun bețiv păduchios. Că atunci o să încărunțești repede. Principalul e să-l pui la locul lui de la bun început, să știe să te respecte ! Că dacă-l lași în boii lui, pe urmă nu-i mai poți spune un cuvînt împotrivă !

— Lasă, lasă... Doar am deja păr alb.

— Ăsta nu-i încă păr alb ! Să fi văzut la bărbatul meu. Cum a sărit de patruzeci, tot capul i-a albit de parcă-l ninsese. La tine-i fleac, tu ai doar la tîmple...

Rudolf nu răspunse nimic, ci se duse să facă ordine în camera mare. Deşi de fapt se despărţise de Čilda de un an, încă nu reuşise să-şi statornicească locuinţa permanentă în camera mare. Ce fusese mai de valoare împărţiseră, însă totul sta grămadă. Cîte ceva din lucrurile lui Rudolf se mai găseau în camera Čildei, iar lucrurile ei în camera lui Rudolf. Şi chiar dacă trasaseră o anumită linie despărţitoare, Sigita nu o recunoştea şi rătăcea după cum îi venea cu caietele ei în ambele teritorii despărţite de tribunal. De-abia atunci înţelese el cu adevărat că apartamentul, cîndva încăpător, se redusese la o singură cameră şi că nu mai are de ales, trebuie să fie gata să se aranjeze aşa pentru mult timp.

În curte se auzi un zgomot de motor şi un glas puternic. Glasul acesta se contopea cu zgomotul de motor şi zgîlţîia casa pînă la pod. În mijlocul curţii un bărbat cu umerii laţi, într-o salopetă gri, pătată cu var, dirija, prin gesturi şi strigăte, manevrele şoferului. Camionul cu caroserie înaltă, acoperită cu prelată, se înţepenise în pasajul porţilor, care trecea pe sub clădire unind curtea cu strada. În sfîrşit, scrijelind arcada, camionul se strecură totuşi, din el săriră cîţiva oameni în salopete asemănătoare şi desfăcură în grabă oblonul din spate cu scîrţîituri stridente de balamale.

Imediat după camion pătrunse uşor un taxi. Portiera se deschise şi din spate ieşi cu precauţie, sprijinindu-se în cîrje, un tînăr. Privi cu oarecare mirare curtea, ca şi cînd s-ar fi îndoit că a fost adus unde trebuie. Şoferul taxiului deschise în acest timp portbagajul, scoase geamantanele şi le aşeză la rînd cu mobila demontată pe care hamalii o scoteau din caroseria acoperită cu prelată, aşa cum un scamator scoate diferite lucruri dintr-un cilindru strălucitor.

— Hei, şefule, ia zi-i unde le ducem ! strigă unul din hamali, săltînd pe umăr partea cu sertare a unui birou.

— Apartamentul zece, spuse tînărul cu cîrje şi-i dădu cheile. N-aţi putea scoate căruciorul ? Mi-e greu să stau în picioare.

Dimda auzi pe scări nişte paşi greoi, tîrşiţi şi ieşi să descuie uşa. Deschise din mers şi uşa fostei camere a

Čildei, apoi se duse la bucătărie la mătușa Paula. Nu încercă deloc să ascundă că noul vecin nu-i este pe plac.

— N-am de gînd să mă fac îngrijitor de bolnavi, spuse Rudolf supărat.

— Bine, dar poate că omul nu-i vinovat că a dat de năpasta asta, răspunse liniștit Paula.

— Nici eu. Hai în camera mea să vedem cum aranjăm mobila.

În timp ce roboteau auziră cum se domolesc glasurile hamalilor în curte, cum pleacă camionul, auziră zgomotul liftului, care urca, apoi se trînti ușa și totul parcă se linişti. Dar deodată auziră un fluierat. Nu încăpea îndoială, în camera Čildei fluiera tînărul cu cîrje și fluiera una din acele melodii antrenante, care pe la mijlocul anilor șaptezeci făceau ca o întreagă sală de dans să țopăie și să dîrdîie într-un singur șir.

Rudolf zîmbi. „O să ne înțelegem, se gîndi el, sigur o să ne înțelegem."

La scurt timp după aceea mătușa Paula își începu misiunea sa generoasă în locuința de burlaci. Venea să deretice, să pună în ordine lenjeria, făcea piața și pregătea masa. Toate astea mai mult pentru mulțumirea ei decît pentru bani. Ai săi se împrăștiaseră de mult în lume, dar obiceiul de a gospodări îi intrase în sînge și iată că avea din nou pe ce pune mîna.

— Măcar de dragul fetiței să nu vă fi despărțit.

— Da, poate că ai dreptate... Dar acum e prea tîrziu...

CAPITOLUL DOI

Cînd noii veniți apărură la scară, omul în impermeabil se afla lîngă lift. Cîinele mare ciobănesc îl cunoștea bine, dar manifesta asta în felul său specific, făcîndu-se că nu-l observă.

— Bună dimineața, tovarășe colonel! îl salută sergentul, ținînd în mînă o lesă lungă din material de prelată.

— Bună dimineața! spuse și Arnis, care, după părerea colonelului Konrad Ulf, deși flăcău încă tînăr, pînă

în treizeci de ani, era raţional şi echilibrat. Făcea parte din cei cu talente multe, din care nici unul nu-l ridicase faţă de colegii săi. Asemenea oameni sînt lucrători excepţionali, dar nu ies în evidenţă pe fondul celorlalţi şi de aceea de multe ori rămîn neobservaţi.

Colonelul răspunse la salut.

— Aici ar trebui să fie un subsol, arătă Arnis spre scara care ducea în jos şi sergentul înţelese imediat ce are de făcut. Se şi pregătea să dea drumul cîinelui înaintea sa, sau chiar să-i dea drumul din lesă, căci scara era a dracului de îngustă.

— Jos nu-i nimeni, spuse colonelul. Ne pierdem timpul de pomană.

Nu-i veni uşor să spună asta, era clar că Arnis va înţelege cum a procedat. De altfel azi nici nu avea arma la sine, iar Arnis ştia şi asta.

Tăcînd, se întoarseră cu toţii şi porniră în sus. Cu cîinele înainte. Nu se smucea în lesă şi nu schelălăia, semn că nu exista nici un pericol împrejur.

Palierul scării la etajul întîi era pardosit cu plăci octogonale, cu trandafiri roşii pe un fond galben deschis. Pe ambele părţi se aflau uşi înalte de stejar. Cînd trecură de ele, din spatele primei uşi se auziră ciocănituri pentru a atrage atenţia. Apoi un glas gîjîit, bătrînesc, rosti :

— S-a tras de aici, de deasupra ! Aţi înţeles unde trebuie să căutaţi ?

— Deschideţi, vă rog...

Uşa se deschise atît cît îi permitea lanţul de siguranţă.

— Eu am telefonat, eu am informat despre cele întîmplate... S-a tras de sus...

Bătrînul avea faţa zbîrcită şi o pijama vărgată, groaznic de mototolită. Ascultînd mîndru mulţumirile lui Arnis, se repezi plin de însufleţire la fereastra din bucătărie, de unde putea să urmărească lumea exterioară. Astăzi în această lume avuseseră loc evenimente extrem de interesante, iar el dorea să participe activ la ele. Bătrînul deschisese fereastra şi se sprijinise în coate, aşteptînd să-i adreseze întrebări vreunul de la miliţie sau de la salvare. Se gîndise chiar că ar putea deschide şi uşa, ceea ce nu mai

făcuse de zece ani. La el veneau, o dată pe săptămînă, o femeie care-i aducea alimentele de la centrul de comandă și alta care-i aducea rufele curate de la spălătorie și le ridica pe cele murdare, dar și lor le dădea drumul înăuntru numai după ce le studia cu atenție prin vizorul ușii. Femeia de la centrul de comandă îl bombănise rău că trebuie să-i care și pîine, însă bătrînul o pusese la punct, dovedindu-i drepturile sale. Cu cît îmbătrînea, cu atît se temea mai mult să nu-l îmbrîncească careva pe stradă și să nu nimerească sub roțile vreunui tramvai sau troleibuz grăbit, se mai temea că în pasajul lung al porților, unde era întotdeauna întuneric, îl puteau ușor înjunghia pe la spate cu cuțitul, așa cum îi promiseseră cîndva mulți că vor face cînd se vor întoarce. Or, el observase că mulți se întorseseră de atunci. Cu timpul bătrînul făcuse o adevărată obsesie și se încuiase în apartamentul său spațios ca într-o închisoare, prefăcîndu-l într-o carceră cu trei camere, unde la ora șapte și jumătate poștașul vîra în cutia de scrisori un maldăr de ziare și unde după amiază se putea deschide televizorul.

Stînd pe platforma scării de la etajul doi, colonelul Konrad se gîndi că probabil, de aici se trăsese, căci prin fereastra deschisă se putea vedea mortul în jurul căruia acum se foiau anchetatorii, expertul și fotograful. Ceva mai departe așteptau doi medici în halate albe, dar nu mai aveau ce salva. Anchetatorii își făceau însemnări, discutau despre ceva. Anchetatorul de la procuratură avea atîrnat pe umăr un dictafon nou-nouț, numai că după cîte se părea nu se folosea de el.

— Locul ideal, spuse Arnis. Nici măcar nu-i nevoie să scoți țeava pe fereastră, așa de bine se potrivește.

— Unde-i Bertulis ?

— S-a dus după femeia de serviciu, ea nu locuiește în casa asta.

Konrad aruncă o privire distrată ușilor uniforme ale apartamentelor, aici erau trei, după care porni în urma sergentului, care, tras de cîine, se și afla cu un etaj mai sus.

Rămase însă cu senzația unei greșeli, a ceva ce-ar fi uitat. Un simțămînt ca atunci cînd pleci de acasă și ți se

pare că ai uitat să faci ceva, să telefonezi cuiva, să iei ceva.

La uşa podului, încuiată cu două lacăte ruginite, stătea sergentul. Cîinele, cu limba scoasă, stătea alături şi se uita cu atenţie la Konrad, care gîfîia după urcuşul grăbit.

— Încurcată treabă, tovarăşe colonel, arătă sergentul spre lacătele atîrnate.

— Mda... Şi totuşi, trebuie să aruncăm o privire...

Asta-l viza pe Arnis şi tînărul dădu din cap în semn că a înţeles. Profesionişti, lucrînd de mulţi ani împreună, le erau de ajuns mult mai puţine cuvinte decît mai tîrziu, pe hîrtiile care aveau să circule de la o instanţă anchetatoare sau judecătorească la alta.

— Trebuie să-l aşteptăm pe Bertulis cu femeia de serviciu... Cred că în pod nu-i nimeni.

— Dar de văzut trebuie să-l vedem... Nu cumva tipul să se fi ascuns în vreun apartament ?

Arnis ridică din umeri. Găsesc că-i mai bine să execute ordinul şi să „examineze" podul. Cuvîntul putea însemna multe. Însemna că trebuie să-l aştepte pe Bertulis, apoi să trimită lacătele atîrnate la expertiză la laborator, unde să se stabilească dacă nu s-au folosit chei false sau şperacle. Se poate determina cu precizie. Teoretic se poate presupune că au acţionat doi criminali. Că părtaşul a încuiat în pod pe cel care trăsese, iar el s-a dus în apartamentul său. Deschizînd uşa, va trebui să caute cu grijă în pod, să vadă dacă nu se poate trece de pe acoperiş pe casa vecină, dacă n-au rămas ceva urme, care să indice asta.

— El e prost ca noaptea dacă crede că nu-l găsim în apartament, spuse Konrad posac.

Misteriosul „EL" fusese rostit de lucrătorii de la secţia de urmărire penală la ora patrusprezece şi cincizeci şi cinci cînd îl anunţaseră pe Arnis de cele întîmplate şi el se îndreptase prin coridoarele lungi spre maşina operativă pentru a se deplasa la locul evenimentului. Înainte de asta reuşise să-i telefoneze lui Konrad şi-i propusese să-i trimită acasă o altă maşină, însă Konrad răspunsese că se duce pe jos, este foarte aproape de casa sa. Misteriosul EL nu însemna nici bărbat, nici femeie, nici reprezentantul

unei anumite profesiuni. Cuvîntul desemna dușmanul, omul care săvîrșise o crimă, omul pe care ei trebuiau să-l găsească și să-l predea anchetatorului. Apoi va fi judecat, urmează condamnarea, dar asta nu mai era treaba lor.

Undeva jos se trîti o ușă. La început ușa apartamentului, apoi cea de la lift și cabina porni în jos.

Arnis păși spre fereastră, privi, dar nu spuse nimic și Konrad înțelesese că funcționarea liftului fusese observată și cel ce-l folosise fusese reținut.

— Mă gîndeam că parcă ar fi încremenit întreaga casă și uite că nu-i așa, spuse Konrad.

Chiar dacă n-ar fi cunoscut pe nimeni dintre cei ce lucrau acum în curte, pe omul care coborîse cu liftul ar fi putut să-l numească dintr-o dată. Prea ieșea în evidență pe fondul acestui mediu activ, printre acești oameni ocupați. Avea o frunte înaltă, deschisă, o figură simpatică cu mustăți moderne cu vîrfurile lăsate în jos, îngrijite impecabil, ca și părul negru tuns arici. Vîrsta era greu de spus, însă în nici un caz mai mult de treizeci de ani. Purta un sacou sport cu vestă albă, pantaloni negri călcați cu grijă la dungă.

Omul ședea într-un cărucior de invalid cu roți de bicicletă. Aici, la soare, brățarele cromate și cîrjile metalice străluceau și scînteiau. Deplasîndu-se, omul împingea roțile cu mîinile albe, catifelate și Konrad observă că le mînuiește cu o agilitate uimitoare.

— Doriți să ne spuneți ceva ? întrebă Konrad.

— Nu... Eu. . Noi... Am vrea să știm dacă mai e vreo speranță ? întrebă timid și adăugă repede. Sînt vecinul lui de apartament. Îl cheamă Rudolf Dimda.

— Urcați-vă, venim imediat la dumneavoastră.

— Și... a murit ?

— Da, e mort. Duceți-vă, venim imediat. Avem nevoie de ajutorul dumneavoastră. Vom examina locuința răposatului.

„Se străduiește din răsputeri să nu arate cît este de emoționat", își spuse Arnis, fără să știe că același lucru îl remarcase și Konrad.

Valder, Valder... Unde mai auzise acest nume ? încerca să-şi amintească omul căruia conducerea Combinatului munca la domiciliu îi ceruse să-i asigure de lucru lui Valder. Făcea parte dintre acei microbişti care-şi petrec tot timpul liber în tribunele stadionului şi se necăjesc cînd televiziunea transmite două meciuri, pe canale diferite, în acelaşi timp. În urmă cu cîţiva ani ar fi pomenit numele de Valder în fiecare discuţie, iar acum, ca să vezi, i se şterse deja din memorie. Doar fiindcă venise acasă la Karlis îşi aminti de acest tînăr şi se fîstîci, căci fostul idol arăta ca un om căruia i se urîse cu viaţa. Şi nici măcar nu exista posibilitatea de a-i oferi o muncă într-adevăr bărbătească. Un timp discutară despre fotbal, omul îşi tot arunca privirea asupra vrafurilor de cărţi care umpleau camera lui Karlis, şi se gîndea că tînărul, în cel mai bun caz, le frunzărise doar. Înţelegea că tînărul avea nevoie în primul rînd de o treabă care să-l intereseze, dar mai înţelegea şi că în cadrul combinatului nu i se poate oferi aşa ceva, înţelegea că să tricotezi jachete de damă sau să faci ursuleţi pentru copii nu era o ocupaţie care să-i poată aduce satisfacţii lui Valder. Dar află repede că acesta desena destul de bine.

— Sau, poate, să încerci să te adresezi Combinatului „Creaţia artistică“ ? Am un cunoscut acolo ! propuse el.

Lui Karlis Valder îi era totuna. Şi aşa începuse cariera lui de meşter în obiecte de chihlimbar. În fosta cămăruţă de serviciu au instalat un strung şi un ventilator, iar la începutul lunii au adus un săculeţ cu bucăţi de chihlimbar. I-au arătat cum să le strunjească, să le şlefuiască şi să le polizeze, cum să dea găurele şi să le prindă în cîrlige de cupro-nichel. Iar el începu să facă butoni. Pentru o asemenea muncă era nevoie de o îndemînare elementară şi de cunoştinţe tot atît de elementare. Munca nu-l entuziasmase. Despre chihlimbar nu ştia nimic. Cunoştinţele şi entuziasmul veniseră mai tîrziu. Dar această îndeletnicire i-a dat măcar sentimentul că nu este o povară pentru alţii, ci, dimpotrivă, că este folositor.

Curînd, însă, uimitoarea piatră a soarelui, care spre deosebire de alte pietre prețioase și semiprețioase era învăluită într-o anumită ceață tainică, drept care nemții îi și spuneau piatră arzătoare, iar finlandezii și estonienii — piatră de mare, a pătruns în viața lui Karlis Valder prinzînd rădăcini trainice.

Karlis a învățat cum să deosebească, după caracteristicile structurale, care chihlimbar este conglomerat, lacrimar sau lamelar, la ce temperatură devine maleabil și începe să se topească, a aflat că din chihlimbar se produce acidul de chihlimbar, uleiul de chihlimbar și lacul de chihlimbar. După puțin timp, luînd în mînă o bucată de chihlimbar, putea spune dacă este punctat, degenerat sau cu bule și se bucura de cîte ori putea adăuga micii sale colecții un ghedanit roșu-galben descoperit lîngă Gdansk, sau un standenit negru. Dacă cel care-l asculta dădea dovadă de răbdare, Karlis îi povestea ce fel de chihlimbar se găsește în zona Baikalului și în Sahalin, la poalele vulcanului Etna și în Sicilia de Nord, sau care se găsește numai în Birmania, Noua Zeelandă și Groenlanda.

Se apucă să viziteze expozițiile de artă decorativă în care se expuneau obiecte decorative executate în atelierele letone și în cele din republicile vecine, se interesa de metodele de prelucrare. Începu să se intereseze de arheologia letonă.

În anii aceia, chihlimbarul era folosit în primul rînd pentru podoabe, cel mai adesea putînd fi văzut în coliere, broșe sau inele. Pentru lănțișoare și monturi, toți artiștii foloseau cuprul sau cupro-nichelul și foarte rar argintul cald, la care chihlimbarul se potrivea atît de bine. Foarte des se expuneau podoabe cu filigran metalic împletit sau turnat, în care chihlimbarului i se lăsa doar un rol secundar.

O dată însă a văzut obiecte din chihlimbar ale vechiului meșter Artur Berniek. Într-o carte. Fotografii color. Ce delicatețe și liniște emanau aceste figurine netede de înotători ! Înainte nu auzise de sculptură în chihlimbar. Figurinele acestea i-au descoperit posibilități complet noi

ale pietrei soarelui, dar înțelese că el nu va putea niciodată executa asemenea lucruri, nefiind sculptor.

— Ia te uită de ce-am făcut rost ! exclamă vesel Rudolf intrînd într-una din zile la el. În palmă ținea o bucată de chihlimbar neprelucrat de mărimea unei piersici. De mare clasă, păcat numai că are o gaură. Deși nu-i ziua ta azi, îți ofer această frumusețe ! Cu bine, e timpul să merg la lucru !

După formă, chihlimbarul era asemănător cu un ou. Stratul superior tulbure era crăpat, dar după vinele rășinos-gălbui din crăpături Karlis își dădu seama că în interior trebuie să fie transparent. Cînd a înlăturat stratul superior piatra s-a arătat în toată frumusețea ei. Chiar în mijlocul pietrei uimitor de limpezi se vedea o inserție : un țînțar cu aripile deschise. Rășina lipicioasă dăduse pe neașteptate peste insecta adormită — în acele timpuri, în pădurea tropicală, din fiecare copac rănit curgea rășină. Țînțarul se deșteptase, picioarele i se împotmoliseră în masa lipicioasă. Țînțarul încercase să-și întindă aripile, dar masa tot curgea și curgea, pînă cînd îl cuprinsese cu totul. Și atunci picătura mare, sub forța de gravitație a pămîntului, începuse să alunece pe trunchiul copacului pînă cînd se împiedicase de o creangă uscată și împietrise. În decursul mileniilor creanga dispăruse, iar rășina se transformase într-un chihlimbar minunat și doar gaura din el mai amintea de locul prin care trecuse creanga.

Asemenea incluziuni sînt unice. Cîteva luni Karlis Valder nu se hotărîse să prelucreze această bucată. Zile întregi azvîrlea împletitura metalică care ar fi trebuit să servească drept montură pentru piatra prețioasă. Dar orice model și orice formă găsea, nici una nu păstra viața chihlimbarului, încît el își pierdea atracția naturală.

Și într-o zi se hotărî. Nici un fel de metal, nici un fel de zorzoane, nici un fel de filigran ! A polizat cu multă grijă picătura uriașă și în loc de lănțișor a trecut prin gaura lăsată de creanga uscată o curelușă subțire de antilopă și a trimis-o la expoziție. Pandantivul a fost botezat de Rudolf Dimda „Țînțarul vesel".

„Țînțarul" nu se mai întorsese doi ani la proprietar, tot zburînd din expoziție în expoziție prin capitalele di-

verselor ţări unde era fotografiat pentru revistele ilustrate de mare tiraj sau de specialitate din domeniul artei aplicate şi îi adusese faimă meşterului său. Iar după ce se întorsese, ocupase un loc de onoare pe o catifea neagră pe masa de lucru.

Trosnind din încheieturi, liftul porni în sus. Se opri. Karlis Valder îşi împinse scaunul cu rotile pe palier şi intră în apartament. Din camera sa se auzeau hohotele de plîns ale Paulei.

„Trebuie acţionat imediat, altfel va fi prea tîrziu", îşi strînse buzele Valder. Ce clare îi erau gîndurile. Ca pe timpuri, cînd, aflîndu-se în careul de 11 metri al adversarului, la înghesuială, primea o pasă. Şi restul i se desfăşura parcă filmat cu încetinitorul. Vede totul dintr-o dată, prinde, vede cum apărătorii continuă să alerge, în ce poziţie se vor găsi în clipa şutului, prinde un colţ liber în poarta adversarului şi trimite cu putere mingea acolo. Şi toate acestea în cîteva clipe.

Măcar de n-ar ieşi Paula.

Karlis Valder deschise încet uşa lui Rudolf Dimda şi se strecură înăuntru. Acolo rămase mai puţin de un minut, iar după ce ieşi se îndreptă direct spre bucătărie, ca să-i spună Paulei că Rudolf Dimda e mort. Bătrîna însă înţelesese deja acest lucru.

CAPITOLUL TREI

În poartă apăru, înalt, robust, de parcă s-ar fi ivit dintr-o echipă americană de baschet, Bertulis, avînd părul pieptănat cu o cărare impecabilă. Alături, o femeie într-un palton prăzuliu şi cu o căciulă pufoasă liliachie. Faţa îi era colţuroasă, cu o expresie de nemulţumire, iar glasul strident. Întotdeauna avea pretenţii faţă de locatari şi locatarii întotdeauna aveau pretenţii faţă de îngrijitoare, pentru că mătura doar acel minimum datorită căruia să-şi poată păstra locuinţa. Se transferase la administraţia blocului doar pentru a primi locuinţă de la stat şi acum aş-

tepta să se împlinească termenul contractului de muncă, după care nu mai putea fi evacuată. Apoi va găsi de lucru în altă parte. Unde anume, nu știa încă, neavînd nici o meserie.

Konrad o întrebă dacă îl cunoaște pe mort și îngrijitoarea îi răspunse că parcă l-ar fi văzut, poate chiar locuiește aici, dar asta nu poate garanta. Și, în general, nu putea spune nimic în legătură cu locatarii blocului, în afară de faptul că la etajul întîi locuiește un bătrîn, care nu deschide ușa niciodată.

— Da altă ieșire de pe scară nu mai este ?

Întrebarea fusese pusă de dragul procedurii, numai pentru că trebuia pusă. Doar fuseseră pe scară și o străbătuseră de jos pînă la capătul de sus.

— E un coridor acolo... Înainte îl încuiau, acum însă lacătul s-a stricat, așa că nu-l mai încuie...

Ieșind din lift la etajul doi, se pomeniră exact în fața unei uși pe care nu era scris nici numărul apartamentului, nici numele locatarului. Era singura diferență față de celelalte două uși de pe palier. Konrad nici măcar nu avea de ce să se mustre că nu observase de la început această deosebire, întrucît asemenea uși se întîlnesc adesea, în special în casele vechi din Riga, unde majoritatea apartamentelor fiind foarte mari, de opt și chiar de unsprezece camere, au de obicei două ieșiri : una în față, pentru musafiri, și alta în spate, ușa de serviciu. Ultima dă în partea întunecoasă a coridorului direct din bucătărie. La casele luxoase, ieșirea din spate are și palier și scară separate, dar la casele mai puțin pretențioase ambele uși ale apartamentului sînt, de regulă, una lîngă alta.

— Uite colo, arătă cu degetul îngrijitoarea, indicînd direcția.

Bertulis dădu fuga jos după sergentul cu cîinele și lucrătorul care adună probele materiale.

Cu atenție, ca să nu șteargă amprentele digitale, în cazul că ar fi existat, Konrad apăsă pe clanța ușii, o clanță de bronz, în adînciturile căreia se strînsese o mîzgă verzuie.

Ușa se deschise scîrțîind ascuțit și în față apăru un coridor îngust și lung. Konrad scoase lanterna și la lumina

ei văzură că la vreo cincisprezece metri coridorul coteşte spre stînga.

— Aici nu-i lumină electrică ? întrebă tăios Konrad.

Îngrijitoarea clătină din cap.

— Şi nu s-a mai măturat de două sute de ani !

— Să măture cine are nevoie ! Mie nu mi se pune la socoteală coridorul ăsta ! Ce, am mai multă nevoie de el ca alţii ? !

În ciuda prafului care plutea în aer şi se aşternea în rotocoale pe duşumea la cea mai mică mişcare a aerului, aici se simţea, fără îndoială, mirosul înţepător pe care-l lasă praful de puşcă ars.

Bertulis se întoarse cu însoţitorul cîinelui. Primul păşi sergentul. Fără să întrebe nimic, trecu în coridor lăsînd cîinele în lesă. În cealaltă mînă avea o lanternă mare, puternică, care lumina ca un far de automobil. Cîinele trăgea de lesă şi se părea că nu doar de formă.

— Nu se umblă prea des pe aici, spuse Arnis studiind cu atenţie podeaua.

Nu-i răspunse nimeni, căci sergentul se oprise şi se uita la ceva jos, aproape de locul în care coridorul cotea la stînga.

Pe podea se vedea un cartuş de la o armă de vînătoare, iar la cîţiva paşi al doilea. Acolo mirosul de praf de puşcă era mai puternic.

Altceva nu mai găsiră, dacă nu socotim uşa din zidul coridorului blocată de mult cu cărămidă. Cotind la stînga, coridorul ducea la altă scară, în alt corp de casă, unde nu exista lift, însă scara era foarte largă şi luminoasă, cu uşi mari, lăcuite ca la şifoniere. Uşa exterioară, grea, cu un sistem de contragreutăţi, se deschidea uşor şi fără zgomot, iar dacă o lăsai deschisă se închidea singură tot atît de uşor şi fără zgomot.

Ea dădea într-o alee, cîndva un colţişor liniştit, de basm, chiar în centrul oraşului, iar acum, cînd oraşul se suprasaturase de autoturisme şi edilii trebuiseră să caute posibilităţi de a descongestiona magistralele, apăruse o stradelă cu circulaţie în sens unic destul de intensă şi cu mulţi pietoni.

Cîinele nu luase urma nici la începutul coridorului, nici atunci cînd găsiseră cartuşele. Chiar şi aici se dovedi incapabil. Nedorind ca trecătorii să se uite la el şi la cîine ca la nişte exponate de muzeu, sergentul îi ceru lui Konrad permisiunea de a pleca şi, primind-o, se îndepărtă spre maşina operativă.

— De-a dreptul uimitor, cum de n-au mirosit bişniţarii acest coridor, spuse Arnis, socotind cîte case mai sînt pînă la colţul străzii. Un loc mai nimerit nici că şi-ar putea dori... Ceva asemănător este în apropiere de Universitate. Acolo îi curăţau bine pe străini. Doi tineri bruneţi au fixat pe uşa coridorului un număr de apartament, şi-au potrivit o cheie şi chiar au bătut pe uşă o tăbliţă cu un nume. Aproape douăzeci de covoare apucaseră să „vîndă" uzbecilor dintr-un tren de turişti pînă i-am ridicat. Unul ciocănea la uşă, al doilea, în maiou, pe faţă cu spumă de săpun de bărbierit, apărea în uşă, făcea pe stăpînul locuinţei, iar bieţii uzbeci, cu gura căscată, aşteptau cu răbdare la uşă să li se aducă covorul promis.

— Trebuie să căutăm o maşină, spuse Konrad, de parcă n-ar fi auzit nimic din povestirea lui Arnis.

— De ce neapărat o maşină ?

— Pentru că, în practica mea n-am întîlnit nici un caz în care ucigaşul cu arma la subţioară să meargă liniştit spre tramvai ! i-o scurtă Konrad.

Şi cum de nu se gîndise de la început la coridor ? Dar cum s-ar fi putut gîndi ! Era un caz destul de rar. Pentru ce dracu era făcut, în general, acest coridor ? Dacă ar fi fost locul unei celule din ilegalitate sau o locuinţă conspirativă, atunci de mult ar fi fost pusă o tăbliţă memorială. Iar dacă aici... Judecînd după suprafaţă, proprietarul pierdea aproape un apartament lăsînd acest coridor.

Cînd Konrad şi Arnis se întoarseră în curtea interioară, cadavrul fusese ridicat deja şi sîngele acoperit cu nisip.

— Mai aveţi nevoie de mine ? întrebă cu nerăbdare îngrijitoarea. Însă Konrad declară că va fi nevoită să meargă împreună cu ei să cerceteze şi să sigileze camera mortului.

Criminalistul scoase din geantă două pungi de polietilenă cu cartuşele găsite pe coridor şi le arătă lui Arnis.

— Se pare că arma nu-i nouă, are percutorul uzat nu glumă.

— Ce se aude cu amprentele digitale ?

— Nu există.

— Acum toţi sînt isteţi, ba şi mănuşi poate oricine să-şi procure.

— N-au fost mănuşi. Sau a apucat clanţa cu batista, sau a şters-o după aceea. Ce te mai interesează ?

— Deocamdată nici tu nu ştii prea multe.

— Sper ca pînă diseară să-mi termin concluziile. Să ţi le las, Konrad.

Maşina ieşi din curte, iar Konrad Ulf, ordonîndu-i lui Bertulis să afle în ce apartamente se aflau oameni în momentul cînd s-a tras şi ce pot ei declara, se duse, împreună cu îngrijitoarea şi Arnis, în locuinţa lui Rudolf Dimda.

Pînă sună îngrijitoarea la uşă, Konrad cercetă cu privirea coridorul şi încercă să înţeleagă cum de apăruse şi se păstrase. Aşa era el, meticulos, nu se lăsa pînă nu afla ce voia şi nu putea dormi dacă nu afla. Seara, întorcîndu-se acasă, studie îndelung vechile planuri ale Rigăi şi codicele de parcelare a terenurilor. Pînă la urmă găsi ce căuta, dar asta îl mulţumi doar în parte. În dreptul numărului parcelei cu cele două blocuri scria : „Moştenită de la familia Bas". Aha, înseamnă că ambele clădiri au făcut parte dintr-o moştenire şi au fost lăsate unora cu numele de Bas, înseamnă că ele au avut un singur proprietar. Poate că în testament se spunea chiar ca cele două clădiri să fie unite printr-un coridor, pentru a putea fi mai uşor administrate ? După uşa înfundată, era clar că acest coridor apăruse mai tîrziu şi nu cînd se construiseră clădirile. N-ai decît să te întrebi cîtă minte mai avea bătrînul, care lăsase testamentul, dar de vreme ce a lăsat scris că e nevoie de coridor, legea cerea să se facă neapărat un coridor...

Mai departe de aceste presupuneri Konrad au merse în seara aceea şi mai parcuse doi ani din condici pînă dădu de o informaţie, care putea explica satisfăcător apariţia coridorului. Nepoata lui, care ajunsese la vîrsta cînd fetele încep să se intereseze de modă, pomeni de asta în faţa sa şi el se hotărî să-i demonstreze că în linii generale

moda se repetă într-o anumită ordine. Pentru ca să ilustreze mai bine, căută în marea sa bibliotecă seturi de reviste vechi și, împreună cu nepoata, începu să le răsfoiască. Ultimele pagini, și pe atunci ca și acum, erau destinate confesiunilor dictatorilor modei. Și, răsfoind aceste pagini, dădu de o scurtă notă în care se menționa numărul casei unde fusese împușcat Rudolf Dimda.

„Sîmbătă poliția a descoperit un loto-club clandestin, intrarea căruia se amenajase cu abilitate dintr-o cu totul altă stradă. Vinovații au fost arestați."

După primul război mondial loto-cluburile fuseseră întreprinderi destul de avantajoase și înfloriseră precum cazinourile la Monte Carlo. La început veniturile mergeau în casele diferitelor societăți de binefacere și pentru subvenționarea sindicatului actorilor, dar mai tîrziu jocul se răspîndise într-atîta încît Seimul a hotărît să interzică loto-cluburile. Numai că doritori să joace erau mulți, iar afaceriștii întreprinzători începură să creeze cluburi secrete, ca să nu scape banii, care se scurgeau singuri în buzunarele lor. Așa a continuat pînă la sfîrștiul anilor douăzeci și tocmai datorită pasiunii pentru jocurile de noroc apăruse coridorul...

Ușa o deschise o bătrînică măruntă cu părul cărunt și ochii roșii de plîns, iar în spatele ei se vedea tînărul acela în scaunul cu roți. Fața lui părea mai palidă decît jos, în curte.

— Dumnealor sînt de la miliție ! explică îngrijitoarea, iar glasul ei parcă trîmbița autoritatea însăși.

Bătrîna se dădu la o parte în tăcere, lăsînd să treacă îngrijitoarea, Konrad și Arnis în coridorul care împărțea în mod distinct apartamentul în două.

Apartamentul arăta destul de ciudat : la dreapta, imediat lîngă intrare, luminau palid geamurile mate ale ușii largi, pe canaturile căreia erau gravate flori cu tulpini lungi. Pe partea cealaltă a coridorului era ușa spre cea de a doua cameră și abia după aceea bucătăria și celelalte dependințe.

— Făceți-vă lejeri, îi pofti bătrînica, arătînd cuierul.

Konrad și Arnis mulțumiră și își agățară paltoanele, dar îngrijitoarea nu dori să le urmeze exemplul. Fie că

socotea că prezența ei aici va fi scurtă, fie că voia să sublinieze că nu are încredere în acești oameni. Bătrînica se făcu că nu o bagă în seamă.

— Trebuie să cercetăm camera lui Rudolf Dimda, explică Konrad. Aveți cheia ?

— Păi, noi aici nu încuiem nimic... Poftiți ! și bătrînica deschise ușa dublă.

Camera era foarte spațioasă, vreo patruzeci de metri pătrați pe puțin. Și de la prima ochire se vedea că e locuită de un fotograf. Colțul mai îndepărtat, de lîngă geam, arăta chiar ca un mic atelier. Pe perete era un ecran orbitor de alb, iar în fața lui trepieduri metalice cu reflectoare cu becuri puternice în care se oglindeau obiectele înconjurătoare. Din cauza suprafeței sferice a reflectoarelor, obiectele își pierdeau proporțiile adevărate, canapeaua, destul de ponosită, se lungea neînchipuit de mult, iar biroul, pe unul din colțurile căruia se găseau cutiile pentru cartoteci, se lungea atît de mult în sus, încît amintea de un zgîrie-nori.

— Știți unde își ține documentele ? întrebă Konrad.

— Vă arăt eu, se oferi tînărul cu scaunul cu roți și, îndreptîndu-se spre birou, trase sertarul din mijloc.

Certificatul de înmatriculare al mașinii, permisul de conducere, carnetul de membru al asociației vînătorilor și permisul de port-armă, libretul C.E.C. ...

Povestire în afara cadrului anchetei

Încă din primăvară, fotograful Rudolf Dimda fusese cucerit de ideea unei „Naturi moarte cu mistreț". Aceasta îi fusese inspirată de anunțarea de către o mare firmă producătoare de arme a unui concurs pentru fotografii de reclamă, care să intereseze cumpărătorii din diverse țări. Sarcina era într-adevăr grea, pentru că să scoți în așa fel reclama în evidență încît cititorul unui catalog gros de cîteva sute de pagini să o rețină, păruse la început imposibil. În catalog armele sînt prezentate de femei uimitor de frumoase, posesoare ale unor picioare neobișnuit de bine

făcute, chiar și stele de cinema foarte populare, cu zîmbete orbitoare. Femeile pozează cînd pe fondul unor aisberguri sau blănuri de urs, cînd la safari în Africa, unde se vede un colțișor de savană cu baobabi și rinoceri în depărtare, iar în text se vorbește despre costul licențelor de recoltare a vînatului, cînd în săli elegante cu șemineuri, unde, pe zidurile foarte întinse, sus, deasupra șemineului, pe panoul de stejar sculptat, atîrnă cele mai mari coarne de maral din lume, aduse de pe colinele verzi al Mongoliei. Bărbați găsești puțini în catalog, iar atunci cînd îi găsești sînt vînători renumiți de safari sau personalități sociale proeminente ce vorbesc cu recunoștință de vînătoare care le permite să se „deconecteze" printr-o odihnă activă, să nu se mai gîndească la activitatea cotidiană cu problemele ei, ceea ce este deosebit de important pentru cei ce prestează o muncă intelectuală. Se face reclamă atît pentru armele cele mai simple, cu o singură țeavă, care costă doar douăzeci-treizeci de dolari, cît și pentru cele care costă mii și mii. Și pentru cele automate și pentru cele cu două țevi, pentru cele cu țevi paralele și pentru cele cu țevi suprapuse, cu calibre de la opt la cincizeci și doi, pînă la cele cu gloanțe minuscule ca bobul de orz. Te uiți la un asemenea catalog și ți se pare că nu se mai poate inventa nimic nou, că tot ceea ce imaginezi personal, se îneacă imediat în maldărul de fotografii similare, se estompează și se uită. Luînd cunoștință de condițiile concursului și răsfoind încă o dată catalogul, Rudolf Dima se hotărîse să nu participe, pentru că pregătirea unei fotografii de concurs cere un mare volum de muncă și numai în cazul reușitei aduce satisfacții, însă există doar un singur asemenea norocos la cinci sute de nenorocoși. Ce ar putea el opune unor stele de cinema cu dinții ca perlele și zîmbet provocator, de mare clasă ? Bine, fie, să zicem că găsește o fetișcană frumușică, chiar o fată foarte frumoasă, o s-o convingă să pozeze pentru fotografia de concurs, ea o să învingă prejudecata înrădăcinată la noi că făcînd reclamă la indiferent ce, fata își face reclamă și sie însăși ca marfă. Și, totuși, n-ar fi decît fotografia unei fete frumoase, pentru că nu-i decît o diletantă și nu știe să compună o

imagine, iar pentru o reclamă bună contează imaginea concretă. Dacă vrei o fotografie cu o femeie pe o iolă, trebuie să-ţi fie clar din prima clipă că modelul ştie să se atîrne de frînghii atingînd cu spatele apa ca să nu lase iola să se răstoarne, iar dacă vrei o femeie în bucătărie, la plită, atunci nu trebuie să-ţi treacă prin minte întrebarea în ce apă fierbe cartofii — în apă rece sau în apă clocotindă. Pentru o reclamă bună trebuie să inviţi artiste bune, este de înţeles, dar tot de înţeles este şi faptul că invitînd o artistă nu scapi aşa de uşor, ar fi pur şi simplu jenant să o inviţi, să îi răpeşti aproape o zi întreagă pentru te miri ce sumă derizorie, indiferent la ce tarif maxim s-ar fi încumetat s-o onoreze contabilitatea. Pînă în zilele noastre, în unele cabinete cu autoritate se consideră indicat să se economisească cîteva zeci de ruble la reclamă, pierzînd în acelaşi timp mii de ruble la comenzile de export.

Într-o singură privinţă se simţea Dimda mai tare ca autorii fotografiilor de reclamă văzute de el — în perceperea realităţii. Aproape în nici una din fotografii nu se simţea atmosfera unei adevărate vînători. Autorii se descurcau bine în ce priveşte compoziţia, iluminatul şi alte elemente ale tehnicii fotografice, dar era clar că ei înşişi nu sînt vînători, nu fuseseră la vînătoare şi de aceea din fotografii răzbătea o frumuseţe statică, nu emanau acea emoţie de nerepetat de care este cuprins vînătorul cînd aude cum trosnesc crengile sub picioarele vînatului, cînd acesta se apropie. Din ele nu se desprindea acel fior care îl încearcă pe vînător cînd, pe înserate, aude sitarul tot mai aproape şi mai aproape, iar degetele trag singure piedica.

Un mistreţ, iată de ce avea nevoie ! Un mistreţ abia împuşcat, cu spuma încă pe grumaz, cu ochii îngheţaţi, însă încă roşii de furie, de pe colţii fioroşi, lungi şi ascuţiţi ca briciul ai căruia se scutură încă nisip şi muşchi, pentru că în ultima clipă de agonie a lovit cu ei într-o parte şi alta, dar în loc de duşman a sfîrtecat doar pămîntul.

Şi cu toate acestea Dimda doar cîntărea posibilitatea participării la concurs, încă se îndoia, înţelegînd că nu-

mai un mistreț este prea puțin. Trecuseră două luni de îndoieli și deodată îi ieși norocul în cale. Se dusese la magazinul vînătorilor să cumpere alice numărul cinci, căci se apropia sezonul de vînătoare la rațe și atunci alicele astea nu se vor mai găsi, sau trebuia să stai la coadă pentru ele. La ușa directorului așteptau, plictisindu-se, cîțiva bărbați care doreau să vîndă armele în consignație. Aveau în mîini huse mai mult sau mai puțin uzate și erau nemulțumiți că trebuiau să aștepte cam mult.

Dimda băgase deja în servietă ultimul săculeț cu alice, cînd de la director ieși o femeie în vîrstă cu ceva învelit într-un polog țărănesc învîrstat. Ea se uită la cei care așteptau, apoi îl văzu pe Dimda și se duse spre el, căci prin înfățișarea sa îi inspira mai multă încredere ca alții.

— Spuneți-mi, la Riga se mai primesc undeva arme ?

— Doriți să vindeți ?

— Păi, se înțelege că să vînd, numai că dumnealui — și arătă necăjită către ușa directorului — nu primește. Nu se cumpără, așa ceva, îmi spune, asta trebuie predată la miliție. Cu astea nu mai vînează nimeni acum.

În timpul acestei discuții pologul se desfăcuse puțin și Dimda văzu o parte a patului sculptat cum nu se mai vede la armele moderne, dacă faci abstracție de cele de lux, destinate mai mult să fie colecționate decît folosite la vînătoare. Și deodată îi fu clar ce trebuie să apară pe fotografie alături de mistreț. O armă străveche. O armă străveche și o pălărie de vînător cu o rămurică de brad cu care se încoronează vînătorii care se evidențiază. Asta ar simboliza duelul în care a învins vînătorul și a ieșit învingător nu cu ajutorul unei arme automate ultramoderne cu cinci focuri, ci cu ajutorul celei mai obișnuite puști, ceea ce a făcut ca lupta să fie la fel de primejdioasă pentru ambele părți. Se înțelege, puțin teatru ar fi aici, dar teatrul retro este acum la modă. Nu se crede în el, este acceptat condiționat, dar acceptat — și rămîne în memorie. Iar textul de reclamă propus de firmă pentru arma modernă va fi citit tocmai pentru că fotografia atrage atenția.

Ca să nu se adune în jur gură-cască, se duse cu mătușica în curtea alăturată și încheiară acolo afacerea. Prețul era o nimica toată. Apoi Rudolf se duse la miliție să

înregistreze arma și să primească permisul de port-armă.

Locotenentul, pe care Dimda îl cunoștea destul de bine, fiindcă de cîteva ori mersese cu el la vînătoare, învîrti îndelung în mîini arma străveche, cînd uitîndu-se la țevile arse, cînd încercînd percutoarele.

— Cu de-astea se mergea la mamonți! spuse el în sfîrșit.

— Dar uită-te ce cizelate îi sînt închizătorul și patul!

Locotenentul se îndoia că poate înscrie arma în permisul de port-armă al lui Dimda. Doar arma era o comandă specială. Nicăieri nu apărea nici firma, nici seria. Pe sculptura baroc de pe pat se puteau distinge două inițiale înflorate, care indicau meșterul, dar pentru înregistrare nu erau deajuns. În sfîrșit, pe țevi mai descoperiră literele „N" și deasupra lor, și mai șterse, coroanele imperiale, semn că pentru tragere se poate folosi nitro-pulberea fără fum.

— Ia ascultă, ce, ai venit să-ți rîzi de mine? se supără locotenentul. Unde-i seria acestei flinte?

Rudolf ridică din umeri.

— Păi, eu n-am de gînd să vînez cu ea... Am cumpărat-o pentru fotografiat...

— Atunci du-te și dă-i niște găuri în camera cartușului să nu se poată trage și îți dau permisiunea s-o ții pe perete... Ne-am înțeles?

— S-a făcut!

Desigur, găuri în camera cartușului se puteau face imediat, nu era nimic complicat în asta, întrucît țevile nu se fac din oțel foarte dur. Putea apela la Karlis, care își cîștiga acum cu prisosință pîinea, făcea podoabe metalice și de chihlimbar, iar un burghiu și o menghine s-ar fi găsit la el, însă Dimda se temea că orificiile s-ar putea observa pe fotografie. Trucajul, cît l-ai face de bine, întotdeauna provoacă suspiciune cititorului. Dimda se hotărî să realizeze mai întîi fotografia și numai după aceea să dea găurile.

Licența pentru vînarea mistrețului, Rudolf o primi de la Asociația vînătorilor fără greutăți deosebite, pentru că, după cîteva ierni calde, mistreții se înmulțiseră și începuseră să producă daune culturilor. Mai mult călcau în

picioare decît mîncau. În fiecare vară colhoznicii întocmeau acte despre aceste stricăciuni, iar vînătorii vîrau cartuşele în arme şi se aşezau la pîndă lîngă culturi, sperînd în taină ca de data asta să împuşte ceva şi prin asta, vorba lor, să insufle acestor porci stimă faţă de bunurile colhozului. Dar fie că vînatul bătea spre pădurea de unde ieşeau mistreţii — iar simţul lor ascuţit prindea mirosul vînătorilor — fie că vînătorul dezerta îndată după apusul soarelui, nefiind în stare să scape de ţînţari, fie că pe neaşteptate mistreţii se hotărau să ţină regim şi nu mai ieşeau din ascunzişuri.

La început Dimda se ducea singur la vînătoare, pe urmă începuse să-l ia şi pe Karlis cu el, fapt pentru care acesta îi era foarte recunoscător : avea posibilitatea să respire aer curat. Dimda îl aşeză pe Karlis lîngă cea mai apropiată parcelă de cartofi, făcînd socoteala că dacă mistreţii se vor duce într-acolo, atunci prezenţa lui Karlis îi va speria şi poate se vor năpusti drept acolo unde îi aştepta cu arma respectabilul fotograf. Datorită acestui aranjament, Dimda reuşi să tragă de două ori, numai că mistreţii erau cam departe, iar animalul rănit oricum fuge în pădure şi atunci mai încearcă să-l găseşti noaptea — treabă şi periculoasă şi lipsită de speranţă.

Karlis se extazia de aceste ieşiri. El nu mai avusese ocazia să fie în mijlocul naturii. Ca toţi orăşenii, ştia că în pădure trăiesc iepuri şi căprioare, dar aşa ceva văzuse doar la grădina zoologică, ştia că există ceaţă, care se întinde straturi-straturi în văile din marginea pădurii, dar niciodată nu crezuse că va putea vedea ridicîndu-se din această ceaţă un cap semeţ de elan, care să treacă la cîţiva paşi de el fără ca măcar să grăbească pasul văzîndu-l pe Karlis, pentru că toamna care trecuse, cu sezonul ei de vînătoare, era ceva îndepărtat pentru elan, un trecut nereal şi el de mult cutreiera semeţ prin împărăţia sa.

Treptat-treptat în faţa lui Karlis se deschidea fascinanta minune a naturii, în care nu poţi pătrunde făcînd excursii în munţi sau în îndepărtate oraşe faimoase. El stătea înfăşurat în scurta de blană de oaie a lui Rudolf pe un pietroi sau pe o grămadă de bolovani lăsată în mijlocul

cîmpului de buldozerul amelioratorilor şi privea încordat, cu ochii larg deschişi de uimire, ca un copil, care intră într-un magazin de jucării, în care rafturile se îndoaie sub greutatea păpuşilor, ursuleţilor şi a diferitelor jocuri. Uite cum, pe înserate, se strecoară vulpea luînd urma raţelor şi amuşinînd cuiburile lor, uite căprioara cum trece în salturi sprintene pentru a se opri în tufişuri să privească înapoi la ceea ce a speriat-o, iar iepurele îşi ronţăie în linişte cina sa dietetică din rădăcini suculente şi doar din cînd în cînd îşi ciuleşte urechile lungi, cînd în cătunul apropiat latră de plictiseală cîte un cîine, sau jos, aproape pe deasupra capului, trece în zbor razant ca săgeata o pereche de raţe întîrziate.

Dar pare-se că intenţiile mistreţilor nu coincideau cu cele ale lui Dimda, iar termenul concursului se apropia fără înduplecare. Dimda începu să fie tot mai nervos. De la un timp mergeau la vînătoare în fiecare zi, vedeau zeci de animale, însă nu ceea ce le trebuia. Iar mistreţii hoinăreau prin apropiere, pentru că locuitorii caselor din marginea cătunului se plîngeau pădurarului aproape în fiecare zi. Atunci lui Dimda îi veni în minte să-şi dubleze şansele. Karlis îi mărturisi că înainte a tras şi el de cîteva ori cu arme de calibru mic şi Dimda avea două arme, fără a mai socoti şi arma aceea veche, care urma să fie fotografiată. Dacă-i dădea una lui Karlis... Desigur, se puteau ivi neplăceri. Dar să nu te mai descurci, pentru că e interzis să dai altcuiva o armă de vînătoare ? !

Ideea îi venise după ce o turmă de mistreţi nu-i intrase pentru a doua oară în bătaia puştii şi să tragă cu o armă cu ţeavă netedă la o distanţă mai mare de cincizeci de metri s-ar încumeta numai nişte idioţi sau braconieri înrăiţi. Dar dacă l-ar pune pe Karlis cu o a doua armă cam la o depărtare de o sută de metri, atunci ar fi acoperită toată liziera. Pădurarul se obişnuise să-l vadă adesea şi pe Karlis şi nu va bănui nimic. Lipsit de pasiunea vînătorii, pădurarul nu rămînea niciodată la pîndă, ci, după ce indica locul, pleca să se culce. Îi putea duce lui Karlis arma după aceea. Cine nu riscă, nu cîştigă.

Venise vremea secerişului şi ei îşi găsiră loc lîngă un lan de ovăz. Mistreţii bătătoriseră în el două tuneluri

largi. Dacă ovăzul este de aceeași înălțime pe tot cîmpul, atunci poți trage în ei numai la marginea lanului, cînd intră în el. Din fericire, însă, chiar în mijlocul lanului ovăzul era mai mic, abia ajungea pînă la genunchi. Aici îi puteai vedea bine.

— Acum să te văd la examen, îi spuse Rudolf invitîndu-l pe Karlis în camera sa. Acum va trebui să recunoști că vezi o armă pentru prima oară în viață !

Rudolf scoase din șifonier arma. Karlis îl văzu că bagă pe fiecare țeavă un cartuș. Apoi Rudolf cotrobăi îndelung în sertarul mesei și, în sfîrșit, găsi un muc de lumînare, îi îndreptă fitilul, îl aprinse și-l lipi pe șifonier.

— Na arma și arată-mi ce ești în stare, îi spuse dîndu-i arma încărcată lui Karlis.

— Bine ! Karlis luă liniștit arma, coborî piedica și ținti îndelung, așteptînd ca Rudolf să-l oprească cu un strigăt. Dar nu, acesta nu-l opri. Karlis lăsă arma în jos, privi cu înțeles la Rudolf, apoi ochi repede și trase.

Împușcătura nu făcu prea mult zgomot, știucatura nu se strică nicăieri, lumînarea de pe șifonier continua să ardă.

— Ai greșit-o, prietene ! spuse ironic Rudolf, apoi luă arma cu două țevi și trase el. Lumînarea se stinse de parcă ar fi suflat cineva în ea. Mai ai nevoie de antrenament, și îi dădu alte cartușe. De fapt erau doar tuburi de cartuș goale, cu capse Jevello. Vezi, așa truchează la circ. O fată frumoasă își pune pe cap o lumînare aprinsă, iar cavalerul trage... și pac ! o stinge ! Dacă ar trage cu gloanțe adevărate, atunci ar cam trebui să îngroape frumoasele blonde, iar direcția să interzică numărul ăsta, pentru că nu se practică nicăieri în lume învierea din morți a frumoaselor blonde ! Mai trage o dată, dacă ochești exact, lumînarea trebuie să se stingă ! Tot trucul constă în vibrația aerului, nu-i nimic complicat... Agerimea ochiului și nici un fel de înșelăciune ! Trebuie să te antrenezi serios, vînătoarea nu înseamnă doar să tragi în vînat ci să dobori vînatul. Licență avem doar una, însă capse Jevello un borcan de o jumătate de litru.

Arma îi aduse lui Karlis un nou sentiment nemaiîncercat pînă acum. Metalul rece, care-i stătea pe genunchi, îi dădea curaj. El, Karlis, primise în dar dreptul de a executa

sau grația. Dacă la început se temuse că nu va putea trage în vînat, cu timpul, deprinzîndu-se cu arma, dorea din tot sufletul să iasă din pădure vreun lup sau cîine enot, care putea fi doborît imediat și față de care nu era nevoie să simți milă. Nici lui nu-i va fi milă, va fi un adevărat bărbat, va sălta arma și va trage. Dacă la lizieră se arăta o căprioară, ochea îndelung și cu atenție sub omoplat, pentru a se obișnui să vadă cătarea pușții pe silueta vînatului, pentru a se obișnui să prindă locul în care trebuie să lovească glonțul, iar cînd pe alături trecea liniștit un bursuc, Karlis îl urmărea cu cătarea pînă nu-l mai vedea, doar Rudolf îl învățase că pentru a împușca un vînat în mers trebuie să-l urmărești cu arma.

Sentimentul ăsta îl are fiecare vînător cînd ia pentru prima oară arma în mînă, dar acest sentiment dispare cînd te obișnuiești cu arma, cînd știi ce poate ea, cînd nu se mai amestecă în conștiință noțiunile de „a omorî" și „a vîna", ci fiecare stă la locul ei, fără să se mai lege una de alta. Așa că trag doar în păsările care zboară și în căprioarele care aleargă. Așa se obișnuiesc cu puterea care le e dată, cînd înțeleg clar cu ce răspundere îi încarcă.

CAPITOLUL PATRU

— Trebuie să stăm puțin de vorbă, spuse Konrad bătrînicii.

— Ce ? Mai spuneți o dată nu aud bine...

— Trebuie să stăm de vorbă, repetă Konrad mai tare.

— Bine, încuviință plecînd capul cărunt bătrînica. Mă puteți întreba. Mă cheamă Paula.

— Aici e incomod. Încep oamenii să lucreze și noi îi încurcăm.

— Putem merge la Karlis sau în bucătărie.

— Mai bine în bucătărie, de cînd eram copil îmi place în bucătărie.

Tîrșindu-și tîrlicii, bătrînica ieși în coridor. Konrad mergea după ea.

— Ce musafiri veneau la Dimda ?

— Karlis știe... Eu vin rar pe aici, gătesc și șterg praful... Nu mai sînt tînără, peste puțin fac exact optzeci de ani.

Bucătăria era curată și Konrad se gîndi că, poate, acesta era cel mai curat loc din tot apartamentul. Și era destul de mare, uite soba de gătit cu lemne, după instalarea aragazului nu fusese luată, puteai crede că uneori o mai foloseau.

Masa, trei scaune și în colț un bufet de modă veche, vopsit în alb, deasupra lui rafturi cu ustensile de bucătărie, aranjate în ordine, iar mai sus un raft pe care stăteau înghesuite borcănașe de faianță cu inscripții în nemțește : Muskat, Mandeln, Zimt. Deasupra chiuvetei era un păretar îngălbenit dar curat, cu pitici cusuți în albastru, care trăgeau un ulcior cu apă uriaș. La dreapta era ușa care da în cămară, la stînga... probabil, camera pentru servitori, se gîndi Konrad și întredeschise ușa. În nări îl izbi un miros de smoală, privirea îi căzu pe stratul alb, gros, de praf, care semăna cu zăpada proaspăt așternută, acoperind tot ce era în cameră : polizorul, bormașina, electromotorul și cablurile lui, iar în unele părți praful întărit atîrna ca ciorchinii.

— Asta-i a lui Karlis, să mă scuzați, aici își prelucrează chihlimbarul, îi explică Paula fără să fie întrebată.

— Da, da, încuviință clătinînd din cap Konrad, închizînd ușa și uitîndu-se apoi pe fereastră. Locul unde zăcuse Rudolf Dimda mai putea fi recunoscut doar după conturul trasat cu creta și după grămăjoarele de nisip care fusese presărat peste sînge. Unde locuiți ?

— Păi, în apropiere... Vin să le pregătesc masa și să mai fac un pic de curățenie... Dar vă rog să vorbiți mai tare, în ultimul timp aud foarte greu.

— Cum era Rudolf Dimda ?

— Era fotograf.

— Asta știu, altceva am în vedere... Poate îi plăcea să ducă o viață veselă ? Poate avea cunoștințe suspecte ? Cine venea pe la el ?

— Rudolf era un om de treabă, îl știu din copilărie, eram prietenă cu mama lui. Și Karlis e de treabă... Pentru el asta e o mare pierdere. Rudolf se îngrijea mult de el...

Asta v-o pot spune toţi, toţi din casa asta, care ştiu ceva despre vecini...

— Poate Dimda avea duşmani ?

— Nu cred, dădu din cap Paula. Era prea bun ca să-şi facă duşmani.

Se auzea cum, din cînd în cînd, pe coridor se deschidea uşa, intrau sau ieşeau oameni. Se adunau lucrătorii de la secţia de criminalistică şi, desigur, anchetatorii pentru examinarea camerei.

— Ce făceaţi cînd s-a întîmplat asta ?

— Mai spuneţi o dată, nu prea aud...

— Ce făceaţi cînd au răsunat împuşcăturile ?

— Abia mîncasem cu Rudolf. Karlis a spus că nu mănîncă pînă nu termină treaba. Rudolf se grăbea, ca de obicei, la trei trebuia neapărat să se întoarcă la laborator... Eu am rămas singură în bucătărie să spăl vasele... Şi deodată aud că bubuie ceva, cineva din curte a ţipat... Ce striga n-am auzit, nu puteam înţelege cuvintele, dar glasul era aşa de tulburat, că m-am dus la fereastră... Şi atunci l-am văzut... Deschid fereastra, îl strig pe nume... Strig la oameni să-mi explice ce s-a întîmplat. Iar el zăcea şi nu mai mişca... Atunci m-am dus la Karlis. El lucra la bancul său şi nu auzise nimic, ferestrele lui dau în stradă. Apoi aţi venit dumneavoastră. Karlis mi-a dat doctorii şi mi-a zis să stau în camera lui, se temea că în bucătărie n-aş fi răbdat şi m-aş fi dus la fereastră. Iar el a coborît la dumneavoastră. În acest timp eu stăteam ca pe ghimpi. Acum ce-a fost mai greu a trecut... Am pierdut mulţi oameni apropiaţi în viaţa mea... Cîţi n-au pierit în cele două războaie... Şi între războaie...

Bătrînica văzu după aragaz o coajă de cartof, o ridică şi o aruncă în găleata de gunoi.

— N-a avut noroc Rudolf... A fost un om bun şi cu toate astea n-a avut noroc...

Se auzi cum ciocăneşte cineva în uşa bucătăriei şi apăru Arnis.

— A venit o femeie... Întreabă de şef... Ar fi bine ca dumneavoastră, tovarăşe colonel, să staţi de vorbă cu ea... E teribil de stăruitoare...

— Mai aveți mult de lucru acolo ?
— Terminăm îndată.
— Ați găsit ceva interesant ?
— Absolut nimic.
— Lasă să intre femeia aia.
— Intrați aici, se adresă Arnis cuiva de pe coridor, făcu loc persoanei să treacă pe lîngă el și se duse din nou în camera lui Dimda.

Femeia avea cam la patruzeci de ani, era mai curînd uscățivă decît bine făcută, îmbrăcată bine, dar destul de extravagant. Purta cizmulițe roșu aprins, cu tocuri înalte. Se vedea că este încordată ca o strună. O salută cu o mișcare scurtă din cap pe Paula și imediat se adresă lui Ulf.

— Sînt soția lui !
— Cum soția ?
— Sînt soția lui Rudolf Dimda. Numele meu de familie e tot Dimda.
— Tu, Čilda, ești fosta lui soție, se amestecă în vorbă bătrînica. Brusc, glasul ei sună puternic și aspru.
— După cîte știu eu, Paula, alte soții nu mai are, are doar amante !
— Doriți să-mi spuneți ceva ? întrebă Ulf.
— Vreau să primesc imediat documentele mașinii și cheile garajului. Iar camera să fie sigilată fără întîrziere.
— Ia te uită ce pasăre de pradă. Omul nici nu s-a răcit bine și ea e deja aici, se strîmbă cu repulsie Paula, dar Čilda, cu sînge rece, se făcu că nu aude.
— Dimda trebuie să aibă lucruri de valoare și bani buni, explică nevasta lui Dimda.

Bătrînica se aplecă pe scaun și privi la ea cu mirare neascunsă.

— Două sute cincizeci pe lună... Și tot felul de alte învîrteli. Fotografia pe la tot soiul de baluri și nunți, continuă Čilda. Așa că trebuie să se fi adunat ceva ! Doar n-o fi împărțit totul la schilozi !
— Nu te atinge de Karlis ! El cîștigă și singur binișor !
— Nu acuz pe nimeni, trebuie doar să mă încredințez că de aici nu poate nimeni să șterpelească nimic ! Văzînd-o pe bătrînică zîmbind ironic, se înfurie și mai tare. Da,

Paula, am nevoie de bani ! Trebuie să cresc copilul lui. Copilul acestui pierde-vară şi muieratic !

— Nici tu nu i-ai adus nimic, în afară de coarne !

Şi deodată bătrînica se puse pe rîs.

— Iac-aşa, Čilda, n-ai avut şi n-o să ai parte de bani. Prea alergi după ei !

— Tovarăşe şef, cum pot primi chiar acum cheile de la garaj ?

Ulf privea îngîndurat în curte. Pe la ferestre încă se mai iţeau oamenii, pe semne în aşteptarea altor întîmplări.

— Dumneavoastră, poate, presupuneţi cine ar fi putut face aşa ceva ? Poate aveţi unele bănuieli ? Poate are duşmani ? Nu l-a ameninţat cineva că se va răfui cu el ?

— Nu ştiu. Nu mă interesează asta.

— Dar mă interesează pe mine.

— Păi, cu adevărat nu ştiu. Doar poate vreun bărbat gelos. Însă asemenea bărbaţi nu mai există. Cîrpe ! Nici nu-mi pot închipui cine ar fi avut nevoie să-l dea gata... Cu pleava cea mai de jos totuşi nu avea de-a face, iar pentru un mare escroc era cam prost...

— Tovarăşe şef, se ridică bătrînica. Nu mai pot asculta aşa ceva... Mă duc la Valder pînă ce discutaţi dumneavoastră aici...

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea, porni spre uşă, apoi se întoarse şi spuse printre dinţi Čildei drept în faţă :

— Tu, ciupercă otrăvitoare, cu cizme roşii !

— Luaţi loc odată ! spuse Konrad cînd rămaseră în doi. Cine v-a spus că Rudolf Dimda e mort ?

— Nu ştiu, se aşează femeia, aruncînd picior peste picior. Picioare bine făcute, destul de frumoase.

— Cum adică nu ştiţi ?

— Aveam cu el înţelegere să-l sun la serviciu imediat după prînz. A ridicat receptorul altcineva, de unde să ştiu cine, sînt mulţi acolo, şi mi-a zis că lui Rudolf, acasă, i s-a întîmplat o mare nenorocire. M-am învoit de la serviciu şi m-am repezit aici, la poartă am întîlnit vecinii şi ei mi-au povestit totul.

— Pentru ce anume îi dădeaţi telefon ?

— Îmi promisese să-mi dea pensia alimentară... — Femeia se înmuie. Urma să am anumite cheltuieli. Spune-

ți-mi, formalitățile privind moștenirea durează mult ? El nu mai are pe nimeni, numai fiica. Da, în ceea ce privește cheile garajului...

— Ce sumă urma să primiți de la el ?

— Ne înțelesesem că trei sute... Îi trecuse prin minte să-mi dea pe șase luni deodată, și femeia zîmbi forțat.

Oricît de diferiți ar fi fost oamenii cu care anchetatorii veneau în contact în practica de zi cu zi și îi interogau, diferențele dintre răspunsurile și gesturile lor erau puține. Chiar dacă acești oameni reprezentau diferite medii sociale, chiar dacă era o diferență categorică în nivelul de studii, — intră cu toții dintr-odată în sistemul de clasificare al anchetatorului — adesea fără ca aceștia să-și dea seama. Și ei sînt puși alături în funcție de modul în care se comportă în fața anchetatorului. Răspunsul poate fi sfidător : „Nu știu !“, deși în realitate omul vrea să spună : „N-o să reușiți să dovediți nimic !“ ; poate fi plîngăreț : „Nu-mi amintesc...“ în loc să spună : „Nu vreau să-mi înfund prietenul“... E o categorie care se exprimă cochet, pentru ca anchetatorul să prindă neapărat cel de al doilea sens. Și pe prieten îl înfundă, iar el se poate jura pînă la sfîrșitul zilelor și dovedi pe bază de documente că a spus doar : „Nu-mi aduc aminte...“

Konrad Ulf anchetase și descifrase cu mult mai mulți oameni decît tinerii săi colaboratori, de aceea sistemul său de clasificare era elaborat pe un fundament temeinic. Cînd Cilda Dimda scoase din poșetă o batistuță minusculă, o duse la ochi și izbucni în plîns, Konrad Ulf se gîndi — a luat-o gura pe dinainte cu ceva și acum încearcă să șteargă greșcala. Mai bine zis încearcă să completeze informația dată deja.

— Așa îi era mai comod, o dată pentru șase luni... Plătea pentru lunile trecute, nu anticipat !

— De ce ați fost de acord cu asta ?

— Pentru că-s o proastă ! Întotdeaua a făcut cu mine ce-a vrut ! Femeia izbucni din nou în plîns, dar de astădată nu atît de demonstrativ. Tovarășe șef, banii ăștia trebuie să fie în buzunarul lui, dacă mergea la serviciu. Îmi spusese că înainte de prînz, îi scoate de pe cec și că după

amiază să-l sun să ne înțelegem unde-i mai bine să ne întîlnim. De fapt aceștia-s banii copilului... Fata are deja doisprezece ani... E nevoie ba de rechizite școlare, ba de tot felul de alte lucruri... Eu am o leafă mică, lucrez ca vînzătoare... Săpun, loțiuni, tot felul de mărunțișuri... Acum avem lame „Polsilver". Dumneavoastră vă bărbieriți cu mașina ?

— În buzunarul lui Rudolf Dimda erau doar cîteva ruble, spuse Konrad. Iar în cameră nu s-au găsit deloc bani.

— Nu se poate ! exclamă Čilda. Dacă Rudolf a spus că după amiază va avea banii înseamnă că așa este ! Ce, nece, dar în treburi de felul acesta era punctual.

Ulf ridică nervos din umeri. Nu credea că Rudolf Dimda a fost ucis pentru aceste trei sute de ruble, însă un oarecare rol aceste trei sute de ruble trebuie să fi jucat, întrucît exact această sumă scosese Dimda de pe libret azi. Libretul fusese găsit în sertarul biroului, însă nu și banii.

— Ați mai spus cuiva că veți primi bani de la Dimda după amiază ?

— N-n... nimănui...

— Nici chiar fiicei ?

— Nu.

— Mai gîndiți-vă, mai gîndiți-vă.

— Un singur om știa de asta... Dar... Dar el e în afară de orice bănuială. E responsabilul magazinului nostru. I-am telefonat lui Rudolf din biroul lui, el ședea alături...

— Presupuneți că responsabilul a putut înțelege că e vorba de trei sute de ruble ?

— Nu... Am reușit cumva să vorbim despre banii ăștia în general... Eu am spus asta printre altele...

— De ce aveați nevoie de banii ăștia ? întrebă Konrad.

Čilda tresări ușor, ca și cînd ar fi prins-o cu ceva, însă continuă liniștită :

— De ce credeți că mie îmi trebuiau banii ? Nu mie îmi trebuiau banii, ci copilului ! Copilul trebuie să mănînce ! Dă-i încolo de bani, dați-mi doar cheile de la garaj!

— Mai întîi, nu am dreptul să fac așa ceva, sînt trecute în procesul-verbal de examinare a camerei.

— Bine, dar cheia era aici, în bucătărie !

— Însă Karlis Valder le-a arătat şi a declarat că sînt ale lui Rudolf Dimda.

Čilda îşi exprimă părerea de rău că Konrad n-o înţelege sau că nu vrea s-o înţeleagă. Încordarea începu să-i treacă, se înmuie, îndîrjirea i se frînse, chiar spuse că, din punct de vedere juridic, Konrad are, desigur, dreptate şi că, de fapt, nu are importanţă dacă primeşte maşina acum sau mai tîrziu, cînd fiica va intra în drepturile ei de moştenire. Rudolf Dimda într-adevăr nu are alţi moştenitori în afară de fiică, asta pot s-o confirme şi Paula şi Karlis Valder, iar dacă trebuie, atunci şi de la locul lui de muncă de la „ Fotoreclama". Formalităţile pot să dureze toată vara, ce sens ar avea ca maşina să rugineasca tot sezonul în garaj ? Permis de conducere are şi dacă ar avea posibilitatea să se folosească de această „Volgă" veche, fiica ar putea, măcar seara sau la sfîrşit de săptămînă, să respire aer undeva în afara oraşului...

— Eu şi fără asta am suportat atîtea nedreptăţi, adăugă şi buzele deja îi tremurau. Cînd am divorţat, tribunalul mi-a acordat două mii, iar maşina a lăsat-o soţului. Atunci pe piaţă nu puteai lua o „Volgă" cu mai puţin de zece mii. Şi pe atunci era nouă, în timp ce acum nici nu mai merită să vorbeşti de ea. Dar tot mai merge, uite, Rudolf umbla cu ea. Iar fetei şi mie ne-ar ajunge măcar...

— Discutăm degeaba acum. Nu sînt împuternicit să rezolv cazuri de moştenire.

— Măcar spuneţi-mi unde să mă adresez şi să puneţi acolo o vorbuliţă.

— Vorbiţi cu anchetatorul, vă va spune acelaşi lucru... Cînd v-aţi văzut ultima dată cu Rudolf Dimda ?

— I-am telefonat de dimineaţă ca în drum spre lucru să treacă pe la mine, la magazin. I-am spus că am nevoie de pensia alimentară şi el mi-a promis că scoate de pe cec trei sute şi imediat, după amiază, mi-i dă. Unde pot găsi anchetatorul ?

— E în camera de alături, însă acum e ocupat. Vă dau numărul lui de telefon de la serviciu, telefonaţi-i, să zicem, peste cîteva zile.

Konrad scrise pe o filă din carnetul său telefonul anchetatorului, o rupse şi o dădu Čildei.

— Sînteţi incredibil de amabil ! spuse cu maliţiozitate Cilda ridicîndu-se. Ai fi zis că clocoteşte de furie, cînd, de fapt se afla în pragul disperării.

Povestire în afara cadrului anchetei

— Dar hai şi mănîncă, n-are rost să te culci cu stomacul gol ! La cît te întorci ? întrebă Paula.

— Pe la două, nu mai devreme, răspunse preocupat Karlis.

Toate armele — inclusiv cea destinată fotografierii, — se găseau în huse, rucsacul şi cartuşiera zăceau pe podea alături de ele, iar scurtele atîrnau în coridor. Mai rămăsese doar să lepede Karlis tîrlicii moi şi să-şi tragă cizmele lungi de cauciuc pentru ca să nu-şi ude picioarele de rouă.

În timp ce se încălţa, intră Rudolf.

— Ascultă, îi spuse acesta îngîndurat. N-ai vreo haină mai călduroasă ? Poate mai merge cu noi o doamnă.

„Marina ?“ — nu se ştie de ce se gîndi Karlis la femeia taciturnă, care, din toate vizitatoarele lui Rudolf, îi era mai simpatică. Toată făptura ei exprima parcă scuze că a venit la acest bărbat, ca şi cînd ar fi regretat asta, şi în zorii zilei se strecura fără să fie văzută sau auzită.

— Nu, nu Marina... Ea... — Rudolf făcu o pauză, de parcă n-ar fi fost sigur că ţine minte numele acestei femei, şi nici nu-l rosti. Am invitat-o la vînătoare, ea a fost de acord, dar s-ar putea cu toate astea să nu vină.... Este o doamnă de la care te poţi aştepta la orice...

Karlis scoase un pulover gros, croşetat cu guler răsfrînt, iar pe deasupra îmbrăcă o pufoaică, să nu treacă vîntul.

Valder putea să umble încet cu ajutorul a două cîrje sau cu ajutorul unei cîrje şi al unui baston. Ultimul mijloc de a umbla era nesigur şi-i cerea mari eforturi, însă cu toate astea, atunci cînd se ducea la galeriile de artă, să-şi predea producţia sau cu alte treburi, întodeauna apela la baston, ca să nu arate totuşi ca un schilod neajutorat. De data asta nu avea nevoie de baston şi totuşi îl luă. Putea să nu ia nimic, fiindcă la locul de vînătoare îl ducea Rudolf

în cîrcă şi tot aşa l-ar fi dus şi la maşină, însă la ferestre tot timpul se găsea cineva care îşi pierdea timpul privind, aşa că întotdeauna Karlis străbătea singur scurta distanţă pe care o avea de mers prin curte pînă la maşină.

Vechea „Volgă" era tot ce-i rămăsese lui Rudolf din viaţa de familie. Plecînd, nici măcar costumele nu şi le luase, iar mai tîrziu Čilda a refuzat să i le mai dea — în hotărîrea judecătorească nespunîndu-se nimic de ele. Rudolf scuipase şi nu mai stăruise, deşi pe atunci o ducea greu cu banii, căci toate economiile sale trecuseră la soţie. „Volga" se dovedi a fi un mijloc de transport vechi şi de nădejde şi huruia mult mai puţin decît te-ai fi aşteptat de la un asemenea hîrb.

Demarorul hîrîi îndelung înainte de a produce scîntei, însă pînă la urmă motorul începu să pîrîie. Karlis se aşează mai comod pe bancheta din spate, se afundă aproape pînă la urechi şi începu să se uite cu interes pe geam la case, maşini şi la simplii trecători. Ca de obicei spre seară, trebuiră să aştepte mult la semafor, iar şuvoiul de pietoni se revărsă pe trecere, chiar la lumina galbenă, cu o asemenea lipsă de grijă, că prin el ar fi fost imposibil şi unui tanc să răzbească.

— Aici ai de aşteptat ! se auzi, întristat, glasul lui Rudolf.

Reuşiră însă să se strecoare din înghesuiala din centru şi atunci le fu mai uşor să circule.

Pe trotuar, în apropiere de o intersecţie mare, stăteau două femei şi discutau cu vioiciune. Una avea în mîini o plasă, cealaltă un rucsac.

Dimda frînă şi strigă :

— Salut, frumoaselor vînătorite !

În el se trezi o vigoare nouă, deveni brusc zîmbăreţ şi energic. Sări din maşină, ca să deschidă portiera. Ai fi putut crede că-i politicos din naştere sau că a fost bine educat la timpul potrivit, deşi, de fapt, de vină era doar portiera a cărei închizătoare nu se închidea bine. Pentru ca portiera să se ţină ca lumea, trebuia să te pricepi cum s-o închizi.

Femeile îşi luară rămas-bun în grabă. Cea cu plasa plecă mai departe, strigînd peste umăr : Baftă ! — ceea ce

îl făcu pe Rudolf să-i trimită o bezea. Luînd de braţ pe cea de-a doua femeie, Rudolf o conduse la maşină. Avea o siluetă bine făcută, faţa expresivă, vie, cu mici riduri sub ochi, din cauza rîsului, şi părul lung lăsat în voie pe spate. După cerinţele modei, pe deasupra bluzei purta un pulover cu dungi orizontale în diferite culori, şoldurile înguste îi erau strînse în blugi eleganţi. O femeie frumoasă, care, în mod clar, era conştientă de acest lucru. Aruncă o privire fugară lui Karlis, tot în fugă azvîrli un „bună seara" şi, obişnuită, îşi făcu loc comod alături de Rudolf, care, pornind din nou motorul, se uita cu plăcere la silueta ei şi încerca să-i ghicească vîrsta. Sub treizeci, deduse el, deşi, după purtare, după maniera de a se ţine şi îmbrăca, arăta ca o fetiţă. Să intri din nou în şuvoiul de maşini era greu, aveai nevoie de toată atenţia, aşa că Rudolf nu băgă de seamă că la salutul femeii Valder nu răspunse, ci se înfundă şi mai mult în banchetă.

Cît de mult dorea s-o întîlnească pe Mudite ! Toţi aceşti ani. Şi chiar să nu se întîlnească, ci numai s-o vadă. Măcar pe stradă, în trecere. În acele cîteva rînduri cînd ieşise cu scaunul cu rotile, mersese încet, fără să recunoască nici faţă de sine însuşi că din cauza ei. Uneori, cel mai adesea pe partea cealaltă a străzii, vedea cîte o femeie, pe care la început o lua drept Mudite. Una avea un mers graţios cu paşi mici ca ai ei, alta siluetă asemănătoare, la a treia îi flutura părul tot aşa liber, întîlnise chiar feţe asemănătoare. La început, de fiecare dată învîrtea înnebunit roţile, se repezea spre intersecţia următoare pentru a trece pe partea cealaltă, ca să ajungă mai aproape, însă pe urmă încetase să mai facă aşa ceva, mergea pe partea sa şi doar se uita pînă se convingea că era vorba doar de o asemănare. Cu anii dorinţa de a o întîlni pe Mudite nu scăzuse, însă deja nu mai vroia să se întîlnească şi să vorbească cu ea. De dragul Muditei însăşi. Nu vroia să înceapă s-o chinuie conştiinţa vinovăţiei, iar întîlnirea ar fi putut duce la aşa ceva. El încetase să-i mai scrie şi-l amărîse puţin faptul că, nemaiprimind răspuns, Mudite nu-i mai scrisese altă scrisoare, ca şi cînd cea anterioară nu s-ar fi putut pierde la poştă sau la sanatoriu, unde era internat atunci.

Dorința de a o vedea pe Mudite era atît de mare, încît dimineața mergea cu taxiul la locuința ei și, oprind mașina pe partea opusă porții, aștepta să iasă ea. Șoferilor nu le place să stea, ei pierd în felul acesta, se rățoiesc sau spun că pentru o așteptare ca asta trebuie să se înțeleagă dinainte, că nu au de gînd să se ruineze din cauza unor halucinații. Iar după o jumătate de oră începeau să-i fîlfîie prin fața ochilor regulamentul și trebuia să plece ca să nu se tîrîie înapoi pe jos. Karlis își dădea seama că putea să astupe gura șoferului cu bacșișuri grase, dar pe atunci abia deprindea meseria sa și trăia doar din pensie. Iar pensia nu era de general. Așa că își putea permite asemenea plimbări doar o dată pe lună.

În spital și la sanatorii stătuse cîțiva ani. Mudite trebuie să se fi făcut între timp femeie matură. Uneori se gîndea că s-ar putea s-o întîlnească cu copilul sau cu soțul ei. Dar o văzuse numai pe mama ei, o bătrînică de pe acum destul de ramolită. Apoi, întîmplător, întîlnise la galeriile de artă un fost coleg de școală, care îi spusese că parcă a auzit că Mudite s-ar fi căsătorit și s-ar fi mutat undeva pe la periferie.

Și totuși, mergînd pe stradă, el continua să se uite atent, doar-doar o vedea-o.

— Merge ca pe cîmp ! exclamă supărată Mudite cînd mașina din față, fără a semnaliza virajul, trecuse de pe o bandă pe alta. Pe mine mă cheamă... Se întoarse spre bărbatul de pe bancheta din spate, căruia, cînd se urcase, nu-i acordase atenția cuvenită. Mă cheamă Mudite...

— Da, știu...

— Karlis... Karlen ! O, ce mustăți șic ai, cît de mult te-ai schimbat ! Karlen ! rîse zgomotos și din toată inima, ca și cînd totul în jur și-ar fi reluat brusc cursul normal. Era aceiași Mudite care, gîfiind și întîrziind, alerga la întîlnire cu ochii strălucind, îi făcea semn cu mîna lui Karlis din tribuna stadionului și, fără să-și poată ascunde tristețea, rămînea să-l aștepte cînd el intra pe ușa avionului să zboare la meci în alt oraș.

— Ce ai împotriva mustăților mele ? Și Karlis își trecu degetul arătător pe buza de sus. Mustața e ca toate mustățile, obișnuită... Producție de serie.

Cînd o văzuse pe trotuar, îl străfulgeraseră zeci de gînduri deodată. Se gîndise că ea își va manifesta jignirea pentru că el fusese primul care a încetat să mai scrie, acceptase chiar ideea că ea nu-l va recunoaște, se așteptase la orice, în afară de faptul că ar putea simți căldură în glasul ei.

— Unde te-ai dat la fund ? I-am întrebat pe toți, nimeni nu știe nimic de tine ! Ca să vezi ce întîlnire !

— Stă ca un păianjen în colțul său și pîndește femeile frumoase ! spuse Rudolf, revenindu-și din uimire. Și, în general, protestez ! De-abia am făcut cunoștință cu o femeie frumoasă și cineva mi-o smulge din mîini. Dar, dumneata, Mudite, nu-l crede, e un om periculos !

— Nu-i nimic, eu nu sînt din cele fricoase ! Și Mudite îl privi din nou pe Karlis. El își dădu seama că ea de-abia acum observă cîrja și bastonul care stăteau alături. Asta aduse o notă de alarmă în tonul ei lipsit de grijă. Glasul îi vibră nervos.

— Unde locuiești ? Cu ce te ocupi ? Nimeni nu știe nimic de tine. Clasa noastră se întîlnește o dată la trei ani. De obicei la Dzintra, e doctoriță în Saulkrasti... Astrida are trei copilași, a absolvit matematica... Ella s-a căsătorit cu Kazik, locuiesc în Ventspils... Și fratele meu mai mare e tot acolo... Kazis nu s-a schimbat deloc, e același vorbăreț de odinioară... Și așa o să rămînă ! Garantez de asta... Ivar scotea bani din spălatul geamurilor, apoi a trecut la birourile șantierelor de construcții ca șef de șantier... Ne amintim întotdeauna de toți. De cei care nu sînt de față. Iar de tine mai des chiar, ai fost o celebritate. Acum nu te mai poți fofila, acum vei veni și tu ! Să-ți scriu adresa... telefon ai acasă ?

— Da.

— Ca să vezi, foarte ușor...

Puntea, care la începutul convorbirii se părea că-i unește, începu să se clatine.

Soarele roșu, mare, cobora iute spre orizont. Totul în jur începu să capete tonalități cenușii, care deveneau mereu mai închise și mai închise, pînă cînd brazii de la liziera

nu se mai văzură deloc şi chiar şi siluetele lor nu se mai vedeau pe fundalul pădurii. Linişte. Numai lanul galben şi pîrguit de ovăz mai foşnea, cînd adia vîntul şi din tufişuri îşi lua zborul, cu ţipete de groază, cîte o păsărică speriată de vreun animal mic de pradă.

Karlis îşi dădu seama că trage cu urechea, plin de încordare, dacă nu se aude ceva de acolo unde se dusese Rudolf cu Mudite. Rudolf, desigur, inventase cu uşurinţă un motiv pentru care Mudite nu trebuia să rămînă cu Karlis. Mormanul de pietre e mic, în doi le-ar fi incomod să stea, în schimb la punctul de pîndă al mistreţilor sînt locuri cîte vrei.

— Bine, bine, se grăbi să fie de acord Mudite. Să mergem.

La început Karlis mai auzise rîsul scurt al Muditei, apoi amuţi şi acesta. Şi deşi erau la cîteva sute de paşi, nu se mai auzeau nici vorbe, nici şoapte.

Dacă Rudolf... Dacă Rudolf îşi bate joc cumva de Mudite, îi bag un glonţ în burtă ! Nu, Rudolf nu-i capabil de viol, deşi nu se poartă prea delicat cu femeile, ba chiar e de mirare că femeilor le place treaba asta.

Ce vroia Rudolf de la Mudite îi era clar lui Karlis. Nu înţelegea însă cum de nu-şi dă seama Mudite. Doar e femeie în toată firea, trebuia să-şi închipuie că invitaţia la o vînătoare de noapte nu-i doar o invitaţie să vînezi.

Nu se auzea nimic. Poate se duseseră mai departe ? Bine, dar Mudite putea stărui că vrea să rămînă cu Karlis şi atunci Rudolf ar fi fost nevoit să accepte. Poate că în grabă ea nu-şi dăduse seama de asta ?

La început auzi din străfundurile pădurii trosnetul crengilor, apoi un tropăit ca şi cum o turmă de mistreţi ar fi străbătut luminişul. Da, se apropie, se auzi cum conducătorul se opreşte şi trage aerul. Animalul mirosi îndelung, poate mai mult ghicind decît simţind mirosul străin, căci vîntul bătea dinspre pădure spre cîmp.

Karlis tremura de emoţie, îi era teamă şi să mai respire. Oare a cîta oară îşi spunea ce trebuie să facă. Cum să ridice piedica, cum să pipăie întrerupătorul reflectorului, care trebuia apăsat odată cu trăgaciul, căci mistreţul, îm-

piedicîndu-se de lumină, nu va mai sta să se mire ca pe timpuri, ci va sări imediat într-o parte — știind că aproape după fiecare asemenea apariție a luminii se trage în ei. Animalele, extrem de inteligente, au învățat asta.

Din nou trosniră crengile, mistreții trecură peste șanțul din marginea pădurii. Tropăind pe pămîntul uscat, alergară o bucată și cu grohăituri se apucară să smulgă ovăzul. Se auzea cum guiță purceii pe care-i înghionteau porcii mari cînd prea li se încurcau printre picioare.

Deocamdată toate astea Karlis le deslușea cu urechea. Trebuia să mai aștepte. Cînd, pe fondul ovăzului galben, la douăzeci de metri, zări o spinare neagră, Karlis ridică arma și, în acea clipă, își recăpătă sîngele rece. Cum însă reflectorul se folosește doar pentru corectare, Karlis ochi în întuneric. Cumpăni totodată cu cît trebuie să tragă mai jos de linia spinării pentru ca împușcătura să fie mortală și să fie pregătit și pentru a doua împușcătură, căci imediat după prima, mistrețul se va trage spre pădure.

Și, iată, alături de prima spinare apăru a doua, mult mai înaltă și mai bine conturată.

Dacă l-aș doborî pe ăsta, se gîndi Karlis, ar fi un adevărat triumf ! Dacă l-aș doborî... Trebuie să mai aștept, las să vină mai aproape mistrețul...

În acel moment străfulgeră reflectorul și răsunară două împușcături. Se părea că au răsunat chiar alături, deși de fapt se trăsese pe cea de a doua parcelă, care era despărțită de prima de un șanț năpădit de tufișuri.

Lanul de ovăz din fața lui Karlis parcă ar fi prins viață și s-ar fi desprins de la locul său. Erau mistreții care se și năpusteau în salturi spre pădure ! Mistreții înșiși nu se vedeau, împrăștiați prin lan, se auzeau doar guițaturi și se vedea cum dansează paiele înalte de ovăz. Karlis aprinse reflectorul și văzu mistrețul său, care ajunsese deja la tufișuri. Părea negru complet. O căpiță neagră, săltînd, cu ochi verzi arzători.

Pe parcela alăturată răsunară din nou împușcături și doar atunci se aprinse lanterna și se putură auzi glasuri. Discutau repede, sacadat, apoi se văzu cum un om cu lanternă o ia spre pădure.

— Karlis !

— Da.

— E întuneric ca în iad, nu se vede nimic ! Aprinde lumina, altfel îmi frîng gîtul.

Prin lan, afundat pînă la mijloc în ovăz, mergea Rudolf.

— Gata. Am nimerit la ţanc, am lăsat-o acolo de pază pe Mudite.

Karlis încercă cu precauţie să se ridice pe movila de pietre, însă era cît pe ce să cadă.

— Suie-te în cîrcă, te duc !

— Nu-i nevoie. Ia doar arma, merg singur.

— Nu te prosti, oricum ne apucă dimineaţa pînă să terminăm totul.

— Am spus că merg singur ! Karlis îi dădu lui Rudolf arma şi, sprijinindu-se în cîrjă şi baston, porni hotărît.

Rudolf nu mai stărui, azvîrli arma pe umăr şi se duse spre maşină după aparatura fotografică.

Peste o jumătate de oră ajunseră la locul unde Mudite aştepta lîngă mistreţul răpus. Era un exemplar rarisim ca mărime, cu colţii îngălbeniţi şi buza de sus răsfrîntă, iar pe grumaz părul era tare ca ţepii de arici.

— Lumină ! porunci Rudolf întinzîndu-i Muditei o lanternă electrică plată. Apoi scoase din buzunar un glaspapir şi se apucă să frece colţii. Trebuie înlăturată gălbeneala, ca să contrasteze mai bine în fotografie.

— Chiar nu vă e milă niciunuia de el ? întrebă deodată Mudite. Doar nu v-a făcut nimic rău. Doar nu hoinărea în împrejurimile Rigăi, nu vă pîndea ! Trăia acolo unde natura i-a hărăzit să trăiască. Mai bine omoraţi pe oamenii care v-au jignit cu ceva ! Măcar să-l fi împuşcat din simplă lăcomie, aşa ceva ar mai fi de înţeles şi ar avea o explicaţie logică !

— Ăstuia i-a fost scris încă de la naştere să fie mîncat, aşa că împlinească-se scrisa ! rosti triumfător Rudolf şi imediat adăugă : Ia spune, Karlis, în clasa voastră toate fetişcanele erau atît de făţarnice ?

— Eu nu sînt făţarnică.

— Atunci, dumneata, Mudite, pur şi simplu nu înţelegi ceva. Vînătoarea este înainte de toate o satisfacere

a instinctelor. În al doilea rînd... Dar ia spune, îţi place şniţelul ? Cu siguranţă. Se vede după înfăţişare că nu eşti o vegetariană care se mulţumeşte cu piciorul-cocoşului şi romaniţe.

— Eu vorbesc de omor !

— Aha ! E clar, de cărniţă, va să zică, nu-ţi e scîrbă. Păi, în cazul ăsta eşti copărtaşă la omor, pentru că de dragul dumitale se taie gîtul oiţelor şi viţeilor. Dacă dumneata n-ai vrea cărniţă, oiţele ar putea trăi şi s-ar putea înmulţi la nesfîrşire. Înseamnă că eu şi Karlis sîntem în ochii dumitale cei mai mari ticăloşi pentru că nu vrei să ţii seama de faptul că participăm la selecţia naturală ! Dacă acest mistreţ ar fi absolvit universitatea de mistreţi, ne-ar fi simţit şi n-ar fi ieşit din tufişuri, iar dacă ar fi absolvit şcoala sportivă de mistreţi, atunci după împuşcătură ar fi putut să ne sfîrtece în mod inteligent cu colţii săi, ceea ce, de fapt, se întîmplă an de an. Karlis şi cu mine am ieşit la luptă ca gladiatorii şi noi mai sîntem şi răi, dar atunci ce e un bătrînel de la ţară, care aduce în căldăruşe lături cu uruială, îşi scarpină porcul pe spinare şi-l îndeamnă să mănînce mai mult pentru ca apoi deodată să taie cu cuţitul gîtul animalului iubit, însă în aşa fel încît să nu risipească nici o picătură de sînge măcar, pentru că tot sîngele trebuie băgat în cîrnaţi ? Bătrînelul care duce la piaţă rămăşiţele neînsufleţite ale iubirii sale şi le vinde pe ruble bune e bun pentru tine. Să-ţi fie ruşine, Mudite!

Mudite rîse, scoase batista şi şterse năduşeala de pe fruntea lui Rudolf, năduşeală care i se scurgea pe faţă şi-i intra în ochi. Era o noapte fierbinte cum rar se întîmplă, alergătura pînă la maşină şi vînzoleala cu colţii se făceau simţite — năduşeala era gata-gata să curgă în şiroaie.

Karlis, aşezîndu-se pe grămada de pietre, îi privea posomorît. Ce fel de relaţii aveau ? Deocamdată se părea că de nici un fel, dacă încă vorbeau cu „dumneata". Oare şi Mudite va deveni în curînd una din cele care veneau la Dimda şi apoi se înfăşurau în halatul lui de casă pluşat ? Dacă-i de-asta, n-are decît ! Mie îmi este absolut indiferent! Atunci o s-o dispreţuiesc sincer !

— Ia mîna ! exclamă tăios Mudite.

— Crede-mă, a fost întîmplător, răspunse Rudolf cu evidentă ironie.

Rudolf stătea în genunchi lîngă capul de mistreț. Mudite alături, ca să lumineze mai bine. Picioarele îi erau atît de aproape încît el nu rezistase tentației de a le mîngîia.

— Dacă mai faci încă o dată așa ceva întîmplător, am și plecat ! Nu te neliniști, pînă la șosea ajung eu, găsesc drumul !

— Nu te prosti, Mudite ! Nu te las nicăieri ! strigă Karlis. Sprijinindu-se în baston, încercă să se ridice.

— Totul e-n ordine. Ne-am și înțeles, nu-i așa ? Și Mudite se uită la fața posomorîtă a lui Dimda.

— Cu privire la ce v-ați înțeles ?

— Coexistența pașnică.

— Dacă gîndești că ai cele mai frumoase picioare pe care le-am văzut vreodată...

— Nu gîndesc nimic.

— Ce mai ocupație, tipic femeiască !

Și Dimda începu să se pregătească de fotografiat. La început o rugă pe Mudite să se ducă mai departe, pentru ca reflectorul să lumineze un spațiu mai mare. Mudite se îndepărtă și se așeză lîngă Karlis, vrînd parcă să se lipească de el, numai că prezența lui Rudolf o împiedica.

— Fii atentă la ce-o să se întîmple, îi șopti Karlis. Cînd se apucă să manevreze aparatul, parcă-i un posedat... Nu mai vede nimic în jur...

Rudolf tîrî puțin mai departe mistrețul, trăgîndu-l de picioarele de dinapoi, chiar la marginea locului bătătorit. Deasupra lui, de parcă l-ar fi blagoslovit, atîrnau spicele de ovăz. Din cauza tîrîtului, părul de pe grumazul mistrețului se făcuse și mai fioros, ochii mici și răi priveau cu ură, bulbii ochilor erau plini de sînge, botul roșu, ușor deschis, colții înfiorători se vedeau albi pe fondul negru.

Karlis îi povesti Muditei în șoaptă despre concursul anunțat de firma de arme. O fi observînd el oare, își spuse Karlis, cu ce interes îl privește acum Mudite ?

Rudolf se dădu înapoi cîțiva pași, apoi sări spre mistreț, sprijini arma veche acoperită de ornamente cizelate

şi alături îşi puse pălăria de vînătoare, de care prinsese o rămurică de brad. Nu, ceva nu era cum trebuie. Întoarse pălăria ca să se vadă emblema asociaţiei vînătorilor. Aşa. Gata.

Nu, încă nu-i gata. Pălăria mai la dreapta, arma mai înclinată. Prea sare în ochi emblema, mai bine doar muchea ei, nu trebuie să atragă atenţia, ci doar să creeze senzaţia de realitate, nu mai mult. Atît cît să fie clar că pălăria cu borul îngust este a unui vînător şi nu a unui oarecare.

— Karlis, rămîi acolo cu lanterna ta, iar Mudite să treacă mai la dreapta... Mudite, ţine mai sus ! Şi mai sus, cu mîinile ridicate ! Nu mai mişca, lua-te-ar dracul!... Trei... Doi... Unu... În regulă ! Încă o dată... Trei... Doi... Unu... Şi încă o dată...

Declanşatorul aparatului de fotografiat ţăcănea fără întrerupere.

— Mulţumesc, drăguţilor... Gata...

Rudolf se aşeză pe locul bătătorit de picioarele mistreţilor în faţa celui împuşcat, apoi se prăvăli pe spate, privind la cerul negru de parcă ar fi sperat să vadă ceva acolo sus.

— La trei şi ceva, nu mai tîrziu, spuse liniştit, după o scurtă pauză. Prea statică şi fără relief... Nu merită munca !... Şi din nou se uită tăcut la cer.

— N-ar fi timpul să plecăm acasă ? întrebă Mudite.

— Într-o clipă sînt gata... Nu durează... Doar să-i scot măruntaiele şi pe drum să-i spun pădurarului să vină cu căruţa... La trei şi ceva, nu mai tîrziu... Dracul să-i ia! Ducă-se cu concursul lor cu tot !... Şi concursul, ce idioţenie...

Şi deodată se întoarse pe burtă şi o fixă cu aviditate pe Mudite. Pupilele i se măriră, o cercetă cu privirea, fără fereală, pe sub îmbrăcăminte, măsurîndu-i trupul centimetru cu centimetru.

Mudite simţea aproape fizic această privire, atît de penibil îi era.

— Ei, am făcut ce era de făcut şi acum să mergem ! şi se sculă hotărîtă.

Privirea lui Rudolf nu se mai desprindea de ea, cîntărindu-i pieptul.

— Dezbracă-te, șopti el. În ochi avea o flacără stranie, anormală, buzele i se uscară brusc.

Mudite privi cu teamă la Karlis și văzu că întîmplarea îl uluise exact ca pe ea.

— Și mai ce ? întrebă ea indiferentă.

— Dezbracă-te, te fotografiez.

— La revedere !

— Așteaptă, Mudite ! Nu pleca ! Rudolf sări în picioare și o prinse strîns de mîini. Întîmplarea asta nu se va mai repeta ! Este unica posibilitate... Văd de pe acum ce colosal va arăta !... Trupul alb, proporțional, de femeie, mistrețul și arma... Va fi cutremurător !

Obsesia lui o respingea și în același timp o atrăgea. Mudite nu-i răspunse nimic, dar nici nu-și smulse mîinile.

— Karlis, ajută-mă ! se rugă Rudolf. Karlis, spune-i să fie de acord ! O întîmplare ca asta nu se mai poate repeta, doar știi de cîte ori am venit degeaba... Trupul alb de femeie, mistrețul și arma străveche... Mudite, se poate să nu ai nimic de artist în dumneata ? Asta ar fi colosal ! Ceva fantastic !

— Dă-mi drumul, mă dor mîinile !

— Iartă-mă ! și Rudolf îi dădu drumul.

— Nu vreau și nici n-o să mă fotografiez goală, spuse ea cu măreție și imediat îi păru rău de asta, văzînd că în Rudolf ceva se frînsese, se stinsese și că devenise din nou cel de totdeauna, cînd nu se deosebea cu nimic de alții, poate doar puțin să-ți fi atras atenția prin îmbrăcăminte și manierele specifice bărbaților vîrstnici divorțați, care aruncă glume îndrăznețe, de fapt cam nesărate.

În marea împărăție a femeilor, care era depozitul de confecții, unde lucra Mudite ca merceolog, Rudolf Dimda era cunoscut demult. Ce-i drept, apărea rar. De obicei, pentru a i se arăta anumite mărfuri în vederea reclamei, era condus de către vreo șefă. Se vorbea că avusese un scurt roman de dragoste cu una dintre ele. Probabil că așa și era, pentru că se aflase că e divorțat și are apartament propriu. Alaltăieri Muditei îi revenise sarcina de a-i

arăta fotografului sortimentul de cămăși bărbătești. Mudite observase dintr-o dată că o place, dar nici el nu încercase să ascundă acest lucru și imediat, cu obișnuința proprie bărbatului răsfățat în povești de dragoste de a merge direct la țintă, îi propuse să se întîlnească. Pe Mudite asta o măgulise și deși nu avea de gînd să-l ia în serios pe Rudolf, oricum îi făcea plăcere să flirteze nițel.

— Mă duceți la cinema ? întrebase ea ironic.

— Mă rog, dacă doriți la cinema... Permiteți ?

— La cinema am mai fost invitată, la fel și la teatru. Am primit multe invitații de tot felul. Aș vrea ceva mai original...

— Îmi permiteți ? Așa va fi ! De dragul dumneavoastră sînt gata de orice ! Un prieten și cu mine mergem la vînătoare, vă invit oficial să luați parte !

— În primul rînd, eu lucrez mîine.

— Dacă-mi permiteți, voi amîna vînătoarea !

Pînă la urmă nu ajunseseră la nici o înțelegere concretă și Mudite era convisă că totul va rămîne un simplu joc de cuvinte, însă a doua zi Rudolf îi telefonase și Mudite se văzuse aproape obligată să accepte întîlnirea, căci alături pîndeau urechile ciulite ale unei prietene și nu era voie să pălăvrăgești prea mult. Și ce avea de pierdut mergînd la o asemenea întîlnire ? Dimda se va strădui ca seara să fie interesantă și apoi nu-i chiar atît de neplăcut.

De ce să meargă singură acasă, la televizor, cînd are posibilitatea unei alegeri ? În orice caz era o aventură, iar aventuri în viața ei de pînă acum nu avusese, întreaga ei viață era așezată și reglementată impecabil, să mergi pe firul ei chiar și cu un pahar de apă în mînă fără ca nici o picătură de apă să sară afară. Singurul lucru de care se temea era ca Žirak să nu se mai ducă după portaltoiurile pe care se pregătea să altoiască o specie rară de trandafir, însă totul se desfășurase cu succes și la ora trei Žirak plecase. Cînd îi telefonase Dimda, fremăta toată de bucurie ca pe vremea cînd nu era măritată și se pregătea seara de întîlnire.

— Ia arma... Cu o mînă pe uluc și cu cealaltă pe pat... Uite, ăsta-i ulucul, partea asta de lemn de sub țeavă...

Şi-acum pune un picior pe gîtul mistreţului ! Hai, Karlis, luminează ca lumea ! porunci Rudolf, însă în glasul său nu mai rămăsese nimic din entuziasmul de dinainte şi Muditei îi părea rău. Acum Rudolf acţiona ca un meşteşugar oarecare, nu mai mult.

— Ăsta-i fariseism, se gîndi ea. Şi de ce mă port ca un fariseu, poate fiindcă aşa se obişnuieşte ? De unde mi-au venit asemenea prejudecăţi şi cui îi folosesc ? Žirak nu va vedea niciodată revista asta chiar dacă ar avea un tiraj de o sută de mii... Nu merge nicăieri, nu vede nimic, nu-l interesează nimic. Cu excepţia floriculturii. Chiar de mîncare îi poţi pregăti o dată pe zi, iar dacă şi peste asta sari, e puţin probabil să bage de seamă. Va înhăţa o bucată de pîine şi va fi mulţumit. De silueta mea nu am de ce să mă ruşinez, multe femei ar dori să se mîndrească cu ea. Chiar şi stelele de cinema. Îi era ruşine că din cauza ei Dimda nu poate face fotografia de care are nevoie, pentru care se străduise cu atîta însufleţire. Dar reproşîndu-şi aceasta nu se gîndise la ceea ce era mai important, nici măcar nu era conştientă de faptul că Dimda nu-i va ierta. Orice s-ar mai fi întîmplat — el nu i-ar fi iertat.

Încruntîndu-se, Rudolf se uită prin vizor, apoi făcu un gest de lehamite cu mîna :

— Nu merită... Stinge lumina, Karlis, putem pălăvrăgi şi la lumina lanternei...

Rudolf puse aparatul pe grămada de pietre şi scoase din teacă cuţitul de vînătoare. Mudite continua să stea cu piciorul pe gîtul mistreţului. Brusc se hotărî.

— Karlen, măcar tu nu te uita.

— Ce ?

— Închide te rog ochii. Întoarce-te !

— Bine...

Puloverul... bluza... Se dezbrăcă repede.

— Rudolf... Te rog... Mi-e penibil...

Rudolf se întoarse şi îşi făcu de lucru cu aparatul.

— Sînt gata.

— Numaidecît ! Aşează-te pe sărmanul mistreţ... Pieptul, prea mult pieptul... Întoarce-te puţin spre dreapta şi apleacă-te puţin... Nu, e mai bine dreaptă totuşi... Mu-

dite, eşti o adevărată zeiţă... Ah, ce fotografie o să iasă! Asta o să fie încununarea vieţii mele şi o să te iubesc toată viaţa! Piaptănă-ţi puţin părul! O, ceva mai perfect nu poate exista... Numai că faţa... Lipseşte legătura cu ceea ce s-a petrecut... Închipuie-ţi că dumneata l-ai omorît şi acum ai remuşcări... Nu merge... Nu, nu... Ca într-o piesă proastă...

— Ce pot să fac? Nu pot să plîng din senin... Şi-apoi, mi-e frig...

— Na cartuşul... Încarcă arma... Văd că la asta te pricepi foarte bine... Ştii şi să tragi? Poţi să dai gaură-n aer?

— Fratele meu are armă... Am împuşcat ciori.

— Deci, chiar ştii să tragi?

— Puţin... Am tras... Însă mai demult.

— Ia arma şi vino aici! Alături!

— Să pun ceva pe mine...

— Nu-i nevoie să îmbraci nimic! Nu-i timp. Vino odată! O prinse de mînă şi o trase de-a lungul grămezii de pietre. În cealaltă mînă avea lanterna de buzunar, cu care făcea cercuri pe pămînt.

Toată viaţa măruntă din iarbă îşi făcuse culcuşul pentru noapte, numai o omidă păroasă îşi întorcea capul în toate părţile în căutarea unui nou punct de sprijin, un păianjen se strecura cu abilitate la adăpost, iritat de lumina prea puternică. Şi mai departe, înainte. Dincolo de movila de pietre, unde iarba era udă de rouă. Şi deodată în lumina lanternei nimeri o broască. Lumina o orbise şi ea continua să stea nemişcată. Numai ochii bulbucaţi se roteau, iar burta i se umfla şi desumfla.

— Trage! porunci Dimda.

— De ce? Ce te-a apucat?

— Trage! strigă Dimda nemaiputîndu-se stăpîni.

— Strig după ajutor!

— Uită-te! Dimda îi smulse arma şi trase în broască. Trăsese cu alice. De la mică distanţă alicele nimeriră în plin şi din mica vietate rămase doar o pată de sînge şi bucăţele de piele.

— Ai văzut? Să ţii minte! Dimda o şi trăgea pe Mudite înapoi şi o împinse spre mistreţ.

— Karlis ! Lumina mare ! Unde luminezi ! Ce, chiar ai închis ochii ? Deschide ochii şi luminează aici, niciodată n-o să vezi ceva mai frumos !

Mai tîrziu, cînd developară filmul şi scoaseră probele, fotografiile le arătară o faţă a Muditei pe care se putea citi şi teamă, şi derută, şi milă.

CAPITOLUL CINCI

Pînă cînd Konrad discută cu Paula şi Čilda, inspectorul Bertulis reuşi să treacă pe la majoritatea apartamentelor de pe scară ca să-i întrebe şi pe alţi locatari ai clădirii, însă această anchetă nu aduse nimic concret. Mulţi îl cunoşteau pe fotograful Rudolf Dimda, însă nu aveau relaţii apropiate cu el. Femeile, pe ale căror odrasle le fotografia la festivităţile copiilor, spuneau că pentru fotografii cerea puţin, lua numai preţul materialelor şi refuza categoric orice plată pentru munca sa. Cineva spuse că Dimda are o „Volgă" destul de hîrbuită, pe care o ţine în garaj la Grizinkaln, că Dimda este un vînător pasionat şi că-l ia adesea la vînătoare şi pe vecinul său, parţial paralizat, Karlis Valder, fost fotbalist în selecţionata tineretului, care acum confecţionează la domiciliu broşe din chihlimbar. În general, recolta era săracă, însă ceva coincidea — aproape nimeni nu-l văzuse pe Dimda cu vreun alt om în afară de Karlis Valder.

Bertulis încheie circuitul la bătrînul de la etajul întîi.

În cele două camere atîrnau lustre din porţelan de Meissen cu floricele. Observînd că Bertulis se uitase la ele cu interes, bătrînul explică că le adusese din Germania, că asemenea lucruri nu mai găseşti acum nicăieri. El le primise în schimbul unor conserve de carne. Probabil că pe aceleaşi conserve de carne primise şi ceasul de argint de pe cămin, care stătea pe o parte pentru că, din cauza gabaritului nu avea loc altfel nicăieri. Figurinele de pe el participau la o luptă, avea chiar şi elefanţi şi cămile, ca să nu mai vorbim de războinicii înarmaţi cu arcuri şi suliţe. O operă foarte veche, poate chiar de a lui Dinglinger.

Pe birou erau ziare împăturite cu grijă. Bătrînul se așeză în fotoliul său și brusc se transformă într-o statuie, pe buzele căreia încremeni întrebarea : „În ce problemă?“, iar în minte avînd programat un singur răspuns : „Din păcate, nu vă pot ajuta cu nimic !“

Bineînțeles, nici bătrînul, în momentul în care răsunase împușcătura, nu fusese la fereastră, de aceea tot ce spunea era lipsit de importanță.

— Locuiți aici de mult ?

— Din patruzeci și cinci.

— Atunci l-ați putea caracteriza pe Rudolf Dimda ca vecin, spuse Bertulis absent, gîndindu-se în acest timp că în patruzeci și cinci nici măcar tatăl și mama nu se cunoșteau încă, iar el era al treilea copil, cel mai mic băiat.

Bătrînul se ridică și începu să măsoare posomorît camera cu pași mari. Bineînțeles, poate să povestească cîte ceva despre Dimda, deși niciodată nu se întîlnise cu el și nu se salutase.

— Veneau des la el diferite femei.

De cîțiva ani buni, cînd fiul bătrînului terminase Academia militară, în apartamente se schimbase sistemul de încălzire. Treaba o făcuseră trei oameni, figura unuia din ei i se păruse cunoscută bătrînului. Privindu-l mai atent, își aminti că chiar acest om îi promisese să se răfuiască cu el cînd va ieși afară de unde fusese băgat pentru neplata impozitelor.

Și iată-l după atîția ani pe acest om aici, schimbînd conductele încălzirii centrale, făcîndu-se că nu-l recunoaște pe locatar. Dar mai surprinzătoare decît orice era liniștea cu care omul, deși îmbătrînit, tăia capetele conductelor și fixa manșoanele. „Uite, cu aceeași liniște concentrată îmi va tăia gîtul“, se gîndise bătrînul. Îi mai rămăsese speranța că se înșela, însă cu ajutorul unor întrebări mai ocolite se lămurise că acesta locuise cu adevărat în plasa respectivă, ba mai mult, că omului îi murise întreaga familie. Folosind relațiile sale, bătrînul obținuse ca acest om să fie transferat la altă lucrare. La toate acestea se adăugase faptul că fiul, terminînd Academia militară, fusese trimis cu serviciul dincolo de cercul polar. Bătrînul rămăsese sin-

gur în aparatament și se simțea complet lipisit de apărare. O vreme mersese la cumpărături, la baie, pe ici, pe colo, însă o dată îl întîlnise în apropierea casei pe omul care avea motive să se răfuiască cu el și bătrînul nu mai ieșise nicăieri, se încuia și începuse să se intereseze intens de împrejurimi, pentru a fi gata să facă față unui atac. Nu se întîmplase nimic, însă tocmai de aceea frica nu numai că nu-i dispăruse, ci dimpotrivă, se accentuase. Teama acționa în conformitate cu o lege stranie a conservării energiei. Cîndva bătrînul o băgase în alții și uite că acum apăruse și creștea în el însuși. Dacă ar fi fost deprins să se roage, atunci, poate, Dumnezeu i-ar mai fi potolit chinurile, însă bătrînul nu avea o asemenea deprindere.

Ziua dormea, iar noaptea, împingînd pînă la ușă un fotoliu greu, veghea și trăgea cu urechea la tot ce se întîmpla pe scară. Dacă va afla din timp de primejdie, atunci va izbuti să telefoneze la miliție. Auzea cînd fata vecinilor se întorcea tîrziu de la dans, cînd, o dată, se sărutase și vorbise în șoaptă cu un băiat, înainte de a închide ușa, auzea cînd urcă și coboară liftul, auzea pașii grăbiți. Toate aceste zgomote le putea explica logic și de aceea nu se temea de ele, însă curînd ajunseră pînă la el altfel de zgomote, care nu se lăsau explicate logic. Undeva la etajul doi, mai probabil decît la trei, se trîntise o ușă, se auzise un glas, scîrțîise o broască, apoi totul se liniștise. Mai tîrziu, noaptea, zgomotele se repetaseră în ordine inversă. Totul arăta că acolo cineva era lăsat să intre și apoi să iasă din apartament, însă nimeni nu cobora cu liftul și nici pe jos.

Bătrînul știa de coridorul de la etajul doi, care dădea în clădirea de alături. El înțelese că era folosit. Cum era și firesc, devenise suspicios față de oamenii care nu vroiau să fie văzuți mergînd prin curte. Cu ce scop făcuseră rost de cheie ? Anunțase îndată administrația imobilului, însă i-au replicat grosolan că broasca de acolo e de mult stricată, că nu poate fi reparată, că nu se mai fac astfel de broaște și că, în general, administrația nu vede de ce ar trebui să încuie acest coridor. Odată ce este un coridor, las să meargă pe el cine are nevoie. Bătrînul nu se liniștise, telefonase sectoristului și pe urmă, cînd acesta nu se repezise să repare imediat broasca, îi telefonase șefului

Direcţiei raionale a afacerilor interne. Exagerase descriind ce urmări îngrozitoare ar putea provoca acest coridor afurisit şi fusese luat drept un om uşor sărit de pe fix. În afară de asta, nu putea cere ca miliţia să se ocupe de ceea ce se află în grija administraţiei locative. Bătrînul înţelese că nu mai avea nici măcar atîta putere încît să oblige pe cineva să repare o afurisită de broască şi, suportînd greu neputinţa sa, se închircise şi mai mult în bîrlogul său.

Trebuia însă, în interesul securităţii sale, să clarifice ce fel de oameni folosesc coridorul şi cît de des vin în apartamentul de la etajul doi. Încercase să surprindă vreo discuţie pe geamul deschis, însă fără succes. Cu ajutorul unei scăriţe încercase să audă ceva prin tavan, însă nici asta nu dădu rezultate. Atunci îşi amintise de un mijloc care te ajuta să vorbeşti dintr-o încăpere în alta, chiar dacă erau ziduri groase şi chiar la etaje diferite. Apeşi o cană de aluminiu cu fundul pe ţeava caloriferului, care trece prin toate etajele, şi vorbeşti ca la microfon. Pentru recepţie, foloseşti aceeaşi cană, însă o apeşi invers.

Cana îl ajutase pe bătrîn : de sus auzise muzică, glasuri, uneori chiar unele cuvinte spuse mai tare, dacă oamenii stăteau în apropiere de calorifer.

— La acest Dimda veneau foarte multe femei. Uneori seara ţin ferestrele deschise şi atunci nu ştiam ce să mă fac de chicotele şi de vorbăria lor, spuse supărat bătrînul.

— Poate aţi văzut măcar pe una din ele ?

Bătrînul clătină din cap.

— Le aducea la el prin coridorul întunecos... Da, prin coridor ! Notaţi-vă propunerea mea de a se închide coridorul şi poate chiar să se zidească ! Asta o să fie socotită ca o acţiune profilactică, care va duce la scăderea criminalităţii în oraşul nostru... Vă fac această propunere şi în scris, ca s-o avizeze şi conducerea dumneavoastră !...

Povestire în afara cadrului anchetei

O chema Mudite. Învăţaseră în aceeaşi clasă timp de nouă ani, însă el n-o băgase în seamă, cum nu băgase în seamă nici o altă fată, pentru că toate gîndurile şi timpul

le consacra sportului. I se prezicea că o să fie vestit, că o să aibă parte de glorie. La cincisprezece ani juca deja în echipa de juniori în campionatul republican, iar în selecţionata de juniori era recunoscut în unanimitate drept cel mai bun înaintaş, pentru că dispunea de calităţi fizice de invidiat. Vedea uimitor de bine terenul, avea simţul situaţiilor, capacitatea de a combina şi din orice învălmăşeală trimitea cu exactitate în poartă. Dacă în intervalul dintre învăţătură şi stadion îi mai rămînea măcar puţin timp liber, îl acorda şi pe acesta fotbalului, citind şi analizînd maniera de joc a lui Pelé şi chibzuind cum ar putea să marcheze un unsprezece metri în poarta lui Iaşin, acest fenomen enigmatic, care simţea în ce colţ al porţii se va trage şi în evidenţa căruia figurau ca prinse mai mult de jumătate din loviturile de la unsprezece metri.

Nu mergea la dans, la seratele şcolare, fiindcă nu ştia să danseze şi nu manifesta nici un fel de interes pentru dans, nici măcar nu observa ocheadele cochete ale fetelor.

Şi iată că într-o zi, cînd jucau pe un stadion în apropierea şcolii, el mergînd în pauză la vestiare, sub tribune, o văzuse pe Mudite. Spectatorii erau rari, cum se întîmplă de obicei la jocurile republicane. Mudite stătea singură, ţinînd pe genunchi o mapă mare cu partituri muzicale. Chiulise de la ora de muzică. Îi părea rău de asta, cu siguranţă profesoara trimisese prin cineva un bileţel mamei sale, iar acasă se aştepta la o săpuneală zdravănă. Iar Mudite nu era suficient de independentă şi curajoasă pentru a recunoaşte singură în faţa mamei sale că nu se va mai duce la muzică. Ea ştia că nu se pricepe să mintă, că săpuneala va fi zdravănă şi urmată de tot felul de măsuri cu caracter de pedeapsă şi interdicţie. Ar fi vrut, pe cît posibil, să întîrzie această clipă şi, de aceea, stătea pe banchetă şi se uita pe terenul verde pe care alergau după minge.

— Bună, Mudite ! îi făcuse semn cu mîna Karlis, întorcîndu-se de la vestiare după pauză.

— Bună ! dăduse din mînă Mudite şi îi zîmbise.

În clipa aceea Karlis şi-ar fi dorit să joace mai bine ca oricînd şi să se remarce cu tot dinadinsul. Iniţiase cîteva

combinații destul de complicate, care erau cît pe-aci să se încheie cu un gol și se gîndise că Mudite trebuie să prețuiască acest lucru. Îl însuflețea gîndul că jocul său e urmărit de cineva din colegii lui, o fată care are emoții pentru el, trăiește împreună cu el reușitele și nereușitele. Ar fi dorit foarte mult să marcheze un gol, dar adversarul era puternic și rezultatul rămăsese egal.

— Așteaptă-mă ! strigase el, cînd jocul luase sfîrșit și jucătorii, în sunetele marșului care se revărsa din toate difuzoarele, pășeau din nou spre vestiare.

— Te aștept la poartă ! îi răspunsese Mudite.

Pentru Karlis fata însemnase un șoc — era prima fată pe care o cunoștea în viața sa. Observase că e frumoasă și inimoasă. Și se frămînta nu cumva să întîrzie, nu cumva Mudite să plece fără să-l mai aștepte. Nici măcar nu mai făcuse duș, se spălase doar pe față și se pieptănase.

Mudite îl aștepta.

O condusese pînă acasă, ducîndu-i mapa cu partituri. Discutaseră despre școală, despre fotbal, fără nici un fel de subînțelesuri. Subînțelesul era cuprins în însuși faptul că erau împreună și, cînd își luaseră bun-rămas, îi încercase senzația tulbure a unor drepturi pe care le aveau unul asupra altuia. Amîndoi erau emoționați și fericiți. Karlis pentru că o observase pe Mudite și ea nu se îndepărtase, Mudite, pentru că, în sfîrșit, fusese observată, căci în clasă nu era cea mai frumoasă, trupul ei abia începuse să capete linii feminine, în timp ce cu alte fete asta se întîmplase mult mai devreme și tocmai pentru aceste linii băieții din clasele mai mari le băgau în seamă și le invitau la dans.

După ore, Karlis, sub un pretext oarecare, mersese pe strada unde locuia Mudite, apoi o invitase la următorul meci. Mudite îi promisese că va veni, însă nu se ținuse de cuvînt, căci absentînd de la ora de muzică i se făcuse un regim special. Și cînd începuse următorul meci îi scrisese, cu lacrimi în ochi, o scrisoare lungă lui Karlis, vîrîndu-i-o dimineața, la vestiar, în mînă. Las' să știe că ea dorise, chiar dorise foarte mult să vină... Scrisoarea o așternuse pe două file de caiet. Își cerea iertare că-i scrie pe o astfel de hîrtie, însă nu avea altă posibilitate, tocmai

atunci își făcea lecțiile la masa din bucătărie, iar mama tot timpul trecea pe lîngă ea și singura posibilitate era să scrie direct în caiet, ca mama să vadă că stă și-și pregătește temele pentru acasă.

La următorul meci Mudite venise. Din nou îl așteptase la poartă și din nou Karlis se grăbise izbutind doar să se spele în fugă pe față la chiuvetă. Antrenorul era un om cu experiență, înțelesese totul, chiar foarte bine. La următorul antrenament îi spusese lui Karlis :

— Ai început să umbli cu fetele... Cam prea devreme, prietene ! Am văzut multe talente care s-au poticnit, căzînd sub plapuma unei femei !

Antrenorul gîndea, se înțelege, la un mod mai murdar.

Karlis se înroșise, nu răspunsese nimic și continuase să se vadă cu Mudite. Ca de obicei, piedicile fac țelul mai de dorit.

Și iată că venise și ziua care, mai devreme sau mai tîrziu, trebuia să vină. Era pe la mijlocul lui iunie, ultimele examene, spre bucuria elevilor și a profesorilor, fuseseră date. Unul trebuia să meargă la bunici la țară, altul în tabără, altul să se înhame la treabă, ca să înfiripe în timpul verii banii de haine, mai exact hainele pe care tu însuți le vrei, doar sînt muncite de tine, nu dăruite de părinți.

Și Mudite se pregătea să lucreze, își și găsise un loc, undeva tocmai la capătul Jurmalei, dincolo de Vajvari. Acolo erau multe tabere de pionieri și nu aveau niciodată instructori îndeajuns. Pe Mudite o primiseră cu plăcere, cu atît mai mult cu cît știa să cînte la pian. La fabrică, la tatăl ei, ar fi cîștigat mult mai mult, meșterul îi propusese exact același post de ajutoare ca și vara trecută. Dar se putea compara munca dintr-un atelier de turnătorie unde întotdeauna miroase a pămînt ars, unde întotdeauna ceva scoate fum, iar din cauza prafului de la debavurarea pieselor turnate muncitorii nu se pot vedea unii pe alții, se putea compara asta cu plaja pustie de dimineață, cînd soarele încă nu s-a ridicat deasupra pinilor, dar se și face simțit. Oare se putea compara asta cu aceeași plajă seara, cînd e plină de oameni ca un bulevard și toți sînt bine îmbrăcați, ieșiți să se plimbe și să admire asfințitul purpuriu însîngerat ? Desigur, nici cincisprezece ruble în plus pe

lună nu strică, pentru că să cîștige numai tatăl pentru cinci guri nu-i ușor, iar mama, din cauza gospodăriei grele, nu putea lucra decît jumătate de normă ca femeie de serviciu, însă Mudite își dorea marea, iar mama o susținuse. Înțelegea ea oare de ce dorea asta Mudite ? Probabil. Altfel n-ar fi vorbit atît de mult de aerul proaspăt, întăritor. Mama înțelesese cel mai mult că Mudite vrea ca un timp, măcar un timp, să se simtă independentă, să aibă patul ei propriu. Acasă așa ceva nu avea, pentru că din cauza buteliei de aragaz nu se putea pune în bucătărie nici canapea, nici vreo altă mobilă moale. Și pentru că în cămăruța mică nu puteau dormi toți cinci, erau nevoiți să folosească și spațiul din bucătărie. Seara Mudite scotea de pe dulap un pat pliant pe care și-l întindea în bucătărie. Însă numai atunci cînd toți terminau cu spălatul, pentru că picioarele patului intrau de-a dreptul sub chiuvetă.

În tabăra de pionieri Muditei i se promisese o cameră pentru două persoane, în care să stea împreună cu o altă fată.

Și iată că venise ziua despărțirii. Unele fete o luaseră în tragic și vărsaseră lacrimi amare, cîte un băiat nu-și putuse reține un oftat, ba se făcuseră și jurăminte că-și vor scrie unii altora scrisori lungi ! Și, se înțelege, nu se putea să nu se organizeze ieșiri în mijlocul naturii. Întotdeauna se găsesc organizatori pentru asemenea escapade, întotdeauna numele lor e păstrat în cel mai mare secret, căci participă numai acei băieți care au fete, cu toate că adevărul adevărat era că despre escapade știau toți, inclusiv directorul școlii, iar el, de obicei, trecînd în revistă din memorie lista participanților, își dădea seama că nu se poate întîmpla nimic îngrozitor și continua să se facă a nu fi auzit nimic și că nu știe nimic. Cu astfel de prilejuri au loc adunări scurte și tumultoase, băieții fac rost de corturi, pentru că acest gen de escapade se lasă întotdeauna cu înnoptat în natură și cu pescuit. Unde să meargă, toți știu, cu cît mai departe cu atît mai bine, însă pînă la urmă învinge rațiunea și își aleg un loc ușor de atins, însă frumos și liniștit. Grupul în care erau Karlis și Mudite mersese la Juala Mică, pe malurile căreia mai

înflorea scorușul întîrziat și unde cei căliți puteau face o baie rece.

Ziua se anunțase călduroasă, fără vînt, nici măcar o frunzuliță nu se mișca. După ce întinseseră corturile și mîncaseră ceva în grabă, perechile se împrăștiaseră care încotro. Unii se înarmaseră cu undițe în speranța că vor pescui de-o ciorbă, alții se duseseră doar să privească împrejurimile, deluroase, cu alunișuri, rîpe și mlaștini de pădure. Mlaștinile erau ascunse de pîlcurile de sălcii, iar iarba era atît de deasă și de verde acolo încît te ispitea să te duci la ea,

Karlis fusese cuprins de neliniștea așteptării. Văzînd cum alți băieți merg ținînd fetele de talie, se încumetase și el să facă un asemenea gest și îl uimise faptul că Mudite nu a protestat nici un pic, ba chiar s-a lipit de el. Fremătînd, Karlis o dusese pe Mudite mai departe de corturi, mai departe de ochii străini. Așa merseseră ei pe mal vreun kilometru sau doi fără să mai vadă oameni, pentru că era într-o zi de lucru. Într-un tîrziu Karlis propusese să se așeze lîngă un mic braț de rîu înconjurat din toate părțile de tufișuri.

Karlis așternuse pe pămînt bluzonul său de sport. Așa stătuseră ei strînși unul în altul, uitîndu-se la peștișorii care mișunau în brațul rîului, încercînd dacă într-adevăr gunoaiele și frunzele căzute în apă nu sînt bune de mîncat.

Karlis mîngîiase părul moale al Muditei și asta îl electrizase de-a dreptul. Ar fi vrut s-o sărute, însă nu știa cum să facă. Și deodată Mudite întorsese capul spre el. Ținea buzele ușor întredeschise.

Mudite se lăsase ușor pe iarbă, el îi tot săruta buzele, ochii, părul, gîtul. Orice sfială dispăruse. Mudite era a lui, Mudite era o parte din el însuși... Fata îi aparținea, chiar dacă nu fizic.

Peste noapte dormiseră în cort. Ea își pusese capul pe umărul lui și respira ușor, fără să se audă, însă Karlis nu putea dormi, i se părea că este extraordinar de bogat și se tot gîndea ca un om matur la viitorul său și al ei.

Peste cîteva zile Karlis urma să joace într-un oraș îndepărtat din sud. Mudite mersese la aeroport să-l conducă

cu flori şi nu simţise nici un fel de sfială că se afla acolo ca egală printre nevestele celorlalţi fotbalişti şi că, aidoma lor, aştepta nerăbdătoare de pe acum întoarcerea iubitului ei, iar cînd avionul se ridicase în aer, blestemase fotbalul, uitînd o clipă mîndria care o cuprindea cînd jucătorii, în sunetele marşului, ieşeau pe teren.

Nimeni nu fusese vinovat de nenorocirea care se abătuse asupra lui Karlis Valder. Pur şi simplu a fost o întîmplare. Să o prevezi era imposibil şi să se repete aşa ceva s-ar fi putut doar după mulţi ani. Adversarii jucau corect, dar ritmul era prea iute, patimile clocoteau, iar dorinţa de a cîştiga era mai puternică decît orice. În faţa porţii se produsese o învălmăşeală. Karlis alunecase, cineva căzuse peste el, peste acela altcineva, care tocmai voia să se ridice cu grijă, să nu rănească pe careva cu crampoanele, cînd, brusc, Karlis simţise o durere sălbatică, ca şi cînd şira spinării i-ar fi fost străbătută de un piron. Altceva nu-şi mai aducea aminte. Îşi recăpătase cunoştinţa abia la spital. Dar nu se mai putea mişca, fusese pus în gips. Doctorii îşi exprimaseră convingerea că nu va avea urmări deosebite, deşi trebuia să renunţe la fotbal. Numai că nici doctorii nu sînt proroci, — cu toate eforturile şi cunoştinţele lor, ambele picioare îi rămăseseră paralizate. Din spital fusese trimis direct la un sanatoriu, apoi la altul, şi încă la unul şi în ciuda tratamentelor paralizia parţială nu-i dispăruse, iar Karlis nu se putea deplasa decît cu cîrjele sau cu căruciorul de invalid.

CAPITOLUL ŞASE

Femeia de serviciu se plictisea. Pentru prima oară avea ocazia să participe la o percheziţie La început fusese curioasă, ce vor scoate din dulapuri şi din sertare, chiar încercase să dea cîteva sfaturi, dar anchetatorul, care scria la masă procesul-verbal, i-o retezase destul de tăios.

— Vă rog să nu ne deranjaţi ! spusese el şi se uitase atît de crunt la ea, încît femeii de serviciu îi dispăruse orice dorinţă de a mai da din gură. Acum privea doar, în-

tinzînd gîtul, la obiectele pe care le ţinea Arnis, — le ţinea, le examina şi le punea la loc. Apoi încercă să lege o discuţie în şoaptă cu Karlis despre fotografiile-reclamă care atîrnau pe toţi pereţii. Începu ea, spunînd că uite fotografia asta e frumoasă, iar cealaltă, de alături, nu face doi bani.

— Da, da, îşi exprimă automat acordul Valder şi se adînci în scaunul căruciorului său, urmărind foarte atent fiecare cuvînt al lui Arnis, fiecare mişcare a sa.

— Da' ce-i scris acolo sub fiecare poză ? nu se astîmpără femeia.

— Denumirea revistei în care a fost tipărită sau a expoziţiei la care a fost expusă...

— Şi la Moscova ?

— Şi la Londra, Paris, São Paulo şi Rio de Janeiro.

— Ia te uită ! Atît de renumit şi locuia în casa noastră... L-am văzut o dată. Ba chiar mi-a dat bună ziua, acum îmi amintesc. Bună ziua, Maria Pavlovna, a spus. Da' unde-i Rio de Janeiro ?

— În Brazilia.

— Aha, aşa e, băiatul a învăţat despre asta. Dar mie mi-a ieşit din cap, am început să uit. Ia te uită, acolo lipseşte o fotografie ! Uite acolo, chiar la mijloc. Şi femeia de serviciu arătă locul gol. Se vede dintrodată că lipseşte, turui ea fără astîmpăr. Deasupra e un rînduleţ drept, iar în mijloc gol. Pesemne s-o fi spart sticla sau s-a stricat rama... Se mai întîmplă să nu ţină sticla. Eu nu mă bizui pe cleiul de la magazin, eu iau făină şi pregătesc pap, e mai bun pentru tapet, pentru orice !

— Ia mai taci din gură, îi împiedecăm să lucreze ! o întrerupse tăios Valder, de parcă ar fi plesnit-o cu cnutul. Nu se ştie de ce, păli brusc şi îşi strînse şi mai mult buzele, iar în ochi i se citea teama.

— Într-adevăr, tovarăşi, aţi putea să mai tăceţi, spuse anchetatorul, începînd o nouă pagină. Poţi să-mi spui denumirea aparatelor fotografice ?

— „Pentaflex", numărul... — Arnis dictă rar, cifră de cifră, numărul aparatului fotografic, îl puse în bibliotecă şi luă un altul. „Nikon", numărul...

După ce o conduse pe Čilda pînă la uşă, locotenent-colonelul Ulf intră în cameră. Rămase în picioare, se uită la Arnis şi la anchetator cum lucrează, luă paginile de proces verbal scrise deja şi începu să le parcurgă cu privirea. Mda, aici este ceea ce căuta el, memoria nu-l înşelase. Chitanţele pentru trimiterea banilor prin mandate poştale.

Konrad Ulf trecu în cealaltă parte a camerei, la birou, pe care erau puse documentele lui Dimda, tot ce fusese găsit în sertarul indicat de Karlis Valder.

Teancul de chitanţe era destul de gros, prins cu o clemă mare. Konrad se aşeză, aprinse lampa de birou, îşi puse ochelarii şi începu să le răsfoiască. Toate mandatele erau trimise Čildei Arturova Dimda şi peste tot era una şi aceeaşi cifră — cincizeci de ruble. Şi precizarea — „pensie alimentară pe iunie 1978", „pensie alimentară pe ianuarie 1979". În 1979 banii fuseseră trimişi în patru rînduri, înseamnă că pensia alimentară fusese plătită şi pe aprilie, care încă nu se terminase. O asemenea evidenţă ordonată a treburilor nu este o raritate, dacă cei doi soţi divorţaţi s-au înţeles asupra unei anumite sume. Ea e şi o dovadă indubitabilă împotriva unor acuzaţii că în luna cutare sau cutare nu s-au primit banii.

De ce minţise Čilda ? De ce spusese că fostul soţ îi plătea pe cîte o jumătate de an ? Pentru timpul trecut puteai să mai înţelegi : speranţa de a primi banii încă o dată, dacă s-ar fi găsit în buzunarul lui. Nu prea serioasă, însă, oricum, o speranţă.

Konrad răsfoi libretul de economii. Nu, îşi aducea bine aminte. Astăzi Rudolf Dimda fusese la casa de economii şi ridicase trei sute de ruble, mai rămăseseră încă două sute optsprezece ruble şi cîteva copeici. Înseamnă că în ce priveşte aceste trei sute de ruble Čilda nu minţise. Dar unde dracu sînt. Poate că Čilda reuşise să-l primească pînă la prînz şi acum doar se preface, ca şi cînd n-ar şti nimic ? Nu există logică pentru o asemenea purtare, sau logica exista numai în cazul în care Čilda ştia că în buzunarul lui Rudolf Dimda sînt trei sute de ruble. Tot atît de ilogic este să te gîndeşti că omorul s-a făptuit pentru cele trei sute de ruble care au dispărut. Doar cel ce a tras l-a lăsat pe Dimda să coboare pe scară şi numai după aceea

a apăsat pe trăgaci. Dacă victima ar fi fost jefuită pe scară, n-ar fi mers liniștită prin curte.

Arnis cu anchetatorul trecuseră în procesul-verbal armele de vînătoare găsite, comparînd numerele lor cu cele scrise în permisul de port-armă.

— Armă de vînătoare model Ij—26, armă de vînătoare Ij—27, dicta Arnis. Amîndouă armele se găseau în bibliotecă, montate, ușa bibliotecii nu era încuiată, țevile erau șterse...

— Dimda a vorbit cu cineva la telefon în timpul prînzului ? îl întrebă Ulf pe Karlis Valder.

— Nu... Nu-mi amintesc... Mi se pare că nu...

— Dar de dimineață ?

— Am fost în baie... Îmi amintesc că a sunat cineva... Rudolf s-a dus la telefon — îl ținem pe coridor — și a discutat destul de mult...

— A spus cine a sunat ?

— Se grăbea la serviciu.

— Nici nu și-a luat rămas-bun ?

— Probabil că se grăbea tare mult.

— Despre ce-ați vorbit la micul dejun ?

— Despre nimic... Despre ce poți vorbi în grabă ? !

— Dar bătrînica asta, Paula, a spus că Rudolf Dimda a pălăvrăgit mult. Totul i se părea bun, minunat, frumos. Și ziua era minunată și copacii. Spunea că în iulie vă părăsește și se duce în Karelia. Cu o fată. Nu v-a invitat și pe dumneavoastră ?

— S-a întîmplat că azi n-am prînzit împreună.

— Se pregătea să meargă numai cu fata sau cu încă cineva ?

— Nu știu. Rudolf nu mi-a spus nimic concret.

— Era vizitat des ?

— Veneau uneori. Modelele... El fotografia adesea acasă... Așa că femeile veneau. Era un bărbat interesant, divorțat.

— Puteți să ne dați nume, adrese ?

— Pe toate nu le știu. Se schimbau des. Erau uitate repede... Și-apoi, fiecare aveam viața noastră.

— Uite, pe pereți pot fi văzute multe.

— Asta din margine este Inara. Lucrează ca administratoare la studioul cinematografic, se pare, așa... Poza pentru un afiș de reclamă. L-ați văzut, probabil, în vitrina cu articole de pescuit... O fată într-un costum de baie, care aproape nu se observă, cu cizme înalte de pescar, cu o undiță într-o mînă, iar în cealaltă cu o știucă mare, cu botul căscat... Logodnicul ei nu-i permitea să vină singură, în timpul fotografierii noi beam cafea, iar el fuma țigară de la țigară... Îmi mai aduc aminte...

— Vă mulțumesc deocamdată ! Dacă pe băieții mei îi va interesa ceva, vi se vor adresa. Și Konrad, pregătindu-se să plece, începu să-și încheie impermeabilul.

Arnis îl întrebă dacă să lase armele aici, sigilînd dulapul separat, sau să le ia cu el. Konrad întrebă cum se încuie dulapul și, primind răspunsul, fu de acord să le lase. Însă toate documentele răposatului să le ia cu el. Iar cînd se va întoarce inspectorul Bertulis, să se apuce imediat de cartotecă. Pentru început este suficient să cerceteze datele privind ultimul an, dar să ia totul cu el ! Pe scurt, Bertulis va vedea și singur ce-i trebuie din cartotecă și ce perioadă să ia în lucru. „Cînd terminați, dați un telefon, va veni o mașină să vă ia."

Konrad Ulf se îndreptă repede spre ușă, însă, fără să iasă, se întoarse brusc și, privindu-l în ochi pe Karlis, întrebă :

— Unde este carnețelul lui de însemnări ?

— Ce ?

— Carnețelul de însemnări al lui Rudolf Dimda. Fotografii au multe contacte cu diferite persoane, trebuie să știe o mulțime de adrese și telefoane. N-am văzut încă un fotograf care să se poată lipsi de un carnețel de însemnări.

— Da... Avea un carnețel de însemnări... Cu niște coperți negre...

— Aici nu este. Și nici la el nu s-a găsit.

— Poate... Poate este la serviciu ?

— S-ar putea... — Pe Konrad nu-l părăsea senzația că tînărul acesta ascundea ceva, că nu vorbește despre ceva pînă la capăt. El știe mai multe decît spune și acum numai cu cel de al șaptelea simț poți sesiza în răspunsurile lui și pe fața lui lipsa de sinceritate bine ascunsă, iar

atunci, în curte, cînd coborîse cu căruciorul lui să afle dacă Dimda mai este în viaţă, gestul apăruse şi mai frapant, fiindcă încă nu reuşise să-şi ascundă atît de bine lipsa de sinceritate.

„Poate că greşesc eu, se gîndi Konrad. Senzaţiile te înşeală uneori".

— Ce-aţi făcut cînd l-aţi văzut pe Rudolf Dimda zăcînd în curte ?

— M-am dus pe coridor să sun la salvare, însă cineva făcuşe asta înaintea mea şi mi-au spus că maşina plecase deja.

— Paula a spus că aţi sunat mult timp.

— A, nu, nu atît de mult... În timpul ăsta Paula nu-şi găsea locul... Prima dată nu am reuşit să sun, probabil că am format greşit numărul, însă nu a durat atît de mult...

Era clar că mintea. Karlis Valder nu suflă nimic de faptul că după salvare mai sunase undeva.

Telefonase şi îşi imaginase măsuţa galbenă de telefon pe care se aflau două cărţi groase de telefon. Însă acolo nu ridicase nimeni receptorul, deşi Karlis, ascultînd apelul telefonic, aşteptase destul de mult.

— Trebuie să-mi iau medicamentele, se foi în căruciorul său Karlis, aşteptînd permisiunea lui Arnis, după ce Konrad Ulf plecase.

— Literalmente mai avem două-trei minute şi terminăm... Puteţi începe să citiţi procesul-verbal. Semnaţi-vă pe fiecare pagină jos.

...În sfîrşit, plecară ! Karlis ascultă cum totul se linişteşte odată cu paşii care se îndepărtau.

Formă un număr şi aşteptă să i se răspundă în timp ce se tot uita la uşa sigilată a lui Rudolf. O hîrtie netedă cu două semnături şi un sigiliu rotund.

— Zigurd Žirak la telefon ! răspunse un glas puternic şi agresiv. Judecînd după intonaţie, omul era mahmur rău de tot.

— Vă rog, dacă puteţi s-o chemaţi pe Mudite...

— Nu mai locuieşte aici ! Ascultă, cine eşti ? Ce ai cu ea ?

— Sînt o cunoştinţă de-a ei... Un prieten... Dumneavoastră nu mă... nu mă cunoaşteţi...

— Dar n-ai avea chef să bei ceva, nenicule, hai ? Că mie nu-mi vine să beau de unul singur ! Ascultă, cunoștință — prieten... Noi sîntem la fel, amîndoi, se pare, am rămas cu buzele umflate, ha, ha, ha ! Cu buzele... !

Povestire în afara cadrului anchetei

Magazinul la care lucra Čilda aducea cu un U mare, cu cîteva raioane. La unul se vindeau produse lactate, la altul dulciuri, la al treilea pîine, iar al patrulea, cel mai mic, de care răspundea Čilda, avea vitrinele înțesate cu tuburi de pastă de dinți, cremă, colonie și săpun de toaletă în cele mai diferite ambalaje. În afară de acestea, aici se mai vindeau țigări și pe rafturi vedeai întotdeauna două sorturi de coniac, deși foarte rar cumpăra cineva, întrucît în apropiere era un magazin specializat în băuturi. Cumpărătorii mergeau acolo sperînd să aibă de unde alege și se întorceau doar în cazul în care coada din magazinul apropiat era mult prea mare.

Două-trei sticle de coniac nu-i sar în ochi nici directorului trustului, iar șeful de magazin, datorită acestui fapt, avea în mînă un adevărat colac de salvare ! La fabricile din apropiere leafa se dădea în ultimele zile ale lunii, cînd șeful de magazin mai putea să vadă dacă își face sau nu planul. Dacă planul era în pom, șeful de magazin se repezea la depozit și smulgea un camion-două cu vin alcoolizat din cel ieftin, pe care el personal nu-l punea pe limbă și nu sfătuia pe nici unul din cunoscuți să-l guste. Iar la depozit nu era refuzat, pentru că, dacă era un pic atent, se găsea o bază legală, băuturi alcoolice se vindeau oricum în magazin, dovadă și coniacul din rafturi !

A doua zi Čilda punea pe tejgheaua ei o tăbliță : „Raionul este închis“ și se ducea să vîndă pe stradă, în fața magazinului, unde erau descărcate din camioane grămezi de lăzi cu vin, direct pe jos. Marfa asta o vindea repede și abil, căci întotdeauna se găseau destui însetați care veneau la magazin. De la orice fabrică ar fi venit, nu puteau trece decît pe lîngă lăzile acestea. Datorită acestui „colac de sal-

vare", magazinul își îndeplinea în permanență angajamentele luate, iar la trust era dat ca exemplu altora. De dragul adevărului, trebuie spus că reclamații din partea cumpărătorilor aveau puține. Și se vorbea că șeful de magazin va fi în curînd transferat la minister.

Cînd, în dimineața aceea, Čilda își dezbrăcă paltonul și-l puse în dulap (lucrătorii magazinului se dezbrăcau într-un colț al sălii mari a depozitului), în pragul biroului său apăru șeful de magazin, care-i spuse morocănos :

— Treci pe la mine !

Čilda înțelese imediat că secretul ei fusese descoperit. Trăia de aproape un an cu teama de această clipă și uite că ziua răsplății sosise. Zi de zi se tot gîndise că va putea pune banii înapoi în casă, însă mereu i se iveau alte cheltuieli de neocolit și acoperirea datoriei se amîna de la o leafă la alta. Numai Dumnezeu știe cum s-au dus banii ! Ba ziua de naștere a unei prietene, ba nunta alteia, ba niște tineri cunoscuți organizau o plimbare la saune, ba fata de la raionul de industriale îi adusese o bluză ungurească de nu-ți puteai lua ochii de la ea. Și risipind banii așa, Čilda se amăgea că-i mai rămîne ceva din leafă ca să pună la loc în casă și chiar și pusese, numai că, din păcate, nu întotdeauna, iar suma lipsă creștea treptat.

— Cum-necum, dar de la tine, Čilda, nu mă așteptam ! Acum o să primești ceea ce meriți ! Furt din avutul obștesc, articolul optzeci și opt, îți garantez eu cinci ani !

Čilda plîngea înăbușit.

Înainte tot mai credea că chiar dacă se va descoperi, va reuși să scape, întrucît nu există dovezi directe : poate sînt vinovați expeditorii. Iar acum totul era la locul său și chiar simțea o ușurare că nu trebuie să mai mintă.

Vînzătoarele se schimbau marțea, raionul era luat în primire de celălalt schimb care prelua răspunderea gestiunii și de aceea luni seara se făcea un fel de inventar.

La început, pentru a preda schimbului, Čildei îi lipsiseră patruzeci de ruble și ea vîrîse în lada de jos cu sticle de coniac cîteva sticle goale. În depozitul aglomerat lăzile stăteau una peste alta. Schimbul nu băgase de seamă nimic și în săptămîna următoare Čilda pusese la loc banii, însă imediat avuse nevoie de alții. De data asta ea umpluse cu

ceai sticlele goale şi le pusese capace metalice. Încetul cu încetul numărul sticlelor falsificate crescuse, sticlele din lăzile de deasupra se vindeau şi locul lor era luat de altele noi, iar cele de jos continuau să stea în depozit. Şi Čilda ar fi rămas în continuare nedescoperită, dacă un prieten al şefului de magazin nu ar fi avut neapărată nevoie de coniac moldovenesc. Pe rafturi nu găsiră, aşa că şeful de magazin se duse el însuşi în depozit să vadă dacă nu s-a rătăcit pe undeva vreo sticlă. Da, în cea mai de jos ladă era coniac moldovenesc. Prietenul îl achită şi plecă în grabă bucuros, însă peste o jumătate de oră se întoarse pus pe scandal : asemenea chestii el nu înghite, pentru aşa ceva poate să-l şi altoiască la mutră ! Ţipase mult timp pînă să înţeleagă şeful de magazin despre ce e vorba. După ce-l linişti pe cunoscutul înfuriat, se duse să vadă sticlele de coniac rămase, studie toate capacele, toate etichetele de pe ele şi ajunse la concluzia că lipseşte marfă în valoare de trei sute de ruble.

— Te dau imediat pe mîna procuraturii, n-are de ce să-mi fie milă de-o asemenea ticăloasă ! ţipă el la Čilda, care nu se mai oprea din plîns. Ţi-ai făcut de cap cu hăndrălăii tăi, care se tot învîrteau pe aici înainte de Anul Nou ! Ăla cu fular roşu e deja la pîrnaie, dar nici celălalt nu-i mai breaz, i se poate citi pe mutră toată biografia ! De la început mi-am dat seama că vin pe aici de dragul băuturii, la ce altceva le era bună o capră răpciugoasă ca tine ! Bine, nu mă interesează pe mine treburile tale de aşternut, însă banii trebuie să fie puşi la loc în casă chiar azi !

— Îi aduc, şopti Čilda, deşi ştia foarte bine că o sumă ca asta o aduni cu greu chiar şi într-o săptămînă. În mintea ei, se tot frămînta ce ar putea face. Nu, speranţe se arătau prea puţine. Era bine îmbrăcată, însă îmbrăcămintea nu era din cea scumpă, dimpotrivă, datorită preţului mic, vînzătoarea de la raionul de mărfuri industriale păstra asemenea lucruri pentru „ai noştri". Şi totul era purtat. Mai le putea vinde oare ? Nu avea nici un asemenea cunoscut, care s-o poată împrumuta cu sute de ruble. Căutînd, în minte, cu febrilitate o ieşire, auzea doar frînturi din ţipetele şefului de magazin.

„De cît timp lucrez aici nu s-a mai întîmplat niciodată așa ceva !... Ție puțin îți pasă de reputația magazinului nostru, pe care colectivul o merită datorită muncii sale sîrguincioase !“...

La drept vorbind, șeful de magazin țipa fără să pună prea mult suflet, pentru că rezultatul discuției îi și convenea. Nici măcar nu era în interesul magazinului, ci în al său personal, să mușamalizeze această afacere. Despre lipsă s-ar fi făcut vîlvă la toate ședințele, s-ar fi spus că șeful de magazin nu a asigurat un control eficient, că șeful nu și-a educat colectivul, toți s-ar apuca să demaște și să dea lecții, deși ei înșiși nu ar fi putut spune ca lumea cum să asiguri un control sigur și cum să faci educația colectivului. Că nu-i permis să furi știe tot atît de bine și cel care fură și cel care nu fură. Poate dați ordin ca în fiecare seară să examinez capacele și să cîntăresc pachetele cu făină ? Și ce-ai putea spune la o asemenea ședință ? Îți recunoști greșeala și promiți s-o îndrepți, nu poți găsi nimic altceva mai înțelept de spus. El lucra în comerț demult, pornind-o de jos de tot, la început încărcător-descărcător, apoi ucenic, apoi ajutor de vînzător. Acum chiar și conducerea trustului nu mai era pentru el chiar de neatins. Acum cînd i se făcuseră aluzii privind posibilitatea de a fi luat în minister, — și, deodată, uite ! Este de ajuns ca povestea asta să se strecoare pe undeva și totul se duce de rîpă. Cu siguranță că el nu-i unicul candidat și, cînd vor analiza propunerile, este suficient ca cineva să spună: dați-mi voie, păi dînsul n-a fost în stare să asigure conducerea unui singur magazin, acolo s-a produs o lipsă... Și s-a sfîrșit cu balul, n-ai decît să tot aștepți după aceea nu știu cîți ani, pînă să se mai ivească un post vacant, iar el nu mai are mult pînă la pensie. Și ce se poate întîmpla mîine în comerț, nimeni nu poate ști. Deocamdată reputația sa era curată.

— De unde o să iei banii ? întrebă șeful.

— O să-i telefonez fostului soț, spuse printre sughițuri de plîns Cilda.

Șeful împinse telefonul spre ea.

Cilda se uită la ceas și-l sună pe Rudolf acasă ; cu siguranță că încă nu plecase.

— Te rog să mă ierți pentru cele de ieri, spuse ea. N-am avut dreptate. De furie, nici nu mi-am mai dat seama ce vorbesc, m-au lăsat de tot nervii. Știu cît de mult o iubești pe Sigita. Copilul nu-i vinovat că viața noastră a ieșit așa. De ce să sufere ? Acum înțeleg că ai perfectă dreptate ! O să fac tot posibilul să îndrept lucrurile. Trebuie să vă vedeți mai des, ea e destul de mare, o să vă înțelegeți. Treci în drum pe la mine pe la magazin să vorbim serios. Apropo, am o mică rugăminte, dar despre asta mai tîrziu, nu prin telefon.

Pe la cinci după-amiază, în biroul șefului de magazin, abia ținîndu-se pe picioare, intră o femeie cu cizme roșii, înalte. Se așeză pe scaun și rămase mult timp așa, cu gura deschisă, privind tîmp la șef.

— N-am făcut rost de bani, însă în curînd voi fi bogată... La prînz l-au împușcat pe fostul meu soț și voi primi „Volga" lui și garajul , mobilierul și carnetul de economii... Nu eu, ci fiica mea, însă e aproape totuna.

De uluit ce era, șefului aproape că-i ieșiră ochii din orbite. Sări în picioare, o prinse de umeri pe Čilda și o zgîlțîi :

— Unde ai fost toată ziua ? Te-ai și îmbătat !

— Puțintel... Am căutat bani... Nimeni nu vrea să-mi dea, nimeni nu are, ha, ha ! Iar la prînz l-au omorît pe soțul meu. Poc — și gata ! Iar mie mi-a rămas mașina și garajul. Pe la zece încă beam cafea împreună și discutam despre fericirea de familie, iar la trei — sufletul lui își luase zborul. Poc — și gata ! Pe criminal nu l-au prins...

CAPITOLUL ȘAPTE

Desigur, ar fi putut încredința treaba asta altcuiva ! Arnis sau Bertulis s-ar fi descurcat la fel de bine ca el. Poate chiar mai bine, își spuse Konrad Ulf. Pentru că erau mai tineri și de aceea mai aproape de Rudolf Dimda, Karlis Valder și Čilda cea cu cizmulițe roșii. Fiecare generație are puțin o altă viziune asupra lumii, fiecare, sărutînd o fată, o îmbrățișează puțin altfel. Poate că aici e vorba numai de nuanțe, însă priceperea de a te descurca în aceste nuanțe

îi oferă inspectorului de la miliția judiciară un mare avantaj. Cu siguranță că Arnis sau Bertulis s-ar fi achitat de sarcina asta, dar ei aveau deja treburi, iar Konrad nu ar fi vrut să-i încarce cu prea multe.

Deși Ulf deținea adresa exactă, nu-i fu ușor să găsească „Fotoreclama". O încăpere la demisol, în curte, cu zăbrele la ferestre și o firmă mică, de tablă, cu denumirea oficială a unității, pe ușă.

Se cobora pe lîngă o toaletă, apoi urma o cotitură la stînga și o coborîre mai abruptă, iar acolo se despărțeau trei coridoare. Ulf porni la întîmplare pe cel din mijloc și ajunse la sala de fotografiat, garnisită cu reflectoare și stative. Pe un piedestal galben se zăreau trei sticle cu „bere dezalcoolizată". Konrad se răsuci și porni înapoi.

În al doilea coridor, cîteva uși închise, însă Konrad nu se lăsă — gîndind că odată ce ușa de la intrare nu-i încuiată înseamnă că măcar un suflet de om și tot trebuie să fie aici. În sfîrșit, auzi zgomote în spatele ușii „Laborator" și ciocăni.

— Intră ! răspunse un glas tăios de tenor.

În întuneric, la lumina roșie, se întrezărea o siluetă în cămașă înflorată și se auzea plescăitul apei. Într-o cadă mare de ciment pluteau fotografii și, zornăind înăbușit, cineva, învîrtea un uscător mare.

— Ați venit la mine ?

— Probabil, odată ce nu mai e nimeni altcineva...

— Așteptați puțin, termin îndată... De la ce instituție ?

— Ministerul Afacerilor Interne.

— Nu, o asemenea comandă n-a trecut prin mîinile mele, va trebui să veniți mîine. Noi lucrăm numai pînă la cinci, toți au plecat demult.

Omul țăcăni întrerupătorul și, cu un trosnet ușor, se aprinseră becurile cu lumină albă. Konrad văzu un bărbat zvelt, mărunt, cu mustăți, în blugi uzați.

— Iac-așa, tăticule, spuse el. Va trebui mîine...

— Nu lăsa pe mîine ce poți face azi.

Bărbatul se uită la el întrebător. Avea o figură vioaie.

— Dumneavoastră... probabil, în legătură cu Dimda ?

— Miliția judiciară. Terminați-vă treaba, eu am timp, spuse Konrad, studiind fotografiile viu colorate ale fetelor, decupate din reviste și prospecte de reclamă, care erau lipite pe laturile băii de ciment.

— Să-mi clătesc doar mîinile... Toată ziua cu chimicale... Am lucrat împreună cu Dimda, el, într-o anumită măsură, a fost profesorul meu... Un fotograf atît de bun n-o să se mai vadă în văgăuna asta ! Noi toți fotografiem, însă în comparație cu Rudolf e doar un gungurit de prunc.

Bărbatul povestea cu plăcere că între el și Rudolf a fost chiar un fel de prietenie, deși se pune chezaș că Dimda nu avea nici un prieten adevărat.

— Era un singuratic tipic, dacă se apropia cineva de el, se prefăcea că-i vesel și nepăsător.

— Mda, dar de femei nu prea se ferea, replică Konrad.

— Se întîmpla ca uneori să mai salte cîte una, dar cine nu face asta ?

— Eu, de exemplu.

— Păi, dumneavoastră sînteți deja om bătrîn. Bărbatul deschise o sticlă cu apă minerală și umplu un pahar. Nu doriți apă minerală ? Nu am nimic mai bun, eu, să știți, nu mă împac cu spirtoasele. Generația noastră, în general, nu recunoaște alcoolul. Se înțelege, cu excepția degeneraților. Ce rost are să-ți diluezi plăcerea în votcă ?

— Borjom ? întrebă Konrad, bînd paharul oferit.

— Narzan... Dacă Rudolf iubea pe cineva cu adevărat, atunci era fiica lui. Suferea mult că fosta lui soție ațîța fetița împotriva lui. Asta-i adevărată măgărie !

— O cunoașteți pe soția lui ?

— Ce să cunoști ? ! Patruzeci de ani, totul e clar !

— Nu înțeleg...

— Răscrucea sexuală ! Nevoia de bărbat crește foarte rapid, e gata de orice prostii, caută un partener mult mai tînăr... Ce, dumneavoastră n-ați citit ? Peste tot scrie despre asta, dacă am avea timp, v-aș demonstra totul grafic, cu diagrame... Din fericire perioada de nimfomanie nu ține mult la ele, apoi sexualitatea scade la zero și le poți numi bunicuțe.

— Pe care dintre prietenele lui Rudolf Dimda le cunoașteți ?

— Păi, dumneavoastră ştiţi prin ce se deosebeşte un nordic de un meridional ? Meridionalul strigă în auzul lumii întregi ce aventuri de dragoste a avut şi le mai şi înfloreşte, în timp ce nordicul nu scoate un cuvînt. Rudolf nu povestea nimic.

— Bine, dar cîte cineva venea pe-aici pe la el ?

— Nici vorbă ! De telefonat, telefonau. Dar şi asta rar, că la noi telefonul e în partea cealaltă, oameni sînt mulţi, iar şeful îi cheamă fără prea multă plăcere.

— Astăzi nu l-au sunat ?

— Nu ştiu. Eu chiar cred că nu a avut prea multe poveşti de dragoste. Poate, numai cu aia pe care a fotografiat-o lîngă mistreţul doborît. O combinaţie fantastică — nudul de femeie şi mistreţul !

— Nu ştiţi cum o cheamă ?

— Pe loc, nu-mi amintesc. O fotografie de milioane ! Individa lucrează la un magazin, dar nu ştiu unde. Trebuia să merg la nunta unui prieten şi nu aveam o cămaşă la modă, ei, şi Rudolf mi-a făcut rost prin ea de una. De import. Calitatea întîia, pe tejghele nu vezi aşa ceva.

Konrad întrebă unde sînt lucrurile lui Dimda. Bărbatul arătă spre cuierul de care atîrnau halate gri închis, murdare.

— Ştiţi, mă interesează carneţelul său de însemnări, spuse liniştit Konrad. În el aş putea găsi nişte adrese şi telefoane... Asta ne-ar putea fi de folos...

Bărbatul zîmbi cu toată gura, se duse la unul din halate şi începu să cotrobăie prin buzunare.

— V-am înţeles bine ? întrebă el cu viclenie. Dumneavoastră personal nu vă încumetaţi ?

— Mă încumet sau nu, asta mi-ar fi luat prea mult timp. Legea cere îndeplinirea unor formalităţi corespunzătoare. Eşti foarte perspicace.

— Nu-i nimic. Buzunarele sînt complet goale. Se îndreptă spre locul său, însă pe drum se opri brusc : Poate în biroul lui ?

Acţiona fără să se formalizeze şi parcă aştepta ca îndemînarea să-i fie apreciată de Konrad. Cheia de la biroul lui Dimda nu era la el bineînţeles, însă pe bărbat acest fapt nu-l deranjă de fel. Găsi o şurubelniţă mare, o vîrî în

crăpătura dintre sertar și biroul propriu-zis, apăsă pe mîner — partea de sus se ridică, zăvorul încuietorii sări din locaș și sertarul putu fi tras. Sertarul era complet gol.

— Așa și bănuiam, spuse bărbatul. Nu poți ține aici ceva important, poarte doar documente legate de comenzi sau fotografii executate... Știți... Poate v-ar interesa... Toți pînă la unul afirmau că Rudolf s-a dus să ia masa de prînz într-o dispoziție foarte bună... E ciudat, nu-i așa ?

— Dar altceva nu mai are pe-aici ?

— Numai halatul și sertarul. Noi sîntem mulți, iar locul e strîmt.

— Dar dacă ar fi fost nevoie să lase aici niște bani, unde i-ar fi pus ?

— Haideți să vedem !

Bărbatul îl duse pe Konrad de-a lungul coridorului, apoi deschise una din multele uși.

După toate semnele, asta era contabilitatea, întrucît pe birouri stăteau mașini de calculat și erau împrăștiate formulare tipărite — completate și necompletate. Într-un colț era un seif maroniu, nu prea înalt, lat și greoi.

Folosind din nou șurubelnița, bărbatul pătrunse în sertarul încuiat al unui birou și, sub un teanc de acte, găsi cheia seifului.

Seiful era încăpător dar gol. Bărbatul scoase cîteva plicuri pe care erau scrise nume și sumele de bani, deșertă conținutul plicurilor pe birou, numără și puse banii la loc.

— Nu-i nimic în plus ! Pentru mai multă siguranță, telefonați mîine secretarei noastre, vă dau numărul... — Bărbatul scrise pe o bucățică de hîrtie un număr cu șase cifre și-i dădu lui Konrad hîrtia. Apoi ascunse din nou cheia seifului și spuse : Din cauza banilor nu l-ar fi omorît pe Rudolf, aici nu cîștigăm cine știe ce bani ca să ne omoare pentru ei !

— De obicei, în asemenea cazuri, toți încearcă să afle cum s-a întîmplat, dar văd că sînteți neobișnuit de reținut, spuse Konrad la despărțire.

— Fiica mea e studentă la drept...

— Ei și ?...

— Ancheta încă nu s-a terminat, dumneavoastră oricum mi-ați răspunde evaziv și nu mi-ați spune adevărul...

Socotind după întrebări, nici dumneavoastră nu ştiţi încă prea multe... Iar pentru Rudolf, din păcate, e totuna.. Aş putea să-i întreb pe ai noştri dacă ştie careva despre legăturile lui amoroase ceva mai mult, numai că mă îndoiesc.

În drum spre magazinul la care lucra Čilda, Konrad încercă să facă legătura între carneţelul de notiţe şi banii dispăruţi. Fără să ştie de ce, dar credea că mai curînd carneţelul de notiţe putea fi motivul uciderii lui Dimda şi că banii fuseseră luaţi doar pentru a abate atenţia. Dar cum putuse criminalul să pună mîna pe prada sa ? Pe scară şi după împuşcătură nu putuse face acest lucru. Înseamnă că pînă în prînz, sau în drum spre casă, dar nu se lega deloc cu dispoziţia foarte bună a lui Dimda. Trebuia să mai vorbească o dată cu Čilda, să afle ce-i spusese la telefon şi ce-i răspunsese Dimda.

În magazin trecú prin faţa tuturor tejghelelor, însă n-o văzu nicăieri pe Čilda. La raionul la care se vindea pastă de dinţi, colonie şi ţigări vindea o altă femeie. Konrad întrebă de şef şi ea se duse să-l cheme.

— Cine întreabă ? Şeful arăta foarte nervos.

— Nu ştiu.

Uitîndu-se pe uşa crăpată, şeful cîntări din ochi pe Konrad, care se lăsa cînd pe un picior, cînd pe altul în partea cealaltă a sălii, şi căzu pe gînduri. Apoi scoase din portofel trei sute de ruble, le îndoi în aşa fel încît teancul să fie cît mai mic posibil şi-l vîrî în buzunarul halatului vînzătoarei.

— Îi pui în casă. Dar în aşa fel încît să nu vadă nimeni !

Vînzătoarea dădu din cap şi se întoarse la tejgheaua sa. Imediat după ea ieşi şeful.

— Cine a întrebat de mine ? se interesă el, întinzînd încordat gîtul, ca şi cînd ar fi căutat un cunoscut într-o mulţime de oameni.

Konrad se duse la el şi rosti încet :

— Sînt de la miliţie.

Cînd bägă mîna în buzunar după legitimaţie, şeful îl opri.

— Nu-i nevoie, nu-i nevoie... Vă cred... Poate mergem în biroul meu, acolo putem sta de vorbă liniştiţi... Pe aici, vă rog...

— Ah, ce întîmplare îngrozitoare, spuse șeful, cînd se așezară. O întreagă tragedie... Deși ei se despărțiseră de mult, Čilda se frămîntă enorm. I-am dat drumul acasă, în situația ei nu putea sta la tejghea ! Copilașul rămîne fără mămică... Îngrozitor ! Ați dat de urma ucigașului ? Čilda presupune că este mîna vreunui soț gelos. Rudolf... dacă-mi aduc bine aminte, îl chema Rudolf... era doar un fustangiu clasa-ntîi...

— Čilda mi-a spus că, de dimineață, ați ascultat ce a vorbit la telefon cu Rudolf Dimda.

— Parțial, numai parțial, clătină din cap șeful. Uite, chiar de la acest telefon a vorbit, dar nu știu cu cine... În timpul convorbirii am ieșit, în depozit parcă.. Acum mi se pare că da, cu fostul ei soț, pentru că au amintit de fiică... Čilda spunea că ar trebui să se întîlnească mai des cu ea.

— Dar despre bani ? Ce a spus ea despre bani ?

— Despre bani nu s-a vorbit ! tresări șeful. Despre bani absolut sigur nu s-a vorbit, pot să și jur ! I-a mai spus lui că are dreptate, dar despre bani nu s-a spus o vorbă. Iar noi despre bani n-am discutat niciodată, la ea casa e întotdeauna în ordine, e în general o lucrătoare foarte harnică și conștiincioasă, poate doar puțin cam nervoasă...

— Dar ce fel de prieteni are ?

— De unde să știu eu ? E o femeie încă interesantă, cu siguranță că are vreun prieten. Dar personal n-am văzut. Eu stau aici, ea lucrează acolo... Șeful ridică neputincios mîinile. Dacă ar fi fost ceva în neregulă, aș fi aflat cu siguranță, că azi așa e : un conducător trebuie să răspundă de toate... Cineva trebuie să primească bobîrnacele... Cu siguranță că Čilda are un prieten, însă eu nu l-am văzut... Acolo, lîngă tejghea, întotdeauna se găsește cineva, poftim de află care-i client și care-i iubit...

Povestire în afara cadrului anchetei

Florile din grădina întinsă a acestei case înfloreau pe rînd, aproape tot anul. Mașinile care treceau pe strada destul de circulată încetineau ca oamenii să poată privi la

covorul de lalele roșii ce se întindea de la gardul metalic înalt pînă la răsadnițe, în care se ridicau să se încălzească la soare gladiolele albe, liliachii, roșii ca focul și tot felul de alte nuanțe. De obicei, grădina bucura doar ochii trecătorilor, însă uneori mașinile opreau și pasagerii priveau îndelung prin gard, uneori scoteau creionul și își notau ceva. Denumirile florilor îți luau ochii și numai floricultorii puteau înțelege termenii speciali ai varietăților : Virsavia... Helios... Königen Wilhelmina... Oxford... President Roosevelt...

— Avea lalele de Mauren albe, olandeze, cînd încă la grădina botanică abia se auzise de ele pentru prima oară !... Noi l-am chemat la asociație, i-am cerut să prezinte certificatul de carantină...

— Cine i le aduce ? Vaporenii ?

— Contrabandă, contrabandă pur și simplu, fie că i le aduc vaporenii, fie feroviarii, fie turiștii ! Însă n-am putut să-l dovedim cu nimic. A spus că bulbul de Mauren i l-a oferit cineva la piață, un om care arăta perfect cinstit și atunci a riscat să cumpere. Și, într-adevăr, lalelele Mauren albe s-au prins !

— Se spune că-i un pungaș !

— Nu pungaș, ci bandit ! Nu-i în stare să omoare o muscă, însă cînd e vorba de flori, devine cel mai înfricoșător gangster, gata să taie orice beregată. Era cît pe-aci să-l băgăm la închisoare ! Înainte, gardul ăsta era mult mai mic și într-o zi un tînăr, dorind să-i facă o bucurie iubitei lui, l-a sărit și a rupt o lalea. Se pare că tocmai un exemplar selecționat. Žirak a făcut spume la gură, l-a bătut cu lopata pe nenorocit pînă n-a mai mișcat, noroc că au sărit trecătorii în curte. Tînărul a zăcut mult în spital, iar Žirak umbla ca un nebun. Se spune că pînă la urmă s-au înțeles, numai că lui Žirak nu i-a putut smulge decît o copeică.

— Are lînă bogată, ai de unde tunde !

— Prostii ! Eu cred că toți banii îi bagă în colecție. În ce privește banii, nu-i ahtiat după ei și nici după faimă. Numai că, uite, cu soiul său propriu nu-i merge ! Eu unul am trimis în glumă la o expoziție internațională lalelele mele, și, ce să vezi, am cîștigat nouăzeci și opt de puncte !...

Din seră ieşi un om cu capul ras chilug şi începu să-şi şteargă cu batista transpiraţia de pe faţă şi gît. Totul arăta la el scurt şi umflat — mîinile, picioarele, trunchiul masiv. Numai faţa era ca lumea. Deşi avea cincizeci de ani, pielea obrajilor i se înfăţişa proaspătă, în ciuda pungilor de sub ochi. Omul puse lîngă peretele casei un satîr şi începu să toarne în stropitoare nişte chimicale.

Omul de la volan apăsă ambreiajul şi băgă în viteză.

— N-aş vrea să mă vadă. Şi maşina se urni din loc.

— Şi cum, pentru tînărul ăla nu i-au dat decît pedeapsă cu suspendare ? întrebă pasagerul.

— Mi se pare că nici n-a mai ajuns în faţa tribunalului. Dar de frică, i-a fost frică ! Dovadă că a trecut casa pe numele soacrei, mama Muditei, ca să nu i-o confişte.

— Metodă tipică de bandit !

— Dar dacă ai nevoie de ceva, du-te fără teamă la el. Te ajută.

— N-am nevoie de nimic, am tot ce-mi trebuie.

— Nu mai spune, nu mai spune...

Žirak turnă în stropitoare apă dintr-un butoi negru, expus la soare, şi începu să amestece în ea cu un băţ, ca să se dizolve îngrăşămintele. Apoi îşi şterse iar faţa, deşi era toamna tîrziu, însă soarele încălzea încă bine.

„Ce degete groase are", se gîndi Mudite, uitîndu-se pe fereastra bucătăriei la soţul ei. În cei zece ani de viaţă comună nici nu observase acest lucru. Mai tîrziu, la cină, observă că şi obrajii lui Žirak şi bărbia dublă i s-au fleşcăit simţitor. Şi cum rupe pîinea ţărăneşte şi soarbe zgomotos... „Nu mai ţine deloc seama de prezenţa mea, eu, pesemne, pentru el nu sînt nimic."

— Ei, bine... Şi Žirak, continuînd să mestece, se ridică. Trebuie să mă uit un pic la seră.

— Poate mergem la cinema ? zîmbi uşor Mudite.

— Cînd ? Žirak ridică mîinile a neputinţă şi ieşi din bucătărie.

— Dar eu vreau ! exclamă Mudite.

— Uită-te la program, azi trebuie să fie ceva interesant la televizor, strigă din coridor Žirak.

Spălînd vasele, Mudite auzi cum bărbatul ei se foia prin seră şi muta ceva.

Cu douăzeci şi cinci de ani în urmă numele lui Zigurd Žirak apărea în toate ziarele republicane şi această faimă îi adusese multe neplăceri. Printre altele îi adusese porecla de „dezertor al frontului verde". Cu această denumire, care pentru un timp devenise o expresie obişnuită a ziarelor, erau garnisiţi toţi specialiştii în agricultură care fugiseră de la sat la oraş, însă Žirak trebuise să îndure mai mult decît toţi, pentru că, printr-un concurs întîmplător de împrejurări, — poate tocmai pentru că terminase Academia de Agricultură cu diplomă Magna cum laude, — era terfelit prin revistele satirice, în suplimentele satirice ale ziarelor şi de la tribunele înalte. O dată chiar voise să se apere şi trimisese la o redacţie o scrisoare deschisă. Colhozul pentru care primise repartiţie fusese mult timp pe mîinile unor gospodari indolenţi şi decăzuse complet. De la ţărani se cerea în permanenţă, dar nu li se dădea nimic în schimb. Colhozul nu avea o bază financiară, nu-şi putea asigura îngrăşămintele minerale în cantităţi suficiente, iar fără ele nimeni nu ar fi izbutit să scoată o recoltă normală. Tehnica era uzată. Cine nu era şchiop sau nevolnic îşi căuta de lucru în sectorul forestier sau în orăşelul reşedinţă de raion.

Scrisoarea lui Žirak nu fusese tipărită, însă începuse să fie citată pe bucăţi de la tribune, iar aceste bucăţi, scoase din context, se întorceau împotriva autorului însuşi. Se făcuseră auzite chemări înflăcărate de a i se anula diploma, însă această sarcină nu fusese încredinţată nimănui la modul concret şi, de fapt, nimeni nu se înghesuia.

După ce trecuse prin cîteva centre raionale, „dezertorul frontului verde" se întorsese la Riga. Tatăl său murise între timp şi Žirak se mutase în locuinţa provizorie de pe parcela atribuită răposatului şi începuse să cultive varză timpurie, pe care precupeţii o duceau la Pskov.

Žirak reuşi să se aranjeze ca profesor de lucru manual la o şcoală elementară de cartier : nu-i păsa că leafa era mică, în schimb avea timp liber berechet, pentru că, în atelierul de tîmplărie, unde mirosea plăcut a talaş sau puţea urît a clei de tîmplărie, trebuia să stea doar cîteva ore pe săptămînă, ca să le arate copiilor cum să încleieze

din placaje solniţe de perete sau să taie cu fierăstrăul tocătoare. Profesorul însuşi extrăsese aceste cunoştinţe din „Îndrumătorul comandantului de pionieri“, sau poate din ediţia antebelică a „Tînărului tehnician“.

Ceilalţi profesori nu-l considerau ca egalul lor, fiind încredinţaţi că au de-a face cu un maistru cam leneş, odată ce lucra la un atelier şcolar şi nu la fabrică, unde ar fi avut o leafă mult mai mare. Poţi discuta cu el despre fenomene superioare şi despre artele plastice gîndeau colegii săi. Poate că nici măcar liceul nu l-a terminat ! Parcă de puţine ori s-a întîmplat ?...

Dar cînd se dăduse indicaţia să se organizeze imediat cercuri pentru activitatea extraşcolară îşi amintiseră brusc şi de Žirak şi anume că el nu are sarcini obşteşti. Şi se mirară foarte mult cînd acesta, fără nici o împotrivire, se apucase să conducă cercul tinerilor botanişti.

Era sfîrşitul lui aprilie, Žirak urcase cu cei cîţiva membri ai cercului în trenul electric şi-i dusese în pădure. Se întorseseră cu frunze suculente, gustoase, de ceapa ursului în pungi de hîrtie şi cu denumirea latină de „allium ursinum“ în cap. Tot atunci aflaseră că ceapa obişnuită, „allium sativum“, face parte din familia liliaceelor, că se bea cu lapte îndulcit ca remediu împotriva viermilor intestinali, cu sare în caz de colici stomacali, cu miere se pune pe răni, iar cailor li se dă cu tutun împotriva crampelor.

După această mică excursie, toţi erau gata să se înscrie la botanişti, însă Žirak alese doar pe cei care lucrau cu mai multă rîvnă decît alţii în grădina şcolii, unde săpau, greblau, răsădeau şi stropeau fără întrerupere.

Din păcate, în toamnă, Žirak plecase de la şcoală. Se plînsese de el profesoara de educaţie fizică. La concursul de aruncare a grenadei lipsiseră şase băieţi, ceea ce dăduse o lovitură de neîndreptat prestigiului sportiv nu numai al şcolii, dar şi al întregului raion. Întrebaţi, băieţii recunoscuseră că în acest timp copseseră foarte liniştiţi, împreună cu alţi botanişti, cartofi cultivaţi de ei din varietatea gambisk negru.

Şi în loc să-şi recunoască autocritic vina şi să promită că se va îndrepta, Žirak, înfuriat, îşi dăduse demisia.

Cînd Mudite îl cunoscuse pe Žirak, acesta nu avea încă patruzeci de ani. Epoca cultivării verzei timpurii şi a cartofilor pe loturile personale se sfîrşise, întrucît achizitorii descoperiseră pe neaşteptate că în ţara noastră uriaşă sînt republici mai însorite decît Letonia şi de acolo se trimiteau vagoane cu legume timpurii la preţuri moderate. Sectorul particular se reorganizase imediat şi începuse era florilor şi a bulbilor de flori. Lui Žirak asta îi adusese faimă, căci spre deosebire de alţii el studiase agronomia. La el veneau după sfaturi, îl rugau să determine aciditatea terenurilor sau să le recomande materialul de răsad. În sfîrşit, cunoştinţele lui foloseau cuiva. Tîrîş-grăbiş, fusese construit parterul casei şi începuse ridicarea serei. Dar de dragul casei, Žirak nu se lipsise de plăceri, purta costume bine croite, care-i ascundeau defectele siluetei, mergea la concerte şi teatru şi, pentru că era un om care doar în cazuri excepţionale golea un păhăruţ de coniac sau o cupă de şampanie, arăta mai tînăr decît era şi se simţea plin de vigoare.

Mudite îi admira cunoştinţele şi stăpînirea de sine cu care de zeci de ori explica vizitatorilor unul şi acelaşi lucru. La fiecare pas simţea superioritatea lui Žirak, se supunea lui, puţintel chiar se temea şi presupunea că exact aşa şi trebuie să fie un cap de familie. Pe Žirak te puteai bizui. Cu siguranţă că avusese o anumită importanţă şi faptul că la douăzeci şi doi de ani Mudite încă mai întindea patul pliant în bucătărie şi auzea prin somn cum picură apa din robinet. Dacă multe fete de vîrsta ei erau sătule de aventuri amoroase, Mudite încă nu avusese de-a face cu aşa ceva. Poate aici era şi meritul mamei sale, poate împrejurările fuseseră de asemenea natură, respectiv accidentul ce i se întîmplase lui Karlis Valder. Nu mergea la serate, se simţea părăsită, încetase să mai studieze muzica şi intrase la şcoala profesională de comerţ, de unde ajunsese la depozitul de confecţii, care era o adevărată mînăstire de femei.

Žirak mai stătuse la îndoială un timp, cugetînd la diferenţa de vîrstă, apoi, fără să ştie Mudite, îşi împărtăşise temerile faţă de părinţii ei. Şi le primi binecuvîntarea.

Mudite, de fapt, se predase deja, mai trebuia doar să coboare podul mobil şi să iasă cu cheile pe o pernă brodată. Mudite intrase în casa sub acoperişul căreia nu fuseseră niciodată nici furtuni, nici uragane, ci mereu numai timp frumos şi o climă plăcută, molcomă.

Gemînd, Žirak, tot îşi făcea de lucru în seră — căra lăzile cu răsaduri mai departe de gura de aerisire.

„Aşa a şi rămas totul şi nimic nu s-a mai schimbat", se gîndi deodată Mudite şi se întristă.

Încercă toate cele trei canale, însă la televizor nu era nimic interesant.

„De ce să nu pot da un telefon ? Chiar sînt obligată, din bunăcuviinţă !" Cînd auzi că Žirak se duse în celălalt capăt al serei, formă numărul.

— Vă rog cu Karlis Valder.

— Valder e la telefon.

— De la Institutul opiniei publice. Vă rugăm să ne spuneţi ce dimensiuni are apartamentul dumneavoastră, suprafaţa băii şi lăţimea uşilor ? Aveţi un metru ?

— Mudite ! De ce n-ai dat nici un semn de atîta timp, Mudite ? Ce bucuros sînt că ai sunat ! Fotografia e colosală, Rudolf parcă are aripi şi spune că eşti un înger !

— Despre el n-aş putea spune acelaşi lucru ...

— Te înţeleg... Are şi el o slăbiciune, însă în general e un om cumsecade. Tu l-ai pus bine la punct, pînă acasă a tot bombănit. Mudite, dacă nu-ţi convine să vii, îţi pot trimite o fotografie. Pe cuvînt de onoare, e de milioane !

— N-o trimite ! Doar am bărbat, ce-o să-i spun ?

— Atunci vino !

— O să mă reped ... — Cînd o să am mai mult timp liber, uite, trimestrul e pe sfîrşite, iar noi sîntem îngropaţi pînă la gît în hîrtii...

Žirak răsturnă ceva în seră şi după aceea mormăi îndelung. Mudite se gîndi că înainte nu-i scăpa nimic din mîini şi nici nu vorbea de unul singur, ca un bătrîn sclerozat.

— Karlen ... N-aş vrea să mai vadă cineva fotografia aia ...

— Prostii, Mudite, asta-i artă adevărată, nu-i nimic condamnabil ... În ea eşti dumnezeiască ! Cînd o să poţi veni ?

— Sună cineva ... La revedere !

— Să-i transmit salutări lui Rudolf ?

— Păi, este cumva acolo ?

— Nu, a ieşit undeva.

— Nici nu încerca să-i transmiţi, altfel cine ştie la ce se mai poate gîndi !

— Tu dă un telefon înainte de-a veni, să te pot primi aşa cum se cuvine.

— Bine, bine ... — Mudite puse receptorul în furcă. Îşi amintea de Rudolf cum stătea culcat pe spate pe ovăzul călcat în picioare şi se uita cu disperare la cerul întunecat de august. „Nu, nu mă duc !“ se hotărî ea, deşi tare ar fi vrut să vadă fotografia.

Însă, cînd pe la jumătatea lui decembrie comitetul sindicatului începu să-şi bată capul de unde să facă rost de un fotograf pentru carnavalul de Anul Nou, Mudite dădu numărul lui Karlis.

— Să-l roage pe Rudolf, zise ea. Inventaţi tot ce vreţi, numai să nu spuneţi că aş avea eu vreo legătură cu asta !

CAPITOLUL OPT

Arnis îl ajută pe Bertulis să ducă sacul mare, negru, de polietilenă, cu cartoteca, îl sui în autobuz, iar el coti pe stradelă, mai precis pe strada Metra, chibzuind dacă ar fi putut aştepta aici o maşină în care ar fi venit cel care a tras şi cine l-ar fi putut vedea. Sarcina deveni mai uşoară datorită faptului că pe o parte a străzii parcarea era interzisă. Se înţelege, asta nu înseamnă că nu va trebui să stea de vorbă cu portarii caselor de pe partea cealaltă, însă dacă maşinile stau una după alta este mai uşor să găseşti omul de care ai nevoie. Măcar şi pentru că unul care vine sau pleacă este mai bine observat de şoferii din celelalte maşini. În primul rînd pentru că maşinile învecinate îi împiedică să parcheze acolo unde ar vrea, în al doilea rînd, pentru că un şofer neîndemînatic, care încearcă să intre, — iar fiecare îi socoteşte pe toţi ceilalţi neîndemînatici, fiindcă fiecare are maniera sa proprie de a conduce, —

provoacă neliniște, nu cumva să zgîrie vopseaua de pe mașina cutăruia, iar în al treilea rînd, aceștia nutresc o curiozitate față de toate celelalte mașini. De ce nu și-a vopsit portierele ? Ia uită-te, aripa din față îi e aproape complet mîncată de rugină și, judecînd după număr, mașina nu-i deloc veche ! Ce-o fi drăcia aia care atîrnă la geamul din spate ? Pe scurt, interesul față de alte mașini și tendința de a le compara cu mașina proprie sînt atît de mari, încît apar zeci de întrebări, fără să mai vorbim de acele cazuri, în care obiectul comparației este produsul unei firme rar întîlnite la noi.

Deși de data asta speranța de a căpăta informații de la portari era destul de mică — care portar se apucă să mături strada la ora trei ziua ! — Arnis trecu pe la casele apropiate. Nu, portarii nu avuseseră ce să-i spună. Niște mașini parcaseră, în fiecare zi sînt o mulțime, dar despre posesorii și aspectele particulare ale mașinilor nu pot spune nimic.

Alături de intrarea prin care ar fi trebuit să iasă cel ce trăsăse, mai era o ușă tot atît de impunătoare. Prin sticla mată nu se vedea nimic, pe geam, pe partea interioară, era desenată în vopsea de ulei o ceașcă mare cu cafea din care ieșeau aburi. Atît de mare încît marginile farfurioarei se sprijineau pe rama ferestrei și nu era posibil să te uiți în cafenea fie și pentru că puținul ce rămînea liber din geam era ocupat de informația, în două limbi, privind apartenența cafenelei la o anumită întreprindere de alimentație publică, zilele libere și orarul de funcționare. „Închis de la orele 14 pînă la 15", citi Arnis și se gîndi că personalul de serviciu, care își lua prînzul plictisindu-se în acest timp, ar fi putut totuși vedea ceva prin geam. Împinse ușa, deasupra capului se auzi o sonerie și se pomeni într-o încăpere mică cu două măsuțe de patru locuri și una de două locuri. În schimb cafeaua era naturală — numai aroma ei făcea toți banii ! Dincolo de tejghea se învîrtea o femeie de vîrstă mijlocie, într-un halat de saten viu colorat, cu o față obosită.

Arnis comandă cafea, o luă și imediat, sprijinindu-se de automatul unguresc „Expresso", începu s-o bea. Nu, de aici nu se vede strada, numai siluetele trecătorilor.

Pe neașteptate, în peretele din spatele tejghelei se deschise un geam glisant și apăru un cap de bărbat cu o bonetă înaltă, albă, de bucătar.

— Erna, ia marfa în primire ! spuse omul și niște mîini vînjoase întinseră o tavă cu pateuri și trîntiră geamul la loc. Pesemne, în fundul încăperii era laboratorul de cofetărie al vreunui restaurant și cafeneaua ținea de el, căci aici nu se servea nici coniac, nici vin.

— În sfîrșit ! exclamă bucuroasă o femeie de la o măsuță cu două locuri, singura clientă în afară de Arnis. Puneți-mi la pachet o jumătate de duzină.

— După-amiaza se găsește, — spuse vînzătoarea, punînd pateurile fierbinți încă într-o pungă, — dar ziua e o coadă !

— Ce mai, atît de gustoase nu mai găsești în altă parte în Riga, spuse cumpărătoarea, luînd de pe farfurie restul. La revedere !

Arnis îi spuse vînzătoarei ce-l interesează, dar ea nu văzuse nimic și el îi mulțumi.

Se înserа. Pe partea cealaltă a străzii, deasupra magazinului de galanterie se aprindeau litere roșii de neon. Lîngă magazin, la coafor, puteai să te zgîiești la o femeie cu fața rotundă, măreață, cu semiluni de aur la urechi și bărbie triplă, care avea capul băgat în casca cromată pentru uscat părul.

Însă nici la galanterie, nici la coafor nu-i putură spune nimic interesant, drept care se hotărî să nu mai continue cercetările în ziua aceea, se sui în troleibuz și se duse la parcul de taxiuri.

Posibilitatea ca persoana care trăsese să fi folosit pentru fugă un taxi era perfect reală. Poate că a venit, simplu, cu un taxi, s-a rugat să fie așteptat și apoi s-a întors ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, pentru că împușcătura nu s-ar fi auzit pe strada asta. Însă, din punctul de vedere al criminalului, taxiul ar prezenta un mare neajuns — mașina trebuia lăsată exact în față, odată ce pentru taxiurile cu aparatul de taxare în funcțiune nu există

semnul „parcarea interzisă". Dar să vină pînă la uşă nu ar fi fost în interesul criminalului, s-ar fi putut găsi vreun om care să observe taxiul, iar şoferul, la rîndul său, să ţină minte pasagerul. Criminalul avea nevoie ca maşina să aştepte cel puţin cu cîteva zeci de metri mai departe, însă în asemenea caz şoferul, văzînd că pasagerul porneşte pe jos pe stradă, s-ar fi gîndit că vrea să plece fără să plătească şi s-ar fi luat după el. Iar dacă i-ar fi plătit dinainte, nu ar mai fi existat garanţia că şoferul nu se va sătura de atîta aşteptare şi va pleca, lăsîndu-şi pasagerul să meargă pe jos.

Numai că taxiul îl puteai comanda prin telefon la o anumită adresă şi la o anumită oră. De obicei în asemenea cazuri dispecerul de la parcul de taxiuri nu-l mai sună pe cel care a făcut comanda ca să-i spună numărul maşinii. Aşa că nu are importanţă din ce casă şi la ce casă este cerut taxiul, trebuie doar să te apropii şi să-i dai şoferului un bacşiş gras, pentru mai multă siguranţă să laşi în maşină un geamantan şi să-i spui că trebuie să dai o fugă pînă după colţ, aşa că va fi nevoit să aştepte vreo zece-cincisprezece minute.

Însă Arnis se bizuia cel mai mult pe altceva. Deşi strada Metra era foarte îngustă, casele erau mai mari, iar locatarii, ca de obicei în centru, mai numeroşi. S-ar fi putut întîmpla ca vreunul să fi avut nevoie să cheme un taxi exact în timpul care-l interesa pe Arnis. Şoferii de taxi sînt oameni cu ochii formaţi şi se uită la maşinile care aşteaptă alături cu nu mai puţină curiozitate. Ce altceva are de făcut un şofer în aşteptarea clientului, care acum-acum trebuie să vină ? Poate doar să citească „Ziarul de seară", însă la două şi jumătate nu-i venit încă la chioşcuri.

La dispeceratul parcului de taxiuri, unde la o masă lungă vorbeau la telefon cîteva funcţionare, privind comenzi şi precizînd traseele, lui Arnis îi dădură un registru.

N-avu noroc. Între două jumătate şi trei nimeni nu comandase vreun taxi pe strada Metra.

Ce să mai facă aici ? Aproape nimic. Însă, pentru mai multă siguranţă, Arnis scrise cîteva rînduri prin care ruga să se anunţe şoferul care pe la orele trei a luat un pasager

pe strada Metra, fixă cu mîna lui hîrtia pe avizierul de la poartă şi se îndreptă spre casă să se culce. A doua zi dimineaţa era aşteptat de martorii dintr-un alt caz, pe care el, înainte de a se ivi întîmplarea cu Dimda, îi chemase din îndepărtatul orăşel Kurzemsk. Deşi, din ordinul lui Ulf, era eliberat provizoriu de la acest caz, nu putea însă să-i facă pe oameni să vină degeaba de la o asemenea depărtare.

Povestire în afara cadrului anchetei

Anul Nou ... Cu toate că, la drept vorbind, mîine va fi cea mai obişnuită zi de iarnă, ca şi cea de astăzi, de ieri şi de alaltăieri. De dragul sărbătorii nici vîntul nu se va porni, nici îngheţul. Anul Nou ... Pur şi simplu un motiv să chefuieşti, ridicat de zeci de ani la rang de lege.

— Ei, Karlis, mai mănîncă ceva... De Anul Nou trebuie să mănînci peşte şi la ora douăsprezece să ţii în pumn un solz de peşte, ca să ai noroc la bani.

— Prostiile astea, tanti Paula, mi le spui la sfîrşitul fiecărui an...

— Păi, nici eu nu cred şi totuşi ... Şi hîrtie poţi să arzi şi apoi s-o ţii în faţa lumînării, ca să-i cadă umbra pe perete ... Oamenii îşi ghicesc în fel şi chip ... Îţi ghiceşti şi imediat te gîndeşti — dar dacă se împlineşte ! ... Dacă nu mai mănînci, le duc în cămară, pe masă nu le pot ţine, e cald !

Lăsînd în drum toate uşile deschise larg, pentru ca la întoarcere să nu trebuiască să le mai deschidă, Paula începu să ridice bucatele de pe masa festivă. Abia acum observă Karlis că ea merge cu paşi mici, tîrşiţi şi că poate ţine în fiecare mînă numai cîte o farfurie mică. Şi totuşi se ţine încă bine. Întorcîndu-se în cameră, spuse cu glas poruncitor :

— Probabil că Rudis a mîncat deja, dar dacă totuşi vrea, atunci să nu se atingă de piftia neîncepută, în frigider este şi una începută ! Şi să guste peştele ! Hreanul îl poate şi singur amesteca cu smîntînă — dacă-l fac eu acum, îşi pierde tăria ...

La televizor se transmitea un program festiv. Participau mai multe redacții și fiecare se considera datoare să ureze telespectatorilor fericire și succes în noul an una mie nouă sute șaptezeci și nouă.

În sfîrșit, pe ecran apăru un cadran de ceas, secundarul marca cu repeziciune ultimele clipe ale anului vechi.

— Tanti Paula, vino odată ! strigă Karlis, destupînd șampania. Ar fi vrut ca dopul să sară în același moment cu ultima bătaie a orologiului Kremlinului, însă întîrzie.

Șampania sfîrîia ușor în cupe.

— Ei, Karlis, îți urez ca tot ce-ți dorești... să ți se îndeplinească... În sănătatea ta. Sănătatea nu-i niciodată de prisos.

— Și dumitale îți doresc la fel, tanti Paula !

Ciocniră, bătrînica bău jumătate, își linse buzele.

— Și noapte bună !

— Acum începe programul !

— Nu, nu... Eu sînt bătrînă, e timpul să mă culc... Du-te la fereastră, uite ce frumos se vede !

Peste acoperișurile întunecate ale caselor zburau artificii roșii, verzi, galbene, care după un timp, ca și cum s-ar fi speriat de înălțime, își pierdeau din strălucire și pluteau încet în jos. Unele se stingeau, în locul lor zburau șuierînd spre nori altele noi.

Karlis deschise fereastra. Pe stradă se auzeau glasuri vesele. De la etajul patru al blocului din față se aruncau artificii aprinse. Pe mijlocul străzii, cu toate luminile aprinse, trecea în goană o mașină. Lîngă ușa principală, între frizerie și magazinul de galanterie, un tînăr se săruta cu o fată într-o rochie de culoare deschisă, cei care aruncau artificii le strigau ceva, tinerii răspunseră și intrară în casă, — pesemne erau împreună.

Cînd Karlis se întoarse la televizor, cuvîntarea oficială se terminase, pe ecran se agita un dansator cu un baston de trestie de bambus și cu joben pe cap. În spatele lui se legănau ușor fetele din corpul de balet, cu picioare lungi, bine făcute.

— Noapte bună ! îi ură încă o dată, la plecare, Paula.

— Noapte bună ! îi zîmbi Karlis.

Își mai turnă șampanie, ridică cupa, dar se răzgîndi și o puse la loc.

Pe coridor suna telefonul. Karlis se duse încet, în căruciorul său, într-acolo.

— Karlis ? Judecînd după glas, Rudolf era într-o dispoziție excelentă. În receptor se auzea vacarm de glasuri și o orchestră. Cineva ruga stăruitor să se închidă ușa de la sală, întrucît era imposibil să se vorbească. Karlis, salutări în noul an ! Cheam-o și pe Paula, pe buna și bătrîna noastră Paula ! Trebuie să-i spun ceva foarte important !

— Paula s-a și dus să se culce.

— Păcat, pînă mîine dimineață uit ! Credeam că aici are să fie plictisitor și trist, însă totul merge cum nu se poate mai bine !

— Cîte mii de oameni s-au adunat acolo de faceți asemenea gălăgie ! glumi fără să vrea Karlis.

— Noi aici sîntem... Așteaptă... Primul rînd, alinierea!... Mai repede, mai repede, mai vor și alții să vorbească la telefon ! De la dreapta la stînga cîte doi numărați ! șapte ! Ura ! Șapte e un număr norocos, șapte pot lua loc în două taxiuri ! Karlis, venim acum la tine !

— Să pun de cafea !

— Nu-i nevoie ! Avem o geantă plină cu sticle de șampanie ! Ne mai întoarcem cinci minute la masă de dragul buneicuviințe. Pregătește-ți sacul, pentru tine avem o surpriză deosebită !

Karlis scoase din dulap o cutie mare cu ciocolată „Lajma" și o duse în camera lui Rudolf. Apoi alese mult timp în cămară gustările și pregăti într-o carafă de sticlă o băutură răcoritoare din suc de zmeură. Scoase din bufet cupe, le șterse atent cu șervețelul. Admiră el însuși masa aranjată, auzea de pe acum laudele exprimate cu voce tare, oaspeții probabil erau deja pe drum. Revenind în camera sa, închise televizorul ca să audă cînd va urca liftul și să deschidă din timp ușa. Dacă primești oaspeți, măcar s-o faci cu fast ! Apoi se gîndi că oaspeții vor vrea să aprindă bradul, drept care schimbă lumînările și trase bradul în cameră la Rudolf.

Aşteptă pînă pe la ora trei, apoi stinse lumina, se întinse îmbrăcat şi continuă să aştepte, deşi nu mai credea că vor veni oaspeţii.

Îl trezi scîrţîitul uşii de la camera lui Rudolf, foşnetul de pe coridor, de la cuier şi şoapta cuiva. O voce feminină cunoscută spunea : „Linişte, faceţi linişte odată !“ Nu cumva era Mudite ?

— Karlis ! Dormi deja ?

Karlis nu răspunse.

— Sforăie ! informă Rudolf pe cineva din spatele său.

— Nu se face să-l scoli, spuse altul.

— În nici un caz, pronunţă vocea feminină cunoscută. Nu mai încăpea nici o îndoială, era Mudite. Te rog, nu trebuie ! aproape că ţipă ea la Rudolf, care încă mai încerca să se împotrivească.

Se auzi cum se îngrămădesc cu toţii în cameră la Rudolf, admirînd masa întinsă, cum mută scaunele. Apoi uşa se închise şi se lăsă liniştea.

După puţin timp cineva ieşi pe coridor să telefoneze şi discută îndelung, iar pe altcineva Rudolf îl însoţi să-i arate unde e toaleta.

— Sforăiai atît de tare că n-am reuşit să te trezim ! spuse Rudolf cînd, pe la orele nouă, se întîlniră în bucătărie. În glasul lui Rudolf se simţea o notă de vinovăţie. Mai mult ca orice ar fi dorit să nu se întîlnească acum cu Karlis.

— Ce să fac dacă dorm aşa de adînc ?!

— Dar nici n-avea rost ca pentru un asemenea anturaj să te scol. Toţi erau cam făcuţi, toţi vorbeau deodată, iar de ascultat nu dorea nimeni să asculte.

Pe aragaz clocotea ibricul de cafea, Rudolf îi ridică încet capacul, se uită cîtă apă este şi mai adăugă puţină — mai rămăsese cineva la el.

„Dacă e Mudite, îi arunc pe faţă cafeaua clocotită, se gîndi cu răutate Karlis. Dacă a rămas aici peste noapte, atunci dracu ştie cîtă josnicie-i faţă de mine. Nu, omul nu-i capabil de atîta josnicie !“

„Oricum o va observa, paltonul atîrnă în cuierul de pe coridor, se gîndi Dimda. Şi eu voi fi şi mai vinovat. Eu n-am reţinut-o, ea singură a vrut să rămînă !“

— Karlis, ai grijă de cafea, mă duc după cești ! găsi Rudolf mijlocul de a o preveni pe Mudite, dar ea se și sculase și se pieptăna la oglindă.

— Îngrozitor ! exclamă ea. Deja e zece... Ce-o să spun acasă ?

— Inventează ceva. Ce, n-ai experiență ?

— Nu mă crezi, însă cu adevărat nu am. Cheamă te rog un taxi.

— Prindem unul pe stradă, e mult mai ușor.

Se auziră ciocănituri la ușă și, ținînd într-o mînă ibricul aburind, intră Karlis.

Canapeaua abia fusese strînsă... Halatul moale al lui Rudolf zăcea la picioare... Ca de obicei după o asemenea noapte... Arma veche, cu cocoșul tras, stătea cruciș pe masă, printre farfuriile nestrînse. Fie că jucaseră vreun joc, fie că pălăvrăgiseră doar așa.

Mudite și Karlis își făcură urările obișnuite.

— Pune jos ibricul, torn eu imediat, spuse Mudite și, adunînd cu îndemînare farfuriile murdare, le duse la bucătărie. Rudolf coborî cocoșul și sprijini arma de perete, însă ea alunecă și căzu. O ridică și o puse din nou.

Se întoarse Mudite și turnă cafea în cești.

— Uite la ce m-am gîndit.., — spuse ea și se uită la mîinile lui Karlis. Într-una ținea ceașca, cu cealaltă amesteca repede zahărul cu o linguriță. Karlis mă poate ajuta... Numai dacă e de acord...

— Ascult cu mult interes, răspunse tăios Karlis, dar Mudite nu observă în glasul lui nici ura, nici disprețul, deși le pusese în cuvintele sale.

— Doamnă, păi eu însumi vă conduc, se amestecă Rudolf, presimțind urmarea.

— În nici un caz. Numai Karlis poate merge cu mine... El e colegul meu de școală... Și Žirak nu va avea motive de bănuieli prostești, pentru care, după cum bine știi și tu, Rudolf, nu există nici un temei...

Rudolf nu-și exprimă mirarea, însă în ochii lui se putea citi : Păi, tu, fato, o să ajungi departe !

— Fără recuzită nu te uiți nici măcar la cea mai bună piesă de teatru ! spuse cu glas tare Dimda.

— În albumul meu trebuie să fie fotografia clasei noastre, adăugă Mudite.

— Nu va crede că te întorci atît de tîrziu de la revelion ! Tu, Karlis, eşti de acord în principiu ?

— Tu doreşti asta ? privi liniştit Karlis în ochii Muditei.

— Aşa va fi categoric mai bine ! rosti ea şi îşi plecă ochii.

— Fără accesorii de decor, numărul ăsta nu va reuşi ! Rudolf adăugă în cafeaua sa balsam, oferind şi celorlalţi, însă aceştia refuzară. Dacă am mai putea face rost de pelerina lui Moş Gerilă şi s-o facem boccea ! Ar sugera pentru oricine că persoanele în cauză se întorc de la muncă. Sau să umplem vreo cutie mai mare cu podoabe de pom... Ascultă, Karlis, ia arma asta şi bagă în buzunare capse jevello. Spui că ai avut nevoie de ele pentru un număr de atracţie...

— Nu-i nevoie de nimic, e arhisuficient dacă merge Karlen cu mine ! Mudite se ridică şi se îndreptă spre cuier.

CAPITOLUL NOUĂ

Inspectorul Bertulis, poreclit de prieteni „magistrul dreptului civil", pentru că la miliţia judiciară ajunsese direct din universitate prin repartiţie şi nu ascundea faptul că după terminarea celor trei ani de stagiatură obligatorie va pleca de aici, întrucît se hotărîse să se specializeze în domeniul dreptului de autor, aşeză cutiile cartotecii lui Rudolf Dimda pe masa de scris din biroul căruia atît el, cît şi încă trei tovarăşi de-ai lui îi spuneau „al meu". Se întîmpla nu o dată ca ei să cheme în acelaşi timp martorii pentru interogatorii şi atunci se făcea aici o asemenea înghesuială, ca în timpul verii în jurul butoiului cu kvas rece.

Acum, noaptea tîrziu, peste tot era întuneric şi linişte, numai pe coridoarele lungi ardeau slab becurile permanente.

Arhiva fotografică a lui Rudolf Dimda se găsea într-o stare ideală : pătrățelele mici, negre, într-o ordine cronologică perfectă, pe fiecare plic era lipit un ștraif de hîrtie cu data și locul unde se afla obiectivul. „1.IV.78 — Oljana", „4.IV.78 — pavilionul „Fotoreclamei", „5.IV.78 — Grădina cu sculpturi", „3.V.78 — Rîul Ogra la Ergli lîngă gospodăria Grantyna". Bertulis înțelese repede sensul indicației privind locul fotografierii și nu se mai mira dacă pe unele plicuri nu figura. Dimda se temea că poate uita fundalul pe care fotografiase obiectul, luminozitatea pe care o dădea un anumit pavilion. Astfel, pe fotografia „Rîul Ogra la Ergli lîngă gospodăria Grantyna" nu puteau fi văzute nici clădirea, nici rîul. Despre prezența rîului aminteau doar stropii de apă și vîrful unei bărci pneumatice care pătrunsese în fotografie ca un clin într-o buturugă. În fotografie erau fețele barcagiilor, purtați de primăvara timpurie peste praguri : pe una — dîrzenie, pe altă — buimăceală, pe a treia — frică. Și toate acestea pe fundalul unei rîpe uriașe, roșietice, pe care abia se mai ținea un singur mesteacăn, care părea că acum-acum se prăvălește cu vîrful în vîltoare. Dacă ar fi fost nevoie să mai fotografieze o dată ceva pe fundalul unei asemenea rîpe, Dimda nu mai trebuia să piardă timpul căutînd, se suia în mașină și pleca la Ergli. În afară de asta, rîpa înfățișată așa cum trebuie ar fi putut influența mersul tratativelor cu cei ce comandau reclama, care, aproape întotdeauna, doreau să demonstreze că și ei au gust, poate chiar mai dezvoltat ca al tău ! De ei trebuia să țină cont, pentru că ei plăteau „Fotoreclamei", de ei depindea planul și leafa.

În fiecare pliculeț se afla negativul și un pozitiv de aceeași mărime, uneori — în cazul publicațiilor — informații despre numărul revistei, catalogul sau prospectul respectiv.

„Magistrul dreptului civil" puse de-o parte plicurile din ultimul an, pe celelalte le băgă înapoi în sacul negru de polietilenă și-l duse jos, în încăperea de la subsol, pentru păstrare.

Cînd Bertulis întinse fotografiile, de parcă ar fi făcut o pasiență pe toată masa, inima i se făcu cît un purice — volumul de lucru era atît de mare, încît orice efort părea

zadarnic. Drept care hotărî să clasifice fotografiile şi astfel scăpă de un morman întreg de fotografii din grădiniţele de copii, în care nu apăreau educatoare. Lăsă la o parte fotografiile de la înmormîntări şi nunţi, apoi, cu inima grea, în general toate fotografiile de grup.

Carnavalul vesel, de revelion, dintr-o instituţie, serpentine în jurul dansatorilor şi în părul femeilor, ochi strălucitori ca nişte pietre preţioase, un brad mare, încovoiat sub greutatea podoabelor, ca o doamnă venerabilă, o fetiţă recitînd în faţa unui Moş Gerilă cu sacul plin de daruri, alta primind cîştigul de la tombolă.. „Magistrul dreptului civil" stătu pe gînduri, apoi le lăsă de-o parte şi pe acestea. Fotografierea carnavalului era clar că o făcuse doar pentru cîştig.

Eh, acum putea respira uşurat, deşi ceea ce era mai greu rămăsese de-acum încolo. Ca toţi fotografii, Dimda folosea adesea pentru fotografiile de reclamă aceleaşi modele. „Uite, blondina asta apare ba cu o cutie de detergent, ba cu o undiţă, ba într-un şorţuleţ dantelat cu un storcător electric de suc de fructe."

Din cauza dimensiunilor mici ale pozitivelor, trăsăturile modelelor erau greu de distins, pe prim-plan aflîndu-se întotdeauna produsul pentru care se făcea reclamă. Bertulis folosi o lupă: compara, punea de-o parte una sau alta, apoi iar se întorcea la prima — trebuia să selecţioneze feţele cele mai clare, cu cele mai expresive trăsături. Fir cu fir, îi trecu prin mîini întreaga claie de fîn, pentru a găsi acul şi cînd mergea cu ultimul tramvai spre Zadvine, din tot maldărul de feţe rămăseseră numai unsprezece femei şi doi bărbaţi, identitatea cărora urmînd să o clarifice a doua zi, căci teoretic oricare din ei putea avea legătură cu uciderea lui Rudolf Dimda.

— Treisprezece nu-i un număr norocos, însă sper că nu eşti superstiţios, spuse Konrad, pe care Bertulis îl sculase dis-de-dimineaţă, cînd îi raportă la telefon planul acţiunilor următoare, pe care colonelul îl aprobă.

Cînd inspectorul apăru la „Fotoreclama", uşa era încă încuiată, însă veni una din tehniciene, care se ocupa de elaborarea contractelor. Imediat ea se declară gata să-l ajute

pe Bertulis. Poate să nici nu-i mai aştepte pe fotografi, ei vin mai tîrziu.

Dacă modelul este de acord să se fotografieze şi pierde timp pentru a poza, atunci probabil că pentru asta i se plăteşte, iar la contabilitate trebuie să fie actele de plată cu datele din buletinele de identitate şi cu semnături.

Pe amîndoi bărbaţii şi pe patru fete lucrătoarea de la „Fotoreclama" îi recunoscu îndată după feţe, fiindcă se fotografiau adesea, prezentînd noile modele de confecţii.

— Manechine de la Casa modei... — Lucrătoarea se duse la un dulap cu uşi de sticlă prin care se vedeau bibliorafturi cu cotoare albastre, verzi şi galbene. Numaidecît găsesc vechile contracte de muncă, acolo sînt toate datele...

Peste cîteva minute „magistrul dreptului civil" îşi însemnă în agendă :

„1. — Inara Fricevna Lauka, născ. 1954, adresa... etc".

Dar mai departe se poticniră, fiindcă pe celelalte şapte femei lucrătoarea nu le cunoştea după faţă. Însă se găsi o ieşire : pe unele plicuri scria unde şi cînd s-a tipărit reclama. Lui Bertulis îi dădură colecţiile de ziare şi reviste, cînd găsea un număr cu reclama publicată, îl arăta amabilei lucrătoare de la „Fotoreclama", ea citea textul şi determina imediat cine o comandase, scotea registrul de comenzi, găsea însemnarea corespunzătoare, se uita într-un caiet gros şi, cu un pas hotărît, se îndrepta spre dulapul cu contracte de muncă.

Spre prînz numai pe două fotografii mai rămăseseră femei a căror identitate nu fusese descoperită, fotografiile nu se publicaseră nicăieri şi nu făceau reclamă la nimic — o gruzină puţin cam tristă pe malul mării şi o schioară cu căciuliţă pestriţă tricotată, lăsîndu-se rîzînd pe spate pe beţele de schi încrucişate. Ambele fotografii Bertulis le arătase funcţionarilor şi fotografilor din studio şi laboratoare, însă nimeni nu-i putuse spune nimic — vedeau pentru prima oară fotografiile. Nici fotograful cu cămaşă înfloratăă, care-l sfătuise ieri pe Konrad Ulf să-i întrebe pe colegii săi despre cunoscuţii lui Dimda, nu putu lămuri nimic. Cînd Bertulis plecă, fotograful îl conduse pe scară,

chiar pînă în prag, afară și deodată, fără nici un fel de introducere, zise :

— Vrei să facem un tîrg reciproc avantajos ?

Și privindu-l liniștit pe Bertulis în față, continuă să îndoaie o riglă metalică elastică.

— Am citit că afacerile avantajoase duc cel mai adesea la faliment...

— Pot să-ți dau dumitale benzi de magnetofon înregistrate... Cele mai bune ansambluri... Cele mai recente. Dacă trebuie fotografiat ceva, sînt oricînd la dispoziția dumitale...

— Și ce trebuie să fac eu în schimb ?

— Dă-mi femeia cu mistrețul. N-o să spun nimănui.

„Numai să nu-mi trădez uimirea, să nu-l întrerup, lasă-l să continue !"

— Hm... — mormăi îngîndurat Bertulis.

— Înțelege-mă bine, nu-mi trebuie fotografia. Asta-i lucrarea lui Rudolf — cinstea și gloria lui ! Spune-mi numai adresa acestei duduițe sau unde o pot găsi. E tipul de model la care visezi toată viața. Aș vrea s-o fotografiez și eu. Efectul nu se datorează înfățișării exterioare, ci forței interioare. Uite, astea trebuie fotografiate ! Pentru ca bărbații, văzînd fotografiile, să fie gata să-și părăsească nevasta, copiii, profesia, iar femeile, de necaz, să plîngă în hohote, să-și smulgă părul din cap și să fie foc și pară. Sexul reținut e un sex sălbatic !...

Rigla metalică îi sări din mîini și se izbi de asfaltul curții, el nici măcar n-o ridică, ci continuă :

— Fetișcane frumoase îți pot pune și un vagon la dispoziție. Ochi strălucitori, dar reci, de pește... Cine are nevoie de așa ceva ? Femeia e înainte de toate obiect al dorinței și doar pe urmă al frumuseții. Și așa trebuie arătată !

— Cum ai spus c-o cheamă ?

— Mudite... Se pare că Mudite... Asta-i, precis că Mudite...

— Spune-mi numele de familie, că prenumele nu le ţin minte.

— Păi, să-i fi ştiut eu numele de familie, nu m-aş fi tăvălit la picioarele dumitale, m-aş fi dus singur la biroul de informaţii. Dumneata poate că n-ai înţeles bine, nu mă gîndesc s-o duc nu ştiu unde, s-o ascund, după mine o poţi interoga pînă-i vine rău. Mie îmi trebuie doar adresa ei. Dumneata o ai. Singurele adrese pe care nu le ai încă sînt ale gruzinei şi ale schioarei.

— Nu prea îmi aduc aminte de fotografia cu mistreţul...

— Atunci eşti orb ! Sau te prefaci orb, pentru că te temi !

— O să încerc să pun de acord propunerea dumitale cu conducerea...

— Dibla o ai de parcă ar fi normală, însă sufletul îţi este de iepure !

Cu un dispreţ nedisimulat, fotograful îl măsură pe Bertulis din cap pînă-n picioare, se întoarse cu agilitate şi, pesemne, uitînd de riglă, plecă înapoi la atelier. „La dracu cu munca asta ! blestemă Bertulis. Suflet de iepure!... Şi chiar are dreptate : iepure, care trebuie să facă pe prostul !“

Dar cel mai important lucru din tot ce lămurise era faptul că arhiva era incompletă, din ea lipseau fotografii! Cîte lipseau ? Zece ? O sută ? De ce ?...

Povestire în afara cadrului anchetei

Şoferul taxiului se foia în şezut arătîndu-şi în tot felul nervozitatea. Aparatul de taxat ţăcănea, adăugînd copeică după copeică.

De la portiţă, tăind întregul lot, ducea spre garaj o alee bine măturată, cu troiene de zăpadă pe ambele laturi.

Karlis tot o mai vedea pe Mudite mergînd pe acest drumeag. Cu mersul zvelt, de nerepetat. Trecuseră deja cîteva minute de cînd intrase în casă, însă Karlis încă o

mai vedea cu paltonul descheiat, ţinînd într-o mînă broboada şi poşeta, părul căzîndu-i în valuri grele pe umeri.

Şoferul aruncă o privire iscoditoare spre proprietatea lui Žirak. Un neam de-al lui îşi exprimase nu de mult dorinţa de a se muta de la ţară la oraş şi-l rugase să se intereseze care sînt preţurile caselor. Şoferul extrăgea cu acurateţe din mica publicitate a „Ziarului de seară" adresele, pe drum le examina şi discuta cu proprietarii, aşa că se considera specialist în probleme de vînzări-cumpărări. Şi îi plăcea ca, privind la clădirile construite sau în curs de construire, să rezolve un rebus sui-generis. Să începem cu lotul, îşi spunea el. Aici terenul depăşeşte şase sute de metri pătraţi, înseamnă că a fost atribuit încă din anii cincizeci. Împrejur toţi aveau căsuţele gata, cînd s-a apucat ăsta să construiască. Toţi aveau căsuţe turtite, dreptunghiulare, după proiectele tip de pe vremea aceea. Nici pe dinafară n-ai ce vedea, nici pe dinăuntru ce te minuna, dar ăsta o are cu etaj, verandă şi garaj. Casa asta deja indică anii şaizeci cu frumuseţea lor, cînd arhitecţii cîntau altfel. Căsuţa, desigur, e ca o jucărie, nu-i nici din şindrilă, nici din fier-beton, ci din cărămidă refractară, lemn şi tablă zincată pe acoperiş. Şi sera e făcută cum trebuie. Nu se vede nici un puţ. Înseamnă că în pivniţă are pompă şi, deci, în interior are toate comodităţile, inclusiv baie. Grădina se vede că-i îngrijită, se mai gîndi şoferul, uitîndu-se la tufişurile mari de hortensii înşirate de-a lungul gardului şi aleii, şi pe vîrfurile cărora se mai vedeau încă măciuliile uscate foşnitoare, ale inflorescenţelor.

— Interesant, ce-ai fi spus tu dacă eu n-aş fi venit peste noapte acasă ! spunea înfuriat în acest timp Zigurd Žirak. El stătea în coridor lîngă telefon şi se dezbrăca de pufoaica murdară, plină de praf. Mînecile îi erau prea lungi şi le răsfrînsese, aşa că se vedeau manşetele tari ale cămăşii la modă cu butoane de argint. Cravata legată impecabil îi stătea bombată pe burtă.

— Mă duc şi-i spun să plece, zise Mudite, scuturînd nisipul prins pe pantalonii lui Žirak, călcaţi cu multă grijă

Și adăugă cu imputare în glas : Ai fi putut să te schimbi cînd cobori în pivniță !

— Numai de schimbat nu-mi ardea. Afară sînt peste douăzeci de grade, îți îngheață ochii de ger !

— Deci mă duc și-i spun să plece. O să-i spun că ești foarte obosit.

— Nu, nu, mergem împreună ! Măcar să-l văd pe omul cumsecade care mi-a adus dimineața nevasta înapoi !

— Termină odată !...

Žirak era încă plin de suspiciune, explicațiile grăbite ale Muditei nu i-o risipise, deși arătau logice și nu avea de ce se lega. Žirak știa că Mudite era una din organizatoarele balului de revelion și înțelegea că asta îi impunea obligații în plus. Mudite spusese că pînă la opt nu putuse urni pe unii din participanți, iar pe urmă trebuise să strîngă de pe mese, să curețe pardoseala și să spele vesela. La bal se nimerise și un fost coleg de școală, care avusese norocul să prindă un taxi și fusese de acord să facă un ocol și să o lase pe Mudite acasă.

— Sper că nu ai nimic împotrivă dacă fac cunoștință cu el, spuse, Žirak uitîndu-se chiorîș și începu să caute în cuier ceva să îmbrace.

— Zigurd, încetează de a mai face pe gelosul ! E dezgustător !...

— Poate vii și tu cu mine să mi-l prezinți ? Apropo, eu ți-am telefonat, însă n-a răspuns nimeni.

— De parcă n-ai ști că toate celelalte încăperi se sigilează înainte de sărbători.

— Nici nu m-am gîndit, spuse Žirak. Spusese un neadevăr. Imediat după ce sunase se gîndise la asta și atunci telefonase la poartă, Cînd portăreasa de serviciu ridicase receptorul, dăduse înapoi însă. Era ora trei noaptea. Prin telefon se auzeau glasuri îndepărtate și orchestra. Ce i-ar fi putut spune portăresei ? Să o roage s-o cheme pe Mudite ? Dar știa ea oare cine e Mudite ? Doar la bază lucrau cîteva sute de oameni. Și chiar dacă ar fi știut-o, unde s-o găsească în învălmășeala balului ?

Žirak îmbrăcă un costum bine croit şi controlă dacă are bani în buzunar. În haină nu arăta atît de vînjos ca un ţăran. Îl trădau doar mîinile bătucite, cu degetele scurte, însă altfel îl puteai lua drept un oarecare şef.

Pe portiţă, în stradă, Žirak ieşi primul. Mudite îl urma la cîţiva paşi. Privirea tăioasă a soţului îl căută imediat pe bancheta din spate pe Karlis, şi în ea din nou îşi făcu apariţia furia care se adunase toată noaptea prea avea o faţă tînără şi frumoasă.

Žirak ocoli maşina şi deschise portiera din faţă.

— La mulţi ani, spuse el, uitîndu-se la aparatul de taxat şi-i întinse şoferului o bancnotă de cinci ruble. Nu-i nevoie de rest !

Apoi se întoarse brusc şi-i dădu mîna lui Karlis :

— Žirak. Soţul Muditei.

— Valder.

Şi de-odată văzu alături de Karlis cîrjele şi un pachet mare, în care era învelită arma veche. Ia te uită, îmi joacă teatru, se gîndi el, înfuriindu-se şi mai mult, puteau să se lipsească de recuzită. Înainte nu se îndoise niciodată de fidelitatea Muditei şi, de aceea, acum îndoiala se dublase. Cu siguranţă că mi-a pus coarne acest tînăr, dacă au organizat un asemenea spectacol ! De cîrje, pasă-mi-te, avea nevoie !

— Mudite mi-a povestit atîtea despre dumneavoastră... Sînt bucuros de cunoştinţă... Ce-aţi spune de o cupă de şampanie ?

— Zigi, lasă-l în pace ! E obosit, trebuie să meargă acasă ! spuse emoţionată Mudite apropiindu-se de portieră.

— O singură cupă ! Şi pe urmă chem un taxi, avem telefon. De acord ?

Žirak se uita fix la faţa derutată a lui Karlis.

— Sînt un fost coleg de şcoală de-al Muditei... Am învăţat în aceeaşi clasă...

— Vă ajut să coborîţi ! Mudite mi-a povestit mult despre dumneavoastră...

Mudite își strînse buzele. Nu-i povestise nimic. Însă Žirak deschisese deja larg portiera din spate și îl scoase aproape cu forța pe Karlis din mașină.

— Și Mudite te roagă... Și ea vrea să intrați să vedeți cum trăim !...

„Să vedem, știi cum să-ți pui cîrjele la subțioară, frumosule ?“

— Luați vă rog pachetul acela... Acolo e o armă... Am avut nevoie de ea pentru un număr.

Pînă ajunseră în casă Žirak îl urmări pe Karlis cum merge și înțelese că greșise : Valder era într-adevăr invalid. „Nu, ăsta nu-i un rival ! Și, în general, cum am putut crede așa ceva despre Mudite ?! Iar tînărul pare cumsecade, ba chiar un flăcău foarte simpatic !“

Nisipul e pacostea caselor proprietate particulară și n-are importanță dacă clădirea se găsește într-un sat îndepărtat sau chiar în Riga. Pui trei ștergătoare la rînd și tot nu scapi de nisip în camere. Îl aduci pe încălțăminte, fie că te descalți sau nu te descalți în antreu, oricum pătrunde în traverse. Și cînd bați covoarele rămîi uimit de unde se adună atîta nisip și se stîrnește asemenea nor de praf. Coridorul la Žirak era chiar mai murdar decît în alte vile asemănătoare, căci peste tot, pe rafturi, pe pardoseală, chiar și pe treptele care duceau în sus, erau lădițe cu răsaduri. Peste tot se vedeau ieșind din cernoziomul gras vlăstari de un galben palid.

În general, în casă, totul părea comod, doar aveau treipatru camere, deși Žirak spusese că partea de sus nu-i terminată încă, așa că, temporar, sînt nevoiți să se folosească doar de camera de zi și de dormitor. Mudite îi reproșă soțului că nu va termina niciodată etajul, în ultimul an nu s-a mai lucrat deloc la el.

Camera de zi era spațioasă, cu cămin, făcut din cărămidă roșie, însă se vedea că este folosit rar, devreme ce în casă aveau încălzire centrală. Era mobilată fără pretenții de originalitate, nu ieftin, însă cu mobilă standard, luciul căreia cerea o permanentă îngrijire.

Žirak puse pe măsuța de ziare vodcă și șampanie și-l pofti pe Karlis să viziteze sera, pînă cînd Mudite va pregăti o gustare. Dacă Žirak putea să se mîndrească cu ceva în casa sa, atunci era sera.

Aerul de acolo, umed și înăbușitor, învăluia pielea. Chiar și luminile reci de neon nu deranjau. Karlis se gîndi că exact așa de umed și plin de arome trebuie să fie aerul la tropice, unde cerul se ascunde după frunzișul copacilor uriași.

La flori Karlis nu se pricepea mai mult decît oricare orășean, care le cumpără de două ori pe an pentru a le oferi cuiva. Se înțelege că putea deosebi trandafirii de lalele, calele de crini, dar cu asta se isprăveau cunoștințele lui de botanică. Aici erau numeroase flori pe care el le văzuse la florării sau la piață, însă nu le știa denumirea, dar și din cele care sigur nu le văzuse niciodată în viața sa. Trei straturi largi de flori se întindeau pe toată lungimea serei, cele mai multe încă avînd boboci neînfloriți, însă ici-colo, pe tulpini groase, de un verde închis, și corolele multicolore ale freziilor și luxuriantele amariliduce. Erau și plante decorative în genul cactușilor, care, supuse, dormitau în ghivece de lut sau se cățărau pe sfori cu noduri, ajungînd pînă la acoperiș, învăluind totul cu frunzele lor bogate, ici-colo izbucnind în mici pete colorate.

Fața lui Žirak se schimbă : se părea că ridurile din colțurile gurii, care-l făceau aspru, se neteziseră, arăta mai puțin dur, chiar visător.

— Simțiți cum miros ? întrebă Žirak în șoaptă și trase adînc aer în piept. Ce mireasmă !

Karlis dădu din cap, deși acest amestec de arome nu-i producea un entuziasm deosebit.

— Să luăm loc pe lădițe, propuse Žirak, trăgînd încă cu nesaț în piept mireasma serei. Luați loc liniștit, de aici se vede tot ! Yellow doll, arătă Žirak la un trandafir micuț. Îl cultiv între pietre, cu ele se asortează cel mai bine... Iar acolo, alături, Golden slipper... O varietate destul de rară... În timpul înfloririi petalele își schimbă culoarea.

În ce privește trandafirii, am cultivat unele noutăți, v-aș povesti cu plăcere, dar pe dumneavoastră, probabil, nu vă interesează.

— Nu mă pricep la asta, zîmbi Karlis. Dar îmi place foarte mult aici. Niciodată n-am mai fost într-o seră.

— Veniți la primăvară, o să vedeți ce se întîmplă aici ! Primăvara aici e un adevărat rai ! Nu se mai văd frunzele de atîtea flori ! Să veniți în ajunul zilei femeii. Pentru noi, floricultorii, e toiul activității, atunci se mențin prețurile bune, dar uneori, pe cuvîntul meu, nu-ți vine să ridici mîna să le tai. La urma urmelor le tai, na-i ce-i face, pentru asta se și cultivă, ca să fie tăiate. E plăcut și pentru cel care le oferă și pentru cea care le primește. Ce să-i faci, asta-i viața ! Tai o floare și imediat dau vlăstarele altora. Nu aveți vreo relație în ce privește cărbunii ?

Karlis clătină capul.

— Dar dacă se ivește ceva, nu uitați, telefonați. În iernile geroase n-o pot scoate la capăt cu cotele astea nici pînă în februarie, tot timpul trebuie să caut oameni care pot sustrage de undeva cărbuni, însă în ultimii ani atîta s-a strîns șurubul și la întreprinderi, încît nici cu preț dublu nu mai găsești... Cum v-ați distrat la bal ?

— Balul ca balul, nimic deosebit...

— Știți, eu am fost înainte un dansator pasionat, dar acum nu mă mai atrage. Mai bine stau acasă, vin aici, lucrez ceva. Drept să vă spun, în general, n-aș mai ieși din casă, eu singur am construit totul aici, de asta țin la toate. Ce mă așteaptă acolo ? Televizor am, vreau — mă uit, ce-ți mai trebuie ? ! Hai în casă, altfel se supără Mudite... Florile sînt frumoase, dar au nevoie de multă îngrijire într-adevăr. Pînă și la balul de revelion n-am putut să mă duc ! Afară e un ger de ți-e frică să pleci de lîngă cazan... Toată noaptea am pus cărbuni. Dacă mercurul în seră cade sub zero, atunci mi s-au dus jumătate din răsaduri... Muncă de ocnaș ! Deci, cum v-ați distrat acolo ?

Karlis, ţinîndu-se cu o mînă de perete, se mişca încet pe trepte.

— Păi, în tot felul... Am născocit jocuri hazlii...

— Ei, ei... Asta-i interesant !

— Uite, ajungem în cameră, o să vă arăt.

— Iar eu la miezul nopţii am topit cositor. Stau lîngă cuptor, mă uit la foc şi mă gîndesc, de ce nu mi-aş ghici şi eu norocul ? O cutie de conserve zăcea aruncată, găleată cu apă aveam, iar cositor găseşti la mine cît vrei... M-a prins o prostie de-asta sentimentală ! Acum îmi vine să şi rîd !...

Masa era pusă cu de toate. Mudite servea ba din una, ba din alta, Žirak tot umplea păhărelele şi dădea ghies să nu se slăbească ritmul. El însuşi bea pînă la fund, se îmbătă repede şi fie că nu observa privirea plină de reproş a Muditei, fie că nu vroia s-o observe. Din timp în timp se ridica şi se ducea să mai arunce o lopată de cărbuni. Ultima dată mărşăluise spre uşă, călcînd cu zgomot şi cîntînd în gura mare : „Eu sînt cal muncitoresc, daţi-mi deci ovăz !“ Karlis începu să se simtă jenat. Comandară un taxi, însă mult timp nu-şi făcu apariţia. Žirak cerea cu tot mai multă insistenţă să-i arate numărul vesel. Trebuiră să despacheteze arma, să pună pe cămin o lumînare şi să tragă în ea cu capse jevello, din cele pe care Karlis le luase cu el. Dar nici Karlis, nici Žirak nu nimeriră. Žirak se lamentă foarte mirat de nereuşita sa, doar fusese fruntaş la pregătirea militară şi cît pe-aci campionul Academiei la tir ! Cînd dădu greş de la aproape douăzeci de centimetri, se înfurie şi izbi cu ţeava în lumînare. Bine că aceasta se stinse căzînd şi se rostogoli sub divan. Arma îi plăcu foarte mult lui Žirak, n-o mai lăsa din mîini. Se aşeză în fotoliu, o puse între genunchi şi, pe neaşteptate, capul îi căzu într-o parte şi adormi.

— Nu dormi ! îi strigă indignată Mudite.

Žirak deschise uimit ochii, se uită împrejur cu o privire tîmpă, se apucă de ţeava armei, ca de un ţăruş în

grădină, pentru a-şi păstra echilibrul, spuse : „N-am înţeles !“ şi începu să sforăie cît îl ţineau puterile.

— Nu dormi, n-auzi ? ! îl zgîlţîi Mudite, care abia îşi stăpînea furia, însă fără nici un rezultat şi deodată, ca şi cînd l-ar fi scuzat pe Žirak sau pe sine însuşi, spuse : Cînd ne-am căsătorit nu bea aproape deloc...

În sfîrşit, veni taxiul.

Karlis, luîndu-şi rămas-bun, se uită la armă. Mudite înţelese, dar făcu un gest a lehamite cu mîna :

— O aduc eu mîine, în drum spre serviciu...

Ar fi vrut să strîngă mai repede masa şi să se culce. Dacă Žirak s-ar fi trezit acum, ar fi orbecăit îndelung prin casă căutînd ce să mai bea. Odată ce începea, nu se mai putea opri şi devenea dezgustător, palavragiu şi pisălog, însă, din fericire, mai mult de două-trei ori pe an Žirak nu se îmbăta.

Mudite îl conduse pe Karlis la taxi.

Cînd era deja în maşină, Karlis îşi luă inima în dinţi.

— N-aş vrea să mă înţelegi greşit, spuse el. Dar aş vrea să te previn... Rudolf...

— Nu trebuie să mai vorbeşti de asta... Niciodată să nu mai vorbeşti... Nu se va mai repeta !

CAPITOLUL ZECE

Coridoarele la Direcţia miliţiei judiciare erau lungi, închise în cerc, făcînd legătură cu casa scării pe tot perimetrul clădirii. Dar, nu se ştie de ce, majoritatea palierelor şi uşilor de pe coridoare erau închise. Fie în scopul economisirii cărbunilor pentru încălzire, fie ca să nu se facă curent la toate etajele. Trebuia să te descurci bine în topografia locului, pentru ca, fără să faci ocoluri de prisos şi fără să întrebi de nenumărate ori, să ajungi exact acolo unde aveai nevoie, astfel că un reprezentant al procuraturii, care venise aici pentru prima dată, spusese : „Aveţi o viaţă dulce ca mierea ! Dacă cineva lucrează

aici cinci ani nu trebuie decît să-l scoţi din birou, iar peste alţi cinci ani trebuie să-i arăţi unde-i ieşirea din clădire, ca amărîtul să nu se rătăcească rămînînd peste vîrsta de pensionare !“

Iată de ce Ulf rămase uluit cînd Čilda Dimda îl aştepta deja în faţa biroului, aşezată comod în fotoliu, ţinînd o cizmuliţă roşie peste cealaltă.

— Sînteţi o păsărică matinală, spuse Ulf, uitîndu-se la ceasul său electronic. Încă nu este nouă.

— De-abia am sosit... Bună dimineaţa. Čilda se ridică, aşteptînd ca Ulf să deschidă uşa.

— Bună dimineaţa...

— Cînd am ajuns acasă, fiica mi-a dat invitaţia lăsată de dumneavoastră. Čilda scormoni în poşetă şi-i întinse colonelului citaţia. Faţa nu-i mai era încordată, mai curînd pe ea se putea citi o linişte plictisită. Urmînd invitaţia lui Konrad, Čilda se aşează şi continuă să povestească : Am o rudă îndepărtată, care lucrează ca avocat. M-am dus la el să discut problema moştenirii. El crede că o parte o pot primi pe baza hotărîrii tribunalului înainte de un anumit termen...

— Cînd v-aţi întîlnit ieri cu Rudolf Dimda ?

Ulf pusese întrebarea ca pe un lucru de sine înţeles, ca şi cînd n-ar fi avut nici un fel de dubii că Čilda şi Rudolf se întîlniseră cu o zi în urmă, deşi era doar o presupunere de-a lui. Şeful de magazin spusese, în orice caz aşa i se păruse lui Ulf, că atunci cînd Čilda vorbise la telefon cu Rudolf nu pomenise de bani. În afară de asta, sunase Čilda şi nu Rudolf, după cum reieşea din declaraţiile ei anterioare. Şi era pe deplin logic ca discuţia despre bani să fi avut loc cînd se întîlniseră. Dar pentru mai multă siguranţă Ulf îşi pregătise replica în cazul că Čilda ar fi spus că nu se întîlnise cu Rudolf ieri, el ar fi zis că s-a exprimat greşit, că a vrut să spună : „Cînd aţi vorbit la telefon cu Rudolf Dimda ?“

— Pe la nouă. În drum spre serviciu a trecut pe la magazin şi ne-am dus să stăm de vorbă la cafenea.

— Ieri nu aţi pomenit nimic de întîlnire...

— Ieri am umblat de colo-colo ca o nebună. O asemenea întîmplare ! Numai cu pastilele am rezistat ! Acum însă îmi amintesc... Despre bani au putut auzi la cafenea... La măsuţa învecinată stăteau doi indivizi complet degeneraţi, le tremurau mîinile. Îmi aduc aminte că unul din ei trăgea tot timpul cu urechea la ce vorbeam noi. Rudolf a spus că se duce direct la casa de economii să retragă trei sute de ruble şi că după prînz mi le dă. Beţivanii ăia erau într-o asemenea stare că lor trei sute de ruble putea să li se pară un milion ! Cu siguranţă chelneriţa îşi aminteşte de ei, poate chiar îi cunoaşte...

„Mda, mda, se gîndi Konrad, arată foarte verosimil, aş crede totul cu plăcere, dacă cîţiva oameni nu ar fi afirmat că pe la jumătatea zilei Dimda era într-o dispoziţie excelentă. Ar fi primul caz din practica mea, în care după ce e jefuit cineva să mai fie şi bine dispus. Şi unul din puţinele cazuri în care cel jefuit să nu se grăbească imediat să ceară ajutorul miliţiei. Cilda e interesată să primească moştenirea, pe coridorul acela întunecat a umblat şi ea de multe ori şi ştia că Dimda se duce să ia masa de prînz...

— Care cafenea ? şi Konrad îşi pregăti carneţelul de notiţe.

— „Picăturica".

— Mulţumesc. Despre ce-aţi discutat ?

— Păi, despre toate. I-am propus lui Rudolf să se ocupe mai mult de educaţia fetei... Cel mai mult am vorbit de fată şi de bani... Să mă scuzaţi, eu ieri am minţit puţin... L-am rugat pe Rudolf să-mi dea pensia alimentară pe o jumătate de an înainte... Credeam că banii mai sînt la el, în buzunar şi că dumneavoastră n-o să mi-i daţi dacă n-o să spun că erau pensia pe ultimele şase luni... De bani aveam nevoie, vine primăvara, fata termină şcoala, clasa lor se pregăteşte să facă o excursie mai lungă... Trebuie să-i cos o rochiţă ceva...

— Aţi făcut bine că mi-aţi spus despre minciună... În caz contrar la proces aţi fi fost într-o situaţie neplăcută...

— La ce proces ?

— Cînd o să prindem criminalul, o să fie proces, dumneavoastră veţi fi obligatoriu chemată ca martoră !

„Nici un fel de reacţie. Pe faţă aceeaşi plictiseală somnolentă."

— Vă rog să-mi spuneţi numele şi adresele cunoştinţelor dumneavoastră apropiate. Să începem cu avocatul, la care aţi fost ieri...

„Aha, s-a alarmat !"

— Aştept, urmă Ulf învîrtind stiloul între degete.

— Rihard Leven... Nu înţeleg, pentru ce ? Poate îmi explicaţi ? Sau poate credeţi că eu l-am împuşcat ? Ha, ha ! Eu nu m-am atins toată viaţa mea de nici o armă !

— Da, dumneavoastră aveţi alibi. În momentul întîmplării eraţi la tejghea.

— Nu, nici un fel de nume şi adrese nu vă mai spun ! Nu aveţi dreptul să vă amestecaţi în viaţa mea personală ! În ochii Čildei clocotea furia, faţa îi deveni palidă.

Ţuguind buzele groase, Konrad Ulf i se uită în faţă îndelung şi liniştit.

— Vă aduc la cunoştinţă articolul o sută şaptezeci şi patru din codul penal... Refuzul de a depune mărturie se pedepseşte cu privarea de libertate pe termen de pînă la cinci ani... — Konrad scoase din sertar codul şi i-l dădu Čildei. Ea se apucă să-l răsfoiască nervos, îl mai întrebă o dată ce articol, îl citi, închise volumul cu zgomot şi, cu un zîmbet provocator, spuse : „Scoateţi o hîrtie, dar ceva mai mare !"

Notînd, Konrad îşi aminti de vorbele fotografului de la „Fotoreclama" cu privire la „criza sexuală"...

În biroul locotenent-colonelului Ulf informaţiile continuau să curgă. Expertiza medicală precizase ora la care a survenit moartea lui Rudolf Dimda, pe unde a intrat glonţul, laboratorul criminalistic întocmise o informaţie refe-

ritoare la compoziția prafului de pușcă, materialul din care a fost confecționată fuituiala ; după cartușe se vedea că au fost folosite cartușe încărcate cu gloanțe Meier.

Despărțindu-se de martorii din Kurzeme, intră Arnis, iar imediat după el și Bertulis. Acesta povesti despre fotografia care lipsește din arhiva lui Dimda și era foarte necăjit că toată munca depusă cu trierea arhivei nu mai făcea doi bani, de vreme ce se poate întîmpla să lipsească nu o fotografie, ci mai multe. Și, după cum ne învață experiența, lipsesc întotdeauna exact cele de care ai nevoie. Această nouă știre nu-i plăcu nici lui Konrad, însă se grăbi să-l liniștească pe Bertulis.

— În tot răul e și-un bine ! exclamă el, măsurînd cu pașii în diagonală biroul. Poate chiar e bine că nimeni n-a reușit s-o vadă pe această Mudite ! Dacă negativul unei asemenea fotografii reușite nu-l păstra Dimda în arhivă, înseamnă că avea motive. Și asta e încă un indiciu cu privire la faptul că se întîlneau pe ascuns. E vorba de o femeie măritată, iar soțul e gelos !

— Sau Dimda are o amantă groaznic de geloasă, continuă tot atît de serios Arnis, pentru a-l susține pe Konrad. Și nici asta nu-i rău...

Konrad îi aruncă o privire veninoasă, își suflă nasul într-o batistă mare și-i ordonă lui Bertulis să meargă la Karlis Valder. Numai el poate ști care dintre fete veneau la Rudolf Dimda.

— Aș vrea să merg și eu acolo, spuse Arnis. Am de gînd să ies din subsol exact în clipa în care a ieșit cel care a tras.

— Ce-i cu tine, ți-a venit vreo idee măreață, hai ? se încruntă Konrad. Iar eu aveam pentru tine o mică sarcină. Ar fi foarte folositor să știm dacă n-a uitat cumva Čilda Dimda să ne vorbească de vreunul dintre cunoscuți. Iar dacă a uitat, de ce oare ? Și ce a făcut ieri acest cunoscut ? Pas cu pas, fără a omite nici un minut. Numai

dacă ea n-a uitat pe nimeni, ne apucăm de listă. Am notat și adresele cîtorva prietene bune, sînt sigur că ele vor povesti totul despre cavalerii ei.

— E clar, numai că aș vrea să arunc mai întîi o privire pe strada Metra. Nu putem întrerupe căutarea mașinii parcate, mîine ar fi mult mai greu să mai aflăm ceva.

— Aha, ai o idee ! bombăni Konrad. Ia-ți ideea și șterge-o pe strada Metra !

— Nu întîrzii mult acolo, o jumătate de oră, nu mai mult.

— Păi, atunci du-te, ceasul e aproape două. Așteptă ! Tipul ăla de la atelierul fotografic, și este clar că nu-i un prost, susține că fotografia „Femeia cu mistrețul" era excelentă. Dimda n-a făcut-o doar pentru plăcerea sa, iar dacă ar fi fost tipărită în vreo revistă, colegii lui ar fi știut de asta. Poate a trimis-o la vreo expoziție în străinătate ?

Arnis ridică din umeri.

— Bine, executarea ! Oricum, nu avem nimic concret. O să telefonez cuiva dintre specialiștii în arta fotografică. Trebuie să știe cineva unde ar fi putut fi trimisă o asemenea fotografie ! Poate că o mai putem găsi ! Hai, duceți-vă, duceți-vă !...

Și Bertulis cu Arnis ieșiră din birou.

Povestire în afara cadrului anchetei

Curînd după prînz lui Žirak îi telefonă un cunoscut, administrator la Casa de cultură, care se ocupa ca amator cu cultivarea gladiolelor în grădina sa de dincolo de hipodrom și-i plăcea să treacă pe la Žirak pentru consultații. Un tip extrem de agasant. Chipurile avea nevoie de flori, pentru a le oferi nu știu căror artiști. Telefonase peste tot, însă nimeni nu vrea să-i vîndă. Este începutul lui Martie și toți păstrează florile pentru ziua femeii, cînd

prețurile sînt cele mai mari. Žirak l-ar fi trimis și el undeva, însă administratorul însoțea ansamblurile de dansuri în turnee prin Cehoslovacia și Ungaria și întotdeauna aducea de acolo ultimele lucrări de specialitate privind floricultura, pe care le împărțea cu Žirak.

De ajutat, desigur, putea, însă mai avea de făcut o grămadă de treburi în seră, care nu puteau fi amînate cu nici un chip. Administratorul era gata să vină chiar acum, însă Žirak îi promise că-i aduce el florile seara. Atunci va veni și Mudite de la serviciu. Era încă ger și nu putea lăsa cuptorul fără supraveghere.

De trei ori pe săptămînă Mudite participa la niște cursuri de croitorie, deși Žirak încercase s-o convingă să renunțe la ele. Oricum, rochiile nu și le va coase singură, iar copii nu aveau. Însă, după un timp, văzînd că Mudite se supără, cedase. Treaba ei, n-are decît...

Cursurile se țineau tot la două zile, însă uneori lecțiile se amînau, din care pricină Žirak sună la depozit și rugă s-o cheme pe Mudite la telefon.

— Tocmai era pe aici, răspunse un glas foarte tînăr, de femeie, apoi auzi mai de departe de receptor : Hei, Mudite ! La telefon ! Peste un minut îi spuse că nu e în depozit, la rampa de cale ferată descărcau un vagon de marfă și șeful o trimisese pe Mudite acolo să înregistreze marfa. Ce să-i spun, dacă apare ?

— Spuneți-i să telefoneze neapărat acasă.

— Bine ! La revedere !

Conspirația era respectată ireproșabil și meritul principal aparținea prietenelor tinere. După ce se despărțise de Dimda, Mudite sună la bază, află de telefonul lui Žirak și sună acasă. Îi spuse că e încă la serviciu, dar că pleacă imediat.

Din cauza lui Karlis, se jena să se întîlnească la Dimda, însă unul din prietenii lui Rudolf avea o vilă în apropiere de Riga și le dăduse cheia. Rudolf se ducea mai de-

vreme cu o oră, spărgea lemne și făcea focul în cămin, pentru ca să înmoaie măcar florile de gheață de la geamuri.

— Prețuiește, femeie, jertfa mea ! Din cauza ta în curînd voi avea reumatism în toate oasele !

— Curînd se face primăvară, răspunse visătoare Mudite.

— Am impresia că totuși Karlis bănuiește ceva... Numai că e prea generos ca să facă aluzii.

— De ce-mi spui asta ?

— Fiindcă îmi placi. Numai din cauza asta.

Rudolf îi îmbrățișă umerii goi și o trase spre sine.

— Ai vrea să nu ne mai întîlnim ? Asta depinde, în primul rînd, de tine !

— Va trebui să ne gîndim.

— A, tu apelezi de pe acum la răspunsuri comode pentru tine ! În glasul ei se simțea amărăciune.

— Ar fi putut trece o sută de femei prin camera mea, fără să-mi pese de Karlis, dar nu tu.

— Karlis n-are asupra mea nici un fel de drepturi. Aveam doar șaptesprezece anișori ! Marea dragoste și marile jurăminte ! Nu știu nici o fată care la șaptesprezece ani să nu fi făcut asemenea jurăminte și care, mai tîrziu, să nu fi călcat aceste jurăminte ! Jocuri de copii, nimic mai mult, iar tu acum faci din asta Dumnezeu știe ce problemă.

Înțelegînd că mersese prea departe, Rudolf se apucă să o sărute pe Mudite. „Cel mai bine ar fi să isprăvesc cu povestea asta, dar nu pot, — se gîndi el șovăind — e mai presus de voința mea.“ Și brusc simți că-l urăște pe Žirak, pe care nu-l văzuse niciodată.

— Dormi cu el într-un pat ? întrebă el, însă Mudite sesiză la timp disprețul din glasul lui și imediat minți :

— M-am mutat la etaj. I-am spus că nu mai pot suporta cînd se scoală de cîteva ori pe noapte și merge să încălzească sera.

— Și a fost de acord ?

— Mă îndoiesc că-l mai interesează ceva în afară de gladiole și lalele.

— Atunci ai putea divorța în liniște.

— Femeia are nevoie mai întîi de familie și numai după aceea de bărbat.

— Păi ce familie mai e și asta, fără copii ?

— Nu-s eu vinovată. Și hai să terminăm cu discuția asta fără rost, rămîn cu tine cît timp vei vrea tu, atîta-mi va fi de ajuns !

După această discuție Mudite începu să-l viziteze mai des pe Karlis. Venea după serviciu, aducea ceva dulce, bea ceai și, pălăvrăgea despre anii îndepărtați de școală sau despre viață la modul general. Dacă era și Dimda acasă, îl invitau și pe el, jucau loto și se uitau la televizor. Apoi Rudolf o conducea politicos pînă la autobuz, primind pentru asta o sărutare pe obraz. În condica de prezență la cursurile de croitorie tot mai des apărea „abs" și curînd ea renunță complet la ele, pentru că trebuia doar să meargă și la vilă la Rudolf. Dimda spusese că în două luni spărsese o mie de metri cubi de lemne...

Administratorul clubului avea nevoie de o cantitate mai mare de flori. Žirak legă un snop întreg de narcise, deschise garajul și începu să încălzească motorul vechii „Lade", care mult timp nu porni, fiindcă nu mai folosise mașina din toamnă. Puse snopul pe bancheta din spate — în portbagaj florile puteau să înghețe — și ieși în stradă.

Administratorul aștepta nervos în foaier. Florile le predă imediat controloarei de bilete, îi spuse să le împartă în buchete ca să ajungă pentru toți artiștii, iar pe Žirak îl invită să meargă cu el la contabilitate după bani. Trebuiră să urce la etaj.

— Nu vreţi să vă uitaţi în sală ? îi propuse administratorul, după ce rezolvară problema financiară.

— Nu prea am timp, încercă să obiecteze Žirak, căci teatrul nu-l interesa, iar asemenea seri literare cu atît mai mult.

— Akmene va cînta acum din cîntecele sale. Aşa ceva merită ascultat, e uimitoare ! Mai mult de dragul ei vin oamenii, în două ore toate biletele s-au vîndut.

— Am văzut-o la televizor...

— Televizoru-i televizor ! Aici ai ocazia s-o vezi în carne şi oase !

Din coridorul de la etaj cîteva uşi dădeau în balcon. Administratorul întredeschise încet una din ele.

— Pe aici, şopti el. Aici e loja directorială.

Scaunele erau ocupate şi ei rămaseră în picioare la uşă. De aici se vedea jumătate din sala arhiplină, o parte din spectatori stăteau chiar lîngă perete. Pe scenă un poet îşi declama versurile după nişte foi ferfeniţite. Declama monoton. Din cînd în cînd se desprindea de manuscris şi arunca o privire supărată reflectoarelor puternice care-l fixau. Poetul fu răsplătit cu aplauze politicoase.

„Este timpul să plec", se gîndi Žirak, însă în acel moment în spaţiul luminat păşi o femeie blondă, graţioasă, cu o chitară. Rochia ei decoltată, purpurie atingea scîndurile murdare ale scenei.

Sala izbucni în ropote de aplauze furtunoase, femeia zîmbi timid, se înclină adînc de cîteva ori. Administratorul îl înghionti pe Žirak.

Dinspre peretele opus se desprinse un om cu un aparat de fotografiat şi, apropiindu-se de scenă, făcu cîteva fotografii. Blitzul funcţiona ca o mitralieră, chiar şi atunci cînd femeia începu să cînte.

Omul se înapoie la locul său, lîngă perete şi se apucă să-şi pună uneltele de muncă într-o geantă de piele dreptunghiulară, pe care o ţinea în mîini...

Žirak simți cum i se înroșește chiar și ceafa sa rasă neted. Geanta o ținea Mudite. Deși în sală era semiîntuneric, Žirak o văzu destul de bine — jerseul mulat și fusta verde închis cu bordură, acel surîs cunoscut care o făcea complet fetiță și pe care-l dăruia acum fotografului, cînd acesta o prinse de talie, ca să stea mai comod.

— Mai e mult pînă se termină ? Glasul lui Žirak tremura, însă administratorul nu băgă de seamă acest lucru.

— Peste zece minute.

— Din păcate, nu mai am timp... La revedere !

Administratorul ridică din umeri și se gîndi jignit : „Merită să pui perle în fața porcilor ? După ce că-i chel, mai e și surd !“ Cu glas tare nu spuse nimic. Dădu doar din cap.

Žirak mută mașina pe partea cealaltă a străzii și se puse pe așteptat. Din timp în timp oprea motorul și atunci se auzea glasul cîntăreței, însă cuvintele răzbăteau cu greu prin geamuri și nu puteau fi înțelese. Odată cu aplauzele din club se revărsară afară posesorii de mașini, care se grăbeau să încălzească motoarele.

Abia după un timp începu să se scurgă în stradă torentul de oameni îmbrăcați în paltoane de iarnă și să se despartă în șuvoaie subțiri, distincte.

Mudite apăru ținîndu-l de braț pe fotograf, care ducea pe umărul drept geanta cunoscută deja de Žirak. Ei traversară strada, discutînd aprins, despre ceva, și porniră într-o anumită direcție.

Žirak îi urmări de aproape, conducînd mașina de-a lungul trotuarului îngust. Strada era plină de oameni, pietoni mulți, se temea să nu-i piardă în mulțime. Dar nici să meargă încet nu putea, ar fi împiedicat celelalte mașini.

La cabina telefonică bărbatul așteptă pînă cînd Mudite telefonă, pe urmă porniră încet mai departe. La stația de autobuz.

Žirak își dădu seama că dacă ar trece Dvina cu acel autobuz și apoi ar lua altul, ar putea ajunge acasă.

Cînd, în depărtare, apăru autobuzul, bărbatul încercă s-o tragă spre sine pe Mudite, însă ea se desprinse rîzînd, își sărută vîrfurile degetelor, apoi le puse pe buzele bărbatului și sări în ultimul moment pe ușa din spate a autobuzului, care se și închise imediat. Bărbatul ridică mîna și-i făcu semn, apoi se întoarse și trecu pe lîngă mașina lui Žirak. „Arborînd un zîmbet prostesc obișnuit", se gîndi Žirak.

Așteptînd să ajungă la colț, specialistul în gladiole întoarse mașina, continuînd să joace rolul de detectiv pe care și-l luase.

Fără să treacă de cvartalul respectiv, fotograful coti spre ușa principală a unui bloc mare, de lîngă o cafenea. Și deși Žirak opri doar cu cîteva secunde mai tîrziu, nu reuși să afle în ce apartament a dispărut bărbatul, întrucît zăbovi jos, temîndu-se să nu se pomenească față în față cu fotograful urmărit. Undeva, sus, se auziră pași, apoi o ușă trîntită și totul se liniști. Žirak se repezi în sus, însă nicăieri nu se încuia ușa pe dinăuntru și după nici o ușă nu se simțea mișcare. Apoi studie îndelung avizierul cu lista locatarilor, dar nu găsi nume cunoscute printre ei.

De la cel mai apropiat telefon Žirak sună la serviciu, la Mudite. Răspunse același glas tineresc :

— Mudite ? Ce bine era dacă sunați cu cîteva minute mai devreme ! Numai cît a trecut pe aici și a plecat acasă!

Žirak atîrnă receptorul.

Pînă acum încă mai sperase că nu-i o poveste serioasă, ci doar un flirt întîmplător cu frecventare de spectacole, dar acum speranța i se spulberă : prea își acoperea spatele. Trebuia să se decidă cum să procedeze și să audă ce-o să spună Mudite însăși.

Cu o răbdare bărbătească de nezdruncinat, Žirak ascultă pălăvrăgeala Muditei, cît a avut de lucru azi și cum a obosit. Iar lui îi venea să-i strige : „Ești o ticăloasă, știu tot !" însă se stăpîni, deocamdată știind prea puține.

Seara, cînd Mudite se dezbrăcă înainte de culcare şi el îi văzu silueta mlădioasă, căreia de mult nu-i mai acorda atenţie, ba şi acum o băgă în seamă doar pentru că la acest bun al său atenta un hoţ, din nou îl cuprinse furia, însă şi de astă dată izbuti să se înfrîneze, raţiunea fiindu-i mai tare decît emoţiile, care, în ultimii ani petrecuţi în seră, i se tociseră de tot. Şi pentru ca ele să nu izbucnească din nou, ca un tăciune în cenuşă, îşi luă aşternutul de pat şi se mută pe divanul din camera de zi.

— Au anunţat că noaptea va fi geroasă, explică el. Trebuie să bag pe foc şi te-aş trezi...

— Bine, bine, se învoi Mudite. Numai să nu uiţi să-ţi iei şi cealaltă pernă !

„Uite că nu mai e nevoie să-l mint pe Rudolf. Dacă ar şti că eu dorm, ca mai înainte, împreună cu Žirak într-un pat, m-ar alunga şi poate mi-ar trage şi o palmă", se gîndi ea cu o mîndrie ciudată pentru Dimda, deşi nu se simţea vinovată faţă de el, cum nu se simte vinovată nici o amantă care trebuie să se mulţumească cu clipele rare de dragoste şi care nu aşteaptă nimic bun de la viitor.

Žirak nu dormi toată noaptea : îşi făcu planuri strategice şi tactice. Chinuit de gînduri, se sculă într-adevăr de cîteva ori şi se duse la cazan să mai arunce cărbuni. Ca un comandant de oşti încercat, Žirak se hotărî ca mai întîi să desfăşoare o recunoaştere amănunţită şi abia apoi să lovească în punctul cel mai slab al potrivnicului.

Răsturnă pe masă conţinutul genţii Muditei, însă nu găsi nimic compromiţător în ea. Apoi se uită la caietul-repertoar, poreclit în casa lor „cartea şnuruită", care se găsea pe măsuţa de telefon. Nici unul din telefoane şi nici una din adrese nu-i stîrni suspiciuni. Pe toţi aceşti oameni îi ştia, deşi pe majoritatea lor nu-i mai văzuse de ani de zile. Erau şi însemnări vechi pe bucăţi separate de hîrtie, însă erau însemnări cu scrisul său caligrafic, hotărît. Karlis Valder... Numărul de telefon şi adresa... Dar aceste notiţe le făcuse Žirak însuşi, numai că nu-şi aducea

aminte cînd s-a întîmplat asta. A, da, era făcut bine atunci, înţepase cu peniţa pe unde nimerise, uite literele se împrăştiaseră ca nişte cai, care încotro... Nu, nici Karlis Valder nu-l putea interesa pe Žirak.

Rămînînd fără nimic, cotrobăi în buzunarele paltonului ei, apoi se apucă să scormonească prin rufăria ei şi dădu peste un pachet mare, greu. Deznodînd cu grijă sforile, desfăcu hîrtia şi văzu arma uitată de Karlis Valder. A doua zi, cînd fusese mahmur, Mudite îl rugase să demonteze arma, însă fie că uitase pe urmă să o ducă, fie că Valder nu fusese acasă. Pesemne că această armă nu-l interesa deloc pe schilod, dacă nu dăduse nici un semn de viaţă ! Žirak o împachetă din nou în hîrtie şi o vîrî în dulapul în care îşi ţinea Mudite tot felul de lucruri de croitorie şi broderie.

Dar, în general, cu arma lucrurile nu se întîmplaseră chiar aşa cum presupunea Žirak. La început, Mudite, nu o dusese intenţionat lui Dimda, înţelegînd că acesta, mai devreme sau mai tîrziu, îşi va aminti şi atunci va trebui s-o caute pe Mudite sau măcar să o sune. Iar atunci cînd, la puţin timp, el o căută, uitară imediat de armă, iar după aceea avu loc ceva neprevăzut şi Rudolf o rugă pe Mudite s-o mai ţină la ea un timp.

Rudolf Dimda primise o înştiinţare să se prezinte la miliţie pentru reînregistrarea armelor de vînătoare. Punînd în huse şi luînd sub braţ amîndouă „I. J. "-urile, se duse la Asociaţia vînătorilor. În sala mică de şedinţe, care era folosită pentru examinare şi reînregistrare, se înghesuiau o mulţime de vînători, iar la birou stătea un miliţian cu părul negru, în uniformă de ofiţer, pe care Rudolf nu-l cunoştea. Muncea foarte conştiincios, examina în lumină ţevile, controla piedicile şi, ţinînd arma în mîna întinsă, făcea mişcări bruşte ca să verifice dacă nu aveau cumva „luft". La doi le refuză prelungirea autorizaţiei — n-au decît să meargă întîi la atelier să le repare, iar unuia chiar îi confiscă „Tikka" uzată.

Cînd îi veni rîndul lui Dimda, miliţianul îi căută fişa de înregistrare, o compară cu permisul emis şi dînd la o parte ambele documente se apucă de verificare. Dimda ţinea armele în stare perfectă, însă miliţianul, după ce-l cercetă cu privirea, le puse în colţ lîngă cele confiscate.

— Unde-i a treia ? întrebă. Avea ochii mici, pătrunzători.

„Ia te uită ce belea neaşteptată ! Mă zboară imediat din asociaţie !“ se gîndi Rudolf şi făcu pe prostul.

— Numai două am ! ridică mirat din umeri, ocărîndu-se în sinea sa cu cele mai grele cuvinte. De ce-a trebuit să tărăgănez atîta cu găurile alea ? Doar Karlis are bormaşină, în două minute putea isprăvi totul ! Ar putea minţi că găurile sînt date deja şi că arma atîrnă pe perete? Pînă dimineaţă poate primi arma de la Mudite şi să pună totul la punct, dar dacă miliţianul îl obligă s-o aducă imediat ? Dar dacă-i trece prin minte să meargă cu el acasă, ceea ce nu-i exclus ? Armă neînregistrată şi încă dată spre păstrare unei persoane străine !... Afară din Asociaţia vînătorilor imediat şi pe vecii vecilor şi încă ar fi bine dacă ar scăpa măcar fără proces !

— Pe cuvînt de onoare că am numai două, se jură Dimda.

I se arătă fişa de înregistrare. În rîndul de jos era notat uşor cu creion negru : „Fără marcă, fără număr, cal 12, pentru colecţie“.

— Valentin nu m-a înţeles bine ! începu imediat să povestească Dimda, spunîndu-i colegului acestui miliţian pe nume. De mine, la magazin, s-a agăţat o bătrînică cu o puşcă de dinainte de potop. Ei, şi eu am adus-o aici, ca să mă lămuresc dacă îmi dă autorizaţie pentru colecţie. Eram gata s-o cumpăr, dar pe neaşteptate bătrînica s-a aruncat la preţ, încît şi pentru un milionar ar fi fost scumpă ! N-are decît să-l caute pe Rockefeller, mie nu-mi trebuie o asemenea vechitură !

— Adresa vînzătoarei ?

— Nu știu, s-a suit în tramvai...

— Dar dumneavoastră unde locuiți ?

— Aici, în centru... În apropiere...

— Așteptați puțin... Termin imediat și, dacă nu aveți nimic împotrivă, mergem împreună să văd cum păstrați armele.

— În privința asta, la mine totul e în ordine. Armele și muniția le păstrez într-un dulap încuiat... Bine, aștept !

Ofițerul semnă permisul abia acasă la Dimda, convingîndu-se că a treia armă nu-i în dulap și că cartușele sînt păstrate într-adevăr sub cheie, însă Rudolf nu era sigur că acesta nu va mai veni o dată pentru verificare și de aceea o rugase pe Mudite ca, deocamdată, să nu aducă arma. Și se tot gîndea cum să învîrtă legalizarea acestei achiziții, pentru că nu voia să se despartă de tot de armă. Pentru fotografii arma era colosală.

Baza de mărfuri industriale, unde lucra Mudite, apăruse cu douăzeci de ani în urmă, exact la marginea orașului. Pe atunci acolo erau doar lunci, păpuriș des, bun doar ca așternut pentru vite, iar vechile gospodării cu grădini îngrijite erau atît de împrăștiate, încît cu greu se vedea una de alta, în schimb, prin fața tuturor, se înălța o perdea de pini. Construcția se făcuse cu larghețe, ridicaseră o clădire cu depozite întinse pe cinci etaje, atît de mari încît s-ar fi putut păstra în ele și dirijabile, construiseră și o ramificație de cale ferată cu rampă, asfaltaseră stația terminus de autobuz. Pasagerii acestei linii, cu puține excepții, erau doar lucrătorii bazei, orice străin ar fi fost imediat observat. Mulți aveau în autobuz locurile lor preferate, pe care ceilalți nu se încumetau să le ocupe. Dacă Žirak s-ar fi apucat s-o urmărească pe Mudite pe timpurile acelea, ar fi fost nevoit să se îngroape pînă la gît în pămînt, însă și așa probabil ar fi fost observat. Acum însă el putu să-și parcheze liniștit mașina în parcare și „Lada"

lui, între surorile ei galbene, roşii, albăstrii, deveni ceva atît de neînsemnat încît pînă şi copiii care-şi vîrau nasul peste tot nu-i dădură atenţie. Într-un răstimp necrezut de scurt baza se trezise înconjurată de blocuri albe cu opt nivele, magazine alimentare moderne, din ale căror butoaie galbene se vindea vara kvas şi bere, chioşcuri de flori, cafenele, oficii poştale şi ateliere pentru reparat obiecte de uz casnic. Fostele lunci dispăruseră sub cel mai mare cartier de locuinţe, în care urmau să locuiască, în viitor, o sută de mii de persoane. Blocurile crescuseră ca ciupercile : ieri nu aveau încă acoperiş, iar azi pe balcoane atîrnau la aerisit aşternuturi albăstrii şi roz.

Din parcare Žirak vedea bine intrarea în clădirea administrativă şi porţile pe care intrau şi ieşeau camioanele. Uneori pe acolo ieşeau şi oameni, dar mai rar.

În seara următoare Mudite se dusese cinstit acasă, dar peste încă o zi se urcase într-o „Volgă" veche lîngă intrare, care porni atît de repede că Žirak nu izbuti să-i noteze numărul : pînă să reuşească el să se strecoare din parcare, „Volga" era deja departe. Žirak spera să o prindă din urmă pe strada principală, însă „Volga" cotise pe undeva şi-i pierduse urma. Întorcîndu-se destul de tîrziu, Mudite povesti că a învăţat să coase mîneci.

Peste încă o zi Mudite se urcă în autobuz, dar nu în cel care o ducea acasă. Žirak o urmări de departe cu toată precauţia. Ea coborî la staţia pînă la care o condusese fotograful după spectacolul de la club şi dispăru pe o poartă mare. Žirak îşi vîrî capul în casa scărilor, dar întîrziind din nou, nu auzi nici paşii ei, nici vreo uşă care se închidea.

Nu-i mai rămăsese nimic de făcut, aşa că se urcă în maşină şi aşteptă. Îl iritau geamurile aburite ale maşinii şi, în afară de asta, nu-i dădea pace gîndul la bulbii care încolţeau. Astăzi îi trecuse de la regimul rece la altul mai cald, însă scăderea bruscă a temperaturii putea influenţa creşterea. Enervat, plecă acasă, aruncă în cazan cărbuni

și întredeschise puțin trapa de ventilație. Se străduise să le facă pe toate repede, însă toate acestea, împreună cu drumul înapoi, îi luaseră o oră și jumătate, și se gîndea că Mudite deja o fi plecat. Cu toate acestea se hotărî să mai aștepte, dacă tot se întorsese la locul de pîndă.

Peste cîteva minute, pe poarta mare ieși Mudite cu fotograful. Îl ținea din nou de braț și tot așa se duseră la autobuz. Privind cum se sărută la despărțire, Žirak își dădu brusc seama că îi era totuna ce face acest bărbat cu Mudite. Constatarea îl ului și încercă să se convingă singur că nu-i așa, că el era de fapt pregătit să vadă acest sărut și de asta nu fusese șocat.

Cînd autobuzul plecă și fotograful se întoarse acasă, Žirak trecu pe lîngă el, ca să ajungă primul pe scară... Se sui mai sus și ascultă, însă inima i se zbătea din cauza încordării și-l împiedică să audă pașii. Încet, fără să facă zgomot, Žirak porni în jos și de data asta reuși să vadă ușa pe care intra fotograful. Žirak își lipi urechea de ea, dar nu se auzea nimic. Alunecă puțin și, fără să vrea, apăsă pe clanță. Balamelele scîrțîiră și se pomeni într-un coridor întunecos.

În pofida înfățișării sale cam butucănoase, Žirak era departe de a fi un fricos, însă nu ar fi vrut să intre fără lumină în coridorul întunecos. Se duse la cel mai apropiat magazin de articole gospodărești și cumpără o lanternă. Mergînd pe lîngă rafturi, se opri îndelung, uitîndu-se nehotărît la o cheie reglabilă grea, apoi rugă vînzătorul să i-o împacheteze bine.

Cu lanterna și cheia reglabilă se întoarse în coridor și traversîndu-l ajunse la cealaltă scară. Pe ușa de lîngă ieșire atîrna o tăbliță : „Karlis Valder și Rudolf-Dimda".

„Dacă Mudite ar fi intrat prin coridor și ar fi ieșit prin curte, m-ar fi dus încă mult timp de nas, se gîndi Žirak. Și schilodul ăsta afurisit e totuna cu ei! O singură gașcă!"

În aceeaşi seară Žirak se duse la părinţii Muditei. Cumpără un baton de ciocolată şi o sticlă de vin, pentru că problema pe care dorea s-o discute avea un aspect destul de delicat şi bătrînii nu trebuiau să simtă că el are de gînd să divorţeze de Mudite.

Casa veche, de lemn, era reparată, pe ici, pe colo se vedeau cîte puţin noile scînduri, însă duşumeaua din coridor scîrţîia ca şi înainte. Pe sforile întinse în cruciş şi curmeziş în bucătărie se legănau scutece şi soacra se grăbi să elibereze o parte de masă, ca să aibă unde să-l aşeze pe dragul de ginere. Tatăl nu era acasă ; de cum ieşise la pensie, se angajase paznic. Toată treaba lui era să se ducă să doarmă acolo şi, cînd te uiţi, ai şaptezeci de ruble pe lună, iar de sărbători mai capeţi şi prime.

În cameră televizorul funcţiona, probabil că se transmitea un film, pentru că între dialoguri se auzea muzica. Apoi începu să plîngă un copil, pe care se apucară să-l liniştească, şi curînd după aceea adormi.

— Vilnis a ieşit cu cîinele la plimbare, acu se întoarce... El o să bea cu plăcere un păhăruţ, dar eu nu pot, am tensiune...

„Da proşti mai sînt, într-o asemenea înghesuială să mai ţină şi un cîine ! Bătrîna însă e de acord cu orice, pesemne că nu are nici un cuvînt de spus în casă", se gîndi Žirak şi încercă să-şi amintească cum arată nevasta lui Vilnis, fratele mai mic al Muditei. Nu, nu şi-o putea închipui în nici un chip, nu mai fusese de mult pe aici.

— Arnis a plecat pe mare...

— Ştiu, mi-a spus Mudite, era doar fratele ei preferat.

— Încolo nu-i nimic nou, trăim şi noi...

— Am o treabă cu dumneata, mamă. Trebuie cumva să mergem să trecem din nou casa pe numele meu... Žirak băgă de seamă că bătrîna nu aude bine, de aceea vorbi mai tare : La început trebuie să mergi la miliţie, să-ţi faci ieşirea, apoi putem să ne ducem la notariat să încheiem

actele de donație... Numai să nu uiți buletinul... Cînd ne ducem îți aduc eu aminte...

Aproape în aceeași clipă se deschise larg ușa de la cameră și cea de la intrare. În ușa camerei apăru cumnata cu copilul în brațe — tînără, durdulie, cu o figură îmbufnată, ca întotdeauna. Purta un capot alb flaușat, în urechi cercei cu perle. Fără să-i spună bună ziua lui Žirak, țipă la soacră :

— Dumneata, mamă, nu te încurca cu casa asta ! Întîi trebuie să vorbești cu Vilnis !

— Asta așa-i, asta așa-i, se grăbi să încuviințeze bătrîna.

În acel moment, ștergîndu-și picioarele, intră fratele mai mic al Muditei — un bărbat cu umeri lați și șolduri înguste, cu părul negru dat peste cap. Numai pielea feței nu mai era atît de fragedă cum și-o amintea Žirak. Acum era gălbejită, plină de riduri.

De zgardă Vilnis ducea un baset de rasă cu medalie. Exact așa cum și-ar fi dorit întregul cerc de vînători. Un cîine care se poate vîrî în vizuină după vulpe sau raton, pe căprioară o gonește încet, elanul se uită la el cu dispreț și pleacă la pas nu în salturi, ca de teama ogarului sau a copoiului, însă pe mistreț un asemenea baset îl ține pe loc pînă ajunge vînătorul și-l doboară pe colțos.

Cu nervozitatea și curajul caracteristice rasei, basetul se și apucă să-l latre pe Žirak și, poate, s-ar fi agățat chiar de pantalonii lui dacă Vilnis nu l-ar fi înșfăcat de ceafă și nu l-ar fi azvîrlit în camera, în care imediat dispăru și nevastă-sa.

— Salut ! spuse Vilnis.

— Salut ! Familia ta se mărește nu din zi în zi, ci din oră în oră.

— Eu deocamdată nu sînt un impotent ramolit din care se scurge nisip.

— Dar la ce dracu mai aveai nevoie și de cîine ? Aici și-așa nu ai unde să te învîrți.

— Datorită basetului, se omoară care mai de care să mă ia la vînătoare şi nici un deştept de intelectual nu suflă măcar cînd mă urc cu el în autobuz ! Acum aduc acasă două porţii de carne — una pentru mine şi una pentru baset. Dar în ce priveşte înghesuiala, tu, Žirak, ai spus bine. E strîmt, strîmt pentru noi aici...

— Žirak a venit să discute în privinţa casei, interveni cu frică mama.

— Biiine, să stăm de vorbă. Intră în cameră !

— Da, da... trebuie să văd de ăla micu... — Şi bărbaţii rămaseră singuri.

Žirak presimţi că ceva nu-i în ordine.

— Ei, toarnă, cumnate, dacă tot ai adus ! Vilnis îşi spălă mîinile şi le şterse îndelung cu prosopul care atîrna lîngă chiuvetă. Pe uscate e greu să vorbeşti !

Vilnis dădu peste cap paharul său de parcă ar fi turnat pe gît sirop de fructe, iar Žirak abia îl duse la buze şi imediat îl umplu din nou pe al cumnatului.

— Mudite şi cu mine ne-am gîndit că e timpul să punem din nou casa pe numele meu, minţi Žirak gîndindu-se că, oricum, urma să discute cu Mudite. Cheltuielile le suport eu şi pentru toate necazurile voi aranja un cheflueţ a-ntîia la o cîrciumioară. Numai că va trebui să vă gîndiţi unde să lăsaţi moştenitorul, fiindcă şi soţia ta — Žirak nu putea nicicum să-şi amintească numele ei, — trebuie neapărat să vină !

Vilnis bău al doilea pahar şi se încruntă.

— Eşti totuşi un nemernic, Žirak ! spuse el impertinent. Familia noastră te-a ajutat cînd erai pînă la gît băgat în rahat ? Te-a ajutat ! E un fapt ! Mama a alergat o săptămînă întreagă pe la notariat cînd ai avut încurcătura cu bătaia. Iar acum ai uitat chiar şi de ziua ei de naştere şi nici la sărbătorirea naşterii fiului meu n-ai binevoit să dai un semn ! Asta se cheamă rudă, da ? ! Eşti un nemernic, mă, Žirak !

— Nici voi nu veniți la noi ! se oțărî Žirak.

— N-o mai las pe mama să meargă pe la notariate și să facă tot felul de combinații. Punct. Pentru că voi sînteți niște rude de nimic !

— Stai, așteaptă... Păi, asta e casa mea, nimeni nu m-a ajutat cu un deget...

— Žirak, știi bine că era cît pe-aci să omori un om, iar noi te-am scăpat atunci de proces. Dacă ai fi rămas cu casa, ai fi încurcat-o pentru mulți ani ! Iar această casă ți-ar fi fost confiscată ! Cît am mai alergat atunci pentru tine, cum i-am făcut mamei ieșirea de la noi și intrarea la tine ! Iar acum ai vrea s-o arunci în stradă ?

— Ascultă, ce-i cu tine astăzi ? Ce vrei de la mine ?

— Păi, tu știi de ce nu m-au trecut pe mine la fabrică pe lista pentru locuințe ? Pentru că *mutter* figurează la tine și noi nu avem mai puțin de patru metri și jumătate de persoană.

— Bine, dar măcar să fi sunat... într-o săptămînă totul se aranja...

— Acuma e prea tîrziu. Și pentru noi aici e strîmt. Ia-i pe bătrîni la tine ! Etajul la tine nu-i terminat, bătrînul va aranja rapid cămăruțele alea. E încă un bărbat în putere. Nu-i nevoie să cumperi nici un fel de mobilă, iau cu ei șifonierul și patul. Mama te va ajuta la grădină, cît despre bătrîn ce să mai vorbim, nu există meserie în care să nu se priceapă ! N-o să-ți pară rău, o să te bucuri !

— Dar știi tu cu cîtă trudă am ridicat eu casa asta ? Lui Žirak, de furie, îi tremurau pînă și buzele. Păi, știi tu cît am muncit ca s-o ridic pînă la acoperiș ? Cîte optsprezece ore pe zi ! N-am știut nici de sărbători, nici de duminici ani în șir și nici acum nu știu !

— Mie, unui muncitor, îmi vorbești tu de muncă ? ! Pădurețule ! Vilnis sări în picioare, făcu o roată prin bucătărie și se așeză din nou. De muncit, se muncește la fabrică ! Așa cum muncesc eu !

— Dar la ce te pricepi tu, muncitoruțule, cînd chiar și clasa a opta ți-a fost greu s-o termini ? ! Doar să împingi la tărăboanță te pricepi ! Vii la lucru și știi să faci pauze pentru fumat, iar apoi te plîngi că cîștigi puțin !

— Mama nu se mai duce la nici un fel de notariate ! Punct !

Zirak se năpusti pe ușă afară, Vilnis îi strigă din urmă:

— Să nu-ți pătezi nădragii de furie, muiere de bazar! Iar Mudite să nu vină pe aici, că și pe ea o azvîrl afară !

Avocatul, pe care Zirak îl știa încă din anii de studenție, ascultă foarte atent amara poveste, însă căscînd și punîndu-și mîna la gură, — îl chinuia insomnia.

— Micuțul ăsta e pur și simplu un prost ! Ar fi putut să-ți ia totul, pînă la ultima cămașă ! clătină din cap avocatul. Bucură-te că încă n-a obligat-o pe maică-sa să treacă casa pe numele lui ! Și-atunci, într-o bună zi, la poarta ta ar fi bătut executorul judecătoresc, ca să-ți faci bagajele. Cum s-a terminat încurcătura ta, trebuia imediat să dai fuga la notariat și să anulezi donația. Cu acordul persoanei căreia i s-a făcut donația, acest lucru este posibil. Și, în general, de ce a fost nevoie să te bagi într-o asemenea afacere ? Nu cred că verdictul s-ar fi pronunțat cu confiscarea averii.

— Soția și cu mine ne-am gîndit — pentru mai multă siguranță... Încă de pe atunci aveam o mică neplăcere cu șofranul. Că mi-am construit casa cu mîinile mele, asta toți vecinii pot declara... De la unii chiar am împrumutat bani pentru materiale... E înregistrat la notariat, se poate găsi... — începu să explice derutat Zirak.

— Toate astea nu ajută cu nimic... Casa ai donat-o. Și cu asta — basta. Poate să-i promiți acestei lichele o filodormă ? se întrebă avocatul. Nu, mai bine nu-i promite. Unul ca el cum simte că miroase a bani, cum îți taie beregata. Pricepi, el s-a obișnuit cu gîndul că-i a lui casa. Puțin îi pasă că tu ai construit-o, că ai muncit. El consi-

deră că ai prea multe bunuri și că e chiar lăudabil să-ți ia o parte din ele, prin asta își dovedește capacitatea intelectuală. Nu, Zigi, ești pur și simplu un prost ! Cunoscătorul de legi chiar se enervă. Dacă bătrîna moare pe neașteptate ?

— Păi, să vezi...

— Ce să vezi ? Nici n-ai ce să vezi ! Casa ta o împart moștenitorii ei. Cîți copii are ?

— Cel de-al doilea fiu e un om cumsecade. Marinar.

— Bine, chiar dacă el renunță la partea sa, ție cu soția vă rămîne doar o treime, dar mai este și tatăl...

— La dracu ! La ce-mi folosește mie discursul tău de înmormîntare ?

— Păi, eu vreau ca tu să-ți cîntărești în mod serios situația. Ți-aș da un sfat foarte simplu. I-ai pe bătrîni la tine, altă ieșire nu ai. Cînd se vor despărți de licheaua aia, le va trece frica și bătrîna, din bunătatea inimii, îți va înapoia casa. Din cîte înțeleg, e o femeie cinstită...

— Fără îndoială ! Pentru bătrîni garantez ! Dar mă gîndesc așa, continuă Zirak după o tăcere. Poate aștept pînă se întoarce de pe mare fratele cel mare și să adun atunci consiliul de familie ?

— Și ce-o să dea asta ? Atîta timp cît bătrînii sînt cu licheaua aia, nici pîs n-or să zică. Se tem de el, dar îl și iubesc, probabil. Fiica, desigur, nu le e nici ea străină, atîta doar că pentru fiu asta e singura șansă să iasă la lumină... Fă cum știi, eu nu te sfătuiesc să amîni !

— Dar înțelege-mă, pentru mine grădina e totul... Dacă îmi iau grădina și sera, nu mai sînt nimic. Cînd văd straturile năpădite de buruieni nu pot dormi.

— Pe un poet l-ai putea înmuia, un jurist se conduce după legi. De ce nu vrei să-i iei pe bătrîni la tine ? Crezi că nu te-ai putea înțelege cu ei ?

— N-am spus așa ceva.

— Ce mai ai de cîștigat ? Ghicești în zațul cafelei să nu iasă mai rău ?

Muditei Žirak îi spuse că pe drum a trecut pe la bătrîni. Cinci plus cîinele sînt, desigur, cam înghesuiţi şi că el se gîndise că bătrînii ar putea să se mute la ei. Măcar pe timpul verii.

— Zigi, eşti groaznic ! exclamă Mudite. Ai vrea ca tata să-ţi construiască gratis etajul, iar mama să-ţi plivească grădina din zori şi pînă în seară !

Ea uitase deja ce înseamnă să întinzi seara patul pliant şi toată noaptea să auzi cum picură apa din robinet.

Dîndu-se drept un om care ar dori să facă schimb de locuinţă, Žirak află de la administraţia locativă că, în afară de Valder, în apartamentul zece mai locuieşte un oarecare Rudolf Dimda, divorţat, care lucrează la „Fotoreclama".

Şi deşi nu mai avea nici un sens să-l mai urmărească, totuşi de cîteva ori se mai ţinu după fotograf.

Şi imediat se întrebă : ce vreau de la Dimda ? Răspunsul părea convingător : voia să afle cît de profunde sînt simţămintele care-l legau pe fotograf de Mudite şi ce planuri de viitor are Dimda, vrea să se căsătorească sau doar să se întîlnească cu ea ca pînă acum. Žirak înţelegea că poate ar fi cazul să explodeze, să-l lovească în mutră, să intre în el cu maşina într-un loc mai ferit, să se răzbune pentru jignirea că-i luase nevasta, pentru coarnele care i le pusese, însă nu, în general, pe el nu-l atrăgea scandalul. Dacă ar fi fost posibil, Žirak s-ar fi apropiat şi l-ar fi întrebat prietenește, este serioasă chestia cu Mudite, sau numai ca să-şi omoare timpul.

Mudite, nebănuind că soţul ştie totul, se întorcea din nou tîrziu şi povestea că a avut mult de lucru sau despre cursurile, care, se spune, că se vor prelungi încă două luni. Deşi îl iritau minciunile astea, Žirak era mulţumit cu faptul că ştie adevărul şi că în orice moment îi poate azvîrli în faţă : „Îţi pot spune unde au loc cursurile astea şi cine predă acolo !" Şi numai văzîndu-i silueta graţioasă se simţea el însuşi mai bătrîn. Asta îl chinuia. Încerca să

stabilească cînd avusese loc înstrăinarea lui, de ce nu-l mai atrage acest trup și nu putea să-și amintească în nici un chip unde se produsese cotitura. Rămînea să se mulțumească doar cu concluzia că din păcate aceasta avusese loc. Se străduia să nu stea în preajma Muditei cînd ea venea „de la serviciu", dispărea în seră, revenea cînd era chemat la masă și din nou dispărea. „Poate ar fi bine să vorbesc deschis cu ea ? se gîndea el. Dar ce știe ea ? Fotograful ăsta în pat... În pat nu se spune adevărul !"

Umblînd prin seră, care se umpluse toată de flori înflorite, se bucura că măcar problema cu mutarea bătrînilor se mișcase din loc. Pentru mutare se hotărîseră să folosească zilele libere de la începutul lunii mai. Vilnis se și înțelesese să-l ajute băieții de la fabrică, Žirak trebuia doar să le asigure masa și băutura.

— Mergem toată ceata, ca să nu pierdem mult timp cu bulendrele. Apoi halim și pilim cum trebuie. Oficial ! N-are decît zgîrie-brînză ăsta să pună la bătaie o ladă de vodcă, altfel îi dăm una între ochi ! Odată ce-a promis că pune la bătaie, n-are decît să ne-o asigure ! Cam așa și-a recrutat Vilnis cîțiva voluntari din brigada sa.

La sfîrșitul lui martie îl sună pe Žirak o prietenă din tinerețe. El își mai aducea aminte de ea numai datorită numelui neobișnuit — Ester. Cîndva, între ei se înfiripase o poveste de dragoste scurtă, dar furtunoasă. De unde o fi luat oare numărul lui de telefon ?... Îi spuse că e de-a dreptul disperată. Trebuia să meargă la o nuntă, iar cotoiul ei iubit îi stricase buchetul pregătit. Probabil că vecinii de apartament îl stropiseră cu valeriană. Și nu mai avea decît o singură oră pînă pleca trenul.

Žirak rămase mut de uimire văzînd o femeie grațioasă, elegantă, cu pantofi cu tocuri înalte și cu buzele date cu ruj sidefat. Anii parcă nu putuseră s-o schimbe.

— După calendarul suedez, pe treizeci și unu îmi serbez onomastica, îi spuse, zîmbind, la plecare Ester. De

onomastică nu se fac invitații ! Eu locuiesc acum singură. Fiica s-a măritat, fiul s-a însurat. Doar nepoții mă mai terorizează uneori, dar nu le dau voie să-mi spună bunică. Încă nu m-am maturizat pentru așa ceva.

În ultima zi a lunii martie, Žirak se bărbieri, se puse la patru ace mai ceva ca prințul de Wells. Se întoarse pe la patru dimineața, strălucind și satisfăcut. Să mai arunce oare niște cărbuni ? Butonii de argint cu monogramă scînteiau ca niște stele cînd arunca cu lopata.

Dimineața, Mudite auzi, fără să vrea, discuția lui la telefon, care o puse pe gînduri.

— Bună dimineața, draga mea... Ce planuri ai pentru azi ? Aha ! Bine, mergem !

CAPITOLUL UNSPREZECE

Azi pe fiecare stradă și în fiecare curte sînt mașini parcate permanent. Înainte vreme, omul își cumpăra un „Moskvici" și pe urmă, cu cererea în mînă și disperarea în inimă, se pregătea să aștepte cu anii în anticamera de audiențe a Comitetului executiv sau să scotocească în toată lumea, numai să găsească pentru mașina sa măcar un garaj de scînduri, fie și unde a înțărcat dracul pruncii, loc pînă la care mergea și cîte două ore cu trenul. Mașină fără garaj părea atunci ceva de neimaginat, de neiertat și de condamnat. Astăzi, cînd se știe că nu sînt garaje și nici n-or să fie, garajul apare ca un lux de prisos. Cei care nu au garaj țin mașina lîngă casă. Ei merg cu mașina des și folosesc confortabil capitalul investit în ea, devreme ce mai mult de cinci ani caroseria „Ladei" nu rezistă nici cu garaj, nici fără garaj. Fiecare asemenea posesor de mașină are un loc în curte sau pe stradă, care se vede pe fereastră și un sistem de alarmă antifurt în patru faze. Un asemenea loc obișnuit are și la serviciu, pentru că cine se mai înghesuie în tramvai dacă mașina tot ruginește stînd degeaba acasă ?

În asta își pusese speranța și Arnis cînd, despărțindu-se de Bertulis în fața ușii lui Valder, coti în coridorul întunecat, ca să iasă pe strada Metra. Ieși exact în clipa

în care ar fi ieșit și cel care trăsese. Numai că de atunci trecuseră douăzeci și patru de ore. Erau puține mașini parcate, exact cele care stau tot timpul parcate aici. Nu era ca ieri, după ziua de muncă, cînd toate mașinile se îngrămădesc, fiindcă oamenii vin în centrul orașului după cumpărături, sau la cinematograf, sau cu treburi, iar marginile străzilor sînt pline de mașini și unii sînt nevoiți să se oprească aici, pentru că acolo unde au treabă este imposibil să găsească loc pentru parcare. Oamenii merg cîte un cvartal sau două pe jos, mai încearcă să dai de ei! Și ce poate observa un om care și-a parcat mașina și aleargă aiurea? Nimic! Însă cetățeanul care și-a lăsat mașina aproape de locul unde lucrează, nu uită ca din cînd în cînd să-și arunce privirea la mijlocul de transport personal. Dacă pe neașteptate „portarii" îi demontează ceva? Sau vreun ștrengar desenează cu cuiul un drăcușor?

Trecînd prin coridor, Arnis coborî și smuci brusc ușa de la intrare, care se deschidea înspre interior. Aproape că trase pe scară o femeie cu basma în carouri, care, pesemne, se sprijinea de ea. Se scuză și porni pe strada Metra străbătînd coada care se formase la sfîrșitul pauzei de prînz în fața micii cafenele, de unde puteai cumpăra pateuri.

Mașini erau într-adevăr puține. Arnis nici măcar nu încercă să găsească imediat pe proprietarii lor — asta i-ar fi luat prea mult timp și se gîndi că nu-s chiar toți de pe aici.

Scoase o agendă și, ocolind „Ladele" și „Volgile", începu să le noteze numerele. Așa ajunse de la un capăt la altul și mai notă și pe cele de pe strada următoare. Mîine, tot pe timpul ăsta, va veni și va șterge de pe listă numerele întîmplătoare. Și atunci îi vor rămîne doar cele permanente. Prin serviciul circulației va afla adresele proprietarilor, iar pe seară, în două ore, va trece pe la ei și, poate, va reuși să afle ceva. Și de ce n-ar avea noroc? Unii cîștigă chiar la loterie. Despre cele întîmplate, cu siguranță, se vorbește acum în tot raionul, așa că îți poți aminti. Poate că tocmai în acest moment careva povestește: „S-a tras în plină zi... Iar eu lucrez chiar alături... Încă nu l-au găsit, mi-e și frică să mai merg la serviciu!"

Pe drumul de întoarcere Arnis văzu cum coada de femei se năpustește în cafenea, iar de acolo încep să iasă una cîte una cu pachete mari. Ies, trec strada și intră la frizerie...

Și deodată îi fulgeră în minte. Cel care trăsese trebuise, de asemenea, să-și taie drum prin coada de la cafenea. Nu poți ieși pe poarta principală fără să dai de coadă.

Majoritatea amatoarelor de pateuri plecaseră deja satisfăcute, însă la tejghea mai rămăseseră încă trei-patru cumpărătoare și pe ușă mai intrau altele, așa că Arnis se hotărî să nu mai aștepte. O chemă pe vînzătoare într-o parte și-i arătă legitimația de serviciu.

— Cine cumpără de obicei de la dumneavoastră ?

— Cine are nevoie de pateuri calde, gustoase, ăia cumpără ! Eu nu-i cunosc.

— Chiar pe nimeni ?

— Ei, nici chiar așa... În general, sînt cam aceiași... De prin partea locului... Frizeriţele și coafezele vin la mine că și eu dau fuga la ele să mă pieptăn sau să-mi fac manichiura... De la galanterie... După față le știu pe toate vînzătoarele și ele pe mine. Uite acolo, după colț, e un atelier de cizmărie de unde vine lucrătoarea care primește comenzile... Pateuri ca la noi nu mai găsiți în toată Riga ! Gustați și n-o să doriți nici să le cîntăriți, nici să le trimiteți la laborator !

— Dar acum cine stau la rînd, coafezele ?

— Nu, astea sînt de la atelierul de confecții. Eu încă nu am terminat pauza de prînz, iar la ele pauza abia a început, așa că tropăie pe stradă. Ele lucrează, uite colo, peste drum. Spuneți mai repede ce vă trebuie, că mă așteaptă...

Peste zece minute Arnis se afla deja în camera meșterului, despărțită printr-un glasvand de restul atelierului, o încăpere mare dreptunghiulară, pe mijlocul căreia se întindea o bandă rulantă cu tuburi de neon atîrnînd în jos deasupra ei. Pe ambele laturi ale benzii huruiau mașinile de cusut. Ca de obicei într-un atelier de croitorie cu tuburi de neon, în aer pluteau fire de praf, care străluceau argintiu. Lucrătoarele, fără să ridice capetele, luau

repede din cutiile de plastic, care alunecau pe lîngă ele, bucata croită și tot atît de repede o puneau înapoi, îndată ce făceau cusătura necesară.

Și doar la automatul de cusut nasturi, exact ca un cocoș printre găini, trebăluia cu o șurubelniță un mecanic, singurul bărbat într-o asemenea împărăție de femei, într-o cămașă albă ca zăpada, cu cravată și haină maro.

— Cum era îmbrăcat ? întrebă Arnis.

Amîndouă femeile ridicară din umeri. În sfîrșit, cea mai în vîrstă se încumetă :

— Că era îmbrăcat, asta-i precis, nu era gol !

— Hai, mai încercați o dată să vă amintiți ! Cu palton ? Cu scurtă ? Cu haină ?

— Nu era nici prea înalt, nici prea scund, altfel ne-ar fi sărit în ochi. Noi stăteam chiar la ușă, el a trebuit să treacă printre noi. Pălăria era așa, din cele mai obișnuite.

— Da, da... Pălăria, și eu am observat-o, se lăudă cea mai tînără, aproape o fetiță.

— Avea ceva în mînă ? stărui Arnis.

— Un geamantan de pînză. Partea de sus și părțile laterale erau din piele artificială, cu niște încuietori mari strălucitoare...

— Cromate, interveni cea mai tînără.

— Da, cu niște încuietori mari cromate, iar laturile erau de pînză. Cu niște pătrățele mici, negre și roșii. Se pare că și la noi „Somdaris“ face așa ceva, se văd destul de des pe stradă.

Altceva despre bărbatul care ieșise pe poarta mare de lîngă cafenea la ora trei Arnis nu putu afla. Martorele nici măcar nu putură să-i spună vîrsta aproximativă, pentru că nu-i văzuseră fața.

Ieșind, bărbatul cotise la dreapta și se depărtase liniștit.

Un om cu un geamantan, exact cu puțin înainte de trei. Cîte apartamente pot fi pe scară acolo ? Zece ? Bine, să zicem chiar douăsprezece ! Fie și cincisprezece ! Va trebui, desigur, să treacă pe la toate să clarifice, să întrebe. Ați avut ieri un musafir ? La cît a plecat ? Aha, aproximativ pe la trei ? Mulțumesc ! Unde locuiește ? Are geantă de sport sau geamantan ?

În timp ce Karlis Valder examina fotografiile femeilor — ele fuseseră mărite pînă la dimensiunile unei cărți poștale — privirea lui Bertulis rătăci prin cameră. Chiar la mijloc se afla un televizor mare, color. Cînd intrase Bertulis, era pus în funcțiune și așa și rămăsese. Valder oprise numai sonorul, ca să nu-i incomodeze cînd discutau. Cînd nu se aude acompaniamentul muzical, cîntăreții arată foarte grandilocvenți cu gesturile și mișcările corpului. Pe biroul acoperit cu un carton gros, verde, se vedeau instrumentele lui Valder. Bertulis îl întrerupsese de la lucru. În locul cel mai vizibil se găsea o cutie cu cîrligele metalice de aceeași mărime, pesemne piese pentru vreo broșă sau salbă. Cutia de carton cu bucăți șlefuite de chihlimbar, nicovala mică, montată pe o buturugă mică, rotundă, clești de diferite forme și patenți pentru îndoirea foliei și a arculețelor de alpaca, șurubele mici, un set de burghie mici și o bormașină stomatologică cu acționare delicată. Totul într-o anumită ordine, totul la îndemînă.

În colțul cel mai îndepărtat al camerei, depărțit parțial de un șifonier cu patru uși cu furnir lucios întunecat, era un pat strîns. Dacă nu ar fi existat diplomele de onoare de deasupra biroului, pentru lucrările prezentate sau pentru succesele la fotbal, pereții ar fi arătat goi, iar camera parcă nelocuită.

Bertulis stătea pe unicul scaun, Karlis în cărucior. Karlis se dusese la fereastra mare, unde era mai multă lumină și sorta fotografiile, pe care le primise, în două teancuri. Bertulis se duse lîngă el. Pe fereastră se vedea strada principală cu viața ei clocotitoare, zdrăngănitul tramvaielor și fîșîitul autoturismelor, enervantă în special cînd la intersecție se aprindea lumina verde și mulțimea de mașini se năpustea scrîșnind înainte.

— În regulă, spuse Valder. Pe astea cinci le-am văzut. Asta — continuă uitîndu-se încă o dată la ovalul perfect al feței cu gene prelungi — venea numai să se fotografieze. Și asta mică tot așa, dar nu-i știu numele. Îl obliga pe Dimda să iasă din cameră cînd își schimba rochia sau bluza pentru etalare. Celelalte, de obicei, îi spuneau să nu se zgîiască.

— Înseamnă că avea cu astea trei relații intime ?

— N-aş vrea să le vorbesc de rău... Ar fi lipsă de tact din partea mea...

— Noi trebuie să descoperim ucigaşul.

— Vă amintiţi halatul lui Dimda ? Atîrnă în cuier lîngă sobă. E atît de moale, pufos... Gri cu buline argintii. Fusese trimis cuiva tocmai din Argentina, iar Rudolf l-a cumpărat cu bani grei. Apoi se lăuda că unul ca ăsta nici împăratul nu are.

— Nu-mi amintesc. La examinarea camerei aproape că n-am participat.

— Ce aş putea gîndi eu dacă le-am văzut pe femeile astea în bucătărie sau pe lîngă toaletă îmbrăcate numai în acest halat ? Dimda nu iubea pe nici una din ele. Eu îl dispreţuiam din cauza asta şi chiar şi acum îl mai dispreţuiesc.

— Dar ce spunea Dimda însuşi ?

— Spunea că într-un fel e un prost, că fură de prin vecini. Şi cineva îl va atinge odată la ceafă.

— Asta o spunea serios ?

— Parcă da. Uite, această Elita — şi Valder întinse fotografia unei femei în costum de baie cu buline — a fugit la mine să se ascundă. În acelaşi halat, cu hainele la subsuoară şi pantofii în mînă, abia mai respirînd de frică. Îmi făcea semne să tac. Era măritată. Şi de cîte ori suna cineva la uşă se ascundea, mai ales...

— Cînd a fost asta ?

— De mult. Astă toamnă. Sau la începutul iernii ?

Bertulis se uită la notiţa de pe spatele fotografiei. Elita Zaskevič. Se fotografiase de nenumărate ori, ultima dată în decembrie.

— Nu s-ar putea să fi fost în decembrie !

— Nu. Mai devreme. Poate să fi fost şi în decembrie. Cînd venea cîte cineva, mă străduiam să nu mă amestec şi să nu se împiedice de mine. Uneori Dimda mă chema el însuşi. Cel mai adesea trebuia făcută cafeaua, pentru că era un fotograf excepţional, uneori era nevoie să-i pozeze cu orele, pînă cînd făcea fotografia pe care o dorea. Atunci stăteam în pauze şi beam cafea. Altă dată veneau aici să se uite la televizor, dacă era un program interesant. Pe cît de bun era cu mine — un asemenea vecin

bun n-o să mai am eu — pe atît de mîrşav se purta cu femeile! — În ochii lui Valder licări mînia. — Credea că toate femeile sînt create numai ca să te distrezi cu ele! E adevărat că le mintea şi le promitea dumnezeu ştie ce. O dată mi-a spus că-i sînt suficiente doar zece minute de minciuni frumoase. Pentru oricare din ele. Trebuia ca odată şi-odată să-i vină şi lui răsplata pentru aceste minciuni, nimic nu ţine o veşnicie sub soare!

Bertulis vîrî fotografia în buzunar, dar nu se gîndea încă să plece.

— Lui nu i-a fost dat să înţeleagă că dragostea trebuie să fie sfîntă, continuă Valder cu ardoare. Nu înţelegea că de dragul iubirii te poţi jertfi. Pentru el dragostea era doar atunci cînd scîrţîia patul! E dureros! Dragostea nu-i trezea simţăminte înalte, la el...

— Spuneţi-mi, în afară de arhiva pe care am luat-o, mai avea ceva de felul ăsta Dimda?

— Cred că nu. Valder deveni dintr-odată precaut, iar lui Bertulis i se păru chiar că exagerat de mult.

— Poate a ascuns anumite negative sau le-a distrus?

— Nu cred.

— Aţi avut ocazia să vedeţi o fotografie în care apărea o femeie cu un mistreţ?

— Nu. Sigur nu!

— Pe femeie o cheamă Mudite. Fotografia nu o avem, însă în curînd o s-o obţinem. Mudite... Încercaţi să vă amintiţi...

— Cum să-mi amintesc dacă aud pentru prima oară numele ăsta?! răspunse tăios Valder.

Cu aceasta discuţia luă sfîrşit şi inspectorul Bertulis îşi luă rămas-bun. Coborînd pe scară, se hotărî să o caute mai întîi pe Elita Zaskevič. Fie să meargă la ea la serviciu, deşi era destul de tîrziu, fie direct acasă...

Povestire în afara cadrului anchetei

— Nu fi proastă! stăruiau colegele de serviciu. Dacă vrei să-l ţii, trebuie să acţionezi! Nici un bărbat nu spune de bunăvoie: vreau să mă însor cu tine! Dacă spune asta,

atunci este meritul femeii. Bărbaţii trebuie puşi în faţa faptului împlinit şi doar atunci deschid gura !

— Asta n-ar fi cinstit, obiectă Mudite.

— Vrei să pună mîna pe el alta ?

Cîte puţin, în şifonierul lui Rudolf Dimda începură să se adune hainele Muditei. La început apăru un halat, apoi o cămaşă de noapte, după acestea urmară o rochie, bluza şi pantofii de zile mari.

Rudolf se nelinişti, dar se străduia să nu arate, ca să nu o jignească pe Mudite. Paula nu mai rezistă mult, trebuie cineva să aibă grijă de gospodărie. Şi tot cugeta cum s-o lege mai mult pe Mudite fără să se încarce cu obligaţiile unui cap de familie, deşi înţelegea că orice iniţiativă, în care drepturile nu sînt contrabalansate de obligaţii, este de la început sortită eşecului.

Şi Karlis ajuta la întinderea cursei. La început propusese ca el să se mute la Paula, pentru ca Rudolf şi Mudite să-i ocupe camera, dar cînd Rudolf refuză categoric un asemenea dar de nuntă, lui Karlis îi veni o nouă idee. El examină podul, în care gospodinele întindeau rufele la uscat, şi găsi că podul este înalt şi are mult spaţiu liber. Apoi, fără să spună nimănui nimic, invită un constructor cu experienţă ca să vadă dacă s-ar putea construi acolo un atelier şi cam cît ar costa. Constructorul merse cu metrul în mînă, se tîrî pe la căpriori, ciocăni cu degetele sale osoase coşul, şi se tot mira cum de un pod ca ăsta n-a căzut sub ochii vreunui pictor, căci lumina cădea în el de sus, direct din lucarnele de pe acoperiş. Făcînd doi pereţi şi duşumea, ar ieşi un atelier cu puţin sub normă, însă nu ar împiedica gospodinele să-şi întindă rufele la uscat şi nu mai era nevoie să se solicite aviz de la inspectorul tehnic, pentru ca acesta să nu facă obiecţii.

Dar cînd Valder se duse cu cererea în mînă la administraţia locativă, acolo mai era o cerere. O depusese un pictor cunoscut, căruia se pare că-i vînduse sau dăruise această idee tocmai constructorul invitat de Valder.

— Ei i-ar fi strîmt cu Rudolf într-o singură cameră, explică la administraţie această idee a sa. Rudolf are nevoie să lucreze undeva. Pentru chihlimbarul meu e şi aşa loc destul. Atelierul îi va reveni lui Rudolf, dacă ne apu-

căm de pe acum să facem actele. Eu, ca invalid am prioritate !

Pe scurt, se apropia cu repeziciune momentul în care Rudolf trebuia să se hotărască.

Dar ce va spune Sigita, cînd va afla că ţăticul s-a căsătorit din nou ? Adolescenţii sînt atît de sensibili şi necruţători. Mai bine să-i spună dinainte, decît să o pună în faţa faptului împlinit.

Rudolf se duse s-o viziteze pe Sigita, sperînd că Čilda nu va fi acasă, dar se întîmplă invers — Čilda curăţa cartofi la bucătărie, iar Sigita doar ce plecase la repetiţie la cor.

Čilda aduse imediat discuţia despre bani.

— Cincizeci de ruble pe lună ! Ce mai poţi cumpăra azi cu cincizeci de ruble ? ţipă ea şi Rudolf înţelese că din nou va izbucni scandalul.

— Unele haine i le mai cumpăr...

— Da, da... Îi azvîrli uneori cîte o copeică copilului tău.

— Nu-ţi cer să hrăneşti copilul, e suficient că o îmbraci şi o speli... Dar nu am de gînd să te întreţin şi pe tine. Unei fete de clasa a cincea două burse studenţeşti îi sînt de ajuns şi-i mai şi rămîne.

— Pe mine nu-i nevoie să mă întreţii, eu cîştig !

Era limpede că Čildei nu-i ajungeau banii. Cu neghiobia şi nepriceperea ei de a duce gospodăria, cu nevoia ei de a fi tot timpul în societate şi în centrul atenţiei, cu indiferenţa ei absolută faţă de propria casă şi de traiul zilnic, se putea să-i ajungă mijloacele materiale ? !

— Dacă o să-i cumpăr eu haine Sigitei ar fi mai ieftin pentru tine... Eu doar lucrez în comerţ. Uite, dacă mi-ai da pensia alimentară, să spunem, pe şase luni înainte...

— Atunci n-ar mai trebui să cheltuiesc nimic, termină în locul ei Rudolf şi rîse caustic. Ai fost destul de mult timp soţia mea şi, cu siguranţă, de dragul Sigitei aş mai duce şi acum această povară, dacă n-aş fi obligat să-ţi dau mai mult de trei ruble deodată !

— Mă dezgustă zgîrcenia ta !

Rudolf ar fi vrut să spună ceva foarte usturător.

— În schimb tu ai prieteni foarte largi la mînă. Pe unul l-am văzut, locuieşte pe lîngă mine. E vizibil că învîrte banii cu lopata, odată ce i-a dat mînă să transforme pentru el costumele mele !

Rudolf înţelese că şi-a atins ţinta : faţa, de obicei palidă a Čildei, se congestionă.

— Afară ! şuieră printre dinţi Čilda, în aşa fel încît nici buzele nu i se mişcară. Afară şi să nu mai vii niciodată aici. Pe uşa asta nu mai intri !...

Era deja întuneric, dar în sala de festivităţi tot mai repetau sfîrşitul unui cîntec. Rudolf se aşeză pe o bancă în faţa şcolii, îşi aprinse o ţigară şi se pregăti să aştepte. Peste o jumătate de oră i se alătură un tătic blajin. Apărură două mămici. Vorbeau în faţa uşii, apoi începură să se plimbe de colo-colo pe aleea întunecată, pe care albeau pete de zăpadă.

Rudolf o văzu pe Sigita cînd ieşi împreună cu alte fetiţe, însă în prima clipă înlemni şi se repezi înapoi în şcoală, ca şi cum ar fi uitat ceva. Apoi continuă să aştepte liniştit. Ceilalţi corişti, împreună cu părinţii care-i aşteptaseră, se risipiră. Trecu şi profesorul de muzică, un om în vîrstă, care mai încerca încă să se ţină îngrijit şi drept. Sub braţ îşi ducea cutia cu vioara.

Rudolf se ridică şi se îndreptă spre uşă. O uşă mare, dublă, de sticlă, prin care se vedea foaierul şi scara care ducea în jos la garderobă.

— Sigita... — Rudolf îi atinse uşor umărul.

— Lasă-mă...

— Scoase batista...

Fetiţa se smulse şi, înghiţindu-şi lacrimile, fugi în stradă, în întuneric. Rudolf o ajunse din urmă, o prinse zdravăn şi o strînse la pieptul lui. Prin paltonaş se simţea cum tresaltă trupşorul ei slăbuţ.

— Sigita, scumpa mea...

— Tăticule, vino înapoi la noi !... Şi se uită la Rudolf cu ochii ei mari, plînşi. Privirea ei căuta mîntuirea. Mamei îi este rău... Îi este foarte rău... — Şi fetiţa izbucni din nou în plîns. Pe ea n-o iubeşte nimeni, numai eu...

Rudolf ar fi vrut să-i explice de ce nu se poate întoarce, ar fi vrut să-i spună că mama nu doreşte aşa ceva,

dar își aminti de Sigita cînd era micuță de tot, cum lipăia prin cameră cu picioruşele ei desculțe, își aminti de mînuțele care-l așteptau întotdeauna lîngă ușă să i se încolăcească în jurul gîtului, își aminti de primul an de școală, cînd Sigita venea să-și facă lecțiile la el și nu la Čilda, — și toate explicațiile i se înțepeniră în gît...

CAPITOLUL DOISPREZECE

Telefonul de pe biroul locotenent-colonelului Konrad Ulf sună rar și încet de parcă n-ar fi vrut. Ulf privi spre el cu plăcere — toată după-amiaza îi reglase sonoritatea. „Nu suport cînd sînt obligat să sări în sus" de cîte cincizeci de ori pe zi, explică el vag unui coleg, dînd toată vina pe sonoritatea soneriei. Din cauza funcționării îndelungate se slăbise un șurub de rezistență și clinchetul oscila prea liber între clopoțeii soneriei. Ulf strînse cu cuțitul de tăiat hîrtia șurubul cu un sfert de rotație și așteptă să sune careva, apoi mai învîrti puțin. Și se lăuda singur că procesul de reglare nu deranjase linia din funcțiune.

— Tovarășul Konrad Ulf ?

— La telefon.

— Din păcate nu vă cunosc patronimicul... Bine, bine, nu-mi arde de asta acum... Vă telefonez în legătură cu crima de ieri... În clipa de față în apartamentul zece se ard probele materiale ! Nori de fum ies pe geam.

— De unde telefonați ?

— Locuiesc cu un etaj mai jos... Eu am dat informația privind faptul că la Dimda veneau femei ușoare... Veniți mai repede... Cineva s-a apucat de treaba asta imediat ce a plecat inspectorul Bertulis... Nu pierdeți nici un minut, la pompieri o să sun eu !

Deși erau deschise ambele capace, fumul nu urca pe coș, flăcările de la hîrtia care ardea își făceau loc prin cercurile plitei. De cînd se amenajase încălzirea centrală nu mai curățiseră coșurile, aerul stătut juca rolul de dop.

Fumul umpluse bucătăria, ochii și gîtul îl usturau. Karlis deschise fereastra, fumul năvăli afară. Fotografia

cu mistreţul arsese repede, o singură clipă doar se mai văzuse faţa Muditei în flăcări şi hîrtia se prefăcuse în scrum. Rama fotografiei trosni şi se risipi, însă carnetul de notiţe al lui Rudolf Dimda, cu coperţile de plastic, mocnea doar înăbuşit şi se chircea, deşi Karlis aruncase deasupra ziare mototolite. În sfîrşit, crustele bătură în retragere, începură să fumege şi se aprinseră cu flăcări albăstrii, se topiră şi se pierdură în cenuşă.

Konrad Ulf şi pompierii apărură în acelaşi moment şi ambele maşini — o Volga a miliţiei şi o maşină mare roşie — se opriră la bordura trotuarului una după alta.

— Pe aici ! ordonă Ulf ofiţerului de pompieri. Eu ştiu unde.

Trecură în tăcere pe sub arcadă, se opriră în curte şi se uitară la fereastra de la bucătărie a apartamentului zece, de unde mai ieşea doar un firicel subţire de fum.

— Acolo s-au descurcat singuri, noi nu mai avem ce face aici, spuse pompierul. Dar de mers ca să văd, trebuie să merg.

— Ce se întîmplă aici ? se interesă cu asprime pompierul, cînd se deschise uşa în faţa lor.

— Am încercat să fac foc în sobă, dar coşul nu trage explică pe drumul spre bucătărie Karlis. Îndată îl observă şi pe Konrad, dar nu-l salută.

— Nu vă jucaţi cu sobele cu lemne, aveţi aragaz, spuse pompierul, examinînd soba şi apropiindu-se de fereastră. Coşul, desigur, nu-i curăţat de mult... Iar numai pentru dumneavoastră n-o să se apuce să-l cureţe... E lipsă de coşari... La revedere !

Pompierul plecă, însă Konrad rămase în uşa bucătăriei. Un timp se priviră în ochi fără să scoată un cuvînt.

— Haideţi în camera mea, aş vrea să vă spun cîte ceva. Karlis ieşi cu agilitate din bucătărie cu căruciorul său. Konrad îl lăsă să treacă şi-l urmă.

Lîngă uşa răposatului Dimda locotenent-colonelul se opri o clipă. Dintr-o singură privire se putea observa că ştraiful de hîrtie care sigila uşa fusese dezlipit la un capăt cu grijă de pe tocul uşii şi nu mai fusese lipit la loc. De ce ? Nu avuseseră timp ?

— Aţi fost în camera lui Dimda ?

— În legătură cu înmormîntarea. Paula era neliniştită că nu poate scoate costumul lui negru şi pantofii... Uite, vedeţi, le-am lăsat aici în coridor. Karlis arătă cu capul cuierul. Vă miraţi ? Fie, vă povestesc, eu tot n-am nimic de pierdut !... Tovarăşe colonel, începu solemn Karlis în cameră, apoi încercă să înghită saliva, într-atît i se uscase gîtul şi din cauza asta parcă nici cuvintele nu puteau trece. Tovarăşe colonel, repetă el. Eu, Karlis Valder, născut în una mie nouă sute...

— Am foarte puţin timp, spuse Konrad şi se uită la ceas, gîndindu-se că nu-i putea fi decît folositor să-l scoată puţin din echilibrul lui pe tînărul din căruciorul de invalid. Asta, în vederea discuţiei care urma.

— Eu l-am omorît pe Rudolf Dimda !

La ce fel de reacţie se aştepta din partea bătrînului colonel ? În primul rînd, desigur, la uimire. Uimire şi o oarecare aprobare. Ceva cam aşa : că ofiţerul o să-l bată pe umăr şi o să-i spună „foarte bine ai făcut tinere, minciuna are picioare scurte şi te-am fi prins oricum". Ca la şcoală, cînd un poznaş, luîndu-şi inima în dinţi, mergea să se căiască la director în birou, iar acesta nu-l mai pedepsea aspru.

Pe faţa locotenent-colonelului Ulf nu tresări nici un muşchi, rămase tot atît de inexpresivă. O clipă lui Karlis i se păru că nici nu rostise nimic şi că abia acum se pregătea, aşa că repetă pe jumătate şoptit :

— Eu l-am omorît pe Rudolf Dimda.

— Doriţi să faceţi o declaraţie oficială ?

— Da, vreau. Numai să-mi spuneţi cum s-o fac.

— Aveţi hîrtie şi stilou ?

— Găsesc... Şi Karlis trase nervos de sertare în căutarea hîrtiei şi stiloului.

— Adresaţi-o şefului Direcţiei Afacerilor Interne din Riga... În continuare numele, prenumele, patronimcul şi domiciliul... Crima aţi comis-o cu premeditare ?

— Ne-am certat. Eu i-am arătat că nu se poate trăi aşa cum trăia el. I-am spus că nu-i de demnitatea unui om, că alţii suferă din cauza lui, iar el a rîs doar. Atunci am luat arma şi l-am omorît.

— Va trebui să scrieți amănunțit cum s-a întîmplat.

— Bine, mă voi strădui.

— Să lăsăm deocamdată la o parte declarația să mergem la bucătărie.

— Vreți să vedeți cum s-a întîmplat ? Vă arăt !

Konrad observă că pe uscătorul de deasupra chiuvetei erau două farfurii și trei vase mici de aluminiu de sufertaș. Fie că Paula adusese prînzul de la cantină, fie că îl pregătise la ea acasă. Ulf se așeză la masă în locul lui Dimda, Karlis se duse la al său.

— Am auzit cum își spală mîinile la baie și se duce apoi în camera lui. Știam că va pleca imediat... Atunci mi-a venit în minte un plan... Veniți cu mine... Vă arăt...

Valder întoarse căruciorul și, pentru o clipă, rămase împietrit. Abia mai tîrziu găsi Ulf comparația. Așa împietrește un sprinter la start. Fiecare mușchi încordat ca o strună, toată forța nervilor concentrată asupra unui singur lucru, sîngele pierit din obraji, ochii nu văd nimic în jur.

Cînd Valder se mișcă, Ulf apăsă pe un buton de la ceasul său electronic. Din acea clipă funcționa ca un cronometru și pe ecran săreau, una după alta, cifrele.

Karlis trecu repede prin bucătărie, deschise ușa, ieși în coridor și se opri la camera lui Dimda. Însă numai o clipă, pentru a întoarce căruciorul, și se strecură fără a ezita pe ușa următoare. Mișcările îi erau precise și calculate, ca și cînd ar fi făcut acest drum de zeci de mii de ori. Chiar și sertarul de la birou, în care se păstrau cheile de la dulap, îl trase doar atît cît era nevoie, nici un centimetru în plus. De pe raftul de sus al dulapului luă două cartușe, iar de pe cel de jos arma cu țevile paralele. Aici i se păru că a zăbovit și începu să învîrtă roțile căruciorului și mai repede, pe frunte chiar îi sclipeau broboane de sudoare. În cîteva secunde străbătu camera, plecă pe coridor spre ușă, trecu peste prag și ieși pe palierul scării. Arma o ținea între genunchi.

Se auzi, destul de tare, zgomotul făcut de arcurile armei fără cocoș, ridică arma la umăr și imediat țăcăniră percutoarele ascunse.

Konrad opri cronometrul. Trecuseră exact douăzeci și opt de secunde. În aceeași zi, însă fără Karlis, Ulf coborîse de două ori de la apartamentul zece pînă la locul din curte unde fusese împușcat Rudolf Dimda. Prima oară făcuse acest drum în treizeci și patru de secunde, a doua oară în treizeci și opt. Rudolf Dimda era mai tînăr decît Ulf, de aceea Konrad se străduise să meargă mai repede, ca să compenseze diferența de vîrstă. Deci, ca să coboare pe scară Dimda avea nevoie de treizeci și patru de secunde, iar Valder ca să ajungă cu arma la palierul scării numai de douăzeci și opt. Se adăugau secundele necesare ca să țintească și să apese pe trăgaci, însă oricum Valder avea timp destul.

— Ce-ați făcut după aceea ?

— Nu înțeleg...

— După ce ați tras...

— Am deschis ușa coridorului întunecos și am aruncat acolo cartușele trase, ca să credeți că ucigașul a fugit pe acolo. Apoi am curățat arma și am pus-o la loc în dulap. Am avut timp destul : dumneavoastră vă învîrteați prin curte și alergați pe scară, iar Paula plîngea pe patul meu. Ea nu aude bine, puteam să umblu prin camera lui Dimda fără nici o grijă.

Undeva sus se trînti o ușă și ei se întoarseră în apartament.

— Mă gîndesc totuși că nu sînteți un psihopat ca din cauza unei certe să recurgeți la o crimă.

— Eu nu l-am omorît. L-am terminat ! Nu-i același lucru.

— Pentru cel terminat e totuna.

— Nu-mi pare rău de ce-am făcut.

— Ați elaborat foarte minuțios planul dumneavoastră. V-ați gîndit destul de mult la el.

— L-am terminat ca să nu împiedice pe alții să trăiască !

Konrad simți cum se înfurie. Și ar fi fost bucuros să se poată stăpîni, însă nu era în stare. Desigur acest iubitor al adevărului avea rațiunea lui, între altele rațiunea putînd găsi motive pentru orice crimă. Uite însă că acest

tînăr este de-a dreptul mulţumit de sine, parcă însetat după o cunună de lauri.

— Ca să nu împiedicaţi pe alţii să trăiască ! Frumos ! Îmbrăcaţi-vă, chem maşina ! Chiar preşedintele Tribunalului suprem nu s-ar apuca să hotărască personal cine să trăiască şi cine nu ! Chiar şi cînd e vorba de un criminal deosebit de periculos !

— Nu-s eu de vină că legile nu sînt perfecte ! Aici venea Marina... V-am povestit despre ea... Are doi copii... Credea că Dimda se va căsători cu ea... Copiii aveau nevoie de un tată... Nu ştiu, poate el îi şi promisese... Aproape sigur îi promisese, pentru că ea venea mereu. Apoi a apărut o alta la el. Am văzut cum plîngea Marina. În tăcere, numai lacrimile îi curgeau. Apoi şi pe asta a înlocuit-o cu alta. Şi probabil i-a făgăduit şi ăsteia ceva. Întreaga lume trebuia să-i servească drept grădină a plăcerilor...

Konrad Ulf ceru prin telefon o maşină specială, gîndindu-se la căruciorul de invalid, pe care trebuia să-l ia cu el, şi totodată la arestul pentru reţinerile temporare, care era în subsolul clădirii direcţiei, unde va trebui să fie dus căruciorul. Din nimic se ivea o problemă şi nu ştii cum s-o rezolvi. Dacă ar solicita, probabil că procurorul nu ar refuza permisiunea ca Valder să fie lăsat în libertate pînă la proces, — dar nu e bine să rămînă singur. Valder poate recurge la o altă extremă, îşi poate aminti cît bine i-a făcut Dimda şi, în chinurile remuşcărilor, se mai apucă să-şi pună ştreangul de gît.

— Rudolf n-a iubit niciodată nici o femeie, iar ele căutau dragostea ! Şi fiindcă n-o găseau, plecau făcîndu-se de rîs. Iar a doua oară asemenea femei n-o vor mai căuta, ba chiar vor rîde de ea ! El le distrugea sufletul !...

Konrad se duse la dulap şi luă ambele arme. Se gîndea că pe drum le va duce la laborator şi le va da lui Igor. Ştia deja ce-o să spună Igor cînd le va vedea :

„A, din nou fier vechi cu gaură ! O armă care nu-i încărcată întotdeauna e un simplu fier vechi ! Ce mai vrei de la mine ?“

„Tuburile de cartuş le-ai primit deja“, va spune Konrad.

„Ai avut baftă ! La început cartuşele şi pe urmă arma. Nu te-ai născut numai cu cămaşă, dar şi cu cămaşă şi sub o stea fericită. Vino mîine.“

„Azi !“

„Nu, bătrîne, azi nu reuşesc.“

Igor, desigur, ar avea dreptate, era deja ora cinci, iar pînă să ajungă arma pe biroul lui Igor va mai trece cel puţin o oră.

Dar mîine, pînă la prînz, concluzia lui Igor va exista cu siguranţă şi va mai avea timp să-l trimită pe Valder la arestul pentru anchetaţi. Acolo cel puţin va avea un pat separat, iar căruciorul va putea fi ţinut în coridor şi folosit de el pentru plimbări. Pentru el asta era mult mai bine.

— Iar fata aia, Inara, de pe scara cealaltă ? A fotografiat-o o dată, eu am auzit-o cum ţipa : „Nu mă atinge ! Ia-ţi mîinile !“ Iar el : „Scumpo, cine se poartă aşa cu şefii ? ! Or eu, într-o anumită măsură, îţi sînt şef.“ Apoi la scurt timp, ea rîdea deja... Şi avea doar douăzeci de ani, se pregătea să se mărite...

Konrad asculta şi nu prea. Multe îi treceau pe lîngă urechi, trebuia să se gîndească cum să isprăvească mai repede afacerea asta şi s-o predea anchetatorului de la procuratură. Să se certe cu Valder nu dorea, l-ar fi tulburat doar pe tînăr şi n-ar fi dus la nimic bun nici pentru unul, nici pentru celălalt. Sărmanul, vrea să-şi descarce sufletul ? Lasă-l, n-are decît să se descarce. Parcă n-ar fi de pe lumea asta. Parcă ar trăi într-o lume a adolescenţei, în care trăiesc Juliete din cărţi, în care iubirea este reprezentată în spiritul adorării Beatricei şi Laurei. În care dragostea există ca o artă pură în afara timpului şi a vreunui sens practic. Mai ştii, poate asta şi este adevărata lume ? Noi ieşim din ea nu intenţionat, ci doar rătăcindu-ne.

Konrad înţelegea foarte bine că teoretic o asemenea lume poate exista, dar, ca om practic ce era, ştia şi multe altele. Mai sînt multe lumi concomitent cu cea normală, în care trăieşte majoritatea oamenilor. El văzuse case ale copilului, văzuse fete tinere, îmbrăcate după cerinţele modei, care renunţau pentru totdeauna la pruncii abia năs-

cuți fără nici o jenă sau părere de rău. Ca și cum ar renunța la biletul pentru un film plictisitor sau la un lucru, de care niciodată n-or să mai aibă nevoie. În biroul lui se perindaseră femei care spuneau provocator : „Tîrfă ? Ei și ? Și asta-i o muncă ! Cîștig mai bine decît tine, șefuleț ule !“ și femei pentru care jocul de-a dragostea era doar un mijloc de a intra într-o locuință străină și să adune din ea tot ce este mai de preț.

Se străduia să-l înțeleagă pe Valder, dar nu se grăbea să-l condamne pe Rudolf Dimda. Se gîndea că Valder exagerează cu cinismul lui Dimda, pentru că se uită la el de la înălțimea idealului său. Femeile veneau singure la Dimda, nu folosea forța și probabil nici prea multă viclenie. Dacă Valder ar fi știut ceva despre vicleșuguri și curse, ar fi vorbit imediat despre ele. Un bărbat la patruzeci de ani, cu un mod de viață ușuratic, chiar reprobabil, așa îl caracteriza Ulf pe Rudolf Dimda. Reprobabil, dar nu condamnabil juridic. Ulf nu încercă să-i explice nimic lui Valder, nu încercă să-l convingă. Nu găsea nici un sens în asemenea predici, asta era treaba tribunalului, la îndemîna căruia va sta un material factic mult mai bogat. Sarcina lui Konrad Ulf era mult mai ușoară : trebuia să găsească ucigașul și îl găsise.

Cînd intră în curte mașina miliției, ieșiră pe palierul scării și Ulf sigilă apartamentul.

Și totuși era încercat de un sentiment de simpatie față de Valder. Măcar pentru că crima nu era banală cum sînt nouă mii nouă sute nouăzeci și nouă din zece mii de cazuri — a furat, pentru că a vrut să aibă acel lucru ; a omorît, pentru că îi trebuiau bani ; a jefuit, pentru că trebùia să continue haimanalîcul ; a lovit, pentru că nu i-a plăcut cum arăta acela. Totul liniar și în același fel. Valder măcar încearcă să-și dovedească dreptatea, ce-i drept, destul de îndoielnică, însă totuși dreptate.

Liftul îi duse jos zornăind.

O ușă groasă, grea, ferecată și un vizor de mărimea unei monede de cinci copeici. Din cînd în cînd prin el se uită milițianul de serviciu ca să vadă ce se întîmplă în

celulă. Pe dinafară vizorul este acoperit cu un căpăcel rotund.

Celulele sînt pe ambele părți ale coridorului lung. La început se aud pașii milițianului, se opresc, apoi, cînd se uită, în vizor apare și ochiul, se mai uită, capacul, cade, pașii se îndepărtează.

Prin fereastra mare, situată chiar sub tavan, se vedea doar o fîșie îngustă de cer albastru. Fereastra era acoperită cu gratii, iar dincolo de ele de o altă construcție de scînduri. În afară de fîșia de cer, nu se mai vedea nimic, dar se mai auzeau bocănind pașii cuiva sau zdrăngănitul tramvaiului.

Cît de mult s-ar fi uitat Karlis la fîșia de cer, nu se vedea nici un porumbel. Ciudat, doar Riga este suprapopulată de porumbei, aceștia fiind considerați în alte părți chiar o calamitate.

Pardoseala era de ciment, zidurile și lavițele erau vopsite în verde închis. Lavițele, cu scîndurile lor șlefuite, amintesc de prichiciurile de la baia mare comunală. Doar că pe ele este mai comod să te culci, la cap sînt mai ridicate, iar la picioare mai joase. Cînd le-au vopsit, nu au răzuit vechiul strat de vopsea și prin noul strat se întrevedea tot ce fusese zgîriat pe stratul vechi. Cel mai adesea inițiale sau nume, mai rar texte. Două din ele Karlis izbuti să le descifreze : „De soartă și de închisoare nu scapi“ și „Feriți-vă de Kostelov din Vecmilgravis !“

Sub tavan, acoperit de praf și var, arde zi și noapte un bec chior.

Pe la orele opt în celulă au băgat un om oarecare, cenușiu, de vîrstă mijlocie. Îi tremurau mîinile și-i tresărea spasmodic fața. Se așeză obosit pe laviță și spuse :

— Așa-i mahmureala...

— Ah, cum m-am mai îmbătat, zise el după un răstimp, adresîndu-se mai curînd lui însuși decît lui Karlis. Mă tot gîndeam mult o să mai țină asta... Și dă peste tine același articol. Acum cu siguranță vor adăuga și ce-mi dăduseră cu suspendare !

Demontase la serviciu un electromotor și tocmai îl trecea peste gard cînd l-a înhățat paznicul de guler.

— Două sticle de „Tejzel" dădusem gata și mai vream. Prostul de mine ! Acum uite, intru pentru un fleac !

Apoi se răsturnă pe laviță și, spre marea uimire a lui Karlis, începu să sforăie. Pur și simplu adormise, un somn sănătos, pe care nu-l putea întrerupe nimic.

Destul de tîrziu, cînd afară se lăsase întunericul, aduseră o femeie pe coridor. Femeia îi ocăra cu voce tare pe milițieni, toată miliția în general și mai ales pe un anchetator anume, căruia îi spunea pe nume. Expresiile erau grele și suculente. Jumătate din ce spunea ea Karlis nu înțelegea din cauza jargonului. După ce o închiseră în celulă, femeia începu să cînte din toate puterile, însă după un schimb de cuvinte cu milițianul de serviciu, care o amenință că o pedepsește, se potoli.

Spre dimineață Karlis adormi, iar cînd se trezi, ușa celulei era deschisă și în ea stătea supraveghetorul cu cîrjele în mînă. Îi dădu cîrjele și îi arătă unde să meargă să se spele. Vecinul era deja acolo și trăgea pe furiș dintr-un chiștoc de care făcuse rost nu se știe cum.

— Vrei să tragi un fum ? îi oferi el.

Karlis îi spuse că nu fumează.

— Dar de spălat te poți spăla ? Să te ajut ?

— Nu-i nevoie. Pot și singur.

— Atunci spală-te mai repede, în curînd ne aduc gustarea de dimineață. Auzi, pe scară se și aude cum zdrăngăne vesela.

Văzîndu-l pe Karlis că se pregătește să pună zahărul în ceai, vecinul îi spuse sentențios că trebuie întîi să rupă bucata în două, apoi să o înmoaie și zahărul, în strat subțire, să-l țină sub limbă, iar ceaiul să-l bea așa.

— Altfel nu te saturi, e lucru verificat ! Mîncarea aici e bună, că o aduc de la cantină. Pentru cîțiva oameni nu-i rentabil să gătești în mod special ... Dar, în general, caută să ajungi cît mai repede la pension, acolo e o altă viață. Eu am recunoscut, pe mine poate mă bagă chiar azi, acolo, — și, ca și cum s-ar fi scuzat, adăugă : — Ce rost avea să mă încăpățînez. De mîini m-au prins, au și martori ... Da, m-am îmbătat criță ! ... La pension o să ai patul tău, îți dau cearceafuri ... În fiecare zi cîte o oră la aer curat, plimbă-te, poți juca dame, să bați foițe. Iar cum

ajungi la pension, fă ce-i face să te trimită la colonia de muncă. Acolo e de parcă ai fi în libertate, doar că e un gard împrejur. Neamurile pot să-ţi vină cu peşcheşul... Nu ştii ce-i peşcheşul ? Păi, pachet, alimente de tot felul... Aşa-i zice, peşcheş. Ai terminat opt clase ? Atunci o s-o duci foarte bine, nu te mai bagă la cursurile serale ! Da, deci : m-am îmbătat peste poate ! ... Păi singur, mă gîndeam, cînd o să se termine, tot beat zi de zi. De atîta am avut parte de la libertatea asta, să ajut fabricii de băuturi alcoolice să-şi facă planul. Şi ce porcărie mai fabrică şi ăştia — a doua zi nu poţi nici să mori, nici să lucrezi. Într-un timp umbla zvonul că n-or să mai fabrice aşa ceva, însă eu am spus că-i doar un zvon, pentru că la fabricile de băuturi alcoolice li se măreşte lună de lună planul. Eu ştiu, am acolo un prieten, repară tot felul de conducte. Zvonul ăsta era doar pentru muierile bătrîne, care ţipă că li se îmbată bărbaţii, dar porcăria asta de vin e tocmai bună pentru bărbaţii lor, ca să nu mai audă ocările muierilor. Şi totul e bine. Da, tu la ce articol eşti ?

— Nu ştiu.

— Cum adică, nu ştii ? Doar ai semnat !

— Păi, nu m-am uitat.

— Eşti un prost ! Dumnezeu ştie cum mai te încondeiază ! Averea statului ? Particulară ?

— Am omorît.

— Treabă umedă, va să zică ... În glasul vecinului se simţea ceva ca o nuanţă de stimă, chiar compătimire. Au găsit lucrurile la tine ?

— Nu, n-am luat nimic.

— Curăţel ... În ce priveşte lucrurile, să nu recunoşti nimic, altfel te arzi ! Şi ce-o să-ţi lipească — nouăzeci şi opt sau nouăzeci şi nouă ?

— Am spus, nu ştiu.

— Dacă nouăzeci şi opt atunci un avocat bun încă o mai poate da pe o sută doi sau o sută unu.

— Habar n-am de cod.

— Păi, e ca şi cînd ai fi fost în apărare ... Doar eşti invalid, nu te puteai încăiera, şi-ai pus mîna pe puşcă, iacaşa să ciripeşti ...

— L-am împuşcat de departe, în spate.

— Asta-i dovedit ? Lasă-i pe experţi să dovedească... Dar poate că înainte de asta v-aţi certat ?

— Da.

— Atunci dă-i cu asta şi nu ieşi din ale tale, chiar de-ai crăpa ! Ăla, ca să zicem aşa, te-a înjurat, te-a îmbrîncit pînă cînd nu ţi-ai mai dat seama ce faci. Numai dacă nu găsesc lucrurile la tine ! ...

— Păi, cu adevărat n-am luat nimic !

— Fie, fie ...

Instructajul din încăperea de la subsol încă nu se terminase, cînd sus, în biroul său, apăru Konrad Ulf. Se hotărîse să termine cît mai repede formalităţile legate de cazul Karlis Valder şi chiar în acea zi să predea documentele anchetatorului de la procuratură. Ca să facă asta îi mai lipsea concluzia laboratorului de criminalistică. O sună pe secretară, dar telefonul era ocupat. Un timp lucră la documente, apoi citi declaraţia de recunoaştere a lui Valder, scrisă de propria mînă, se bucură că-i atît de detaliată, apoi sună din nou. Telefonul era în continuare ocupat.

Ulf se gîndi că ar fi mai simplu şi mai rapid să coboare chiar el la laborator. Închise dosarul lui Valder în seif şi ieşi.

Povestire în afara cadrului anchetei

Žirak o văzu pe Mudite cînd deschidea portiţa. Mudite cără un gemantan mare galben, ţinîndu-l de mîner cu amîndouă mîinile. Pe umăr îi atîrna geanta, neobişnuit de plină, umflată.

Žirak înţelese imediat totul, însă în clipa aceea era în seră. Pînă să o străbată în fugă, pînă să-şi ia la repezeală scurta — în seră lucra numai în cămaşă, — pînă să alerge în stradă, trecu cel puţin un minut, ba poate şi mai mult, şi Mudite se îndrepta deja spre autobuz. Un feroviar o ajută să urce bagajele în maşină.

— Mudite ! strigă Žirak, dar ea, probabil, nu auzi, pentru că de la portiţă pînă la autobuz era o distanţă bună.

„A pîndit la geam pînă a văzut autobuzul plecînd din stația cealaltă și abia atunci s-a dus spre portiță", se gîndi Žirak, uitîndu-se la numărul „Ikarusului" care se îndepărta — două sute șaptesprezece. Autobuzul, încet și greoi, se clătina pe strada plină de hîrtoape, azvîrlind jeturi de apă cînd dintr-o băltoacă, cînd din alta.

Žirak deschise poarta, pe care ziua, de obicei, n-o încuia, trase ușa garajului, porni motorul și înșfăcă de pe măsuța de telefon portmoneul cu permisul de conducere. Se gîndi că ar fi trebuit să-și schimbe hainele, dar dădu din mînă a lehamite, — ieșind pe asfalt autobuzul merge mai repede, s-ar putea să nu-l mai prindă.

De data asta Žirak gonea fără să-i pese nici de amortizoare, nici de arcuri. Nu merse pe traseul autobuzului, ci direct spre stația la care Mudite trebuia să coboare pentru a lua un alt autobuz cînd mergea la fotograf.

Două sute șaptesprezece plecase deja, iar Mudite aștepta în stație. Geamantanul era alături. Ea căută în geantă tichetul de autobuz. Îl scoase, rupse două bilete, apoi băgă tichetul în buzunarul paltonului. Nici măcar nu observă că Žirak ieșise din mașină și se apropia de ea.

— Să stăm de vorbă, Mudite, spuse el cu glas liniștit, chiar obosit.

— Nu te apropia de mine, că țip ! — Muditei îi sclipeau ochii. Vorbea încet, printre dinți, însă privirea ei căuta autobuzul pe care-l aștepta, alegînd dintre bărbați pe salvatorii posibili. Nu, aici era greu să-ți închipui că ai avea succes. — N-am luat nimic din lucrurile tale. Numai îmbrăcămintea mea și obligațiile de trei la sută, pe care le-am cumpărat din leafa mea. Cinci sute de ruble, nimic mai mult. Doar n-o să te apuci să faci scandal pentru asta, Žirak ? !

— Hai mai încolo, începe lumea, să se uite la noi...

— Nu merg nicăieri, aștept autobuzul.

— Doar nu crezi că o să te țin cu forța ?

Mudite mută geamantanul lîngă peretele unei case.

— Zigurd, aș fi vrut să evit discuția asta... Așa ar fi mai bine.

— Ți-a lipsit ceva în casa mea ?

— Totul e atît de complicat... Pur și simplu între noi nu mai există nimic ...

— Poate am mai putea schimba cîte ceva ?

— Nu !

— Vrea să se însoare cu tine ?

— Chiar insistă ! minți Mudite și, încurajată de minciuna ei, continuă : Am depus deja cererea de divorț. E simplu, nu avem copii.

Acum fu rîndul lui să mintă :

— Mudite, o să ai tot ce vrei. Numai nu mă lăsa singur. Numai să nu destrămăm familia. Dragostea se duce, se spulberă, dar familia trebuie să rămînă. N-o să-ți interzic, poți să te duci unde și cînd vrei ... O să aștept cu răbdare ... Nimai să nu destrămăm familia ...

Se apropie autobuzul, ușile pneumatice se deschiseră șuierînd.

— Ajută-mă să duc geamantanul ...

— Mai gîndește-te o dată ... Te rog un singur lucru, să te gîndești bine ... nu te grăbi ... — Și Žirak îi duse ascultător geamantănul.

Autobuzul se îndepărtă de fărîma de trotuar și fu înghițit de șuvoiul traficului.

Ceva mai departe Žirak văzu o firmă : „Sandvișuri".

— Cu cașcaval ? Cu salam ? întrebă bufetiera, măsurînd un păhărel de vodcă.

— Cinci. Cu chilcă, mormăi Žirak, dînd banii. Tejgheaua largă, acoperită cu material plastic, ocolea, la înălțimea pieptului, toată încăperea destul de mică. Ținînd paharele în mîini, stăteau pe lîngă ea și pălăvrăgeau bărbați mai tineri și mai în vîrstă. Vîrîndu-se într-un colț, Žirak înghiți toate cele cinci păhărele unul după altul.

„Mda, Mudite nu se mai întoarce, bătrînii nu se mai mută... Și s-a zis cu mine, fără grădină sînt mort..."

Vodca își făcu efectul Žirak se duse din nou la bufet și mai ceru trei păhărele. Din colțurile întunecate era privit cu un respect evident.

Cînd înțelese că aici nu-i locul potrivit unde să cauți o ieșire din impas, se îndreptă spre ușă, însă fu nevoit să se oprească, fiindcă în cadrul ei apăru un tip cam trecut, care aduna de obicei resturile de mîncare. Înalt, imper-

tinent, zdrenţăros. Bufetiera începu imediat să-l boscorodească, să-l alunge şi să-l ameninţe cu miliţia. Tipul îi răspunse destul de obraznic şi imediat începu să bîjbîie prin farfuriile nestrînse. Vorbele lui provocară rîsul răguşit al celor prezenţi. Iar asta îi provoacă, la rîndul său, lui Žirak invidia faţă de acest mod indiferent de a percepe viaţa.

Lăsînd maşina lîngă bordură, Žirak luă un taxi şi se duse la juristul pe care-l cunoştea.

— De boarfe şi de casă nu-mi pare rău, n-au decît să ia tot, Mie îmi pare rău de munca pe care am băgat-o în seră şi grădină, ăştia-or să strice tot acum.

— Trebuie să desfiinţezi totul. Smulge şi aruncă tot ce ai sădit. Să nu rămînă nici o rădăcină în straturi. Abia atunci vom începe să discutăm cu licheaua. Din locuinţă nu te pot da afară, iar o casă locuintă e greu de vîndut. Pe aceşti doi factori trebuie să se bazeze acum apărarea ta !

— Dar grădina ?

— Grădina distruge-o ! Imediat ! Fără întîrziere ! Pentru o grădină frumoasă se vor găsi întotdeauna cumpărători ! Dacă nu rupi şi nu duci toate florile la piaţă, le va duce licheaua. Iar lîngă el va sta executorul judecătoresc, cînd va face acest lucru !

Sfatul avocatului îi mai dădu o oarecare speranţă. Žirak se întoarse acasă.

Intră în seră cu două lăzi goale, gîndindu-se, pe bună dreptate, să înceapă vînzarea cu cele mai scumpe varietăţi. Dar mîna nu i se ridîca să rupă măcar una.

Se înnoptase deja, părinţii Muditei mîncau la bucătărie, cînd, pe neaşteptate, în casă apăru Žirak. Arăta ciudat, spuse că trebuie să discute ceva foarte important. Întrucît refuză ceaiul pe care i-l oferiră, îl poftiră în cameră. Dar după cîteva minute îşi luă rămas-bun spunînd că va veni abia peste o zi sau două.

Mudite îi servi lui Karlis cina, însă ea nu vru să mănînce. Îl aştepta pe Rudolf.

Karlis se gîndi că-i va spune ceva despre geamantanul mare pe care-l dusese în camera lui Dimda, dar ea tăcea,

ceea ce-l jigni. El apărase întotdeauna interesele Muditei, încercase să-l influenţeze cumva pe Rudolf, dar acum era clar că nu mai era nevoie de nici un ajutor, iar maurul, după ce şi-a făcut datoria, putea pleca.

Karlis se duse în camera sa. Se transmitea un meci de hochei. Uitîndu-se la televizor, Karlis era nervos, deşi jocul era neinteresant. „Nu cumva Mudite îşi închipuie că eu nu înţeleg de ce a venit cu geamantanul ? Sau tace intenţionat ? Vrea să-mi arate că locul meu este la colţ, ca al unui cîine ! Ca să înţeleg că ei au viaţa lor şi că mie îmi este interzis să mă amestec în ea ! Permiteţi-mi, doamnă ! Eu sînt un om mîndru, nu mă voi amesteca ! Mie nu-mi trebuie nimic de la voi !“ Şi se gîndi cu un simţămînt de bucurie răutăcioasă că nu primise încă aprobarea pentru atelierul din pod.

Frîngea maşinal în degete beţe de chibrit — un obicei prost, de care nu se putea în nici un chip debarasa. Supărat, azvîrli cutia goală pe birou şi în clipa aceea privirea îi căzu pe chihlimbarul transparent de pe catifeaua neagră. Pe acest pandantiv, care-i adusese atîta faimă. Luă în mînă picătura mare, caldă, o privi în lumină. Părea că ţînţarul, imortalizat datorită răşinii străvechilor păduri, îşi flutură aripile întinse. Buzele lui Karlis se chirciră într-un surîs.

Învîrtind cu mîna stîngă rotilele, ieşi în coridor. În dreapta ţinea strîns „Ţînţarul vesel“. Mudite tocmai îşi făcea de lucru în bucătărie.

— Închide ochii şi deschide gura ! îi porunci el zîmbind. Era un joc de copii, iar cel ce închidea ochii primea o bomboană sau altceva gustos. Şi apleacă-te puţin !

Prinzînd chihlimbarul la gîtul Muditei, fu nevoit să-i atingă părul. Pe şira spinării îi alergă o scînteie electrică uriaşă. Chiar se şi clătină din cauza acestui şoc.

— Asta-i pentru tine, dar de nuntă !

— Karlen, nu pot să-l primesc ! Ar fi o cruzime din partea mea ! Orice vrei, numai asta nu !

— Dă-mi un sărut în schimb ! şi Karlis îi întinse obrazul.

— Păi, nu-i încă nici o nuntă, Rudolf încă nu mi-a propus oficial. Mudite îi atinse uşor şi în fugă obrazul cu buzele.

— Cum să nu fie nuntă, odată ce lada de zestre a şi fost adusă ! exclamă Karlis, apoi porni spre camera sa.

Întrebarea Muditei îl opri la jumătatea drumului :

— Nu ştii pe unde umblă Rudolf aşa de tîrziu azi ?

— Vizitează vechile prietene ... Aşa-i tradiţia.

— Nu-s geloasă, rîse Mudite. Şi se apucă să examineze cu încîntare darul lui Karlis. Nu mi-am putut aduce toate lucrurile. Nu le-am uitat, dar n-am mai avut unde le pune. Va trebui să ne înţelegem să mergem să luăm tot. Ce crezi, bătrîna voastră gospodină nu se va supăra dacă acum am să gătesc eu ?

— Măcar asta să puteţi rezolva şi fără mijlocirea mea ! azvîrli tăios Karlis şi se duse în camera lui.

Pe gheaţa albăstrie se tot amestecau cu rapiditate hocheiştii în roşu şi alb. Practic unii pierduseră deja şi ambele echipe trăgeau doar de timp, uitîndu-se la tabloul de marcaj. Karlis închise televizorul, luă două pastile pentru somn şi se vîrî în aşternut.

Îl deşteptă zgomotul din coridor. Nu putea înţelege ce se întîmplă. Un timp crezu că încă visează. Camera era scufundată în întuneric, dar pe fereastră cădea lumina felinarului de pe stradă.

În coridor căzu ceva şi se rostogoli pe podea, apoi se smulseră umeraşele de pe cuier. Un glas bărbătesc înăbuşit căuta să convingă, încercînd să oprească pe cineva şi repeta la nesfîrşit : „Încearcă să mă înţelegi şi pe mine !“ Din cînd în cînd se auzea un nume — Sigita.

Femeia plîngea cu hohote şi tot spunea, mai curînd ţipa : „Afurisită să fie ziua în care te-am întîlnit ! Nu, nu mai rămîn o clipă aici ! Plec, deşi nu mai am unde să mă duc ! Rămîi, mizerabile ! Fii fericit !“

Supărat, Karlis începu să se îmbrace, însă nu reuşi. Se trînti uşa de la intrare şi se făcu linişte în coridor.

Cînd Karlis deschise uşa camerei sale, îl văzu pe Dimda ridicînd măsuţa de telefon. Avea părul vîlvoi şi faţa derutată.

— De ce nu dormi ? întrebă el prosteşte.

— Ai alungat-o pe Mudite, constată Karlis.

— N-am alungat-o eu, a fugit ea singură. Şi-a ieşit din minţi. Praf m-ar fi făcut dacă ar fi putut. I-am vorbit, dar ea n-a vrut să audă nimic.

— Ai alungat-o pe Mudite ! repetă încet Karlis şi Dimda văzu în ochii lui sclipiri sălbatice, nestăpînite, care-l făcură să tresară.

— Lasă că se aranjează toate, mîine îşi revine.

Karlis intră în camera sa cu spatele, închise uşa şi o încuie pe dinăuntru.

Dimda alergă la uşă şi bătu cu pumnii în ea.

— Lume smintită ! strigă el. La emisiunea pentru femei stau nişte muieri părăsite, care dau lecţii cum să-ţi clădeşti viaţa de familie, smochinele alea dictează cum să creşti copiii, iar tu o să-mi spui mie cînd şi cu cine să mă însor ! Lume smintită !...

Nu primi nici un răspuns.

A doua zi la patrusprezece şi cincizeci de minute fotograful Rudolf Dimda fu omorît cu gloanţe trase dintr-o armă necunoscută.

CAPITOLUL TREISPREZECE

Dacă intri în coridor, cabinetul de lucru al lui Igor este primul, deşi laboratorul propriu-zis se întinde mai departe. Lui Konrad îi părea rău că pînă la sfîrşitul zilelor lui n-o să afle ce se face în diferitele camere şi cămăruţe, în care deasupra microscoapelor obişnuite şi duble, desupra retortelor şi eprubetelor bărbaţi şi femei în halate albe fac vrăjitorii. Veşnic pe undeva ard ochiuri de aragaz, şuieră aerul lichid, miroase a nu ştiu ce chimicale şi urlă ventilatorul. Konrad spunea că sînt suficiente doar denumirile : cabinetul de chimie analitică, sintetică şi fizică, cabinetul de balistică, trasologie şi odorologie, pentru ca omul să ia poziţia de drepţi şi să salute. Şi veşnic prin toate cabinetele pîrîie calculatoarele şi ţăcăne maşiniile de scris. Rămîi uimit cum de un asemenea tam-tam este făcut doar de două duzini de oameni.

Igor găsise mijlocul de a arăta de parcă venea la serviciu în cel mai bun costum al său, iar cravata și cămașa le cumpărase pe drum. Unghiile degetelor lungi îi erau tăiate cu acurateţe, pantofii îi străluceau de parcă erau de lac, deși n-ar fi izbutit să-i dea drept noi nimănui. Cînd intră Konrad, Igor stătea la birou și de parcă n-avea altceva mai bun de făcut, se uita printr-o lupă puternică la un șurub. Și, în general, totul arăta de parcă niciodată n-ar fi făcut nimic, ci doar stătea la birou ca să-și expună cămașa orbitor de albă și cravata cu reflexe albăstrii.

— Bună dimineaţa, zise Konrad.

— Ia loc, îi făcu semn cu capul Igor. Acum o să te pot admira cum leșini. Apa din carafă e proaspătă, nu te teme !

Încă mai învîrtea sub lupă șurubul, apoi îl puse în sertarul biroului. Ochii îi erau înroșiți și lăcrimau ușor. Și doar îi ștergea mereu cu acid boric, însă nu prea-l ajuta, pentru că trebuia să lucreze la lumină puternică și cu diferite aparate optice.

Fără să se ridice de pe scaun, deschise seiful, scoase amîndouă armele lui Dimda, le puse în faţa sa pe birou și le împinse spre Konrad.

— Tuburile de cartuș, găsite în coridor nu sînt de la armele astea. Igor privi la Konrad cu o curiozitate ironică, aşteptînd reacţia acestuia.

— Nu te mai juca cu mine ! spuse Konrad și bătu darabana cu degetele pe arma cu ţevile paralele. Uite asta. Cu asta a tras.

Igor dădu din cap.

— Cu arma asta s-a tras acum un an, ba poate chiar acum doi ani. Asta-i precis.

— Nu fă pe prostul !

— Concluzia tocmai se dactilografiază, o primești imediat.

Konrad își turnă apă, o bău, se ridică și începu să umble de colo-colo pe lîngă standuri, din timp în timp se uita la ele, ca și cum în acele clipe l-ar fi interesat mai mult ca orice cartușele de pistol și revolver expuse, cu urmele rămase de la percutoare în centru sau mai pe margine, ascuţite și pilite.

— Le-ai examinat tu însuţi ? întrebă el, oprindu-se brusc.

— Da. Eu însumi am demontat închizătorul, deşi nu ar mai fi fost nevoie de asta. Şi-aşa era clar. Uite, cu asta, — Igor arătă spre arma cu ţevile suprapuse, — s-a tras cu o lună în urmă, poate puţin mai înainte. Chiar dacă ar fi stat tot timpul în dulapul închis în poziţie orizontală, aşa cum ai scris în nota de trimitere. Precis nu pot să spun nimic. Însă afirm în mod categoric că această armă nu are nici o legătură cu tuburile de cartuş pe care le-aţi găsit în coridorul de legătură dintre cele două scări. Şi mai afirm că în mod precis din aceste cartuşe au plecat gloanţele care au nimerit în fotograf.

— Cînd am intrat, acolo se mai simţea mirosul de praf de puşcă.

— Coincide nu numai timpul. Totul este exact, astea sînt cartuşele.

— Pentru prima oară mă izbesc de aşa ceva ! bombăni Ulf şi începu din nou să umble prin birou, de data asta de-a curmezişul lui. Dar nu vrei să-mi spui şi ceva ce nu poţi afirma ?

— Pe faţa lui Igor apăru un zîmbet de satisfacţie. Se lăsă pe spate uşor în fotoliu, puse picior peste picior, îşi sprijini coatele pe braţele fotoliului şi-şi lăsă bărbia pe degetele lungi încrucişate.

— Este o a treia armă, spuse el.

— Asta o înţeleg şi singur acum, i-o reteză Konrad, pentru că întotdeauna îl irita jocul teatral al lui Igor.

— M-am gîndit îndelung la cea de-a treia armă, continuă netulburat Igor. Ea a apărut pe lume nu la Tula şi nici la Ijevsk, întrucît mi se pare că diametrul ţevii e altul. E greu să afirmi acest lucru bazat doar pe două cartuşe, însă gloanţele sînt deformate complet. Diametrul canalului poate să oscileze în limitele a trei zecimi de milimetru. La început m-am gîndit că e o „Francotte" belgiană sau o „Holland and Holland" englezească. Arme „Francotte" în Letonia sînt cîte vrei, însă ele au camera cartuşului mai scurtă, iar „Holland and Holland" e o firmă de mare lux, la noi nu găseşti din astea decît cel mult cîte ai putea nu-

măra pe degetele de la o mînă. Lucru de mînă excepţional şi un preţ de nu ne-ar ajunge cîştigul nostru pe ani de zile ! Şi această armă are ejectoare, cartuşele sînt aruncate automat afară. Concluzia ? — Şi Igor tăcu aşteptînd.

— Spune, spune ! Mă atrag foarte mult lecţiile tale.

— Chiar ejectoarele de la „Holland and Holland“ m-au făcut să mă întreb, cum s-a făcut de aţi găsit cartuşele. Pentru că — asta o poţi nota în carneţelul tău, îţi dau voie, — după împuşcături cartuşele ar fi trebuit să rămînă pe ţevi, nu să se tăvălească pe jos. Chiar şi la armele cu ejectoare ele rămîn pe ţevi dacă nu frîngi puşca. În nota de trimitere scrii că distanţa dintre cartuşe era de şaizeci de centimetri.

Konrad dădu din cap şi se aşeză.

— Şi din pricina asta nu pot admite că cel care a tras a frînt arma din greşeală înainte de demontare, pentru că ejectorul arună cartuşele la cîţiva metri şi ele ar fi ricoşat obligatoriu lovindu-se de pereţii coridorului, unghiul de ricoşare ar fi diferit şi deci distanţa dintre ele ar fi fost mult mai mare. Chiar dacă nu s-ar fi lovit de perete, asta o spun doar aşa, printre altele. Există o singură, unică posibilitate ca tuburile cartuşelor să ajungă atît de aproape. Cînd a demontat arma, cartuşele au căzut din ţevi. Concluzia ? E o armă veche, cu camerele cartuşelor uzate, poate chiar fabricată pentru tragere cu cartuşe metalice. Caută o asemenea armă !

Azi nu se mai folosesc asemenea arme din cauza proastei lor calităţi. Poate de asta i-au căzut posesorului cartuşele din camere ? ! Şi pentru micşorarea dimensiunilor nu s-a folosit de cartuşe de carton noi, ci de unele care mai fuseseră folosite o dată ? Altă explicaţie nu pot da. Mărcile pot fi cele mai diferite. „Ronger şi fiul“ ? „Pipers“ ? „Pirolo“ ? „A Kuznecţov“ ? Chiar şi în cele mai vechi cataloage nu se indica de obicei dacă arma este destinată numai pentru a trage cu cartuşe metalice, însă asemenea arme există şi încă destul de des.

— Nu înţeleg, ce sens avea ca acest Valder... Eh, dar asta-i treaba mea. Îţi mulţumesc, Igor !

— Ce sens ? Nu te mai recunosc ! Sensul este evident, deşi acum şi-a recunoscut fapta, la proces va spune că

nu-i vinovat și că nu știe nimic, că a vrut doar să glumească, ceva de felul ăsta. Ce face tribunalul ? Îmi trimite mie arma pentru expertiză. Iar eu voi putea spune doar ceea ce tocmai ți-am spus și ție, — cu această armă nu s-a tras. Iar el va fi liber din lipsă de probe materiale. Ia aprobare pentru percheziție, poate n-a apucat încă să îngroape sau să arunce în vreo apă a treia armă.

— Știi, ăsta-i alt gen de om...

— Eu știu una și bună, există o a treia armă. Ia aprobare pentru percheziție !

— Asta se face, se înțelege de la sine.

Cînd Konrad se întoarse în biroul său, Arnis venise deja și ținea la mașina de scris. Concluzia expertului îl descurajă. După asta o oră întreagă o întoarseră și pe-o parte și pe alta și fură nevoiți să constate că nu progresaseră deloc. Purtarea lui Karlis Valder rămînea de neînțeles. Logica cerea ca el, dînd mărturii mincinoase, să încerce să scape de închisoare, iar el se vîra de-a dreptul în ea. Oameni care căutau să scape de închisoare văzuseră cu zecile și erau pregătiți să facă față vicleșugurilor lor și să lupte cu ele. Specialiștii pe care nu-i mirau nici mărturiile mincinoase, nici simularea unor afecțiuni psihice, nici dispariția misterioasă a probelor materiale, erau derutați de acest tînăr în cărucior de invalid ! Pînă la urmă nu puteau găsi altceva de făcut decît să obțină un ordin de percheziție. Secretara procurorului spuse că vor putea primi ordinul pe la zece, așa că le mai rămînea o jumătate de ceas.

Sosi Bertulis. Intrînd, se miră că vede fețe posomorîte și nu aude rîsete. Doar vinovatul recunoscuse ! Îi povestiră cele întîmplate.

— Valder încearcă să acopere pe cineva, spuse liniștit Bertulis și se așeză.

Konrad și Arnis zîmbiră cu superioritate : răspunsul nu li se păruse genial.

— De ce rîdeți ? Este clar că salvează pe cineva și că plătește cu propria piele pentru asta.

— Ne miră prețul pe care e gata să-l plătească, spuse Konrad.

— Se poate să nu-şi preţuiască prea mult propria piele ?

— Cu cîţiva ani în urmă, într-un oraş, fusese împuşcat şeful biroului de invenţii şi brevete. Asta o făcuse un maniac, care presupunea că invenţia sa nu-şi poate face drum numai din cauza barierei birocratice. Omul spera că această crimă va atrage atenţia asupra invenţiei sale.

— Valder nu-i un maniac. Nici măcar un tip cu ciudăţenii, deşi uneori ideile sale par puerile, spuse Konrad. Dar nu-i exclus ca tocmai noi, cu ideile noastre, să fim ciudaţi.

— Noi gîndim ca toată lumea, bombăni Bertulis.

— Să gîndeşti ca toată lumea încă nu înseamnă să gîndeşti bine, mormăi Arnis.

— Trebuie să căutăm femeia, spuse pe neaşteptate Konrad. De dragul unui soţ gelos el n-ar lua asupra sa vina, însă de dragul unei femei ar putea s-o facă. În special dacă are familie, copii. Tînărul e foarte impresionabil, chiar nervos. Altceva mai veridic nu-mi vine în minte acum.

— Nu merge, clătină din cap Arnis. Asta contrazice faptele. Care era situaţia cu un minut înainte de crimă ? Dimda iese pe scară, închide după sine uşa. Broasca este automată, se închide singură, iar uşa nu are vizor. Cel care a tras era pe palierul scării lîngă apartamentul zece. Ca să-l vadă Valder, era suficient să deschidă uşa. Însă dacă ar fi deschis-o, atunci nu s-ar mai fi tras, întrucît ar fi existat un martor, iar cu martori alături nimeni nu comite o crimă.

— Ia stai ! Bertulis sări şi fugi în biroul alăturat. Se întoarse cu declaraţia bătrînului cicălitor de la etajul unu. Bătrînul scrie că imediat după împuşcătură a auzit cum s-a închis o uşă. Noi am presupus că era uşa de la coridor, dar putea tot atît de bine să fie uşa lui Valder.

— De ce am crezut că în apartament au fost doar Valder, Dimda şi Paula ? În apartament putea fi şi un al

patrulea. Şi chiar ăsta putea fi furios pe Dimda, chiar ăsta putea să-l omoare pe Dimda şi să fugă înapoi în apartament. Iar Valder putea să-l ascundă liniştit la sine în cameră. Noi n-am intrat acolo. Konrad chiar se învioră.

— În fond, nici nu aveam dreptul să intrăm acolo, spuse Arnis. Iar arma ? Iar Paula ? Credeţi că al patrulea a stat în şifonier ?

— Arma mai este şi acum în camera lui Valder, sau criminalul, plecînd noaptea, a luat-o cu el. Acum înţeleg de ce Valder a coborît cu noi în curte. Pentru el era foarte important să afle dacă Dimda mai era în viaţă. El era gata chiar de pe atunci să ia vina asupra sa.

— De ce n-a făcut acest lucru ? Cu acest prilej putea să ne dea şi arma adevărată ? Ca să spun aşa, fumegînd încă.

— Spera că al patrulea va izbuti să scape de pedeapsă.

— Iar acum nu mai speră ? întrebă Bertulis. În acest caz căutaţi într-adevăr femeia ! Păcat că el a reuşit să ardă ceva... Dar ce-a reuşit oare să vîre în sobă ? Nu ne rămîne decît să constatăm cu părere de rău că Valder a avut suficient timp ca să ardă absolut tot ce ne-ar fi putut pune pe urmele acestei femei. Chiar şi îmbrăcămintea, ca să nu mai vorbim de fotografii, carneţelul de notiţe şi alte mărunţişuri. Asta-i lucrul cel mai neplăcut !

— Nu ne rămîne decît să aşteptăm ordinul de percheziţie, spuse Arnis.

Konrad se ridicase şi începuse iar să meargă dintr-un colţ în altul.

— Percheziţia nu ne va da nimic. N-o să găsim nimic, rosti el cu convingere.

— Întotdeauna rămîne vreun lucruşor, replică Arnis.

— Dar noi nici măcar nu ştim ce să căutăm ! Valder a avut la dispoziţie douăzeci şi patru de ore. El a adunat mărturiile nu numai din camera sa, dar şi din a lui Dimda, dacă mai rămăseseră. Povestea cu costumul şi pantofii pentru înmormîntare a fost doar un motiv.

Bertulis se foia pe scaun. Se simţea jenat că nu ştie unde să-şi ţină picioarele sale lungi şi mîinile. Pînă la urmă mîinile şi le încrucişă pe piept, dar picioarele oricum rămaseră pe podea, iar Konrad aproape că dădu peste ele. Colonelul umbla ca în somn, aproape fără să vadă nimic în jurul său.

Bertulis se duse cu scaunul chiar lîngă perete şi-şi vîrî picioarele sub scaun.

— Ar trebui să aflăm mai multe despre corespondenţa lui Karlis Valder, propuse Arnis.

— Da, da, încuviinţă din cap Konrad, continuînd să umble. Atît de mult se cufundase în gînduri încît părea că nu-i de faţă.

După un timp începu să vorbească de parcă ar fi vorbit cu sine însuşi, fără să se adreseze cuiva anume. Unsprezece paşi într-o parte, întoarcere, unsprezece paşi în cealaltă parte, întoarcere.

— De ce a luat Valder vina asupra sa ? Pentru că e convins că noi sîntem aproape de ţinta cercetărilor. E bine că a ars totul... Au fost arse doar mărturiile suplimentare, cele principale sînt în mîinile noastre. Cu această ardere parcă ar fi spus : voi îl ştiţi pe vinovat. A luat vina asupra sa şi a ars tot ceea ce ar fi putut să provoace interes faţă de această femeie, de teamă că la interogatorii ea ar putea recunoaşte.

— Ascultă, magistre, se adresă Konrad lui Bertulis, cînd încetă să mai umble prin cameră şi se coborî pe pămînt. Mai povesteşte-ne o dată amănunţit discuţia ta cu Valder. La urma urmei imediat după plecarea ta s-a apucat el să ardă. Arăta oare a om care-i gata-gata să recunoască o crimă ?

— După cîte pot să-mi dau seama, nu... Doar... Cînd l-am întrebat dacă, în afară de fotografiile luate de noi, Dimda mai avea şi altele, a devenit foarte atent...

— Şi cînd ai pomenit de femeia cu mistreţul pe care o cheamă Mudite...

— A spus că n-a văzut o asemenea fotografie şi că n-a auzit de un asemenea nume.

Povestind asta, Bertulis puse pe masă fotografiile cu femeile căutate. Konrad se așeză mai comod în fotoliu, puse fotografiile una peste alta în teanc, cum se pun cărțile de joc și i le dădu ceremonios lui Bertulis.

— Ascundele în seif și uită de ele !

Arnis și Bertulis se uitară nedumeriți la colonel.

— Nu există artist care să nu arate la început prietenilor și colegilor o lucrare reușită. Și nu există nici un maestru fotograf care să nu facă la fel cu o fotografie care i-a reușit. Cu atît mai mult cu cît fotograful este într-o situație mult mai bună, fotografia o poți băga în buzunar, în timp ce unele tablouri nu-ți intră nici măcar într-un camion. Femeia cu mistrețul este considerată de specialiști o lucrare rarisimă, așa că prietenul și vecinul Valder desigur a văzut-o. Dar el ascunde acest lucru. Înseamnă că trebuie să căutăm această femeie. Noi știm numele ei, or asta nu-i chiar atît de puțin. Trebuie să căutăm oamenii care i-au văzut împreună. Trebuie să fie. Ca să omori din gelozie, trebuie să existe și obiectul gelozie. Dar dacă dintr-o dată Rudolf Dimda a început o nouă poveste de dragoste ?

— Ce-o să facem cu Valder ?

— Știi, tînărul ăsta îmi este chiar simpatic, dar mai lasă-l să stea pe laviță, altfel, ajungînd în libertate, iar începe să ne pună bețe în roate. În afară de asta avem o bază legală să-l reținem. Pentru inducerea în eroare a cercetărilor.

Povestire în afara cadrului anchetei

După plecarea Muditei din casă trecuseră două zile. Žirak nu rezistă și porni prin oraș. Cu puțin înainte de terminarea lucrului își duse mașina la parcarea de lîngă bază și începu din nou să aștepte, ca atunci, cu o lună înainte, cînd începuse să aibă bănuieli.

Aşteptă pînă se întunecă, însă Mudite nu apăru. Se gîndi că nu o observase, pentru că de cîteva ori trăseseră la poartă camioane cu remorci. Acestea, încărcate cu containere înalte, în care erau transportate confecţiile, ascundeau pentru un timp ieşirea şi aleea pe care lucrătorii bazei mergeau la staţia de autobuz. Žirak stătu de vorbă cu paznicul şi acesta îi permise să sune la depozit, însă acolo nu mai era nimeni. Şovăind, formă numărul lui Valder, însă nici acolo nu ridică nimeni receptorul. În drum spre casă, Žirak opri de două ori maşina şi sună de la telefoane publice, însă în locuinţa lui Dimda tot nu răspundea nimeni : în timpul acesta Karlis se şi afla în arestul preventiv al Direcţiei Afacerilor Interne.

Ajungînd acasă, Žirak se răzgîndi, întoarse „Lada" şi se repezi în partea cealaltă a oraşului, la părinţii Muditei, aşa cum promisese în timpul scurtei vizite făcute cu două zile în urmă. Se hotărî să se intereseze pe ocolite dacă nu se schimbase situaţia şi dacă se pregătesc bătrînii ca de unu mai să se mute la el, dacă a reuşit Mudite să le spună de divorţ şi dacă a luat familia vreo altă hotărîre.

Nu, părinţii nu-şi văzuseră fiica, mama chiar întrebă cum se mai simte Mudite, iar Žirak răspunse că la fel ca înainte. Apoi se apucă să le spună amănunţit ce viaţă frumoasă îi aşteaptă. Aerul este acolo mult mai curat decît în raionul industrial şi omul se simte mai viguros. Zăpada aproape că s-a dus, dar straturile sînt încă umede ca să poţi răsădi ceva, cu toate acestea reventul îşi scosese deja în căldura soarelui măciuliile zbîrcite, care aminteau de nişte zbîrciogi roşii. Iar ceapa verde proaspătă va fi în curînd numai bună de mîncat şi mai rămîne puţin pînă la măcriş. Şi cu toţii, la unison, spuseră că ciorba de măcriş cu ou şi smîntînă este o mîncare nu numai gustoasă, ci şi excepţional de folositoare.

— De la mine să nu te aştepţi la nici un ajutor, aproape că dădu în plîns soacra ; ea nu se poate apleca, îi vine greu, are ameţeli.

— În ce privește munca grea, dumneavoastră, soacră dragă, să vă scoateți așa ceva din cap ! i-o tăie Žirak. Ajunge cît ați alergat, cît v-ați îndoit spinarea !

Ochii bătrînicii se umplură de lacrimile pe care nu le mai putea reține.

Socrul spuse că deja își dăduse demisia, nu avea nici un rost să meargă atîta drum, paznic se poate angaja oriunde. Dar cum stăm cu etajul ? Ce materiale are ? El are încă dinainte de război scîndură pentru dușumea. Vreo douăzeci de metri, poate ajunge pentru o cameră. Are și toate uneltele necesare, le-a controlat și le-a pus într-o ladă mare. Arătîndu-i-o lui Žirak, își aminti brusc de ceva și urlă la Vilnis :

Să-mi aduci de la parșivul ăla rindeaua mea cu lamă pentru ciubucării ! A luat-o pentru două zile și n-o mai aduce de un an ! Și, în general, cu ce drept i-ai dat-o ? O ține ce-o ține și pe urmă, la beție, o mărită — și n-ai decît să scrii acasă dacă nu-ți place !

— Lasă, lasă, o aduc, mormăi Vilnis și se strecură cu dexteritate afară din cameră. Žirak era convins că „rindeaua cu lamă pentru ciubucării“ fusese de mult „măritată“.

Discuția cu bătrînii îl liniști pe Žirak ; în sfîrșit, are în mînă niște atuuri. Numai să le folosească cu pricepere... Mîine o prinde pe Mudite la bază și-i spune că a fost pe la bătrîni, că ei și-au strîns deja lucrurile și dacă se anulează mutarea ar fi foarte mîhniți.

„Urmările ar putea fi și mai triste, îi va spune. Tu doar știi că mama suferă de inimă, că are nevoie să stea mai mult la aer curat. Iar acolo nici în casă nu are ce respira, nici afară. Peste tot este fum ! Și, făcînd o pauză, va încheia : Întoarce-te, Mudite ! Nu-i nevoie să dormim în același pat, nici chiar să stăm în aceeași cameră. Sau spune-le singură bătrînilor că divorțezi de mine. Eu nu pot, mie mi-e milă de ei, atît de mult așteptau să fie liniștiți, acum, la bătrînețe... Tu doar știi, eu nu am rubedenii, eu

sînt de acord ca bătrînii să locuiască la mine chiar dacă tu nu vrei să te întorci. Singur într-o casă atît de mare, goală, nu-i prea plăcut."

Iar cînd se vor despărți, îi va spune :

„Nu arăți prea bine. După față n-ai spune că ești în luna de miere. S-a întîmplat ceva ?"

În funcție de răspuns, el ar îndrepta încetișor discuția pe făgașul dorit. Variante posibile avea o mulțime, le elaborase în amănunțime pe drumul de întoarcere acasă.

Dar mai întîi trebuie s-o prindă pe Mudite. Îl sună din nou pe Karlis Valder și din nou se auziră în receptor doar apelurile prelungi. Atunci se gîndi ce-ar putea fi, Mudite stă pe la vreo prietenă. Dar unde stă noaptea invalidul ? Pesemne că e telefonul deranjat. Mai mult ca sigur.

Nu-i nimic, pînă dimineață mai poate aștepta.

Însă evenimentele care se prăbușiră peste el dimineața îi încurcară toate planurile. Îl smulseră din pat încă de pe la ora șase. Afară de-abia începea să se lumineze și el nu înțelegea nimic, fiind pe jumătate adormit. Telefonul din coridor suna lung și insistent.

— Ce ? Pe cine să chem ? Žirak cu o mînă ținea telefonul, iar cu cealaltă încerca să-și șteargă ochii ca să-și alunge somnul, însă la început își dădu doar seama că sta cu picioarele goale pe pardoseala rece. Soția ?

Suna șeful Muditei. Vorbea repede, parcă azvîrlind cuvintele. Trebuie expediate niște vagoane, Mudite trebuie să semneze niște documente, pentru că juridic nimeni nu are împuternicire să facă asta. Da, înțelege, Mudite este bolnavă, își exprimă compătimirea, însă împrejurările îl obligă să-i trimită cu cineva documentele, Mudite poate să aștearnă două rînduri.

— Nu-i acasă... Sînt trei zile de cînd nu-i acasă...

— Și-mi spuneți asta atît de liniștit ! exclamă uluit șeful.

— Păi ce să mai fac ?

— Dar cine-i soţul ei ? Eu sau dumneavoastră ?

— Credeam că la serviciu merge.

— Credeaţi ! Sunaţi şi căutaţi-vă soţia ! Poate s-a întîmplat o nenorocire. Telefonaţi la miliţie ! Mergeţi pe la spitale ! Şi şeful se apucă să turuie la sfaturi şi indicaţii şi, aruncînd receptorul în furcă, spuse cuiva de alături : Ce mai cretin !

Lucrătorul de la secţia raională de afaceri interne, căruia i se adresă Zirak, îl rugă ca mai întîi să scrie o declaraţie, apoi începu să-i pună întrebări.

— Cînd a plecat de acasă soţia dumneavoastră era într-o stare depresivă ?

— După mine, nu.

— A avut loc vreun conflict între dumneavoastră ?

— Cum să vă spun... Nu ne-am certat, însă... Ea a spus că se duce la altul...

— Îl cunoaşteţi pe acest om ?

— Nu. Dar ce importanţă are asta ?

— Vedeţi, noi nu putem să vă dăm înapoi soţia...

— Înţeleg foarte bine ce vreţi să spuneţi cu asta. Nu vă caracterizează un tact deosebit. Şi totuşi insist să se dea în urmărire. Ea nu s-a dus la serviciu şi nici măcar nu a sunat acolo. Aşa ceva nu i s-a mai întîmplat niciodată şi, în afară de asta, la depozit are răspundere gestionară.

— Scrieţi amănunţit cum era îmbrăcată ! Şi lucrătorul secţiei îi întinse supărat lui Zirak declaraţia. Şi ce lucruri avea cu ea ? Bani ?

— Cinci-şase sute de ruble în obligaţii de trei la sută, răspunse Zirak apucîndu-se de scris.

CAPITOLUL PAISPREZECE

Era o grămadă de corespondenţe, plicuri groase sau subţiri. Deasupra secretara pusese o telegramă.

Încruntîndu-se supărat, Konrad îşi atîrnă impermeabilul în dulap. Aproape în fiecare dimineaţă îi strica dispoziţia înghesuiala din troleibuz.

Așezîndu-se, citi telegrama.

„Răspuns întrebarea dv. Nr. 643—79 putem informa următoarele două puncte a) concursul fotografic anunțat pentru reclamă deja închis punct virgulă b) la concurs pot participa toți cetățenii domiciliați pe teritoriul U.R.S.S. punct virgulă c) lucrările se trimit în plicuri închise cu deviză punct virgulă d) la plic se anexează alt plic cuprinzînd date autor domiciliu cod poștal punct virgulă e) lucrările se trimit pînă la...“

„Stimate tovarășe, se adresă în gînd Konrad autorului telegramei. Nu vreau să particip. Nu sînt un bun fotograf.“

Era greu de citit, întrucît semnele de punctuație trebuia să le pui singur. Konrad sări peste condițiile următoare, care ocupau încă o jumătate de pagină. În sfîrșit, găsi răspunsul la întrebarea care-l interesa.

„Dacă printre lucrările trimise se găsește fotografia femeii cu mistrețul trimitem cel mai scurt timp copie pct juriul concursului.“

„Interesant, cît va dura acest scurt timp ? se întrebă în gînd Konrad. Un an ? Un an și jumătate ? Zece ani ?“

Se auziră ciocănituri în ușă.

— Intrați !

Intră Čilda Dimda. În doliu.

— Am venit să clarific problema celor trei sute de ruble, spuse ea așezîndu-se și aruncînd picior peste picior. Rochia se ridică destul de mult.

Konrad se uită întrebător la ea, dar nu spuse nimic.

— I-am primit ! Și totuși cît de meschin a fost !

— Iertați-mă, cine ?

— Rudolf Dimda. În loc să mi-i dea direct în mînă i-a trimis prin poștă. Telegrafic. Și i-am primit ieri. Čilda găsi în geantă cotorul mandatului și i-l dădu lui Ulf. Iar acesta știa ce scrie acolo : „Pensia alimentară pentru lunile V—X 1979.“ Konrad se uită la ștampila oficiului poștal : se părea că totul e în deplină ordine, însă se gîndi că nu e expert și ar putea greși. După întîlnirea noastră Ru-

dolf a fugit la casa de economii după bani și mi i-a trimis. Sînt pur și simplu jignită de un asemenea procedeu ! Nu putea să aibă încredere în mine în ce privește cîteva ruble, avea neapărată nevoie de o dovadă că suma cutare a fost trimisă în contul pensiei alimentare. Și asta după discuția noastră din cafenea ! Eram aproape de acord să mă întorc la el. De dragul fiicei, desigur ! Mă mir cum de nu ați găsit chitanța ! ? continuă ea în același ritm, trăgîndu-și răsuflarea. Dar în garaj v-ați uitat ? Poate a mers cu mașina și a aruncat chitanța în torpedo, iar apoi a uitat s-o ia. Asta se întîmplă adesea !

— Vă mulțumesc că ați venit ! se ridică Konrad. Cotorul, cu permsiiunea dumneavoastră, îl anexez la dosar.

— Vă rog, vă rog ! se ridică Čilda.

Konrad o conduse pînă la ușă, dar n-o deschise, se uită fix în ochii Čildei.

— Sînteți în doliu...

— Asta așa... Pentru Sigita... — zîmbi ea.

— Vă cunoașteți slăbiciunile ?

— Aș fi cel mai nenorocit om de pe pămînt dacă nu le-aș avea.

— Nu-i obligația mea, totuși aș vrea să vă dau un sfat. Scrieți singură cererea ca fetiței să i se desemneze un tutore.

— O să ne descurcăm și singure cu moștenirea. Ochii Čildei se făcură din nou răi.

— Fiica e mult prea mică ca să se descurce, iar dumneavoastră aveți unele slăbiciuni. În afară de asta, tribunalul poate desemna un tutore și fără acordul dumneavoastră. Fetița v-ar reproșa pe urmă și atunci ați pierde-o și pe ea. Exemple de acest fel sînt multe. La revedere ! Și Konrad deschise ușa.

— La revedere, mormăi derutată Čilda și, fără a mai ridica ochii, ieși în coridor.

Konrad continuă să cerceteze corespondența.

Sună Arnis și întrebă dacă sînt sarcini urgente, fiindcă se pregătește să colinde toate apartamentele caselor de pe strada Metra. Nu-i va lua mult timp. În afară de asta a primit de la serviciul circulației adresele și telefoanele cîtorva posesori de mașini. Cîțiva au telefoanele de la serviciu. Dacă nu sînt alte dispoziții, se va ocupa de asta. Cînd va termina cu locuințele va suna.

Konrad deschise plicul următor și, ascultîndu-l pe Arnis, citi distrat :

„Ca răspuns la scrisoarea Nr. 643—79 vă informăm : a) concursul anunțat pentru fotografii de reclamă s-a închis ; b) la concurs pot participa toți cei ce au domiciliul stabil pe teritoriul U.R.S.S...“

Privirea lui sări peste partea de mijloc și se opri la următoarele rînduri :

„...vă trimitem o copie de pe fotografia solicitată. Juriul.“

Fotografia era cît plicul de mare, dar cu fața în jos, așa că nici n-o observase.

La mijloc, scoasă în evidență de lumina puternică, o porțiune dintr-un lan de ovăz. În prim plan o femeie goală. Ea stătea pe un mistreț împușcat, alături de o armă străveche, cu patul ornamentat iar pe fața sa frumoasă se putea citi buimăceală și frică.

Iată arma despre care îmi vorbea Igor la laborator !

— Alo ! Vă rog cu locotenentul Bertulis. Magistrul ? Imediat la mine !

Scurt timp după aceea se uitau amîndoi la fotografie. Bertulis oftă :

Femeia e de o frumusețe rară...

— Din păcate, în Riga sînt multe femei frumoase, spuse Konrad uitîndu-se cu atenție la lucrătura armei. Dacă ar fi o singură, unică frumusețe, atunci fiecare ar ști unde locuiește... Iar lîngă casa ei tot timpul ar fi adunați bărbații...

— Mă duc s-o dau la multiplicat... Una o fac în mărime naturală, ca s-o atîrn la mine pe perete, celelalte de mărimea unei cărți poștale... Nu vă neliniștiți, tovarășe colonel, pe ele va fi doar fața !

— Revoltător de frumoasă... Bine, ajunge cu gluma ! Spune să-l aducă pe Valder.

— O să vedeți, nu va scoate un cuvînt.

— De spus n-o să spună, dar poate se va da de gol cu cîte ceva.

— Atunci am plecat... A, uite ce-am vrut să spun... V-ați uitat cumva pe buletinul de ieri ? Un bărbat oarecare își caută soția, Mudite, care a plecat de acasă de cîteva zile și a dispărut fără urmă.

— Du-te, îl citesc imediat...

Bertulis luă fotografia și plecă. Dar chiar mergînd pe coridor nu-și putea desprinde privirea de pe ea.

Pentru lucrătorii din miliție buletinul e terenul de activitate cotidiană. Dacă, să spunem, noaptea a fost reținut un individ suspect cu o roată de mașină, care, după cum afirmă, îi aparține din copilărie și dacă inspectorul de la miliția judiciară, nu se știe de ce, nu-l crede, atunci dimineața primul lucru pe care-l face este să citească buletinul și, de obicei, găsește în el următoarele :

„A fost jefuită mașina VAZ-2101. Hoțul a forțat portbagajul, a furat trusa de scule și roata de rezervă."

„În ziua de 20 a plecat de acasă și nu s-a mai întors Žirak Mudite Petrovna, născută în 1947. Cererea de căutare a fost depusă de soțul ei."

Colonelul telefonă căpitanului care primise cererea. Acesta îi citi la telefon semnalmentele.

— Aveți cumva fotografia ei ? întrebă Konrad.

— O avea soțul la el, însă ne-a promis să aducă o alta.

— Unde lucrează ? Parcă mi-ați spus, dar mi-a trecut pe lîngă ureche.

— Merceolog la depozitul de confecții.

„Iată de unde avea tînărul de la «Fotorcclama» o cămașă șic, se gîndi Konrad. În nici un caz din magazin, ci din depozit."

— Îmi trebuiesc date despre Mudite Žirak, îi ordonă peste cîteva minute lui Bertulis. Și fotografia. S-ar putea să trebuiască să cerem urmărirea ei în toată țara, răspunzi personal de asta, ca să avem cea mai amănunțită informare. În afară de asta, avem nevoie de date despre soțul ei. Au mașină ? Au permis de port-armă ?

— Am înțeles, tovarășe colonel ! se îndreptă Bertulis. De obicei sta încovoiat, parcă jenîndu-se de înălțimea sa, de aceea acum arăta foarte impunător.

— Ei, desigur, murmură Konrad, ție, de sus, trebuie să-ți vină mai ușor să vezi și singur.

De cum ieși Bertulis din birou, intră ofițerul de serviciu, aducîndu-l pe Valder.

Cele două zile petrecute la arestul preventiv își lăsaseră amprenta — fața bine îngrijită căpătase o nuanță galben-vineție, iar mustățile atîrnate erau și mai închise la culoare. Ochii, înfundați în orbite, ardeau de ură. Privind cum Ulf completează procesul-verbal de interogatoriu, își îndoia atît de tare degetele încît încheieturile trosneau.

— Înainte de a discuta oficial... — colonelul se întrerupse o clipă din scris. Poate aveți vreo dorință ?

Valder clătină cu încăpățînare din cap.

„Deștept mai sînt, nici nu m-am interesat cu cine l-au închis", se necăji Konrad.

— Poate doriți să dați explicații suplimentare ?

Valder clătină din nou din cap.

— Gesturile dumneavoastră nu le pot așterne pe hîrtie. Konrad lăsă stiloul la o parte, se ridică și se duse la seif după procesele-verbale anterioare. Observă că Valder îl urmărește atent, cu o privire ironică, de învingător, însă se făcu că nu bagă de seamă.

— Tovarășii de celulă v-au învățat să tăceți la anchetă ? un mijloc prostesc. Adevărul oricum iese la iveală, zise rar și monoton Konrad. Asta suna povățuitor, didactic. Oamenii cu experiență din celule întotdeauna îi învață pe cei care pică acolo pentru prima dată. Le spun mereu : nu vorbi, altfel o pățești ! Uimitor e însă faptul că nici un recidivist nu urmează acest sfat !

Valder continua să se uite ironic, numai că încetă să-și mai trosnească degetele.

„Își închipuie că e un erou", se gîndi Konrad. Și schimbă tonul, trecînd la unul tăios, nemilos.

— Vă purtați cu mine fără demnitate, spuse Ulf, așezîndu-se pe fotoliul său. Mă faceți să-mi pierd timpul. Nu vă ajunge faptul că ați derutat cercetările, recunoscîndu-vă vinovat de o crimă pe care n-ați comis-o ! Acum continuați să faceți pe mutul ! Deși eu sînt gata să propun eliberarea dumneavoastră de răspunderea penală pentru inducerea în eroare. Nu mă siliți să mă răzgîndesc. Pe Mudite Žirak o s-o găsim oricum, iar dumneavoastră suferiți de pomană ! Să suferi de pomană nu-i eroism, e o tîmpenie !

— Lăsați-o în pace... Vă rog, lăsați-o în pace ! sări Valder. Ea nu-i vinovată !

— Doar Dimda nu s-a împușcat singur !

— Rudolf a împins-o la asta ? La ea n-a acționat decît mîndria !

— Eu în locul dumneavoastră n-aș risca să iau asupra mea funcția de judecător. De unde a luat arma ?

Rudolf însuși i-o dăduse spre păstrare ! Dacă aș fi prevăzut toate astea ! Dacă aș fi prevăzut că-i capabilă să-l împuște ! Aș fi chemat un taxi și m-aș fi dus după armă în aceeași zi în care a plecat ea... Žirak mi-ar fi dat-o, el credea că arma e a mea. Aș fi luat-o și aș fi aruncat-o în Daugava ! Arma cu siguranță era la ea în geamantan... Nu știu... Cu adevărat nu știu nimic...

Ca să clarifice despre ce armă era vorba, Konrad se pregătea să-i arate lui Valder fotografia cu mistreţul, însă imediat se răzgîndi. Fotografia ar fi aprins emoţiile şi mai mult, iar Valder tot o mai iubea pe Mudite, renunţînd cavalereşte, în numele iubirii faţă de ea, chiar la sine însuşi. Ca în vechile romane. Astăzi o asemenea iubire nu o mai poţi înţelege, astăzi multora le-ar părea chiar caraghioasă, pentru că ea nu cere : „Totul pentru mine !“, ci propune timid „Totul ţie !“

— Ce v-a făcut să luaţi fotografia din arhiva fotografică a lui Dimda ?

— Mi-aţi spus în curte : urcaţi-vă la dumneavoastră, venim şi noi imediat. Şi aţi adăugat : vom examina camera răposatului. Ajungînd în apartament, am auzit cum plînge Paula pe patul meu. Ea aude greu, ştiu asta. Şi deodată mi-a venit în minte că trebuie luat tot ce este în legătură cu Mudite. Dacă se va dovedi că nu ea a tras, nu are ce pierde. Deşi după despărţirea de Dimda din noaptea anterioară înţelesesem că ea era complet disperată. Că era jignită de moarte, dezonorată... În camera lui Dimda am luat de pe perete două fotografii mari de-ale Muditei, am luat din arhivă negativele şi din birou carneţelul de notiţe. Deşi numele Muditei nu era deloc trecut acolo, numai telefonul directorului adjunct al depozitului, unde putea fi chemată Mudite în timpul serviciului. Dimda avea legături profesionale cu el — cei de acolo comandau cu regularitate prospecte de reclamă. Tot ce am luat am ascuns în camera mea. Cînd aţi plecat dumneavoastră l-am sunat pe soţul ei, pe Žirak. Era beat şi mi-a spus sincer că Mudite l-a părăsit. Am înţeles că ea a fugit sau... Cu adevărat nu aţi prins-o încă ?

— Încă nu.

Valder îşi acoperi faţa cu mîinile.

— Mă tem că o căutaţi în zadar...

— De ce n-aţi ars fotografiile imediat, ci abia după discuţia cu locotenentul Bertulis ? întoarse Konrad discuţia pe vechiul făgaş.

— Am vrut... Mă pregătisem... Dar n-am putut! Am înțeles că n-o s-o mai văd niciodată. Apoi a apărut tînărul acesta deșirat și nu mi-a mai rămas altă ieșire... Am spus tot... Vă rog să nu mă mai întrebați despre nimic azi!

— Avea prietene?

— Nu spun! Nu mai spun nimic! Poate are noroc... Se mai întîmplă să nu fie găsit cîte cineva...

— Însă nu știi niciodată ce e mai bine — să fie găsit sau să nu fie găsit. Și Konrad se apucă să completeze documentele necesare pentru eliberarea lui Valder. Poate să trimită pe cineva după Paula? E foarte important ca, cel puțin cîtva timp, să fie cineva pe lîngă acest tînăr.

Colindarea caselor nu-i aduse prea multe lui Arnis. După cum îi povesti lui Konrad, în majoritatea caselor nu putea intra și se pregătea să treacă pe la casele de pe strada Metra pe seară, cînd oamenii se întorc de la serviciu.

În schimb află că între două și jumătate și trei pe alee fuseseră două mașini străine, iar o a treia se aflase pe strada alăturată, destul de departe după colț.

— Omul care mi-a spus asta se uitase chiar și la numărul ei, numai că nu și-a amintit nici cifrele, nici literele. Lucrează la atelierul de rame. Fratele îl rugase să-i dea la rindea niște piese, iar el le uitase de dimineață în portbagaj și și-a amintit de ele doar atunci cînd lua masa de prînz. Și-a amintit și a dat fuga după piese de era să-și frîngă gîtul. Portbagajul era închis, iar de deschis nu-l putea deschide nicicum. Oricît s-a învîrtit pe lîngă ea, nu s-a deschis și abia atunci și-a dat seama că nu era mașina lui ci o altă „Lada", parcată alături. Ambele mașini erau maro deschis, așa că le-a confundat.

— Cînd a plecat mașina?

— Asta nu știa. În ce privește timpul, ar putea să ne intereseze „Volga". În ea ne-au asigurat că la volan era o femeie. La două și jumătate au văzut-o ieșind din ma-

șină cu un rulou de hîrtie lung și gros, iar la orele trei mașina nu mai era acolo.

— Ce înseamnă lung, gros ?

— Cînd l-au sprijinit pe pămînt era de înălțimea mașinii, în ce privește grosimea, se pare, că era totuși destul de subțire ca să conțină o armă de vînătoare. În afară de asta, pe o latură a mașinii scria : „Serviciul pentru securitatea circulației". A treia mașină au văzut-o exact înainte de ora trei, însă nu au putut observa nici marca, nici modelul. Unicul lucru pe care l-au observat a fost o jucărioară în culori vii, care se bălăngănea lîngă oglinda retrovizoare interioară, și că din aripa din față ieșea o antenă îndoită.

— Ce unități pot să scrie pe mașini „Serviciul pentru securitatea circulației" ?

— Se pare că Intreprinderea de taxiuri... Poate și altele... Arnis ridică din umeri. Trebuie să ne interesăm la serviciul de circulație...

— Dar tu știi cum arată Zigurd Žirak ? întrebă deodată, fără nici o legătură, Konrad. Nu știi ? Nici eu nu știu. De ce să nu facem cunoștință cu el ? În așteptarea magistrului, tot stăm degeaba aici.

— Credeți că Mudite se ascunde la vreo prietenă sau la rude ?

— Noi tot trebuie să stabilim adresa ei...

Cînd se urcară în mașina operativă, Arnis se întoarse la gîndul pe care-l exprimase cu o zi înainte.

— Admit că Mudite Žirak nu a tras în Dimda. În fond, Valder n-a văzut-o că trage, el doar crede că a fost ea. Oamenii de felul lui au o sensibilitate accentuată. Cred că e capabil să sufere profund pentru lucruri pe care și le sugerează singur. În afară de asta, știa că Dimda îi lăsase ei arma spre păstrare...

— Păi, se va găsi cineva care să fi văzut cum s-a tras ! Mudite Žirak a fugit, iată un argument important !

— Dragă şefule ! exclamă Arnis. Nu cunoaşteţi femeile ! Mudite putea tot atît de bine să se fi ascuns la vreo prietenă pentru a urmări de pe margine cum o caută Dimda. Iar dacă s-ar fi întîmplat aşa, ea l-ar fi iertat din tot sufletul, pentru ca imediat să-l pună pe fotograf cu umerii la pămînt !

— Nu, tu n-ai să te însori niciodată ! Mi-am pierdut şi ultima speranţă !

— Aveţi o părere prea bună despre mine. Căsătoria are un mare merit. Te scapă de logodnică !

— Da de unde să apară o logodnică la un burlac bătrîn ca tine ?

Maşina se opri în faţa unei case particulare cu etaj, cu un gard de sîrmă neobişnuit de înalt, prin care se vedeau straturile negre, bine îngrăşate, îmbibate cu apa de la topirea zăpezii, şi şoferul spuse : „Am ajuns !“

Pe alee venea în întîmpinarea lor Zigurd Žirak. Konrad şi Arnis se prezentară. Žirak întrebă cu ce le poate fi de folos. Adresele prietenilor şi rudelor ?

— Aici e incomod să stăm de vorbă. Vă rog ! Şi Žirak arătă spre uşa casei. Relaxat, cum se cuvine unui om bine educat. Purtarea şi manierele lui dovedeau anii petrecuţi în învăţămîntul superior şi în mediul în care se învîrtise. Dacă ele arătau acum cumva absurde, se datora numai faptului că tocmai lucrase în seră, şi purta pantaloni de schi flauşaţi, cizme de cauciuc cu carîmbi răsfrînţi, haină ponosită. Cusută pe vremuri la un croitor de primă calitate, haina mai avea încă pieptul şi reverele tari.

Atenţia lui Arnis fu atrasă de uşile garajului ; tare ar fi vrut să arunce neobservat o privire pe acolo, însă nu ştia cum să facă. În peretele lateral era o ferestruică îngustă, alungită. Dacă săreai te puteai agăţa de pervaz, să te tragi, ca la bara fixă, şi să priveşti.

— Pe aici, la stînga. Şi Žirak făcu loc oaspeţilor nepoftiţi să treacă înainte în camera de zi, iar el, urmîndu-i,

luă de pe măsuța de telefon din coridor caietul-repertoar, „caietul cu șnur." Luați loc ! îi invită arătînd fotoliile, iar el își trase un scaun obișnuit. Deschise caietul la „A". Asnate... Aici din păcate este doar telefonul, dar cu ajutorul lui puteți afla adresa...

— Notează, i se adresă Ulf lui Arnis, care pregătise deja carnetul de notițe.

Ce culoare are mașina ? Poate cere permisiunea gazdei și dă un telefon lui Bertulis ? Dar apucase oare să se întoarcă ?

— Ce ai, ai adormit ?

— Nu scrie stiloul.

— O clipă... Găsim noi ceva, spuse Žirak, însă nu apucă să se ridice, pentru că Arnis sărise de la locul său și-l împinse ușor înapoi pe scaun.

— Am în mașină altul... Vin imediat...

Arnis ieși în coridor, se auzi cum se închise ușa după el.

Žirak se ridică plictisit, se duse la fereastră și privi fără prea mare interes cum se duce pe alee Arnis spre portiță.

„Trebuie să salvez situația", se gîndi Konrad.

— Aveți o grădină frumoasă, spuse Konrad.

— Păi, sînt agronom de meserie...

Nu mai putea aștepta. Dacă la portiță apărea Arnis, ar fi fost tîrziu : Žirak bănuia că-i o cursă. El doar își luase o înfățișare plictisită, absența lui Arnis îl alarmase.

Konrad se duse în partea cealaltă a camerei și începu să privească o acuarelă mediocră de pe perete.

— Frumoasă, spuse el, pentru ca Žirak să fie nevoit să se întoarcă cu fața spre el. Numai că semnătura nu poate fi descifrată. „Dracu să-l ia, vine sau nu încoace ! Nici măcar nu se gîndește să vorbească cu mine, s-a întors cu spatele !"

— Semnătura nu vă spune nimic, e o lucrare de amator, aruncă o privire peste umăr Žirak.

— Dar dumneavoastră v-aţi căutat soţia ?

— Numai la părinţii ei. Asta Žirak n-o mai putea spune peste umăr, trebui să se întoarcă cu spatele la fereastră. Unde aş mai fi putut s-o caut ? Iar dacă aş fi găsit-o, ce i-aş fi spus ? Atîta doar că o caută de la serviciu. Însă eu cred că se va întoarce... Plecarea ei a fost un pas negîndit, un impuls de moment, iar acum cu siguranţă că-i pare rău de asta. Dacă n-ar fi stăruit directorul depozitului, nu v-aş fi alarmat cu declaraţia mea.

— N-aţi telefonat cunoştinţelor ?

— Să buciumi în lumea întreagă că te-a părăsit nevasta ? ! Nici dumneavoastră n-aţi fi făcut aşa ceva. La camerele de gardă am telefonat, dar degeaba.

La întoarcere Arnis văzu că Žirak stă cu spatele la fereastră. Se strecură cu agilitate după colţ, se ridică pînă la ferestruica îngustă şi privi înăuntru. Acolo era o „Lada" de culoare maro deschis.

Intrînd în cameră, Arnis îi făcu lui Konrad un semn pe care doar acesta îl înţelese, că bănuiala se adeverise, se aşeză la masă şi se apucă să noteze telefoanele şi adresele.

Ce hotărîre va lua Konrad ? Va pleca cu informaţiile pe care tocmai le primise, ca să adoarmă atenţia lui Žirak sau, primind întăriri şi ordin, va face o percheziţie ?

— Cetăţene Žirak, aş vrea să mă uit la arma pe care a lăsat-o în casa dumneavoastră Karlis Valder, spuse pe neaşteptate Konrad.

Arnis înmărmuri. Aşa direct ? Fără nici o pregătire ? Ca un începător ? Şi asta o face însuşi colonelul Ulf ? Însă imediat înţelese raţionamentul lui Konrad : el însuşi, prin discuţia despre maşină, îl împinsese la asta.

Konrad se conducea după o logică de fier : ajunsese la concluzia că Žirak se găsea într-o situaţie fără ieşire şi că nu putea să scape de armă. Arma trebuia să fie acolo unde o ascunsese Mudite. Chiar şi să o ascundă în alt loc era imposibil ! Mudite se putea întoarce pe neaşteptate acasă şi, negăsind arma, să se adreseze miliţiei şi să in-

formeze despre bănuielile ei. Ea n-ar fi tăcut, pentru că fusese omorît omul cu care se pregătea să se căsătorească. Nu ar fi trăit cu un ucigaş.

Žirak deschise şifonierul şi scoase din lenjerie un pachet învelit în hîrtie, legat cu sfoară. Cînd îl întinse lui Konrad, pachetul îi căzu din mînă, hîrtia se rupse şi ieşiră la iveală piesele armei acoperite cu ornamente fine de argint.

— N-o să mă credeţi dar la început n-am vrut deloc să-l omor... Am vrut să trag pe alături, pentru ca Mudite să înţeleagă cît de serioasă e situaţia şi să se teamă pentru viaţa fotografului... Ea ar fi fost nevoită să vină la mine pentru explicaţii, iar noi ne-am fi înţeles... Dimda, desigur, ar fi tăcut în privinţa armei sale... Eu eram gata să fac un compromis. Dar cînd l-am prins în cătare... Pînă atunci nu-l urîsem... Dar cînd l-am prins în cătare, totul s-a schimbat în jur... Am simţit ce putere am asupra acestui om, puteam să-i permit să trăiască, dar puteam şi să nu-i permit... Iată-l colo jos, în curte, dar puteam să fac şi să nu mai fie... Este, dar nu va mai fi...

— Cine v-a vîndut cartuşele ?

Nu ştiu. Nu vă pot spune. La piaţa centrală mi le-a oferit un necunoscut. E mult de-atunci, răspunse Žirak.

— Ar fi mai bine dacă aţi spune adevărul, îl sfătui liniştit Arnis.

Ulf văzu că Žirak stă în cumpănă.

— V-am spus adevărul...

„Cu cartuşele o să se încăpăţîneze mult timp, se gîndi Ulf. De ce ? Ce sens are să se încăpăţîneze ? Pesemne nu vrea să-şi dea de gol prietenul, care, fără să ştie, devine părtaş la crimă."

Žirak îşi aminti de seara aceea, cînd plecase Mudite, de discuţia cu avocatul şi de sine însuşi în seră cu lăzile pentru răsaduri goale. Nu, nu putea rupe o singură tulpină ! N-au decît s-o facă alţii, el nu putea ! Şi deodată îi venise în minte o idee absurdă, care atunci i se păruse logică ; cînd casa va fi luată de rudele Muditei, el va închiria de la ei sera şi grădina. I se păruse că discuţia trebuia să aibă loc imediat, fără întîrziere.

Se dusese la viitorii posesori ai casei, într-o stare de halucinație. În capul mesei, cu fața spre ușă, stătea Vilnis. Aplecat asupra farfuriei, sorbea ciorbă cu tăiței și privea ironic la musafir. Nevasta lui îngălată dădăcea pruncul. Ca dintr-o mare depărtare auzise Žirak glasul socrului ; îi oferea ceai, iar cînd Žirak refuzase îi spusese să se ducă în cameră și să se uite la televizor deocamdată.

Pe ecran, cîțiva bărbați grași discutau despre semănatul de primăvară. Dincolo de ușă, în bucătărie, zgîrma și lătra basetul cel rău. Strigătele stăpînilor nu-l linișteau. Și deodată, în colț, lîngă șifonier, Žirak văzuse arma într-o învelitoare de dermatită și rucsacul. Pesemne că Vilnis se pregătea să meargă la vînătoare. Rucsacul era pe jumătate închis, deasupra lui se vedea cartușiera din piele maro.

— Cartușele mi le-a dat fratele mai mic al Muditei. Eu i-am cerut și el mi le-a dat, minți fără să ezite Žirak. Și minciuna o acoperi cu un mic surîs răutăcios.

La confruntare, acest surîs se prefăcu într-un zîmbet deschis. Cu cît mai agitat se jura Vilnis că nu-i dăduse nimic lui Žirak, cu atît mai convingător afirma Žirak contrariul. Expertiza stabilise că unele cartușe din cartușiera lui Vilnis sînt identice cu cele cu care fusese împușcat Dimda. Iar fratele mai mic al Muditei îl ruga cu lacrimi în ochi pe Žirak să recunoască deschis că le furase, însă cumnatul rămînea cu încăpățînare la declarațiile sale.

Povestire în afara cadrului anchetei

Cînd sunase scurt soneria la ușă, Paula dădea o adevărată luptă la chiuvetă : apa clocotită îi curgea pe mîinile înroșite pline de detergent, după ce cu peria de sîrmă frecase pînă ce emailul devenise de o albeață orbitoare.

La început Paula se gîndise să nu deschidă, i se făcuse lehamite de certurile cu îngrijitoarea : „Dumneata n-ai mutație aici ! Cu ce drept stai aici ?

Sună din nou, Paula își clăti mîinile și, ștergîndu-le cu șorțul, se duse la ușă.

În pragul ușii stătea o femeie frumoasă, necunoscută.

— Aș vrea să-l văd pe Valder...

— Intrați în coridor, să mă uit dacă nu doarme cumva...

— Karlis, te caută ! îl strigă ea pe Karlis, uitîndu-se în cameră. Valder se apucă să se îmbrace. Sînteți de la Asigurările sociale ?

Femeia clătină din cap.

— Vine imediat, spuse Paula și se duse în bucătărie să isprăvească lupta cu chiuveta.

Karlis ieși în coridor și o văzu pe Mudite.

— Bună seara, spuse ea jenată.

— Bună seara, răspunse Karlis. De parcă toate durerile ar fi trecut, de parcă nici n-ar fi fost, deși nu trecuse nici o săptămînă măcar. Să mergem în cameră.

— Nu, am trecut doar pentru un minut... Mă grăbesc la tren, locuiesc acum în Ventspils, la fratele mai mare... Am venit să-mi iau actele de la serviciu... La mine totu-i în ordine... Fratele e plecat pe mare, iar eu mă împac cu soția lui și copiii... Într-o seară ne jucăm de-a șoarecele și pisica, în alta de-a baba oarba... Îți las adresa, scrie-mi cumva...

Mudite scrise pe o filă de bloc-notes adresa, o rupse și i-o dădu lui Karlis.

— Mulțumesc, Mudite ! zîmbi el.

— Gata, am fugit... Ea își deschise singură ușa și ieși pe palier. Karlis își opri căruciorul în ușa deschisă.

Ajungînd la ieșirea de serviciu, Mudite se întoarse și spuse :

— Dacă ajungi cumva vreodată în Ventspils, nu te jena, vino...

Karlis dădu din cap fără să scoată un cuvînt, cuvintele îi înghețaseră pe buze. Parcă altcineva, o ființă îngrozită, ar fi strigat în el : „Pleacă ! Pleacă imediat din locul ăsta, femeie !“

Cu o zi înainte, exact pe locul acela, vizavi de coridor, stătuse Zigurd Žirak și arătase anchetatorilor cum îl ochise

pe Rudolf Dimda. Chiar și arma era aceeași armă demodată cu cizelări.

Mudite se întoarse și fugi repede pe scară.

Karlis Valder se duse în bucătărie, aprinse hîrtia cu adresa și o azvîrli în sobă. Rîndurile așternute în grabă se imprimaseră pentru totdeauna în memoria lui și nu exista nici o șansă să scape vreodată de ele.

„Mă vor urmări veșnic", se gîndi cu deznădejde Karlis...

CUPRINS

VĂDUVĂ ÎN IANUARIE 5
NUD CU ARMĂ 221

Lector : CONSTANTIN OLARIU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Coli tipar : 26.
Bun de tipar : 14.07.1987.

Com. nr. 70 218
Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1 — București.
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Reprezentant de prestigiu al prozei letone contemporane,
ANDRIS KOLBERGS (n. 1938)
debutează în 1967 cu o serie de foiletoane și povestiri.
Urmează romanele „Trei zile detectiv“,
„Omul care-a trecut în fugă strada“,
„Nud cu armă“, „Văduvă în ianuarie“,
„Umbra“, „Noaptea în ploaie“,
precum și o serie de scenarii care au devenit, ulterior,
filme de mare succes : „A fi de prisos“,
„Cadouri prin telefon“,
„Raliul“, „Trei zile pentru gîndire“ etc.

Valoarea operei sale este atestată
de mai multe premii republicane.

Romanele „Văduvă în ianuarie“ și „Nud cu armă“,
întrunite în prezentul volum,
abordează tematica preferată a autorului :
formarea și integrarea în viață a tinerei generații,
pericolul pe care-l prezintă o atitudine superficială în viață.

editura univers

Lei 21,50